

Amstelodami Apud Ianssonio Waesbergios. 1679

A T H A N A S I I K I R C H E R I
E S O C . J E S U

TURRIS BABEL,

S I V E

ARCHONTOLOGIA

Q U A

P R I M O

*Prisorum post diluvium hominum vita, mores rerumque
gestarum magnitudo,*

S E C U N D O

*Turris fabrica civitatumque exstructio, confusio linguarum,
& inde gentium transmigrationis, cum principalium inde enatorum idiomatum
historia, multiplici eruditione describuntur & explicantur.*

Auspiciis Augustissimi & Sapientissimi CÆSARIS
L E O P O L D I P R I M I

Mecænatis.

Εσαὶ τί νεαρὸν πεφέρει Αφείκη.

A M S T E L O D A M I.

Ex Officina JANSSONIO-WAESBERGIANA. Anno cœl. lcc. LXXIX.
Cum Privilegiis.

D E D I C A T I O.

contestata est ; ita quoque evidenti lapsus sui gravissimi exemplo omnem post se retro secuturam humani generis ætatem edocuit , docereque debuisset , *Non esse consilium contra Dominum* : sed omnes animi arrogantis machinas, substructionesque ambitionis , quantumvis immanes , innanes tamen & insanas esse, eodemque secum fato perituras. Quodnam enim poterat vanitatis imbecillitatisque mundanæ luculentius statui exemplum posteritati ob oculos, ad comprimendos insani tumoris impetus ad extendas fastuosas hominum cogitationes , quām fastus adeo insolens & ingens , tam levi DEI digito suppressus, quām moles tam vasta tam citò facileque devastata ? In felix illud inauspicatumque stolidissimæ arrogantiæ exemplum hīc ego in scenam produco; atque utinam illud ita universis possem statuere ob oculos ut videant, quām tragica semper in hoc ambitionis theatro scenam claudat catastrophe ; perspiciantque , non aliam posse exspectari coronidem operis quod molitur impietas, quām cumulum tumulumque , qui auctorem nefariorum molimum cādem secum ruinā consepelet. Id quod neminem oculatæ mentis latere posse crediderim, qui, quod hīc oculis subjicere conatus sum, apprimè considerārit, quantam *Babylonici* isti insanæ mentis prævaricatores ab ulteriori cœpti moliminis prosecutione cœlitū desistere coacti , linguarum videlicet admirabili confusione inter se se divisi dissipati que , transmigrationis gentium populorumque infaustissimi conditores , ac surculi per totum terrarum orbem propagati , quantam , inquam, hæc sparsa quaquaversum semina infelicitatis, toti humanæ posteritati messem calamitatum disseminārint. *Nembrod* enim ambitionis œstro in tanta mortalium multitudine percitus , & ad hæc giganteo corporis habitu formidabilis , cum virium , tum potentiaæ suæ granditate confusus , è vestigio avitæ religionis cultu repudiato , à paternis *Noëmi* posterioris mundi primi monarchæ à DEO constituti, præceptis recedens , degener & refractarius , dum divinæ apotheoseos titulum impiissimo fastu attentat , spretis conculcatisque divinis humanisque juribus , primus orbem ab hac scele-

rum

D E D I C A T I O.

rum illuvie non longo abhinc diluvio repurgatum abominandæ tyrannidis, idololatriæ, atque innumerarum inde profluentium detestandarum pestium labe contaminavit.. Quam impietatem intuitus , nec non intimo cordis dolore perculsus ille humani generis restitutor *Noe*, mox nutu divino separatis ab impia *Chami* stirpe filiis *Sem* & *Japheth*, viam rectam, quam *Nembrod* corruperat , divini cultūs propagatione restituere quibuscunque potuit modis non destitit. Ut vel inde doceamur, nullum ad imperiorum regnorumque status evertendos impietate violentiorem esse arietem ; nullum ad eosdem conservandos fulciendosque pietate & religione robustius dari præsidium. Quocirca utriusque primævi hujus imperii imaginem , ceu prototypon quoddam reliquorum , hisce quibuscunque à me conscripti voluminis lineamentis exhibendam duxi ; ut reges terræ , mundique dominatores, quid scéptra purpuramque deceat , quid dedebeat ; quid rationi rectæ consonum , quid dissonum ; quid denique ad divini moderatoris normam compositum atque conforme , quid difforme , veluti in speculo quodam attento mentis examine contemplentur. Quod quidem non alteri meliori jure , quàm tibi **SACRATISSIME CÆSAR**, qui in republ. Christiana puppim clavumque tenes , dictum ad sacros majestatis pedes eo , quo possum, submisissimæ voluntatis obsequio venerabundus depono. Patieris , **AUGUSTISSIME IMPERATOR**, pro tua in omnes pietate, clementiaque, laborum meorum fructus exiguos, tanquam infimæ servituti tuæ addictissimos satellites ad pedes tuos requiescere , sub cujus ingentis umbræ præsidio requiescit *Pax* & *Felicitas* universorum , in cujus augustissimi capitis specula indefessi vigilant excubitores *Consilium* & *Industria* , qui duo perspicacissimæ mentis tuæ oculi verè *aquilini* nunquam vel minimum remissâ contentionе deflectunt aciem à *Solis aeterni* radiis ; sed attentis in omnem partem studiis *pro Deo* & *populo* assiduè occupantur. In cujus inconcussso animi incomparabilis folio regiam sibi sedem fixerunt paternę hereditatis pars maxima *Pietas* & *Justitia* : cujus demum, quod rarissimum dicebat

D E D I C A T I O.

dicebat *Tiberius*, mens tantæ molis non solum capax, sed major, commissam sibi imperii administrationem, quām exactè prudenterque ad *Noëmici* hujus Archetypi amus- sim conformārit, quanta cum fide, & sapientia navim hanc inter tot fluctus tempestatesque direxerit, novit orbis & admiratur. Quem enim vel densissimis ferarum latibus, vel intimis montium inaccessorum claustris innutritum latere nunc possunt vel virtus tua vel nefaria aliorum consilia, periculaque nulli unquam ævo audita, quibus caput tuum sacrosanctum atque unà in te totius *Austriacæ* domus vita per summum nefas fuit attentata? Quis locus adeo ab orbe nostro terrarum mariumque intervallis esse poterit abscissus, quo fama non pervenerit nominis tui, pietatisque aura suavissima? Quis mundi angulus adeò ab omni humanitate alienus, quę gens adeò inculta, quæ ad machinationum teterrimarum monstra non exhorruerit, quibus tua, imò nostra, bonorumque omnium, quorum tu vita salusque es, incolumitas periclitabatur? O temporum morumque infamiam! O sæculi nostri co-inquinatissimi fermentum tartareum! O putidissima orbis exulcerati carcinomata, mundi fatiscantis portenta, pestes humani generis, viperas infernales, detestabiles inquam, imperii *Catilinas*; qui sive cœcæ ambitionis philtro temulenti, sive fastuosæ mentis furore dementati, ut *Turrim* suam *Babyloniam*, id est confusionis, summa imis, sacra profanis truculento facinore permiscendo, in aëreis vanissimę imaginationis spatiis fabricarent, foliaque sibi sine basi erigerent, erecta verò à Deo procularent: non meliori, deteriori, inquam, consilio id se assequi posse existimārunt, quām si sacram illam divina tibi providentia destinati imperii fabricam tot sæculorum decursu summa cum majestate ab Atlantibus *Austriacis* succollatam occultis machinarum technis funditus everterent, ejusque ruinis novam sibi concinnarent. Videbantur novi ab inferis resuscitati *Caligulæ*, qui uti unicam Romano populo cervicem optabat, ut ad sitim suam cruentissimam abundantius explendam caput orbis iectu unico decussum humi prosterneret: sic isti longè foediores nequitiae & fur-

D E D I C A T I O.

ris satellites immani gigantomachia in sacrum caput tuum,
caput scilicet orbis Christiani funesta perfidię ac livoris te-
la omni flagitorum venenorumque tabe imbuta, rabieque
vesaniae cuspidata vibrarunt, ut divino hucusque munere
conservatæ domus tuæ augustissimæ filum abominabili
ausu abrumperent, stirpemque sacrofanciam per sacrile-
gam tui necem radicitus evellerent. Sed irrito, quem certò
præstolabantur, eventu, solium istud supra basin eucharisti-
cam ac incomparabili Principum idea RUDOLPHO tam so-
lidè fundatum & continuo per tot augustissimos nepotes
pietatis, virtutumque omnium cultu stabilitum, quod ad
extremum mundi senescentis solatium divina creduntur
oracula destinasse, hi Babylonicae impietatis æmuli labefac-
tare conati sunt. Quantum enim in tuum exitium funesta
inimicorum odia conspirabant; tantum pro tua salute bo-
norum omnium, qui in te vivunt, studia vigilabant, pia
spirabant vota, ardentia fervebant desideria. Quantum hi
portentosi scelerum architecti salutem publicam in tuo in-
teritu pessundare; tantum istorum, imò cœlitum piissimo-
rum curæ tuam, vel potius nostram in te reclinantem in-
columitatem firmare omni nisu allaborabant. Adeo vana
funt omnia contra præpotentis *Dei* consilium, tum infana-
tumentis furentisque animi præsumptione, tum clandesti-
nis insidiarum cuniculis instructa machinamenta. Dico
hæc non ad tuatum oblationem aurum, (odisti enim
hoc genus illecebrarum) sed, quanto prius horrore ad tot
scelerum monstra omnium obrigescebant animi; tam nunc
dulce piumque est horum meminisse ad solarium animo-
rum nostrorum; ad auspicia sereniorum temporum; ad
spem salutis publicæ uberiorem, in quam nos erigit tot
coelestium beneficiorum grata memoria, nulla unquam
fæculorum oblivione delenda. Exinde post tot tristes rei-
publ. Christianæ nebulas, post extinctas furiarum execra-
bilium faces, lætiora demum omina, nec inani id quidem
augurio, capimus prosperitatis. Ad quantum enim orbis
Christiani bonum divina te providentia destinârit, utique
haud vani præfigii ostento id mundo in natali tuo innuise
videbatur: siquidem non deerant complures haud otiosi
auspices qui de cœlo caperent omen non obscurum feli-
citatis;

D E D I C A T I O.

citatis ; eoque te die, videlicet v. idus *Jun.* non frustra mundo datum augurarentur, quo SS. *Primi* & *Feliciani* auspicatissima agebatur memoria. Eum dico orbi editum gratulabantur, qui infelicitati temporum speratam jam dudum felicitatem restitueret; & rursum *Primi*, quod jam diu auditum non fuerat, semper tamen ingentis spei argumentum, in Cæsarorum nominum album inferret. Quę tam læta ortūs tui augustissimi proscenia, non disparis demum fortunæ comprobavit eventus, quando LEOPOLDI I. nomine insignitus inauguratusque Imperator, & quod mysterio non caret, omnium *Germaniæ Cæsarum Regumque* quinquagesimus, sub initiali nominis tui litera L Fastos Augustorum decorasti, ut mero quodam epilogismo sacrum Imperatorum jubilæum non solum compleres, sed & aliud majori felicitatis auspicio ordireris. Quam in spem fidemq; erexerant jam pridem orbem Christianum augustissimæ dotes tuæ; vivacissimæ indolis summa alacritas; acerrima ingenii vis; læta mentis serenitas in vultu efflorescens; magnarum cogitationum capax iudicium; in flore ætatis veneranda prudentia; in Principe juvene senile pectus; in vere vitæ tantaque fortunæ indulgentia, morum ad omnes modestiæ regulas castigatissimorum decentia; omniumque paternarum virtutum in adolescente maturitas : & ne laudum tuarum catalogum ad aurium sacrarum molestissima potius fastidia, quam delitias hic congeram, brevi dicam compendio; summæ dignitati summa decora & tam sublimi imperio sublimiorem animi tui magnitudinem te solum Atlantem destinasse, ut non imperium tibi, sed tu imperio coronam conferre videreris. His itaque virtutum præsidiis, ducibusque, quæ veluti fulgentissima totidem sidera tibi ad excelsum imperialis solii thronum prælucere videbantur, ad tantæ reipubl. gubernacula admotus, ante omnia sapientissimi patris tui, SAPIENTISSIME CÆSAR, relicta tibi Politicæ Christianę documenta intimo cordis sinui imprimere, & nunquam non mentis oculis obversantia studiosè excolere cœpisti, exactè circumspiciendo non impia illa fallacis Politicę dogmata, sed securissima veraque præsidia; quibus veluti firmamentis solidentur regna, mundique principatus : quibus tanquam basibus tutò innitantur diademata, Regumque folia; quibus demum cardinibus rerum publicarum status, imperiorum securitas, salusque

D E D I C A T I O.

subditorum circumvolvantur. Quæ quidem firmamenta, uti divinam illam *Pythagoræ Tetraçtyn*, id est, *Pietatem, Fustitiam, Fortitudinem & Sapientiam*, cum annexo virtutum omnium, orbis moderatori necessariarum, comitatu, proximè respiciunt ; ita quoque unicè tibi ad fulciendam regnum tuorum incolumitatem cæteris exempli facem preferendo, servanda stabiendiaque censuisti. Quæ enim tua in virtutum istiusmodi, præsertim Pietatis cultu assidue indefessa sint studia, seræ posteritati commendabunt insignia, quæ nullibi non exstant horum opera monumentaque, per omnes *Hungariæ, Bohemiæ, Austriæ*, hæreditariumque provinciarum angulos ingentibus meritorum titulis ad omnem æternitatis memoriam indelebili charactere exarata. Sed angusta sunt hæc tam augustæ pietati, quæ nequaquam hisce limitibus circumscribi se passa vel ad ipsos territorii Romani fines se extendit; ubi avitæ pietatis insigne monumentum, temporum vetustate pœnè collapsum, ecclesiam montemque Deiparæ ac divo *Eustachio* sacrum, majestatis tuæ zelus propriis sumptibus instauratum, subsidiisque uberrimis instructum, perpetuæ gentium illarum devotioni denuò consecravit. Loquentur ista de te, si homines tacuerint, restitutæ decori suo ecclesiæ, ecclesiis aræ, aris lampades æterno Austriacæ pietatis igne colluentes, testabuntur fervorem istum, CÆSAR PISSIME, anathematum, picturarum, variorumque ornamentorum splendor ; saxa denique ipsa & colossi virtutum tantarum muti interpres atque præcones omni teste majores. Quid porro dicam de incredibili, qua polles, artium scientiarumque divinarum pariter atque humanarum cognitione, qui ut ad coronas pertingeres, ad laureas tibi viam stravisti : noras enim quām scitissimè istiusmodi effatum, *Qui in magno imperio sapientiæ munere fungitur, minimum sapere, nisi sapiat super omnes* ; ut proinde, quot verba fundis tot leges condere videaris, non minus *Themidis* dictamine irrefragabiles, quām opere & exemplo proprio inconcusfas comprobatasque. Jacta erant jam pridem à te solida tantarum eruditionum sapientiæque fundamenta ; quando adolescentiam tuam frequenti historiarum lectione, studiosaque rerum præteritarum indagine non alio

D E D I C A T I O.

sanè fine erudire voluisti ; nisi ut introspectis rerum publicarum archivis , penetratisque regnum arcans, imperii habendas moderaturus , quid imitandum , quid fugiendum , horum exemplo memoriaque pavideres : atque adeò variis humanarum fortium casibus causisque tam ridentis, quàm sàvientis fortunæ attentè ponderatis, cautior instructiorque evadens , ex præclarè utiliterque veterum gestis quàm sacris , quàm profanis , ad persimilium exercitationem facinorum caperes documenta. Quàm multa hìc mihi superessent dicenda de admirandis animi dotibus atque præsidiis , quorum adminiculo ad orbis molem sine defatigatione sustentandam corroboraris; sed utut dixero quamplurima , plura tamen supererunt potius venerabunda admiratione suspicienda , premendaque silentio ; quàm ut ego virtutum sua sat luce patentium amplitudinem jejunaë orationis angustiis comprehendere mè posse confidam. Tacebo hìc insignem veluti ab ipsomet tibi *Mercurio* infusam eloquentiæ ubertatem ; concessam ab *Apolline* Mathemates universæ , atque Harmonicæ absolutissimam, cum Ethicæ animorum moderatricis disciplina conjunctam, facultatem; omnemque totius sapientiæ apparatum, quo pectus tuum, MAGNE CÆSAR , à *Pallade* ipsa sufficienter obarmatum orbis universus suspicit atque veneratur. Non tamen tacendum hìc mihi videtur illud incredibile literarum patrocinium amore benigneissimus, quo musas omnes complexus intimis visceribus, hoc etiam addidisti non ita pridem, tam in laudes tuas magnificum , quàm in publici boni cumulum, munus singulare ; quod, qui nihil adeò Cæsareo muneri necessarium esse, quàm peregrinarum linguarum studium peritiamque noras ; qua uti tu mirifice instructus, ita & in alios ingentis animi tui divitias transfusurus , in *Viennenſi* tua metropoli orientalium idiomatum athenæum raro exemplo & indubio *Dei* instinctu fundaveris; ut vel sic orientale imperium occidentali , reciproco linguarum commercio , magno utique reip. Christianæ emolumento , cum augustissimi nominis tui gloria immortali, junctum confoederares. Sed nolo temerarius & injuriosus in operum tantorum magnitudinem , quæ omnem

D E D I C A T I O.

mnem dicentis amplitudinem excedit, imparem calamum ultra extendere; ubi tutius convenientiusque est tantorum meritorum splendorem potius conniventibus oculis cum orbe universo admirari, ne contemplator majestatis opprimatur à gloria: præsertim cum nec majestatis tuæ modestia id ferat, in animi dignitatisque ingentis magnitudine demississime, & in tanta animi demissione **T E R M A X I M E CÆSAR**: & solummodo illa instituti mei sit ratio, ut ostendam te talem tantumque Cæsarem, unum hujus operis tutorem legendum; cui hoc, aliaque omnia devotissimæ servitutis meæ pignora non uno ex capite debeantur: cùm tu solus sis ille æquissimus rerum arbiter, qui partum hunc novum, rerum à primævis post diluvium Regibus *Ægypti* gestarum varietate, raritateque insolitum admirabilis sapientiæ trutinâ judicare, vindicareque possis adversus obtrectatorum cavillationes, potentiaæ tuæ auctoritate tutum illius novitati præsidium conferendo. Accusabit fortassis nonnemo, quod te Cæsarem curis mundi gravioribus intentum mea interpellare scriptioне non sim veritus. Vererer utique, nisi celsissimus idem & humanissimus ex augusto majestatis folio personæ meæ humilitatem, ut interpellareris, gratiose invitasses, dubitantem animas, cunctantem sollicitasses. Hinc factum est, ut opus hoc Sac. Cæf. Majestatis oculis etsi indignum ex se & angustum, angustum tamen vel hoc titulo, dignumque sit visum, quia Augustus id jussit, munificentiaque plusquam regia promotum in lucem publicam evocavit. Unde **MUNIFICENTISSIME CÆSAR**, omnem sive laudem sive veniam in sola obsequii gloria collocando, quod mihi dedisti, tibi redbo, opus hoc non tam meum, quam tuum, quia totum me tuum quantus quantus sum agnosco: meum id quidem, quod subsidiis tuis longe munificantissimis id meum fecisti. Vale orbis Christiani fulcimentum, idea Cæsarum, & humani generis delicium. Hæc dabam *Romæ Anno 1676. die 9 Ju-nii, Primo & Feliciano M M. sacro*, qui uti Majestati Tuæ Cæfareæ extitit genethliacus, ita quoque sit præfigum secuturæ felicitatis tuæ, totiusque reip. Christianæ faustum fortunatumque præludium.

INDEX CAPITUM OPERIS.

Præfatio ad Lectorem.

Fol. 3

LIBER I.

De Rebus post Diluvium centum triginta annorum spatio gestis.	4
C A P U T I.	
D E exitu Noë filiorumque ex arca.	ibid.
II. <i>Quibus in rebus Noë filiique cum uxoribus in montibus se occupaverint.</i>	ibid.
III. <i>De descensu Noë cum familia numerosa in monte peracta in submontanam regionis planitiem.</i>	6
Noëmi ad tres filios, Sem, Cham, Japheth, jam constitutos principes populorum, exhortatio.	ibid.
IV. <i>De multiplicatione humani generis à Diluvio usque ad Turris ædificationem.</i>	8
V. <i>De prima transmigratione filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanae regionis campos.</i>	10
§. I. <i>De lingua, seu idiomate, quo im-</i>	
	mediate post diluvium utebantur.
	ibid.
	§ 2. <i>De vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat regione multis annis peracta.</i>
	11
	VI. <i>De tempore transmigrationis ex Oriente in terram Sennaar à Diluvio peractæ, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg.</i>
	14
	E P I L O G I S M U S
	Ex quo series generationum filiorum Noë colligi potest.
	ibid.
	VII. <i>Descriptio terræ Sennaar quam ex Oriente advenæ repererunt deliciis affluentem.</i>
	17
	VIII. <i>Quo tempore Nembrod Turris architectus natus sit & quot annis vixerit.</i>
	19
	IX. <i>De mystico sensu, qui sub Mosaica Turris historiâ continetur.</i>
	20

LIBER II.

P R A E F A T I O .	25
SECTIO I. De fabrica Turris.	26
CAP. I. <i>De primævorum hominum post ingressum in terram Sennaar occupatione & studiis.</i>	ibid.
II. <i>Utrum Noë Turris ædificationi præsens fuerit; una cum exhortatione Nembrod ad progeniem Chamæam, ad inchoandum concepti operis molimen.</i>	28
Nembrodi ad Turrim civitatemque inchoandam exhortatio ad progeniei sue proceres peracta.	29
III. <i>De altitudine Turris diversæ opiniones.</i>	32
D E M O N S T R A T I O	
De Turris ad Lunæ Cœlum exaltandæ adiuvaria sive impossibilitate.	36
C O N S E C T A R I A .	
IV. <i>De Turris Nembrod forma & architectura.</i>	40
	SECTIO II. De stupendis & prodigiosis tum urbium tum turrium hortorumque miraculis, à Nino & à Chusi filiis & Semiramide post mortem Nembrod extructis.
	42
	CAP. I. <i>De Nino ejusque rebus gestis.</i>
	ib.
	II. <i>De ædificatione Ninive civitatis magnæ ejusque vastitate.</i>
	45
	III. <i>De tarri in civitate Babylonica à Nino & Semiramide, centum ferè annis post eversionem Turris Nembrodææ extructa.</i>
	51
	IV. <i>De civitate magnificentia penè incredibili quam in Babylone Semiramis extruxit.</i>
	52
	V. <i>De ponte & duobus regiis palatiis in oppositis urbis locis à Semiramide extructis.</i>
	55
	VI. <i>De hortis pensilibus, à Semiramide in Babylonico campo extructis, qui & inter miracula mundi numerata fuere.</i>
	58
	Expo-

INDEX CAPITUM.

Expositio singularium partium. 60	
VII. <i>De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim ejusque nepotes, ex eadem familia, Chus in Ægypto, ad Babyloniorum & Assyriorum imitationem emulationemque exhibuerunt.</i> 64	<i>aliisque Græciæ locis ad similitudinem istius Ægyptiaci construetis.</i> 85
SECTIO III. <i>De prodigiosis fabricis Ægypti, quas Chusia progenies ad imitationem cognatorum Nembrod, Nini & Semiramis in regnum Babylonie, & Assyria stupente mundo erexerunt.</i> 66	VIII. <i>Tropologia Epilogistica Labyrinthi.</i> 86
P R A E F A T I O .	
CAP. I. <i>Pyramides & Obelisci in Ægypto erecti.</i> ibid.	I X. <i>De Græcorum superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in Græcia moliti sunt.</i> 88
II. <i>Delubrum ex unico lapide construetum.</i> 72	1. <i>Templum Dianæ Ephesiæ.</i> ibid.
	2. <i>Artemisiæ Cariæ Reginæ Mausoleum.</i> ibid.
	3. <i>Colossus Rhodius.</i> ibid.
III. <i>Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica.</i> ibid.	X. <i>Utrum in hunc usque diem Nembrodæ Turris adhuc vestigia reperiantur.</i> 90
IV. <i>Descriptio exacta, sive Ichnographia Labyrinthi Ægyptiaci potentia humana superioris, quem posteri Chami reges Ægypti mirabili opere ad lacum Mœridis extruxerunt.</i> 78	XI. <i>De urbibus tum à Nembrod, tum à Nino & Semiramide ad littora Tigris & Euphratis extructis, eorumque vestigiis etiamnum superstibus.</i> 96
	XII. <i>Genealogia Noë, Japheth, Cham, Sem, filiorumque. De Ortu Phaleg & divisione linguarum & gentium.</i> 104
	XIII. <i>Quando cœperit regnum Nembrod, & divisio gentium.</i> 111
V. <i>De tempore quo tanta opera construetæ fuerunt.</i> 82	XIV. <i>De progenie Chus, & utrum fuerit verè colore nigro imbutus.</i> 113
VI. <i>De artificiois machinis in Labyrintho ad eos qui ingressuri erant terrore concutiendos extructis.</i> 83	XV. <i>De regno Nembrod, & impietate ejus & cur Belus vocatus sit.</i> 116
VII. <i>De Labyrintho in Creta, Lemno,</i>	XVI. <i>De coloniis filiorum Sem, Elam & Assur.</i> 119
	XVII. <i>Utrum & quomodo post confusio nem linguarum lingua Hebraïca in domo Heber permanserit.</i> 122

L I B E R III.

Sive

Prodromus in Atlantem Polyglossum,

Quo

Per prælusiones quasdam de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unâ cum idololatria in orbem terrarum occasione primævæ confusionis irrepererunt, potissimum agitur. 124

P R A E L U S I O .

SECTIO I. *De inclinatione, corruptione & interitu linguarum.* 130

CAP. I. *De occasionibus & multiplici causarum serie, qua linguae variorum*

regnorum florentes, tandem omnime corruptionis oblivionisque damnum passæ sunt. ibid.

II. *De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diversitatis lin-*

INDEX CAPITUM.

<i>linguarum morumque, qui apud gentes differentesque nationes vigeabant.</i>	132	<i>Exemplum inscriptionis Ionicarum literarum à priscis Græcis lapidi incisa.</i>	191
III. De varietate & multitudine numerorum qui ex confusione linguarum & divisione gentium natæ sunt.	133	SECT. II. De linguis primigeniis, quas matres vocant, quæ post confusione Babylonicam etiamnum superstites in usu sunt.	193
ANALOGIA rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isidis, Hori parallelæ.	136	P R A E F A T I O .	
IV. De primæva nominum impositione.	145	CAP. I. De lingua Hebræâ linguarum omnium primâ.	ibid.
V. Quænam & qualis fuerit prima omnium linguarum.	148	II. De lingua Chaldaïca, una ex primogeniis linguis.	194
VI. De linguae Samaritanæ characteribus, utrum vere Assyrius aut Hebræus sit.	152	III. De lingua Samaritana seu Phœnicia.	196
§. I. Decisio litis circa Assyrium seu Hebræum & Samaritanum characterem.	153	IV. De lingua Syriacâ.	197
TABULA COMBINATORIA, in qua ex probatissimis auctoribus primævorum characterum forma, eorumque omnium, qui ab iis originem duxerunt, successiva temporum propagatione exhibentur; ex quibus luculenter deducitur omnia linguarum alphabeta nonnulla in se priscarum literarum vestigia tenere.	157	V. De lingua Arabicâ.	198
Expositio Tabule præcedentis.	158	VI. De lingua Æthiopicâ.	199
§ 2. De scilicet Hebræorum Samaritano charactere insignitis.	ibid.	VII. De lingua Persicâ, seu Ælamiticâ.	201
VII. De origine literarum & scriptiorum.	162	VIII. De lingua Ægyptiacâ seu Coptâ, quam & Veterem Pharaonicam appellamus.	203
VIII. De lingua Hebrææ mirâ vi in rerum significationibus elucescente, quam infusam habuit Adam.	164	I X. De lingua Armenicâ.	204
Combinationes sensuum, qui sub nominibus animalium latent.	168	SECT. III. De linguis Europæ primogeniis, earumque proprietatibus.	206
I X. De literis Coptitarum mysticis, quorum lingua est una ex linguis primogeniis.	172	CAP. I. De lingua Græcæ origine.	ibid.
Ab Hebræis mutuata.	176	II. De lingua Latinæ origine, antiquitate, corruptione & restauratione.	209
Primæva literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta à Tauto sive Mercurio Trismegisto.	177	III. De variâ qualitate, vicissitudine & augmento lingue Latinæ.	210
X. De lingua Phœnicia una ex linguis primogeniis.	184	Tabule rostratae inscriptio priscâ lingua Latinâ peracta.	ibid.
TABULA, quâ characterum Samaritanorum, cum Ionicis & Copticis sive Ægyptiis comparatio instituitur.	190	Columnæ rostratae inscriptio.	211
		IV. De lingua Germanicæ origine, propagatione & corruptione.	212
		Lingua Germanica Imperialis.	ibid.
		V. De intimis Septentrionalium regionum linguis.	214
		VI. De lingua Illyricâ, Dalmaticâ, Sla-vonicâ ejusque filiabus.	215
		TABULA CHRONOLOGICA annorum post diluvium, quâ linguarum ortus & incrementum exponitur.	216
		VII. Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem linguam quandam constituendam.	218
		CONCLUSIO.	221

ATHA-

A THANASII KIRCHERI è Soc. JESU
TURRIS BABEL,
T O M U S I.
In Libros tres digestus;
Quorum
P R I M O
Res gestæ post diluvium ad Turris usque ædificationem;
S E C U N D O
Civitatis Turrisque erectio;
T E R T I O
*Linguarum divisio & transmigrationis Gentium
Historia continetur.*

A
T
H
A
N
A
S
I
I
K
I
R
C
H
E
R
I
è
S
O
C
I
E
T
. J
E
S
U

T
U
R
R
I
S
B
A
B
E

Continens

Res gestas post diluvium ad Turris
usque ædificationem.

P R A E F A T I O

A D

LECTOREM BENEVOLUM.

Dicit Arcæ Noëmicæ, & luctuosam Cataclysmi historiam modò ordine Moses DEI famulus primò enarrat Mortalium per tres filios Noë, Sem, Cham, & Japhet, centum annorum spatio peractam multiplicationem; excipit hanc Civitatis Turrisque omnibus seculis memorabilis fabrica, quam sequitur vindicante se DEO OPT. MAX. de indomita filiorum hominum superbia & contumacia, linguarum confusio, & gentium transmigrationis exordium: quæ cuncta Moses Geneseos cap. XI. et si quam brevissimè, quam distindissima tamen, & exacta rerum, quæ in hoc arduo negotio, temporum successu acciderunt, enarratione complexus per quinque circumstantias pulchre sanè exposuit; quarum Prima est, quinam videlicet primævi isti Mortalium fuerint, qui tum temporis in mundo vixerint, quid egerint, & quidnam eos ad transmigrationem ordiendam permoverit? Secunda, quis finis in eorum transmigratione ad insanæ molis Turrim erigendam impulerit? Tertia, ad quodnam altitudinis spatium ex eorum consilio Turris se extendere debebat? Quarta quem finem scopumque in tantæ molis ædificio sibi præfixum habuerint? Quinta denique, quomodo ab opere, temerario ausu incepto, ex Divini Numinis displicentia, & punitione ulterius prosequendo ex confusione linguarum destiterint; quomodo verò linguarum confusione perplexi, tandem transmigrationem in omnes mundi regiones, orditi fuerint? Quæ omnia quam fusissime in hujus operis contextu demonstrabuntur. Divina bonitas ad sit ausibus nostris, ut assumptum thema ad unicam ejus gloriam desiderata felicitate prosequamur.

De rebus post diluvium, centum triginta
annorum spatio gestis.

C A P U T I.

De exitu Noë, filiorumque ex arca.

Cap. I.

Si aquâ mentis trutinâ pri-
morum post diluvium ho-
minum actiones pondere-
mus, recta sanè ratio dicta-
re videtur, Filios Noë post egressum
ex arca, peractoque DEO de acceptis
beneficiis, sacrificio, acceptoque de
multiplicatione generis humani, per
Ex arca egressi non statim in plena deplanata descendenterunt primi homines.
verba (*Crescite & multiplicamini & re-
plete terram*) præcepto & benedictio-
ne illis impartita, non statim ad infe-
riores montium fundos descendisse, sed
in montium planiciebus ad complures
annos hæsisse à vero haud abludit. No-
tum enim ex Geographia est, in ple-
risque editionibus montibus semper re-
periiri campos longè latèque diffusos,
quemadmodum ex Alpium, Appen-
nini, cæterorumque montium catenis,
Noë post egressum extra arcam non statim in camporum planitatem descendisse, sed in montibus hæsse.
in universa *Europa* visendis, experien-
tia nos docet, pecoribus, pecudibus,
armentisque, uberrimis paucis alien-
dis, mirè aptos, & opportunos reperi-
di. In similibus itaque campis, Noë
cum filiis suis conversatum fuisse, ar-
bitramur.

Cum enim in hujusmodi editiori-
bus planiciebus, quæ montium jugis in-

existebant, ex limosæ materiæ utique
defluxu, jam fontium venæ ad neces-
sarium aquæ usum, quod in infimis pla-
nis non fiebat, citius, tempestiviusque
aperirentur, campique affluxu humili-
di agriculturæ idonei aptique redde-
rentur, certè *Noëmus* meliorem, com-
modioremque, pro summa ejus circa
rerum naturalium cognitionem peri-
tia, stationem optare non poterat;
quamvis verò sacer textus de hisce ni-
hil dicat, ratio tamen dictare videtur,
uti suprà dixi, id hoc pacto fieri de-
buisse.

Nôrat enim Noë divino lumine il-
lustratus renascentis mundi statum;
Nôrat quâm optimè ingentem orbis
terrarum post diluvium metamorpho-
si. Nôrat denique quamdiù, quo-
que annis, in montibus commoran-
dum foret, donec inframontana pla-
niora loca habitationi hominum apta
forent. Atque hoc pacto factum est,
ut is in montibus, veluti statione tutio-
ri, propagandi humani generis initium
duceret, donec in immensum exur-
gente filiorum multitudine ad inferio-
rem planitem se conferre cogeretur.

C A P U T II.

*Quibus in rebus Noë filiique cum uxoribus in montibus
se occupaverint.*

Cap. II.

Certum est, Noë minimè hoc re-
num statu, otiosum fuisse, sed
continuò summâ curâ, & solli-
citidine rebus bene gerendis, & arti-
bus humano generi adeò necessariis,

perpetuò exercendis distentum fuisse; *necessaria
ac primò quidem, prout D E U S ipsi
præceperat per verba (Crescite & multi-
plicamini)* filios suos ad propagationem
faciendam excitasse; & quoniam mul-
tipli-

Cap. II. tiplicationi hominum nil magis convenit, quam nutrimentorum ubertas, sine qua vitam tolerare non poterant, necessitate compulsus, ante omnia agrorum colendorum rationem filios, per divinitus sibi infusam, uti in *Arca Noë*, docuimus, scientiam edocuit, ut quemadmodum ante diluvium in comparandis in arcæ animaliumque usum ad vitam sustentandam rebus necessariis, providum œconomum egerat, ita quoque post diluvium, in excolendis posteris; iisque circa necessariarum rerum usum instruendis, nulli labori pepercerit, utpote qui universam orbis faciem transmigratione uti erant repleturi, ita per successivam artium traditionem à Noë profluentem, modum & rationem, veluti opulentam hæreditatem consecuti in posteros propagarent.

Ferrariae artis reliquarumque necessitatis. Porrò, cum ad agriculturam exercendam, aliis artibus ad terram subiugendam indigerent, is utique primò in *Ferraria* arte, quam vel divinitus hauferat, vel prout ante diluvium à *Tubalcain* fabro in omni genere ferri, & æris, uti *Cap. IV. Genesis* habetur, didicerat, filios suos exercebat; instrumenta non quidem ex nativis montis fodinis, quæ tunc temporis neandum excoli poterant, sed ex ferramentis, quæ secum intra arcam in hunc finem attulerat, fabrefecit, cujusmodi esse potuerunt vomeres, falces, ferræ, harpagines, securæ, cultri, & similia; figulinam quoque artem, sive plasticam, quâ ex argilla urcei, ollæ, conchæ, similiaque ad domesticum usum conficerentur, tradidisse arbitramur. Ad tutandos quoque sese contra tempestates, cæteraque æris injurias, casarum, tuguriorum domuumque, prout ante diluvium viderat, feceratque, ædificandrum regulas præscripsit. Præterea omnis generis legumina, tritici, farris, siliquinisque fermentem in agriculturam intra arcam intulisse, ut post diluvium

Fabrilis artis necessitatis. Agriculturne necessitatis.

vium præsentis occasione necessitatis, agris statim semine fœundatis vivere possit: quomodo enim, si in arcam secum similia non transtulisset providentissimus œconomus, statim semina prompta habere potuisset, cum universa tellus squalore, limoque offusa tam citò nil horum ad nonnullos annos proferre potuisset, quod idem de arborum fructiferarum, vinearumque plantatione intelligi velim. Quomodo enim vel unius anni spatio sine fructibus, sine pane, sine carnis, ovis, cæterisque vitæ humanæ sustentandæ subsidiis vivere potuerint, nemo sensatus concipere poterit. Præviderat enim Noë cuncta hæc post diluvium necessaria; nōrat ob tristem & luctuosam telluris faciem, omnia hæc defutura; unde vel ipso Deo dictante, pro renascentis mundi requisitione necessario & rerum omnium semina, instrumenta agricultoria, & fructiferarum arborum germina, racemosque vitium secum intra arcam transtulisse, ut iis sine ulteriori prolongatione in usum hominum, animaliumque uteretur.

Atque hæc quidem filios suos edocebat Noë, uxoribus verò curâ rerum muliebri sexui propriarum, si conjectare licitum est, reicta; hisce enim ad vestium subsidium, linum serendi, aquis macerandi, in stupam carminandi, filandi deinde texendique regulas præscribebat, lanificiæ quoque artis documenta dabant. Præterea gallinarum, pullorumque educationi, ad ovorum comparationem, & omnem denique domesticæ servitutis cultum destinabat. Hoc pacto, hæ primæ mortaliū post diluvium coloniæ impigrè sanè, quæ à Noëm didicerant, in executionem deduxerunt; & hi quidem posteros suos consequenter ipsis commendatos vivendi modos alios aliosque edocebant, ut in sequentibus demonstrabimus.

*De descensu Noë cum familia numerosa in monte peracta,
in submontanam regionis planitiam.*

*Descen-
sus Noë
ex monti-
bus in re-
giones sub-
montanas,
bodie Per-
fidis no-
mine in-
signitas.*

*Trium
filiorum
Sem,
Cham,
Japhet,
tribus
distributio.*

VEnit tandem tempus, quo Noë, jam filii suis in copiosam progeniem exurgentibus, inferiores montium fundos, vastaque regiones ad habitandum aptas, ab omnifaciliore, & humiditate superflua immunes cognovit; unde descensione facta, cum campos jam in rivos & flumina discretos, limosas primò planities jam herbarum luxuriantium, paucorumque fœcunditate non feraces tantum, sed & amoenitate confertas, sylvarum districtus, uti & arbores tum fructibus onustas, tum ad cæsuram in materiam ædificiis construendis aptam, sylvas quoque variarum animalium copiosa progenie, camposque omni animalium domesticorum generere confertos reperisset, ibidem perstitit; qui, uti communis est interpretum sententia, fuit ingens ille vultusque regionum districtus, qui postmodum, sive Persia sive Armenia dicta fuit, hic mox incredibili hominum multiplicatione aucta, ne confusa multitudine confusus ordo nasceretur, Noë parens omnium, & Rex, in tres partes, juxta trium filiorum, Sem, Cham & Japhet, veluti tribus quasdam, partitus est, ut unaquæque tribus sibi subditis cum plenitudine potestatis præcesset; & in difficultatibus, dissidiisque exortis, ad Noënum, veluti ad naturalem totius orbis hæredem, & arbitrum recurserent. Ne verò in tanta multitudine hominum, animarum cura negligetur, Noë, uti erat cœlesti lumine illustratus, ita quoque ante omnia quam maximè necessarium duxit, ut iis præcepta vitae & disciplinae præscriberet, religionis cultum edoceret, morum normam, atque in Deum fiduciæ &

devotionis affectum ingereret; ritus in sacrificiis instituendis, juxta præcepta Dei, suis temporibus servandos constitueret, siquidem sine Divini Numinis assistentia in tanta populi varietate nihil rectè constituī posse probè nōrat. Unde convocatis in unum primoribus tribuum, talem, qualem nobis imaginari possumus, exhortationem habuisse, piè credimus.

Paegivesis Noëmi

ad tres filios, Sem, Cham, Japhet, jam constitutos principes populorum.

In hoc solenni congregationis confessu, ô filii, in nomine DEI sancti & glorioſi, bodie vos alloquor. Attendite itaque sermones meos, auribus percipite verba oris mei, verba veritatis, verba vitae, verba salutis, que si servaveritis, DEUM semper propitium vobis habebitis in generationibus vestris; fin, justum DEI judicium super vos, vestrasque generationes completum iri, ne dubitetis. Nostis infelicem mundi ante diluvium statum, vidistis unā mecum gigantum immanitatem ante diluvium, inexplicabilem hominum in omni scelerum, flagitorumque genere perversitatem, quæ naturæ limites longè excedens ad eam impietatem ex sacrilego Sethianæ stirpis cum Cainitica conjugio pervenit, ut vel DEUM ipsum, cuius natura bonitas est, ad mundum perendum, diluvioque universaliter exterminandum compulerit. Memineritis, ni fallor, quomodo me quantumvis indignissimum famulum suum, ex omni carne veluti unicum, qui sicuti vias Domini rectas cum timore & tremore, ab omni scelerum participacione alienus observasse, elegerit, ita quoque me ad divinæ justitiae præceptum contra impios exequendum destinaret, arcangue

Cap. III. que ipso dictante Numinis, pro sua infinita clementia construi iussit, quā vos filios meos atque uxores vestras ex omni generis humani massa selecōs, à ruina mundi solos conservare voluit. Nōstis quanta fide & religione in centum annorum fabrica desudārim, quot persecutionum insultus ab improbis gigantibus sustinuerim, donec tandem post frequentes ad eos, de vicino orbis excidio habitas exhortationes, saxis duriores in pertinaci peccandi voluntate persistentes, ad unum omnes inexpectato cataclysmo perierint. Recordamini filii mei, quanta à benignissimo DEO tūm ante tūm intra arcā unā cum omni viventis naturae substantia ingressum, inclusi, beneficia receperimus; quam paternè universo pereunte mundo, nos solos conservaverit, & suā ineffabili providentiā, & dispositione nobis astiterit: quomodo me, quid in difficultatibus agendum, divinæ vocis oraculo instruxerit: quomodo tandem extincto jam humano genere, nos oēto homines ad mundi semen mundique instaurationem ordinandam destinārit. Quæ certè talia sunt, qualia à mundi origine neque visa sunt, neque futuris seculis videbuntur, ut proinde accepta beneficia hujusmodi ineffabilia à DEI bonitate, & misericordia merito in cordibus nostris diu noctuque impressa tenere, & continua meditationis assiduitate ruminare debeamus.

Porrò jam ad beneficiorum, quæ post egressum ex arca DEUS OPT. MAX. nobis contulit, copiam & magnitudinem progrediamur, cū enim præter me, & vos, uxoresque vestras, nullus homo vivens supra universam telluris faciem reperiatur; cogitate & expendite, quomodo me unicum mundi dominum & hæredem constituerit, omnem orbis terrarum plenitudinem meæ potestati subdiderit, ad omnia mundi renascentis regna, eorumque populos gubernandos me præficere dignatus sit; qua de causa pro tanta beneficiorum immensitate, me ad debitas condignaque gratiarum actiones reddendas, solenne sacrificium ei, qui nos tantopere dilexit, instituisse me-

ministis. Verum enim verò, cum jam generis humani per vos tres filios meos, Sem, Cham, Japheth, veluti unicos mundi hæredes, nec non universæ terræ, gentiumque principes peracta propagatio in adeò numerosam sobolem exurrexerit, ut una simul commorari nequeamus. Vos ne in tanta filiorum nepotumque vestrorum propagatione, confusio nasceretur; vos, inquam, veluti in tribus quasdam dividendos censi. Et Sem primogenitus, quem centum ante diluvium annos DEI miseratione suscepī, sue stirpis, filiorum, nepotumque curam habeat. Japheth pariter princeps & dominus sit progeniei sue. Cham verò in generatione sua, suo potiatur dominio. Hoc unicum à vobis efflagitans, ne spuriis commixti conjugiis abutamini, sed unusquisque sue stirpis progeniem, paternā non tyrannicā administratione gubernet; extortas dissidentium lites auctoritate sua cohibeat. Cū verò sine Divini Numinis opitulatione nec regnum, nec regnatores diu subsistere possint, ante omnia eam religionem vobis tenendam præscribo, quam de DEO uno, vero, vivo, mundi conditore, rerumque omnium moderatore Seth, Adæ filius patres nostros ab origine mundi, traditione continua usque ad me ab Adamo decimum edocuit, conservetis, hanc intimis cordium vestrorum tabulis inscribatis, ne ejus unquam in vobis memoria oblitetur; ab hac enim ultimum actionum vestrarum, & vitæ benè feliciterque transigendæ scopum dependere existimetis velim; cum enim toto pereunte mundo, pro sua infinita bonitate & misericordia nos solos superstites esse voluerit, ideo fine factum sciatis, ut hanc eandem religionis normam quam vobis præscripsi, non duntaxat vos magno animi fervore colatis, sed & ingenti sollicitudine eam ad filios nepotesque nepotum vestrorum propagetis. Agitedum filii mei carissimi, Divini Numinis cultum nullo unquam tempore intermittatis, orationes & sacrificia, queis DEO nostro nil gratius acceptiusque esse potest, eo modo, quo me post egressum extra arcā agere vidistis,

Cap. III. distis, pari fervore, omni superstitione proscripta, statutis temporibus peragite; pacem & concordiam inter vos, veluti veram & unicam felicitatis tessera in vobis conservate, colite, amate: quæ si feceritis, benignissimus DEUS vos ipos, atque omnes operationes vestras, vitæ beatæ longitudine fecundabit, ad fecunditatem agrorum pluviam dabit temporibus suis, horrea vestra replebuntur frumenti frugumque copiâ, olei vinique abundantia penuaria vestra excuberabunt, omniumque possessione bonorum beabimini: si vero, quod absit, meis præceptis non obedieritis, sed perver-

sæ mentis impetu scelerumque enormitate in DEUM confurrexeritis, eum de vobis mille calamitatum generibus ob pertinaciam mentis, profusamque peccandi licentiam, se vindicaturum pro certo teneatis, quemadmodum enim divina natura bonitatis & misericordiae suæ finem non habet, ita nec & justitiae ejus; hæc serio expendatis hæc alto pectori inscribatis; & si quandoque hæc vobis acciderint, ea me vobis prædictisse memineritis. Vivite felices, verborum meorum memores; quod ut fiat benedictio DEI descendat super vos, & que per vos fieri posse cogitavi, perficiat.

CAPUT IV.

De Multiplicatione humani generis, à diluvio usque ad Turris ædificationem.

Cap. IV. **C**onstat ex *Genesis cap. IX.* per tres filios suos, *Sem, Cham & Japheth,* genus humanum propagatum fuisse supra terram. Textus sequitur: *Isti sunt filii Noë, & ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram: & cap. X. Hæ sunt familiæ filiorum Noë juxta populos, & nationes suas, ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.* Intendit *Moses* in hoc capite demonstrare, quod sicuti in primordiali mundi statu, ex uno *Adamo*, omne genus humanum usque ad diluvium, mille sexcentorum, & quinquaginta sex annorum tempore, propagatum fuit, ita post diluvium, quasi novo rursus mundi principio ex tribus Noë filiis omnem terram, habitatoribus cultoribusque fuisse completam. Tametsi vero numerosam quidem progeniem, multiplicemque posteritatem trium filiorum Noë, primamque originem diversitatis gentium, regionum, regnorumque luculentiter describat; nemo tamen censem, majorem hisce non fuisse progeniem, quam sacer textus scribat; cum *Moses* hoc loco, non nisi capita, du-

ces, & principes populorum enarret, reliquis data opera relictis, ne in enarratione singulorum minimè utili, ulti-pote in infinitum hujusmodi generationibus sese extendentibus, tempus perderet. Verum cum haec omnia quam fusissimè in *Arca Noë* prosecuti fuerimus, eò Lectorem remittimus.

Historici non sine ratione mirantur, quomodo tam cito, vel intra 275 annorum spatium usque ad *Turrim Babel*, tam immensa hominum multiplicatio, quam & profani scriptores *Herodotus*, & *Diodorus*, aliique complures tradunt, per solos tres homines, filios Noë contingere potuerit. Is mirari desinet, ubi excusserit humanæ generationis historias. Quis nescit, vel solum *Nembrodum Turris fabricatorem*, exceptis foeminis, & parvulis, è sua solùm progenie, in campum duxisse 100000 hominum armatorum; uti de *Belo*, id est *Nimbrod*, *Diodorus* narrat. Quis non obstupescat, *Ninum Nembodi filium*, uti refert *Eustachius Thessalonicensis in Commentario in Dionysium Alexandrinum de Situ Urbis*, ad civitatem *Niniven* condendam, centum qua-

Cap. IV. quadraginta millia operarum adhibuisse , & hoc inter ducentos nonaginta quinque annos post diluvium, si itaque tanta hominum multitudo , tum in bellis gerendis , tum in condendis urbibus propagari poterat, quanta post trecentos & quadragecentos annos cum jam universus orbis penè esset habitatus. Si enim ponamus , singulis tricen- sis annis generationes renovari , facile octingenta millia animarum nasci poterant. Sed ut lector hæc proprius perspiciat , ea calculo Arithmeticō demonstranda duximus.

Ponamus itaque , tres filios Noë primo statim anno post diluvium , tres filios , & totidem filias generasse , singulis verò consequentibus annis totidem , usque ad triginta annos , ubi jam omnes filii , & filiæ suscipiendis liberis quam aptissimi erant , reperies numerum animarum jam ad 360 pervenisse;

hi verò per mutua connubia usque ad 60 annos se propagare potuerunt , juxta artis combinatoriæ regulas , ad 21600 animas ; si enim 60 in 360 duxerimus , provenient 21600. Hi rursùs per mutua conjugia usque ad nonagesimum annum facile continuâ propagatione pertingere potuerunt ad numerum animarum 1944000 , quod patet ex duetu 90 in 21600. Atque hæc progenies à 90 , post diluvium ad annum usque 120 , per novorum connubiorum combinationes pertingere potuerunt ad 23328000000 , id est , viginti tria millia millionum , trecentos , & vigin- ti octo milliones ; quæ res vix animo concipi posset , nisi id ex combinato- riæ artis regulis evidenter constaret. Sed hæc in subjecto abaco contem- plare. Primo anno post diluvium ponatur , tantum tres filios fuisse geni- tos , invenies

<i>Calculus propagatio-</i>	<i>nis gene-</i>	<i>sis huma-</i>	<i>nis ad Tur-</i>	<i>ris fabri-</i>	<i>cam.</i>	Primis 30 annis post diluvium tres filios generasse _____ 360 filios & filias.
						His multiplicatis per 60 annos post diluvium , producetur _____ 21600 progenies liberorum.
						His multiplicatis per 90 annos , à diluvio , dabitur _____ 1944000 propagatio hominum.
						Atque hi multiplicati per 120 annos ; & hinc usque ad <i>Turrim Babel</i> , producent 23328000000 propagatio hominum.
						Non hic ulterius procedimus , cum res propè in infinitum procedat.

Ut proinde nemo miretur , adeò in- credibiles , *Nimbrodi* adhuc tempore , cum humanæ ambitionis fastus , de Monarchia , & summo rerum domi- nio obtinendo extuabat , exercitus co- actos fuisse. Nam *Zoroastrum* , quem nos *Chamum* , avum *Nembrod* fuisse , in *Obelisco Pamphilio* ostendimus , con- tra *Ninum* filium *Nembrod* exercitum 2000000 , quæ sunt , vicies centena mil- lia hominum , duxisse , *Diodorus Siculus*

lib. 3. tradit. Habemus vel ex ipsis sa- cris literis aliud exemplum ; dum vel ipsi sancti interpres satis mirari non possunt , quomodo ex 70 Israëlitis , qui in *Ægyptum* jussu *Josephi* transmigrâ- runt , post 210 annos , in tantam pro- geniem excreverint , ut sexcenta mil- lia bellatorum præter parvulos , mu- lieres & senes , cum *Mose* Duce eo- rum , *Ægyptum* egressa fuerint.

De prima Transmigratione filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos.

6. I.

De Lingua, seu idiomate, quo immediatè post diluvium utebantur.

Antequam ulterius ad constitutum scopum progrediamur, primò verba sacri textus hīc adducenda duximus, ut juxta eadem instituti nostri telam ordiamur. Sic itaque Moses differit:

*וְיַהֲיֵה כָל הָאָרֶן שְׁפָה אַחֲתָה וּבְנִירִים אַחֲרִים
וְיַהֲיֵה בְּנַסְעָם מִקְרָם וַיַּצְאֵו בְּקַעַת כָּאָרֶץ שְׁנָعָר
וַיָּשַׁבְּטוּ שָׁמָם:*

*Græca
lectio.*

Id est: Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem; cumque proficerentur ex Oriente invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Græca lectio sic habet: καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χειρὸς ἐν, & φωνὴ μία πᾶσι· καὶ ἐγκέκοντα κατηστὰς αὐτῷ δύο τέλματα οὐαλῶν, δύο πεδίον δὲ γῆ σεναρές, καὶ καλώκησταν ὅλη. Id est: Et erat omnis terra labium unum, & vox una omnibus; & factum est, cum moverentur ipsi ab orientalibus platis, invenire campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Chaldaïca lectio sic habet:

*Chaldaï-
ca lectio.*

*וְזֹה כָל-אָרֶן לִישֵן חֹד וּמְכֻלָּל חֹד וְזֹה
בְּמִתְלָהּן בְּקוּמִתָּהּ וְאַשְׁכָחוּ בְּקַעַת
כָּאָרֶן דְּכָל וַיַּתֵּן תְּמָן.*

*Arabica
lectio.*

Id est: Eratque omnis terra lingua una, & loquela una; & factum est, cum proficerentur in principio, & invenissent campum in terra Babel, habitaverunt ibi. Arabica versio sic habet:

*وَكَانَ جَمِيعُ أَهْلِ الْأَرْضِ أَهْلَ لُغَةٍ وَاحِدَةٍ وَ
كَانَ الْكَلَامُ وَاحِدًا فَوْ كَانَ مَا رَحَلُوا مِنْ
الشَّرْقِ وَخَدَرُوا بِعِيْدَهَا فِي جَلَنِ الْعَيْنِيْرِ
فَاقْعَدُوا فَمْ فَمْ*

Id est: Erat autem totus mundus idioma unum, & loquela eadem, & cum ipsis quies esset in Oriente invenerunt campum in terra Bagaded, id est, in Babylone, & sedebant ibi. Hisce textibus consonat Syriaca.

Erat itaque terra labii unius, eorumdemque verborum, vel ut Græca habet, erat terra labium unum, & vox omnibus eadem; vel ut Chaldaïca, omnis terra lingua una, & locutio eadem; vel denique uti Arabica; erat totus mundus idioma unum, & loquela una. Quid verò per labium intelligendum sit, exponamus.

Cùm labium formandarum vocum instrumentum sit, sine labiis verò vox ullia proferri non possit; cum nemo non apertis labiis motisque loqui possit; recentè sanè sacer textus pro lingua ponit labium, causam pro effectu. In universa itaque terra, vel ut Arabica habet, in toto mundo (ubi per mundum, totius humani generis congregationem nominat) erat lingua una: id est, omnes homines, qui post diluvium usque ad transmigrationem, immensā multitudine se propagarunt, loquebantur linguam unam.

Unde quæritur primò, qualisnam illa lingua fuerit? Respondeo, fuisse lingua in usu primordiale, quam Noë filiique, uti per continuam Patriarcharum traditionem ante diluvium didicerant, ita quoque prorsus eandem docuere filios suos, cum alia præter hanc in orbe terrarum non vigeret; & de hoc si quispiam dubitaret, is merito insensatus videri posset. De hoc tamen merito quis dubitare posset, utrum lingua hæc primæva ab omnibus eodem prorsus tenore, & pronunciatione, spatio centum annorum prolata fuerit; quare

Cap. V. quare ut propositum mihi dubium pari pacto solvatur,

Utrum varie fuerint in illa lingua dialecti. Respondeo ; cum quotidiana nos experientia doceat, nullum idioma ab omnibus alicujus nationis populis tanta perfectione pronunciari, ut non saltem à purioris linguae usu, quæ in Principum aulis viget, non nihil deflectat ; & luculenter patet in idiomate *Italico, Germanico, Gallico, Hispanico, Arabico* similibusque. Creditur in *Italia*, lingua omnium purissima *Tusca*, quæ tamen *Mediolani, Genuæ, Bononiæ, Venetiis*, apud *Sannites, Apulos, Calabros* oppidò à primæva puritate differt, & tamen una eademque lingua est, nimirum in *Italia* usitata, quam omnes loquuntur, atque sese mutuò intelligunt indigenæ ; quod item de cæteris cujusvis nationis idiomatis intelligi velim, ita ut vix in mundo lingua reperiatur, quæ non suas patiatur corruptelas, sive id fiat ex vicinorum regionum, populorumque confortio, sive ex ingenio particularium provinciarum, & natura loci, sive ex novarum vocum inventione ; quod adeò verum est, ut non dicam in provinciis separatis, sed ne in magnis quidem urbibus differentes loquendi modi desint, ut experientia nos docuit hîc *Rome*.

Quenam primæva post diluvium lingua fuerit. Quæritur itaque, quomodo sacer textus, *Terra itaque erat labii unius, eorumdemque sermonum*, intelligendus sit ? Respondeo, si se quidem linguam omnibus communem, sed pronunciandi modos, quos nos dialectos vocamus, differentes ; ut enim in tres tribus juxta generationes trium filiorum Noë dividebantur, ita quoque purioris tantum linguae usum apud principes tribuum, *Sem, Cham, Japheth* & filios, nepotesque eorum remansisse, popularem verò & linguam plebejam ex variâ hominum mixtione, prout in omnibus aliis linguis accidere novimus, à purioris lingue usu non nihil declinasse quidem, non tamen tantum, ut non

mutuò sese intellexerint, existimamus. Et hoc pacto sacer textus facile explicari poterit, uti ex paulò antè dictis patet ; quænam verò illa propriè lingua fuerit, in tertio libro, DEO dante, exposituri sumus.

His verò propositis, jam ad alteram sacri textus partem exponendam nos accingamus.

§ II.

De Vita mortalium, primævorum in submontanâ montis Ararat regione, multis annis peracta.

MAGNA hîc controversia inter interpres exoritur de transmigrationis itinere, primò ex monte in planum, deinde in terram *Sennaar* factò ; siquidem, dum multi capere non possunt, quomodo populi ex *Oriente* mox dicantur, cum tamen *Armenia* non orientalis, sed borealis respectu terræ *Sennaar* existat ; verùm cum in hoc non exiguum Geographiæ imperitiam apud scriptores reperiam, ut sacer textus illibatus conservetur, paulò fusiùs hanc controversiam decidendam censuimus.

Dicimus itaque, nullam in hoc primævi saeculi statu, nominis locorum rationem habendam esse, sed solummodo primi montis illius *Ararat*, quem Noë cum tribus filiis post diluvium inhabitavit, & propagatione hominum in immensum excrescente, in valles tandem montium, ad planiores campos incolendos descendit.

Duplex itaque *Armenia* à Geographis describitur ; minor una, altera major. Major illa, quæ *Asiae minori* ex occidente contermina est ; ex borea *Georgia*, sive *Colchidis* regioni, quæ & *Iberia*, & *Mecrelia* dicitur ; *Mesopotamiam* verò à meridie respicit. Major verò ex boreali plaga *Mare Caspium*, ab occidente *Armeniam minorem*, ab ortu *Perfidem*, à meridie magnam reliquæ

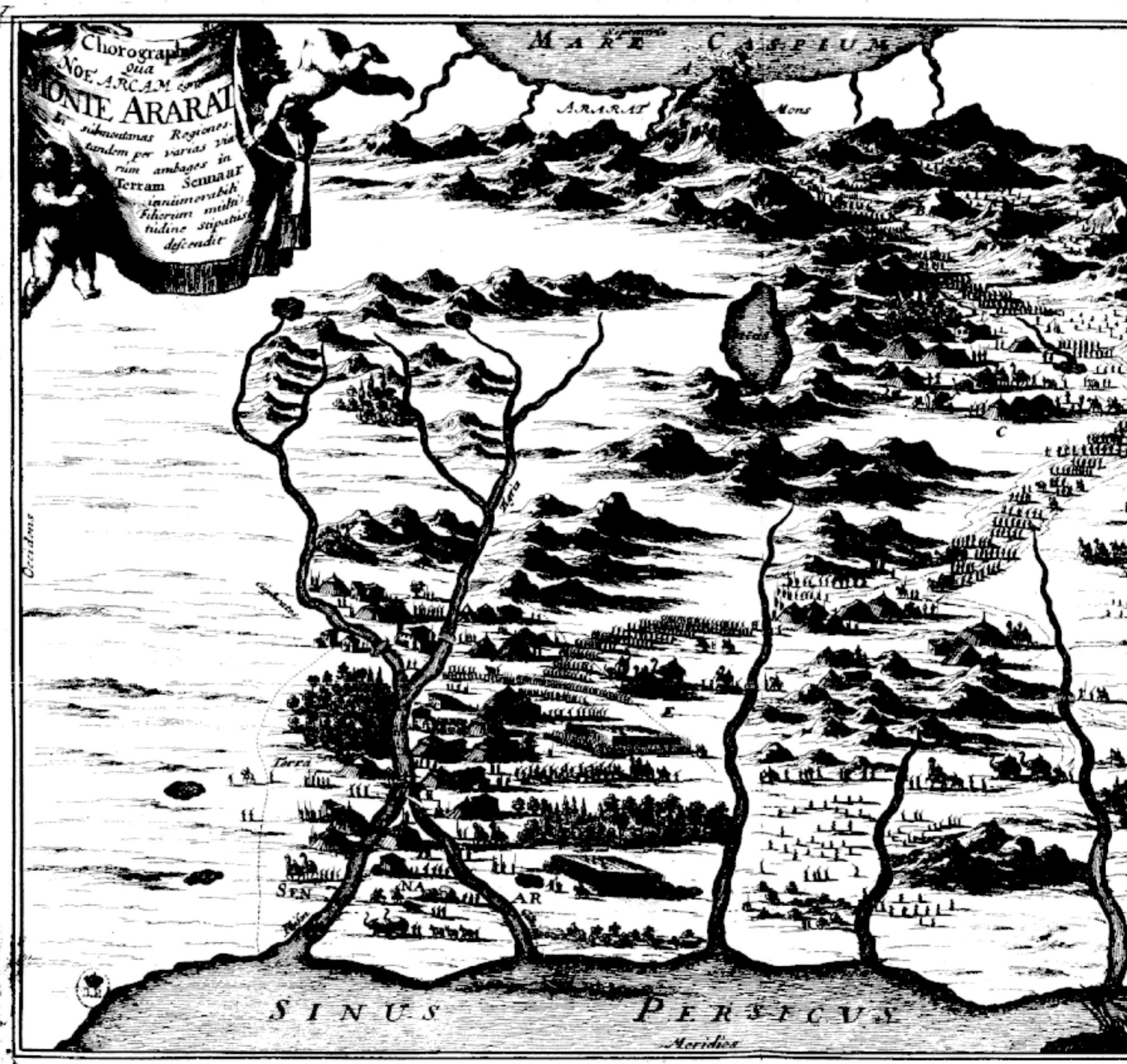
Cap. V. *Persidis* partem respicit; uti charta hīc apposita docet: atque in hac *Ararat* mons celeberrimus constituitur, de quo cum in *Arca Noë* quām uberrimē egerimus, ad eam Lectorem relegamus. Jam verò, ut ad institutum regrediamur, exponendum restat, quomodo transmigratores illi ex *Oriente* in terram *Sennaar* pervenerint. Quod ut scitiūs fiat, ab ovo rem exordiar.

In monte *Ararat* arcām constituisse, *Genesij cap. VII.* traditur; *Noë* verò ex arca egressum, uti suprà ostendimus, primò planiores montium tractus excoluisse, non quidem in uno eodemque loco commoratum semper, sed nunc hīc, nunc illic pro locorum feracitate, & opportunitate perstittiisse; *Ararat* enim non unum aliquem montem particularem esse putas, sed in ingentem longè latèque in *Orientem* concatenatorum montium seriem extensem esse, *Itineraria Persidis Armenie*que quām scitissimē describunt, quos montes *Chaldaeus Paraphrastes* טוֹרֵן גָּדוֹן, id est, montes *Gordu*; *Ptolomaeus* verò *Gordiæos* vocat, eosque sub latitudine 47 graduum ponit, quemadmodum ex charta geographicā disces. Atque super, hos longè latèque protensos montes *Noë* cum filiis suis primū unanimi interpretum consensu commoratum agros excoluisse, filiosque filiorum in necessariis artibus instruxisse, nulli dubium esse debet; donec tandem post complurium lustrorum decursum, montium gurgustiis adeò copiosam progeniem non ferentibus, in planiora submontanarum regionum loca descendere compulsi, ibidem veluti in uberioribus agris ampliorem coloniam fundaret; neque quisquam sibi persuadeat, ex eodem loco populos statim transmigrationis initium fecisse, sed post plurimos annos, quod vel ex ipso contextu historiæ luculenter patet, cum inter ædificationem *Turris* & diluvium, uti paulò post chorographicō

Primis horis non statim post diluvium versus terram Sennaar migraverunt.

calculo probabimns, 275 annorum spacium definiatur. Patet itaque eos hosce annos partim in habitatione montium, partim in planioribus campis, partim morā in itinere ad campum *Sennaar* factā consumpsisse; ponamus enim, 20 annos in montibus perstittiisse, in planioribus locis 75, in itinere verò versus *Sennaar*, quod spatium juxta geographicas relationes, duorum mensium iter est, quinque annos consumpsisse, prodibunt centum anni, qui numerus longe abest ab annis fabricæ *Turris*.

Quomodo jam ex Ararateæ planicie regione, ex *Oriente* in campum *Sennaar* pervenisse dici possit, ostendo. Certum est, ingentes sub monte *Ararat* campos, in quos ex vallibus montium prodeentes intrârant, olim forsan fertilissimos, hodiè partim fertiles, partim steriles reperisse, qui cum in meridionalem plagam longè latèque, ferè usque ad *Mare Persicum*, sub longa montium serie extendantur; hosce campos, & regiones respectu terræ *Sennaar* propriè orientales esse, quis non videt? & ex apposita hīc charta sat patet. In hisce itaque regionibus ad plurimos annos *Noënum* cum progenie sua perstittiisse clarum est, eo quod ad agros colendos aptissimas, & ob clivorum hinc inde exurgentium copiam, etiam vineis plantandis peridoneas invenerit; nam uti lectio sacri textus Arabica habet: *ετ factum est, cum illi transmigrarent ex Oriente: ubi aperte docet, eos in hoc orientali campo quievisse, id est, unanimiter perstittiisse & inde postmodum transmigrationem orfos esse.* Confirmat hæc *Strabo lib. II.* cum dicit. ἐν ταύτη τῇ Αἴγυπτῳ πολλὰ μέρη ὄρη. πολλὰ δὲ ὀργάνωμα, ἐν οἷς καὶ ἀμπελῶθεν φύεται παδίως, πολλὰ δὲ αὐλῶνες, οἱ μέρεστοι, οἱ δὲ σφόδραις διδαίμονες. Sunt autem in Armenia multi montes, multi

*quos injuri- ipertitis inter iei laboribus, quidam ar-
ebat.* gros aratro ad seminandum subige-
bant, ad frumenti, leguminum, herba-
rumque proventus serebant alii; aliqui
ligna casis construendis, ad se contra
omnes aëris injurias defendendos, apta
cædebant; carbones tum in culinæ,
tum alios usus faciebant; alii molito-
res agebant, pistores alii; non deerant
venatores animalium, ad pelles vesti-
bus consuendis aptas elaborandas; un-
de multi ferrariæ arti, ad omnis gene-
ris instrumenta adeò necessaria unicè
applicabantur; non deerant figuli in
vatis cretaceis efficiendis, & in forna-
ce coquendis, calce & camento con-
Quibus
artibus po-
tissimum
occuparen-
tur prime-
di homines
utriusque
sexus.
ficiendo continuò occupati; iterum in
arte textoria tum viri, tum foeminæ,
ad vestes lineas comparandas, & ad
corpus decenter tegendum insudabant;
quoniam verò funium, chordarumque
ad jumentorum hominumque subsi-
dium usus, quàm maximè necessarius
erat, verisimile est, illos huic restia-
riæ arti summo studio incubuisse, &
vel ipsa ratio docet; foeminæ verò re-
lictis diëtis artibus robustioribus, quæ-
dam ex ipsis primò gubernandis ani-
malibus, mulgendis vaccis, capris, si-
milibusque, butyro, caseisque confi-
ciendis occupabantur; aliæ gallinarum
pullorumque educandorum, ovorum-

terramque administratores, quibus cura
annonæ, ne iis laboribus impeditis vi-
ctus abundantia deesset, committeba-
tur; & occurrentibus difficultatibus,
non dubito, quin ad eas expediendas,
veluti ad supremum humani generis, in
hisce regionibus tunc congregati ca-
put, regem & imperatorem, *Noënum*
recurrerint; hic verò convocatis pri-
moribus filiorum nepotumque, quid
nunc, & hīc agendum, quid evitan-
dum, veluti publico concilio quodam
decreverit.

Atque hæc sunt, quæ de primævo-
rum post diluvium filiorum hominum
vita & actionibus dicenda duximus;
& quamvis de hisce nil in sacris literis
contineatur; interpretes verò non ni-
si jejunè illa tetigerint, rectæ tamen
dictamen rationis præscribere videtur;
hoc ita fieri debuisse, nisi quis velit,
omnia casu transacta fuisse, quod à
Noëmi regis supremi, & divinitus illu-
strati sapientiæ alienum esse quis non
videt? uti enim **DEUS OPT. MAX.**
eum in renascentis mundi instaurato-
rem elegerat, ita quoque ipsum etiam
ad suos innumerabilis multitudinis po-
pulos instruendos, regendosque sin-
gularibus & incomparabilibus animi
talentis, ad mundi pondus pro digni-
tate sustinendum instruxerit.

*De Tempore transmigrationis ex Oriente in terram Sennaar
à diluvio peracto, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg.*

HÆc gentium transmigratio, quo tempore, aut quo post diluvium anno acciderit, tametsi scriptura sileat, quantum tamen ex chronologorum calculo colligere possumus, eam paulò ante 132 annum, ad ortum *Phaleg* filii *Heber* accidisse, non inverisimile credimus. Quod ut luculentius pateat,

*Mors
Noë in
montibus.*

Suppono *primo*; primævos à diluvio homines, filios *Noë* filiorumque ejus, post egressum extra arcam, non statim in planitiem montis, quemadmodum in præcedentibus quoque innuimus, descendisse, sed per complures annos, primò in campis montium perstittisse, ibidemque primò propagationis, agrorum colendorum, aliarumque artium specimen dedisse, usquedum excrescente in immensum filiorum multitudine, submontanis campis ad fruges ferendas jam aptis, in inferiora descenderent.

*Non pa-
tim ex
monte
transmi-
gratis in
terram
Sennaar
contigit.*

Suppono *secundò*; certum quoque & rationi congruum est, dictam progeniem non statim post descensum montis, iter in terram *Sennaar* occœpisse, sed ad complura lustra in excolandis regionibus, quæ tunc temporis sine nomine, posteris verò temporibus, & etiamnum *Armenia*, *Media* & *Perſia* diæ fuerunt, constitisse; ubi quoque ejus possessores non confusè, sed magno ordine à *Noë* primò, deinde à tribus filiis *Sem*, *Cham* & *Japheth*, gentium capitibus, regebantur, & à quibus veluti artium scientiarumque peritissimis, & jam à centum annis ante diluvium in iis à patre *Noë* exercitatis, omnem propagandarum artium ad vitam sustentandam necessariarum, modum & rationem procul dubio didicerunt, ne,

antequam in universæ terræ semitas dispergerentur, iis carerent, sine quibus humanæ vitæ transfigendæ ratio consistere non poterat, sed de hisce fatis in præcedenti capite.

Quanto verò tempore in *Oriente* steterint, *Torniellus* certis ex genealogiæ filiorum *Noë* conjecturis colligit, uti paulò post videbitur; de *Nembrod* tamen, quod est argumenti nostri unicum inititutum, quo nimirum anno natus sit, quando moverit ex *Oriente*, quot annis vixerit, cum is unus è transmigratoribus fuerit, & *Turris* architectus, investigandum restat.

Suppono *tertiò*; fidum & exactissimum *Torniellum* secutus, qui annum ortus filiorum *Noë*, per annos à diluvio usque ad 152, & 275, scite sane & pulchre describit; verùm ut lector unicâ veluti synopsi, annorum seriem conspiciat, genealogiam hîc apponendam censui, ex hac enim clare patet, quid circa propositam difficultatem sentiendum sit.

EPILOGISMUS,
*ex quo Series generationum filiorum
Noë colligi potest.*

1. Post diluvium itaque anno primo, vitæ *Noë* 601. natus est, opinione *Tornielli*, aliorumque interpretum, *Ælam* filius *Sem* primogenitus, anno orbis conditi — 1657
2. Post diluvium anno 2. mense octavo, *Arphaxad* filius *Sem*, *Gomer* *Japhethi* filius, & *Chus* filius *Cham*, vitæ *Noë* 602. oritur ab orbe condito — 1658
3. Post

Cap. V.	3. Post diluvium anno 3. nati putantur <i>Magog</i> filius <i>Japhethi</i> , & <i>Mesraim</i> filius <i>Cham</i> , vitæ Noë 603. ab orbe condito — — —	1659
	4. Post diluvium anno 4. vitæ Noë 604. nati putantur <i>Chanaan</i> & <i>Lud</i> , filii <i>Cham</i> , anno ab orbe condito — —	1660
	5. Post diluvium anno 5. vitæ Noë 605. nati creduntur <i>Thubal</i> filius <i>Japheth</i> , & <i>Aram</i> filius <i>Sem</i> , & <i>Mosoch</i> , anno ab orbe condito — —	1661
	6. Post diluvium anno 7. vitæ Noë 607. natus censetur <i>Thiras</i> filius <i>Japheth</i> , anno ab orbe condito — —	1663
	7. Post diluvium anno 38. <i>Arphaxad</i> filius <i>Sem</i> genuit <i>Cainan</i> , vitæ Noë 638. ab orbe condito — — —	1694
	8. Post diluvium anno 68. vitæ Noë 668. <i>Cainan</i> gemuit <i>Sale</i> , & <i>Chus Nembrod</i> , anno ab orbe condito — —	1724
	9. Post diluvium anno 97. <i>Sale</i> genuit <i>Heber</i> , vitæ Noë 697. anno ab orbe condito — —	1753
	10. Post diluvium anno 132. vitæ Noë 732. <i>Heber</i> genuit <i>Phaleg</i> . Prima divisio gentium: ab orbe condito ---	1788
	11. Post diluvium anno 162. vitæ Noë 762. <i>Turris</i> ædificatio anno ab orbe condito ---	1818
	12. Post diluvium anno 275. confusio linguarum, & secunda dispersio gentium, anno ab orbe condito — —	1931
	13. Post diluvium anno 276. regnum <i>Nembrod</i> , <i>Babylon</i> . vitæ Noë 876. ab orbe cond. 1932	
	14. Post diluvium anno 350. Noë moritur, anno ab orbe condito — — —	2006
	15. Post diluvium an. 360. <i>Ninus</i> regnat, anno ab orbe cond. 2016	

Ex hoc Epilogismo Genealogia luculenter patet, omnes tunc homines in mundo usque ad ortum *Phaleg* in Orienti extitisse., unicam quoque linguam fuisse omnibus, usque ad confusionem linguarum, quæ contigit anno post diluvium 275. Trina itaque transmigratio gentium ex Orienti, paulò ante ortum *Phaleg*, in adeò immensam hominum multitudinem excreverat, ut Noë divino lumine ductus, ne confusio in tanta multitudine nasceretur, eam in tres regiones mundi sibi notas, juxta trium filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth*, tribus dividendam censuerit, quæ circa annum, uti ex tabula patet, circa ortum *Phaleg*, circa annum ferè centesimum trigesimum contigit; atque adeò ex præcedente genealogisino patet, tres filios Noë cum omnibus filiis filiorum, nepotum, pronepotum, ab nepotumque progenie, post egressum extra arcam, antequam in terram *Sennaar* proficerentur, partim in montanis *Ararat* recessibus, partim in submontanis regionibus orientalibus natos fuisse; quorum, quæ in Tabula ponuntur nomina, non nisi principes solum, & patriarchas, innumerabiliumque populorum progenitores notant.

Quod ut comprobemus, notandum, hoc loco divisionem gentium ^{Duplex divisio ter- rae quomo- do intelli- genda sit.} dupliciter intelligi debere; primam quidem ad ortum *Phaleg*, unde & *Heber* pater ejus nomen filio suo à divisione indidit; hoc enim tempore, ut plerique ferè interpres referunt, prima à Noë divisio gentium facta est; unde hoc loco non sumenda est illa divisio, quæ post confusionem linguarum contigit, sed quæ à Noë DEI voluntate, & quasi ex testamento Noëmico instituta fuit; altera verò reaperte in constructione *Turris*. Qui verò unam cum altera confundunt, valdè hallucinantur, cum illa vel ipsius *Josephi* testimonio Διαδασμοὶ τὸ οἰκητεῖον, id est, distributione habitationum dicatur, quando videlicet Noë

Cap. VI. Noë distributionem universæ terræ tribus filiis suis, hoc, quo dixi anno, instituit; hæc verò sit illa, quæ post confusione linguarum in executionem deducta fuit, quam proinde *Josephus σύγχων ὡς τὸ διάλεκτον*, id est, *confusionem linguarum* vocat, eò quod confusio hæc causâ fuerit divisionis gentium; prior quidem sine ulla confusione transacta fuit, non item posterior; illa quieta, hæc turbulentis motibus conferta; illa sub ortum *Phaleg*, hæc sub medio ejusdem tempore contigit; & constat ex authoritate sacræ scripturæ *Genes. cap. X. v. 25.* ubi *Heber* nomen filio indidit *Phaleg*, eò quod in diebus ejus divisa sit terra. Qui verò obstinatiùs confusionem linguarum cum priori dicta divisione terrarum confundunt, seipso confundere videntur, cum confusio linguarum anno post diluvium 275. illa verò 132 anno post diluvium, differentia 143 annorum contigerit, & hisce verbis innuit *Josephus*. Porrò *Heberus* *Jectan* & *Phalegum* genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. Innumeros hujus sententiæ authores hic adducere possem, nisi vel ipsa ratio divisionis gentium ita se habere dictaret; unde *Heber* hoc nomen *Phaleg* filio suo non tam instinctu naturali, quam prophetico indidisse videtur. Certè in libro, qui סדר Olam, id est, ordo seculorum dicitur, Rab. *José* hoc pacto dicit: *Heber fuit propheta magnus, quoniam afflatus Spiritus sancti filium suum Phaleg nominavit, à futurâ videlicet divisione in fine vitæ ejus; cui consentit S. Hieron. in questionibus Hebraicis, & Genebrardus in chronicō: Vocabulo prophetico providentiae dictus est Phaleg, ut innotesceret in hac divisione orbis terrarum plus fuisse divinæ providentiae, quam humani consilii, aut industriae.*

*Phaleg
ortus quantu-
do & quo
anno.*

Anno itaque *Heberi* 34 absoluto, & 35 inchoante, & diluvii 132. non anno 102. (uti ii, qui injuste *Caiman* omni-

ferunt) natus est *Phaleg*; quo anno patriarcha *Noëmus*, cum nepotes suos jam in tantam excrevisse multitudinem videret, ut plurimis coloniis jam deducendis sufficerent, & ipse vicinam sibi ex hac vita migrationem crederet, divinam iis de divisione Orbis habitabilis mentem aperuit. Quæ pulchre sanè prosequitur Epiphanius in *Anchorato*. Noverunt, inquit, omnes Noë, virum justum, qui cum relictus esset ipse post diluvium, & tres filii ejus, ut qui justus esset, & filios suos pios efficere conaretur, ut ne in ea mala inciderent, sicut ii, qui diluvio perierunt, non solum per doctrinam illis pietatem proposuit, sed & per jusjurandum ab unoquoque eorum benevolentiam erga fratrem exegit, & dividit quidem, veluti hæres mundi à DEO constitutus, tribus filiis suis universum mundum sub sortem missum, & unamquamque partem juxta sortem singulis distribuit: & ipsi quidem Sem primogenito cecidit fors à Perside & Baetris usque ad Indiam, & regionem Rhinocurorum, quæ sita est inter Ægyptum & Palestinam è regione Maris Rubri; ipsi verò Cham obtigit terra à Rhinocura usque ad Gades, ad meridiem; tertio verò filio Japheth obvenirent ea quæ spectant ad Aquilonem à Media usque ad Gades, & Rhinocuros. Sed hæc omnia fusiùs prosecuti sumus in *Arca Noë, lib. 3. de Divisione Gentium*, ubi & Lector aliam divisionem repetiet.

Post hæc crescente singulis annis hominum multitudine, Noë nihil aliud agebat, quam ut illis juxta Domini præceptum (*crescite & multiplicamini, & replete terram*) transmigrationis tandem initium suaderet. Accidit tandem, ut sive sollicitatione Noë, sive regione orientali hominum incrementum non amplius ferente, commendatam à DEO transmigrationem auspicarentur, ex Oriente videlicet in Occidentem, id est, in terram, quæ postea *Sennaar* vocata fuit. Neque quispiam existi-

Cap. VI. existimet, huiusmodi populos, qui ad aliquot milliones excurrebant continuato itinere illam inter orientalem regionem *Perfidis* sive *Armeniae*, & terram *Sennaar*, intercapedinem emensos fuisse, sed ubi commodum locum reperissent, ibidem commoratos fuisse: quis enim tantæ multitudini sufficietem commeatum præbuisset, nisi terræ bonis, quam transibant, veluti paratis jam à natura nutrimentis sustentari valuissent; unde verisimile est, *Noënum* ducem omnium, in hac mora ad terras colendas, fructus colligendos, ad animalium jam in infinitum multiplicatorum venationem, dispertitis laboribus ad similia officia coëgisse, ne præter ea, quæ jam ex *Oriente* secum transtulerant, alimenta tantæ multitudini nutriendæ deessent.

Instru-
ments ad
humanæ
vite usum
parata
jam ante. Non deerant hic instrumenta omnis generis ad usum humanum necessaria, quæ ab innumeris jumentis portabantur, & si quandoque amnes transeundi essent, quorum non pauci in itinere occurrerant, statim *Noëni* providentia, lntres, ratesque, ad ho-

mines transportandos aptissimæ, jam paratæ suppeditabantur; pro jumentis verò, equis, asinis, boibus, armenis, gregibusque transvehendis, crates ex validis compactæ trabibus mox conficiebantur; atque hoc pacto, de loco in locum, de regione in regionem iter suum prosecuti fuerunt, non animo quidem inveniendi terram *Sennaar*, neque enim de ea, quam nimirum nullus adhuc homo vivens inhabitarat, audiverant, neque eam tanquam itineris terminum intendebant; sed paulatim castrametantium more, de regione, uti dixi, in regionem, ubi commodam reperissent stationem, & rebus necessariis fœcundam, ibi tentoriis erigendis, casisque construendis commorabantur, donec tandem post multos annos iter prosequuti, terram illam, non amœnitate tantum confertam, sed etiam uti fluminibus maximè irriguam, ita rerum abundantiâ feracissimam invenirent, quæ postea terra *Sennaar*, ab excussione dentium, & *Babylon*, à confusione linguarum dicta fuit.

C A P U T VII.

Descriptio terræ Sennaar, quam ex Oriente advenæ repererunt, deliciis affluentem.

C. VII. *Colu-*
mella. **C**olumella lib. i. *Agriculturæ*, ad bonitatem alicujus regionis tres conditiones requirit. *Prima* est, bonitas climatis; quæ ubi benignum ex siderum affluxu situm obtinuerit, ei ex consequenti terrestrium glebarum feracitas deesse non poterat. *Secunda* est, ut continuis fluviorum rivorumque allisionibus ad littora factis irrigetur. *Tertia* est aëris benignitas, ab omni paludum, stagnorumque putrida exhalatione prorsus immunis; hisce enim conditionibus omnis regio beata, & mortalibus indigenis, omnium rerum ad vitam sustinendam necessiarum

ubertatem & abundantiam cum vitæ diuturnitate spondet, præsertim si terra agricolarum industriâ, studio & labore excolatur. Talem regionem terram *Sennaar* non solum fuisse olim, sed & etiamnum esse, dicimus Herodoto teste apud *Augustinum*. *Affyria*, inquit, ^{Augustinus.} ab Assur filio Sem, appellata fuit, & tametsi in ea raro pluat, non tamen sua sponte, ut in Ægypto, sed accolarum ingenio & labore tantam adquirit ubertatem, ut ducentena vulgo, & ubi eximiè ferax, trecentena messe redundet terra, quaternâ digitorum latitudine tritici & hordei folia sunt. *Sesami* & *mili* proceritas, arborum instar

C. VII. attollatur. Quæ omnia sibi explorata, cum
 & tantiū tamen Herodotus memoranda
^{Ubertas & felicitas} censuit, veluti parum credibilia iis, qui ea
 non viderint, talia panderentur; palmis ve-
 scuntur, ex quibus mel & vinum conficiunt.
 Testantur & hæc omnes, qui hanc re-
 gione in hisce temporibus lustrârunt,
 uti Petrus de Valle in suis Itinerariis; qui
 & ait, nullam penè regionem compa-
 rari posse cum amoenitate hujus loci,
 quam antiqui Babyloniam, Persæ &
 Turcæ hodie Bagaded dicunt, ob maxi-
 monum fluminum Tygris & Euphratis
 aliorumque innumerorum rivorum,
 quibus Terra continuè irrigatur, con-
 fluxum, tanto cum rerum proventu, ut
 alibi nullum ei similem se reperisse di-
 cat. Palmarum primò ingens multitu-
 do, nobilioris notæ dactylos profert, in
 tanta affluentia, ut non dicam homi-
 nes, sed & animalia, queis sustententur,
 quam copiosissima pascua inveniant:
 tritici, hordei, avenæ, milii, & sesami
 tanta abundantia cernitur, ut sine ad-
 miratione adspici non possit; olivis
 abundant, magnamque nobilioris no-
 tæ copiam conferunt; præterquam
 quod ex palmis quoque & sesamo olei
 non exiguum quantitatem extrahant;
 sunt & ibi optima pascua, in quibus in-
 numerabiles greges, & armenta ad la-
 etis, butyri, & optimæ carnis usum
 enutriuntur; ut proinde speciem quan-
 dam, & reliquias Paradisi (quem in vi-
 cina Mesopotamie regione constitisse,
 in Arca Noë ostendimus) tum amœni-
 tate, tum ubertate rerum referat. Ve-
 rūm ut proprius hanc regionem aspi-
 ciat, eam geographicâ tabulâ oculis
 lectoris exponendam censui.

<sup>Diversæ denominatiōnes ter-
ra Sennaar.</sup> Regio itaque, seu terra Sennaar,
 quam eandem cum Babyloniam esse, su-
 pra demonstravimus, ab ortu Arme-
 niæ & Persidem respicit, ab occasu
 Arabiam desertam, à meridie Arabiæ feli-
 cis, & Sinus Persici partem, denique à
 borea Mesopotamiam, quæ diversorum
 nominum perplexitate non caret. Pri-

mò enim terra Sennaar, prima omnium,
 quæ in Mundo post transmigrationem
 ex monte Ararat, & ex campis ei sub-
 jectis peracta fuit, à primævis homi-
 nibus detecta, uti ex XI. Cap. Gen. pa-
 tet; deinde quoque terra Babel ob
 confusionem linguarum, quæ in Turris
 ædificatione accidit, quæ & Babylon,
 & à regno Nembrod à Scriptoribus
 Babyloniam appellata fuit; postea quo-
 que Chaldea, ac tandem ob ingentem
 Nembrodi famam, & rerum gestarum
 gloriam, crescente tum mortalium
 ambitione, Ninus filius Nembrod, Ba-
 byloniam & Chaldeam sub uno Assyriæ
 nomine, & se primum Assyriorum mo-
 narcham appellari voluit, imperii sui
 sede in Nine, quam fundaverat, con-
 stitutæ. Hodie verò ex memorabili re-
 rum eventu, quo ex Turris ædificatio-
 ne, & linguarum divisione, æterni no-
 minis gloriam obtinuit, & etiamnum
 Babyloniam vocatur, ab Hebreis verò
 אֶרְצָכָלְדֹאָרָם Terra Chaldeorum, Chus-
 deam appellaverunt; dicitur autem
 Chaldea ab Hebreis כָּלְדָּיִן vel
 אֶרְצָכָלְדָּי Terra Chusdai, sive Chal-
 deorum, uti habetur Gen. cap. XI. vers. 31.
 & Babylon, quæ regia fuit Nabucho-
 donosor Regis Chaldeorum, uti Scriptura
 eam vocat. Sed hæc alibi cum profe-
 cuti simus, iis non immorabitur.

In hanc igitur regionem Sennaar,
 cùm primævi post diluvium homines
 ingressi, omni delitarum genere re-
 fertam reperirent, ibidem consede-
 runt, nullam aliam regionem invenire
 se posse existimantes, in qua tantæ bea-
 titudinis forte fruerentur. Ne verò o-
 tiosè vitam transigerent, verisimile est,
 illos sub Noëmi omnium patris direc-
 tione (eum enim præsentem tunc
 temporis fuisse, nulli dubium esse debet)
 sese ad casas, & habitationes ædi-
 ficandas accinxisse, & distributis offi-
 ciis, alios agriculturæ à Noë præfe-
 ctos, alios annonæ congregandæ, a-
 lios aliis artibus ad infinitam penè ho-
 minum

C. VII. minum multitudinem alendam, vestiendamque necessariis, uti primò in *Armenia*, & in itinere versus terram *Sennaar*, constitutos exercitatosque fuisse; neque enim statim ad primum in terram *Sennaar* adventum, eos *Turris* fabricam inchoasse, vel ex ipso Sacrae Scripturæ textu comprobari potest; certum enim est, anno post diluvium centesimo, trigesimo secundo ad ortum *Phaleg*, primam gentium divisio nem à *Noë*, ad primum in *Sennaar* ad-

ventum contigisse; cum verò *Turris* fabrica, & divisio linguarum primùm anno à diluvio ducentesimo septuagesimo quinto contigerit, erit annorum ab ortu *Phaleg* ad *Turris* fabricam 143, & tot annis in terra *Sennaar* vicinisque regionibus commoratos agrorum culturæ & exercitio incubuisse, luculenter patet; quæ omnia in sequentibus ex prodigiis fabricis, quas hac secundâ Mundi ætate mortales moliti sunt, comprobabuntur.

C A P U T VIII.

*Quo tempore Nembrod Turris Architectus natus fit,
& quot annis vixerit.*

C. VIII. **Q**uamdiu vixerit *Nembrod*, Scriptura silet, ex computu verò præmisso sat patet, cum ad *Abrahæ* tempora pervenisse, unde Rabbinī more solito fabulantur, illum unum fuisse ex illis quatuor Regibus, qui Sodomitac Regionem expugnârint, *Amraphel* dictum, & ex sacro *Genesij* textu probare se posse putant.

*בָּיִם בַּיִם אֶמְרָפֵל מֶלֶךְ – שָׁנָעָר אֲרִיוֹן מֶלֶךְ
אַלְסָר כְּהַלְעֵמֶר מֶלֶךְ עַלְם וְחַדְעֵל מֶלֶךְ
נוֹם: עַשׂ פְּלַחֲמָה אֶת בְּרֵעַ טֶלֶךְ סְדָם.*

id est, *Factum est in illo tempore*, ut *Amraphel* Rex *Sennaar*, *Arioch* Rex *El-lafar*, *Chedorlohomor* Rex *Ælam*, & *Thidal* Rex gentium inirent bellum contra *Beraa* Regem *Sedom*, &c. In hoc textu *Amraphel* dicitur Rex *Sennaar*; in Chaldaica verò paraphrasi legitur *מלך דנכְּלָא*. Rex *Babel* quod idem est; cum verò tempore *Abrahæ* in terra *Sennaar*, seu *Babel* alias Rex non fuerit, nisi *Nembrod*, inferunt *Amraphel* alium non fuisse quam *Nembrodum*, nullo alio tunc temporis, regno præter *Babylonicum*, & *Affyriorum* existente, imò contra plerosque melioris notæ interpretes putant, eundem *Nembrodum* sive *Amraphel* ab *Abrahamo* in

suscepta contra ipsos expeditione trecentorum vernaculorum manu, & Reges illos, & unà *Amraphel* cæsos occubuisse, idque probant ex cap. IV. Gen. versu 17. Postquam autem reversus est Abram à cœde *Chedorlahomor* & *Regum*, qui cum eo erant in valle *Save*. Verum qui hæc exactius ad Chronologiam Lydium lapidem redegerit, inveniet, *Nembrodum* cum *Amraphel* confundi minimè posse, cum *Nembrod* & *Ninum*, illum quidem 122 annis, hunc verò 70 antè annis vita functos ex Chronologismo colligamus.

Quisnam igitur *Amraphel* Rex *Sennaar* & *Babel* fuerit, discutiendum restat. Ego sanè, quantum ex ingenii mei imbecillitate assequi possum, dicerem, alium non fuisse, nisi *Ninæ* Regis *Affyriorum*, (cujus regni anno 18. hæc gesta sunt) proregem quendam, sive gubernatorem *Babylonis*, aut terræ *Sennaar*, subditum Regi *Ninæ*, quem deliciis deditum, amoribusque infatum, totius regni curam suis primoris, & principibus reliquisse *Diodorus* refert; ad quod unà alludere videtur illud *Isaiæ* cap. X. vers. 8. *Nunquid non principes mei simul Reges sunt, atque tam fuisse Amraphel, quod Hebrei ex-*

C.VIII. plicant פָּנְבֵּר אֶת־דַּן loquens judicium, vel ut alii בְּנֵבֵר כְּפִילָה loquens ruinam, loquens occultum, absconditum. Expositis jam istis, ad Nembrodi vitæ annos revertamur.

Cum itaque is mortuus fuerit 65 anno regni sui, in *Turri* verò & civitate ædificanda ad minimum 22 annos, juxta *Torniellum*, *Salianum*, *Pererium* consumpscerit; annus verò, quo natus fuerit, et si ignoretur, verisimili tamen conjecturâ putant, illum in *Armenia* à *Chus* natum, & unum ex transmigratoribus fuisse in terram, quæ postea *Sennaar* dicta fuit, ad ortum *Phaleg*, anno post diluvium 132, quo tempore jam in virum creverat 40 annorum. Iterum cum ab anno 132 post diluvium *Phaleg* ortum ex *Tabulis* constet; ab hoc verò ad annum confusione linguarum fluxerint anni 275. manebit differentia inter annos 132 & 275 annorum 143. quibus si addamus 40 annos, queis ante ortum *Phaleg* *Nembrod* vixisse diximus, prodibunt 183 anni, his si 52 regni ejus annos addamus, habebimus 235 annos vitæ *Nembrod*. Cum itaque interpretes plerique in fabrica *Turris* 22 annos, aliqui verò 20 consumptos fuisse dicant, sequitur, *Nembrodum*, quando insanæ molis extictionem ordiebatur, annos ætatis habuisse 183. quæ *Chronologicis Tabulis*

Tornielli, & *Saliani* ex æquo respondent. Si enim ingentis molis fabricam intimè consideremus, plurimos in ea annos insumptos, fateri cogemur; cùm nemo architecturæ peritus concipere possit, quomodo tam exigui temporis spatio, statim ad primum in terram *Sennaar* adventum, tantæ molis, sine ingenti rerum ad fabricam ordinandam necessariarum apparatu, *Turri* exaltandæ sese accinxerint; cùm ab anno 132 ortus *Phaleg* ad *Turris* facienda initium, anni 123, juxta calculum jam positum, præterlapsi fuerint. Sed jam audiamus de hisce *Salianum*, diligentissimum Societatis nostræ scriptorem. Cum, inquit, linguarum confusione statuamus anno diluvii 275. oportebat, tam apparatus materiæ totius ad ædificandum, quam ipsam constructionem civitatis, & *Turris* 20 circiter annos tenuisse, neque minus requirebat opus mole & magnitudine propè immensum, & opere ipso magnificentissimum, & quidem non ad consummationem, & integrum perfectionem operis, sed ut multum ultra initia promoveretur, & ut hæc confirmemus, nonne magis mirum est centum annos Noënum cum filiis in constructione arcæ persistisse, quam *Nembrodæos* annos in ædificatione *Turris* immensæ. Nihil igitur ex eo quod tot anni tribuantur dictæ ædificationi, absurdum resalat.

C A P U T I X.

De mystico sensu, qui sub Mofaica Turris historia continetur.

Cap. IX. **S**cala, quam mentis humanæ imbecillitati, ut ex sensibilibus ad insensibilia ascendere possit, DEUS OPT. MAX. concessit, non tantum corporei mundi systema, quod rerum omnium cognoscibilium rationes continet, sed & potissimum ipsa sacra scriptura est, in qua ut omnes sapientiae & scientiae divinæ thesauri sunt absconditi, ita quoque omnium eorum, quæ vel

sensibus objiciuntur, vel ab omni sensuum ministerio abstracta sunt, perpetua quædam analogia est, variis sensibus involuta, quadruplici mentis conceptu, vel historico, vel tropologico, vel allegorico, anagogicoque expressa, sub quibus ad arcana divinarum literarum sacramenta, id est, ex visibilibus ad invisibilia, deducimur, juxta illud Apostoli: *Invisibilia enim, inquit, ipsius*

Cap. IX. *ipius à creatura mundi, per ea que facta, sunt, intellectu conspicuntur, id est, divina sapientia invisibiles mundos, insensibilesque rerum virtutes, ita corporeo mundo, rebusque in eo existentibus adaptavit; ut, quicquid in mundo corporeo obtutui mortalium objicitur, id à DEO in invisibilibus & intellectuibus mundis sapientissimè & sub modo excellentiori expressum sit.* Quis non videt vel in ipsa sacra scriptura, quot apices & nomina, tot mysteria; quot periodi, tot sacramenta signata esse. Verùm cùm hæc quām amplissimè in Arte nostra Analogica prosecuti simus, eò lectorem remittimus. Post Arcam igitur Noëmicam à nobis juxta sensum historicum & mysticum expositam, nihil restat, nisi ut & mysticos sensus in historia Mosaica de Turri Babel occurrentes pari paecto prosequamur; quod primò in sequenti textu ostendimus.

Cumque proficerentur de Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar & habitaverunt in eo.

Hæc sacri textū verba pulchriè sanè ad tropologicam & mysticam intelligentiam accommodat S. Gregorius l. de moralibus, ubi multa tradit utilia disciplinæ ac vitæ spirituali monita, ac documenta, docens eos, qui abjecta curâ, studioque rerum cœlestium, totos dederunt se amandis & consecrandis bonis terrenis, summum bonum in comparanda præsentis vitæ felicitate collocantes, persimiles esse eorum, qui ex Oriente profecti, & in campum Sennaar venientes, lateribus & bitumine altissimam ædificare Turrim conati sunt. Ponam s. Gregor. hic verba S. Gregorii ex commentario ejus in quartum Psalmum Pœnitentiam excerpta. Exponens enim penultimum illius Psalmi versiculum: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut ædificantur muri Hierusalem,* ad hunc modum scribit: *Unusquisque hominum aut Hierusalem aut Babylonis civis est: sicut enim per amorem DEI sanctus quisque*

Hierusalem civis efficitur: ita per amorem sæculi, omnis iniquus in Babylonie strutura operatur. Ad construendum autem spiritualis Babylonie ædificium perversi omnes exemplum illius antique Babel imitantur. Cujus civitatis, ut inquit scriptura, Auctores pro saxis lateres, & pro camento bitumen habuerunt. Per hoc intelligitur mundi amatores carnalis vitæ construere municipium, quod ad vim ventorum, & impetus fluviorum faciliter impulsu velociter sit subruendum.

Legimus porrò venisse homines illos ex Oriente, & in campo Sennaar habitasse, cùm autem Christum Prophetæ quidam appellaverit Orientem, dicens: Ecce vir Oriens nomen ejus. Constat de Oriente venisse, qui à Christo male vivendo recesserunt. Sennaar autem interpretatur excusio dentium, sive fætor eorum. In campo igitur Sennaar habitant, qui positi non in celsitudine virtutum, sed in planicie vitiorum, & detractionum morsibus proximos lacerant, & in otiosæ vitæ volutabro jacentes infamiae suæ circumquaque fætorem exhalant. Quorum dentes tum DEUS excutit, cùm illorum facta simul & verba confundit: de eo quippe scriptum est, dentes peccatorum contrivisti; & iterum; Dominus conteret dentes eorum in ore ipsorum. Nam de fætore eorum per alium Prophetam scriptum est, Computrueiunt jumenta in stercore suo. Computrueiunt jumenta est carnales homines in fætore luxuriae vitam finire. Meritò autem, qui in Sennaar habitant de lateribus civitatem ædificant, quia qui voluptatibus carnis inserviunt, de fragili materia mentis mutationem attollunt. Qui autem carnalis vitæ abdicatis illecebribus per opera sanctitatis, virtutum in seipsis sanctificationem ædificant, hi profectò lateres in lapides mutant, qui cum Esaia possint dicere, Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus, lateribus quippe cadentibus, ille ædificat lapidibus quadris, quicunque carnis lasciviam disciplinae strictioris rigore castigat; qui membrorum legem mentis lege superat: qui

Cap. IX. corporis fortitudinem in virile spiritus robore excitat, quasi lateres in saxa, quibus muri Hierusalem aedificantur, commutat. Sic Gregorius.

Hanc sacri textus memorati periodum Philo sic interpretatur: *Hic observa, inquit, quod non ait eos venisse in campum in quo manserunt, sed invenisse campum, scilicet cupidè & curiose ab eis quæstum, utpote ad insaniam eorum commodissimum. Ita profecto est. Insipiens non aliunde accipit, sed ipse sibi querendo mala inventit, non contentus iis, per quæ misera natura ultrò incedit, sed cumulans ea malis artibus & execratis. Atque utinam paulum ibi commoratus, migraret aliò, at ipse habitare ibi gaudet; dicit enim Scriptura, quod invento campo habitaverunt in eo, scilicet tanquam in patria, non tanquam inquilini regionis externæ; levius enim fuisset malum, si postquam in peccata inciderant, pro alienis ea peregrinisque habuissent, non pro cognatis & domesticis. Peregrini enim potuissent discedere, sedibus antea semel eleétis, immorandum postea fuit, ex confortio hominum perversissimorum in omne vitiorum scelus dilapsi. Sapientes enim non hujus mundi inquilinos se esse nōrunt, sed peregrinos, memores cœlum sibi civitatem esse ac patriam.*

Porro, homines illi primævi non contenti bonis terræ, sed & ambitionis æstro inflati, ex insana Turris fabrica nominis immortalitatem se apud posteros consecuturos sperabant, ibi infamiam & stultarum mentium molimen posterioris reliquerunt, divina vindicta in eos confusione linguarum animadvertente.

Sed audiamus S. Chrysostomum, ut alia, sic etiam hoc disertè tractantem. Nam cum exponeret illa verba: *Et faciamus nobis nomen. Vide, inquit, radicem mali, ut perpetuam, inquiunt, memoriam consequamur, ut nostri temporis memores sint posteri, tale opus, dum adhuc congregati sumus, faciamus, ut nunquam obliioni tradatur. Sunt multi etiam hodie, qui illos imitantur, & talibus ope-*

ribus celebrari volunt. Alii splendidas domos aedificant, balnea, porticus, ambulatores: quorum si quem roga veris, quare tantopere laboret, tantoque sumptus faciat, non aliud respondebit, quam ut immortalem sui memoriam, celebritatemque nominis relinquat. At enim illis rebus non tam laudem, quam probrum & crimen sibi parant: nam illa opera spectantes, contumeliosè eos nominant. Aedificium hoc, inquiunt, est illius avari, illius raptoris, illius viduarum & orphanorum spoliatoris. Igitur hoc non est memoriam assequi, sed perpetuis objici criminibus, & infamari etiam post mortem, & spectatorum linguas in sui accusationem & blasphemiam acuere. Quid quod hujusmodi opera, nomen & memoriam ejus, qui fecit aut possedit, non diu custodiunt. Etenim sic res habet: subinde ab hoc ad alium transeunt, & ab illo item in alium. Et hodie quidem domus dicitur hujus, cras dicetur alterius. Itaque nos ipsi vehementer decipimur, dum putamus nos dominium quasi perpetuum habere, cum usu tantum fruamur, & sive velimus, sive non limus, aliis, & nonnunquam iis, quos minimè amamus, aut etiam odiamus, relinquere cogamur.

Si æternam igitur memoriam amas, ego tibi viam monstrabo, quæ te celebrem omnisæculo faciet, qui etiam tibi fiduciam in futuro sæculo dabit. Liberalitatem tuam, & pecuniarum largitionem in pauperes confer, relictis villis, balneis, aliisque aedificiis, rebus nempe mutis atque inanimatis. Larga elemosyna immortalem viri memoriam reddit, sicut scriptum est. Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi. Uno die dispersit divitias, sed justitiae ejus, id est, liberalitatis & misericordiae, æternum mansura est memoria. Et rursus scriptum est. In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit. Rectè ab auditione mala non timebit. Nam sicut improbi male audiunt apud homines, omniumque vituperatione & detestatione lacerantur, sic contra boni omnium prædicatione celebrantur. O hominem, inquiunt, misericordem,

Cap. IX. *dem, ô benignum, ô mansuetum, ô suavem,*
ô dignum immortalitate: cujus dispersæ di-
vitiæ non cum deseruerunt, sed perpetuò co-
mitantur, ornant & tuentur, ac demum in
æterna deducunt tabernacula. Hactenus
 ex S. Chrysostomo.

Romanæ fabri-
carum va-
nitas. Cernuntur hinc Romæ quotidie, in-
 faneæ fabricarum moles à veteribus ex-
 structarum; quas si quæras, non invenis; si inveneris non nisi cadavera semi-
 sepulta inspicis. Putabant ii, exstruc-
 tiones æternū duraturas se moliri:
 Verùm jam vix 1600 anni præteriere,
 cùm non nisi vestigia earum supersint.
 Moliebantur türres, quarum fastigia
 in cœlum transcenderent, sed vel con-
 fusione mentium impediti, vel morte
 præventi, vel bellorum tumultibus ex-
 agitati, quod intenderant, perficere
 nequierunt. Hoc pacto iniqua mortali-
 um fors versat vicissitudinis rotam, ut
 nihil sit stabile, firmum & solidum.
 Quot grandia palatia, viridaria omni
 delitarum genere exstructa videmus,
 quorum authores nescimus; & uti de
 possessione in possessiones diversissimas
 abeunt, ita quoque paulatim oblivio-
 ne oblitterantur omnia; ut ne quidem
 centum anni transeant, quin in alias &
 alias familias transplantatæ, villæ, pa-
 latia, cuiusnam primò fuerint, me-
 moriam perdant. Atque tales sunt si-
 miles Nembrodæis fabricatoribus, qui
 superbiæ œstro tumidi nominis glo-
 riam caducis rerum moliminibus & op-
 pidò exiguo tempore duraturis se con-
 secuturos dum sperant, loco gloriæ æ-
 ternæ felicitatis naufragium patiuntur.
 Discimus hæc omnia ex Salomone sa-
 pientissimo mortalium, dum vanita-
 tem operum suorum exactius trutinat.

Ead. c. II. *Magnificavi opera mea, ædificavi mihi do-*
v. 4, 5, 6, 8,
10, 11. *mus magnificas, & fabricas magnificen-*
tia incredibili, & plantavi vineas, feci hor-
tos & pomaria & consevi ea cuncti generis
arboribus; & extruxi mihi piscinas aqua-
rum, ut irrigarem sylvam lignorum germinan-
tium: coacerpavi mihi argentum & au-

rum & substantias Regum & delicias fi-
liorum hominum; & hanc putavi partem
meam, si uterer labore meo. Et cùm me con-
vertissim ad universa opera, quæ fecerunt
manus meæ, & ad labores, in quibus frustra
sudaveram, vidi in omnibus vanitatem &
afflictionem animi & nihil remanere sub
sole. Ut proinde huc respicere debeant
ambitioni gloriæ in vanis exstruendis
ædificiis æmulatores, si æternæ gloriæ
pondus obtainere voluerint, in ædifi-
candis divino honori ecclesiis allabo-
rent; in xenotrophiis erigendis, pau-
perum pupillorum recipiendorum u-
ilibus destinatis incumbant; collegia
juventuti in omni virtutum bonarum-
que artium cultu exercitandæ erigant.
Atque hæ sunt Türres non Nembro-
dææ, sed piarum mentium fabricæ,
quarum fastigia ad cœlum usque per-
tingant, id est, quæ scalam præparent
iis ad æternæ felicitatis apicem, ultra
*quam nihil amplius restat, quod desi-
 derari queat. Sed jam institutum no-*
 strum prosequamur.

Philo disertissimus Judæorum putat ^{Philo} *Judæus.* homines illos, qui ædificando Türrim celebrari se apud posteros cupiebant, typum & imaginem gessisse eorum, qui sua ipsi vitia publicant, & flagitiis nobilitari volunt, ut quemadmodum probi homines virtutibus & benefactis, sic ipsi non quibuslibet, sed inusitatis sceleribus ac maleficiis claritatem nominis famæque celebritatem assequantur. Tractans igitur Philo verba illa: *Faciamus nobis nomen, priusquam dispergamus; ad hunc modum scribit: O in-*
signem impudentiam! Cùm enim deberetis
vestras iniquitates tenebris abdere, & præ-
textum aliquem vestris maleficiis, si non
verum, certè verisimilem querere, ne vel
in bonorum & prudentium virorum offen-
sionem incurratis, vel ut effugiatibus penas
confessorum criminum; audetis vos in cla-
rissima luce ostentare, contemptis homi-
num minis, & suppliciis divinitus infligendis? Quin etiam innumerabiles omni

Cap. IX. aeo nuntios ac testes flagitorum vestrorum habere vultis, ut nemo nesciat vestrum nomen. At quale nomen tandem cupitis? Certè quale factis vestris convenit. Id verò innumeratas continet vitiorum species, quas vobis posteri exprobrabunt. Inest enim vobis petulantia cum impudentia, contemptus cum violentia, cædes cum saevitia, cum immoderatis voluptatibus immensa concupiscentia, cum temeritate insolentia, cum calliditate malitia, cum mendaciis perjuria, denique cum iniquitate erga homines, etiam adversus DEUM impietas. Egregia verò gloriatio, captare celebritatem nominis ex iis, quæ celari, & sempiterno, si fieri posset, silentio obrui deberent. Sunt tamen etiam hodie, qui valde sibi talibus rebus placeant, putantes inde se præclaram apud homines existimationem acquirere. Sed hi quamvis improbissimi, ultricem tamen scelerum suorum DEI justitiam præfigentes & prævidentes dicunt, Priusquam dissipemur. Cur igitur peccatis, si vestra consilia & conatus dissipatum iri scitis? sed

profectò exemplo horum hominum exposuit nobis Moses morem insipientium, qui etiam maximis pœnis non obscure, sed manifestè impendentibus, nibilo magis ab injuriis & maleficiis sibi temperant. Omnia notissimæ sunt artes malæ, quas ferire solet divina ultio, & verò pessimi quoque cogitant DEUM non ignorare ipsorum maleficia, nec se illius posse animadversionem effugere. Alioquin unde sciebant illi se dissipandos esse? attamen dixerunt; Priusquam dispergamus. Profectò conscientia eos, qui male agunt, intra pectus ipsum redarguit, & vel ipsos DEI contemptores stimulat, ut etiam inviti cogantur intelligere, humanas res divino consilio & ratione administrari, & esse justitiam quandam, quæ implacabiliter infensa malis hominibus, nullum eorum scelus impunitum atque inultum præteritura sit. Sic Philo. Atque hæc sunt, quæ de mystica hujus argumenti significatione dicenda censuimus; quare jam calamum ad alia convertamus.

A THANASII KIRCHERI è SOCIET. JESU
T U R R I S B A B E L,
 LIBER SECUNDUS.

P RÆFATI O.

 Um post Arcam Noëmi, Turri Babylonica in rebus humanis nil famosius, & commemoratione dignius peractum legamus, utpote in quo non tantum sacrarum literarum interpres, sed & profani scriptores, Historici, Poëtæ, Oratoresque, tum antiquitate, tum doctrinæ excellentia celebres, summa cum laude, & admiratione ingenium suum exercuerint; certè & ego, stupore & admiratione, dum hæc paulò penitus expenderem, non semel impulsus, thema tam nobile, & gloriæ amplitudine confertum, calamo subigendum censui; & quamvis ambitiosa nominis gloria, & toti mundo dominandi immodicus ardor ad adeò insanæ molis fabricam primos hosce mortales, etiam cum omnipotentis DEI indignatione adegerit; quia tamen multi etiam viri omnigena rerum cognitione sublimes capere non possunt, quomodo in primævo posterioris mundi seculo, homines adhuc rudes, & idiotæ, & nullâ scientiarum artiumque peritiâ instructi, tanti moliminius opus, non dicam animo concipere, sed ne attentare quidem ausi sint. Hæc, inquam, me impulerunt, ut quoad liceret, quantumque angustæ mentis meæ capacitas permitteret, hoc argumentum, quam minutissima expositione, tum ad veritatis rerum abstrusissimarum notitiam, tum ad curiosorum ingeniorum oblectationem in lucem educerem. Contigit itaque, ut cum post quatuor circiter lustrorum curricula, thema hoc celeberrimum in publico confessu advenarum ex toto orbe Patrum Congregationis VII. Societatis JESU, in Romani Collegii Atheneo publica demonstratione exhibitum, non exiguo applausu, à nemine non exceptum fuerit, atque adeò plures unice à me contenderent, ut id ad multorum utilitatem oblationemque publicæ luci committerem. Quod uti tunc temporis à me multiplici occupationum varietate præpedito in executionem deduci non potuit, ita modò post Arcæ Noëmicæ sacram historiam, hoc argumentum stupendum de Turri Babylonica, à Noëmi filiis, nepotibus, pronepotibusque post diluvium exstructâ, optimo sanè jure, & quam opportunissime Noëmicæ Arcæ succenturiandum censui. Lector cæptis faveat.

DE FABRICA TURRIS.

CAPUT I.

De primævorum hominum post ingressum in terram Sennaar occupatione, & studiis.

Non est verisimile, filios Noë post primam ex Oriente in terram Sennaar motionem, statim consilium de Turri, & civitate extuenda agitasse, vel ipso sacro textu id testante, *Gen. cap. XI. vers. 2.*

וכנסעם טרומ רמאו בקעה בארץ שנער
ישבו שם.

Cum proficerentur ex Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Ubi voces (habitaverunt ibi) longam in ea terra moram factam innuunt; & Graeca, κατώχνσαν ḡμεῖ, id est, & domibus exstructis habitaverunt ibi. Et ratio Chronologica sat superque docet; si enim subito Turris fabricam aggressi fuissent, tunc anno 132 ab ortu Phaleg usque ad confusionem linguarum, non nisi viginti circiter anni (posito, quod tot annis in Turris ædificatione laborarint) elapsi fuissent, quod uti maximum in sacra chronologia absurdum est, ita illud refutatione non eget; cum jam uti suprà docuimus, omnium melioris notæ chronologorum, & interpretum consensu, linguarum confusio primò anno 275 post diluvium acciderit.

Mora & occupatio hominum in terra Sennaar.
Merito itaque primò quæri potest: Quid 123 annorum spatio in terra Sennaar egerint? quibus rebus, scientiis, artibusque occupati fuerint? Et quamvis sacra scriptura de iis fileat, ratio tamē dictare videtur, ingentem horum hominum multitudinem toto illo tempore, à Noë omnium Duce, & Rege,

magno ordine gubernatam fuisse.
Quod ita ostendo.

Noënum cum filiis, cæterisque filiorum generationibus ex Oriente, ut in primo libro ostendimus, movisse, & directione suâ toti humano generi tunc simul congregato præsedisse, quem & omnes tanquam patrem unicum, dum sapientissimum, & Imperatorem, tum longævitate vitæ, tum fortitudine animi, in superandis difficultatibus imperterritum summâ reverentiâ coluisse, & tantum non adorasse, nulli dubium esse debet. Hic videns in infinitum penè filiorum suorum multitudinem, propagationisque fœcunditatem, nil aliud egit, quam ut eos ad transmigrationem, & orbis terrarum inhabitacionem faciendam summâ curâ & sollicitudine incitaret, ad præceptum Domini complendum, quod erat, de coloniis per universam terræ faciem deducendis, juxta illud: *Crescite & multiplicamini & replete terram. Quæ Josephus fusiùs in suis de Antiquitatibus Ju-daicis describit.*

Ut verò majori cum fructu transmigrationis negotium perageretur, vero haud absimile est, sapientissimum virum interim politicam quandam vivendi rationem familiarum capitibus præscripsisse, modumque in exteris, quas adituri essent, regionibus, ad populos suos gubernandos, juxta omnem justitiæ normam regulas dictasse. Quoniam verò progenies hominum quotidie in magnum exurgebat incrementum,

Decora-
miam suos
edocuit
Noe.

Cap. I. tum, ne alendæ tantæ multitudini hominum necessarius commeatus deficeret, & ut ad se contra injurias quoque aëris defendendos commodè habarent, mox alias casis, domibus, tentoriisque extruendis deputasse, alias texendis vestibus, pellibus elaborandis; alias ad pecorum, pecudum, armentorumque, tantopere ad viëtum, vestitumque necessariorum curam destinatos fuisse; fœminis verò quemadmodum in *libro primo* hujus operis tradidimus, cura rerum huic sexui propriarum

Artes me-
chanicas
docuit Noe

relicta. Sic factum est, ut *Noëmi* curâ & providentiâ, quamdiu cum iis perstiterit, nihil innumerabilibus hominibus

quà alendis, quà conservandis, non dicam rerum necessariarum, sed ne ad lu-

Calcis
preparan-
de, Metal-
lorum e-
ruendorum
fundendo-
rumque ar-
tem docuit
Noe.

xum quidem quicquam defuerit: quia verò ad hæc omnia exequenda, artes mechanicæ requirebantur, verisimile putem, eum metallicæ artis regulas, quomodo nimirum ex montium venis illa eruere, ignisque vi fundere, atque in omnis generis instrumenta cedere deberent, quomodo lapides in calcem redigere terrestriumque glebarum proprietatem ad lateres in fornacibus coquendos; medicas quoque herbarum vires, ad corporum infirmitatibus medendum aptas, edocuisse, vel inde patet, quod, *Diodoro* teste, *Babyloni* mox post 200, aut 300 annos à diluvio, adeò raræ magnificentiæ fabricas erexerint, ut in admirationem totam etiam posteritatem rapuerint, dum capere non potuerunt, quibus aut artibus, aut machinis primævi à diluvio homines adeò stupenda, & prodigiosæ vastitatis τεχνηματæ, quemadmodum in sequentibus de *Turri*, de civitate, & muris, hortis pensilibus à *Semiramide* *Nini* uxore extactis, atque inter septem miracula computatis, describemus, peregerint. Nam uti διωδεκάλυπτος paulò post ostendemus ea fa-

nè talia fuerunt, ut omnem etiam no- *Seçt. I.*
stratum temporum ævo, vel maximis monarchis, mundique potentatibus ad similia pertingendi spem elusisse videantur. Aureas autem statuas, quas *Semiramis* omnium prima in templo *Beli* erexit, quis non miretur? Quis enim aurum è fodinis tam citò eruere, præparare, nec non fusoria, & plastica arte in aureas statuas transformare, eam docuit? certè nullus aliis, quàm *Noë*, prout ante diluvium, à Patriarchis edidicerat, & per filios suos nepotesque, quos ipse forsitan etiam ex scientia ipsi à DEO infusa, circa modum & rationem ejusmodi efficiendi, *Propaga-*
tio artium.
jam dudum instruxerat, hi verò filii, nepotibusque suis ad artem inter suos propagandam, pari industriâ communicarunt; hi postea uti viribus robusti, diuturniorisque vitæ, nec non ingenio præcellentes erant, ita quoque sive ambitionis studio, sive propagandi æterni nominis gloria instimulati, arti à *Noë* ipsis traditæ, novas insuper artes novis inventionibus auætas, mirum in modum promoverunt; & patet ex *Gen. cap. XIV.* ubi *Abraham* vi-
Auri
abundan-
tia ipsius
primævius
seculu.
ventibus adhuc *Sem*, *Cham* & *Japheth*, dives auri, & argenti fuisse dicitur. Quid dicam de *Chamo*? qui in *Ægyptum* coloniam deducens, mox, uti in tertio tomo *Oedipi* declaravimus, pyramides illas, grandia miracula *Memphi* erexisse, nec non infinita auri copiæ, non uti pauperes Alchymistæ sibi somniant, lapidis philosophorum beneficio sed ex fodinis ibidem auro turgentibus, aureisque *Nili* arenis, extraxisse retulimus. Alius itaque Author horum omnium non fuit, quàm *Noë*, qui, quæ ante diluvium à patre suo *Lamech*, & avo suo *Mathusala*, *Adami* protoplasti traditione oretenus accepérat, is deinde post diluvium, & filiis & posteris communicaverit.

C A P U T II.

Utrum Noë Turris ædificationi præsens fuerit : unà cum exhortatione Nembrod ad progeniem Chamæam ad inchoandum concepti operis molimen.

Dates
naturales
quibus
Nembrod
instructus
erat.

Plerique interpres existimant, cum operi à DEO, ob hominum ex stirpe *Chami* prodeuntium impietatem & superbiam, ne improbo, & DEO OPT. MAX. inviso tentamini annuere videretur, minimè præsentem fuisse; sed *Nembodi* moliminibus detestis, in viciniores partes *Mesopotamiae*, cum progenie sua *Semi*, & *Japhethi* secessisse, ne temerarii moliminis, quod *Chamæa* gens faceret, finem videret. Erat tunc temporis, *Chami* progenies unita simul, & inter cæteros *Nembrod*, nepos *Chami*, & sextus *Chusi* filius, gigantea corporis staturâ præ omnibus reliquis insignis in ore omnium; erat enim mira facundiâ prædictus, nec non vulpino calliditatis altu plenus, cui, sive robur corporis, sive ingenii perspicacitatem, sive denique ambitiosum dominandi animum species, ad summa audenda, nihil deerat: unde, uti fastuosò erat animo, ita nihil non agebat, quam ut concepti moliminis specimen exhibendo progeniem suam à transmigracionis jam coepitæ negotio, contra *Noëmi* mentem retardaret. Sed antequam ad institutum propositæ nobis *Turris* procedamus, primo verba sacri textus proferamus; ex hisce enim facile *Nembodi* intentionem intelligemus: verba sequuntur: *Gen. cap. XI. vers. 3, 4.*

וַיֹאמְרוּ אֲשֶׁר־אָל־רְעֵהוּ הַבָּהּ נִלְבָנָה לְכָנִים
וְנִשְׁרָפָה לְשֻׁרְפָּה וְתֹהַי לְחַם הַלְמָנָה לְאַקְנָה
וְחַמְרָה יְהָה לְחַם לְחַטָּר: וַיֹאמְרוּ הַבָּהּ נִבְנָה
לְנוּ עִיר וּמִגְּדָל וּרְאֵשׁ בְּשָׁמִים וּמַעֲשָׂה־לְנוּ
שֵׁם פָּנָפּוֹן עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶן.

id est, *Et dixerunt alter ad proximum suum; venite faciamus lateres, & coqua-*

*mus eos igne; habueruntque lateres pro sa-
xis, & bitumen pro cemento* (aliæ lectio-
nes habent, *pro luto*) & dixerunt; *veni-
te faciamus nobis ciuitatem, & turrim, cu-
jus culmen pertingat ad cælum, & faciamus
nobis nomen*, antequam dividamur in uni-
versas terras. Ex hisce verbis colligimus,
unum alterum ad grande quoddam
moliminis specimen monstrandum
sollicitasse, quod sine capite præstare
non poterant, utique ipso *Nembrod*,
qui astutia sua, & simul à natura sibi
insita facundia, non dicam instimula-
bat, sed & eos miris verborum illiciis
veluti fascinabat; juxta illud *Gen. X.
vers. 8, 10.*

וכוש יLER ארץ-נמרוד הוא החל להיות נבר
באארץ: ותהי ראשית מלכתו בכל הארץ
וכלנה בערך שנער.

*Et Chus genuit Nembrod, ipse capit esse
potens in terra* (vel ut græca lectio ha-
bet; *ipse famosus gigas in terra*) & ini-
tium regni ejus Babel, & Arach, &
Chalne in terra Sennaar. His igitur ar-
mis instructus, hocce tenore verbo-
rum eos ad *Turris*, civitatisque exstruc-
tionem, *Chamææ*, & *Chusæ* pater-
næ familiæ filios cæterosque familiæ
nepotes, à cæteris familiis *Semi* & *Ja-
phethi* jam dudum separatos, pro sum-
ma, quâ pollebat autoritate in o-
mnes, allocutum, haud inverisimile
censere debemus: & quamvis hæc in
sacris elogiis non habeantur, *Josephi* ta-
men testimonio, exhortationem ad
suos factam, planè ad credendum in-
ducimur eo fere modo, quo licet αὐ-
τοποιαθεῖς conjectare, peractam.
Exhortatio sequitur.

Nem-

Cap. II. Nembrodi ad Turrim civitatemque inchoandam exhortatio, ad progenie suæ proceres peracta.

Novisisti, ni fallor, nobile, & renascens mundi generosæ familiæ semen, nos à progenitore nostro Noë, Principes super universas terrarum semitas in divisione tribuum, constitutos fuisse; ut quam quisque Regionem primò reperiret, eandem suo subjugaret imperio. Cum itaque ex orientali plaga in submontanam Ararat longè latè quæ ex porrectam planitiem, unius ferè seculi cursu, unanimiter viventes, tandem ex Orientali dictæ regionis campo, longis terrarum ambagibus, in hanc, quam vi-

Exhortatio detis terram appulerimus; & jam ob in-
Nembrod de Turri credibilem humani generis propagationem, extruenda. quam videtis, in tantum quotidie incrementum assurgere, ut fieri vix possit, nos ob angustos regionis limites, amplius consistere, atque unà vivere posse; ego de mea persona à vobis concepta existimatione impulsus, in hoc nobilissimo cœtu parentum, cognatorumque, quos veluti principes, & orbis terrarum hæredes, quam submississimo voluntatis obsequio revereor, suspicio, & venerabundus adoro, consilium, mentemque meam hodierna die vobis manifestandam censui. Magna res, & vehementer ardua agitur, ut proinde matura deliberatione negotium, quod alioquin non nisi in summum familie nostræ præjudicium cedere posset, discutiendum censem.

Contra Noëmi decreta suos Noënum consilia agitare, nostris insti-tutis oppidò contraria, & proinde nil non agit, quam ut nos immenso numero auctos, hinc ad gentium hoc loco congregatarum transmigrationem urgeat, sollicitet, & omnibus adhibitis machinis ad voluntatis suæ executionem violenter instimulet; & jam actu filiorum suorum Semi, & Iaphethi progeniem à nostra Chamæa stirpe, veluti maledictâ, nescio, quo frivolo incitamento separare non sit verecundatus; nosque pari pæclo ad transmigrationem ordinendam, imò quod intolerandum mihi vide-

Salianus. Cornelius. Torniel-lus. Pererius hoc loco Gen. x.1.

tur, armorum minis ad executionem cogere Sect. I. non cesset, ut proinde ejus violentæ voluntati obsequi, meritò nefas duxerim. Age-dum itaque stirps Chamæa, sapientiâ, nec non viribus, & numero validissima, ne vos senis pedicis irretiri permittatis; ne vos verborum, quibus vestros animos emollire tentat, lenocinium terreat. *Quis enim no-*
vit, in quamnam regionem orbis terrarum nobis adhuc incognitam, neque ab ullo mortali habitatam, nos sit allegaturus? demens profectò foret, qui, quò eundum, non priùs prudenti deliberatione expenderit. Non itaque acquiescamus monitis. In terra, in quam fortuna rerum arbitra nos consti-tuit, persistamus. Videte, & considerate hanc, quâ modò fruimini, Sennaar regio-nem; intueamini summam rerum in vi-Elum vobis necessariarum ubertatem; aspi-cite locorum amœnitatem, fluminum fœ-cundo affluxu campos irrigantium frequen-tiam; hoc beatæ felicitatis solum posside-a-mus, nomenque nostrum celebremus, antequam cum propaginis nostræ stirpe, (sic e-xigente inevitabilis necessitatis lege) ab in-vicem separemur. Verum enim verò, cum plurimos ex vobis, præterlapsi diluvii metu percussos viderem, ne in hac vasta planitiæ, aliis successu temporis cataclysmus cum interitu omnium subsequi possit; ecce ego dux vester ab hac concepti periculi formidine vos prorsus liberos, & immunes fore, dummodo meum consilium non detre-ctaveritis, pronuncio. Verum quibusnam mediis nosse forsan desideraretis? Atten-dite, modum hisce vobis præscribo. Civi-tatem non amplam duntaxat, sed & splen-dore, & magnificentiâ spectatissimam, unâ cum immensa Turris vastitate, cuius culmen pertingat ad cœlum ædificemus; si-quidem in hac, si quandoque inundationum procellæ regionem hanc invaserint, in Tur-ri hac, tanquam salutis nostræ portu, vi-tam tueamur. Et quoniam ad molem tantæ vastitatis extruendam, nobis materia nul-libi deest, felici sidere adoriamur opus. Ecce quanta bituminis loco clementi sit copia? quanta cretæ, argillæ, glebaeque terrestris

Cap. II. optimæ affluentia? quanta ex constipatis sylvarum arboribus, lignorum quantitas? Accedit fluminum rivorumque frequentia; nec defunt, in tanto numero mortalium, qui in hoc insolito, novo, & inviso hucusque theatro ordiendo, operam suam conferrant. Eja, agite, eruamus cretae argillæque copiam, coquamus lateres igne valido, fodiamus, jaciamusque fundamenta juxta prototypum hujus à me jam dudum conceptum, omnium & singularum partium operis conficiendi proportiones exponens. Agendum, non otiemur; accingamus nos operi; & ne dubitetis, futurum, quin id ad immortalem nominis nostri gloriam, & honorem sit redundaturum. Fodiant alii argillam, alii bitumen colligant, comportent lignorum fasces alii, alii fornaces ad lateres coquendos, aptas instruant, instrumenta utensilia alii ad laborandum idonea cudent, jumentorum multitudo presto sit, & incipiamus; ferreat opus, & summa curâ & diligentia observetis ea, quæ ego meis architectis, & ipsi vobis facienda, commendaverint. Hæc Nembrod.

Hisce, & similibus hortationibus corda populorum sollicitabat. Quid plura? facile quod volebat, imperitæ multitudini persuadebat, quæ communi quodam impetu & concursu, uti fieri vulgo assolet, ipsum secuta, cœperunt fere omnes certatim, non tamen confusè, sed distributis officiis pro diversarum artium peritiâ, quâ imbuebantur, operari, & civitatem, Turrimque ædificare. Veruntamen ne quicquam ex meo sensu hîc adduxisse videar, adducam verba Josephi lib. I. Ant. apud Torniellum, ubi sic dicit:

*Josephus
I. I. Aut.* Cæterum, inquit, quia certum est, prædictam linguarum divisionem tunc esse factam, quando filii Noë civitatem, Turrimque ædificabant, ut ex sacro textu paulò inferius adducendo palam fiet. Videntum hîc prius est quanam occasione, & quo potissimum auctore, hujusmodi ædifica extrui cœperint; fuit autem, ut arbitror hujus ædificationis occasio talis. Accidit

præter hæc circiter tempora, ut nescio, quo Sect. I. spiritu ducti, aut impulsi, qui tunc vivebant homines, Arphaxadi exemplum sequi, qui jam ante annos plusquam 170. trajecto Tygri flumine, cum universa progenie suâ in Chaldæam descenderat, ipsi quoque pariter congregati proficerentur de Oriente, ut expresse traditur Genes. cap. XI. vers. 2. id est, non de Armenia, in cuius uno ex montibus Arca confederat, quia respectu Babyloniae Armenia Aquilonaris est, non Orientalis, quemadmodum in Geographorum Tabulis conspicimus. Sed de partibus Babyloniae Orientalibus, ad quas primò eos de Armenia migrasse oportet. Cum itaque communi passu & consensu de prædictis regionibus fortè nimium montuosis ac minus frugiferis, Occidentem versus venirent ut terras magis feraces, commodioresque sibi quererent, aliquantulum ad Meridiem flectentes, invenerunt campum, seu planitem quandam admodum spatiösam, quæ postea Sennaar, mox Babylonie est appellata. Hic cùm aliquantisper confedissent, urgebat, ut arbitror, Noë filios ac posteros jam valde admodum multiplicatos, & auctos, ut ad terras jam singulis divisas, & assignatas properarent, cùmque putabat, valde id fore gratum DEO, qui ipsis usque ab initio renovati Orbis denuò dixerat: Crescite, & multiplicamini, & replete terram: &c. tum etiam, quia id multò utilius, & ad victimum præsertim commodius cunctis futurum sperabat, ac denique, quoniam verebatur, ne si diutiùs simul morarentur, graviora indies inter ipsos dissidia, jurgiae orirentur. Verum huic tam sanctæ providæque paternæ mentis intentioni, sicuti & aliis bonis actibus, hostis humani generis, quantum poterat, obstare nitebatur, in primis, ut creditur, mediante Nembrod filio Chus, filii Cham, qui cum ceteros animi, corporisque viribus antecellere videretur (erat enim maximus, & valde famosus gigas, ut habetur in textu LXX Interpretum Genes. cap. X.) aliis quoque omnibus imperare admodum exceptabat, quod

Cap. II. quod ut facilius ac commodius assequeretur, cunctos simul retinere moliebatur; & quia fortassis non audebat aperte communi omnium, qui tunc in humanis erant, sententiæ adversari, ac Noëmo omnium parenti contradicere, populis callide suadere non cessabat, ut, priusquam ab invicem discederent, memorandum aliquod suæ potentiae, ac generositatis monumentum posteris derelinquerent, eisque laudes ac nomina ipsorum per cuncta saecula celebrandi occasionem præberent. Videns autem hæc placere populis, & advertens in ea planicie terram non lapideam esse, sed satis argillosum, ac tenacem, lateribusque conficiendis aptam, & præterea abundare putuis, bitumen largè proferentibus, ex tam promptâ ædificandi materiâ, occasioneque desumptâ, hortabatur omnes, ut unanimiter magnam quandam civitatem extruerent, quæ veluti aliarum omnium mox in aliis regionibus ædificandarum caput, exemplarque esset, & ad munimen decorumque, in ea turres erigerent, unamque præ cæteris excitarent tantâ crassitudine; quæ ad cœlum attolli posse videretur, vel eluvionis perfugium, vel conveniendi monumentum.

Versus *Nembrod* *in populo* *retinendo.* Hæc verò tam grandia ædifica versutus Nimbrod proponebat, specie quidem ipsorum gloriæ, ac magnificentiae consulere simulans, revera autem, ut propositum consiliaque sua perficeret, nimirum, ut multitudinem diurnis hujusmodi operibus, simul occupatam unitamque detineret, & discessiōnem ad alias longiores præsertim regiones procrastinaret, vel etiam prorsus impediret; prævidebat enim eos postmodum commoda, & securitatem tam amplæ, ac magnificæ civitatis ab ipsismet tot tantisque laboribus ædificatæ non facile deserturos. Quare vehementius cœpit cunctos tum per se, tum per suæ intentionis sectatores ad opus aggrediendum incitare.

Displacuit autem hoc Domino, qui superbis ipsorum conatibus obsistere non distulit, sed cognitâ eorum obstinatione, & pertinaciâ illicè confusis mirabiliter ædificantium sermonibus, ita ut se invicem in-

telligere non possent, eos tandem ab operibus cessare, atque ad terras singulis familiis assignatas discedere cœgit. Turris autem inchoata ob linguarum confusionem Bel primùm, deinde Babylon cum reliqua civitate, & ejus ditione est appellata. Et hoc est, quod breviter legimus Gen. Gen. xi. cap. XI. his verbis: *Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem. Cumque proficerentur de Oriente, invenierunt campum in terra Sennaar, & habitarerunt in eo dixitque alter ad proximum suum; venite faciamus lateres, & coquamus eos igni, habueruntque lateres pro saxis, & bitumen pro clemento, & dixerunt: venite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus, ut videret civitatem & Turrim, quam ædificabant filii Adam, & dixit: Ecce unus est populus & unum labium omnibus, cœperuntque hoc facere, nec desistunt à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, & confundamus ibi lingua eorum, ut non audiatur unusquisque vocem proximi sui.* Atque ita divisit eos Dominus ex loco illo in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ, & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Hucusque sacer textus, qui tametsi, quisnam dictæ civitatis ac Turris ædificandæ primarius Auëtor fuerit, hîc non commemoret, attamen quod fuerit Nembrod, aliquatenus colligi posse videtur ex Gen. cap. X. vers. 8, ubi de ipso verba faciens ait: *Ipse cœpit esse potens in terra, & post pauca: fuit autem principium regni ejus Babylon.* Et idem sentiunt S. Augustin. libro 16. de Civit. DEI, cap. IV. & communiter Doctores, secuti Josephum, qui id perspicuis verbis asserit, primo Antiq. cap. 5. hanc eandem historiam Joseph. ita describens: *Tres verò Noë filii, Semas,*

Cap. II. Semas, Japhethus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati, primi relictis montibus planitem habitare cœperunt, & alii, recenti etiam tum cladis memoriam, pavidis nec audentibus à celstorum locis descendere, idem faciendi auctores, & exemplum fuere; campos quam primum collere sunt aggressi, nomen est Sennaar. Ceterum DEO jubente (subaudi, ministerio Noë omnium, qui tum supererant, parentis) ut propagandi, multiplicandique generis gratiam, colonias deducerent, ne inter se discordias exercent, sed multam terram colendo, frugum copiam fruerentur; homines rudes non paruerunt, quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti; cum etiam florarent juventutis multitudine, DEUS rursum de colonia deducenda admonebat; illi verò non putantes se ipsius benignitate, presentibus commodis perfrui, illamque felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dico ejus non fuerunt obedientes, & quod pejus erat, consilium de Coloniis, non favorem Numinis, sed infidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi, possent opprimi. Ad superbiam autem, DEI que contemptum excitabant eos Nabrodes, nepos Chamæ filii Noë, vir audax, & manu promptus, docens non DEO, sed propriæ virtuti, presentem felicitatem eos debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat, ratus fore, ut homines ad se deficerent à DEO, si se illis ducem preberet, opem suam offerens, contra novum aliud diluvium intentantem; Turrim enim se exædificaturum excelsiorem, quam

Nem-
brod di-
nitatem
affectat.

quò aqua ascendere posset, & insuper majorum suorum interitum ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignavum ratus DEO cedere, atque ita structuram Turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad diligentiam reliquum facientes. Cumque ingens esset operarum numerus, surgebat opus, super quam sperasset aliquis: crassitudo autem erat tanta, ut proceritatem obscuraret; struebant autem lateribus coctis ad firmatatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vesaniam videns DEUS, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerant, sed dissidium inter eos immisit, linguis eorum variatis, ita ut ob diversitatem sermonis mutuò non se intelligerent. Locus verò Turris nunc Babylon vocatur propter confusam linguam, quæ priùs omnibus ex aequo clara fuerat; nam Hebræi confusionem nominant Babel. De Turri autem hac, deque linguis hominum mutantis meminit Sibylla his verbis: Cum universi homines uno eloquio uterentur, Turrim ædificarunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri; Dii verò procellis immisis Turrim subverterunt, & suam cuique linguam dederunt, quæ reipsa fuit, ut urbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem, qui Sennaar in Babyloniam nominatur, meminit Heshiæus hoc modo. Ajunt Sacerdotes cladis ejus superstites Engelii Jovis sacra ferentes, in Sennaar Babylonie pervenisse. Hucusque Josephus.

C A P U T III.

De altitudine Turris diversæ opiniones.

Cap. III. **M**Ulti varia sentiunt de altitudine hujus Turris, cum quam alta illa fuerit, Moses non determinet, sed solum dicat, illos eam ad cœlum erigere voluisse; sed sensum

horum verborum exploremus. Hebreus textus ait:
 יאמרו הבה נבנה-לנו-עיר ומגדל ורואה
 כשמי. Et dixerunt; venite, fabricemus nobis civitatem

Cap. III. tatem & Turrim, cuius culmen pertingat ad cælum, vel ut ad literam exponamus: ut caput ejus sit in cælo. Cui respondet græca lectio: ὅθις οἰκοδομήσωμεν εὐποίησι πόλιν καὶ πύργον τέσσερας η κεφαλὴ ἔως τέσσεράς. Chaldæa habet: וְרִשָּׁה כָּתָע צִתְּ שְׂמִינָה. Id est, Turrim, cuius caput extendatur ad apicem celi. Verum ut haec exactius enucleentur, primò aliorum, deinde & nostram opinionem subjungemus. Quantum itaque *Turris* alta esse potuerit tunc temporis, quando ab opere per confusionem linguarum, cestatum fuit, scire, uti paulo antè dixi, non possumus, quoniam neque scriptura sacra, neque *Josephus*, aliisve probatus Autor id asseveranter affirmare ausus est; nam licet *B. Hieron. sub finem libri 5. commentariorum suorum in Isaiam Isaiam.* tradat, à quibusdam dici, eam in altitudine 4000 passuum tenuisse. Idem tamen paulo post subjungit: Quæ de dicta Turri perhibentur, penè incredibilia videri. *Herodotus* quoque ab eodem sancto Doctore citatus, tametsi libro primo, aliquantò ante finem, describens templum *Jovis Beli*, dicat, in eo fuisse turrim solidam altitudine simul, & crastitudine stadii, cui alia rursus imposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque, non tamen aliarum altitudines expressit; unde si (ut ibidem supponere videtur) æqualis singulæ erant altitudinis, certè verticem supremæ non 4000, sed mille duntaxat passus altam fuisse, necesse est; siquidem stadium octava milliarii pars esse dicitur. Verum utrum *Turris* ab *Herodoto* descripta eadem fuerit cum *Turri Nembrod* in sequentibus decidetur. Opinio autem eorum, qui putarunt *Turrim Babel* habuisse 4000 millia passuum altitudinis, videtur ex præadductis *Josephi* verbis deducta, ubi de *Nabrode* ait, quod *Turrim* se ædificaturum jactabat excelsiorum, quam quò aquæ diluvii ascendere possent. Cum enim constet diluvii a-

quas quindecim cubitis montium ca- *Sect. I.*

cumina superasse; & *Plinius lib. 5.*

cap. 22. dicat, reperiri montes 4000 passuum perpendiculariter altos, putaverunt ipsum *Nembrod* voluisse quidem attollere *Turrim* ad 5000 passus, ubi eò ventum est, ut jam deessent tantummodo mille passus altitudinis, opus fuisse impeditum. Veruntamen hoc probandum erat, quod scilicet tunc, & non multò priùs ædificatio fuerit intermissa. Relinquamus igitur ea, quæ scribi nullo modo possunt, & ad alia properemus.

Ex hujus tam excelsæ *Turris* ædificatione, atque item ex memorata ^{rum origo} _{ex hac} linguarum divisione, perhibent occasionem arripuisse Poëtas, Ethnicosque scriptores, fingendi duas illas fabulas, quarum meminit *Philo Hebræorum* fertissimus in exordio libri de Confusione Linguarum: alteram de gigantibus celeberrimam, quos ferunt, montes montibus superimposuisse, ut bellum diis inferrent, sed ab ipsis fulmine dejecos: alteram de animalibus irrationalibus, quæ ajunt olim unà cunctis communis voce inter se de rebus suis, ut solent homines, agere consuevisse. Verum quia semel perpetuam juventutem à diis expetere ausa sunt, ab eiusdem confusione vocum, postea esse punitos. Sed de Poëtis, non est, quod mirari debeamus, quandoquidem notum est, eos ex professo, fabulandi occasionses undequaque venari, nec dignari communiter pro fabulatoribus haberi; quippe qui largam admodum in hoc genere licentiam, jam dudum sibi usurpaverint, juxta vulgatum illud Horatii ferè in initio Artis Poëticæ.

— *Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.*

Illud magis mirandum ac deplorandum est, quorundam hominum impiorum quanta fuerit audacia, ac te-

E merititas,

Cap. III. meritas, ut refert *Philo*, uti suprà, au-
si sunt historiam sacram calumniari,
quod fabellas contineat prædictis si-
miles, fabellas, inquam, appellare non
sunt veriti, dictæ *Turris* ædificatio-
nem, & linguarum divisionem putan-
tes, utrumque fabulosum esse, & fal-
sum; stultissima narraque ipsiis visa est
cogitatio *Turris* struendæ, cuius cul-
men ad cœlum pertingeret, nec mi-
nus impossibilis, quam prædicta mon-
tium superimpositio; sed & linguarum
varietatem semper extitisse, perperam
existimantes, illud quoque in erroris
sui argumentum assument, incredibi-
le videri (si una tantum fuisse homi-
num locutio) potuisse illos sic dere-
pente proprii idiomatis oblivisci, & il-
licè novis atque inauditis vocabulis in-
ternos explicare conceptus, & præter-
ea non valebant capere, quomodo
confusio illa linguarum in poenam si-
mul, & remedium peccati inducta fu-
erit; non in poenam, quia naturale esse
putabant, diversos homines diversis u-
ti idiomatis, non in remedium ini-
quitatum, cum nihilominus etiam
post divisas linguae, viderent infinita
propemodum sceleræ extitisse, & non
unitatem linguae, sed propensionem
iniquorum hominum in malum, ma-
lorum causam esse, quandoquidem e-
tiam linguæ mutilari, nutibus, aspe-
ctibus, aliisque corporis motibus, non
minus, quam verbis improbitatem
cordis proferre norint. Et linguae u-
nitas potius ad plura bona utilis esse vi-
detur, nimirum ad commercia exer-
cenda, ad scientias edocendas, ad so-
cietas stabiliendas, amicitiasque con-
ciliandas, & his similia.

Responsio ad objecta. Verum ad hæc non operosum est
respondere. Nam quis non videt, ad-
modum differre, quæ narrantur à Moy-
se, ab his, quæ fabulatores confixerunt?
Etenim montes superimponere mon-
tibus, & inde cum superis dimicare
perspicue patet, naturaliter ab homi-

nibus fieri nullo modo posse; *Turrim* *Sect. I.*
verò altissimam extruere, facultatem
non excedit humanam. Et quidem
stultissimum est, fateor, per hujusmo-
di altitudines ad cœlum posse consen-
di, quod gigantes intendisse ferun-
tur.

Atque non eo consilio docet scri-
ptura, ædificatam esse *Turrim* *Babel*,
imposuit fortasse calumniatoribus,
quod dicitur Gen. cap. xi. vers. 4. *cujus*
culmen *pertingat ad cœlum*. Sed hoc hy-
perbolice dictum, omnes sacri faten-
tur expositores. Quid igitur vastissimo
illo ædificio prætendebant? Quid al-
liud, nisi humanam gloriam, & no-
men æternum, ut ibidem tangitur il-
lis verbis. *Et celebremus nomen nostrum*.
Quamvis fortasse etiam aliqui radio-
res verè *Turrim* ad cœlum erigi posse
putarent, aut saltem posse in summitate
illius *Turris*, à diluvio, si deinceps
contingeret, seipso præservare, præ-
sertim cum scirent, diluvii aquas quin-
decim tantum cubitis montium verti-
ces excessisse. Quantum verò differat
historia confusionis humanæ loquelæ,
ab ea, quam in brutis contigisse fabu-
lantur, vel ex hoc dignosci potest,
quod loqui hominibus naturale est,
brutis autem nequaquam; quare ma-
nifestum est, fabulosum esse, quod de
brutorum locutione finxerunt; verissi-
mum verò, quod de uno hominum i-
diomate, divinitus postea variato, sa-
gra testantur eloquia.

Porrò divisionem linguarum non
semper extitisse adversus *Philastrium*
ostendemus. Nunc illud tantum asse-
rimus, de fide certissimum esse verissi-
mumque, ante structuram *Turris* *Ba-
bel*, unam duntaxat omnibus commu-
nem fuisse loquelandam, non plures. Quis
enim credat, populum unum qui ab
uno homine etiam tum vivente de-
scenderat, simulque verè hactenus ha-
bitaverat, diversa habuisse idiomata?
Quod si dixeris; quomodo igitur po-
tuit

Cap. III. tuit tam citò, atque adeò multipliciter variari? Respondeo, non ex causis naturalibus subitam illam accidisse varietatem, sed omnipotentis DEI voluntate, cui nihil esse difficile, nedum impossibile, nemo sanæ mentis est, qui ignoret. Deinde concedimus, linguae unitatem hominibus sè penumero esse utilissimam; contrà verò diversitatem, ad multa incommodissimam. Veruntamen illud quoque certum est, in memorato casu fuisse appositissimum humanæ transgressionis remedium, nullumque aliud importunius adinveniri potuisse.

Quis enim nescit, multitudini in malum, aliquod unanimiter conspiranti, quantum obesse possit, idiomatis unitas? quippe qui ad flagitium perpetrandum non mediocriter incitare valeat; meritò igitur illis hominibus, qui *Turrim* civitatemque ædificare volebant, & in ea simul habitare, cæterasque terrarum regiones inultas relinquièrè, quod omnimodo erat bono publico, divinæque dispositioni contrarium; meritò inquam, eos Dominus confusione linguarum inter se divisit, atque inde ad alias terras seorsum inhabitandas, adegit. Itaque si rectâ mente supradicta pensemus, & circumstantias temporis, loci, atque intentionis illorum hominum accurate perpendamus, procul dubio etiam sepositâ sacræ narrationis auctoritate, necessarium erit, fateri, divisionem, multiplicationemque humanorum idiomaticum, non esse fabulosam, sed verè, atque indubitanter divino consilio esse factam, & justè in pœnam superbiæ, impietatisque D E O prohibente, ædificare solentium, inflictam, nec non inquam illorum intentionem, toti humano generi, atque orbi terrarum perniciosa, convenienter tali remedio fuisse impeditam. Et hæc adversus eos, qui præ impietate scripturas sacras facile respuunt, breviter sint dicta.

Sed ut ad propositum nobis argu- *Sect. I.* mentum redeamus. Certè eos, quod cogitaverant, in executionem duci posse, credidisse, *Philo in libello de confusione linguarum* commemorat, ubi & ethnicorum sapientum calumniam *Moysis* refutat. *Quibus*, inquit, *majorum nostrorum instituta displicant*; *homines impii*, & tantum ad justas leges accusandas *diserti*, arreptis impietatis ansis historiam *banc Mosis de ædificatione Turris caillantur*, nosque derident. *Etiamnum*, inquietunt, extollitis præcepta vestra, ut veritatis regulas? *Ecce sacri*, quos vocatis, libri fabulas continent, quales vos aliis referentibus irridere soletis. *Alii de iisdem verbis sacri textus*: *Ecce unus populus est, & unum est labium, cœperuntque hoc facere*, nec desistent à cogitationibus suis, docentes nec èas opere compleant: eos verò id se posse, quod animo designaverunt, credidisse, ostendunt. Omnes ferè Chaldaeorum, Arabum, & Hebreorum commentarii hoc ipsum asserunt. *Ralbag* super hæc verba.

נָבָה לְנוּ אֶת הַעֲרֵךְ וּמִנְדָּל וּרְאֹשׁוּ בְשָׁמָן
Ædificemus nobis civitatem, & Turrim, cuius caput pertingat ad cœlum: assentit, primævos illos homines curiositate quadam ductos, ut quidnam corporis Sol & Luna, ex quibus diluvium processisse putabant, essent, videre oculis, & coram pellustrare possent.
Rambam hoc loco ait, *Chami stirpem* *Rambam* *impiam cum Astrologiæ esset dedita, hoc loco.*
astraque, ac sidera continuò contemplata, regni cœlestis decorem mirantur, vehementi quodam dispositionis istius regni cognoscendæ desiderio exarsisse; idem *Rambam in More Nebuchim*, ait; *Adam ex Luna prodiisse in Nebuchim*.
hanc terram, allatis secum insolitis fructibus, & aurearum arborum ramis;
atque hanc sive fabulam, sive opinionem, certè Sabæorum traditionem fuisse constat. Unde fœdere inito, unus ad alterum clamârit: *Venite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cuius*

Cap. III. *culmen pertingat ad cælum*; videamus, inquiunt, quæ ibi rerum sit dispositio, quæ leges, quæ gubernandi ratio: videamus si modus sit fatales illorum corporum influxus superandi, & celebremus hoc facinore omnibus seculis memorando nomen nostrum apud posteros; operemur dum unitâ multitudine populi infinitâ id possumus, ne forte dispersi protinus vires quoque ad id præstandum deficiant. Unde fabulam illam postmodum de gigantibus ortam existimamus, juxta Ovid.

Affectasse ferunt regnum cœleste gigantes,
Altaque congestos struxisse ad sidera montes,
Tunc pater omnipotens misso perfregit olympum
Fulmine, & excussit subiectum Pelion Ossæ.

E quibus quidem hucusque allegatis clare patet, stolidam gentem, ut civitati authores volunt, sive temeritate, seu impietate quadam impulsam, hanc prodigiosam molem verè affectasse.

Utrum autem hujusmodi fabricâ, ullâ naturali potentia fieri potuerit, qualem ipsi prætendebant, mathematico ratiocinio demonstrare aggredimur, præsertim cum de hac ipsa quæstione jam dudum à diversis consulti, publico id problemate nos demonstratores esse receperimus. Verùm ut cum ordine, & sine confusione rerum in opere confusionis procedamus, primò, ubinam locus *Turris* fuerit, & si in cœlum illam exaltare volebant, quanta debuerit esse illa *Turris*, quot operæ potuerint in extreunctione *Turris* occupati fuisse, quanta debuerit esse materia, quantum temporis in ejusdem consummatione insumendum erat, concludemus tandem hoc opus tantum abesse, ut ab ulla naturali potentia fieri potuerit, ut potius vel ipsius naturæ dæmonumque viribus repu-

gnasse, omnes sensatæ mentis viri cre- *Sect. I.* dere debeant.

In præcedentibus formam *Turris Babel* à *Nembrod* extructæ, quam nobis tum propria conjectura, & imaginatio, tum authorum aliorum authoritas præscribere potuit, exhibuimus. Restat modo, ut, si *Turrim* ad *Lunæ* fornicem exaltare volebant, quamnam ejus formam, quantam ejus altitudinem, latitudinemque esse oportuerit, demonstremus.

DEMONSTRATIO

De Turris ad Lunæ Cœlum exaltandæ, adiuuaria, sive impossibilitate.

Ex Oriente igitur profecti dicuntur, *Quomodo transmis- A-gratio ex Orienti in Occiden- tem fabla intelligi debeat.* hoc est, ex orientali plaga montis *Ararat*, ubi magna hoc loco authorum contentio, uti in præcedentibus dictum fuit, dum non capiunt, quomodo ex Orienti venerint, cum mons *Ararat*, sive *Armenia*, ubi prius substiterant, multiplicati populi, non orientalis, sed borealis sit *Babyloni*; nos è geographicâ disciplina rem iteratis nonnullis supradictis, ita explicamus. Cum mons *Ararat*, uti ex chorographia suprà adducta patet, ex occasu in ortum, ut hîc apparet, longo terrarum tractu, aliis subinde montibus concatenatus excurrat, homines cum ab occasu jugis montium impediti exitum quererent nec invenirent, secundum vallium decursum orientalem castrametatos fuisse, magnis tandem gyris & ambagibus peractis in exitu orientali montium in occasum flectentes, tandem in planitiem infra montem inciderunt, ibidemque, uti in præcedentibus docuimus, ad plurimos annos habitaverint, in ea nimirum Regione, quæ posteà, *Media*, & *Persia*, *Parthia*, & *Bactria* dicta fuit; & deinde ad transmigrationem gentium inchoandam, ex hac regione orientali in hanc planitiem appulsi, campum hunc *Sennaar* duobus maximis *Asie* flu-

mini-

Cap. III. minibus, *Tigri*, & *Euphrate* irriguum, *Turri* ædificandæ aptissimum locum invenerunt. Loco igitur *Turris* assignata, jam cùm hoc in loco, confusum sit labium universæ terræ, certè omnes homines in illa immensa planicie congregatos fuisse, uti in præcedentibus ostendimus, constat.

Quæritur primò, in quantum homines intra 275 annos (tantum enim spatiū temporis inter diluvium, & *Turris* ædificationem intercessit) propagari potuerint? Quamvis verò in præcedentibus, humani generis multiplicationem intra 130 annorum spatiū factam ad calculum reducere conatus fuerim, hoc tamen loco aliud computum nostro instituto magis congruum inimus. Supponamus igitur, totum genus humanum à tribus paribus conjugum singulari DEI OPT. MAX. prvidentiā à diluvio in semen servatis, prodīsse. Secundò singulos annos, singulos conjuges, vel marem, vel fœminam procreasse & 14 annorum ætatem conjugio habilem constitisse, quibus positis, per certam singularum circumstantiarum combinationem, humanum genus propagari potuisse in-

Cakulus propagatiōis humanae. venimus ad 9094468 hominum utriusque sexus, quamvis *Theophilus Renaudus* ad 14000000 *Turri* præsentes fuisse, in suis tabulis chronologicis aserat unde nos ad demonstrationem faciendam magis congruum numerum prædictum, retinemus multo hoc minorem, quod quamvis alicui forsan videri posset, positis tamen ponendis hunc numerum prodire necessum est, & non diffonat ab iis, quæ supra ex Rabbinis adduximus. Horum igitur medietatem *Turri* ædificandæ applicemus, videlicet 4547234. verisimile enim est, munia communitatis in certas classes, seu ordines fuisse distributa, uti antea dictum fuit, ita ut alii ædificandis casis & tuguriis, alii cædendis lignis, alii fodiendâ argillâ,

& bitumini congregando, alii fornicibus ad coquendos lateres, alii provisioni, & annonæ colligendæ in tanti populi sustentationem occuparentur. *Sect. I.*

His quoque ita constitutis, nunc quæritur, si *Turrim* ædificare volebant, cuius culmen pertingeret ad primum cœli fornicem, ut Samaritana lectio habet, sive ad Cœlum *Lunæ*, quanta debuerit esse ejus altitudo: cui quæstioni satisfaciemus, si altitudinem *Lunæ* à *Turri* geometrico priùs ratione demonstremus.

Cum itaque variis rationibus à peritissimis Mathematicis 60 milliaria Italica uni gradui terrestri respondere sit compertum; fiat, ut 1 ad 60, ita 360 ad aliud, factaque operatione juxta regulam proportionum, prodibit totius terrestris globi ambitus æquinoctialis in milliaribus 21600; cùm circumferentia cujusvis circuli ad diametrum juxta *Archimedis* demonstrationem consistat in proportione tripla sesquiæptima minori verâ; vel tripla superdecupartiente septuagesimas primas, majori verâ, & ad invicem se habeant, ut 22, ad 7. vel 21. ad 7. Si fieri, ut 22 ad 7, ita 21600 ad aliud, prodibit diameter Terræ 6872 vel potius 6872 $\frac{1}{3}$ milliarium, cuius dimidium 3436, ejusdem semidiameter; superficies verò globosa terræ habebitur ex multiplicatione circumferentiae in diametrum, quæ est, 148456800 milliarium; soliditas verò hujus habebitur, si diametrum terræ in tertiam partem superficie globosæ duxeris, prodibunt 3400155648 millaria cubica, totius terreni globi soliditas.

Inventa itaque semidiametro globi terreni, habebitur ex consequenti in milliaribus Italicis distantia à centro *globi terreni*, una cum circu^{lo}, superficie & cubo.

Non dicam hic modum, quomodo Mathematici in cognitionem hujusmodi distantia *Lunæ*, reliquorumque planetarum, à terra ad proprias eorum

COELUM

LUNA

Venite faciamus nobis Civitatem et Terram cuius Culmen pernigat ad Coelum.

וְכָל־עַמּוֹד־בְּבָנָה־לְגָנוֹ עִיר
מִנְלָךְ וּרְאֵשׁוּ בְּשָׁמִים
בְּמַלְכָה לְנָסִי לְנָאָקִיבָה,
בְּאֶתְבָּאָהָי לְלָבָן,

لَهُ حَمْلَةٌ حِلْمَلَةٌ
كَلْلَاهُ وَسَعَادَهُ حِلْمَلَةٌ

Sem. Terre

תְּבַהּ נְבַנְהָ-לְגָנוֹ עִיר
מִנְלָךְ וּרְאֵשׁוּ בְּשָׁמִים
בְּמַלְכָה לְנָסִי לְנָאָקִיבָה,
בְּאֶתְבָּאָהָי לְלָבָן,

בְּבָנָה נְבַנְהָ-לְגָנוֹ קְדוּתָה וּמְנֻדָּחָה
לְבִישִׁיהָ מִטְּבָחָה שְׂמִינִית

Sem.

Terre

Nota ad Lectorem
Diximus altitudinem Turris ad Lunam
usque in 5 partes; quarum unaquaque con-
tinet 30. Semidiametros globi terreni, a
semid. iuncta distantiam Luna proxima
a centro terre 52. Semidiametros Geo-
graphici; Unde luculentiter concludatur glo-
bis terrenorum pondera Turris extra
centrum motum suum tanto spatio quatu-
or est intercalata inter O. et N. Videbis
parior pondus Turris globo terre illi
equilibrium multum excedere pondus
globi terre.

Abfuria hinc resultantia sunt

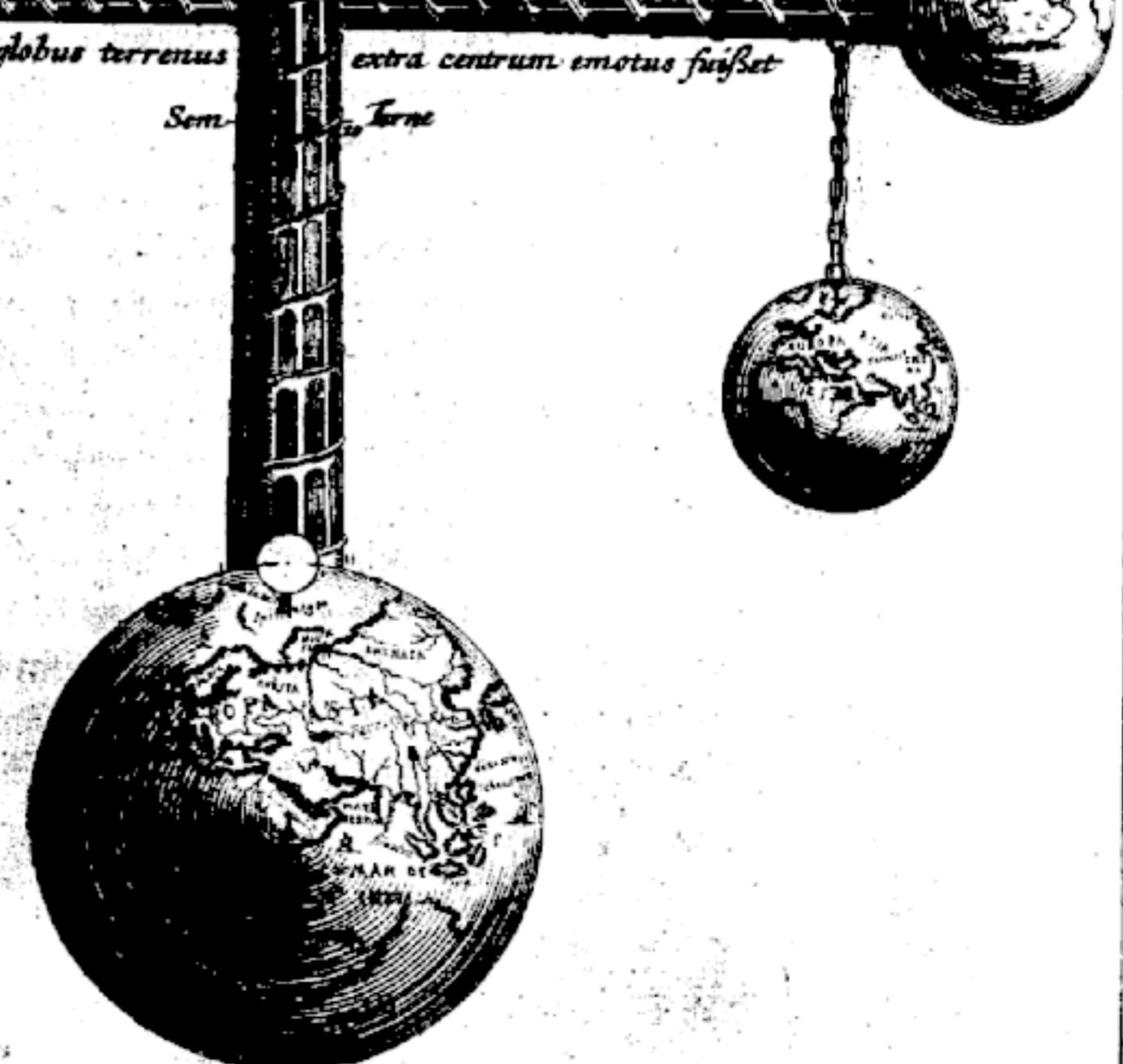
1. Ad globum terrenum extra centrum motum totius inferioris naturae ruinae consaguntur;
2. Solem et Lunam terrorum globum non nisi ad illuminare potuisse. Unde omnia um climatum Zonarumque turbatio;
3. Nominum in terrae globo nisi sub lente statu confidere potuisse nisi sub linea directionis AB. in solo loco A. recte;
4. Umbram Turris semper alicubi terrae visum, si in hemisphaerio superiori haud secus ac Luna.

Data hypothesi quantum globus terrenus

Sem.

extra centrum emotus fuisset

Terre

Cap. III. spheras, venerint, cum de iis, *Ars nostra Magna Lucis & Umbræ*, cæterorumque Astronomorum opera hujusmodi inventionibus plena sint, sed distantias solummodo à præstantissimis Mathematicis, variis observationibus compertas, & ubique passim obvias adducam.

Distantia itaque à centro terræ usque ad Lunam est triplex; major est in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis Luna constituta; nos medium & insimam ad nostræ demonstrationis veritatem ostendendam, distantiam elegimus, quam 56, aut 52 semidiametrorum Terræ plerique Astronomi esse deprehenderunt, de quibus vide *Tychonem*, *Keplerum*, *Copernicum*, & modernos, *Blancanum*, *Ricciolum* aliosque innumeros. Sit itaque semidiameter Terræ, quam paulo antè 3436 millaria Italica continere invenimus. Hoc posito, si 3436 millaria, in 56 semidiametros, videlicet distantiam Lunæ à Terra, duxeris, habebis quæsumum, nimirum 192416 millaria Italica, distantiam Lunæ à Terra; si verò semidiametri terrestres millaria, in 52 semidiametros duxeris, quæ est vicinior ad Terram distantia, habebis 178672 millarium Lunæ ad Terram distantiam inventam.

Atque tot milliarum alta debebat esse *Turris* nostra, ut cœlum Lunæ tangeret. Exploratâ itaque *Turris* altitudine, jam videamus, quantæ molis illa in soliditate fuerit; & primò quidem juxta opinionem quorundam Authorum Arabum ponamus *Turrim* conicam, quam alii quadratam fuisse sentiunt, & in diametro suo, sive uno latere, octo millaria, id est, octo milia passuum, spaciū occupasse, erit quadratum ejus 64 millarium quadratorum, jam verò cum juxta Archimedis rationem, quadratum alicujus diametri ad ejusdem circuli aream se habeat, ut 14 ad 11, duætis 11 in 64, & pro-

ducto diviso per 14, prodibit area *cir-* *Sect. I.*
culi 50 (vel accuratiū 50;) milliarium quadratorum, sive 50000 passuum; quæ iterum juxta Regulas Archimedis de coni, & cylindri dimensione in tertiam partem altitudinis *Turris*, vide- licet in 59557 duæta dabunt soliditatem totius *Turris* in milliaribus cubi- cis 2977850.

Præterea cum milliare unum 5000 pedibus geometricis, qui 1000 passibus æquivalent, constet, erit juxta regulas tetragonismi, & cubi, milliare unum quadratum, pedum 25000000, & cubi- cum milliare continebit 12500000000 pedes cubicos. Supponamus jam unius lateris coëti quadrati latus pedi geo- metrico respondere, & sex quadra- tos lapides hujusmodi constituere cu- bum: utique lapidum dictorum nu- merus erit 12500000000, id est, pe- dum cubicorum, qui duæti in totius soliditatem *Turris*, dabunt multitudinem laterum cubicorum in hac im- mensa mole exstruenda requisitorum 37473125000000000; cum verò in'va- ria loculamenta, & habitationes tota *Turris* sit divisa, à soliditate tota dema- mus millesimam partem, remanebitq; hic numerus, 37435462500000000, *Turris* vera soliditas, qui numerus adeò immensus est, ut animo vix concipi possit; unde ex hujus *Turris* calcu- latione innumera absurdâ sequuntur.

C O N S E C T A R I A .

Sequitur *primo*. Quod si spatio trium *Consect. 1.* millium quadringentorum viginti sex annorum continuæ à quatuor millioni- bus hominum fuisset laboratum, & *Turris* singulis septimanis uno millari circumquaque ascendisset, *Turris* di- cto temporis spatio non fuisset finita.

Sequitur *secundo*. Si omnium sylva- *Consect. 2.* rum totius orbis terrarum ligna in u- num locum fuisserent comportata, & to- tus orbis terrarum in limum, seu ar- gillam cessisset, & oceanus cum omni- bus

Cap. III. bus maribus & fluviis in bitumen ; nec ligna ad coquendos lateres , nec ad argillam orbem terræ , nec ad bitumen oceanum sufficieturum fuisse. Novum igitur orbem condere , cumque hoc duplo majorem ad hanc fabricam expediendam esse oportebat.

Conseq. 3. Sequitur tertio. Quod si eques quispiam singulis diebus 30 millaria in illo declivi cochleari ascensu confecisset, octingentorum annorum spacio , *Turris* apicem non attigisset.

Conseq. 4. Sequitur quartò. Hanc *Turrim* pondere suo multis parasangis superasse Terram ; quod ita ostendo. Sit *Turris* ab d, globus terræ b c d e , centrum Mundi o. Si igitur totus terrestris globus ad hanc fabricam complendam non erat sufficiens , ergo si aliunde divinitus suppeditata materia *Turris* demonstratae magnitudinis super terram fuisse elata , necessarium erat , terram

tantum extra centrum universi , ut potest leviorum exire , quantus erat excessus ponderis *Turris* supra pondus terræ ; quem excessum juxta Staticæ leges cum nos invenerimus , decem semidiametros constituere , conclusimus , centrum gravitatis terreni globi non jam in o, sed in i constitui , ibique cum centro mundi congruere ; quod si ita , ergo totus terrenus globus extra centrum universi , cum ruina totius Mundi extitisset. Lector examinet figuram hic appositam , & verum , quod diximus , inveniet. Vana itaque fuit , & stulta mortalium præsumptio , tale quid non dicam cogitare , sed ne attentare quidem velle ; ut proinde merito ob temeritatem DEO hominibusque invisam , dum cum cœlo bellum inire præsumptuosiis attentarent , Deus confusione linguarum tantam temeritatem puniendam censuerit.

C A P U T IV.

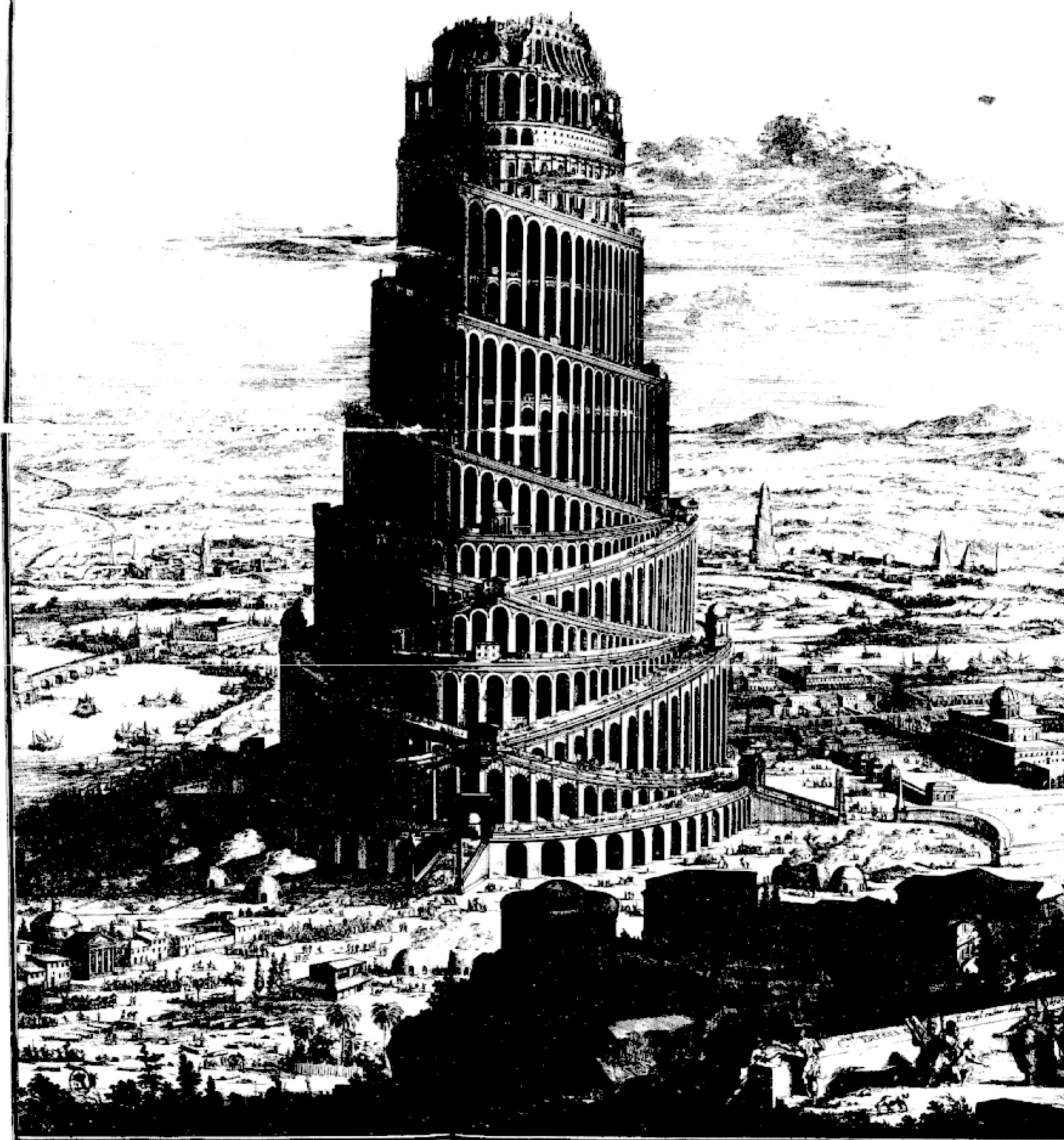
De Turris Nembrod formâ , & architecturâ .

Cap. IV. **A**ppropinquabat tandem tempus , quo *Nembrod* in executionem duceret ea , quæ jam multis annis animo conceperat , de *Turris* altissimæ , quæ culmine cœlum pertingeret , fabrica ; quare selectis acci-
Preparatio rerum ad Turrim edificandam necessariarum. tisque undique ex infinita pænè hominum multitudine architectis , tum vel maximè qui ex suæ stirpis essent progenie , omne consilium suum illis aperuit , eos in omnibus , quæ dictam fabricam concernerent , exequendis , quam diligentissimè instruxit , mensuras totius fabricæ præscripsit , modulum , si- ve prototypon è ligno , vel argillâ effetum , ut secundum illud se dirigerent , ostendit ; siquidem verisimile est , eum uti erat sublimi judicio pollens , tantæ molis opus non temere , & tumultuaria quadam resolutione , sed maturo , & quam deliberatissimo animo conce-

pto jam à multis annis consilio inchoasse ; dispertitis itaque architectis in certas classes , quorum alii fundamenti locandis , latomorumque laboribus dirigendis præsiderent , alii operas in fodienda argilla , lignis , arboribusque cædendis , ad lateres in fornacibus jam instruendis , coquendos , occupabantur ; quidam operarum , tum in bitume colligendo , saxisque eruendis , tum in instrumentis ferreis , id est , marris , patellis , malleis , cochlearibus , trullis , gnomonibus , harpaganibus , similibusque ad fabricam necessariis instrumentis parandis , curam habebant ; non deerant , qui figulis , fabrisque in vasis ligneis ad calcem portandam aptis , deinde scalis , machinisque , ad saxa sublevanda , trabibusque ad pegmata extruenda , conficiendis præsiderent : quia verò in tanta laborantium multitudine ,

Prospectus Turris Babylonicae ex Praescripto R. Adm. Patris Athanay Kircheri Soc. Iesu.

TURRIS BABEL

ta ponebant, juxta circuitus determinatam quantitatem, deinde supra jacta fundamenta formam fabricæ ordiebantur; & primò quidem, pro primo solario, sive contignatione, ambitum, seu peridromum ad quam volebant altitudinem exaltabant, per quem homines animaliaque bitumine, lateribusque onusta facile circumire possent, suis exedris peristiliisque ad præcipitationem animalium vitandam instructum; deinde ad hujus peridromi planum ab infima *Turris* basi, scala cochlearis, sive helix sat lata parabatur, per quam sub declivi, & quantum fieri potuit, depresso tramite, facilissimus animalibus ascensus dabatur. Erat autem hæc prima substructio subtus variis cameris, receptaculis, fornicibusque suffulta, tum ad nocturnam operarum quietem, tum ad necessarium commeatum ibidem recondendum. Hac veluti primâ *Turris* contignatione peractâ, secundam ordiebantur contignationem, juxta quantitatem ipsis placitam, ad quam ex primo peridromo per scalam cochloïdem, sive helicem, ad secundam concedebatur ascensus; & sic à peridromo ad peridromum, atque ex hisce per scalas cochloïdes ad singulos ascendebatur usque ad eam altitudinem, quam DEUS ipsis permisit, dum confusione linguarum eos à cœpto opere desistere com-

Genesi, mentionem facit. *Venite faciamus nobis civitatem & Turrim*. Fuisse autem primò rudia quædam, & impolita habitacula sine ordine disposita, sed cum in architectonica arte, ex <sup>Quenam
civitas il-
la fuerit
quam sa-
cer textus
Nembrod
extruxisse
refert.</sup> *Turris* extractione plurimùm jam profecissent; tunc enim *Nembodus* sub initio Regni sui, eam ad meliorem inde formam & decorem redactam, ad *Euphratis Tigris*que confluxum condidit, quam post 70 circiter annos *Semiramis* instaurandam, stupendis, magnificentissimisque fabricis, uti paulò post videbitur, condecoravit. Neque pupillæ lector, contignationes dictæ *Turris* sub continua soliditate extractas, quin imò, ingentibus intus aulis, conclavibus reconditoris que prædictas fuisse, per quæ ex peridromis intra ea undique ingressus concedebatur. Ad quam verò altitudinem, propositam *Turrim* exaltârit *Nembrod*, antequam ab operis prosecutione desisterent, sacer textus filet: secundum varias verò autorum in præcedentibus allegatorum opiniones, alii ad altitudinem montis, alii ad mille passus, non desunt, qui ad quatuor millia passuum altitudinem erectam fuisse arbitrantur, de quibus in sequentibus pluribus agetur. Lector eam, quæ ipsi magis arriferit, amplecti poterit. Atque hæc de *Turris Babylonica* fabrica sufficiant.

SECTIO II.

**De stupendis, & prodigiosis tum urbium,
tum turrium, hortorumque miraculis, à Nino,
& à Chusi filiis, & Semiramide post mortem
Nembrod extructis.**

C A P U T . I.

De Nino, ejusque rebus gestis.

DE Nino, primo Assyriorum, atque adeò totius mundi imperatore, variae sunt tum apud sacros, tum apud profanos auctores, narrationes. Nos Herodotum, Diodorum Siculum & Strabonem secuti, quid de eo sentiamus, paucis aperiamus. Itaque, quemadmodum in Arca Noë tradidimus, nos credimus, hunc Ninum esse illum, quem Sacra Scriptura Genes. cap. X. vers. 11. vocat *Assur*, qui cum exercitu exiisse dicitur de terra Sennaar, id est, de Babylone, ubi regnaverat pater ejus, & subactis *Affyriis*, ædificasse in *Affyria* civitates ibidem nominatas, & unam præ cæteris magnam, quam ex nomine suo appellavit *Niniven*, in qua de Babylone sedem regni sui transtulit, ac deinceps *Assur*, hoc est, *Affyriorum* Rex nuncupari coepit. Cæteras ipsius Nini res gestas multas admodum, & præclaras breviter ex Ctesia Cnidio recenset Diodorus Siculus lib. II. rerum antiquarum, cap. 1. ubi sic ait: *Primus Rex Affyriorum, scriptores nactus est Ninus, qui ejus gesta literis traderent. Is naturâ bellicosus, & virtutis appetens, cum primum robustissimos juvenum, plurimorum temporum, armorum usu, ad omnem laborum patientiam, & belli pericula exercuisse, coacto exercitu, societatem iniuit cum Arico Arabum Rege. Et post pauca subjungit: Ninus igitur Arabum Rege assumpto exercitum duxit adversus Babylonios Arabiæ conterminos. Non dum enim condita erat Babylonie, sed a-*

liæ circa nobiles urbes incolebantur, quibus propter armorum desuetudinem facile superatis, tributoque imposito Regem eorum cum filiis captum interermit. Deinde quibusdam Armeniæ urbibus in potestatem redactis, Barzanes Rex Nino viri-Reges. bus impar, cum multis donis occurrens, & se, & regnum ejus potestati permisit. Huic Ninus, magno usus animo, Armeniæ regnum restituit, commeatu, & militibus impetratis. In Mediam deinde auctis viribus transgressus, cum ei Farnus Rex cum exercitu occurrisset, prælio victum, cumque uxore, & septem filiis captum, cruci affixit. Prosperâ fortunâ elatum Ninum cupiditas cepit totius Asiae, quæ inter Tanaim & Nilum jacet, potiundæ; secundæ etenim res, ut plurimum ambitionas majorum ingerunt cupiditates. Itaque præside ex amicis quodam Mediæ imposito, ipse ad reliquam subiectandam Asiam profectus, omnem annis decem & septem, præter Indos & Bactrianos in potestatem redegit. Pugnas Quasi-singulas, ac devictorum numerum nullus nam regiones subiectus est, quidem scriptor tradidit. Nos, quæ excellenteriora feruntur, Ctesiam Cnidium secuti, paucis narrabimus: subjecit omnes maritimæ, ac propinquas gentes, Ægyptios, Phœnices, & interiorem Syriam, Ciliciam, Pamphiliam, Lyciam, Carriam, Phrygiæ, Misiam, Lydiæ, Troada, & Phrygiæ, quæ est super Helleponsum, Propontida etiam, ac Bithyniam & Cappadociam, & gentes juxta Pontum barbaras, usque ad Tanaim

*Egypton verum Nisi et Semiramidis ex Veterum Auctorum
relatione, nec non Egypciaci Labyrothi pictoris extractum.*

naim flumen, suæ ditionis fecit. Adjecit imperio Cadusios, Tapyros, Hyrcanos, Drangas, Dernicos, Carmanios, Rhombos, Vorcanios, Parthos, Persas, præterea Susianos, Caspiosque, ad quos angustus est aditus, unde & portæ Caspiæ appellantur, pluresque alias, quas recensere instituto opere prolixius esset, ignobiles nationes. Sic Diodorus, uti supra; qui cap. II. ex eodem Ctesia tradit,

eundem Ninum habuisse in exercitu suo, peditum ad decies septies centena millia, equitum millia ducenta, currus verò falcatos, paulò minùs decem millibus & sexcentis, & superasse, ac debellasse Zoroastrem Regem Bætrianorum, qui cum quadringentis armatorum millibus ei obviam venerat. Contigit autem hæc Nini de Zoroastre parta victoria post conditam Ninivem, ut Extractus
Nini contra Zo-
roastrem.

Cap. I. ex *Diodori Siculi* verbis luculenter patet. Cæterum hunc *Zoroastrem* eundem fuisse cum *Cham* filio *Noë*, tradit *Berosus Annianus lib. III. Antiq.* (ut scribit *Joannes Lucidus lib. II. cap. 5.* & nos in *Obelisco Pamphilio* ipsis subscribimus) & causam subjungit, quod semper magia ac beneficii studens, *Zoroastris* nomen consecutus est, quicquid contradicat *Torniellus*. Vide *Obeliscum Pamphilium*.

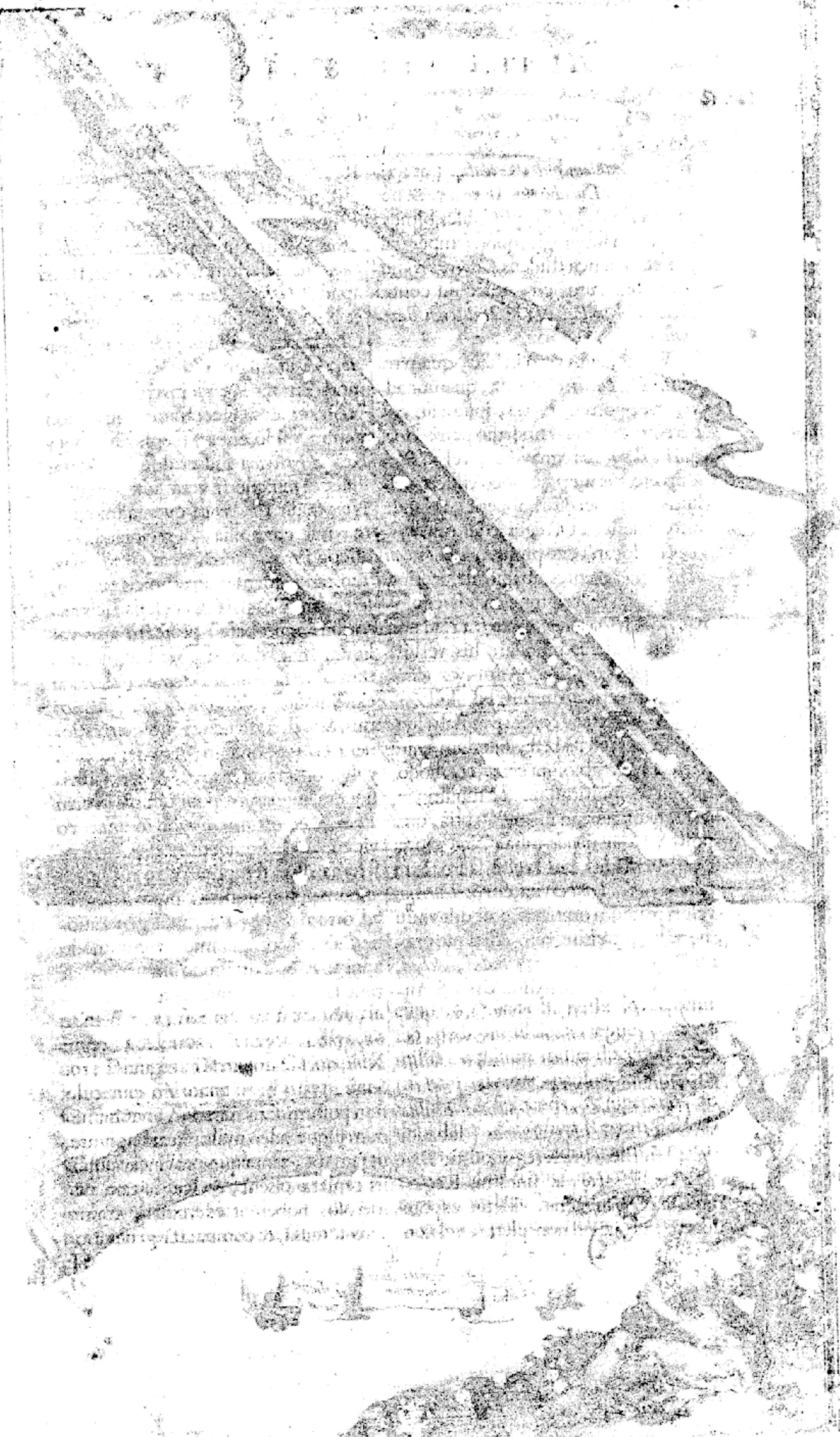
Verum enim verò in hac, quam retulimus, *Diodori historiâ*, quatuor advertere oportet. Primo, ipsum supponere, quod *Ninus* mortuo patre *Belo*, qui in *Babylone* regnaverat, vel à *Babylonis* ejectus fuerit, & ideo eisdem bellum inferre necesse habuerit, vel inde ultro exierit, ut Regni sedem in *Affriam* collocaret, ac propterea *Babylonii* id indignè ferentes ab ipso defecerint. Et hoc sacræ scripturæ magis consonat, quæ *Genes. cap. X. vers. XI.* id non obscurè videtur insinuare his verbis: *De terra illa egressus est Assur, & aedificavit Ninivem.* Alterum est illud *Diodori*, *Nondum enim condita erat Babylon*, debere exponi, id est, nondum enim perfecta, & absoluta erat, eo modo, sive in ea multitudine, ac munitione, atque aedificiorum magnificentiâ, quæ postea à *Semiramide* ipsius *Nini* uxore, constructa fuit; cum vel è sacro textu pateat, *Nembrod* civitatem & *Turrim*, veluti primum omnium post diluvium mortalium architectum, aliasque præter *Babylonem*, civitates, *Babel*, *Achad*, *Erech*, & *Chalna* extruxisse. Unde S. Augustinus lib. XVIII. de civit. Dei, cap. 2. sub finem de *Semiramide* hæc verba faciens ait; *Hanc putant nonnulli condidisse Babylonem, quam quidem potuit instaurare. Quando autem, vel quomodo condita fuerit, in XVI. libro diximus* (subaudi cap. 4.) sic ille. Præterea quod ait *Diodorus de Ægypto*, ac finitimis Regionibus à *Nino* subactis, videtur exponi debere, ita ut vel non plenè, vel non

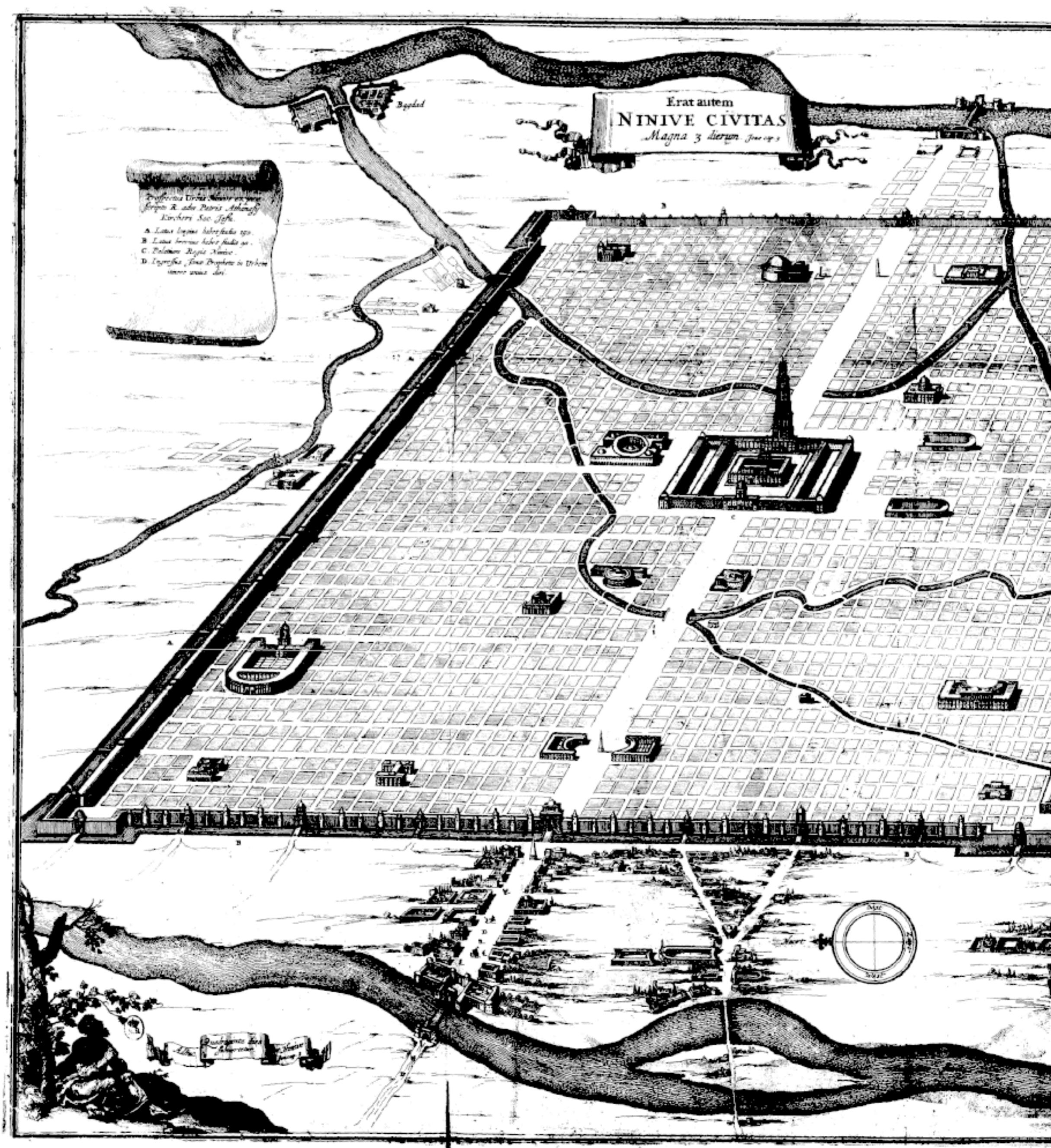
Nembrod primus in orbe architec- teatus

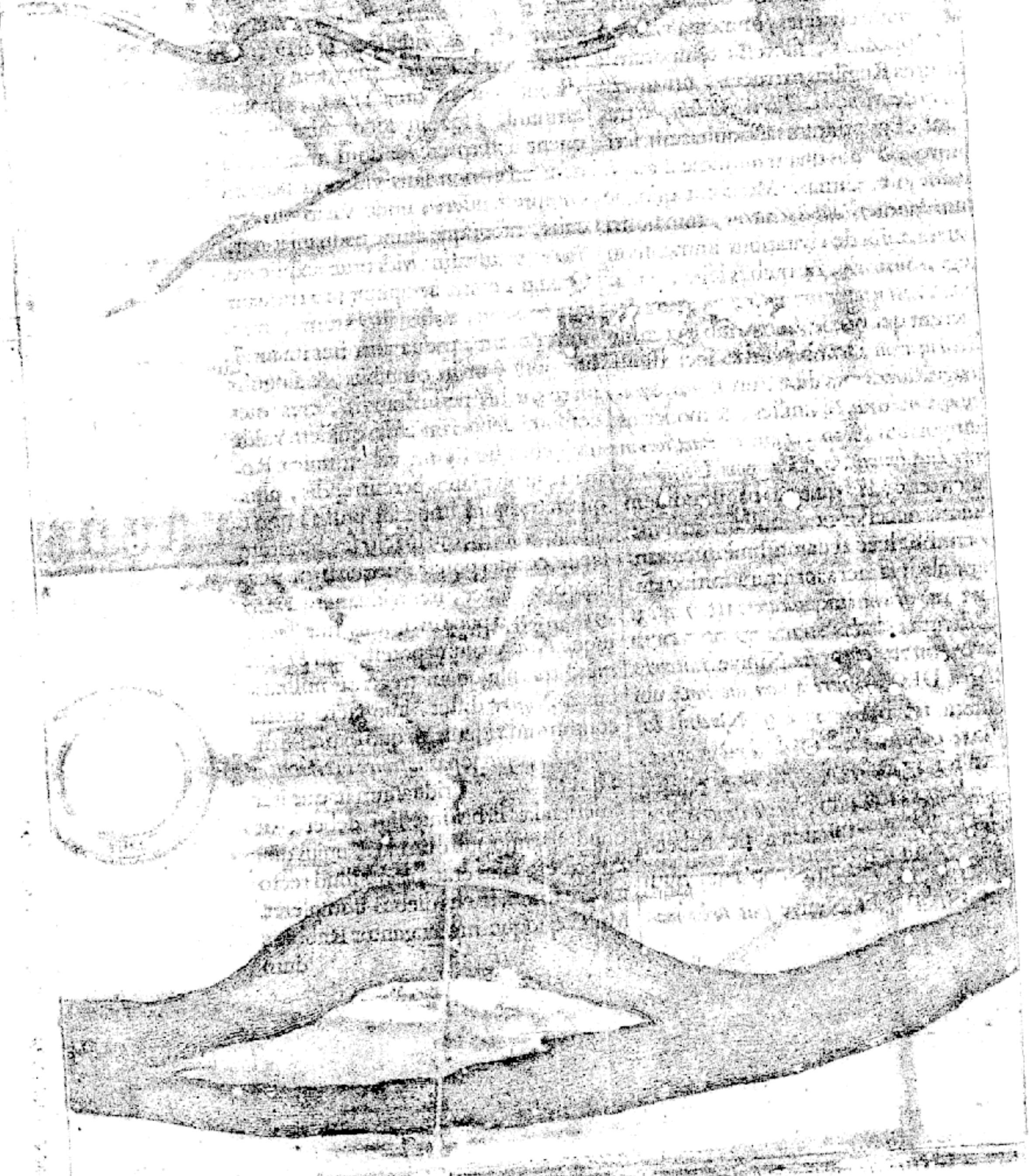
mortalium architectum, aliasque præter *Babylonem*, civitates, *Babel*, *Achad*, *Erech*, & *Chalna* extruxisse. Unde S. Augustinus lib. XVIII. de civit. Dei, cap. 2. sub finem de *Semiramide* hæc verba faciens ait; *Hanc putant nonnulli condidisse Babylonem, quam quidem potuit instaurare. Quando autem, vel quomodo condita fuerit, in XVI. libro diximus* (subaudi cap. 4.) sic ille. Præterea quod ait *Diodorus de Ægypto*, ac finitimis Regionibus à *Nino* subactis, videtur exponi debere, ita ut vel non plenè, vel non

diu eas possederit. Nam *Abrahami* tem-Sect. II. poribus, neque ipsa *Ægyptus*, neque terra *Chanaan* videtur fuisse subiecta Regibus *Affyriorum*; siquidem certum est, tunc temporis in *Ægypto* regnasse *Pharaonem* illum, ad quem, fame in *Chananæa* urgente, profectus est *Abraham*, ut describitur *Genes. cap. XII.* & apud *Palæstinos Abimelech*, *Gen. cap. XX.* & XXVI. & plures alios in urbibus *Chananæis* Regulos; & ab ingressu *Abrahæ* in ipsam *Chananæam* nulla omnino in sacra *Genesi* invenitur mentio *Nini*, aut ullius successorum ejus, quod mirum valde esset, si ipse, aut aliis Rex *Affyriorum* fuisse dominus terræ illius. Denique si vera sunt, quæ de *Nino* tradit *Diodorus* (quemadmodum maximè credibilia, & recipienda esse asserit *Pererius lib. XV. in Genes. num. 149.* tanquam non ab ethnicis tantum, sed etiam à nostris & ecclesiasticis autoribus approbata) profectò satis validum hinc desumi potest argumentum adversus ipsum *Pererium*, aliosque existimantes, de genealogia posterorum *Sem* detrahendam esse generationem *Cainan*, quæ in sacro textu *Gen. vulgato* non reperitur; & item divisionem linguarum ponи debere in ortu *Phaleg*, & ortum *Abrahæ* in anno 70 vitæ *Thare*; siquidem hoc pacto postrema *Nini* tempora, 220 à diluvio annum non attigissent. Nam à diluvio ad ortum *Phaleg* (demptâ generatione Cainan) computantur tantummodo anni 102. & à divisione linguarum, si tunc facta fuit, ad finem regni vitæ *Nini*, restant anni duntaxat 117. nempe 65, quibus regnavit *Betus*, & 52 regni *Nini*, qui faciunt in summa annos 219. Sanè in tam brevi annorum curriculo non possum satis mirari, genus humnum usque adeò multiplicari potuisse, ut jam tot, tantæque provinciæ populis repletæ essent, & Reges tam numerosos haberent exercitus; contra verò admissâ, & computatâ generatio-

ne

Cap. I. ne *Cainan*, ut apud LXX Interpretes habetur, & posito, divisionem linguarum incidisse in annum 144 vitæ *Phaleg*, & nativitatem *Abrahæ* in 130 ætatibus *Thare*, ut nos facimus, procul dubio postrema *Nini* tempora incident non longè ante 400 à diluvio annum, ut videre est in tabulis chronologicis; & tunc multò credibilius est, potuisse

hominum multiplicationem tantope- *Sect. II.* re jam esse auctam, ut *Ninus*, & *Zoroastres* inter se bellantes, cogere valuerint exercitus adeò numerosos, quales in præcedentibus descripsimus. Sed ut revertamur ad *Ninivem* à *Nino* conditam, ne quicquam curiosarum rerum in hoc opere omisisse videamur, hīc urbis descriptionem subjungam.

C A P U T II.

De ædificatione Ninive civitatis magnæ ejusque vastitate.

Cap. II. Egimus ab orbe condito varias fuisse civitates, immensa vastitate præditas, successu temporum à diversis Regibus extructas, uti in Ægypto de *Memphi*, *Thebis*, *Heliopoli* tradunt Ægyptiarum antiquitatum scriptores, & nos quam fusissime *Tomo I. Oedipi* ostendimus. Memorat quoque tum *Marcus Paulus Venetus*, tum nostri patres, mira de civitatibus immensis in regno *Sinarum*, de quibus lege, si placet, *Chinam nostram illustratam*; non defuerunt quoque in *Europa* sub veterum *Romanorum* Dominio urbes incredibili magnitudine præditæ, uti *Roma*, *Syracuse*, *Carthago*, & similes, & modernis temporibus, *Roma*, *Cairus*, *Parisiorum urbs*, *Londinum*, *Amstelodamum*, *Ulyssipona*, & cæteræ, sed quæ ad magnitudinem *Ninive* accesserint, nullam invenio. Verūm ut hæc accuratissimè discutiantur, ab ipsa sacra scriptura initium sumamus; *Jonæ* itaque capite III. vers. 3. sic dicitur: *וְיָהִי הַתָּה עִיר נֹזֶל לְאֱלֹהִים מְהֻלָּךְ שְׁלֹשָׁת יָמִים*. Et *Ninive* fuit urbs magna DEO, itinere trium dierum; ubi Græca sic habet: οὐδὲν δέ τοις Θεῷ ὥστε πορείας ὅδης οὐδεγάν τελεῖν. Et erat *Ninive* civitas magna DEO, quasi itineris via, trium dierum. Chaldaea sic habet: *וְיָהִי הַתָּה קְרָתָא רְבָתָא קָרְם " מְהֻלָּךְ תְּלָתָא יָמִן*. Et *Ninive* fuit urbs ma-

gna coram Domino, itinere trium dierum. Civitas videlicet DEO, quo more solito *Hebræi* magnum quid indicant, ut montes DEI, montes altissimi. Hoc in loco mirè se torquent interpretes, dum magnitudinem urbis non satis videntur potuisse comprehendere; unde variis diverticulis, modisque hunc triduani itineris *Jonæ* transitum videntur explicare, Quidam enim accipiunt pro triduano itinere totius urbis ambitum; non nulli putant, triduanum iter ita inteligi posse, ut in omnibus, & singulis plateis urbis perlustrandis, tres dies consumi debuerint, quo quidem valde hallucinantur, cum vel in unicæ Romanæ urbis plateis percurrentis, plusquam triduum impendi possit, non item in ambitu, qui spacio sex horarum facile confici potest; neque hīc, ut aliquibus placet, iter triduanum à mari *Syriae*, ubi à pisce evomitus fuit *Jonas*, usque *Niniven*, sumi potest, cum *Phœnicum* littus plusquam trecentis milliibus à *Ninive* distet, imò sacro textui contrarium videtur, in quo expressè dicitur, *Et caput Jonas introire in civitatem itinere diei unius*. Triduanum itaque iter emetiendæ urbis intelligi debet, ut quod à primo introitu ejus, unius diei itinere emensus erat *Jonas*, illud recto itinere totum tribus diebus compleret. Multa quoque hīc nugantur Rabbini,

Cap. II. dum *Jonam* in *Mari Rubro*, seu *Erythræo* ^{Rabbini in Mari} ejectum dicunt, ut *Babyloniae* vi-
cino*rum* esset, sed cum *Phœnicium* & *Ery-
nam evo-
mitum esse* *thræum* quoad vim græcarum vocum
nugantur. idem sonent, neque vim verborum in-
Фомицъ ^θ
ιρυθραῖον. telleixerint, error iis ob solitam eorum
ignorantiam condonandus est. Nos i-
gitur relictis hisce placitis, dicimus,
verum & genuinum sacræ scripturæ
sensum intelligi debere secundum dia-
metralem urbis situm, ut postea ex de-
scriptione patebit: erat enim civitas in
varias plateas ^{*}divisa, quarum binæ
transversæ in longum & latum, præci-
puum in urbe locum tenebant, in qua
& magnatum habitationes erant haud
secùs, ac *Romæ* platea longissima,
quam *Cursum* dicunt, scitè demon-
strat. *Cursus* dicitur, eò quod in ea præ-
cipua urbis spectacula, & principum
magnatumque introitus cum celeber-
rima equitum pompa exhibeantur, uti
& in aliis quoque magnis urbibus fieri
solet; & talem fuisse illam trium die-
rum in urbe *Ninive* plateam, quæ ur-
bem bifariam dividebat, & per quem
Jonas, tanquam viam principalem u-
nius diei itinere ingressus, *Ninivitis*
poenitentiam prædicabat. Nam ut re-
ctè Ralbag Rabbinus: *גִּנְוִיה עַר נֹזֶלֶה*
אֲלֵי קָצִין. Id est, fuit Ni-
nive civitas magna tres dierum ab ex-
tremo usque ad extremum. Verùm, ut
hæc, quæ dixi, vera esse intelli-
gantur, totius urbis ichnographiam,
juxta *Diodori* descriptionem, ante oculos
lectoris exponendam duxi, ut ex e-
jus forma & figura, longitudine &
latitudine, laterum turriumque mul-
titudine, facile quisque incredibilem,
& poenè imminens urbis vastitatem
cognoscat. Quod verò *Lucanus* de *Ro-
ma* dicit:

*Una domus urbs est, urbs oppida plu-
rima claudit,*

Romanæ
urbis ma-
gnitudo
comparata hoc non dictum velim, uti in *Latio*
cum *Nini-* *nostro* fusè demonstravimus, de *Roma*
vc.

intra suos muros conclusa, sed de sub- *Secl. II.*
urbiis, quorum termini vel ad *Phali-
scos*, *Sabinos*, *Tybur*, *Prænesti*, quin & in
Tusculanos montes, *Volscorumque* re-
gnum, *Ostia* *Tyberina*, & *Centumcellas*
extendebantur, teste *Ammiano Marcel-
lino*, intelligi debent, quod de *Ninive*
dici nequit; erat enim civitas validissi-
mis undique & undique muris clausa,
uti ex *Diodoro* trademus.

Demon-
stratio for-
me & ma-
gnitudinis
Ninive.

• Sit itaque quadrangulæ urbis latus
majus juxta *Diodori* descriptionem,
150 stadiorum, quæ in passus resoluta
18750 passuum dant longitudinem;
nam 125 passus unum stadium confi-
ciunt. Itaque 18750 passus per 1000
divisa, dant 18 millaria, & insuper
750 passus: atque tot milliarium unius
lateris majoris longitudinem habuisse
ex calculo constat; minus verò latus
90 stadiorum, dat passus 11250; quæ
in millaria resoluta dabunt 11 millia-
ria, & insuper 250 passuum longitudi-
nem lateris minoris, eritque ambitus
urbis 480 stadiorum; hæc latera, mi-
nus & majus in se ducta dabunt aream
urbis 198 milliarium, exceptis minutis.

Magni-
tudo Nini-
ves ad La-
tium ampli-
tudinem
applicata.

Ex hoc calculo consequitur primò,
si murus major *Ninives* 18 milliarium
longitudinem habuit, illum adæqua-
se distantiam illam, quæ est inter *Ro-
mam* & *Tybur*; tot enim milliarium
hujusmodi distantiam nos frequenti
istiusmodi itineris experientiâ compe-
rimus, quamvis vulgo 17 milliarium
esse plerique teneant; cùm verò minus
muri latus, 11 milliarium intercape-
dinem invenerimus, habebit murus
eam longitudinem, quæ est inter *Ty-
bur* & *Prænesti*; si verò hinc latus ma-
jus traducamus, per *Tusculum*, usque
in *Albanum*, quæ est distantia 18 mil-
liarium, & hinc *Romam* 11 milliar.
habebimus quadrangulum, quod ma-
ximam *Latii* partem occupabit, cuius
videlicet area continebit millaria qua-
drata 198 $\frac{1}{2}$ 750 passus quadratos. Unde
patet, *Niniven*, maximam fuisse civi-
tatem,

Cap. II. tatem & integrum quasi provinciam *Atturiæ*, sive *Affyriæ*, intra muros suos conclusisse: extra quos muros immensa præterea fuisse suburbia *Diodorus* dicit, quæ vel ab ipso *Eufrate*, per transversam *Mesopotamiæ* regionem usque ad *Niniven* pertingebant, quin & ultra *Tigrim*, cui *Ninive* adjacebat ad *Medorum* ac *Elmaidis* regionis confinia se extendisse, ex relatione itinerariorum, rudera vastissima, quæ etiamnum ibi spectantur, uti in sequentibus videbitur, sat superque demonstrant. Neque mirum cuipiam id videri debet, cum *Ctesias* apud *Sabellicum*, totam *Afiam* in ea condenda à *Nino* convocatam, occupatamque referat: *Ninus*, *Diodoro* teste, *habitare eam coëgit majori ex parte Affyrios, & quidem potentiores, ex reliquis verò nationibus voluntarios assumpfit, à nomine suo urbem *Ninam* appellans, agros propinquos habitatoribus divisit. Major enim erat *Babylone*, uti *Strabo* hisce verbis refert: ἡ δὲ Νίνος πόλις μεγάλη τῆς Βαβυλῶνος, ἀντὶ πεδίων καιμάνων τῆς Αἴγαιας, in campo *Atturiæ*.*

Situs ejus fuit, uti in præcedentibus diximus, ad occidentale littus *Tigris* condita; & uti à sacro textu definitur, urbs magna trium dierum, ita quoque longitudinem suam facile ad *Euphratis* littora extendebat, & totam pænè *Mesopotamiæ* latitudinem transversam occupabat. Tota deinde urbs variis rivis fossisque irrigabatur, uti *Herodotus*, *Diodorus*, *Strabo* tradunt, ne deesset, quod humanæ vitæ tantopere necessarium foret. Turres in ea fuisse 1500 *Diodorus* narrat, quas quidem non omnes mœnibus insertas fuisse, vel inde patet, quod una Turris ab altera non nisi 32 pedibus distare debuerit, uti ex calculo circuitus urbis 480 stadiorum, clarè patebit. Cum itaque *Diodorus* de Turribus mœnibus insertis nihil dicat, verisimile est, eas partim in mœnibus, & supra portas urbis principales, partim in præcipuis urbis platearumque angulis, partim etiam in suburbii

Ninives extructas fuisse. Sed jam ad ea, *Sect. II.* quæ primam ejus fundationem à *Nino* factam concernunt, progrediamur.

Porrò *Ninus*, uti *Ctesias Cnidius* tradit apud *Sabellicum*, *Bacrianis* bello subactis, exercitum opulentâ præda onustum in *Affyriam* reduxit; brevi inde interjecto tempore, cum jam filium ex *Semiramide* tulisset, qui paterno nomine & ipse appellatus est, imperio uxori per manus tradito, vitâ dececessit.

Prægrandi est pyramide sepultus. *Ctesias Cnidius* auctor est, molis altitudinem novem stadiorum fuisse, (quæ

1125 passus faciunt) lateraque aliquando spacioſius evagata; eam media planicie conditam memorant, aliquot stadia ab urbe *Nina* distantem. Regium id sepulchrum diu postea suo mansit vestigio, cum *Nina* urbs ipsa sub id tempus intercidisset, aut certè non multò postquam *Affyriorum* Regnum est à *Medis* eversum: ferè eadem *Strabo* dicit de sepulchro *Beli* in *Babylonia*, nisi quod in altitudine ejus differat. Εἰς δὲ τὸ βήμα τάφος αὐτοθί, τοῦ μὴρ καλεομένου, Ξέρξης δὲ αὐλὸν καλέσασεν, ὃς φασι τοῦ Πυρεμπίτητερού δέ τοις πλίνθοις. καὶ αὐτὴν σαδιαῖα τὸ ψήφον σαδιαῖα τὸ ξέκαστον τοῦ πλαθύρων. τοῦ Αλέξανδρού διελέθε ανασκοπάσας πολὺ δὲ τοῦ ξέγοντος πολλὰ χρονία. (αὐτὴ γὰρ οὐχ εἰς ανασκοπάσον μηχανοῖς ανθεγέστι δυοῖν μελῶν ξέγονται.) ὃς δὲ τὸ ξέφεν τὸ ξύγχαιρον τοῦ πλιελέσσα, τοῦ ξεχειρία γὰρ οὐ νόσος, οὐ καὶ τελεθῆσθαι συνέπεσε τῷ Βασιλεῖ, &c.

Ibi etiam Beli sepultura est, nunc eversa, quod fecisse Xerxes dicitur. Pyramis quæ pulitra dam erat quadrata, ex latere coëtili structa, stadii altitudine, cuius quodque latus stadium occupabat; hanc Alexander instaurare voluit, sed cum multi res laboris esset & multi temporis, (nam ad expurgandam duntaxat terram decem millibus hominum, duorum mensium opus erat) quod incepérat, perficere non valuit, illico enim vel morbus, vel

Ctesias
Cnidius.

Pyramis
immensa
sepulchrum
Nini.

Strabo.
Beli se-
pultra.

Cap. II. vel mors eum oppresit, posteriorum verò nemocuravit, quin etiam reliqua neglecta sunt, & urbis partem Persæ diruerunt, partem tempus consumpsit, & Macedonum negligentia præsertim, postquam Seleucus Nicænor Seleuciam ad Tigrim condidit stadiis tantum trecentis à Babylone distatam.

Examini naturam pyramidis Ni-
natis Ni-
no eredita. Porro Pyramidem illam Nini Mau-soleo deputatam, novem stadiorum fuisse, Ctesia teste, merito quis dubitare de hyperbolica locutione posset; cum enim pyramidum mensura sit, ut al- titudo unum ex quatuor lateribus æ- quet, area dictæ pyramidis necessariò debuit habere 81 stadia quadrata, sive 1265625 passus quadratos, quæ spa- cium occupant unius milliaris quadra- ti, + 265625 passus, quâ sanè major in orbe terrarum visa non fuit. Quicquid sit, nos eam inter fabulas ponimus, cum vel montium præcelsissimorum altitudinem superasset, juxta relatio- nem tamen Diodori exponendam duxi- mus. Hujus figuram rationi magis congruam à Strabone relatam vide in ichnographia Ninives appositam.

Anno itaque regni sui circiter vi- gesimo, Ninum condidisse urbem Ni- nam, sive Niniven, conjicere possu- mus, ex his quæ scripta reliquit Dio- dorus Siculus Rerum antiquarum lib. III. cap. I. ubi de Nino ait, quod post re- recuperatum Babylonie regnum, post subactam Armeniæ partem, eamque benignè Regi suo restitutam, & occi- sum Mediæ Regem, prosperè elatus fortunâ, in animum induxit, totam As- iam, quæ inter Tanaim & Nilum jacet, suo subjecere imperio. Quare quodam ex amicis Mediæ præfecto ipse ad reli- quam subjugandam Asiam profectus, o- mnem annis decem & septem, præter Indos, & Bactrianos in potestatem rede- git; deinde Bactrianis bellum intulit, sed locorum difficultatem, & hostium vim ad se tutandos advertens, retrocessit, at- que in aliud tempus, expeditionem illam dis-

tulit. Interim autem, reducto in Asiam Secl. II. exercitu, cum se superiores omnes, gloriâ, & rebus gestis, superasse intelligeret, ur- condita. bem quoque ingentem condere statuit, cui par magnitudine, neque fuisse antea, ne- que esset futura. Itaque coactis undique vi- ribus, & his, quæ ad tantum opus specta- rent, paratis, supra Euphratēm eam con- didit. Hæc ex Diodoro; ubi tamen ei contradicunt omnes veteres, & mo- derni scriptores, illam non supra Eu- phratēm, sed supra Tigrim fundatam fuisse; nisi velimus dicere, quod ejus suburbia à Tigri usque ad ipsum Eu- phratēm se extenderint, uti paulò antè, & alibi quoque insinuavimus.

Ex quibus satis verisimiliter deduci posse videtur, *Niniven* anno regni ipsius Nini circiter vigesimo, ut di- cītum est, ædificari cœptam esse. Siquidem post translatam regni sedem in *Affyriam* & recuperatam *Babyloniam*; & devictum *Mediae Regem*, *Asiam* annis decem & septem jam subegerat.

Porro hujus magnitudinem urbis, idem Auctor ibidem prosequitur, di- cens: eam non æquâ laterum dimen- sione fuisse fundatam, atque erectam. Nam duæ muri partes longiores erant reliquis, uti paulò antè ostendimus. Horum latus, inquit, quodlibet, longitudine *Magni- tudo urbis.* est stadiorum 150, breviora verò stadiis 90. Et sanè spe sua nunquam frustratus est. Nulla enim postmodum urbs tanto ambitu, tantave mænium magnificentia structa fuit. Altitudo murorum pedum est 100, latitudo, quâ tres currus simul perambularent; tur- res 1500, quarum altitudo pedum est 200. Habitare eam coëgit majori ex parte Affy- rios, & quidem potentiores; ex reliquis nationibus voluntarios assumpit, à nomine suo urbem Ninam appellans: agros propin- quos habitatoribus divisit. Sic Diodorus. Congruunt verò, quæ de hujus urbis amplitudine idem auctor asseruit, cum his quæ de eadem tradit scriptura sacra Jonæ cap. III. vers. 3. illis verbis: *Et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum,*

Cap. II. *dierum*, nimis in diametro. Verisimile enim est, *Jonam* prædicando pœnitentiam, non circa ambitum, sed per medium urbis incessisse; nam si stadium, ut perhibent, octava milliarii pars est, utique quadringenta octoginta stadia faciunt iter 60000 passuum, quod ordinariè pedites triduo aut quadriduo conficere solent. Unde patet, meritò hanc urbem, *Genes. cap. X. vers. 12.* veluti per antonomasiā nuncupari magnam.

Per hæc item circiter tempora, probabile admodum est eundem *Ninum*, ob ingentem ejus potentiam, & super alios illius temporis Reges eminentiam, monarchæ nomine obtento, primam, quæ *Affyriorum* dicta est, Monarchiam erexit. Hujus nos, quemadmodum & aliarum quoque trium præcipuarum mundi monarchiarum, singulos Reges successivè, propriis locis, ac temporibus adnotabimus; non quia intentio nostra sit, exterorum Regum chronologiam texere, sed quoniam ad nostrum institutum rite ordinandum, plurimum confert qualis, qualis taliter notitia illarum quatuor principialium monarchiarum, seu regnorum, quorum meminit *Daniel, cap. II. vers. 38.* sub typo statuæ illius magnæ, quæ habebat caput aureum, pectus & brachia de argento, ventrem & femora ex ære, & tibias ferreas; Et *cap. VII. vers. 3.* sub figura quatuor bestiarum ascendentium de mari. Et *Zachar. cap. VI.* sub imagine quatuor quadrigarum de medio duorum montium æneorum egredientium. Hisce enim similitudinibus diversæ eorundem regnum differentiæ, proprietatesque adumbratae sunt, de quibus h̄ic agere opus non est, quod paucis explicari nequeant, & fusiū eadem prosequi nunc nostri muneris non sit. Porro harum monarchiarum prima fuit *Affyriorum*, altera *Persarum*, atque *Medorum*, tertia *Græcorum*, quarta *Romanorum*: quamquam de secunda, item & tertia fu-

Quatuor monarchias per fas-tuam Nabuchodonosoris indicatae.

sius agitur in eadem *Danielis prophetia Sect. II. cap. VIII.* per totum, sub figura arietis, & hirci, invicem prælantium; & *cap. XI.* ubi breviter prædicuntur, monarchiæ *Persarum* interitus, & regni *Græcorum* exaltatio, & prælia item, quæ mox inter *Alexandri Magni* successores sunt exorta; harum verò quatuor duntaxat monarchiarum in sacris libris facta est mentio, non quod post ipsas usque ad mundi finem aliæ non essent erigendæ, (videmus enim *Turcarum* imperium postea *Romano* successisse, & post ipsum probabile est alia surrecta;) sed quia quatuor illæ tantum *Christi* regnum præcedere debebant, quod in hoc mundo usque ad extremam judicii diem, & deinceps perpetuò in cœlis duraturum erat, ut aperte significatur *cap. Danielis II. vers. 34. & 35.* ubi dicitur, quod lapis, qui percussit statuam, & contrivit quatuor Regna hæc, factus est mons magnus, & implevit universam terram. Lapis quippe ille, figura fuit *Christi*, juxta illud Apostoli, prima ad Corinthios *cap. X. vers. 4.* *Petra autem erat Christus*, quod & apertius declarat citatus *Daniel cap. II. vers. 44. & 45.* ubi prædictam statuæ visionem exponens: *Suscitabit, inquam, DEUS cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & alteri populo non tradetur, & communitis prioribus regnis, ipsum stabit in æternum;* hoc verò regnum, aliud non est, nisi regnum *Christi*, & sanctæ ejus ecclesiæ. Itaque ut dixi de prædictarum quatuor monarchiarum Regibus eorumque iugi successione, quando scilicet, & quot annis singuli regnasse dicantur, agemus propriis locis.

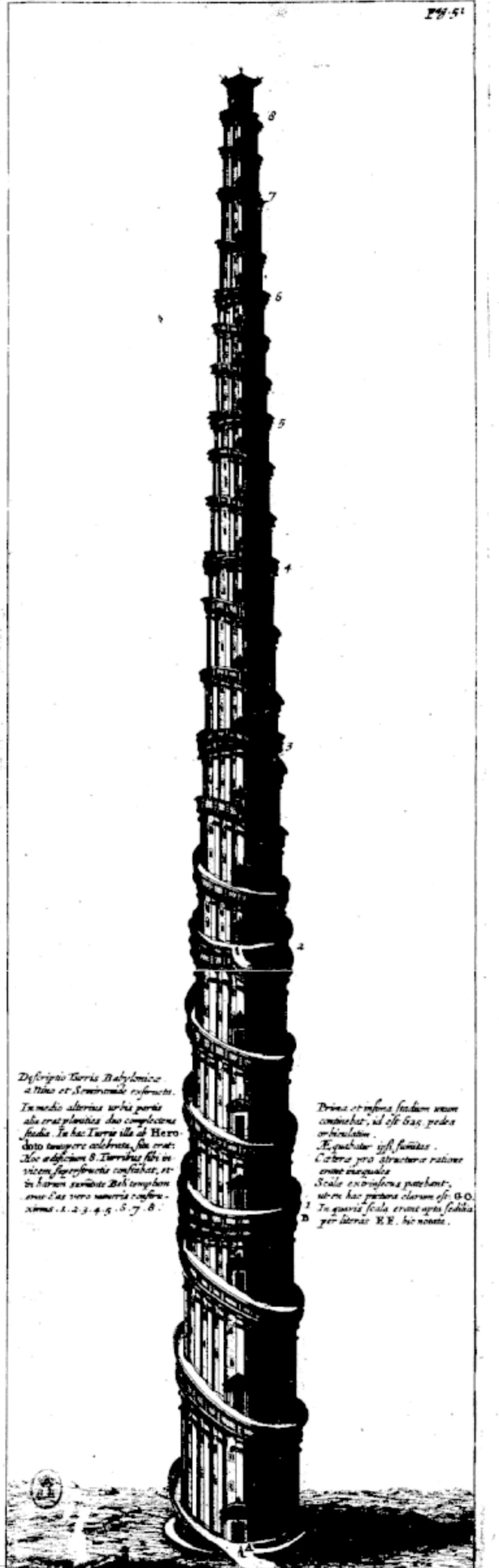
Verum enim verò, cum hujus argumenti institutum Nembrodica historia fuerit, *Nembrod* verò primus in mundo Rex fuerit, dum Babylonici regni initia jecit; *Ninus* verò ejus filius, patris exemplum secutus, primus fuerit *Affyriorum* imperii fundator, operæ pretium me facturum existimavi, si continuatos, ad 1239, vel ad 1240 annos ordine

Cap. II. dine hujus monarchiæ successores, juxta meliorem chronologorum sententiam, apponerem, ne quicquam ad nostrum institutum pertinens omissem videremur, usque ad ultimum *Sardanapalum*, cuius tempore *Jonas* ob conclamatam Mortalium impietatem in *Ninive* pœnitentiam prædicavit, quam cum acceptasset Rex, & minas de subversione urbis, pœnitentiae operibus divertisset; accidit, ut spretis minis ipse postea ad vomitum reversus, scelestum pristinæ vitæ statum reperierit, unde justo DEI judicio ipse totus

mollitie immersus inter fœminas luxuriâ, & libidine obsordescens, à *Medis* obsessus, cum refugium non reperiret, exstructo rogo, seipsum una cum liberis, concubinis, & inæstimabili auri, argenti, pretiosorumque lapidum copiâ, in eum ex desperatione conjecit, atque una cum morte ejus imperium *Affyriorum* *Artabe* duce ad *Medos* & *Persas* sub *Cyro* translatum fuit. Reges *Affyriorum* sequens Tabula monstrat; cæterarum verò monarchiarum Reges, uti alienos à nostro instituto, ita relinquendos censuimus.

	Annus Mundi.	Diluvii.	
<i>Ninus</i>			<i>Catalogus Regum imperii Affyriorum</i> , qui omnes ferè à <i>Nino</i> usque ad ultimum <i>Sardanapalum</i> & sanguinis agnatione hereditate paternia imperium adierunt.
<i>Semiramis</i>			
<i>Zameis Ninyas</i>			
<i>Arius</i> , secundus <i>Affyriorum</i> Rex.	2129	473	
<i>Analius</i>	2159	503	
<i>Xerxes</i>	2198	542	<i>Abraham,</i>
<i>Armametres</i>	2229	573	<i>Isaac,</i>
<i>Belochus</i>	2267	611	<i>Jacob,</i>
<i>Baleus</i>	2302	646	& filiorum gesta.
<i>Althades</i>	2354	698	
<i>Mamithus</i>	2386	730	
<i>Mancaleus</i>	2416	760	<i>Memphis in Aegypto.</i>
<i>Iphoreus</i>	2446	790	Nascitur <i>Moses</i> .
<i>Mamylas</i>	2466	810	
<i>Sparetus</i>	2496	840	
<i>Affades</i>	2536	880	
<i>Aminthas</i>	2576	920	<i>Moses egreditur ex Aegypto.</i>
<i>Belothus</i>	2611	955	
<i>Bellepares</i>	2636	980	
<i>Lamprodes</i>	2666	1010	
<i>Sofates</i>	2707	1051	Tempus Judaicum.
<i>Lampares</i>	2728	1072	
<i>Pannias</i>	2758	1102	
<i>Sosarmus</i>	2803	1147	
<i>Mitreus</i>	2822	1166	
<i>Tautanes</i>	2849	1193	<i>Fephte.</i>
<i>Tarteus</i>	2881	1225	
<i>Thineus</i>	2921	1265	<i>Heli, Samuel.</i>
<i>Darcilus</i>	2982	1316	<i>Saul.</i>
<i>Eupalus</i>	2995	1339	Tempore <i>Davidis.</i>
<i>Sardanapalus</i>			<i>Salomon.</i>
			<i>Jonas propheta.</i>

Duravit imperium *Affyriorum* sub 32 Regibus juxta Chronicam Eusebii 1239.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

C A P U T III.

*De Turri in civitate Babylonica à Nino & Semiramide
centum ferè annis post eversionem Turris Nembro-
dææ extructa.*

Quemadmodum ambitiosus æstus, & humanæ mentis arrogantia modum nesciunt, ita quoque *Nembrodi* exemplum secuti *Ninus* & *Semiramis* ejus uxor, ad primævæ magnificentiaz specimen exhibendum, & ad perpetuam nominis gloriam immortalitatemque acquirendam, turrim aliam, non quidem ut multi falso putant, supra derelictæ *Turris Nembrodææ* vestigia, sed centum circiter annis post divisionem linguarum, & post mortem *Beli*, & urbis Babylonicae, quam pariter admiranda, & prodigiosa magnificencia, veteri civitate destruētâ, novam, quam in sequentibus describemus, ædificavit, non eâ quidem amplitudine, quâ suam extruxerat *Nembrod*, sed strictiori basi fundatam, in maximam, uti in figura patet, altitudinem, maximisque ornamenti conspicuam. Erat autem ex octo turribus constituta, quarum prima A B, in circuitu stadium integrum, id est, 125 passus, sive 625 pedes, diameter 39 $\frac{1}{2}$ passus continebat, id est ducentos ferè pedes, totidemque in altitudine primæ turris; per helicem, sive cochleam, quâ universa moles artificio miro, & raro implicata, adeò declivi lenique ferebatur ascensu, ut jumenta, hominesque nullâ difficultate ad ejus fastigium commodè pertingere possent. Præterea in ea sedilia hinc inde, eleganti sanè opere ita constituebantur, ut per ascensum defatigatis, & placida requies, & amoenissimus in totam *Babylonis* planitiem, regionesque circumiacentes prospectus summâ spectantium voluptate pateret; interiores verò conclavium recessus, archiviis,

aut annonæ, aliisque usibus, & publicis commoditatibus destinabantur; reliquæ verò turres septem, priori quidem quoad symmetriam similes, sed juxta opticas leges in altitudinem, quoad molem pro rata proportione decrescentes; si enim singulæ turres æquales priori fuissent, tota illa turrium moles facilè ad octo stadiorum, seu 1000 passuum, aut unius milliaris altitudinem se extulisset, cuius immensæ molis fulciendæ nullum fundamentum par esse poterat, nec irruentibus ventorum flatibus tanta, & adeò subtilis altitudo subsistere potuisset, tam exili fulcita hypomochlio; ut proportionaliter itaque turres diminuerentur, tota moles veluti jure quodam requirere videbatur; neque tamen etiam hoc modo subsistere poterat, cum juxta eam, quam referebat, rationem, vel vehementiori ventorum flatu ex parte dejici potuerit, ut experientia docet. Verum jam verba *Herodoti* adducamus, quibus hanc turrim affabré describit: *ἐν μέσῳ δὲ τῷ ιερῷ πύργῳ σερέος οἰκοδόμηται σαδίς καὶ τὸ μῆκον καὶ τὸ ὅρον, καὶ τῇ τέτω τῷ πύργῳ ἀλλοπύργος Πιθένηκε, καὶ ἔτερον μάλιστῇ τέτω, μέχεται δὲ ὁκιώ πύργων. ἀναβαῖσις δὲ ἐς αὐτὸς ἔξωθεν κύκλῳ ποιήται, μεστὴν δέ καὶ τὴν ἀναβάσιον ἔστι καταγωγὴ δὲ καὶ θῶκοι ἀναπαυσίεσιν ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀναπαύονται οἱ αναβαῖνοις. ἐν δὲ τῷ τελευταῖῳ πύργῳ, μῆκος ἔπειτι μέγας, ἐν δὲ τῷ τηλευταῖῳ πύργῳ μεγάλη κέντησις δὲ ἐσχωμένη, καὶ η τερψίτελαι τοῦτον κατεύσεται.*

Cap. III. In templi medio *Turris* solida, crassitudine simul, & altitudine stadii, cui alia rursus super imposta *turris*, & huic subinde alia ad octavam usque. His forinsecus scalæ in circuitu adhibitæ sunt, per quas ad singulas conciduntur türres. In mediis gradibus ductus, selleque in hoc factæ, in quibus ascensoribus liceat sedere, & conquiescere; in postrema turri facillum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Atque hæc est *Turris* illa celebris, quam profani auctores satis laudare non possunt, eamque inter septem mundi miracula ponunt. Miror tamen, apud *Diodorum* nihil de hac octozonia Turri reperiri, nisi forsan intelligat illud *Beli* templum, quod hisce verbis describit: *In urbis medio templum Jovi templo Bel.*

Turris in templo Bel. Belo erexit Semiramis, cuius amplitudinem neque scriptores propter vetustatem, neque ulla memoria singulatim tradunt: constat tamen, ob illius admirandam altitudinem, à Chaldaeis tum orientem, tum occidentem versus, astrorum in eo observationes factas. Id ex latere, atque asphalto summa arte magnisque expensis est constru-

In summitate Turris via superiore aurea & statua. *Etum.* In summo templi tres ingentes aureas statuas Jovis, Junonis, Opisque erexit, quarum Jovis adhuc extat longitudine pedum quadraginta, mille Babyloniorum ta-

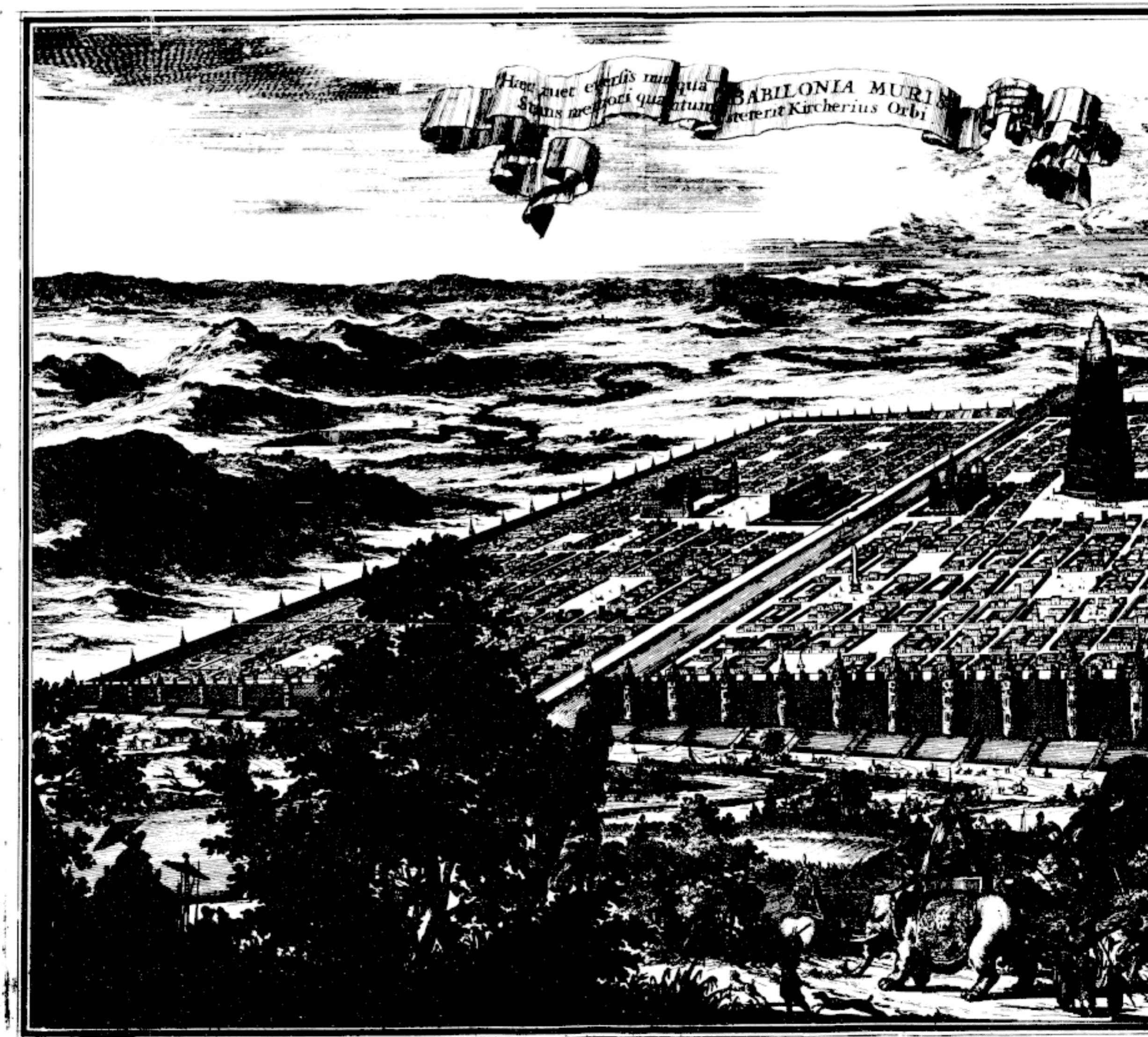
lentorum pondere; Opis simili pondere in Sect. II. sella aurea residet, ad cuius genua duo adstant leones, juxtaque serpentes argentei in gentis magnitudinis, ponderis quilibet est talentorum triginta; Junonis stans signum ponderis octingentorum talentorum. His omnibus communis erat mensa aurea manufacta, longitudine pedum 40, & 15 latitudine, ponderis talentorum quingen- ta: carchesia 2 talentorum 30, totidemque vasa vaporaria, utrumque talentorum 300. præterea tres crateres ex auro, quorum Jovi dicatus talenta mille, & ducenta Babylonica pendebat, aliorum quilibet talenta 600. quæ omnia postmodum Persarum Reges surripuerunt, & reliqua ornamenta tum tempore consumpta sunt, tum ab hominibus deleta. Hæc eadem narrat *Herodotus*, Turrim intra templum *Beli* erectam octozoniam, de qua filet *Diodorus*. In supremitate templi, sive Turris, aureas tres statuas esse constitutas; *Herodotus* tamen unam tantum memorat cum lecto, & mensa; ut proinde hanc differentiam aliunde non processisse, mihi persuadeam, nisi vel ex variorum auctorum veterum lectione, aut relatione differenti. Verum de auri incredibili abundantia in primis ipsis mundi seculis, infra pluribus agetur.

C A P U T I V.

De civitate magnificentiae pœnè incredibilis, quam in Babylone Semiramis exstruxit.

Cap. IV. **N**embrodum, antequam *Turris* paulò antè memoratae structuram aggrederetur, primò civitatem extruxisse sacra *Genesis* refert, cuius tamen magnitudinem filet facer textus; unde verisimile videtur, fuisse civitatem valde ruditer exstructam, domibus ex eadem materiâ, quâ in *Turri* extruendâ utebatur, obiter confessis; cum verò hoc pacto quotidie experientâ duce, in fabricandis majoris momenti muris, turribus, palatiis,

que erigendis, mirificè proficerent, ut acris pollentes ingenio, & quotidie ad novas rerum ad Architectonicam spectantium inventiones, animum adjicerent; contigit, ut gloriæ ambitione instimulati, fabricarum prorsus insolentium monumenta posteritati reliquerint, quæ tam prisci, quam posteri scriptores, & historici satis mirari non potuerunt; talia fuerunt civitates, *Ninive à Nino in Assyria*, & *Semiramide in Babylone* exstructa, quæ fidem humana-

σκολασταμένη συνήγαγρος οὐδὲ απάντως
τὸ βασιλεῖας πρεστήν τῷ ἔργῳ συν-
τέλειαν αὐθόνων μυεράδας διακοσίας.
Post Ninam à Mediis dirutam, quo
tempore Assyriorum imperio potiti sunt,
Semiramis magni mulier animi cupiens vi-
rum rerum gloriā excellere, urbem in Baby-
lonia condidit, accersit & undique opificibus,
& architectis, ceterisque quae ad tantam
rem pertinebant, paratis, addidit ad id opus
perficiendum ex omni regione hominum vi-
cies centena millia, μυεράδας διακοσίας,
que faciunt 2000000 hominum. Urbs ab
utroque latere Euphratis, ut medius inter-
fluat, ædificata, cuius mœnia ambitu sta-
dia trecenta & sexaginta complectebantur,
frequentibus Turribus, & magnis. Erat
tanta operis magnificentia, ut in muri lati-
tudine sex equorum currus unā prodire pos-
sent, altitudo incredibilis audientibus, ut
Ctesias Cnidius ait, ut autem Clitar-
chus, & qui cum Alexandro in Asiam
profecti sunt, scriperunt, pedum trecento-
rum sexaginta quinque, addiderunt etiam,
quolibet anni die stadium muri absolutum, ut
tot sit stadiorum circuitus, quot dies annus
continet. Mœnia ex lateribus, & asphalto
facta, quorum altitudo, uti Ctesias Cnidius
refert, passuum 50; alii posteriores cubito-
rum 50 esse referunt; latitudo amplior, quam
quā duo currus agerentur. Ita Diodorus.

Examen
*Ex magni-
tudine ur-
bis, & ope-
rum.*

Quod magnum sane & prodigio-
sum opus si ad calculum reducatur,
vix quisquam ea, quæ Diodorus ex Cte-
sia

obtinenter in ea muri superficie non mi-
si 3750 constipati stare possent; quomo-
do igitur vicies centena millia homi-
num: cùm præterea Diodorus dicat, am-
bitum urbis 365 stadia habuisse, quæ in
passus resoluta dabunt 45645 passus in
circitu, quorum quarta pars dabit
passus 11411 & hic numerus quadra-
tus dabit superficiem urbis 160881
passuum quadratorum, quod spaciū
totidem homines ita implebunt, ut
consequenter neque machinæ, neque
currus, neque jumenta propter homi-
num constipationem locum haberent.
Si itaque 160881 totam urbis superfi-
ciem replebant, quomodo vicies cen-
tena millia hominum, quos Diodorus
in extruenda civitate occupatos fuisse
dicit, subsistere potuerint, qui potest
capere, capiat. Nisi tamē dicamus fab-
rios tum omnem extra urbem regio-
nem, tum intra distributis operis oc-
cupasse. Multa, hoc loco interpretum
sphalmata reperio, quibus apertè in-
terpretes, neque calculum græcani-
cum, neque architectonicam artem
intellexisse demonstrant. Sed profe-
quamur filum historiæ Urbis Babylo-
nicæ.

Quid sibi verò velit mysteriosa mu-
ri constructio, 365 stadiorum, expo-
nam. Certum est, Babylonios, & Chal-
daeos post Turris ædificationem, uti
ipse Diodorus testatur, unicè observan-
dorum siderum arti, tum ob perpe-
*Mysterio-
sa muri
construētio.
in sideri-
bus obser-
vandis.*

Cap. IV. tuam Babylonici cœli limpeditatem, serenitatemque, tum ob turrium altitudinem, incubuisse; quoniam verò annum in 365 dies divisum à Noë filiis que (*Noëmum* enim Astronomiam suos docuisse, supra ex *Josepho* demonstravimus) acceperant, uti erant gloriæ percupidi, ita quoque muri ambitum, veluti in cœlestem quendam circulum, seu Zodiacum, in 365 stadia, quæ erant veluti gradus quidam, ad memoriam sui posteris exhibendam, & ut se Astronomiæ inventores ostenderent, divisum reliquerint. Verisimile quoque est, eas quæ singulis diebus fecerant, siderum observationes, veluti in ephemerides quasdam, lateribus inscripsisse, cuius nonnulla vestigia reperio in *Eupolemo* vetustissimo scriptore apud *Eusebium*, qui dicit, *Abrahamum* in *Ægypto* primum sacerdotes *Ægyptios* Astronomiam docuisse; & *Abrahamum* quidem Astronomiam calluisse non nego, sed primum ejus inventorem fuisse, admittere non possum cum multò ante *Abraham* astrorum scientiam à *Cham*, *Misraim*, & *Chus* in *Ægyptum* illatam & à *Mercurio Trismegisto*, quem *Adris* ideò vocabant, mirifice cultam fuisse, tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Oedipo*, III Tomo de *Astrologia Ægyptiorum* fusissimè demonstraverimus. Primum itaque volunt omnes veteres scriptores præser-tim sensatores Rabbini, *Ralbag*, *Radarac*, *Henoch* ab *Adamo* Patriarcha VII. annum in 365 dies, Zodiacum in signa 12 distinxisse. Addunt Rabbini, dictum *Henochum*, cùm, uti sacra *Genesis* dicit, 365 annos vixisset, atque singulis centenis annis, siderum observa-tioni incubuisse, post 365 annorum spaciū, raptum fuisse, & ambulasse cum D E O, cuius admiranda opera tam studiosè observavisset; *Henochum* verò ea, quæ ipse ab *Adamo* instructus didicisset, filio suo *Mathusalæ* tradi-disse, deinde per *Lamech*, *Noëm* com-

municasse, quem & filios suos *Sem*, *Sect. II.* *Cham*, *Japheth*, uti in præcedentibus docuimus, ante & post diluvium in Astronomicis præceptis instituisse, & deinde tum per se, tum per filios suos, reliquæ posteritati reliquisse, inde patet, quod *Nembrod* & *Ninus*, & uxor *Semiramis*, cum ex præcepto *Chami*, & *Chusi* parentis sui eam maximè coluerint, & vel ex muro urbis, quem *Semiramis* fundaverat, 365 stadiorum in circuitu ad numerum 365 dierum anni dispositorum, mysticâ significatione, luculenter patet. Quæ quidem astrorum inspiciendorum ars deinde in *Ægyptum* à *Chamo* traducta magnos nullo non tempore progressus fecit, ut nulla ferè postea natio extiterit, quæ ab *Ægyptus* Astronomiæ fundamenta non acceperit, uti quā uberrimè in *Oedipo de Astrologia Ægyptiorum* tradidimus, & circulus aureus in Templo *Osymandri* in duodecim signa divisus, & quadrantes in *Tabula Bembina* spectabiles cum cæteris instrumentis uranometris apertè testantur. Referunt quoque Sy-
ri, *Jonithui Noëmi* filium præ omnibus aliis astronomicarum rerum notitiâ clarum, à parente suo in *Ethan* terram *Syros*. *Chanaan*, ad novas colonias fundandas amandatum, ubi & primum populos sibi subditos notitiâ artium necessaria-rum, & potissimum astronomicis disciplinis, quas à parente acceperat, im-buisse; *Abrahamum* verò inter cæteros ab eo instructum, eam postea *Ægyptios* docuisse, quamvis hujusmodi scientiæ traditio majori jure *Chamo*, *Misraim*, & *Tauto*, id est *Mercurio Trismegisto* adscribi debeat. Sed hæc pauca ad mysteriosam muri Babylonici in 365 stadia divisi, & analogi ad 365 dies anni, structuram explicandam sufficient. Jam, uti dici solet, ad rhombum.

Porrò erant, teste *Diodoro*, in dicto *muro* turre 250 numero, quarum altitudo latitudoque magnificentiam æquabant murorum; cur verò 250 so-lum-

Henoch astrologus.

Jonithui Noë astrologus, juxta Rabbinos & Syros.

Dubium de Turribus solvi-tur.

Cap. IV. Iummodò turres fundatæ fuerint, *Diodorus* causam assignat, ob paludum circumiacentium frequentiam, quæ uti hostibus omnem aditum præscindebant, ita quoque iis urbs ab illa, sine ulla turrium fabrica satis munita existeteret. Ego autem si conjecturis uti licitum sit, dicerem, non tantum 250 turres, sed totidem, quot stadia murus obtinebat, 365 scilicet, ædificatas fuisse, ut illæ turres essent veluti singulorum stadiorum termini quidam ad distinctionem stadiorum constitutæ, quæ postea intra terram paludosam, fundamento debili, & moli sustinendæ impari, successu temporis labefactatae, vel conciderint, vel subsederint, quemadmodum experientia nos docet, & architectonicæ artis regulæ nobis præscribunt. Cæterum si vera sunt, quæ de hujusmodi urbis conditu *Diodorus* & *Herodotus* tradunt, nos sanè tamet-

si fabricam magnam, & stupendam *Sect. II.* fuisse, existimeamus, ne tamen nimia credulitate hæc nos adduxisse quis dicere possit, rem calculo examinandam censuimus. Dicit itaque primò *Diodorus*, ad *urbis Babylonicae* ædificationem à *Semiramide* convocata fuisse vices centena millia hominum, & muri, qui *Babylonem* circumdabat, ambitum 365 stadiorum fuisse, quæ divisa per 4 dant 91 stadia unius lateris urbis, quam *Herodotus* quadratam fuisse dicit; 91 in se ducta dant 8281 stadia quadrata, totius urbis intra murum conclusæ capacitem, ut in sequenti figura patet; demus jam singulis ex 2000000 operis, passum unum; quomodo itaque 2000000 homines intra hoc planum, sine impedimento, ut supra diximus, quomodo tot domibus, ædificiis, turribus, palatiis, fanis fabricandis occupatos, consti-
tisse dici possit, æquus judicet Lector.

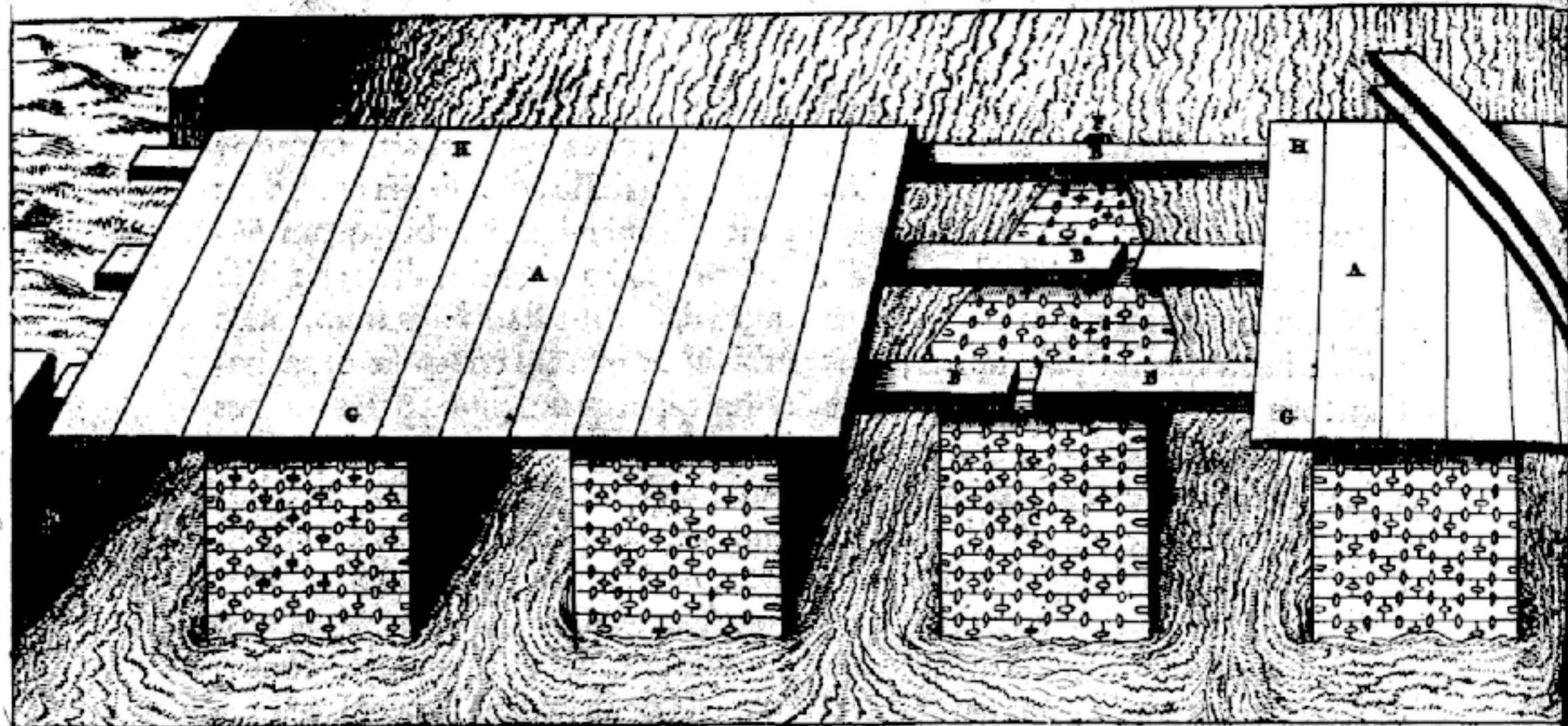
C A P U T V.

*De Ponte, & duobus regiis Palatiis in oppositis urbis locis,
a Semiramide exstructis.*

Cap. V. **D**E mirabili opere Pontis, quem *Semiramis* supra *Euphratem*, me-
dium *urbis Babylonicae* perfluen-
tem erexerat; audiat lector, quæ de
eo, & duobus regiis palatiis in oppo-
sititis urbis partibus, extructis, dicat
Diodorus: *His manibus summâ curâ uni-
co anno absolutis pontem, quâ parte fluvius
angustior fluebat, construxit, stadiorum
quinque, id est 625 passuum longitudinis, co-
lumnis in profundo summâ arte invicem pe-
des duodecim distantes jactis, lapides ædifi-
cii truncis ferreis immixto juncturis lique-
facto plumbo conjunxit. Ante columnas ad
impetum aquæ scindendum, cursumque flu-
vii reprimendum, firmos composuit angu-
los, quo ab omni aquæ undique circumflu-
entis vi tutæ essent. Pontem, is triginta pe-
dum latitudine erat, ex cedrinis cypressi-
nisque conjunxit, opus nulli arte posterius*

*eorum, quæ à Semiramide facta sunt. Ab
utroque fluminis latere murum duxit stadiis
trecentis sexaginta, pari mænium urbis la-
titudine. Regias juxta flumen ex utroque
Pontis latere duas ædificavit, quæ & aspe-
ctum latè urbis præberent, & essent tan-
quam civitatis propugnacula, Euphrate
per medianam urbem, meridiem versus fluen-
te. Altera Regia ad orientem, ad occiden-
tem altera spectat, utraque ingenti opere tri-
plici ambitu murorum constructa. Alter
deinde interior est circuitus, cuius in crudis
adhuc lateribus varia animantia, quæque suo
colore, ad naturæ similitudinem expressa
fuer. Hujus longitudo stadiorum est qua-
draginta, latitudo laterum trecentorum, al-
titudo; ut *Ctesias* scribit, passuum quin-
quaginta. Turrium altitudo ad passus se-
ptuaginta elevatur. Est & tertius intimus
circuitus, qui arcem continet, triginta sta-
diorum*

Pons Babylonius à Semiramide constructus,
vel, ut alii, à Nitocri.

DESCRIPTIO
PONTIS BABYLONICI.

Pontem hunc (secundum Diodorum) 2 stadiorum longitudine, & 30 pedum latitudine, GH, sic construxit Semiramis.

Non subjecerat arcus, sed columnas mira in profundum arte jaegas, extruxit, lapides ut firmius inter se connecterentur, uncis ferreis distinxit, & plumbo compages illiquato explevit. Columnis vero antequam latera fluvium exciperent, angulos (qui rotundum & paulatim usque ad columnæ latitudinem refractum habereunt aquarum decursum) praefixauit PC.

Columnæ erant duodenum pedum interstitio DE.

Hæc prægrandibus trabibus obiectæ erant, & iis superimpositi alteres transversi A.

diorum ambitu. Hujus ædificii altitudo latitudoque superat secundi muri opus. Inerant diversorum animalium figuræ in turribus & muris, colore quoque, ac formâ naturali. Erat insuper omnis generis animantium venatio, quorum magnitudo quatuor cubitos excedebat. In his Semiramis conspiciebatur ex equo pardalim jaculata, juxtaque eam vir Ninus jaculo leonem feriens. Erexit & portas tres, superque eas varia ex ære posita ornamenta. Hæc regia excellentior ea, quæ ex altera sita erat fluvii parte, fuit, tum magnitudine, tum ornatu; illius enim muri ambitus triginta sta-

dia ex cocto latere complectebatur, loco animalium æneæ statuæ erant Nini ac Semiramidis, præfectorumque, & Jovis insuper, quem Belum Babylonii vocant. Inerant & acies structæ, variaeque ventiones ad aspicientium voluptatem. In loco ^{Vide in} Babyloniæ humiliori lacum quadratum ^{urbis topographia} pographia effodit, cuius singula latera ex latere cocto, B C D. asphaldoque ædificavit; stadia erant ducenta, profunditas pedum triginta quinque, ad quam flumine superinducto ab regia fossa utrimque aditum fecit. Ex utraque vero parte, ex cocto latere fornicibus construtis asphaltum superinduxit, ad quatuor cubi-

cubitorum spissitudinem. Erant autem muri fossae latitudine laterum viginti, altitudine supra fornices pedum duodecim. Septem diebus opere perfecto, flumen in priorem cursum restituit. Statuit autem ab utraque fossae parte portas aeneas, quae usque ad Persarum regnum stetere.

C A P U T VI.

De Hortis Pensibus, à Semiramide in Babylonico campo exstrutis, qui & inter miracula mundi numerati fuere.

Incredibilis animi magnitudo in Semiramide.

Tanta fuit in *Semiramide* animi fortitudo, tantus ambitiosi pectoris ardor, ut requiescere non posse videretur, donec gloriam *Nini* mariti sui, incredibilium gestorum memoria, si non superaret, saltem æquaret. Fuerat ea primùm auctor de ditionis *Bactriæ* urbis, & consequenter totius *Bactrianorum* regni, de quo vide *Diodorum lib. I. cap. 3.* cuius animum, supra omnem muliebris conditionis sexum admiratus *Ninus*, eam in uxorem duxit. Sub hoc primævi mundi Imperatore *Nino*, *Semiramis* Imperatrix, sub fœmineo sexu masculum, Martiumque animum induens ea ges fit, quæ non solum fœmineam conditionem superaret, sed & tam ardua, tam sublimia verè $\omega\delta\sigma\delta\alpha\eta\pi\tau\alpha$ operata fuit, ut, si scriptorum veridicæ relationi fides habenda est, post se omnium gentilium mulierum, fortiumque heroinarum famam multis parafangis reliquisse videatur. Sed cùm jam in præcedentibus de Turri octozonia, & civitate *Babylonie* ab ipsa ereta aëtum sit, jam restat, ut & *Hortos ejus pensiles* pari passu describamus.

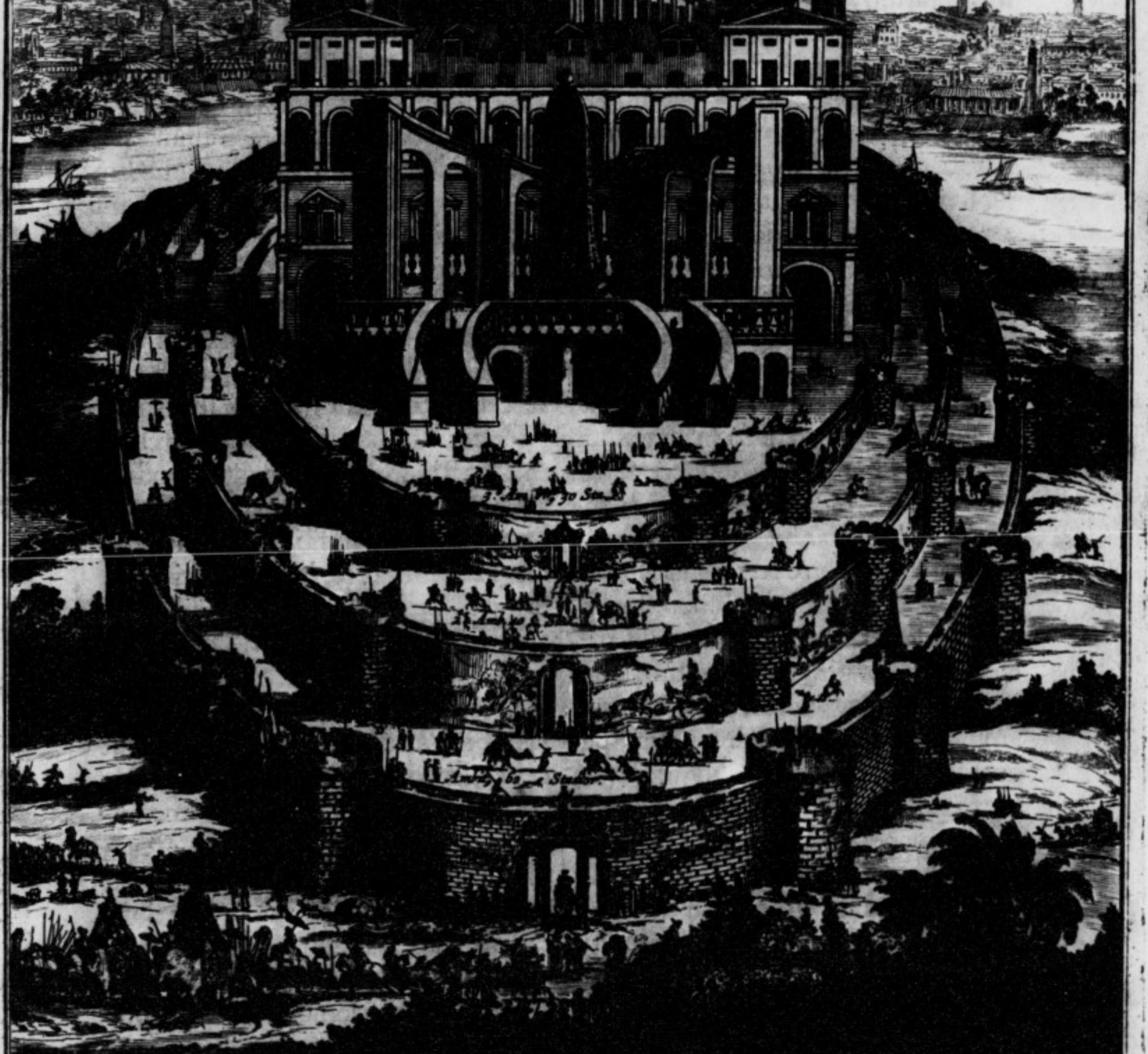
Horti pensiles.

Sic itaque dicit Diodorus lib. III. cap. 4. Erat & pensibus *Hortus* juxta arcem, non à Semiramide, sed à quodam Rege Syro postmodum in gratiam ejus factus. Verum quicquid hic Diodorus scribat, perperam dictum fuisse, omnes ferè veteres scriptores asserunt, cùm hoc unicum opus Semiramidis fuisse, credendum sit; cùm Rex ille *Syrus*, cujuscunque tandem nominis fuerit, in aula Reginæ præcipuus, quem uti illa insigni favore prosequebatur ita quoque condendorum hortorum pensi-

lium curam dedit; hic ad animum *Semiramidis*, quem norat, rerum inauditarum, & insolentium amore tumidum, se accommodans, persuasissime videtur, ut ad delectationem propriam hortos omni florum, plantarum, arborumque genere confertos supra palatii sui tecta conderet. Qualis autem hujusmodi structura esset hisce verbis describit Diodorus. *Hujus Horti*, inquit, singula latera jugeribus quatuor extenduntur. *Aditus* veluti in monte erat, aedificiis unum supra alterum extrectis, ut in eo conspectus longè latèque pateret; testudines in solo positæ erant, quæ totius *Horti* pondus sustinerent, inde aliæ super alias excrescente semper magnitudine, aedificatae; nam superiores, in quibus *Horti* murorum superficies continebatur, altitudine 50 cubitorum eminebant; earum latitudo pedum erat 12. muri pars magna impensa extructa, spissitudine erant pedum 22. solum hoc pacto constabat: erant positæ lapideæ trabes longitudine pedum 16 & 6 latitudine; super has pro pavimento stratæ arundines asphalto compactæ, desuper coeli lateres duplice ordine gypso structi; tertio regulæ plumbeæ, nequa humiditas ad testudines manaret; aquarum insuper receptacula, quibus humor efflueret. In hoc pavimento congesta humus profunda, ut magnarum arborum radibus satis esset, *Hortum* efficiebat; in eo proceræ omnis generis arbores aspectum jucundum reddebant; lumen quoque adeò testudines invicem præbebant, ut in eis regia diversoria haberentur; præterea aquæductus occultè fabricatus rigabat *Hortum*. Hucusque Diodorus. Verum cùm hæc descriptio obscurior sit, quam ut ex ea vera fabricæ forma concipi possit, ejus hinc scenographiam oculis lectoris, juxta

C. Doctor fecit. Sculpsit R. T. Astan. Kirchey. Inv. Croyl. A.D. 1870.

H.M.

Semiramidis Arcis descriptio

Regionibus ex iugae Pontis Regionis ad fluvium magnis impensis magnificissimas Semiramis extruxit. Que ad Occidentem sua erat, prout Diodorus Siculus recensuit; tria habebat ambitus. Prima munita sic fuiturum, ergo Dwyiarum, aliis et sumptuosis moebris ex cocta latero constructus erat. Terris ad 70 Orygias ferebat. Alter 40 fidei longus erat; in cuius primo aqua, prostraque quatinus crassis aliis lateribus omnis generis amictis colorum artificio ad veritatem similitudinem affecta, cunctisque.

Litteris tandem muris, et tenuis arcem circundans, littera C. natus 30. Studia complexius tam longitudine, non latitudine recte fructuram operis superabat. Imprimis venatio illic erat variorum plus animantium, que magnitudine 4 Cubitos excedebat. Et inter haec Semiramis conspiciatur ex aqua Pardalim jacente, et prope virum Numa lances feriente Iasonem. Ceterum interior Arcis fructura si à Diodoro se diceret sibi missa ille placito Pictoris subfiniebat.

Cap. VI. ta exactum verborum à *Diodoro* de ea traditorum tenorem, exhibendam censui.

Expositio singularum partium.

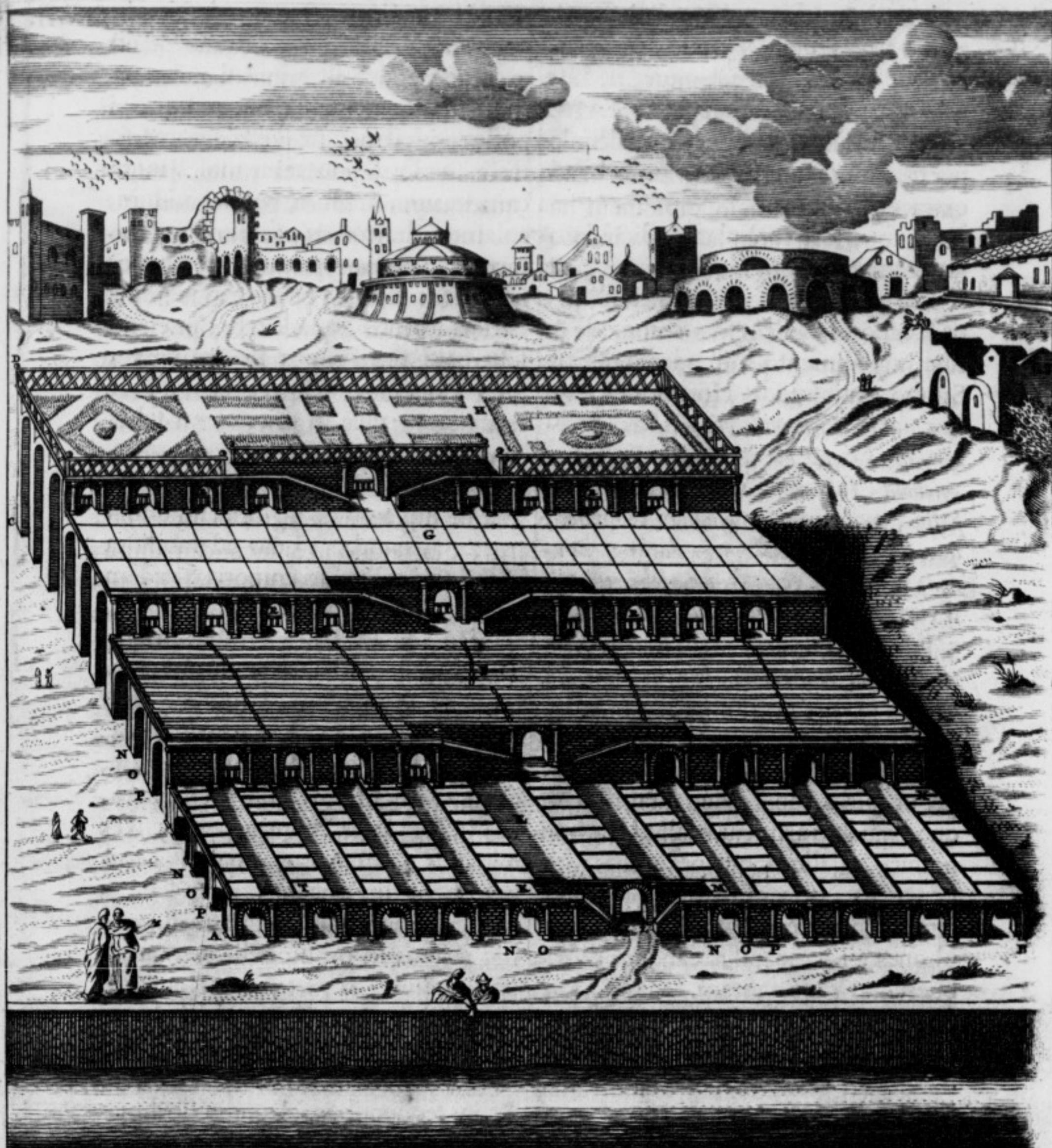
Totius Horti structura quadra in circuitu 46 jugerum longitudinem habebat, ita ut singula latera in quatuor jugerum spaciū extenderentur.

Jugerum quid? Quid igitur per jugerum hīc intelligatur, expendamus. Utī mensuræ rerum variis occasionibus inventæ sunt, ita quoque difficile est, iis certam & determinatam mensuram attribuere, ob mensurarum, quibus diversæ nationes utuntur, varietatem. Sacra scriptura dicit, jugera, media pars agri, quam par boum uno die arare potest, uti Hebræa lectio habet: *בְּכָהֵצִים מִעֲנָה אַמְּדָר שָׂדָה.* In medio jugero par boum agri; cui *Plinius* subscribit. Verū cum dies non horas æquales semper duodecim, sed pro diversa ratione solstitiorum climatumque, horarum quantitatem sortiantur; hinc quoque dubium exacte determinari non potest. *Hieronymus Mathematicus*, 200 pedibus contineri scribit; *Quintilianus* 200 pedibus in longitudinem, dimidium in latitudinem refert. *Varro lib. I.* Jugerum, inquit, est, quod quadratos duos actus habet; actus quadratus, qui & latus 120 pedes & longus totidem. *Diodorus* sanè hoc loco nequam ipsam quadratam horti superficiem, sed longitudinem tantum unius jugeri sumpsisse, vel inde patet, quod ambitum horti in quadro positi, per quatuor jugerum, in quæ singula latera se extendebant, longitudinem intellexerit, quantum autem unum jugerum Babylonicum pedibus secundum unius lateris longitudinem constiterit, *Hieronymus Mathematicus* ducentis pedibus definit; cum itaque unum latus Horti quatuor jugerum longitudine constiterit, & 200 pedibus unum jugerum, fuerit haud dubiè unum latus 800 pedum, qui in passus reducti dabunt 160

passus: dant unum stadium; erit itaque *Sect. II.* latus unum Horti 800 pedum, id est, 160 passuum, qui unum stadium, & insuper 35 passus conficiunt; hic verò numerus pedum si quadretur, dabit sexcenta quadraginta millia pedum quadratorum, aream totius horti.

Intra hunc ambitum erant quatuor areæ 400 pedum longitudinis A B P X. P X L M. L M N O, & N O D I. Prima elevabatur à terra 12 cubitos, sive 36 palmos circiter; secunda P X L M alta 20 cubitos, sive 60 palmos; tercia L M N O 37 cubitos sive 3 palmos; quarta proxima *Euphrati*, 50 cubitos erat alta, id est, 180 palmos; atque in hac area, omnis generis plantæ, flores, arboresque in quincuncem dispositæ cernebantur, & amoenissimæ peridromides topiario opere, ad umbram capeſſendam instructæ. Non deerant hīc fontium salientium jucundissimi prospectus; aquæ verò per machinas hydraulicas ex *Euphrate* in altum, tum in fontium usum, tum ad Hortum irrigandum deducebantur. Atque tota *Structura arcubus & areis stupenda.*

hæc structura sustinebatur fornicibus latericiis sibi lato interstitio, arctissimis strictissimisque vinculis secundum arearum proportionem sibi cohærentibus, quorum quilibet arcus, sive fornix 12 habebat pedes diametri N O, fornices verò unus ab altero distabant 22 pedes, uti videre est in O P. In superioris Horti parte obſtupescenda illa fabrica supponebatur, quæ per intextas sibi fornices ita adornabatur, ut cum effet in varia aularum receptacula distincta, singula tamen lumen uberrimum tum per portarum arcus, tum per fenestrulas, singula reciperent; & hoc prō rata altitudinis proportione eadem spectabantur in reliquis arearum, sive planorum, primi, secundi, & tertii subſtructionibus. Ne verò plana hæc cum tempore ex aëris injuriis damnum reciperent, illa magnis instrata fuere lapidibus, longitudinis 16 pēdum,

Descriptio Hortorum Semiramidis, qui pensiles dicti sunt.

In uno latere civitatis erant horti suspensi, fere conjuncti fluvio *Euphrati*, qui inter septem miracula Mundi numerabantur.

Situs eorum erat figuræ quadratæ, quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus corresponderent secundus & tertius. A B. A C.

Intus erant quatuor Atria vel Areæ, 400 pedum longitudinis, & 100 latitudinis, ita ut una supra aliam emineret. E F G H.

Prima elevabatur à terra 12 cubitos cum dimidio E.

Secunda, viginti cubitos. F.

Tertia, triginta septem cubitos cum dimidio. G.

Quarta proxima *Euphrati*, quinquaginta cubitos. Ilic extrahebatur aqua ab *Euphrate* certis quibusdam machinis, ad irrigandos hortos. H.

Tota hæc structura sustinebatur fornicibus latericiis, sibi cohærentibus lato intersticio secundum proportionem arearum, quorum quilibet habebat 12 pedes diametri. N O.

Distabat itaque unus ab altero fornix pedes 22. O P.

Et hoc quidem tam pro firmatione intermedia, quam pro comoditate mansiuncularum quarundam ibi exstructarum.

Superiora harum tabernarum primo erant instrata magnis lapidibus, longitudinis 16 pedum, & 4 latitudinis ut in prima area videre est E.

Secundo, totum illud erat coopertum magnis arundinibus, ut in secunda area observatur. F.

Tertio, omnes illæ arundines erant obtectæ magnis laminis plumbeis, quæ defenserent fornices ab humiditate terræ. G.

Quarto tandem, erat super omnia hæc optima terra, exulta exquisitis floribus & plantis. H.

Gradus à *Diodoro* non referuntur, sed ex Architecturæ regulis à nobis ita sunt concinnati, & literis I K L M. designati.

Fenestræ litera R notatae, tot erant aperturæ, per quas in singulas areas visere dabatur.

Cap. VI. pedum, & quatuor latitudinis; quæ primò arundinibus, deinde magnis laminis plumbeis integrabuntur, ne humiditate terræ damnum patuerint, & plana, & substructiones; quæ deinde per canales oblongos, & plumbeos ad extra evolverentur.

*Hortorum
deliciae ar-
borumque
inseratio in
supremo
domus
teclo.*

*Strabo-
nis mira
descriptio.*

In superiori verò plano, dictâ jam arte cooperto, optima, & feracissima terra aggerebatur, tantæ latitudinis, ut & arbores radices suas commodè & sine impedimento distendere possent. Strabo hujusmodi Hortos describit hoc pacto: *Cum viderent artifices, arbores, quas supra ultimum planum plantare volebant, sufficientem terram habere non posse, omnes substructionum columnas, quos ipse talos vocat, intus datâ operâ vacuas reliquisse, terrestrique glebâ replevisse, eo fine, ut arborum supra plantatarum radices hisce columnis ad quadrati prismatis formam constructis, sese paulatim insinuant, firmam consistentiam consequerentur.* Addit Diodorus ad irrigandum Hortum, aquam ex Euphrate flumine per occultos canales derivatam fuisse, quod quidem artificium aliud esse non potuit, nisi illud, quo per antlias rotæ beneficio, aquam in turris appositæ altitudinem elevarent, & hinc per syphones in varios usus eandem distribuerent. Vide figuram.

Porrò primum planum infimum ita constitutum erat, ut per scalas ascensus daretur ad secundum, & hinc aliæ sca- lœ ad tertium, & tandem ad supremum, tametsi verò harum scalarum nulla apud Diodorum mentio fiat, hâc tamen industriâ scalaras constitutas, vel ipsius architectonicæ regulæ nobis, fieri debuisse dictant. Fenestræ literâ R. notatæ, tot erant aperturæ, per quas ad singulas areas prospectus concedetur. Atque hæc est sumptuosa illa Hortorum pensilium structura, quam non exiguo studio ex Diodori descriptione, in hac præsenti delineatione, oculis curiosi lectoris exponendam rati su-

mus. Has auctorum veterum lectiones, *Sect. II.* cum singulari adhibito studio paulo exactius ponderâssim invèni multa veritati non consentanea neque concipi posse totius structuræ symmetriam, nisi alio modo disponeretur moles tanta camerarum, arcuum, peridromidum, aularum, hortorum, fontiumque varietate, ad omnes opticarum projectio- num leges expressa oculis exponeretur curiosi lectoris, quod in hac præsenti schemate præstimus in quo præter projectionem opticam, eadem fere hic spectantur, quæ in præcedenti sche- mate.

Non destitit hîc in *Semiramide* magna mentis ambitiosa gloria; siquidem præter alias urbes, quas ad nobiliora *Asia* flumina, veluti emporia quædam ad mercaturam exercendam condidit. Præterea ex *Armeniæ* montibus, inquit Diodorus, lapidem exscindi jussit, longitudine 150 pedum, latitudine verò spissitudineque 24. hunc magnâ curruum multitudine ad flumen delatum, navique impositum, *Babylonem* detulit, inque platea insigniori erexit. Res mirabilis spectantibus, quem à forma obeliscum vocant; inter septem miracula mundi annumeratur, fuitque hic primus in orbe obeliscus, qui & postmodum *Ægyptiorum* Regibus, *Chusi* filiis, erigendorum obeliscorum originem dedit, de quibus vide *Obeli- scum Pamphilium*, & *Tomum IV Oedipi*, & in sequentibus. Longitudo hujus lapidis ex uno saxe in obeliscum effor- mati, fuit, uti ex Diodoro paulò ante allegato constat, 150 pedum, 24 lati- tudinis, qui in palmos resoluti dant altitudinem 225 palmorum, latitudi- nem 36 palmorum; quæ quidem vasta moles multis parasangis superat omnes obeliscos, qui unquam in *Ægypto*, & postea *Romam* translati, erectique fuerunt. Certè obeliscus Thebanus, quem hodie ante ecclesiam Sancti Joannis Lateranensis erexit videmus, o- mnium

Obeliscus

à Semira-

mide in

Babylone

erectus o-

mniūm qui

unquam

facti sunt

maximus.

Cap. VI. mnum eorum , qui judicio *Plinii* , in
Ægypto inventi sunt , maximus fuit ,
 quem & *Cambyses* , cùm omnia *Æ-*
gyptiorum monumenta igne , ferroque
 consumpsisset , hunc solum molis re-

Compas-
tatio ma-
gnitudi-
nis hujus
cum Late-
ranensi o-
belisco.

verentiā motus , intactum reliquit . Sed
 jam unum cum altero comparemus .
 Habet Lateranensis obeliscus 148 pal-
 mos , à basi usque ad ultimum pyramidī apicem ; Semiramēus verò 225 pal-
 mos ; quæ ab invicem subducta relin-
 quant 77 palmis longiorem Lateranen-
 si ; habet præterea Lateranensis obe-
 liscus unum latus basis 14 palmorum ,
 Semiramēus verò 36 . quæ dempta ab
 invicem , dabit latus basis 22 palmis
 latius obelisco Lateranensi ; unde im-
 mensam molem esse debuisse , quis

Quomodo
obeliscus in
Babylonem deve-
rebus fit ibi-
que quibus
machinis
tructus.

non videt ? quomodo verò , aut qua ra-
 tione , quibus machinis per terram
 à loco montis , ex quo excisus fuerat ,
 ad *Euphratis* flumen , ad plurima mil-
 liaria deductus fuerit , quis novit ? & ta-
 metsi *Diodorus* curribus ductum fuisse
 dicat ; ego certè experientiā , in trans-
 latione obelisci *Pamphilii* ex Hippo-
 dromo *Caracallæ* in forum Agonale de-
 vecti doctus , id curribus minimè fieri
 potuisse crediderim , sed magnâ ingen-
 tium scytalarum agilium moli suppo-
 sitarum agitatione ad flumen promo-
 tum existimem ; navibus deinde in *Ba-*
bylonem per flumen translatum fuisse
 ait , ubi fides iterū vacillare videtur ;
 quæ enim navis tantæ moli sustinendæ ,
 quantumvis ventricosa , sufficiens fuif-
 set . Dico itaque , neque fluminis pro-
 funditatem , neque navis capacitatem
 tantæ moli portandæ proportionatam
 dari potuisse . Accedunt scopuli flumi-
 nis latentes , & fundi inæqualitas , qui-
 bus ingens navis pondus prævalens vel
 subsedisset , vel nimio pondere rupra
 fuisset : verisimile itaque est , craticula-
 ta ingentium arborum contabulatio-
 ne , quas crates vocant , more *Ægy-*
ptiis solito in *Babylonem* devectum fuif-
 se . Quibus demùm machinis tam in-

auditam unius saxi molem erexerint , le- *Sect. II.*
 ctori Staticæ non imperito expenden-
 dum relinquo ; ut proinde vel ex hisce
 recitatis architectonicæ artis specimi-
 nibus , à *Babylonis* artificibus , exhibi-
 tis , luculenter pateat , eos omnium ar-
 tium ad fabricandum necessiarum ,
 videlicet Staticæ , Hydraulicæ , Opti-
 cæ , Metallariæ , Sculptoriæ , & Plasti-
 cæ perfectam , sine quibus nihil dicto-
 rum monumentorum confici poterat ,
 notitiam habuisse , adeoque cum *Æ-*
gypti cum *Babylonis* de mirabilium o-
 perum exhibitione , concertasse vide-
 antur ; vide , quæ de hisce & similibus
 in III Tomo *Oedipi* , de Mechanica *Ægy-*
ptiorum , amplissimè egimus .

Reliqua verò gesta Semiramidis pro-
 sequitur *Diodorus lib. citato* , cap . 4 . & 5 . *in bello.*
 ubi tradit , eandem magnam Libyæ
*Æthiopiæ*que partem , in suam ditio-
 nem redigisse , ac bellum *Indis* illatum
 vario eventu gesisse , & ubi necessitas
 exigebat , ausu inaudito montes com-
 planasse , & valles implevisse , *Sabelli-*
cus ex *Ctesia* refert . Quod & breviter
 tangit *Justinus loco citato* , ubi plura de
 mirabili Reginæ hujus virtute , ac pru-
 dentiā paucis perstringit ; atque illud
 imprimis , quod statim ac orbata ma-
 rito est ; illa impubere adhuc immatu-
 roque ad bellum filio , ipsa molem bel-
 li sustinendam censuit donec , tandem
 rebus præclarè gestis , se ostendit ta-
 lem , quæ etiam viros virtute anteiret ,
 & cui propterea nemo parere detre-
 staret .

Anno itaque mundi 2090 , postre-
 mo dictæ Semiramidis anno desinente ,
 nimirum sub finem anni 42 vite Saræ u-
 xoris *Abrahæ* , necesse est , defunctam ef-
 fe Semiramidem *Affyriorum* Reginam , si-
 quidem ipsa (teste *Eusebio in Chronicis*)
 regnavit post virum suum annis qua-
 draginta duobus ; quod & tradunt *Dio-*
dorus rerum antiquarum lib. 3. in calce ca-
 pitis quinti ; & ex *Trogo Pompejo Justinus*
 circa initia lib. 1 . sub anno mundi 2049 .

quo

Cap. VI. quo Chronologi dicunt, eandem regnare cœpisse, eodem nimis anno, quo nata est *Sara*, à quo ad hunc annum in *chronologismo nostro* invenies prædictos duos & quadraginta annos.

Mors Se-
miramidis
infamia. Hæc *Regina quæ de cætero*, propter rerum gestarum gloriam celeberrima, virtute plusquam virili, dotata, infelicem tamen, ac foedum, indecorumque exitum habuisse scribit *Justinus*, supra citato loco, dicens, eam à *Nino* minore, proprio ejus filio fuisse trucidatam, quod licet vetula (erat enim duos & sexaginta annos nata, ut tradit ex *Ctesia Diodorus* loco citato) insanâ ardens libidine, incestuosum ejus concubitum expetivisset. Et hoc, tanquam magis receptum, referunt etiam *B. Augustinus de civit. DEI*, lib. 18. sub finem capit. 2, & *Genebrardus* lib. 1. suæ *Chronologiae*, alii que auctores. Tametsi *Diodorus* suprà relatus de obitu ejus agens dicat, quod ipsa detec̄tis, quas ei *Ninus* per eunuchum paraverat, insidiis, omniq[ue] injuriâ juxta *Ammonis* responsum, remissâ, cum omnibus, filio, ut regi parerent, præfectis mandasset, è vestigio evanuit, ad deos, juxta

Oraculi responsum, ut creditum est, trans-Sect. II. lata. Sic *Diodorus*; qui his postea quædam fabulosa subjungit, quibus etiam prioribus fidem abrogâsse videtur.

Anno postea proximo circiter inchoante, prædictæ Reginæ successit ^{Ninias Rex Babel} *Zameis*, qui & *Ninias*, sive *Ninus* minor, majoris *Nini* ac *Semiramidis* filius, tertius *Affyriorum* Rex, ut scriptum reliquerunt *Eusebius in Chronicis* & historici proximè allegati, *Justinus & Diodorus*; quorum postremus lib. III. cap. 6. hujus Regis vitam, moresque, & gubernandi rationem, longè diversam ab ea, quam hactenus majores sui tenuerant, initam, breviter describit, additque eundem à posteris quoque suis usque ad *Sardanapalum* fuisse æmulatam; & idem ferè paucis perstringit loco citato *Justinus*, de hoc eodem *Nino* minore dicens: *Ninias* elaborato à parentibus imperio contentus, belli studia deposituit, & veluti sexum cum matre mutasset, raro à viris visus in fæminarum cætu conseruit. Posteri quoque ejus exempla secuti, responsa gentibus per internuncios dabant. Sic ille.

C A P U T VII.

De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim ejusque nepotes, ex eâdem familia Chus in Ægypto, ad Babyloniorum imitationem, æmulationemque exhibebant.

C. vii. Existentibus post divisionem lin-
guarum *Chus*, ejusque filiis, *Mis-
raim*, *Nembrod*, eorumque nepo-
tibus simul in *Babylonia*, *Nembrod* cùm
potens viribus, sive per fortē, sive
per tyrannidem, imperio Babylonico
potitus esset, fratres ejus, & filii admi-
rati animi magnitudinem, & in extru-
enda immensæ molis *Turri*, peritiam,
Nini quoque in Regnis conquirendis
gloriam, civitatisque, quam in *Affy-
ria* fundaverat, incomparabilem vasti-

tatem, successu quoque temporis, superbae quoque, & prodigiosæ penè magnificientiæ monumenta in *Babylonie* à *Semiramide* uxore *Nini* erectora, ambitionis œstro perculsi, ut & ipsi magnitudine portentosarum fabricarum, nomen sibi immortale compararent; statim, postquam in *Ægyptum* forte ipsis collatam Coloniam pervenissent, ea mox attenterunt, quibus *Babylonios* cognatos si non æquarent, saltem iis non cederent; unde ante omnia, exem-
plo

C. VII. plo *Semiramidis*, quam cum Mausoleum, sive pyramidem in usitatæ magnitudinis, supra descriptam ad æternam mariti sui memoriam in *Babyloniam* extruxisse, obeliscum quoque, quo major in orbe à posteris visus non est, in præcipua *Babylonie* platea, cum incredibili omnium spectantium admiratione erexisse cognoscent. Hisce magnis molimini bus, quæ præfentes adhuc viderant, vel aliorum relatione intellexerant, impulsi, & ipsi pyramidibus, & obeliscis totam *Ægyptum* repleverunt, præterea simulacris, fanis, labyrinthis, fabricisque fide humana superioribus, ea præstiterunt, quæ nulla unquam humana potentia adæquare valuit. Verùm quænam illa fuerint, quamvis in III Tomo *Oedipi* quam amplissimè descripsierimus, hic tamen eorum nonnulla iteratò paucis exponenda duxi. Quod antequam fiat, cur sola ex tribus filiis *Cham*, *Sem* & *Japheth*, *Chami* progenies, tametsi à DEO maledictionibus subjecta, tam stupenda tamen successu temporis opera peregefit? *Japhethi* verò stirpem DEO devotam, nil horum præstitisse reperiamus? Pari pacto cur ante diluvium, neminem ex Patriarchis, aliquod singulare monumentum post se reliquisse legimus, nisi *Cainum* à DEO pariter maledictum; quem tamen omnium primum, vastissimam urbem, civitatem inquam gigantum, quam sacer textus

Enochiam vocat, ædificasse, ex *Genesi* Sect. II. notum est. Cujus rei causa ut ab occultis DEI judiciis dependet, ita nefas foret, eam humani intellectus angustiis comprehendere; hoc solùm dicere possumus, *Semum* & *Japhethum*, uti à DEO electi erant, ita quoque omnibus aliis spretis, in hoc unicum continuò pii parentis sollicitatione incubuisse, ut per filios nepotesque novis semper, novisque fundatis coloniis, orbem terræ, habitatoribus, únà cum divini cultus propagatione complerent: *Chamæa* vero familia, à sancta stirpe divisa, & idolatriæ dedita, nil non intendebat, quām ut per inauditas invisasque fabricarum insanas structuras, operumque magnitudinem divinos sibi apud posteros, honores compararent, & proinde temporali hac felicitatis gloria cum æterna morte commutarent. Verùm cum hæc omnia quām amplissime tradita sint in nostro *Oedipo* *Ægyptiaco*, lectorem ad eum remittimus. Restat solùm, ut hīc nonnulla mirabilium operum exhibitione, fabricarum portento adducamus, ex quibus lector colliget, omnium quæ mundum posterum in admiracionem traxerunt, gestorum granditatem à sola *Chami* progenie, cui turn Babylonica terra, tum *Ægyptus* in sortem acciderat, peractam fuisse. Sed jam ad rhombum. De Pyramidibus incipiamus.

SECTIO III.

De prodigiosis fabricis *Ægypti*, quas
Chusia progenies ad imitationem cognatorum *Nem-*
brod, *Nini* & *Semiramidis* in regnis *Babyloniae* & *Affy-*
riæ stupente mundo in *Ægypto* exerunt.

P.R. Æ F A T I O.

Quamvis in tertio tomo *OEdipi de hisce syntagmate de Mechanica Ægyptiorum* quam uberrimè differuerimus: hoc tamen loco valde opportunè ex iis non nihil repetendum censui. Sed ad rem.

C A P U T I.

Pyramides & obelisci in Ægypto erexit.

*Magnifica-
centia &
splendor
pyrami-
dum.*

Quanta fuerit pyramidum in *Ægypto* à Regibus erectarum magnificantia, splendor, & granditas, ex hoc inter cætera colligitur, quod unanimi scriptorum consensu, vel tunc etiam, quando *Romanorum* fastus omnia mundi loca concubabat, inter orbis miracula fuerunt connumeratae. Et tametsi variis *Ægypti* locis insolentes hujusmodi turrium moles conspiciebantur fundate: Memphiticæ tamen inter cæteras potissimum admirationis argumentum ac ve-

*Herodo-
tus in Eu-
terpe.*

luti mundi miraculum fuerunt. Herodotus, qui, teste *Plinio* citra annum 300 ab urbe condita vixit, haec cum primis testatus in Euterpe, *Verum*, inquit, in pyramide hac annos 20 absuntos, cuius singulæ frontes saxis dolatis, decentissime que coagmentatis, quorum nullum minus 30 pedum: fuit autem exstructa haec pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas,

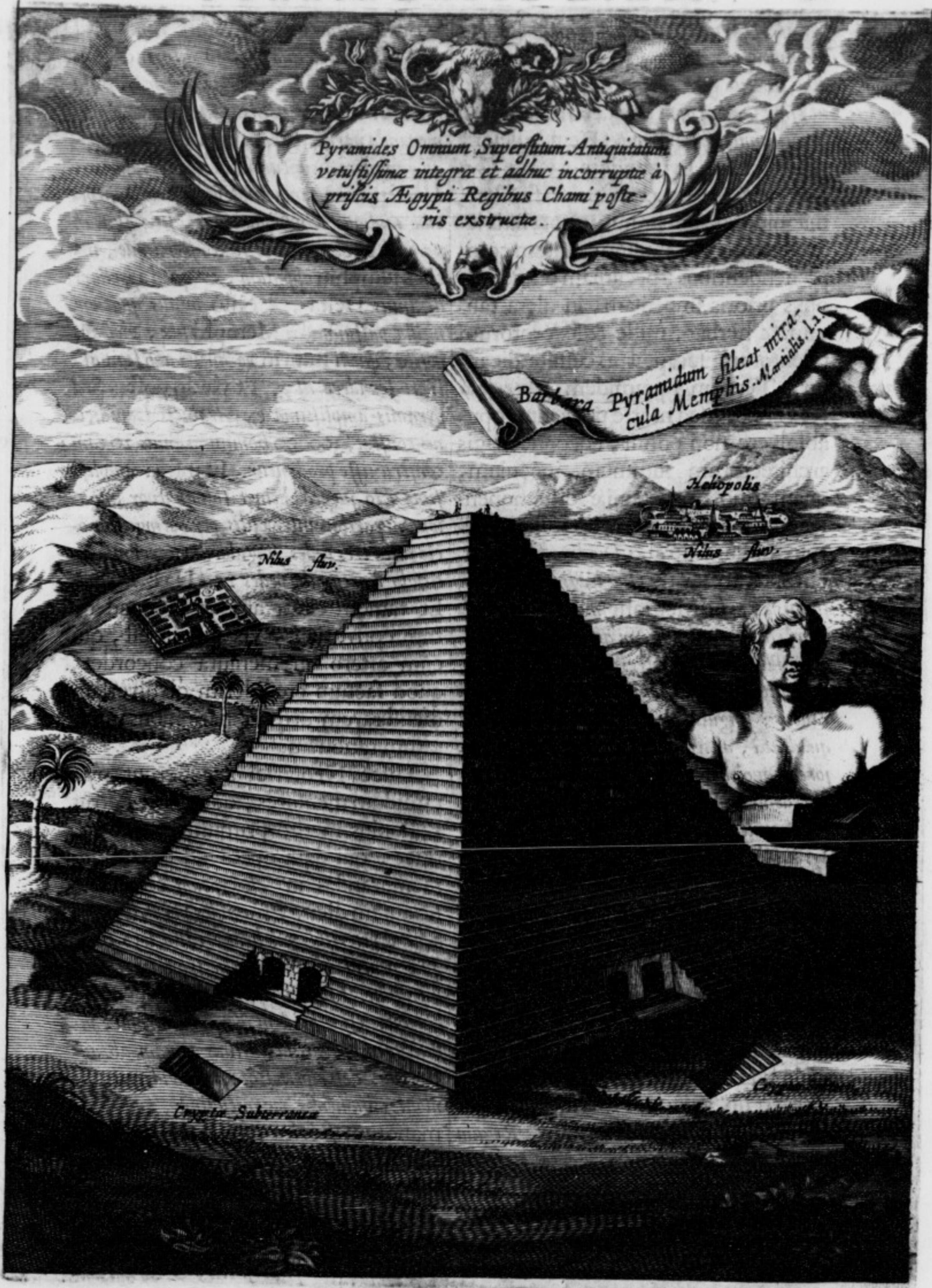
Diodorus quidam arulas vocant. Diodorus 400 an-

*Pyramis
annuum
maxima
describitur.*

nis *Herodoto* posterior, & ipse oculatus earundem inspector, hoc pacto illas describit. Octavus denique *Rex Chemmis* (*Herodoto Cheobus*) Memphis annos regnavit 50, edificavitque trium pyra-

midum maximam, inter septem preclarissima opera numeratam. Hæc versus Libyam spectant, longè à Memphi stadiis 120, à Nilo autem 45, quæ & artificio, & operis magnitudine mirabilem stuporem in tuentibus præberent. Earum maxima quatuor est laterum, quorum quodlibet ab inferiori parte jugera septem continet, altitudo amplius, quam sex jugera tollit; latitudo quali debet, deducta paulatim usque ad verticem altitudine, continet cubitos 1565. Ex lapide duro, difficile ad tractandum, sed palmo-^{Cubitus}
^{tus trium}
^{rum.} aeternum permanens structura omnis constat. Nam fermè mille annis, ut ajunt quidam, ut alii tradunt, amplius tribus millibus & quadringentis ad nos usque ea moles integra permanxit. Ferunt eos lapides ex Arabia longo admodum itinere advectos. Aggeribus autem fabricata est, nondum eo tempore esse inventis machinis. Opus certè mirabile, præsertim in terra undique arenosa, ubi nulla neque aggeris, neque cæsi lapidis sunt vestigia, ut non ab hominibus, sed à Diis tanta moles structa videatur. Conantur *Ægyptii* mira quedam de his fabulari ex sale & nitro eos factos esse aggeres, posteaque Nili incremento liquefactos, absque hominum labore penitus defecisse. Verum id pro-

cul

Tempus insumpsum in egypte eretione.

2 pyramis.

3 pyramis.

Strabo. l. 17.

Plinius.

Cap. I. *cum abest à vero; nam & multitudine hominum agger est constructus, & multitudine deletus est. Nam 360000 hominum, ut ajunt, ad id opus deputata sunt, quod 20 ferme annis absolverunt. Deinde describit secundam Pyramidem à Rege Chabreto erectam structurā priori similem, magnitudine imparem, utpote latis lateribus singulis stadium tantum comprehendentibus: pecuniam omnem in opus prioris impensam, in olera tantum & herbas, mille & sexcentorum talentorum sumptus excessisse dicantur.* Tertiam Pyramidem Myzerinus Rex erexit, sed morte preventus opus absolvere non potuit, adeoque magis architectorum summum ingenium, quam otiosam pecuniae ostensionem Regum admirari liceat. Meminit & harum molium Strabo Diodoro ferè Synchonus lib. XVII. *Quadraginta, inquit, stadiis ab urbe (Memphi) montanum quoddam est supercilium, in quo stant pyramidæ multæ. Earum tres memorabiles sunt; due inter septem orbis miracula adnumerantur; singulæ altitudine stadii, figurâ quadratâ, altitudinem habentes paulò maiorem quolibet latere & mole se paululum excedentes.* Et paulo post. *Ulterius in montis altitudine majori tertia est, multò primis duabus minor; majori tamen impensa structa, nam ab ipsis ferè fundamentis usque post medium constat nigro ex lapide, ex quo mortaria faciunt, ab extremis Aethiopiarum montibus delato, qui cum & durus sit, & operatu difficilis, reddit opus sumptuosius.* Rhedopis meretricis, sive Dorichæ Sepultura. Plinius deinde singula exactius trutinans, hæc inter alia profert lib. xxxv. c. 12. *Dicantur obiter & pyramidæ in eadem Ægypto, Regum pecuniae otiosa & stulta ostentatio, quippe cum faciendi eas causa à plerisque traditur, ne pecuniam successoribus, aut æmulis infidianibus præberent, aut ne plebs esset otiosa. Multa circa hoc vanitas illorum hominum fuit, vestigiaque complurium inchoatarum extant.* Una est in Arsinoite

Nomo, duo in Memphis non procul Sect. III. Labyrintho, de quo & ipso dicemus. Totidem ubi fuit Mœridis lacus, hoc est fossa grandis. Sed Ægyptus inter mira & memoranda narrat harum cacumina extrema, quæ eminere dicuntur. Relique tres, que orbem terrarum fama impleverè, sanè conspicuae undique adnavigantibus, sitæ sunt in parte Africæ, monte saxeo sterilique, inter Memphis oppidum, & quod appellari diximus Delta, à Nilo minus quatuor millia passuum, à Memphis, vico apposito, quem Busirini vocant, à quo sunt asueti scandere illas. Et paulò post: Sed pyramidis amplissima ex Arabicis Lapidicinis constat, 360000 hominum annis 20 eam construxisse produntur. Et infra: amplissima octo jugera obtinet soli quatuor angularum paribus intervallis per octingentos octoginta tres pedes singulorum laterum, altitudo à cacumine pedes 25. Hæc Plinius. Et tametsi citati auctores quoad situm convenient, vix tamen est, qui cum altero in mensura concordet, quod factum credidem ob diversam mensurarum diversis nationibus usitataram rationem.

Hisce Neoterici accesserunt pyramidum mensores, quos intef Petrus Bellonius merito primum locum obtinet, qui data opera ad pyramidès mensurandas in Ægyptum concessit, sic autem dicit. Pyramides verò Ægypti adeò à veteribus celebratæ edito loco sunt, quæ procul 40 millium passuum apparere incipiunt. Hos Ægyptii Reginæ nuncupant. Quæ quidem magis admirandæ videntur propè insipientibus, quam ab auctoribus descriptæ sint: nam videntur esse montes immenses magnitudinis, unde Romanorum fabricæ, & antiqua opera nihil accedunt ad harum pyramidum splendorem & magnificentiam. Positæ autem sunt in loco valde deserto, seu solitudine, quatuor milliaribus à Cairo distante ultra Nilum tertio lapidis jactu, & earum amplissima reliquias etiam præstantia superat, quam omnes antiqui scriptores aspectu mirabi-

Petrus
Bellonius

Cap. I. rabilem esse scripserunt. Exstructa est

Magni gradibus foris prominentibus, atque 324 tuto pyramida passus in singula latera habet; à basi usque ad cæcumen continet 250 gradus, quorum

majoris à Belionio de scripta.

Singuli altitudinem habent quinque solearum calcei, novem pollicum longitudinis, adeoque vastæ est latitudinis hæc moles, ut peritissimus atque validissimus sagittarius in ejus fastigio existens, atque sagittam in aërem emittens, tam valide eam ejaculari non possit, ut extra molis basin, sed in ipsis gradus semper cadat. Fastigium ejus in planitiem definit 2 passus in diametro patentem, in qua 50 homines consistere que-

unt. Aliæ etiam duæ Pyramides sunt im-

^{2 reliquæ} pyramidæ. mensæ magnitudinis, sed longè minores prima, & harum trium minima, tertia sui parte major est ea, quæ apud testaceum montem est Romæ. Præter has tres pluri-

mæ aliae minores hinc inde per arenosum illud solum sparsæ sunt, plusquam centum, quarum né unica adeo vitiata spectatur, uti

Romanæ. Hæc Bellonius.

Quæ ferè congruunt relationi factæ Marci Grimani antistitis Aquileiensis, & postea Cardinalis:

hic enim uti antiquitatum perstudiosus, ita ipsem, dum in Ægypto, negotiorum causâ Venetorum ageret, eam mensus est, eamque concedit, & ad interiora penetravit. Pyramidis, inquit, hujus commensus justis passuum intervallis, quorum magnitudo trium palmorum antiquorum modulos aliquantulum excessisse putatur. Singula quadratae basis passus 270 circiter complectuntur; universaque pyramis ex redi- vivo, & præduro lapide constat; ejusque præcinctiones in satis convenientem longitudinem extenduntur, itaque toto opere adaptantur ac disponuntur, ut ad summum verticem usque, et si quam maxime difficilem, incommodumque præstent ascensum; singulae enim tripalmarem, ac semis circiter altitudinem habent, nec tantum utique prominentis planitiei noctæ fuerunt, ut scandentium vestigia iis commodè tutoque inniti possint. A basi autem usque ad verticem 200 circiter ac 10 præcinctiones habentur,

Marcus Grimanius Cardina- lis.

singulæque eandem prorsus altitudinem ob- Sect. III. tinent, adeò ut structuræ totius altitudo basis suppositæ latitudini æqualis omnino videatur. Præ omnibus tamen maxime & exactissimè illas observasse reperio Principem Radzivilium in peregrinationis suæ historia fol. 161. Verba ejus quantumvis longiora, adducenda tamen duxi, ut sigillatim omnia elucescant. Summo mane, inquit, una ante diem horâ ex hospitio egressi ad civitatem vetrem venimus, quæ à nova, quartâ milliaris parte, inter hortos semper eundo, distat; duabus verò horis post exortum solis traje- cto Nilo, quintâ milliaris parte peractâ, rectâ ad pyramides pervenimus, de quibus quoniam ab auctoribus multa produntur, ego quæ ipsem coram vidi, breviter annotabo. Constat omnium testimonio. Memphim civitatem sacris & prophanis literis celebratam, olim hic fuisse, nunc præter exiguae quasdam versus meridiem ruinas, ejus nulla apparent vestigia, steriles arenæ omnia cooperiunt, pyramides tamen 17 ad- buc integræ conspiciuntur, quarum duæ sunt majores, & tertia à Rhodope mere- trice constructa, est in primis elegans, vix tamen 60 aut 70 cubitorum habet altitudi- nem. Haec tres pyramides sunt planè integræ, & inter miracula mundi commemorantur. Duæ majores stupenda & incredibili sunt magnitudine; 300 habere cubitos dicitur. Intrinsecus habet artificiosos & peramplos gradus, quibus æquè ac extrinsecus ad ipsam usque summitatem ascenditur; habet & con- camerationes, quarum due maiores, una supra alteram erecta, quæ sepulchra Regum Ægy- ptii continebant; in inferiori extat etiam ho- die sepulchrum satis magnum, in quo corpus aliquod fuit repositum. Porro à quibus Regi- bus quanto sumptu, quo ve modo vel artificio, & num à Judæis in Ægyptiacaservitute constitutis, (quod omnibus ferè auctoribus placet) pyramidum hæ moles fuerint excita- ta, vel num iidem Hebræi aggeres & fos- sas, quibus Nilus deducitur (apparent ei- nim non naturâ, sed arte facta esse omnia) perfecerint, his toris judicandum relinquo.

Radzivi- lius.

Cap. I. Illud mirari magnopere convenit, cùm dictæ pyramides in sublimi monte, qui totus è vivo saxo constat, sint erectæ, quantum tamen è lapidum genere colligitur, apparet eas non ex ejusdem rupis lapidibus esse concinnatas, nec facile per vestigari potest, unde aut quara ratione tanta lapidum congeries eò comportari potuerit, quandoquidem etiam Nilus exundans tribus milliaris partibus à fabrica remotus procurrit. Sed nec aliud penetrari potest, cùm quilibet lapis tres cubitos longus & latus, altus verò plus quam uno fit & semis, quo labore & artificio in tam altum montem protrahi, & in summitate collocari potuerit. Maxima omnium pyramis ex lapidibus ejusmodi se-
Etis, & quadratis in formam montis cu-jusdam naturalis, singulari quodam arti-ficio est fabricata, & licet quadrangu-lari figura, ab ima parte sensim in cacu-men consurgat, tamen lapides isti qua-drati ita inæquali ordine compositi arte mirabili videntur, ut moles tota montis à natura formati speciem repræsentet. A-scensus propter lapidum crassitiem gravis ac laboriosus, securus tamen est, & licet passu convenienti usus fuerim, vix tamen intra unam & dimidiam horam pyramidis summitatem ascendi, ubi planities est qua-drata, spaciū decem cubitorum in quali-bet parte complectens.

Secunda pyramidis descrip.^a. Secunda pyramis paulò priore minor, ad geminum sagittæ jactum ab illa distat, ingressus interior ad illam non patet, quem tamen occultum esse volunt. Exte-rius ad medium usque potest ad illam con-scendi, cùm ad eundem modum, ut prior illa, lapides habeat compositos, nisi quod paulò planiores & minores sint. A medio verò lapides ita complanati sursum ascen-dunt, ut ultra progredi sit impossibile, quod eo maximè consilio factum appareat; inde verò tertia ejusdem pyramidis pars, usque ad summitatem lapides habet quasi neglectim & inordinate collocatos, ut in parte inferiori, ita ut nisi series illa saxorum plana, quæ ad aliquot denos cubitos e-levaratur, impediret, condescendi ejus sum-

mitas, quemadmodum prioris, facilè Sect. III. posset.

Tertia pyramis ad latus secundæ ver-
sus civitatem, est Rhodopes illius, cuius pyramidis
jam meminimus, tota ex lapide dolato, ut condescendi non possit, fabricata, à qua ad ternum arcus jactum etiam versus civita-tem, est caput collo & brachiis prominens ejusdem meretricis septem cubitorum altitu-dine, habitu mirabili, ex uno vivoque saxo exsculptum. Volunt nonnulli, quod ex illa status Rhodo-cavernam subterraneam in rupe excisam, quam lapidibus obrutam vidimus, angustus & occultus in caput hoc patebat aditus, atque inde oracula edita, vulgo gentilium existi-mante per ipsum capitum illa proferri. Ha-ctenus Radzivilius, qui quidem adeò exactè omnia descripsit, ut nihil eidem addi, aut demi posse videatur.

Inter cæteros easdem pyramides mirâ industriâ & curiositate anno 1616 lustravit illustrissimus vir Pe-trus à Valle, omnia & singula exami-nando, & cum auctoribus compa-rando, exactè & minutim observa-vit, à quo & ore tenus (erat enim, dum in vivis esset, inter paucos amicus sa-nè singularis) accepi, quæ & postea in Itinerario suo, quod hoc anno 1654 primum prodiit, omnia exactius de-scripsit.

Arabes paulò in earundem descrip-tione differunt. Sed ne quidquam intermisisse videamur earum rerum, quæ ad pyramides spectant, hic eo-rum relationes adducam. Ita autem eas descripsit Joseph Ben Altiphasi in libro de historia Ægypti, cui consonant ea, quæ Ben Salamas in libro, qui Hortus Mi-rabilium Mundi nominatur, tradit.

Pyramides quæ sunt in Ægypto, sunt Arabum de Pyrami-dibus rela-tio. maxime, duæ potissimum quæ sunt in fossa, quæ est Mefræ antiquæ ad occi-dentalem partem Nili. Dicitur quod eas ædificaverit Schur filius Schahaluak, fi-lii Schariak ante diluvium, & dicitur quod Hermes Trismegistus ob sapientiam suam,

Cap. I. suam, qui & hebraicè dicitur Henoch, & est Adris, super eum pax, cum sciret futurum diluvium, edificavit eam, & reposuit in ea omnia sua bona, & libros & quidquid habebat pretiosi. Est autem omnis pyramis quadrata, & politæ figuræ, si elevationem perpendicularē spectes, 317 cubitorum, circumdatur quatuor superficiebus æqualibus laterum, unumquodque latus 460 cubitorum. Est autem eo artificio ab ingeniosis architectis structa, ut nihil in ea alterationi obnoxium sit, sive enim venti vehementes irruant, sive terræ motus concutiant, nil tamen de ea aufertur unquam. Saxa singula, ex quibus constat, quinque cubitorum longa, alta duorum. Dicitur habere portas supra canales occultos subterraneas, singuli canales longi 20 cubitorum, & portas ex lapidibus habent, & canalis orientalis respicit meridiem, & canalis occidentalis occidentem, per singulos aditus patet in septem domos, singulæ domus septem planetarum nominibus insignitæ sunt, intrinsecus ad invicem dispositæ omnes. In singulis domibus idolum ex auro, quorum unum manum ori applicatam tenet, & librum in fronte. Si quis appropinquaverit ei, aperit os suum, & inventa est in ore ejus clavis catenâ alligata. Porro pyramidis orientalis, sepultus est in ea Sehurid Rex. Pyramidis occidentalis, in ea sepultus est frater ejus Hugith. Pyramidis Elmulum in qua sepultus est Aphrus filius Hugith. Sabæi recitant, quod in una harum sepultus sit Agathemon, qui est Seth, & in altera Hermes, & Elmulum, & Szab filius Hermis. Hæc ex Rabbi Abraham relatione, de qua uti nihil nobis neque ex prophanis nec ex sacris literis constat, ita quoque eam solitis eorum fabulosis narrationibus adscribendam censeo. Vide quæ de hisce amplius egimus Tom. I. Oedipi.

Atque ex hisce fusius forsan, quam Sect. III. par erat, demonstratis clarè patet mirificum architecti ingenium, tum in structura mirifica adornanda, tum in lapidibus tam vastis singulos suis locis admovendis. Res enim sine machinis, summa industria & prorsus Archimedæ constructis nequaquam confici poterat. At quibus tractoriis machinis usum esse putabimus, in lapidibus ex Arabiæ montibus tanta intercedine diffisis, per tam invia & impedita itinera in locum statutum advehendis? Quis hodierno tempore architectum reperiatur, cui ad simile quid attentandum animus sufficiat? Est enim lapidibus, quorum singuli, longitudinis 30 pedum, teste Herodoto, ita coagmata, ut sine ulla divisione lapidum in hunc usque diem integra perseveret; iti circuitu 3532 pedum, cuius singula latera tantum ferè spatii occupant, quantum longitudo fori agonialis Romæ, ut proinde fabrica hæc omnes sumptuosas Romanorum fabricas, uti sunt thermæ, amphitheatra, &c. multis parasangis sive magnitudinem, sive expensarum exorbitantium, sive denique magnificentiam & ingenium spectes, superarit.

Hæc dum scribo, Titus Livius Buratinus, architectus insignis, qui datâ operâ in Ægyptum prefectus est, ut omnia antiquitatum monumenta summa diligentia inquireret, inquisita delinearet, & sic posteritati thesaurum concrederet, mihi inter multa alia, hujus quoque pyramidis delineationem transmisit, unâ cum deserti in quo repertur, & cryptæ subterraneæ, in quam aditus ad mumias patet, ichnographia, quam hic unâ cum literis ad medatis apponendam duxi.

CAPUT II.

Delubrum ex unico lapide constrūdum.

INTER cætera Ægyptiorum memoria tranda, ab Amasi Rege constituta, & hoc est, quod delubrum quoddam ex integro & solido saxo trium annorum spatio, ope duorum millium hominum, ex urbe Elephantina Sai 20 die rum itinere distante advexerit, de quo exactè Herodotus in Euterpe circa finem. *Ad hæc quod non minimè sed maximè admiror, hoc est. Attulit ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina, in quo afferen-*

do triennium consumperunt duo millia de lectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domus extrinsecus est 21 ulnarum longitudo, 14 latitudo, 8 altitudo. Hæc est dimensio exterior domus ex uno lapide; interior autem ejus longitudo est 18 ulnarum seu cubit. latitudo 12, altitudo 5. Domus verò templo invehenda erat magnificentissima, seu vestibulum Minervæ, quod in Sai exstruxerat Amasis opere admirando, atque cætera

Mensura templi
monolithi.

ædificia tum lapidum, substrictionumque vastitate, tum Colosorum Andro-Sphyn gumque immanitate longè superans, ubi inter alia tres colossi videbantur, quorum medius 75 pedum, reliqui duo utrimque eum

stipantes singuli 20 pedum. Sed cùm ad vestibulum dictum monolithum ædificium pertraxissent, architectum, teste Herodo to, suspirasse ajunt, vel diuturni laboris pertæsum, vel ut ajunt propter mortem unius è gubernaculo.

Cap. III. gubernatoribus mole cedente oppressi, & quasi in desperationem actum operis ulterius promovendi, ibidem reliquisse. Atque hæc est admiranda illa fabrica ex integra rupe, imo monte excisa, quam quibus machinis spatio 20 dierum à *Sai* diffito promovere potuerint, vix est, qui a-

nimo concipere possit. Fuit hæc mo- *Sect. III.*
les spatio 20 dierum diffito advecta trium annorum tempore, uti dictum est. Quantum verò singulis mensibus, diebus, machinis promota fuerit moles, arithmeticis calculandum relinquo.

Totius Symmetriæ Computus.

Exterior.			Interior.		
Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.	Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.
Cubit. 21. seu ped. 42.	cubit. 14. seu ped. 28.	cubit. 8. seu ped. 16.	— cubit. 18. — seu ped. 36.	cubit. 12. seu ped. 24.	cubit. 5. seu ped. 10.

Differentia Interioris & Exterioris.

Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.	Quæ differentia constituit crassi- tiem murorum.
cubit. 3. seu ped. 6.	cub. 2. seu ped. 4.	cub. 3. seu ped. 6.	

Atque ex hisce mensuris facile curiosus Lector pondus totius eruat.

C A P U T III.

Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica.

Quæ de Labyrintho Ægyptiaco scribunt vetustissimi Auctores, *Herodotus, Diodorus, Strabo, & post hos Plinius*, omnem humanam fidem superare videntur. *Herodotus* ad primum ejus intuitum infinita admiratione defixum fuisse de se testatur. *Diodorus* omnibus operibus hominum industria unquam factis, superius excellentiusque fuisse scribit. *Plinius* potentissimum humani ingenii opus prædicat. Operis magnitudo, dispositio & magnificentia à variis variè exponitur, neque id mirum cuiquam videri debet, cùm Labyrinthum ingressi, quisque in tanta rerum spectandarum multitudine, id potissimum, quod maximè in admirationem traheret, referendum putaverit, unde dum nova semper & mirabiliora occurribant lustranda, facile inde confusis spectantium animis ex innumeris, uti singu-

la distinctè observare non potuerunt, ita confusè quoque & indistinctè posteritati illa consignarunt. Certè *Dædalum* hujus admiratione fabricæ capitum, inde occasionem cepisse alium Labyrinthum in *Lemno* condendi *Plinius* asserit; tametsi centesimam tantum partem ejus fuerit imitatus, dum sese ex inextricabili fabricæ structura etiam summo quo pollebat ingenio, explicare non potuerit. Situs est Labyrinthus ad *Lacum Mæridis* versus *Croco-* *dilopolim*, teste *Herodoto & Plinio*, quod & sepulchrum *Mæridis* esse volunt. Dividitur id primum in duodecim juxta *Herodotum*, & in sedecim juxta *Plinium* domicilia, tot videlicet aulas, seu potius ampla receptacula, vastissimaque ædificia, quot olim *Ægyptus* universa in Præfecturas, quas Nomos vocant, dividebatur. Erant autem, teste *Strabo*, singulæ aulæ Nomorum colum-

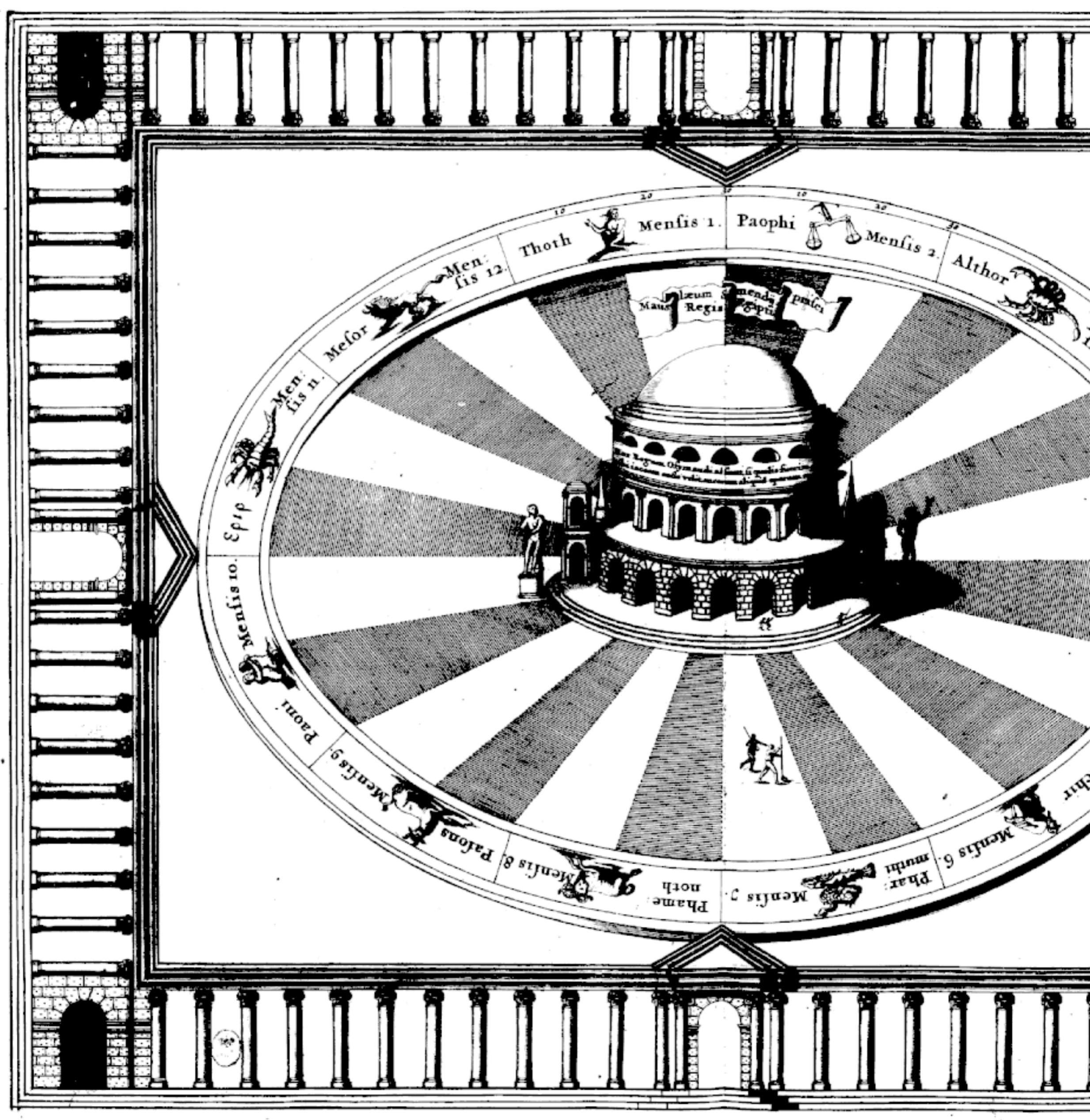
*Inexpli-
tabilis La-
byrinthi
magnifi-
centia.*

C. III. „ nis ambitæ, invicem, continuæ, viæ verò quæ ad eas tendunt ex adverso sunt „ muri, qui aulas ordine positas cingunt. „ Ante ingressam verò portam Cryptæ sunt multæ ac longæ, quæ inter se tantæ & tam mirifica tortuositate vias implicitas tenent, ut nemo ingredi aulam ullam possit; nec egredi sine duce, in explicabili nimirum illo viarum errore deceptus.

Descriptio coenaculum, portum, porti-uumque. Sunt hîc & coenacula altissima, porticusque nonagenis gradibus singuli exstructi, columnis ex porphyrite lapide fulciti, quos inter Deorum simulachra, Regum statuæ & summa monstrorum imaginam congeries. Quarundam verò domorum talis est, ab ingeniosa architecti inventione situs & dispositio, ut mox atque fores earum aperiuntur, formidabile tonitru audiri videatur. Dignum verò præ omnibus admiratione est, quod domorum singularum tabulata seu tecta, uti & cryptarum latitudines ex integris, teste *Strabone*, lapidibus, magnitudinis profus insolentis extructa sint, nullo profus nec ligni, nec alterius materiæ interventu. Verbo, totam fabricæ extensionem tria millia domorum comprehendisse referunt, quæ vel ingentem urbem æquare poterat. Sed audiamus singula exactè describentem in sua *Euterpe Herodotum*. Verba eius sunt.

Herodoti La- byrinthi descriptio. Regnabitibus in *Egypto* duodecim regibus, placitum est eis aliquod relinquere commune omnibus monumentum, ex eoque placito fecerunt Labyrinthum paulò supra *Mæridis* stangnum, maximè urbem versus, quæ dicuntur *Crocodilorum*, quam ego aspexi fama majorem: Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem ratiocinatur, minus concipiet, quam pro labore & sumptu hujus Labyrinthi, tametsi enim *Ephesi* templum memoratu dignum est, & in Samo, tamen Pyramides erant narratio-

ne maiores, quarum singulæ multis & "Sectio magnis operibus *Græciae* æquiparandæ" III. sunt. Sed eas quoque Labyrinthus antecellit. Etenim duodecim, cuius aulae sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinfecus, sex ad Aquilonem contiguæ, totidem ad Austrum vergentes, eodem prorsus muro conclusæ. Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora illis imposita, ut traque tria millia quinquaginta, quorum ea quæ superiora sunt, ipsi vidi mus, & quæ aspeximus, enarramus; subterranea vero auditu percepimus: nam qui Labyrintho præpositi *Ægyptiorum*, nolebant illa ullo pacto monstrari, quod dicerent illic sepulchra esse, tum eorum Regum, qui ædificandi Labyrinthi fuerunt auctores, tum sacrorum crocodilorum; ita de inferioribus docti comperimus, superiora ipsi aspeximus humanis operibus majora. Nam anfractus seu egressus per tecta, & regressus per aulas, uti erant diversissimi, ita infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclavia transiunt, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclavibus in aulas alias. Horum omnium lacunar, quemadmodum & parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum, singulæ aulæ maxima ex parte digestæ albo lapide, columnarum ambitu redimitæ, angulo quo finitur Labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub terra fit. Hæc est descriptio ab *Herodoto* curioso rerum omnium inspectore & admiratore observata, cuius descriptionem secutus, libenter hîc totius fabricæ rudem saltem quandam & superficialem ichnographiam in *Oedipo de fabricis* *Ægypt.* exhibuissim, si per tempus licuisset, ut lector ex ungue leonem colligere, & de præstantia ingenii talium operum architecti conjice-re posset. Sed id hoc loco opportunè, quantum

„aulæ sunt columnis ambitæ invicem
„continuatæ omnes uno ordine , & uno
„pariete tanquam parvo quodam muro
„ante se aulas sitas habent. Viæ vero
„quæ ad eas tendunt ex adverso sunt i-
„psiis muri, ante regressus cryptæ qui-
„dem multæ, quæ inter se vias flexuosaſ
„habent, ut nemo peregrinus ingredi
„aulam ullam possit, nec egredi sine du-
„ce, dignum admiratione , quod unius-
„cujusque domus tabulata ac etiam cry-
„ptarum latitudines ex lapideis tabulis
„integris , & magnitudine insolita ex-
„tructæ sint, nullo usquam nec ligni nec
„alterius materiae inteventu. At si quis
„tabulatum ascenderit is videbit lapi-
„deum campum magnum stratum la-
„pidibus , inde incidet iterum in aulas
„i ordine positas & columnis ex solito
„lapide innitentes ; parietes quoque i-
„plos ex lapidibus non minoribus com-
„positos. In fine ædificii quod plus
„stadio occupatur , est sepultura quæ-
„dam , pyramis quadrangula cujus
„quodlibet latus fere jugerum & altitu-
„do par sepulturæ , nomen est *Ismendas*,
„vel *Simendes* , dicunt tot aulas ibi fa-
„etas esse , quot erant Præfecturæ sive
„Nomii Ægypti ad quos causa consultan-
„di de rebus magni momenti conveni-
„re solebant. Ita Strabo. Quia tamen ex
Hecatœi relatione fabrica hæc *Ismendis*
Labyrintho minimè , sive magnificen-
tiam , sive vastitatem spectes , est in-

*absumpta erant, Olympiade 100. Non fo-
lum vero ab Ægyptiis sacerdotibus hæc
traduntur : sed Græci complures , & in his
Hecatœus , qui , Ptolemæi Lagi tempo-
re , Thebas profecti , historias Ægyptias
scriperunt , nobiscum sentiunt , de priori-
bus enim Regum sepulchris , in quibus tra-
ditur Jovis pellices conditas fuisse , reticens
singula ; solum regis monumentum , qui Si-
mendius est , tradit fuisse stadiorum de-
cem , cuius in aditu porta erat vario lapide
construēta , & hujus longitudinem duorum
jugerum , altitudinem 45 cubitorum fuisse
ait. Post hanc ingredientibus aderat lapi-
deum peristylum quadratum , cuius singu-
la latera jugera quatuor complectentur .
In eo pro columnis animalia erant sita ex
uno lapide 16 cubitorum ad antiquam for-
mam fabricata.*

Textura omnis superior teclæ confecta Magnitu-
ex lapidibus duorum passuum latitudine , statua-
rum.
variisque stellis cœruleis ornata. Ex hac
deinceps alter erat aditus , & in eo porta
priori similis , sed sculptura uberiori. In
ingressu statuae tres positæ erant ingentes u-
nius lapidis , Memnonis opus , harum una
sedens , cuius pedis mensura septem excede-
bat cubitos , cæteras Ægypti statuas ma-
gnitudine superabat ; due præterea usque
ad genu , altera à dextris , altera à fini-
stris , filiae , & matri , minores positæ. Hoc
opus non solum magnitudine conspicuum ,
sed arte mirabili , & lapidum natura ex-
cellens fuit , cum in tanta mole neque fissu-

Cap. III. ra quæpiam, neque macula inesset. Scriptum erat in eo.

Rex Regum *Osymandias* sum, si quæliis fuerim, & ubi jaceam, nosse velit, meorum aliquid operum exuperet.

*E*sse quoque & aliud signum matris ferrunt, unico lapide, cubitorum 20, habens super caput reginas tres, quæ ostenderent, filiam, uxoremque & matrem Regis fuisse. Post hanc portam & aliud erat peristylion superiori nobilior, sculpturis variis, in queis bellum erat contra Bactrianos, qui ab eo defecerant, gestum adversus hos quadringentis millibus peditum, equitum 20 millibus, in quatuor partes divisorio exercitu, quorum omnium filios Regum fuisse imperium. Prima muri pars obsidionem urbis (scilicet Bactrianorum) sculptam continebat ab ea parte, qua fluvius muros alluit. Rege deinde cum hoste congreffo leo una cum eo terribiliter pugnabat. Vide figuram fol. 43. insertam. Secundus paries sculptus erat captivis absque pudendis, manibusque, à Rege ductis, quæ nota erat illos fuisse animo viles, & corpore imbecilles. Tertium latus sculpturis variis picturisque decoris, Regis sacrificia, triumphosque devictis hostibus continebat. In medio peristylio erat subdialis ara ex pulcherrimo lapide, & opere excellens, & magnitudine miranda. In ultimo autem pariete statuae jacebant due ingentes ex unico lapide cubitorum 27, ad quas tres ex peristylio aditus patebant. Has prope domus erat columnis suspensa, cuius latus quoque duo jugera, id est, 480 pedes amplectebatur, in ea statuae lignæ haud parvo numero, referentes eos, qui in judiciis sententias ferrent.

Variis hieroglyphicis singulis expressa. Hi ab una parte muri sculpti 30 numero erant, in medio judicij princeps, cuius à collo suspensa Veritas penderet, & oculis esset subclausis, librorum cumulo circumstante. Hæ imagines præ se ferebant judices integros esse debere, & solam veritatem inspicere. Deinde ambulacrum erat dominibus plenum, in eisque diversa epularum ge-

genera suavi gustu præparata. Sculptus de Sect. III. inde eminentior cæteris Rex variis coloribus aurum argentumque, quæ ex aureis argenteisque metallis annuatim accipiebat, DEO offerens cum inscriptione summæ,

Minae ter decies centena, & ducenta milia millium.

Sequebatur deinde sacra Bibliotheca cum inscriptione,

Animi Medicamentum.

Erant deinceps omnium Ægypti deorum omnium imagines, Regis quoque dona ferentis, quæ cuncte competerent DEO. Ponè Bibliothecam domus sita erat egregia, in qua 20 es- sent Jovis & Junonis lectisterua. Regis insuper statua, ubi & Regis corpus sepulatum jacebat. Hanc circumstabant plurima habitacula, in quibus picta cernebantur animantia Ægyptia, omnia sacris apta. Circumibat monumentum aureus circulus cubitis 365, unius cubiti spissitudine, in quo descripti erant per singulos cubitos dies anni, & astrorum ortus atque occasus, quidve ea secundum Ægyptios astrologos observata significarent. Eum circulum ferunt, quo tempore Cambyses & Persæ Ægyptiis imperabant, ablatum. Hoc Osymandri monumentum non solum cæteris omnibus sumptuosius, sed & artificio excellentius fuit. Hactenus Hecatæus apud Diodorum.

In hac insolenti prodigiosi operis fabrica, tria maxime admiratione digna occurunt. Primum est statuarum tam multiplicium ex unico lapide constructarum, quarum singulæ 32 pedum altitudinem habebant. Excedebat has multis parasangis in secundi peristylii aditu ex tribus media, cuius vel pes solus ferè adæquabat altitudinem earum, quæ loco columnarum serviebant, ut pote 28 pedum, seu septem cubitorum longitudinis. Cum itaque pedis longitudo sit subsextupla ad totius altitudinem corporis, erat dicta statua, si erecta stetisset (sedentis enim habitu fere-

Cap. III. ferebatur) 168 pedum, quam ne *Rhodius* quidem Solis Colossus adæqua-
set. Memorantur & aliæ duæ prostratæ, quarum singulæ 108 pedum habebant longitudinem, quæ tametsi priori magnitudine cederent, præstantia tamen lapidis longè superabant. Secundò quadratum ædificium columnis innixum, cujus singula latera longa 480 pedes, columnis 27 ex integro lapide fulcita, quibus in superiori tecto totidem respondebant immensæ magnitudinis statuæ ligneæ. Tertium erat aureus circulus qui circumdabat *Simendis* monumentum, 365 cubitorum, qui totius anni dies, astrorumque ortus, & occasus, astrologorumque electiones, observationesque continebat, erantque singuli gradus unius cubiti, id est, 4 pedum, tam in longitudine quam latitudine, utrū & crassities, diameter ejus ex mathematico ratiocinio 120 circiter cubitorum, id est, 480 pedum erat, ex quo amplitudo loci quem occupabat, satis colligi potest. Præterea si aureus fuit, ut *Diodorus* memorat, & non ex ære inaurato, tota circuli moles 3650000, id est tres milliones, sexcenta & quinquaginta millia librarum pendebat, posito cubitum solidum aurii, five cubum aureum, qui 4 pedes tam in latum, quam in altum contineat, 10000 libras pendere. Quæ res vix animo concipi potest.

C O N S E C T A R I U M .

Hinc collige lector curiose, architectorum summam Geometriæ tum in singulis delineandis pingendisque, tum in singulis fabricæ membris rite disponendis peritiam & industriam, sculptorum prodigiosas ingenii dotes, in tam enoribus statuis, columnisque ex unico lapide servata humani cor-

poris perfecta proportione, effor- *Sect. III.*
mandis; auri quantitatem in unius or-
bis cœlestis fabrica, non minori in-
genii, quam divitarum felicitate de-
monstratam. Quæ sanè opera si paulò <sup>Veterum
incompatibilis per-
ritiae inge-
nium.</sup> penitus considero, ausim sanctè affir-
mare, hosce summi ingenii homines,
uti nihil humanarum scientiarum la-
tuit, ita earum ope humanis quoque
operibus majora præstisset, cum vel in
unica fabrica efformanda omnes artes
& scientias, Physicam & Mathemati-
cam conspirasse videam. Quis enim
hodierno die simile quid attentare au-
deat, nisi totius naturæ consultus, nisi
totius Arithmeticæ, Geometriæ, Opti-
cæ, Astronomiæ, Mechanicæ, Staticæ,
cæterarumque annexarum artium pe-
ritia ad miraculum præditus? Nemo
itaque miretur totius architecturæ ra-
tionem primò ab *Ægyptiis* ad *Greco*s,
ab his ad *Romanos* devolutam, in hunc
diem suam adhuc tueri existimatio-
nem.

Nil dicam hic de lacu *Mæridis*, qui, <sup>Lacus
Mæridis
descriptio.</sup> teste *Herodoto* plus admirationis habet,
quam omnia huc usque enarrata ope-
ra. Habet is in circuitu tria millia &
sexcenta stadia, ubi profundissimus
est 50 passuum, humana industria ad
aquas *Nili* stagnantes tum recipien-
das, tum iisdem deficientibus ad ter-
ram rigandam excavatus. De ejus mi-
raculo vide citatum *Herodotum in Eu-*
terpe singula exactissimè describentem.

Non memoro *Thebanæ civitatis* mi-
racula, quæ apud *Strabonem*, *Diodorum*,
& paulò antè citatum *Herodotum* vi-
deantur, quæ profecto tanta sunt, ut
ipfis auctoribus testibus nihil in hu-
manis rebus majus & excellentius fieri
possit. Atque hæc sunt quæ de Archi-
tectonica *Ægyptiorum* dicenda puta-
vimus.

*Circulus
aureus.*

CAPUT IV.

DESCRIPATIO EXACTA

SIVE

ICHOGRAPHIA

*Labyrinbi Ægyptiaci, potentia humana superioris, quem posteri
Chami Reges Ægypti mirabili opere ad Lacum Mœridis
extruxerunt.*

MUltæ sanè tum in *Babylonia*, *Græcia*, tum *Romæ*, alibique prodigiosæ fabricæ, quæ proinde ab auctoribus inter septem miracula mundi computatae, fuerint, recensentur, de quibus in præcedentibus actum est, sed quæ *Ægyptiorum* in vastis, & admirandis fabricis erigendis potentiam superarint, nullam invenio. Atque talis fuit fabrica Labyrinthis, quem juxta *Lacum Mœrides*, *Chami* progenies post erectionem pyramidum, unâ cum *Simandis* potentissimi Regis mausoleo, fundavit, cuius modum cum apud *Herodotum*, *Diodorum*, *Hecatæum*, *Strabonem*, *Plinium*, legifsem, tantorum operum admiratione attonito, magnum jamdudum nonnulla ichnographica delineatione tam immensæ fabricæ constructionem exprimenti æstuanti animo insedit desiderium; quod uti in *Oedipo*, de *Ægyptiorum* fabricis, fieri non potuit, ita in hunc locum opportunè differendum censui.

Architectus, ut omnium præcedentium seculorum monumenta multis, ut ajunt, parasangis excelleret, novâ & inaudita inventione non fabricam, sed quæ vel integrum urbem vastam exprimeret, condere est aggressus; in quo nescio an potius ipsam fabricæ admirabilem dispositionem, an architecti ingenium humano superius obstupescam. Sed ut ea luculentius explicantur curioso lectori, fabricam ab ovo, uti dici solet, exordior.

Erat, ut in hac præsenti Ichnographia patet, totum opus in quadro extactum, teste *Hecatæo*, atque juxta quatuor mundi partes dispositum, peristilio circundabatur, quod loco columnarum, uti *Hecatæus* narrat, fulcabant animalia, & statuæ Deorum *Ægyptiorum*, ex uno lapide 16 cubitorum longitudinis ad antiquam formam fabricatae, & si uni cubito tres palmos demus, singularum statuarum altitudo 48 palmorum, & ipsum peristylum, cum basi & peridromidibus facile 60 palmorum, ita ut per hujusmodi peridromia ambulacra suis balaustris instructa, spectari possit totius molis congeries. Latus peristylii, teste *Strabone*, ad 800 passus; *Plinius* verò ad mille passuum spatium extendit; *Hecatæus* verò decem stadiorum totius ambitum fuisse refert, ita ut ultra 1250 passus, quos ejus ambitui *Hecatæus* tradit, *Plinius* insuper jungat 2750 passus. Quicquid sit, nos certa mensura unum hujusmodi latus juxta Romanam mensuram, spatium quod est à Ponte Sancti Angeli hīc *Romæ*, usque ad S. Petrum & ultra, si non excessisse, saltem adæquasse, compemus, quod in quadrum eductum, ingentem urbem effecisse, luculenter pater, quin & ipse *Plinius* tria millia domorum comprehendisse memorat.

Per dicta hæc peristyla circumquaque aditus erant ad labyrinthum, quem *Strabo* in 30 Nomos, seu Præfecturas, *Plinius* in 16, *Herodotus* in 12, velu-

I.

II.

Cap. IV. veluti aulas quasdam non sine mysterio divisum ferunt. Nos *Herodotum* sequuti, eum in 12 partes, juxta principales *Ægypti* Nomos, seu Praefecturas dividendum censuimus, eo ordine, ut singulæ partes magnitudine quidem æquales, at juxta mysteria quæ in Nomis singulis *Ægypti* numinibus insignitis, magnis, & occultis ceremoniis peragebantur, ob arcanam Domorum habitaculorumque extructiōnēm essent diversissima: cum immensa hujus Labyrinthi structura aliud non exprimeret, quam templum Deorum immortalium, quo & Reges, & se, & ingentes thesauros suos unā secum condi vellet: essetque hæc fabrica quasi epitome quædam, & compendium istius templi, quod universam *Ægyptum*, numinum *Ægyptiorum* cultu consertam esse credebant, quemadmodum in *I. Tomo Oedipi de Nomis Ægyptiorum* fusè deduximus, & hic in exposita ichnographia vides. Per peristylia igitur in omnes 12 Nomos, aditus patet, quorum I. est Nomus Osiris nomine insignitus. II. Saiticus. III. Cynopolitanus. IV. Crocodilopolitanus. V. Bubafticus. VI. Thebaicus. VII. Heliopolitanus. VIII. Hermoniticus. IX. Memphis. X. Atribiticus. XI. Canopicus. XII. Heracleopolitanus. Et in hunc finem fuerunt à Regibus extractæ, ut unaquæque præcipuos *Ægypti* 12 Nomos exprimeret quos & *Herodotus* aulas vocat, unicuique urbi, aut Nomo proprias, in quibus sese sacerdotes, ad de rebus, ad deorum cultum; tum in iis per appropriatas ceremonias peragendum pertinentibus, tum ad *Ægyptum* per numinum tutelarium attractum magnum, conservandam, conferebant.

Et primò quidem notet lector, Nomos singulos, uni ex præcipuis diis, quos magno cultu venerabantur, consecratos fuisse; in centro verò aulæ nomicæ, tum eorundem simulacra, tum

Règis talis, & talis, qui Nomo domi-*Sect. III.* nabatur, ectypō, monumento opulentissimo, velut in cimeliarchio quodam, una cum corporibus balsamo conditis, reposita fuisse, ad quod per adeò tortuosas semitas adeò intricata differentium domorum habitacula per tot occultos meandrorum aditus dabatur, ut qui thesauris insidiarentur, ex tot tantisque viarum anfractibus, innumeralium portarum aularumque discriminibus, nec non ex tortuosis penetralium ambagibus, sese, teste *Herodoto* extricare minimè valerent. Dum enim ex camera in cameras, ex xylois in aulas per amplas, ex his in fana, ex fanis in colymbethras, ex his in hortos, ex his denique in novos ingentium aularum recessus, abundantes, dum remeare sine duce tentarent, tanto utique majoribus sese erroribus involutos reperirent, quanto plus processissent; neque putet quis, hujusmodi Nomorum structuram exiguum loci spatium, uti in præcedentibus de peristilio diximus, sed singula Nomorum latera unam tertiam milliaris partem occupasse, uti ex *Plinio* & *Hecatæo* colligimus, ac proinde haud palatii cujusdam per ampli, sed haud exigui cujusdam oppidi partem expresserint. Unde cum tota structura præter centralem Labyrinthum 12 hujusmodi oppida continuerit, lector colliget, qualis debuerit esse tota hæc coacteriorum Nomorum congeries? Et quemadmodum per multiplices viasum ambages ex Nomo in Nomum, sine impedimento aditus dabatur, ita quoque per peristylia nisi per quatuor portas, neque exitus, neque aditus concedebatur, ut proinde exteri sine duce viarum gnaro ingressi, perpetuò vagabundi errorum finem nunquam reperirent; qui verò ad medii, seu centralis Labyrinthi penetralia, in quo ceu centro quodam monumenta duodecim Regum artificiose extructa unā cum the-

Cap. IV. thesauris suis condebantur; certò, tanto ad eum intricatior dabatur aditus, quanto majores thesauri in eo continebantur. Ne verò illi sive ab exteris, sive ab indigenis auri fame instigatis invenirentur, certè necessaria illi fuit tam inextricabilis ad illos via, ut nimis introeuntes sine duce absque ulla spe exitus, in mortem citius, quam in thesauros inciderent. Quoniam verò neque forma, neque figura hujus labyrinthi ab auctoribus describitur, nos singulorum dispositionem, non qualis revera fuerit, sed qualis esse potuerit, aut debuerit, ad inauditam fabricæ monstruositatem ostendendam, eo, quem vides schematismo, omnia tamen ex *Plinii*, *Herodoti*, *Hecatæi*, *Strabonis* relatione, & mente eorum omnium, qui de Ægyptiis rebus scripserunt extracta hīc exhibenda censuimus. Verūm quia video, lectorem in multis hæsitaturum, & tam barbaræ magnificentiæ intentum scopum, sive finem nosse desideraturum. Certè, quantum ex auctoribus colligere licuit, illorum finis fuit, quemadmodum paulò antè innuimus, ut esset sepultura Regum, veluti in magnificentissimo, & compendioso totius Ægypti templo, diis consecrato sub eorum tutela, usque ad definitum metempchoseos fatum, incorrupti, illibatique conservarentur; de qua Metempchoosi quidem, sive revolutione animarum, quod est proprium Ægyptiorum dogma, à quibus & *Pythagoras* illud hau sit, fusè egimus in III. *Tomo Oedipi, Syntagmate de Mumis:* & in separato opere, cuius titulus: *Sphynx mystagoga;* sive *Diatribæ de Mumis hieroglyphicatis.*

Quia mos erat Ægyptiis Regibus, auri, argenti, & cimeliorum thesauros, & quicquid tandem pretiosum habebant, diis consecratos unā secum intrumbas deponere; quia verò verebantur, ne temporis successu, thesaurorum absconditorum notitia homines fame

impulsos auri ad thesauros detegendos *Sect. III.* excitaret, quibus prævisis sepulchra, uti cimeliarchia inextricabilibus viarum, tortuosisque recessibus ad ea aditum per multiplices labyrinthos ita obstruxerunt, ut nemo ex inaudita arte constructis itinerum anfractibus se expeditre unquam posset. Atque ideò teste *Herodoto*; structura Labyrinthi subterranea fuit, intra quam nullus Solis radius incidere posset, solis accensis facibus viarum ducibus penetranda: sic enim refert: *Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora illis imposita, utraque tria millia quinquaginta domorum, quorum ea, quæ superiora sunt, vidimus, subterranea verò auditu accepimus.* Nam qui Labyrintho præpositi Ægyptii, nobant illa ullo modo monstrare, quod dicebant, illuc sepulchra esse, tum eorum Regum, qui Labyrinthi ædificandi fuerunt auctores, tum sacerorum crocodilorum. Nemo igitur putet, subterraneum illum Labyrinthum habitatum fuisse, sed sacerdotibus subinde, ad deos sacrificiis, variisque ceremoniis in festorum solemnitatibus, veluti in adytis sacris propitiandos, eum adire consuevit, ut paulò antè diximus. Ut verò istiusmodi structura æternū duraret, in illo nihil ex ligno, calce, terrestriumque portionum cumulis, sed immensa vastissimorum lapidum, marmorumque congerie, proportionatâ tamen symmetriâ, non obstante viarum multiplici tortuositate, constructum fuisse; norant enim omnia præter durissima marmora temporis successu, corruptioni patere, uti in *Obelisco Pamphilio* de proprietate faxi, quo obeliscos extruebant, diximus. *Habes hīc,* lector, subterranei Labyrinthi ichnographiam paucis pro dignitate rei expositam. Nihil porro restat, nisi ut nonnihil de supraposita Labyrinthi fabrica dicamus.

Cap. IV.

Superior Labyrinthus.

De hoc Labyrintho sic dicit Herodotus. *Ita de inferiori docti compserimus, superiora ipsi aspeximus humanis operibus majora. Nam anfractus seu egressus per tecla, & regressus per aulas, uti erant diversissimi, ita quoque infinita me admiratione afficiebant: ex aula in conclavia transfitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclavibus in aulas alias, &c.*

Hanc descriptionem omnino similem fuisse, utpote supra cuius fundamenta construebatur, inferiori ichnographiae à nobis adductæ, ut videlicet inferiorem architecturam, quæ tenebris involuta jacebat, ex superiori supposita conjecturarent. Erat enim ita superior, uti inferior in 12 Nomos distributa, utramque enim Herodotus tribus millibus domuum constitisse narrat. Ichnographiam itaque nostram ita disposuimus, ut quæ infra tecta essent, supra in proptulo patarent.

Synopsis rerum in Labyrintho conten-tarum.

1. Totus Labyrinthus peristylio circumdabatur sub forma quadrati, & juxta 4 mundi angulos disposita, uti in schematismo monstrat latus A B C D, & E F G H, latus oppositum; deinde duo latera pariter opposita, quæ quia optica projectione exprimere non licuit, saltem per orthographiam linearēm H I, & F G exhibuimus. Cum enim ichnographicos Labyrinthum exponere vīsum sit, eaque omnem projectionem opticam respuat, uti Optici nōrunt, totius molis ambitum saltem eo, quo licuit, modo exhibuimus.

2. Duodecim Nomorum districtus, quibus Labyrinthus constabat, invenies singulos ordine numeris suis expressos una cum genialis figuræ simu-

lacro in medio Nomi posito, ei videlicet deastro, cui Nomus consecratus erat, qui quidem omnes labyrinthæ structuræ constabant, quos nos non eā quidem delineatione, quā olim constiterunt, sed eo modo, quo esse debebant, aut poterant, exhibuimus, ita tamen, ut quantum ex auctoribus colligere licuit, mysticâ quadam formâ unicuique Numini congruâ constarent; ubi notā, notam hanc O vel portas significare, ex quibus undique dabatur ingressus, egressusque ad inumeras alias portas aulasque; ipsæ vero lineæ, mufos: hæc vero figura ☺. significat scalas seu cochlides, ex quibus ex inferiori ascendebatur in superiorem Labyrinthum patulum & luci expositum.

Medius vero Labyrinthus, is erat, in quo corpora Regum balsamo condita unâ cum thefaturis eorum deposita erant, præterea sacrorum Crocodilorum monumenta exhibet, queni nos tanquam inaccessum modo nostro verisimili conjectura exhibuimus.

Peristylia vero A B C D &c. superiorem Labyrinthum sustentabant, in quibus loco columnarum molem sufficientium numinum *Ægyptiorum* statuæ, singulæ cam habitu unicuique congruo, immodecæ magnitudinis spectabantur, singulas quoque 48, alii 70 palmorum altitudinis fuisse contendunt; erantque in toto ambitu 48, juxta 48 deorum mansiones, quas in cœlesti globo constituebant, ut ex *Oedipi secundo tomo de astrologia Ægyptiorum* patet.

Quæritur tandem, in quem finem tam grande, tam invisum, tam admirabile opus, cui simile neque anteriores, neque posterioribus seculis, ulla humana potentia condere potuit, tot tamque immensis sumptibus extruxerint? Respondeo, quod & *Plinius* sensit, otiosam fuisse superborum primæ-

Cap. IV. vorumque Regum jactantiam, & barbaram, stultam otiosamque ostentationem, quâ ad æterni nominis consequendam celebritatem perciti, ne quisquam posteriorum se de operum similium magnitudine, stupendisque mo-

libus exstruendis præsumere posset, *Sect. III.* aut similia se perficere posse, non dicam attentare, sed ne cogitare quidem auderet. Nihil igitur restat, nisi ut ipsam labyrinthæ fabricæ constitutionem fusius exponamus.

C A P U T V.

*De tempore, quo tanta opera constructa fuerunt.**Cap. V.*

QUæcumque de Babylonis monumentis à *Nembrod*, *Nino* & *Semiramide* extructis paullò ante tradidimus, illa intra annum, post diluvium 275, quo linguarum divisio accidit, usque ad annum post diluvium 450 peracta fuisse, ex chronologica nostra tabula luculenter constat. Constat quoque ex supra adductis & probatis, in *Turris* fabrica, totum genus humanum unà tum in *Babylonis* seu *Senndar* regione, tum in vicinis *Mesopotamiæ* & *Affyriæ* regionibus collectum fuisse. Post confusionem verò, quæ anno 275 post diluvium contigit, tum primùm in varias mundi partes genus humanum dispersum fuisse. Quia verò *Chamo* forte *Ægyptus* obtigerat, cum universa familia, filiorumque *Chus*, *Misraim*, *Phuth*, innumerablem filiorum progenie associata in destinatam sibi *Ægypti* regionem concessit, ubi terram omnium rerum affluentia præditam invenientes, ex aquæ Niloticæ fœcunda natura & proprietate, mox in ingentem hominum multitudinem excrevère, cujus ope freti, dum recordarentur mirabilium operum à *Nembrod*, *Nino*, cognatisque peractorum in *Babylone*, & ipsi multitudine hominum armati, ad imitationem eorum vastas illas, quas descripsimus, pyramides in sepulturam suorum patrum erexerunt, ad imitatione

nem *Semiramidis*, quæ viro suo *Nino*, ejusque Patri *Nembrod*, sive *Belo*, in *Affyria* juxta civitatem *Ninivem* pyramidem quam supra descriptimus, prodigiosæ altitudinis, unà cum obelisco omnium eorum, quæ hominum industria unquam facta sunt, maximo in *Babylone* erecto, constituerat. Quid verò per pyramidum, obeliscorumque mysticas figuræ intenderint, fuse in *Obelisco Pamphilio* & *Oedipo* exposuimus. Vivebat tunc temporis in *Ægypto* vir magni ingenii ex Chananæ stirpe prognatus, & admirandus tum naturalium, tum humanarum divinarumque rerum investigator, quem *Ægyptii* Σωῦθ, *Arabes* Adris, *Græci* Σεμιλῶ τετραγένεσον dixerunt. Hic ad nominis immortalitatem consequendam aspirans, mysteria divinitatis quæ à *Semo* vivente adhuc & à *Chamo*, ex cuius familia erat, audiverat, per novum & inauditum genus literaturæ, quam hieroglyphicam posteri dixerunt, symbolis ex universæ naturæ gradibus assumptis, dicta divinitatis & naturæ occulta sacramenta, saxis in formam obeliscorum erectis æternum duraturis insculpsit, quæ ideo columnæ *Hermetis* à posteris dictæ fuerunt. Nam ut rectè *Famblichus*: Pythagoras, Plato & Eudoxus omnium scientiam ex columnis Mercurii didicerunt: sed quoniam hæc omnia in obelisco

الادريسي
Adris.

quam

Cap. V. quam amplissimè prosecuti fuimus, eo lectorem remittimus. Hoc pacto posteri exempla Patrum suorum fecuti, nihil aliud meditari videbantur, quam ut quisque in visis fabricarum monumentis, æternam nominis gloriam apud posteros consequeretur. Et hæc quidem omnia à Regibus *Ægypti* 400 annis ante ortum *Mosis* gesta fuisse in *operibus nostris Hieroglyphicis* ad longum demonstravimus. Quod vero hæc omnia processerint à Regibus *Ægypti*, Nepotibus *Chami*, *Chus*, *Misraim* & *Hermete Chananeo*, monstrat sepultura *Simendis*, ubi memor inauditæ victoriæ, quam contra *Babyloniorum* Regem *Zoroastrem* obtinuerat *Ninus*, totam historiam in Aulis ingenti magnificentiæ exstructis marmoreis saxis insculpi curavit. Erat in *Babylone* quoque ingens Palatum *Nini*, intra cuius muros dicti *Nini* cum leone, & *Semiramidis* cum tigride con-

certantis simulachra, cæterarumque *Sect. III.* ab eo gestarum rerum series insculpta conspiciebatur, quam & dictus Rex *Smendius* pariter palatio à se construeto intulit. Omnes igitur pyramidum, obeliscorum, labyrinthorum structuras, una cum arcana hieroglyphicæ literaturæ descriptione ante *Mosis* ortum jam constitisse, citatis paulò ante libris, varia auctoritatum farragine comprobatum reperiet lector. Nihil igitur primis istis post diluvium usque ad *Mosen* 800 circiter annis, ad magna & ardua aggredienda superfluisse videtur, nisi vera fides, & divinæ religionis cultus, à qua uti stirps *Chami*, à DEO quippe maledicta declinavit, ita quoque fenestræ ad omnem superstitionem aperiens, non *Ægypti* solummodo, sed universam terram ψυχοπολυθεῖας, sive falsorum ridiculorumque numinum multitudine & varietate replevit.

C A P U T VI.

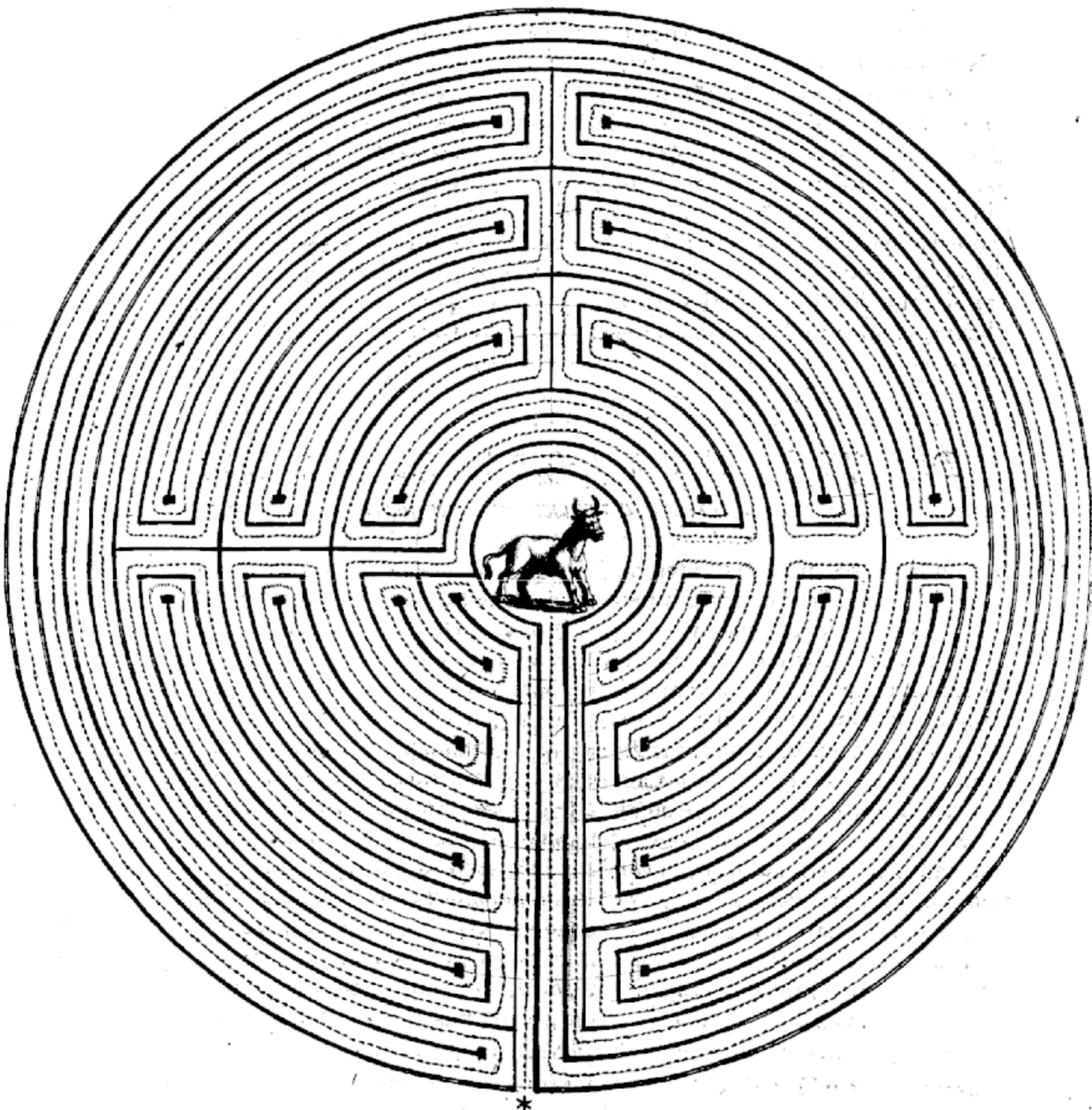
De artificiois machinis in Labyrintho ad eos qui ingressuri erant terrore concutiebant exstructis.

Cap. VI. **A**uctores præterea hisce varia junxisse ferunt terriculamenta, quibus ingredientes vehementi terrore percellebantur, & *Arabes* quidem de hisce Labyrinthæis meatibus potissimum loquuntur, dicunt primò certis in locis statuas fuisse positas, quæ pavimentum dum pede ingredientes percuterent, statuæ mox ore & fauibus horrendis, brachiis quoque solutis tam arctè ea stringerent, ut vel solo amplexu exanimarentur. 2. Aulas nonnullas eo artificio constructas; ut vel sola voce prolata per varios reflexionum circulos inter saxeos parietes factos soni vox in immensum aucta non unam, sed integri exercitus clamantis tumultum referret; unde ex-

terrefacti exploratores dum fuga suæ vitæ consulunt, majoribus implexi erroribus timore exanimes caderent; portis quoque apertis nescio quem horrendum sonum percipi, quo attoniti, & panico quodam terrore perculti ab ulteriori inquisitione desistere cogrentur; *Strabo* præterea, narrat *Thebis* colossum immensæ granditatis fuisse ad cuius abacum certa hora peregrinus quidam sonus percipiebatur, quem ipse quoque se audisse fatetur, an verò istiusmodi technasma casu, an magico artificio, aut ingenii solertia constructum fuerit, alijs discutierendum relinquit; huc pertinet statua *Memnonis*, quæ orientis solis radiis percussa, nescio quem harmonicum sonum edere

ICHOGRAPHIA

LABYRINTHI alterius a Dædalo Architecto ad formam Ægyptiaci in CRETA
Insula constructi, quem postea fabulose narrationes de Theseo, Minœ, Ariadna et Mi-
notauro veteres Poetæ et Oratores celeberrimum fecerunt.

Cap. VI. solebat; in certis quoque Regum se-pulchris igneas flamas videri perpetuo lumine præditas, quod quomodo fieri potuerit 4. tomo in *Oedipo Syntag. de lucernis veterum Ägyptiorum* docuimus. Multa similia passim citant

auctores in subterraneis Ägyptiorum Sect. III. adytis spectari paradoxa sane & incredibilia, quæ omnia in 3. parte *Oedipi Syntag. de mechanica, & magia Ägyptorum*, multiplici auctorum testimoniis confirmata, congesta reperies.

C A P U T VII.

*De Labyrintho in Creta, Lemno, aliusque Græciae locis
ad similitudinem istius Ägyptiaci constructis.*

C. VII. **S**TUPENDA nostri Ägyptiaci Labyrinthi moles, vastitas & magnificencia ita animos cæterorum diffusa fama accedit, ut nec *Græci* nec *Romani* se continere potuerint, quin in Ägyptum profecti eorum spectarent fabricas quas ab historicis veluti humanis operibus superiores acceperant; fuit inter cæteros *Græciae* architectos, *Satyrus*, quem alii cum *Dædalo* confundunt, qui *Plinio* teste, data opera in Ägyptum se contulerunt, ut juxta Ägyptiorum molimina fama supra æthera nota simile quid machinaretur in *Græcia*, etenim cum Labyrintham structuram exactius explorasset, in tantorum operum contemplatione animo ingenioque confusus, nequidem centesimam partem istius Labyrinthi quem in *Creta* & *Lemno* insula construire moliebatur, imitatus sit; uti in præcedentibus ex *Plinio* recensuimus, & *Plutarchus* quoque apud *Natalem Comitem* hoc pacto sive historiam sive fabulam exponit; *Theseus*, inquit, ante *Pirithos* societatem adhuc adolescens in *Cretam* cum iis navigare voluit & unus ex iis, qui quotannis pro morte *Androgei* ad *Minoëm* *Regem* *Cretæ* tributi nomine mittebantur, quos dicebant in *Labyrinthum* inclusos à *Minotauro* vorari; fabulantur *Minotaurum* corpus totum habuisse hominis, at caput bovis, hic erat in *Labyrintho* loco amplissimo & inextricabili viarum plurimarum ambage, qui factus fuerat ad Ägyptiaci illius *Labyrinthi* formam ad

Crocodilopolim extructi. De *Ariadna* vero *Minois* filia & *Minotauro* fabulam, si quis exactius quidpiam nosse desiderat is adeat *Natalem Comitem* aliosque mythologos, quia omnia quam diffusissimè descripserunt, nos ob nefandas quæ in iis occurrunt obscenitates ea consulto omittenda censuimus. Hujus verò *Labyrinthi* plerique auctores architectum faciunt *Dædalum*, *Plinius* potiori voce auctorem facit paulo ante citatum *Satyrum* qui in *Creta* & *Lemno* extructurus *Labyrinthum* data opera in Ägyptum profectus est, ut ex admirabili labyrinthæ molis structura similem construeret, sive molis vastitatem, sive ingenii vim spectes, prorsus imparem. Certe ex variis relatione dignis accepi, in *Creta* in spatio campo ejus etiamnum vestigia spectari ad multa millia passuum. Unde peringeniosus *P. Christophorus Grumbergerus* Societ. nostræ excellens mathematicus, *P. Clavii* in re mathematica olim socius & calculator, dato, diametrum ejus 336 passuum fuisse, ejus capacitatem gyrorumque anfractus atque tempus in iis percurrendis insumptum, demonstrandi occasionem sumpsit. Præsupponimus autem *Satyrum* Plinianum hujus *Labyrinthi* architectum in eo extruendo non confuso & tumultuario labore usum fuisse, sed sibi figuram rotundam seu omnium capacissimam selegisse, atque ingeniosa inventione primo murorum ambitus va-

C. VII. riosque flexus & reflexus cum summa proportione primo in prototypo quodam expressisse, quem & dictus Pater *Grumbergerus* meliori modo, quo fieri potuit & debuit, hanc præsentis ichnographia exhibendum censuit. Unde partim ex ejus ambitibus Cyclicis, partim ex rectis tramitibus ingressurus ad centrum fabricæ filo *Ariadnæ* ductus, 5. horarum spatio ob inextricabiles errores pertingere vix potuisse ostendit, qui vero Labyrinthum sub quadrata forma statuunt, illi adytum tam difficilem reddunt, ut sine fili ductu facile exitum non reperiant. Vide figuram Labyrinthi Ægyptiaci medium sub quadrata figura positam, Cap. IV. insertam: si quis vero perat, quam grandem glumum & quot passuum esse oportuerit, dico, si quis omnes ambitus circulares & directos transites in passus resolverit, inventiet is 4500 & amplius passus, quæ 4 millaria Italica & 500 passus efficiunt, filum itaque 4500 passuum esse debebat, quod chordarum aut filorum conglomeratione glumum tam grandem efficiebat, ut vix ab homine aut iumento portari posset. Quemadmodum vero in Ægyptiaco nostro Labyrintho præter eum qui centro totius fabricæ circumdabatur (quem & *Satyrus* sive *Dædalus* in *Creta* unice imitatus fuerat) tot Labyrinthi erant,

quot Prefecturas seu Nomos eum continuisse supra ostendimus, omnia vero simul connexa unum Labyrinthum conficerent, ita quoque adeo inextricabilibus anfractibus multiplici aularum, porticum, aliorumque similiū gurgustionum tortuositate implicabantur, ut si filo *Ariadnæ* uti vellent, ne quidem ad redeundum unde venerant se evolvere per integrum mensem potuerint; & ne centeni quidem homines aut jumenta chordarum seu filorum glomos portare sufficerent, quo sine subsidio *Ariadnæ* ab inextricabilibus anfractibus exitus nunquam sperari poterat. Sed quæres quomodo sacerdotes Labyrinthi præfides sine errore labyrinthæas tricas vitare potuerint, dico hos haud dubiè simili ichnographia supra exhibita delineatione usos fuisse atque in omnibus flexuris, signa 4 mundi partium incisa numeris aut quibuslibet aliis notis impressa fuisse, atque hoc ichnographiæ modulo, quo eundum, quæ viæ tenendæ, tum ad Nomorum centra ubi sepulchra Regum, tum ad centrum totius Labyrinthi, ubi mausolea regum una cum Thesauris eorum condita erant, cognoscerent. Sed hæc de labyrinthis miraculis ad lectoris curiositatem dicta sufficiunt.

C A P U T VIII.

Tropologia Epilogistica Labyrinthi.

C. VIII. **V**eteres sapientes per Labyrinthum nil aliud videntur significare voluisse, nisi perplexam esse multisque difficultatibus implicatam vitam hominum, cum ex aliis aliæ semper graviores orientur; è quibus nemo se, nisi per singularem prudentiam & fortitudinem explicare potest; verum ea non duntaxat in privatam vitam, sed in ambitionem homi-

num cadunt, quæ omnia mirificis difficultatibus & erroribus sunt implexa; verum quia difficilis est voluptatum quam difficultatum certamen, ideo *Theseus* tot horrificis monstris trucidatis, tot laboribus exantlatis, tot periculis involutus fuit ut voluptatibus & effrenato quodam libidinis œstro percitus, tandem fortia gesta infelici fine concluserit. Sed ut hæc paulo exactius pon-

C. VIII. ponderentur , quid aliud Labyrinthus exprimit ; nisi mundum in quo vita mortalium æstuat , dolore suspirat , & anxie inquirit ea, quæ ipsi æternæ ruinæ causa sunt. Sunt autem tria potissimum, quæ vitam mortalium inextricabilibus erroribus involvunt ; quorum primum est in magnatibus ambitio ; in *Penelopes* procis Philomania, in omnibus invidia vindictæ socia, quibus infelicissimi mortales in labyrinthæis hujusmodi meatus exagitati de tricis innumeris intricas inevitabiles , sine spe remedii, involvuntur & implicantur, donec tandem *Minotauro* devorandi , miserando fine cedant , & si ambitionis vitium penitus expendamus , videmus huic deditos verè in labyrinthæis erroribus vitam miserabilem consumere , utique periculo tanto majori quo grandiori folio eminuerint , dum enim regna regnis jungere , novos principatus erigere, supremam mundi curam prætendunt ; o quot curis , vigiliis , solicitudinibusque insudandum est ; quot tricis nugisque se implicant ; quot periculis sese exponunt , quo terrore percelluntur , ne incauti in os *Minotauri* tandem incurvant , unde spem inter & metum ; perpetuum fluctuantes , quanto plus in tramitibus sibi constitutis provehuntur , tanto majoribus erroribus involutos se reperiunt , sine ulla spe conceptam molem ad desideratum finem perducendi , unde plerumque rabie ex adversæ fortunæ jactu dementati , invidiæ oestro perciti paulatim contabescentes , idem iis quod *Theseo* contingat. Hisce erroribus jaçtantur omnes ii qui post tot fortium gestorum

specimina , tot devictos populos , post *Set III.* tot monstra domita tandem intra effrenatae libidinis labyrinthæas tortuositates , aberrantes veri *Penelopes* procice mente vacui , in aperto lumine cæcitate perculsi & idolo venereo perpetuò intenti mentem funestent , adeo ut meretricio porcorum instar luto incrustati , nihil aliud agitent , non sua nec se ipsos phanatico quodam morbo cætenis ignorantiae & turpitudinis arctè constricti curare videantur. Atque his quidem cum nulla evadendi spes afflugeat , quid aliud restat , nisi , ut *Minoi ταυρούσεφω* in cibum destinentur. Hujusmodi Labyrintho se committunt omnes ii , qui divitiarum opumque Thesauris plus æquo inhiant , omnes invidiæ & vindictæ furori dediti juxta illud,

*Auri sacra famæ quid non mortalia cogis
Pectora.*

In quibus omnibus invidia , vindicta , cæteræque potentiores animi perturbationes æquo Marte concertant , sed enim quis tandem à labyrinthæis hisce erroribus liber & immunis statuendus est ? nullus alias nisi quem funis *Ariadnæ* duxerit , quem ego nil aliud esse dixerim , quam hominem rectum , justum , prudentem , nec non timore DEI perculsum , rerum humanarum contemptorem , qui in solo DEO spem suam collocatam habet ; hic enim recto intentionis filo in hac ærumnosa mortalium vita munitus , liber & sine impedimento sese evolvere , DEO duce , poterit. Sed hæc de Labyrinthis dicta sufficiunt.

CAPUT IX.

De Græcorum superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in Græcia moliti sunt.

1. *Templum Dianæ Ephesiæ.*

Inter cæteras fabricas, quarum veteres scriptores mentionem fecerunt, occurrit 1. *Templum Dianæ Ephesiæ*, inter septem mundi miracula annumeratum, in quo à tota *Asia* ducentis & viginti annis laboratum fuisse *Plinius* tradit. In palustri solo constitutum fuit, ne terræ motu concuteretur, & ne in lubrico & instabili tantæ molis fundamenta locarentur, architectus *Ctesiphon* ante calcatis ea substraverat carbonibus, deinde velleribus lanæ. Templi longitudo dicitur fuisse 425 pedum, latitudo 220, columnæ in eo 127. à singulis Regibus factæ, ex quibus 36 erant cælatae; & quamvis in eo statuarum, peridromidum, peristyliorum magna fuerit rerum varietas, veruntamen ad sublimem architectonicen *Ægyptiorum*, ipso *Herodoto* teste, non pertigerunt. Quantum vero ex auctoribus colligere potuimus, ejus structuram æri incisam passim obviam consulant.

2. *Artemisiæ Cariæ Reginae Mausoleum.*

Artemisia *Regina Cariæ Mausoleo* marito defuncto sepulchrum erexit, inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo 25 cubitis in sublime ferebatur; triginta sex columnis cingebatur, patebat ab Austro, & Borea 63 pedes, toto ambitu continebat pedes 411. Ipsum ab ortu cælavit *Scopas*, à Borea *Briax*, à meridie *Timotheus*; ab occasu *Leocares*. *Regina* opere nondum absoluto fatis concessit. Artifices tamen non recesserunt, nisi eo consummato. Ab hoc sepulchro omnia Re-

gum Imperatorumque monumenta tanquam preciosâ Mausolea vocantur, ita *Plin.* de quo *Propertius* l. 3.

Nec Mausolei dives fortuna sepulchri Mortis ab extrema conditione vacat.

3. *Colossus Rhodius.*

Cares Lindius *Lysippi* discipulus, architectus, quæ in *Ægypto* viderat, stupenda statuarum prodigia, earum majestatem imitaturus, constituit similem in *Rhodo* tanquam loco peropportuno erigere, quem & *Colossum Solis* appellandum censuit, *Apollini* dicatum. Fuit is altus 70 cubitis, id est 210 palmis, qui post quinquagesimum sextum annum terræ motu prostratus etiam jacens miraculo fuit, pauci pollicem ejus amplexabantur, majores erant digiti, quam pleræque statuae; vasti specus de fractis membris in eo hiabant, spectabantur in eo magnæ molis saxa; ad portum Rhodiorum erectus naves intra crura transentes admittebat; *Suldanus* *Ægypti* occupata *Rhodo* ex ære hujus statuae non gentos camelos onerasse traditur; sumptus in eo facti, duodecim annorum tempore 300 talentis constituisse feruntur, ubi nota haud dubiè errorem magnum irrepsisse, dum alii uti *Plini* interpretes interpretantur: quem enim Colossum Solis *Plinius* 70 cubitorum altum fuisse tradit, *Volaterranus* septingentorum altum facit cubitorum, & contra quem auctores dicunt, ex ære hujus statuae Soldanum *Ægypti* 900 camelos, *Volaterranus* 90 dicit onerasse: hoc enim pacto res credibiliior fiet, cum alias altitudinem Colosi juxta *Volaterranum* fuisse oportuisset

2100 palmorum, quæ fere ; milliaris adæquant, quod à nemine concedetur nisi ab imperito, ne dicam stolido homine: convenientius itaque non

900, sed 90 camélos eo oneratos dicemus, ut proinde errorem in numeris contigisse certum sit. Dicendum igitur, altitudinem 70 cubit. & 90 camélos

M

los

Cap. IX. los eo ære oneratos fuisse. Varii præterea Colossi à variis fuerunt erecti, de quibus vide *Plinium*, in Ægyptio Labyrintho jam demonstratum fuit, non unum Colossum, sed tot quod peristyla Labyrinthi columnas habebant, quæ omnes deorum statuæ regumque fuerunt immensæ altitudinis, & quod mirum dictu singula ex uno lapide Thebaico exsculpta. Erat autem una inter cæteras *Herodoto* teste, cuius vel solus pes longitudinem habebat septem cubitorum, id est 21 pedum; cui juxta proportionem humani corporis altitudo congruebat 147 pedum; quæ sanè omnes hujusmodi Colosorum moles quæ factæ fuerunt unquam, longè superabat. Erexit & in Capitolio *Lucullus* ex *Apollonia* traductum 30 cubitorum, & constabat festertiis 150. *Lysippus* magister *Caretis*, *Tarenti* alium colossum erexit 40 cubitorum; & ne *Neronem* præteream, aureum is erexit Colossum in monte Palatino, de quo mira narrant Rom. rerum scriptores, quos consule. Sed qui *Ægyptios* mirabilium operum magnitudine superavit invenio neminem; & vel inde patet quod nonnulla eorum monumenta

in hunc usque diem à 4000 annis durent, cæteris omnibus quæ à Græcis & Romanis exstructa fuerunt, ne vestigio quidem relicto, destructis. Fuit & apud *Romanos* theatrum, quod *M. Emilius Scaurus* in sua ædilitate extruxit 360 columnis conspicuum, cujus pars scenæ erat ex marmore, media è vitro, (quod ego nil aliud fuisse crediderim quam ex speculari materia compositum) columnæ ima 48 pedum; erant inter columnas signa ærea 300 numero, cavea capiebat hominum 70 millia. Ita *Plinius*. Innumera hoc loco, de memorandis *Romanorum* monumentis adducere possem, verum cum ea passim tum apud *Plinium*, *Lipsum* aliosque occurrant, ea consultò taceo. Mirum tamen ex tam illustribus monumentis in hunc usque diem à 1700 annis nihil remansisse, ne vestigium quidem, unde liberè asseverare ausim, nullum eorum cum *Ægyptiis* comparari potuisse, cum plura eorum in hunc usque diem incorrupta, etiam mille & amplius annis ante *Romam* condita, perseverare experiamur.

C A P U T X.

Utrum in hunc usque diem Nembrodææ Turris adhuc vestigia reperiantur.

Cap. X. **Q**uoties mecum penitus rerum humanarum inconstantiam, & inevitabilem temporis omnia consumentis edacitatem considero; toties in mentem venit, primævorum à saeculo hominum inanis, fallax & irrita in tot ac tantis, quæ vel ipsam humanam fidem longè superarent, monumentis erigendis, cura, & sollicitudo. Arbitrabantur illi, quæ condiderant, æternum perfutura, totum mundum ad tam insolita urbium, turrium, fabricarumque miracula cum admira-

tione contemplanda confluxurum; sed errabant, necdum ad humanarum rerum caducitatem assuefacti. Primi *Af-
syriorum* Reges, *Nembrod*, *Ninus*, *Semi-
ramis*, in rerum mirabilium patranda-
rum cogitatione toti erant. Cognati
eorum in *Ægypto* ex eadem Chusia fa-
milia æmuli *Babyloniorum* in *Ægyptum*
appulsi, in erigendis obeliscis, pyra-
midibus, labyrinthis, modum nescie-
bant. Hos *Græci* & *Romani* secuti, que-
nam in circis, hippodromis, amphi-
theatris, thermis, aqueductibus eri-
gendas

Cap. X. gendis opera præstiterint, illa in hunc usque diem vel in ipsis ruinis semi-sulta admiramur. Nihil itaque stabile, nihil firmum & solidum nobis temporis fallax & incerta promittit conditio. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; si quis itaque querat, ubinam tam sumptuosa & pænè incredibilia *Babyloniorum* opera sint, num vestigia adhuc nonnulla supersint, illi nihil aliud responsi loco dare possum, nisi illud Senecæ, *Ista si queras, non invenis; si invenis, quasi illa nunquam fuisse*, *comperis.* Et primævus quidem *Babylonie* situs & constitutio nos latere non potest: quoniam verò in loco illa præcisè constituta fuerit, merito dubitamus; atque de iis magna inter geographos, historicosque est concertatio: quod idem de civitate *Babel*, aliisque intelligi velim. Verum enim vero cum ad hujus veritatis cognitionem, nisi ex relatione eorum, qui dicta loca, singulari curiositate impulsi, lustrarunt, atque summa diligentia examinata posteritati concrediderunt, pervenire nequeamus, ex iis selectiora quædam deponemus. *Diodorus*, ut supra dictum est, suo adhuc tempore magnam *Turris*, civitatisque partem perditissime refert, quod & *Herodotus* innuit, *Darium enim & Cyrum*, primos ait fuisse & *Turris* & civitatis destructores, quam postea *Nabuchodonosor* Rex instauratam, regiam suam constituerit, quæ omnia fusius apud *Josephum Nicolaus Damascenus* describit. Inter modernos, qui dictas *Babylonie* antiquitates summa diligentia de-

R. P. Phi- scripsérunt, R. P. Philippus, Religio- lippus ex Ord. Carm. sus ex Ord. Reform. Discalceatorum, discalceat. Babylo- nis obser- vator. Strabo.

qui in *Itinerario*, quæ de *Babylonie* antiquitatibus observarat, pulchrè exposuit omnia. *Strabo* deinde apertè dicit, omnia in *Babylonis* campis adeò esse antiquitatum veterum, monumentorumque ruderibus conferta, ut vix paßum conficias, ubi ea non tibi co-

piosis acervis occurrant, *Nini* videli- *Sect. III.* cet & *Semiramidis* magnificentiae quondam florentis vestigia. Σύγεστος ἐν τῷ Μήδων, οὐκ ἀλλας πνάστης τοῦ Σύρου λέγεται, αλλὰ τοῦ εἰς Βαβυλῶνι, καὶ Νίνω καλεομένου μήρας τὸ Βασιλεῖον· ὃν ὁ υἱὸς Νινοῦ τοῦ Νίνος εἰς τὴν Αἴθιον κλίσας· οὐτοῦ τούτου γυναικός, οὐτοῦ καὶ διερέξατο τὸν αὐδεῖον, Σεμιράμις· οὗτος ἐστι κλίσμα τοῦ Βαβυλῶνος· οὗτοι οἱ σπείρητοι τῆς Ασίας· καὶ τὸ Σεμιράμιδον, χωεῖς τῷ εἰς Βαβυλῶνας ἔργων, πολλὰ καὶ ἄλλα καὶ πάσας γλεῦ χειδὸν δεικνύει, οἷον τὸ ιπείρη τούτης ἐστί, τὰ τε κάματα, οἱ δὲ καλύπτοι Σεμιράμιδον, καὶ ταῖχον, Κέρυμάτων κατεσκευαῖ, καὶ συρίγων τῷ εἰς αὐτοὺς, καὶ οὐραίων, Κέλιμάκων, Κέισαρίχων ἐν ποταμοῖς, καὶ λίμναις, καὶ οὖσῶν, καὶ γεφύρων. *Syros autem à Medis; nullos alios Syros intelligunt, quam eos qui Babylone ac Nini regiam constituerunt; quarum alteram Ninum urbem, sive Ninam Ninus in Atturia (sic enim *Affyria* olim vocabatur; erat enim proprium *Affyriis* & *Chaldeis* literam S mutare in T, veluti hic *Atturia pro Affyria*) condidit; ejus verò uxor, postquam duxisset virum, regnumque administrasset, Babylonem extinxit. Hi enim Asiae dominati sunt.*

Præterea opera Semiramidis adhuc multa, varia Se- quæ apud Babylonem sunt, per univer- miramidis in fabricis sam continentem sparsim ostenduntur: uti vestigia aggeres, qui Semiramidis dicuntur, & conficiuntur. munitionum fabricæ, tuborum que in iis, & aqueductis, & scalæ, & fossæ in fluminibus, & lacubus, & viæ & pontes. Multa hic alia ex Ammiano, Dionysio, cæterisque geographis, qui hujusmodi antiquitatum Babyloniarum mentionem fecerunt, adducere possem; quæ brevitatis causa omitto. Neque dubium est quin tempore veterum Graecorum, Romanorumque historiorum ex iisdem ruderibus plures adhuc reliquiae extiterint. Nam ut

Cap. X. chronologi afferunt, post *Sardanapalum*, *Darium* & *Cyrum* *Persarum Chaldaeorumque Reges*, hujusmodi fabricarum primos devastatores fuisse, & *Babylonem* vastissimo exercitu occupasse, & *Ninivem* evertisse, reliquaque monumenta devastasse. De hoc itaque nullum dubium esse potest. Quæritur itaque, num moderno tempore tam sumptuosarum stupendarumque fabricarum reliquiæ adhuc supersint. *An hodie super sint ruder a Babylonis veteris.*

Va-
rios sanc-
tinere, varia de hujusmodi fabricis ob-
servarunt, evolvi; verum neminem
hac in parte, qui majori fide & certi-
tudine, reconditionique eruditione hæc
magnis etiam adhibitis sumptibus ob-
servarit, me reperisse memini, quam

Petrus à Valle curi- osus seru- ratorum Babyloni- carum. *Illum & celeberrimum virum Petrum de Valle, quocum uti magna mihi Romæ necessitudo intercessit, ita quoque partim ab eo ore tenus, partim ex ejus doctissima itinerum à se confectorum perioche, quæ hinc adducam, me didicisse glorior. Consentit hisce qua- si omnibus Rev. P. Philippus de S. Tri- nitate, Generalis Ordinis Discalceato- rum Minister in suo Itinerario, quod in Indianam, & hinc Romanam peregit. Postquam enim de Assyriæ & Chaldaæ situ, natura & proprietate, frequen- tibusque ruderum occurrentium acer- vis dixit: Caput, inquit, Chaldaæ, seu metropolis est Bagadat, ex amoenitate hortorum, queis circumdatur, sic di- eta; atque eadem est, quæ nova Ba- bylonia fabricata ex ruinis antiquæ, & fuit urbs, antequam à Persis destruere- tur, vastissima, super littora utriusque fluminis Euphratis & Tigris extructa, hodie ab ea parte, quæ Euphratem respi- cit, prorsus vastata; altera verò pars su- perstes etiamnum, magnitudinem ob- tinet similem urbi Bononiensi, propter palmarum varietatem, hortorumque multitudinem amoenissima, restaurata posteris temporibus à Regibus Persiæ, quæ turribus, quæ muris fortissimis, ex*

lateribus coctis extructis munita. Iti- *Sect. III.* nere postea unius diei infra eandem ur-“ bem antiquæ Babylonis infra Tigrim & “ Euphratem, coacervatorum ruderum“ multitudo spectatur, quæ sunt gran-“ ditatis, & magnificentia veteris Ba-“ bylonis luculentissima indicia. Refere-“ bant autem Armeni Christiani, duces“ nostri, locorum peritissimi, locum sat“ eminentem, 18 milliaribus à Bagadat“ remotum, quem dicebant ab omnibus“ teneri ruinas *Turris Babel*, quod no-“ stris videbatur valde verisimile ob in-“ gentem bituminis ibidem provenien-“ tis copiam, quo latomi, uti sacer tex-“ tus memorat, in *Turris ædificatione u- tebantur, & videtur locus multarum“ decempedarum altitudinem adhuc ha-“ bere. Hæc dictus Discalceatorum Ge-“ neralis. Plura hic ex Itinerario Benja-“ mini Hebræi, Persarum Arabumque de-“ scriptionibus Abulfede & Geographia“ Nubiana adducere poteram, sed suffi-“ ciet omnium loco Petrus de Valle: cu-“ jus verba Italico idiomate hæc sunt.*

Il giorno appresso, che erano 23 di No- vemb. parti la mattina pur al alba, un' ho- ra e più inanzi mezzo giorno arrivammo alle ruine di Babel, sotto alle quali pian- tammo il padiglione per haver commodità di definare, e trattenersi à vedere ogni cosa bene, quanto fosse bisognato. Girai poi le ruine de tutte le parti, salì in cima, caminai dentro, per tutto vidi, rividi, & in conclusione quel che trovai, è questo. In mezo di una grande e pianissima campagna, vicino circa à mezo miglio, al fiume Eufra- te, che la passa in quel luogo quasi per Ponente, si rileva infin' oggi sopra terra una gran mole di fabrica rouinata, tutta d'un massiccio, ò che fosse così da principio, co- me à me pare, ò che le rouine l'habbiano ca- gionato, eridottola, come si vede à guisa di un monte, di che però non apparisce molto segno. La sua forma è quadra, à punto da Torre, ò da piramide, rivolta giusto con le quattro faccie alli quattro angoli del mon- do, mà se non m' inganno, ò non procede dalle

Petrus à Valle in Itinerario tomo 2.

Situs Turris Babel.

Cap. X. dalle rouine (che può esser facilmente) apparisce hora alquanto più lunga de Tramontana à Mezo giorno, che da Levante à Ponente. Il circuito attorno, misurato alla grossa, è mille e cento trenta quattro passi. Misura, sito, e forma di fabrica, che confronta per à punto con la piramide, che chiama Strabone Sepoltura di Belo, e che deve esser quella, che nelle sacre lettere è detta la Torre di Nembrotto, nella città di Babilonia, à Babel, come in fin oggi questo luogo si chiama.

E cosa da notare, che dal detto monte di rouine in poi, non si vede in quel luogo nè pur segno di altra cosa; che mostri esservi stata una città così grande, vedendosi solo in alcuni luoghi certi fondamenti in terra di mura rouinate, cinquanta ò sessanta passi dal monte lontani. Del resto il terreno attorno è tutto pianissimo, e pare impossibile, esservi stato corpo di fabrica notabile, non vedendosene in luogo alcuno reliquie sopra terra, fuor che il massicio è grande, è pur sapiamo quanto le fabliche di Babilonia fossero riguardevoli. Ma in somma, il tempo lungo fa, e guasta gran cose, bisogna anche considerare, che son circa à quattro milia anni, ò poco meno, che quella città fù fabricata, che in tanto à me maraviglio, come si veda, quel che si vede, tanto più che Diodoro Siculo, il quale è pur antico, dice che al suo tempo era già ridotta à pochissimo.

Altitudo Tuttis. L'altezza sopra terra del monte, che dissi delle rouine, è dove più, è dove manco, mà sotto sopra farà più di ogni alto palazzo di Napoli. La figura è difforme, come sogliono haver tutte le fabrice rouinate: dove si alza, dove si abbassa, dove s'escesa, dove piana, che si può salire, dove hâ segni di torrenti per l'acqua delle pioggie che corre abbasso, e dentro ancora, di sopra dove concava, dove rilevata, in somma à guisa di un confuso monte.

Non si vede segno alcuno di scala per salire, ne di porta per entrare, onde si conferma, che le scale erano attorno di fuori, e come parti più deboli furon le prime ad esser rouinate, in modo che non ne apparisce più

nè vestigio, nè segno. Dentro andando per Sect. III. di sopra, si trovano alcune grotte, mà tanto rouinate, che non si discerne, che cosa fossero, e di alcune stò anche in dubbio, se siano cose fatte con la fabrica, overo da poi da genti di campagna per ricovrarsivì, il che mi pare più verisimile.

Materla Tuttis. La materia di che è composta tutta la fabrica, è la più curiosa cosa, che vi sia, e da me fù con diligenza osservata, rompendola con picconi in diversi luoghi. Son tutti mattoni molto grandi, e grossi di terra cruda, seccati, come io credo al sole, à guisa della Tappie di Spagna, e son murati non con buona calce, mà pur con terraccia, e per più fortezza, tra mattone, e mattone, mescolate con quella terra, che serve di calce, vi sono come à solaio certe cannuccie palustri spezzate, overo paglie dure da fare stuioie. Al luogo à luogo poi, vi sono mescolati in diverse parti, massimamente dove più importa per sostegno, molti mattoni della medesima grandezza, mà cotti, e fodi, e murati con buona calce, ò con bitume, però li crudi sono senza dubbio assai più. Di tutti questi mattoni, cotti, e crudi, co'l bitume attaccato, e di quelle cannuccie, che hanno in mezzo, io hebbi gusto di pigliarne meco per mostrarli in Italia à gli antiquarii curiosi, che certo mi par che sia una bella antichità, facendosi mentione dell'uso in questo paese di fabricar con bitume in vece di calce, non solo da Giustino abbreviator di Trogo nelle fabliche di Semiramide, ma dalla sacra scrittura medesima nella fabrica à punto di questa stessa Torre e città l'edificio della quale la scrittura sacra à Nembrotto, & i profani à Belo attribuiscono: onde non male il Bellarmino nella sua Chronologia stampata gli anni à dietro, che io vidi la prima volta in mano di un Padre Giesuita in Constantinopoli, crede che Belo e Nembrotto sian tutto uno, e Strabone con Herodoto, e gli altri Ethnici, chiamò, come dissi di sopra, Sepoltura di Belo questa stessa piramide, che dagli scrittori sacri vien detta Torre di Babilonia, ò di Nembrotto: Hebbi gusto ancora di

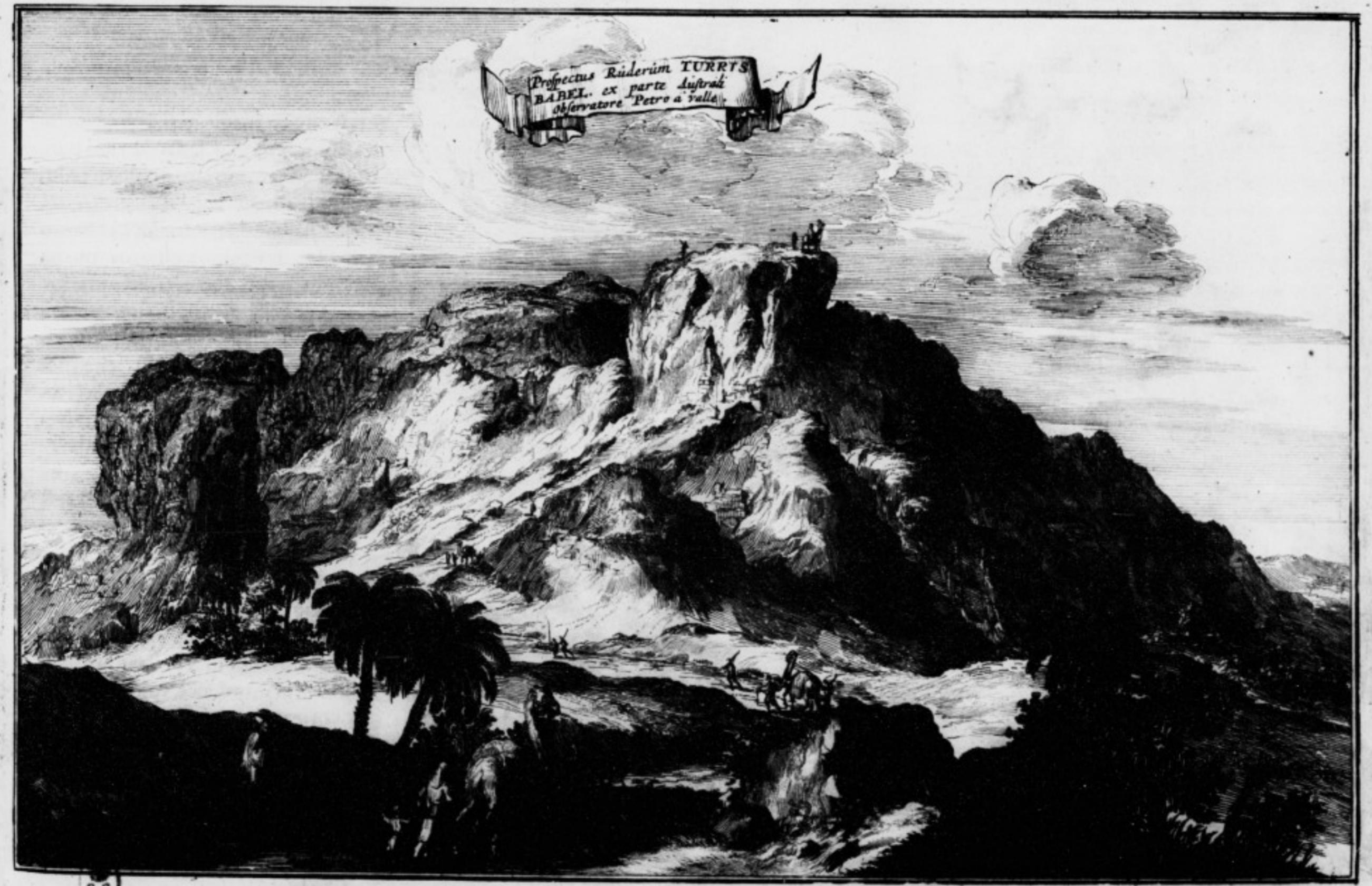
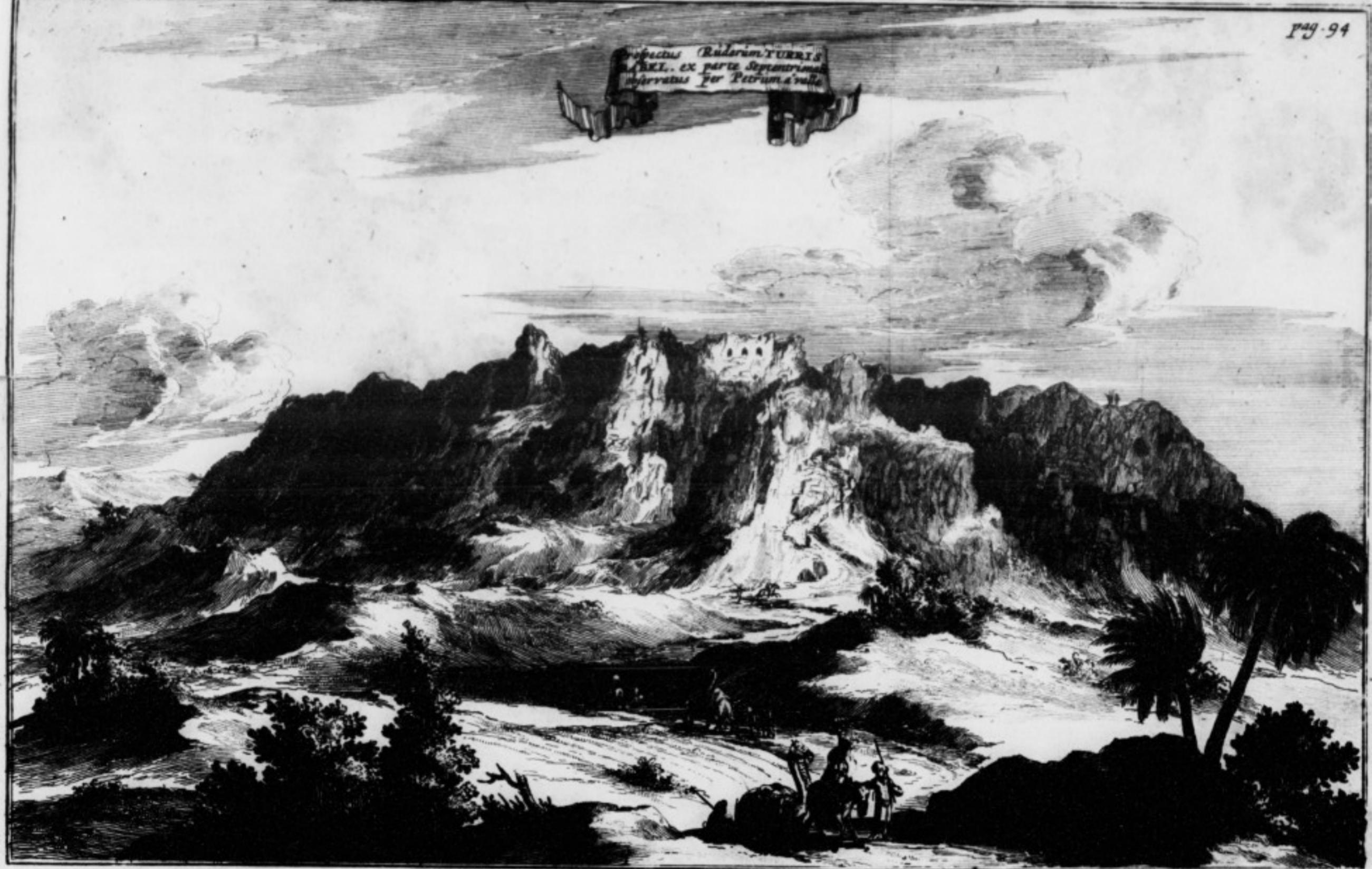
Cap. X. far ritrar Babel dal mio pittore in prospettiva, e là proprio ne fece il disegno da due parti, che erano le più belle vedute, e contengono tutti quattro i suoi lati, e ne farà poi quadri, con più diligenza. Che sia quella Babel antica, e la Torre di Nembrotto, non c'è dubbio secondo me, perche oltro che il sito lo dimostra, da paesi ancora hoggidi è conosciuta per tale, & in Arabico chiamata volgarmente Babel, come da Latini è stata chiamata. Hæc latine sic sonant:

„ Postridie, die nimirum 23 Novembris, profecti mane sole oriente, una hora & amplius ante meridiem per venimus ad rudera *Babylonis*, juxta quæ tentoria fiximus, ut commodè pranderemus, & moraremur ibi donec omnia dispexissemus. Postea undique rudera circuivi, in fastigium ascendi, intravi, cuncta perspexi, vidi, revidi, & tandem quæ observavi hæc sunt. In medio magnæ planitiei, ad medium milliare distantis ab amne *Euphrate*, qui mediam interfluit in hoc loco ferme ad Occidentem, hodieque extat grandis moles fabricæ destructæ, tota in unam massam confusa, sive ab initio talis fuerit, ut mihi videtur, sive lapsus ruderum eam redegerit in speciem, quorum tamen vix ullum appetet vestigium. Figura est quadrata, in apicem vergens instar turris sive pyramidis, quatuor hedris exactè spicantibus ad quatuor mundi plagas, verum nisi fallor, vel nisi lapsus ruderum situm mutaverit, (quod facile fieri potuit,) apparet hodie aliquanto longior à Septentrione versus Meridiem, quam ab Oriente ad Occidentem.

Circuitus Turris. „ Ambitus est fermè mille, centum & triginta quatuor passuum. Dimensio ne, situ & formâ fabrica, quæ in apicem vergens speciem pyramidis præbet, convenit cum eâ, quam *Strabo* vocat *Sepulchrum Beli*, & quæ ferunt esse eam quæ in sacris literis dicitur *Turris Nimrodæa*, in civitate *Babylonie* sive *Babel*, quomodo hodieque locus iste vocatur.

Operæ pretium est notare, quod à *Secl. III.* dicto monte ruderum in ulteriora, ne ullus quidem appareat vestigium rei alicujus, quæ ostendat in isto loco extitisse tam magnam civitatem, & quod tantum inveniantur in quibusdam locis nonnulla in terrâ fundamenta murorum dilapsorum, quinquaginta vel sexaginta passibus à monte distitis. Cæterum tellus circumcirca planissima est, & impossibile videtur, ibi fuisse molem aliquantæ magnitudinis, cum nullibi ejus supra terram inveniantur reliquiæ, nisi quod massa seu moles sit ingens; cum tamen sciamus quam spiculæ fuerint fabricæ Babylonicae. Verum temporis diuturnitas facit & destruit magnas res. Considerandum etiam est, quod circiter quatuor millia annorum, vel paulò minus effluxerunt à tempore, quo ista civitas fuit exstructa: mirumque mihi videtur, quâ ratione adhuc appareant quantula apparet, idque eo magis, quod *Diodorus Siculus*, autor antiquus, jam olim suo tempore dixerit universam molem reductam fuisse in minutias. Altitudo montis, quem dixi ruderum, supra terram hic major, ibi minor est; sed media altitudinis æstimatio superat quæque altissima palatia Neapolitana. Figura est dissimilis, cujusmodi solennis est omnibus ædificiis dirutis: hîc alta, ibi humilis: hîc aspera vel gibbosa, ibi plana, ubi adscendi potest, ibi alvei torrentium aquæ pluviae delabentis; & in interioribus superius hîc cava, ibi convexa: uno verbo dicam, similis est monti confuso.

Nullum vestigium apparet scalæ vel graduum ad ascendendum, nec portæ ad intrandum, unde credibile est gradus extrorsum fuisse fitos, & tanquam partes debiliores primò fuisse collapsas, adeò ut nec vola nec vestigium eorum usquam supersit. Intercuntibus ex parte superiori occurunt quædam cavernæ, sed adeò dirutæ, ut dis-

Cap. X. discerni nequeat quid fuerint ; & de „ quibusdam mihi dubium est, fuerintne „ factæ cum fabrica , an postea ab agre- „ stibus excavatae in refugium, quod mi- „ hi verosimilius videtur.

Materia Turris. „ Materia , ex quâ universa fabrica „ composita est, omnium rerum quæ ibi „ occurrunt, rarissima est , quam ego di- „ ligentissimè examinavi ligone variis in „ locis confractam. Omnes sunt lateres „ grandiusculi, & crassi, terræ crudæ, sic- „ cati , ut credo , ad Solem , in modum „ cespitum, quos *Hispani Tappias* vocant, „ & cæmentati sunt non bona calce , „ terrâ molli tamen , & in majorem fir- „ mitatem inter lateres singulos cum ista „ terra , quæ loco calcis fuit, commixtæ „ sunt quasi per solaria quædam parvæ „ cannæ palustres comminutæ, vel paleæ „ duræ , ex quibus fiunt storeæ. Deinde „ passim in variis locis mixti sunt , maxi- „ mè ubi majore firmamine opus est , la- „ teres complures ejusdem magnitudinis, „ sed cocti & solidi , & cæmentati bonâ „ calce, vel bitumine , crudi tamen sunt „ procul dubio multo plures. Horum la- „ terum coctorum & crudorum, cum bi- „ tumine adhærente , & istarum parva- „ rum cannarum insertarum, mihi placu- „ it mecum portare quasdam particulas, „ easdemque in *Italia* ostendere Antiqua- „ riis curiosis , quod revera mihi videtur „ pulcrum antiquitatis monumentum , „ modum in istis regionibus usitatum „ cæmentandi isto bitumine loco calcis „ memorante non solum *Justino* abbre- „ viatore *Trogi* in fabricis *Semiramidis*, „ sed etiam ipsâ *Sacra Scriptura* in fabri- „ ca ejusdem *Turris* & civitatis , quarum „ structuram *Scriptura Sacra Nimrodo*, „ profani verò scriptores *Belo* attribuunt: „ unde non malè *Bellarminus* in sua chro- „ nologia impressa annis sequentibus, „ quam primò vidi in manibus cujusdam „ Patris *Jesuitæ Constantinopoli* , credit „ *Belum & Nimrodum esse eundem* , &

Strabo cum *Herodoto* , aliisque ethnicis, *Secl. III.* appellavit, ut supra dixi , eandem hanc „ pyramidem *Sepulchrum Beli* , quæ sa- „ cris scriptoribus dicitur *Turris Babylo- nica*, vel *Nimrodea*. Curavi quoque *Ba- bel* à meo pictore delineari pictura scia- „ graphica , & is ibidem fecit ejus de- „ lineationem ex duobus prospectibus, „ qui pulcherrimum præbebant specta- „ culum , complectentibus omnes qua- „ tuor hedras , indeque postea delineata- „ turus est quatuor majore cum diligen- „ tia. Quin hæc sit illa antiqua *Babel*, & „ *Turris Nimrodea* , nullum mihi du- „ bium est , quia præter locum seu situm „ id demonstrantem , traditio ista hodie- „ que in regionibus his viget , & arabicè „ vulgò appellatur *Babel* , prout & latinè „ vocatur. Hæc *Petrus à Valle* , qui & la- „ terem unum bitumine adhuc paleisque arundinaceis mixtum , tanquam sin- „ gulare & antiquitatis primævæ maxi- „ mum donum, museo meo inferendum, ad perpetuam rei memoriam contulit. Addam hoc loco aliam magni ponde- „ ris observationem, à *Benjamino Hebræo* *vixit* in Itinerario suo de Civitate & Turri *Babel*, factam. Sic enim refert. *Hinc uno* *Benjamin Tudelen sis Hebr. itinere Babel illa antiqua distat, 30 millia- anno MCIII. rium spaciū complexa, jamque funditus eversa, in qua Nabuchodonosoris regiæ ruinæ adhuc visuntur hominibus inacces- biles propter varia & malefica serpentum draconumque ibidem stabulantum genera. *Hinc ad Hilan milliaria 5 peraguntur*; & *hinc ad Turrim 4. quam divisionis filii ædificare cœperunt, quæ eo lapidum genere construebatur, quæ arabicè Jagzar dicitur*. Fundamenti longitudo 2 fere millia- ria continet, latitudo vero murorum 240 cubitorum est, ubi verò latissima est 100 cannas continet. Viae sunt in spirarum for- man per totum ædificium productæ, qui- bus consensim è supremo loco agri spectan- tur ad 20 milliaria in vastam regionis pla- nitiem. Hæc Benjamin.*

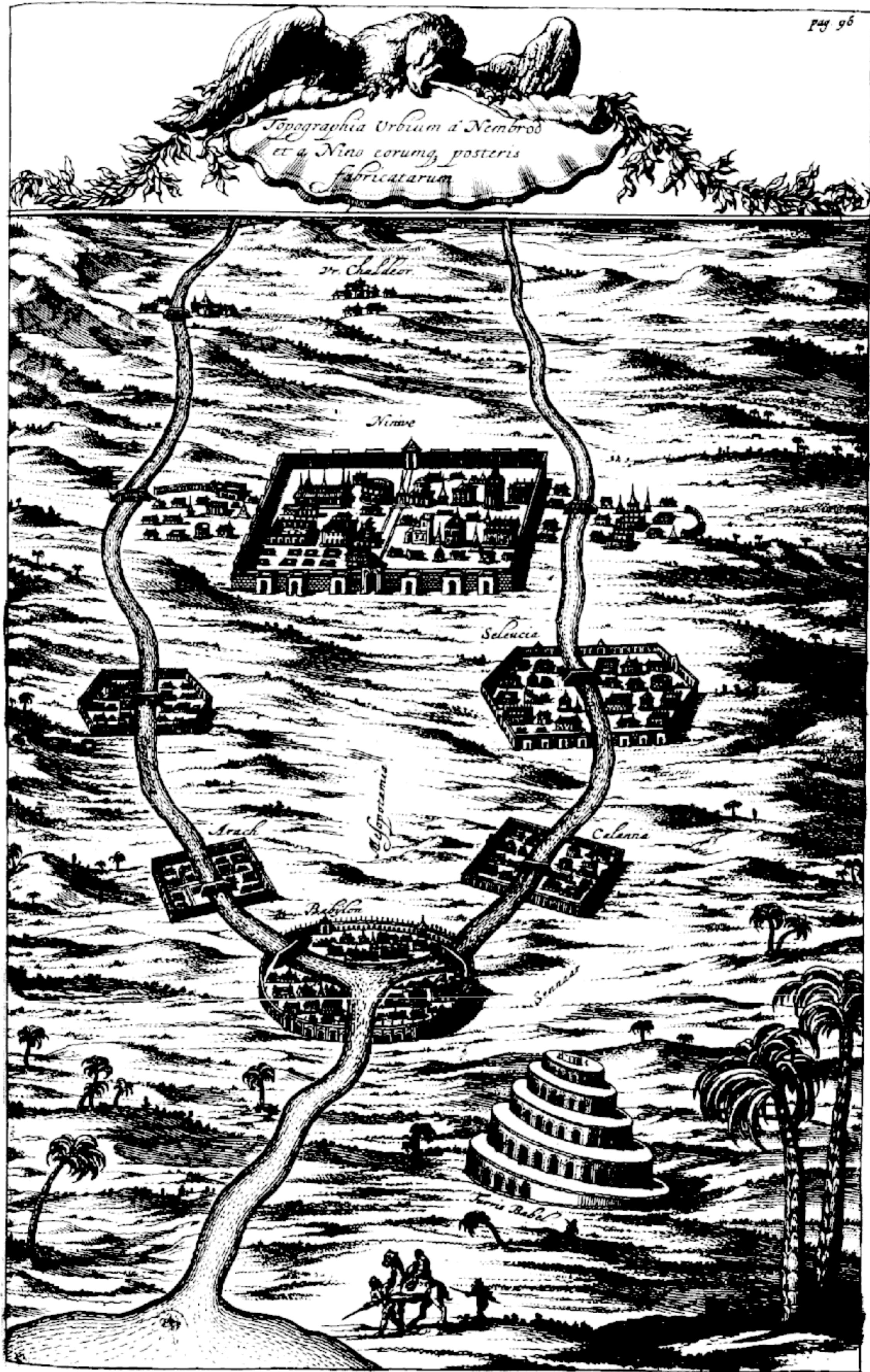
CAPUT XI.

De Orbibus tum à Nembrod, tum à Nino & Semiramide ad littora Tigris & Euphratis extructis; eorumque vestigiis etiamnum superstibus.

DE Nembrod sic refert sacra *Genes*is historia Cap. X. vers. 10. וַתֵּהֶن רִאשְׁתָּה מֶלֶכְתָּו בְּכָל וְאַרְךְ וְאַכְרָב: Et fuit principium regni Nembrod in Babel ו Arach ו Achad ו Calna in terra Sennaar. Cui Chaldaica respondet: וְהַוְה רִישׁ מֶלֶכְתָּה וְכָלָה בְּאַרְעָא דְבָבָל Græca in nominibus nonnihil differt: καὶ ἐγένετο δέκατη τῆς βασιλείας αὐτὸς βασιλῶν, καὶ ὄρεχ, καὶ δέχαδ, καὶ χαλάνθη, ἐν τῇ γῇ σενναάῃ. Hæc est itaque Tetrapolis, id est, quatuor urbes, quibus à se extructis, primus hominum post diluvium dominatus est Rex & Imperator Nembrod. Ubinam verò præter Babylonem loca illa extructa fuerint, cum sacra scripture fileat, verisimile putem illa juxta mentem Ariæ Montani, vicina Babylonii ad Euphratem extructa fuisse; quamvis non inverisimile sit, ea quoque partim ad Euphratem, partim ad Tigris orientalem plagam posita; hæc enim propriè ad terram Sennaar videtur pertinere. Sed cùm hæc sine constitutione loci intelligi nequeant, lector adeat topographiam suprapositam, ubi genuinum earum urbium situm reperiet. Refert Diodorus & Semiramim varias condidisse civitates; σεμίραμις, inquit, ἔχεισα καὶ ἀλλας πόλεις, τῷδε τὸν ποταμὸν τε δύφερότεως καὶ τὸν πίγειν, in quibus emporia construxit eorum quæ ex Media & Parætacene omniisque propinquâ regione ferrentur: quorum quidem nomina, et si incognita hucusque permanserint, ex infinitis tamen ruderibus, quibus Euphratis & Tigris littora

consita in hunc usque diem spectantur, successu temporum aliis aliquique ex eam ruinis instauratis urbibus, facile cognosci possunt. Quæ omnia celebrimus Petrus à Valle, & suprà allegatus Philippus de S. Trinitate in suis Itinerariis quām curiosissimè observarunt: & in Mesopotamia monstrant in hunc usque diem Orpha, quæ fuit patria Abrahami, Chaldaicis Ur dicta; Mysal ex ru-
deribus Ninive extructa urbs; cæteræ
que Meredin, Diarbechin, Anna, Heth,
Charres morte Crassi celebris; Arbela,
victoria Alexandri Magni contra Darium
memorabilis, aliaeque istiusmodi; Edessa, Seleucia & Elemaida urbes fama il-
lustres. Sed de hisce recitantem audiamus Petrum à Valle, qui civitatem Salimaniam non fuisse dicit, nisi quam posteri Thesiphontem sive Seleuciam no-
minarunt. Hic uti novimus ex Daniele, ab eo detectus fuit campus cum regio palatio Nabuchodonosor, ubi tres pue-
ros Hebræos in fornacem ignis projici-
jussit, eò quod statuam suam adorare detrectassent. Hic ostenditur Lacus leo-
num in quem Daniel projectus fuit: hic Ninives situs genuinus ostenditur, & ejus innumera alia, quæ ex Itinerario nobis innotuerunt. Proinde verba ejus, tametsi longa, summopere tam-
en curiosa hic subjungenda censuimus. Postquam enim de modernæ Babylonie, quæ Bagdat dicitur, situ & natura differuerit, tandem se ad ruderâ Mesopotamie Babylonie vicinæ, ve-
rumque & genuinum eorum situm, describenda accingit.

Con questi bravi adunque andammo in-
nanzi, e più di un' hora prima di mezo
giorno giungemmo al luogo destinato, che si-
chia-

Cap.XI. chiama Suleiman, creduto scioccamente Santo da Machomettani, e par la santità detto mondo, che in una Meschita in campagna presso à quel luogo è sepolto. La prima cosa che facemmo, subito scesi in terra, fù di andare à drittura (senza curarci di vedere sopra'l fiume un castelletto moderno, disabitato, & abbandonato, come io credo, per le corrierie degli Arabi) à veder le rouine di una gran fabrica, circa un miglio dentro terra, che gli Ebrei di hoggi idioti dicono, che sia il tempio, nel quale Nabuchodonosor faceva adorar la sua statua d'oro tanto nominata nelle sacre scritture, e quanto al luogo potrebbe essere, poiche quella statua dice il sacro testo, che fù eretta in un campo, non della città, mà della provincia di Babilonia, che fin colà poteva ben stendersi; mà tuttavia à me parebbe strano, che infin hoggi fosse restato in piedi tanto una cosa tanto anticha, massimamente non essendo fabrica di pietra. Però i Mahomettani, à i quali, come à più dotti, io più credo, la chiamano Aiuan Kefra, cioè Atrio de' Cesari, fabricato secondo loro in Tesifonte da i Re di Persia dell'ultima schiatta, che essi ancora ad imitatione de' nostri Imperatori si conta, che facevano Cesari chiamarsi. E mi dicono esser fabrica famosa, tanto nelle historie, quanto nelle Geografie Persiane, le quali un giorno io ancora procurarò di have-re, e d'intendere. Da che si raccoglie manifestamente, che quivi era la città di Tesifonte, nelle guerre de' nostri Imperatori co' i Persiani, o co' i Parthi, spesso nominata. Et io vi aggiungo di più, che per consequenza, vi era anche Seleucia, perche Strabone dice chiaramente, che Tesifonte non era altro, che un borgo di Seleucia, fabricato da i Re Parthi, à fine di non dare incommodo à quella città con la numerosa lor Corte, e con gli eserciti Scithici, che si conducevano appresso, quando venivano à passarvi l'inverno, per esser quel paese caldo, come la estate la passavano à in Hircania, à in Ecbatana, mà che per questa spessa residenza della corte loro, Tesifonte ancora

era cresciuta poi in gran città. Il che se è vero, dunque Seleucia e Tesifonte erano amendue in un medesimo luogo, il quale perciò molto bene dagli Arabi era chiamato Medain, cioè le due città, quasi di amendue facendo una cosa sola, e così à punto anche Agathia, parlando di quel gran Cosroe, che ammalato di desperatione per una rotta ricevuta ivi presso, vi fù portato à braccia moribondo, pare che amendue Seleucia, e Tesifonte in una sola cosa confonda. Hæc latine sic vertuntur:

Cum his sagittariis itaque navigio vecti, plusquam horâ unâ ante meridiem pervenimus ad locum destinatum, qui dicitur Suleiman, à Muhammedanis stolidè creditus sanctus, propterque sanctitatem appellatus mundus, qui in fano quodam eorum campestri, propè hunc locum sepultus est. Simul ac verò in terram descendimus, ante omnia rectâ ivimus (negligentes parvum castellum recentioris fabricæ situm ad flumen, ab habitatoribus defertum, ut credo, propter latrocinia Arabum) visum rudera magnæ fabricæ sita ad distantiam unius circiter milliaris à flumine, quod Iudæi hodierni idiotæ dicunt fuisse olim templum, in quo Nabuchodonosor jufuit adorari statuam suam auream tam famosam in sacris literis: & quod ad locum attinet, id verum esse potest, quia sacer textus dicit hanc statuam fuisse erectam in campo, non civitatis, sed provinciæ Babylonicae, quæ potuit eō usque porrigi: mihi tamen mirum videtur, usque in hodiernum diem tantum reliquum esse rei tam antiquæ, maximè cum non sit fabricata ex petra. Quamobrem potius credo Muhammedanis, ceu doctioribus, qui ædificium illud vocant Aiuan Kefra, id est Atrium Cæsarum, dicuntque extactum in loco antiquæ Ctesiphonis à Regibus Persiae postremæ progeniei, qui semet quoque Cæsaresocabant ad imitationem nostrorum Imperia-

Cap.XI. peratorum. Dixeruntque mihi fabri-
 „cam hanc esse celebrem, tam in hi-
 „storiis, quām in geographiis Persicis,
 „quas aliquando conabor adipisci & in-
 „telligere. Ex quibus manifestò colli-
 „gitur, ibi fuisse civitatem Ctesiphontem,
 „frequentem in historiis de bellis Impe-
 „ratorum nostrorum cum Persis, vel
 „cum Parthis. Ego verò amplius addo,
 „quod consequenter ibi etiam fuerit Se-
 „leucia, quia Strabo disertè dicit, Ctesi-
 „phontem non fuisse nisi suburbium Se-
 „leuciae, fabricatum à Regibus Parthi-
 „cis, ne huic civitati cum numerosa sua
 „familia graves essent, & cum agmini-
 „bus Scythicis, quae secum ducebant,
 „cum eō in hyberna tenderent, quia
 „regio illa calida est, quemadmodum
 „æstatem transegerant vel in Hyrcania,
 „vel in Ecbatana, sed Ctesiphontem tan-
 „dem ob frequentem sedem familiæ il-
 „lorum, ipsam creuisse in insignem ci-
 „vitatem. Quod si verum sit, utique &
 „Seleucia & Ctesiphon sitæ fuerint in eo-
 „dem loco, quam propterea Arabes re-
 „ctissimè appellaverint Medain, id est,
 „Dipolim, ex utraque quasi unam faci-
 „entes civitatem. Agathias etiam, ubi
 „agit de magno illo Cosroë, ex despera-
 „tione propter cladem sui exercitūs ibi
 „acceptam, morbo occupato, illuc mo-
 „ribundum eundem manibus fuisse de-
 „portatum ait, adeoque & hinc liquet
 „eum utramque civitatem, Seleuciam &
 „Ctesiphontem in unam confundere. Stra-
 „bo tamen lib. xvi. valde congruit obser-
 „tioni Petri de Valle. Sic enim dicit cita-
 „to loco : πάλαι μὴ ὅως οὐ βασιλῶν
 „μητρόπολις τὸ σεργίας, νῦν δὲ σε-
 „λύκεια η̄ οὐ τὸ τίχρον λεγομένον
 „πλησίον οὐδὲ εἰς κώμη κηποφῶν λεγο-
 „μένη μεγάλη· ταύτην δὲ ἐποιεῖν
 „χειμάδιον οὐ τῷ παρθιναῖον βασιλεῖς,
 „φειδόμηνος τῷ σελύκειων, οὐδὲ μὴ
 „κατεσταθμένη τῷ δὲ σκυθικῷ φύ-
 „λᾳ καὶ τερπικῇ. Pergit : Hic pa-
 „gus urbis potentia & magnitudine est, cùm

Parthorum multitudinem & apparatum Sect. III.
 omnem recipiat, quinimo & necessaria ad
 vivendum illis suppeditet. Ibi Parthorum
 Reges in hyeme propter aëris temperiem de-
 gere solebant : æstate verò in Hircania &
 Ecbatanis, (quæ hodie Tauris dicitur)
 propter antiquam loci adhuc durantem fa-
 mam. Hæc ad Vallæi observationem
 confirmandam jungenda censui. Per-
 git porro Petrus à Valle.

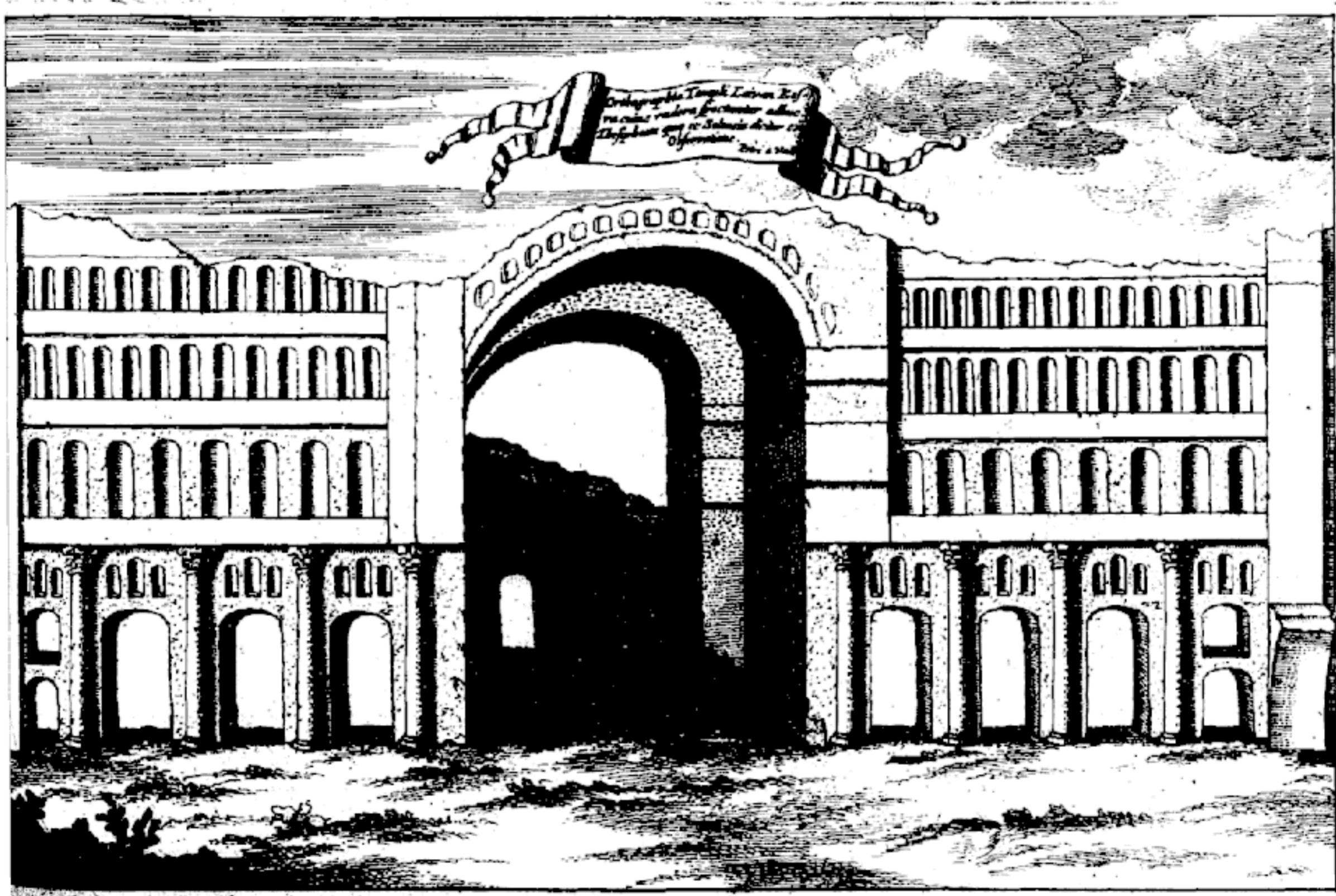
Nel martirologio Romano ancora à 21
 di Aprile si fa memoria di un Santo Simeone,
 che fu Vescovo de amendue queste cit-
 tà Seleucia e Tesifonte insieme, onde il
 medesimo si viene à confermare. Medain
 poi degli Arabi in una Geografia Persia-
 na, che è stimata frà di loro, & è di buon
 autore, per quanto intendo, viene à punto
 interpretata Tesifonte, perduto già forse
 affatto, co'l crescimento di Tesifonte, e'l
 nome & ogni memoria di Seleucia. E per-
 che di queste due città tanto vicine, che fa-
 cevano un sol corpo, Seleucia si attribuisce
 alla Mesopotamia, come nel Epitome
 Geografica anche è notato, m' imagino pe-
 rò, che stesse nella sponda destra, e più Oc-
 cidentale del Tigre, e Tesifonte all'in-
 contro nella sinistra all'Oriente, dove è l'
 Ajuran Kesra, la quale à i Re Parthi, che
 di là venivano, senza dubbio era la più com-
 moda. Tutte queste cose sono andato io rac-
 cogliendo, e confrontando dalla veduta de
 i luoghi, da quello che hò inteso esserne scrit-
 to ne' libri buoni de' Mahomettani habi-
 tatori hoggidi del paese, e dalle note, che
 ho appresso di me di qualche cosa già da me
 letta, se confrontino poi con tutte le al-
 tre historie nostre, mi rimetto à chiarirlo
 meglio con più commodità, dove haurò li-
 bri, che qui non ne hò, nè la memoria de'
 già letti mi serve più che tanto, e per hora
 mi contentarò di referir solo quel che vidi.
 id est :

In Martyrologio Romano etiam
 die 21 Aprilis, celebratur memoria san-
 cti cuiusdam Simeonis, qui utriusque
 civitatis Seleuciae & Ctesiphontis simul e-
 piscopus fuit, unde idem confirmatur.
 Deinde

Cap.XI. Deinde Medain Arabum in quadam Geo-

*, graphia Persica , quæ inter eos magno
,, in pretio est , & à præstante viro con-
,, scripta dicitur , ut audio , vertitur *Cte-
,, siphon* , forte quia jam tum cum incre-
,, mento *Ctesiphontis* , *Seleucia* penitus cum
,, nomine omnem memoriam perdide-
,, rat. Et quia ex his duabus civitatibus
,, tam vicinis , ut unum corpus constitue-
,, rent , *Seleucia* attribuitur *Mesopotamiae* ,
,, quomodo etiam in *Epitome Geographicâ*
,, notatum est , iccirco arbitror , eam si-
,, tam fuisse ad dextram & occidentalem
,, partem *Tigris* , & *Ctesiphontem* è regio-
,, ne sinistræ ad Orientem , ubi est *Aiuan*
,, *Kesra* , quæ Regibus Parthorum , ex illâ
,, parte venientibus , dubio procul com-
,, modior erat. Hæc omnia ego ipse suis
,, in locis conspexi , & annotavi ea quæ
,, audi vi de eâ re scripta esse in bonis li-*

bris *Muhammedanorum* incolarum ho- *Sect. III.*
diernorum istius regionis , cumque “
iis contuli annotationes quâscunque “
antehac à me observatas , quas semper “
penes me habeo. Cæterùm si conve-“
niunt cum omnibus aliis historiis no-“
stris , spero me aliâ occasione ea cla-“
rius expositurum , quando ad manus “
habebo libros , quos hîc non habeo ; “
neque verò memoria librorum jam le-“
ctorum huc multum facit , & propterea “
mihi nunc sufficiet ea duntaxat referre “
quæ vidi. Pergit postea describendo “
magnum illud templum adhuc *Ctefi-
phonte* superstes , et si non nihil successu
temporum labefactatum ; & hodie
vocatur à *Mahometanis* *الكسرا* دیوان
divan al chesra , id est , prima curia
Parthorum , deinde & Romanorum.

L' *Aiuan Kesra* adunque , come dico-
no i Mahometani , overo l' *Arco di Soli-*

man Pac , come più alla grossa , per la vi-
cianza di una cosa all' altra , lo chiamano

Cap. XI. alcuni de' nostri, è una fabrica grande fatta tutta di mattoni cotti, e buona calce, con muraglie grossissime, e rivolta con la faccia all' Oriente, e la sua facciata, che è lavorata d' alto à basso con mille scompartimenti de i medesimi mattoni, è lunga da cento e quattordici passi de' miei. Haveva come apparisce tre navi, all' uso delle Chiese nostre, delle quali quella di mezo sola resta in piedi, & è lunga sessanta due passi de' miei, e larga trenta tre, mà misurai allo peggio, in quel modo che si poteva, per la disugualità, & impacci del terreno ingombro. Dinanzi in mezo non ha porta grande, come si usa, mà tutta in nave di mezo, quanto è larga & alta, è aperta, di maniera che di fuori si vede tutta dentro fin' in ciima, la qual cosa ha dato occasione à i paesani di chiamar questa fabrica l' Arco, perché con la sua gran volta, aperta dinanzi, rappresenta à punto la figura di un grande, arco. In faccia dentro nella parte di dietro, vi è una piccola porta in mezo fatta pur ad arco, & dalle bande vicino alla facciata da piedi, vi sono due altre porte piccole, che entravano nelle altre due navi minori, le quali sono rouinate del tutto come anche è rouinata parte della volta, e del muro dietro. Mà non occorre che io mi affatichi in descriverla, il mio pittore la disegnò con diligenza tutta in prospettiva, e nel quadro, che ne farà, la vedrà V. S. ritratta assai del naturale ; id est :

„ *Aiuan Kesra itaque, ut vocant Muhamedani, vel Arcus Soliman Pâc, ut vulgò male quidam nostrum appellant, propter harum rerum propinquitatem, est ingens fabrica tota exstructa ex lateribus coctis, & bona calce, cum crassissimis muris, frontispicio vergente ad Orientem, quod à fastigio usque ad fundamenta multiplici ornatu dictorum laterum conspicuum, & centum ac quatuordecim passus meos longum est. Tres, ut apparebat, in eo fuerunt naves, (quo nomine vocantur celle mediane,) non secus ac in templis nostris, quarum media tantum superstes est, ac*

sexaginta duos passus meos longa est, Sect. III. & ampla triginta tres. Mensuravi autem summa cura, quantum mihi licuit per obstacula & gibbositates ruderum humi sitorum. In medio partis anterioris non est magna porta, qualis esse solet, sed navis media, quantæcunque latitudinis & altitudinis sit, aperta est, ita ut ab extra omnia intro perspiciantur usque ad fastigium : unde incolæ acceperunt rationem, ob quam hanc fabricam vocaverint Arcum, quia per suum magnum fornicem anteriùs appetum, speciem præbet magni arcus. In postica parte interiore est parva porta in medio facta etiam arcuata, & à lateribus prope fundamentum aliæ duæ parvæ portæ sunt ; quà intratur in alias duas naves minores, quæ sunt penitus collapsæ, prout etiam colapsa est pars fornicis & muri postici. Verum nolui operam impendere in ea describenda, sed pictor meus eam delineavit sciagraphicè cum omni diligentia, & in figura quadrata, quam videbis hinc naturaliter depictam. Pergit Vallæus.

Vicino à questa fabrica monstrano un luogo pieno di rouine, che dicono pur gli Hebrei, che fosse il lago de i Leoni, o luogo da tenerli le fiere, dove fù gittato Daniele, io le ho tutte per cose poco fondate, & in somma, per le historie Persiane sappiamo certo esser quella la Città di Tesifonte, che come fù assai grande, e magnifica, non è miraviglia, che havesse molte fabliche notabili, che oggi che sono totalmente distrutte, è molto difficile à poter conoscere che cosa si fossero. Andammo poi più in là à veder la Meschita di Soliman Pâc, che è fabrica di Mori fatta di mattoni antichi, con qualche garbo, ma piccola, e girando un pezzo per quelle campagne, oltre molte rouine, che trovammo sparse in quà & in là, di fabrica simile à quella di Babel, di mattoni crudi e cannucchie. Vedemmo ancora le rouine della muraglia della città, che si vede esser stata molto grande, e si cono-

Cap.XI. conoscono ancora i muri ridotti come in monticelli di terra, & mattoni, che con continuato giro circondano un spatio molto grande di quelle campagne, tanto da quella banda del fiume, dove noi eravamo, che era la riva Orientale, quanto dall'altra, talche il fiume veniva à passare in mezo alla città, overo alle due città, secondo io diceva di sopra, se pur all' hora non correva per altra strada, come dicono alcuni paesani, à i quali per essere ignorantì, io dò poca fede.

E la città, comunque fosse, chiara cosa è, che fu principale, e non ordinaria, perchè così dimostrano le sue rouine, e l'sito. Sopra'l fiume, vi trovai anche muraglie di buoni mattoni cotti, murati con bitume in vece di calce, come si scrive, che fossero quelli della mura di Semiramide (quod verum esse Diodori supra adducti verba confirmant) de' quali mattoni pur co'l bitume attaccato, conforme al mio solito prese, e li porto meco dentro una scatola molto ben servati con bombagia, cosa che più di quattro volte ha fatto veder diversi di questi paesani ignorantì, che non sanno che cosa siano le nostre curiosità. Veduto che havemmo tutte queste cose, ritornammo in barca, e tirandola i barcailuoli contro acqua con la corda, tornammo indietro verso Baghdad, e quella sera alloggiammo sotto la medesima villa Kierd Haggi Curdi, dove havevamo alloggiato la sera precedente; id est:

„ Proximè hanc fabricam monstrant „ locum plenum ruderum, quem dicunt „ *Judei* fuisse fossam leonum, vel lo- „ cum ad detinendas feras, in quem de- „ jectus fuit *Daniel*; ego verò id minus „ verisimile duco; & quia ex historiis „ Perficis certò scimus eam fuisse civita- „ tem *Ctesiphontem*, quæ cùm fuerit val- „ de magna & magnifica, non mirum „ videri debet fuisse ibi multa ædificia „ magni momenti, quæ siquidem sunt o- „ mnino destructa, difficillimum est di- „ scernere quid fuerint. Deinde ulterius „ progressi sumus ad videndum fanum

Soliman Pàc, quæ est fabrica *Maurorum* Sect. III. facta ex antiquis lateribus, cum qua-“ dam pulchritudine, licet parva; & per-“ ambulantes hos campos, præter mul-“ ta rudera, quæ invenimus passim di-“ spersa, quorum fabrica non est diver-“ fa à fabrica *Babel*, ex lateribus crudis“ & parvis cannis, vidimus etiam rude-“ ra mœnium civitatis, unde animad-“ vertere potuimus eam fuisse valde ma-“ gnam, & discernuntur adhuc muri red-“ acti tanquam in colliculos terrestres,“ & lateres, qui continuo ambitu cir-“ cumdant spatiū maximum horum“ camporum, tam ex hac parte amnis,“ ubi eramus, quæ erat ripa orientalis,“ quām ex altera, ita ut amnis medianam“ civitatem interflueret, vel potius in-“ ter ambas civitates, uti suprà dixi, ni-“ si forte tum alio alveo fluxerit, ut in-“ colæ quidam dicunt, quibus tamen ob“ eorundem ignorantiam non multum“ fidei tribuo.

Et manifestum est civitatem, qua-“ liscunque fuit olim, præcipuam & non“ vulgarem fuisse, quia id demonstrant“ ejus rudera & situs. Juxta amnem in-“ veni etiam muros ex bonis lateribus“ coctis, cæmentatis bono bitumine lo-“ co calcis, quales scributur fuisse in“ muris *Semiramidis* (quod verum esse Dio-“ dori supra adducti verba confirmant:) ex“ quibus latéribus cum bitumine tamen“ adhærente, pro more meo, quosdam“ accepi, eosque mecum portavi in ci-“ stâ optimè munitos gossypio, quapro-“ pter sæpius plurimi horum rudium in-“ colarum ridebant, ignorantes causam“ nostræ curiositatis. Ut hæc omnia vi-“ dimus, denuo ascendimus in navigium,“ quo à nautis ope cordæ adverso amne“ protracto, rediimus *Bagdadum*, & eo-“ dem vespere pernoctabamus in eodem“ pago *Kierd Haggi Curdi*, ubi nocte pre-“ cedente fueramus commorati. Pergit“ *Vallæus* civitatem, quam *Hella* vocant,“ quæ haud dubiè fuit una ex illis urbi-“ bus, quas ad *Euphratis* littora *Semira-“ midem*

Cap.XI. midem ædificasse supra ostendimus; non ipsam, sed posterioribus seculis ex ruinis veterum urbium extructam; ubi & mentionem facit sepulchri Ezechielis Prophetæ, & fluminis Chobar. Sed audiamus ejus verba.

Dimorammo in Hella tutto l' giorno seguente per vederla bene, & in poche parole dirò à V. S. che è situata Hella sopra l' Eufrate, la metà di qua, e la metà di là, e da una parte all' altra si passa per un ponte di barche, come quel di Baghdad, mà le barche, quando io le ho vedute, non erano più di venti quattro, se bene in tempo di acqua grossa, vene bisognava più. Le case, son pur come quelle di Baghdad, fabricate di buoni mattoni vecchii, ma bassissime, che non hanno se non il primo piano al terreno, e tutte hanno giardino con quantità d' alberi di vari frutti, e sopra tutto palme in tanta copia, e così alte, che sopravanzando di gran lunga, e ricoprendo, per dir così, co' i rami tutte le case, quando si vede la città di lontano, non pare di veder una città, mà una folta selva di dattili, che certo in quelle pianure, e sopra quel fiume, è cosa assai vaga à vedere. È città honestamente grande, hà dentro un Castello piccolo, mà competentemente forte sopra'l fiume, case assai buone, & alcuni di bella fabrica, fatti con architettura, mà troppo scuri.

Vi risiede un Sangiacco, & è sottoposto al Bascia di Baghdad. Fra i giardini vene sono alcuni galanti con agrumi, e simili galanterie, come uno, che io ne vidi, che è di certe donne, figliuole di un Bascia morto. Fabriche notabili non vi sono, ne reliquie di antichità, tutta via si può credere, che anche in tempi antichi tutto quel paese intorno all' Eufrate, e tanto vicino à Babilonia, fosse strettamente habitato e facilmente può essere che Hella dalle stesse rouine di Babilonia in quel luogo nascesse. E mi fu accennato in Hella, mà per la poca intelligenza, che io hò in fin' hora della lingua Arabica non l' intesi all' hora bene, e perciò non andai à vederlo, e quando dopo di esserne partito, l' ho saputo meglio,

*mi è dispiaciuto assai di non esservi andato, e Sect.III. non l' haver veduto, cioè, che vicino ad Hella meza giornata, per altra via diversa, da quelle che io feci, si vede infin' oggi la sepoltura di Ezechiel Profeta, dove bene spesso vanno molti Hebrei per devotione, è stà à punto sopra quell' istesso fiume Chobar, o Chabor, come dicono oggi gli Arabi nominato dalla sacra scrittura nelle visioni di lui, il qual fiume nascono nella Mesopotamia da una grande e famosa fontana chiamata **وَاسِنَ الْمَيْمَانَ** Ras-elain, e cresciuto poi in lungo corso, finalmente verso queste parti viene à metter nel l' Eufrate. Era in vero questa cosa molto degna di vederfi, tanto per Ezechiel, che fu si gran Profeta, quanto perche nel Martirologio si dice, con l' autorità, come io credo di santo Epifanio che l' ha scritto, che Ezechiel fu sepellito nel sepolcro di Sem e di Arphaxad, progenitori di Abrahamo, che è una grande antichità, mà in somma la mia disgratia, o trascuragine che fosse, mi privò di questo gusto. Veduto del resto che hebbi ogni cosa, e notato quanto mi parve ne' miei scartafacci la matina di 25 di Novemb. al tardi parti di Hella, e la sera andai à dormire nel medesimo luogo chiamato Biz-serchàn, dove havevamo pur' alloggiato nell' andare. Hæc latinè sic sonant.*

*Totum diem sequentem moraba-
mur in civitate Hella, ut eam probè
perspiceremus, brevibusque tibi di-
cam, eam sitam esse ad Eupratem,
mediam interfluentem, & ponte sca-
pharum junctum, in modum pontis
Bagdadensis; verùm scaphæ, quo tem-
pore eas videbam, non superabant nu-
merum viginti quatuor, utut flumine
alto longè pluribus opus sit. Ædes si-
miles sunt Bagdadensis, extructæ
ex bonis lateribus vetustis, sed humil-
limis, altitudine saltem æquantibus
primum planum telluris, omnesque
adjunctos habent hortos cum plurimis
arboribus variorum fructuum, & inpri-
mis palmarum tantâ copiâ, adeoque
pro-*

Cap. XI. procerarum , ut altitudine longè super-
 „ rent, & quodammodo cooperiant cum
 „ ramis omnia tecta. Quando civitas
 „ procul adspicitur , non præbet speci-
 „ em civitatis , sed densissimi palmeti ,
 „ quod sane in his planis campis , & jux-
 „ ta hunc amnem jucundissimum præ-
 „ bet spectaculum. Civitas hæc utcun-
 „ que magna est , interius munita parvo
 „ castello , sed satis valido ad amnem.
 „ Ædes omnino bonæ , & quædam pul-
 „ crè extructæ , secundum leges archite-
 „ cturæ , sed nimis obscuræ.

„ Sedem ibi suam habet quidam San-
 „ giaccus , etque subdita Bassæ *Bagda-*
 „ *densi*. Inter hortos quidam gaudent
 „ pomis citreis acidisque auraicis ac aliis
 „ deliciis , quorum unum vidi spestan-
 „ tem ad quasdam fœminas , filias alicu-
 „ jus Bassæ mortui. Ædificia alicujus
 „ momenti nulla sunt , nec reliquiæ an-
 „ tiquitatis , tamen credibile est , olim
 „ omnem hanc regionem circa *Euphra-*
 „ *tem* , adeoque vicinam *Babylonie* , fuis-
 „ se populosissimam , & facile fieri po-
 „ tut , ut *Hella* in hoc loco ex ipsis rude-
 „ ribus *Babylonie* ortum suum traxerit.
 „ Dictum quoque mihi fuit in civitate
 „ *Hella* , quod ad iter dimidiæ diei ab
 „ eadem civitate , sed diversâ viâ ab eâ
 „ quam fueram ingressus , hodieque
 „ conspiciatur sepulchrum *Ezechieli*
 „ Prophetæ ; sed quia tum nondum satis
 „ peritus eram *linguae Arabicæ* , utique id
 „ non satis intellexi , & propterea non ivi
 „ eò ad id videndum ; deinde vero post-
 „ quam abieram , melius intellectâ re-
 „ valde me pœnituit , quod non eò iwe-
 „ rim & sepulchrum dictum viderim.
 „ Quò frequentes vadunt plurimi *Judei*
 „ devotionis caussâ , situmque est ad ri-
 „ pam ejusdem fluminis *Chobar* , seu *Cha-*
 „ *bor* , ut vocant *Arabes* hodierni , quod
 „ nominatur à Sacra Scriptura in visio-
 „ nibus hujus Prophetæ : qui amnis ori-
 „ tur in *Mesopotamia* ex grandi & famo-
 „ so fonte appellato *وَالْأَعْيُنِ Ras-el-*
 „ *ain* , & postea longo tractu augetur ,

tandemque circa hæc loca exoneratur *Sed. III.*
 in *Eupratem*. Hoc profectò omnino “
 viſu dignum fuerat , tam propter *Eze-* “
chiel , qui fuit tantus Propheta , quām “
 quia in Martyrologio dicitur , ex auto- “
 ritate , ut credo , *S. Epiphanii* , qui id “
 scripsit , quòd *Ezechiel* fuerit sepultus “
 in sepulchro *Semi* & *Arphaxadi* , pro- “
 genitorum *Abrahami* : quæ sanè est in- “
 signis antiquitas. Verū ut dixi , seu “
 infortunium meum , seu negligentia , “
 me privarunt isto aspectu. Postquār “
 omnia reliqua videram & notaveram , “
 quæ digna viſa fuerant , mane die 25 “
Novembris , sed aliquanto seriùs profe- “
 stus sum *Hella* & vespere pernoctatum “
 ivi in eundem locum appellatum *Biz-* “
ferchàn , ubi etiam diverteramus cum “
 illuc iremus.

Atque hæc sunt quæ de priscis *Ba-*
byloniæ fabricis dicenda existimavi ; cer-
 tè sanè inde concludere possum , tan-
 ta & tam innumerabili hominum mul-
 titudine fuisse inhabitatam tum terram
Sennaar , tum *Mesopotamiam* , tum uni-
 versam illam terram ad *Sinum* usque
Persicum , ubi *Euphrates* magna aqua-
 rum mole in id seſe evolvit , ut vix paſ-
 sum progrediare , ubi non restent ve-
 tuſtorum temporum , urbiumque ve-
 ſtigia. Totum itaque *Euphratis* , *Ti-*
grisque littus , excultum fuit urbibus ,
 oppidis , turribus , vicis ; ita ut vel u-
 niversa *Babylonie* regio usque ad *Sinum*
Persicum versus Austrum , & versus Bo-
 ream in *Mesopotamiam* se extendens u-
 nica non immeritò civitas dici potue-
 rit. Quod vel ex ore istius *Petri à Valle*
 curiosissimi exploratoris omnium me
 audisse memini : sic enim dicit : *E ben*
vero , che è fabricata Bagdad , come tut-
te le altre terre vicine da i mattoni buoni ,
e vecchi dalla Babilonia antica , e dalle al-
tre fabbriche , ch' erano all' hora in questi
paeſe , nel quale , benché non si vedono ve-
ſtigie alcune restate in piedi di muraglia ,
se non quelle poche , che appresso raccon-
tarò , tuttavia ſotto terra in qual ſi voglia
luogo

Cap. XI. luogo che si cavi, per molte giornate intorno, si trova per tutto quantità grande di mattoni buoni & di muraglie antiche, donde e nata una favola, che si conta hoggi di fra Mori che questo paese fosse tanto habitato, che una volta essendosi perduto in Bagdad un gallo, fu ritrovato in Bassora città sopra'l mare nel Seno Persico, lontana di Bagdad à 12 giornate, fin dove dicono che fosse andato saltando sempre di tetto in tetto. Questa continuata quantità di rouine sotto terra in tutte le paese della provincia di Babylonia, tanto di qua, e di là, quanto in mezzo à i due fiumi, come anche un piccolo ramo o canale tirato dal' Eufrate, che appresso à Bagdadat viene à mettersi nel Tigre. id est:

„ Verum quidem est, Bagdadum fuisse extructum, ut & alias terras vicinas ex lateribus bonis & vetustis Babyloniae veteris, & ex aliis fabricis, quæ tum erant in istis regionibus, in quibus, ut ut non appareant ulla vestigia muros reliqua, nisi pauca illa, de qui-

bus postea agam, nihilominus sub terra, ubicunque foditur, usque ad multorum dierum itinera circumcirca, invenitur ubique insignis copia laterum bonorum, & murorum antiquorum, unde nata est fabula, quæ hodie inter Mauros narratur, quod regio illa tam frequens fuerit habitatoribus, ut aliquid amissus gallus in Bagdado denudò fuerit inventus in Bassora, civitate juxta littus maris Sinus Persici, sita à Bagdado ad 12 dierum itinera: eosque dicunt eum progressum semper saltando de tecto in tectum. Hæc continua quantitas ruderum sub terra in omnibus regionibus provinciæ Babylonie, & ultra, & citra, & in medio duorum illorum fluviorum, ut & parvus rivulus seu alveus derivatus ex Euphrate, qui prope Bagdadum se evolvit in Tigrim. Sed hisce jam præmissis, jam ordine filiorum Noë gesta prosequamur.

C A P U T XII.

Genealogia Noë, Japheth, Cham, Sem, filiorumque.

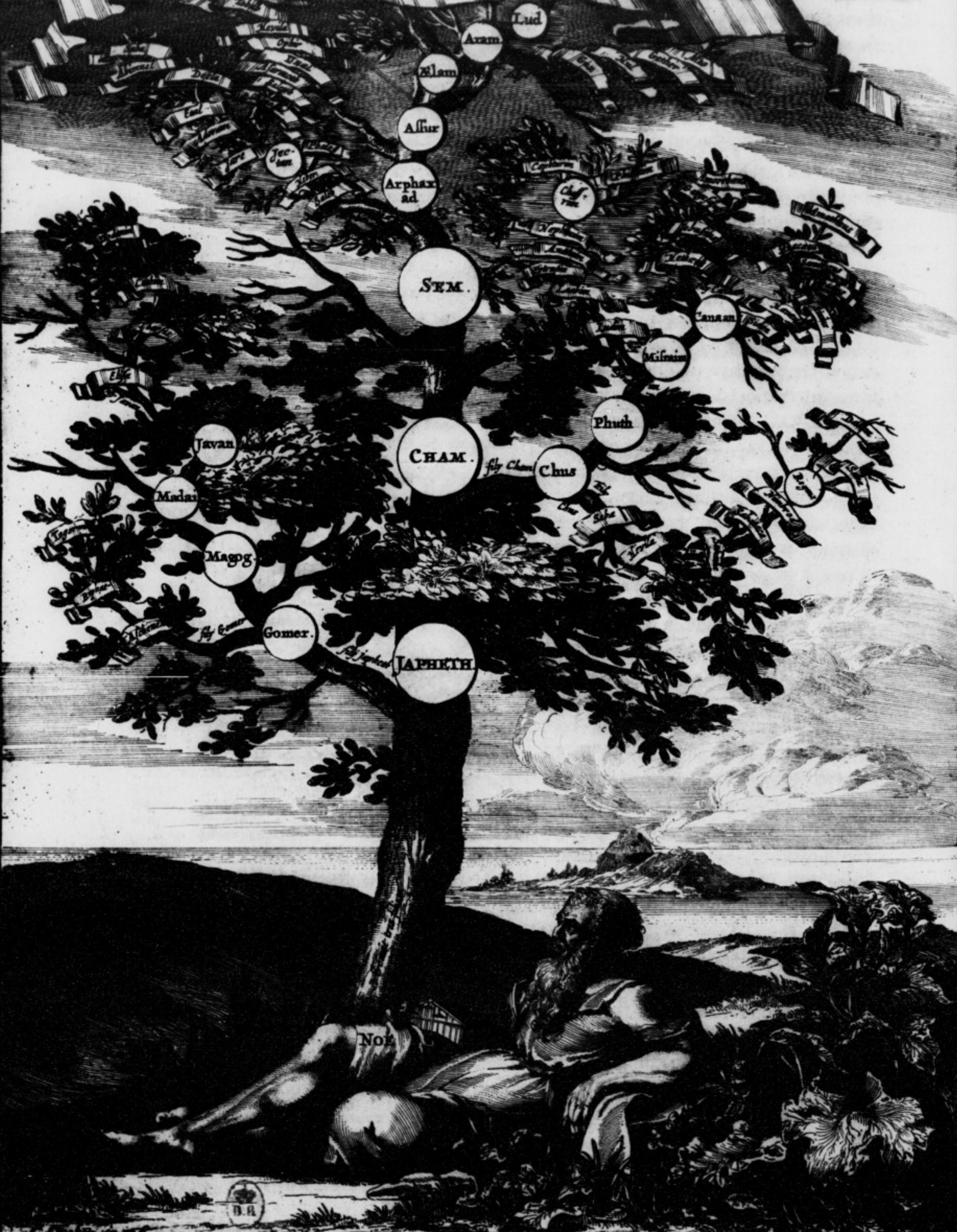
De ortu Phaleg, & divisione linguarum & gentium.

C. XII.
*Ortus
Phaleg &
confusio
lingua-
rum.*

Cæterum nonnullæ rationes demonstrant quidem divisionem linguarum accidisse multò post nativitatem Phaleg (quod & nos credimus) verùm non ideo consequitur eam anno post diluvium trecentesimo quadragesimo contigisse, ut putant Hebrei, qui annus, secundum ipsos, fuit postremus vitæ Phaleg. Nam si verum est, quod asserunt Eusebius in sui Chronicæ initio, & B. Hieronymus in Oseæ cap. 2 & S. Augustinus lib. XVI. de Civit. Dei cap. 17. quos sequuntur omnes penè alii doctores ecclesiastici, nimirum Nembrod fuisse illum, quem gentilitas appellavit Belum, eundemque regnaf-

se annis sexaginta quinque post conditam Babylonem & ei successisse Ninum, in cuius regni anno 43, natus est Abraham. Procul dubio si prædictis annis 340 à diluvio, ad linguarum divisionem elapsis, addantur anni 65 regni Beli, & 43 Nini, necessarium erit ponere, Abramum esse natum anno post diluvium 448, quod manifestè adver- saretur Scripturæ Sacræ, ex qua Genes. cap. XI. ver. 10. usque ad 27, ubi describitur genealogia Sem filii Noë, à diluvio ad ortum Abraham juxta computum in hac adjuncta tabula expressum, colliguntur tantummodo anni 383. Si vero sequamur eos, qui putant Abraham natum

*Erroris
in compu-
ta tempo-
rum occur-
rente.*

**ARBOR
GENEASOGIAE NOETJCÆ**

C. XII. natum esse anno vitæ patris sui 60, & generationem *Cainan* minimè computandam censem, invenies à diluvio ad ortum *Abrahæ* longè minorem summam, nimirum annos duntaxat 293. Aliud huic simile absurdum ex priori opinione consequi necesse est. Nam si ponamus divisionem linguarum (quæ procul dubio facta est, quando *Babylon* ædificabatur) contigisse in ipso ortu *Phaleg*, qui ut colligitur loco *Genes.* proximè adducto, natus est anno post diluvium (præterita generatione *Cainan*) 102. quod pariter ex suprascriptis certum est, Scripturæ Sacræ plurimum adversari. Quocirca probare nullo modo possumus, id quod magnæ famæ auctor, vir alioqui in expendenda temporum præsertim antiquissimorum ratione accuratissimus *libr.* in *Genes.* XV. num 148, afferere non dubitavit, dicens, nullam afferri posse rationem, quæ necessariò concludat, vel etiam probabiliter demonstret divisionem linguarum non potuisse fieri, quando natus est *Phaleg*, qua in re fortassis, ut fit, memoriae lapsu, videtur sibi non constare, quandoquidem ipse pluribus in locis & præsertim *libr.* XV. in *Genes.* num. 61. 67 & 148. & lib. XVI. num. 236. approbat, recipique communem, quam citavimus, horum temporum historiam, afferentem *Nembrod* eundem esse cum eo, quem gentiles *Belum* dixerunt, & eundem à divisione linguarum regnasse 65 annis in *Babylone*, quæ fuit initium regni ejus, ut dicitur *Genes. cap. X. vers. 10.* Et *Abrahamum* natum esse anno 43 regni *Nini*, qui immediate successerat dicto *Nembrod*. Ex quibus profectò (posita divisione linguarum in anno primo vitæ *Phaleg*) sequeretur ipsum *Abrahamum* natum esse 108 vitæ ipsius *Phaleg*, quod quām falsum sit, dignosci potest ex *Genes. cap. XI. vers. 16.* usque ad 25; ubi ab ortu *Phaleg*, ad ortum *Tharæ* Patris *Abrahæ*, evidenter col-

liguntur anni plus quam centum vigin- *Sect. III.*
ti, siquidem ipse *Thare* natus est anno vitæ *Phaleg* 122, ut patet ex Tabula Chronologica. Quis igitur non videt, contra afferentes divisionem linguarum incidisse in ortum *Phaleg*, posse afferri argumentum valdè firmum, niminum, quia hac posita sententia, necesse est probabiliorem ac magis receptam horum temporum chronologiam, à probatissimis auctoribus editam, funditus interire, & nullatenus posse cum sacro textu conciliari? Itaque relictis hisce duabus opinionibus, dicimus, quod si vera est, ut credimus, nuper à nobis relata, & communī doctorum consensu firmata horum temporum historia de *Nembrod*, quod fuerit idem cum *Belo*, quemadmodum nos quoque infra comprobabimus, & quod regnaverit annis 65. & de *Abrahamo*, quod natus sit anno 43 *Nini*, qui immediatè post prædictum *Nembrod* regnasse dicitur, necessarium est fate ri id, quod ab exordio hujus operis proposuimus: videlicet divisionem linguarum anno post diluvium 275 contigisse, qui annus in nostris tabulis cum anno vitæ *Phaleg* 144 contigit. Et hac posita opinione, *Torniello* teste, multa quæ ex aliis duabus sequi dicebamus, devitantur absurdā, & horum temporum historia ab ethnicis, atque item ab ecclesiasticis scriptoribus tradita, ac probatā optimè cum sacris annalibus congruere deprehendetur, ut quilibet in præsenti præcipue tabula breviter, facileque poterit experiri.

Vera sententia de ortu Phaleg. Tornielius.

Sit ergo positum divisionem linguarum & populorum factam sub medium vitæ *Phaleg*, id est 144 anno ipsius, diluvii autem 275, multis rationibus, quas paſſim hinc inde insertas reperies, confirmavimus, quibus positis de re ipsa dicendum est. Cum autem de constructione civitatis & *Turris*, quæ proxima causa fuit divisionis linguarum, in primo anno *Tharæ* di-

Anni

TABULA CHRONOGRAPHICA à diluvio usque ad tempora Abrabæ.	Ab orbe condito.	Vitæ Noꝝ.	A diluvio.	Regni Nembrod, siue Beli.	Regni Nini.	Monarchiaæ Affyriorum.	Regni Semiramis super Affyrios.	Regni Zameis in Niniæ.
Noe vinum bibens inebriatus est an. Post annos 28	1666 28	610 28	10 28					
Arphaxad genuit Cainan inch. an. Post annos 30	1694 30	638 30	38 30					
Cainan genuit Sale inch. an. Post annos 30	1724 30	658 30	68 30					
Sale genuit Heber inch. an. Post annos 2	1754 2	698 2	98 2					
Noe dicitur genuisse Jonithun an. Post annos 32	1756 32	700 32	100 32					
Heber genuit Phaleg inch. an. Post annos 30	1788 30	732 30	132 30					
Phaleg genuit Rhei inch. an. Post annos 113	1818 113	762 113	162 113					
Facta est linguarum, gentiumque divisio, an.	1931	871	275					
Regnat Nembrod, qui & Belus in Babylone, an. Post annos 24	1932 24	876 24	276 24					
Noe fertur misisse Jonithun in Ethan, an. Post annos 40	1956 40	900 40	300 40					
Arphaxad & Nembrod, qui & Belus, mortui sunt in fine an.	1996	940	340	66				
Ninus regnat in Babylone inch. an. Post annos 9	1997 9	941 9	341 9		1	9		
Noe moritur sub finem, an. Post annos 10	2006 10	950	350 10		10	10		
Ninus Monarchiam inchoat Affyriorum, an.	2016		360		20	1		
Moritur Phaleg sub finem an.	2026		370		30	11		
Moritur Nachor Thare pater sub fin. an. Post annos 12	2027 12		371 12		31	12		
Abraham nascitur inch. an. Post annos 9	2039 9		383 9		43	24		
Ninus Affyriorum Rex moritur sub fin. an.	2048		392		52	33		
Semiramis regnat in Niniæ, & Sarai nascitur in Chaldea inch. an. Post annos 41	2049 41		393 41			34	1	
Semiramis Affyriorum Regina decepit.	2090		434			41	41	
Regnat Zameis in Affyria inch. an.	2091		435			75	42	
Jupiter à nonnullis creditur natus. Post annos 13	2092 13		436 13			77		2
Chedorlahomor subegit Sodomitas. Post annos 3	2105 3		449 3			13		13
						90		15
						3		3

C. XII. Etum fuerit , restat ut ex confusione ipsa & hominum dispersione in universas terras , qui est ejusdem confusionis effectus , dicamus.

*Justa
poena con-
fusionis
lingua-
rum, à Deo
injecta.*

Et primùm quām justa fuit hæc pœna architectis istis inficta , & quām consentanea divinæ bonitati ac sapientiæ. Quæ enim à parente pœna suavior exspectari possit in liberos minus dictis suis audientes , quam sine cædibus , sine mutilatione & plagis , sine iracunda dissipatione laboriosi operis , atque ideo sine objurgatione & quælla adigere ad obtemperandum , novasque colonias deducendas , quæ coloniæ essent , si volentes abibant ; aut varia exilia ac deportationes , si invití. Quod si hæc eorum culpa vanitas fuit , non enim satis probabilia narrant , qui hanc substructionis insaniam à culpa purgare moliuntur , ut videre est apud *Tostatum*. Sciebant enim jam pridem sibi à communi parente *Noë* divinitus impetratum , ut in destinatas sibi provincias proficerentur. Itaque in mora erant , & in culpa , quæ ex diuturna ista civitatis & turris DEO non grata molitione crescebat. Si ergo hæc culpa vanitas fuit , nonne sapienter opus vanitatis & inops solidæ gloriæ , præter DEI voluntatem suscepturn , infirmitate sua , DEO non sustentante contabescit. Si superbæ mentis elatio nonne confusione expianda fuit , ne superbè unquam gloriosi isti jactare possent opus , quod imperfectum irrisi , confusique reliquissent. *Quoniam domi-
natio imperantis in lingua est* , inquit Augustinus , ibi damnata est superbia , ut non intelligeretur jubens homini , qui noluit intelligere , ut obediret DEO jubenti. Si odium DEI hanc arcem erigebat adversus DEUM , nonne exarandi erant inimici , nonne ex ipsa arce exigendi , & impia conjuratio animorum , justa linguarum diffensione castiganda ? Unde Claudio Matrius Viator :

*Ut quod peccarunt concordis criminē Sect. III.
mentis*

*Confusæ damnet melior discordia lin-
guæ.*

Vide *Prosper. Aquit. de Vocat. gentium.* *Quomodo*
Sed age , quæ fuit ista linguarum *facta lin-*
confusio ? quomodo facta ? quām mul- *guarum*
tiplex ? Nam Philo in libro de confusione *confusio.*
linguarum , dum historiam suo more in
tropologiam cotatur vertere , negat
confusionem ullam contigisse linguarum , sed divisionem. Nam *Hebræa* ,
quæ jam erat , in sua puritate & integritate perstittit , aliæ quæ tum primum
natæ sunt , confusæ non fuerunt , antequam essent. An in linguis confusio
non fuit , sed in hominibus propter repentinam exorientium linguarum va-
rietatem , ut *Pererio* placet ? An confusio linguarum sive permixtio idiomatum fuit , dum in eodem opere diversarum familiarum homines versarentur , & mutatis repente linguis , unus sermo vel dialogus efficeretur , in quo *Hebræa* , *Græca* , *Latina* , *Germanica* , *Polonica* vocabula mixta , confusaque reperirentur , quorum nonnulla singuli intelligerent , nemo universa ? Sicque fieret , ut *nemo intelligeret vocem proximi sui* , id est , alter alterum intelligere non posset , ut *Lyrano* quoque videtur. An non etiam divisio linguarum rete dicitur , quandoquidem pro ratione diversarum linguarum à se invicem divisi sunt homines ; qui lingua utebantur ?

Quomodo facta sit , explicat *Tosta-
tus cap. II. Genes. ex quo Pererius.* Dico breviter inductam primū divinitus in omnibus familiis oblivionem nativæ linguæ , id est , *Hebraicæ* præterquam in *Heber* & *Phaleg* , in quibus illa inviolata permansit , tum insertam infusamque novam linguam omnibus familiis , prout olim infusa fuerat *Adamo* , & uxori ejus , adeò ut illam non minus haberent in promptu , quām si eam cum nutricis lacte didicissent. Ministerio

C. XII. porrò Angelorum id factum fuisse scribit *Origenes*, eorum scilicet, qui illorum populorum rectores futuri erant, ad quos illa DEI dirigatur oratio: *Venite descendamus & confundamus ibi linguam eorum.* Non tamen ait, *Ite, descendite & confundite*, ut præsens intelligatur angelis operantibus, tanquam præcipuus operans, ut observavit *Cajetanus*. S. quoque *Epiphanius* hanc linguarum multiplicationem diuinæ inspirationi semel iterumque attribuit. Nec sanè humana industria fieri potuisse, quodlibet integrum idioma, ex iis etiam quæ de *Adami* lingua supra cum *Abulensi* diximus, facile intelligi potest. Sed audi Claud. Marium hanc rem eleganti carmine concinentem:

Claudius Marius.

Dixit & intentos operi, molemque levantes

Mentibus attonitis subjecta oblivio pri-

mum

Intrat, & ignotæ subit imperfectio lin-

guæ,

Increpitant operis, studio cessante, ma-

gistri

Cunctantes socios, sed vocem nemo remittit

Non intellectis, quod si quis tentat, inane

Sibilat, aut rupti fremitu sermonis an-

helat.

Sic vanum prava suscepit mente labo-

rem

Destituit frustrata manus; jam nemo pro-

pinquum,

Nemo patrem sequitur, quem quisque in-

telligit, addit

Agglomeratque sibi, sociumque adjunge-

re curat.

Dumque perit divisa bujus cognatio gen-

tis,

Gentem lingua facit, sparguntur classibus

equis;

Diductasque petunt vario sub fidere ter-

ras:

Ita *Marius Poëta*, in cuius carmine illud non satis probabile, ignotæ linguae imperfectionem subiisse, perfectam quippe infusam ab eo, cuius perfecta

sunt opera, credibilius est, neque enim *Sect. III.* eam humana industria paulatim compararunt. Nec enim item, quod ait, *Gentem lingua facit*; & quod eodem redit; *Nemo propinquum, nemo patrem sequitur.* Communis enim sententia est linguas secundum familias à Domino fuisse distributas, non ex linguis familiæ. Idque docet Moses cum agit de filiis *Japheth*. *Ab his, inquit, divisæ sunt insule gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familiæ suas in nationibus suis*, quasi dicat, non solum secundum linguas, sed etiam secundum familias. Ita etiam de filiis *Cham* ait. *Hi sunt filii Cham in cognitionibus & linguis, & generationibus, terrisque & gentibus suis.* Eodem denique modo filios *Sem* secundum cognitiones & linguas, & non tantum secundum linguas distribuit. Quod si nemo patrem sequeretur, quomodo posset ulla familia coalescere? quanquam facile est explicare Poëtam: *Nemo patrem sequitur, quatenus scilicet patrem, sed quatenus ejusdem linguae societate conjunctum.* Quod porro dictum est, *Confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui:* absurdum effet de singulis interpretari; quasi quisque linguam hujusmodi loqueretur, quam nemo omnium præter ipsum intelligeret. Id enim effet non septuaginta duas linguas, sed quinquaginta millia linguarum introducere, idque valueret non ad multiplicandos hominum coetus, & civitates, sed ad omnes à se invicem distrahabendos. Mens ergo *Mosis* est, factum esse, ut unusquisque non intelligat omnes, ut ante *tuis* solebat, sed alii alios intelligent, puta qui sunt ejusdem familie; alios non intelligent, qui fuerint diversæ. Per familias ergo distinctæ sunt linguae, ut inter eos maneret societas inter quos linguae communicatio servata effet.

Sequitur ut aliquid de numero linguarum dicamus. *Quem scriptura nus-linguarum.*

Decimo
quam

C. XII. quam prodit, sed eum D. *Augustinus*, S. *Epiphanius*, aliique SS. Patres ex numero familiarum Noë à *Mose* commemoratarum colligunt. Sic autem dicit *Augustinus*: *Ex familia Japheth, quindecim. Ex progenie Cham, unam & triginta. Ex stirpe Sem, viginti septem.* In summa igitur, inquit, omnes progeniti de tribus filiis Noë sunt septuaginta tres, vel potius, quod postea demonstrabitur, septuaginta duas gentes tunc fuisse colligitur, non homines. Quod se demonstraturum promittit, exequitur cap. 11. frequenti, ubi, *unam tantum fuisse linguam Heberis & Phaleg*, licet omittantur qui gentium & linguarum principes non fuerunt, propter tempus insigni eventu notatum. Quia in diebus ejus terra divisa est. Priore autem illo loco subdit. Propterea ergo multorum filii non sunt commemorati, quia gentibus aliis nascendo accesserunt, ipsi autem gentes facere nequiverunt. Nam qua alia de causa, cum filii Japheth octo numerentur, ex duobus eorum tantum filii nati commemorantur? Et cum filii Cham quatuor nominentur, ex tribus tantum qui nati sunt, adjiciuntur. Et cum filii Sem nominentur sex, duorum tantum posteritas adtextitur; numquid cæteri sine filiis remanserunt? Absit hoc credere, sed gentes propter quas commemorari digni essent, non utique fecerunt, quia sicut nascebantur, aliis gentibus addebantur. Ita D. *Augustinus*.

Difficile est 72 lin. quas præcisè ponere.

Eundem numerum agnoscit *Eusebius lib. I. Chronol. Græcæ*, ubi enumeratis omnibus provinciis filiorum Noë, οὐς, inquit, ἔθνη (οὐ) εἰδομένοις δύο. Et *Epiphanius*, Ergo illi, inquit, Turrim & Babylonem ædificant. Sed divino numini de insana illa molitione dissipavit, ideoque dissipatis illorum linguis, septuaginta duas ex una fecit, pro hominum numero, qui illo tempore repertus est, unde & *Meropes* à vocis divisione nuncupati.

Cave putes non fuisse tunc nisi duos & septuaginta viros, sed tot numerosarum familiarum principes, quos pau-

lo ante Δεκαήτας & κεφαλίοντας Secl. III. appellarat.

Idemque repetit *haeresi* 39, ubi de genere *Cham* ponit duces 32, de stirpe *Sem* quindecim, de *Japheth* viginti quinque, ubi totus numerus idem est, partiales non iidem. Nec item existimes unam linguam, materiam & quasi semen fuisse, ex qua corrupta semper maginta duxæ nascerentur. Nam *Hebreæ*, ut diximus, integra mansit, aliæ novæ natæ sunt; sed perinde est, ac si diceret, pro una natæ esse septuaginta duas. Vide etiam *Chron. Alexandrinum Græco-latin.* quod cum *Epiphanio* sentit.

Addam & *Prosperum Aquitanicum*, ^{Prosper Aquitanicus.} qui etiam eleganter causam hujus con fusionis & multiplicationis linguatum depingit. Jam verò, inquit, procurrente humanae propagationis augmento, cum ipsa mortalium numerositas de suis multiplicationibus superbiret, & secundum elevationis suæ altitudinem cælo cuperet molem immodecum constructionis inferere, quam mirabilis ad cohendendam hanc insolentiam fuit divinæ censura justitiae! quæ omnem illorum populorum loquelandam, notis sibi invicem significationibus consonantem, septuaginta, & duarum linguarum varietate confudit, ut & inter dissonas voces operantium pereunte concordia, insanæ molitionis machina solveretur, & habitando orbi terrarum incolas malæ congregationis opportunity fieret dispersio. Denique in eundem numerum plerique omnes antiqui consentiunt. Vide *Pererium*, qui in hanc sententiam etiam *Hieronymum*, *Ariobium*, & *Origenem* citat, quibus *Beda de sex etat. Marianus Scotus*, aliique addi possunt, præfertim *Chronicon Alexandrinum*, quia eas omnes enumerat.

Cæterum contra hunc numerum dubia movet *Pererius* partim ex disparti personarum numero, qui in græcis, latinisque codicibus reperitur. Græci enim *Latinos* tribus personis, sive familiis excedunt, & addendo *Cananis*, etiam

C. XII. etiam quatuor. Partim quia non videntur plures Patres seorsim à filiis numerandi, quasi diversas ab iis linguas habuerint, quoniam patres non potuerunt habere familias, nisi per filios.

* Quod si patres seorsim à filiis numerentur, quasi linguas suas seorsim ac familias habuerint, prædicto numero addendi erunt *Sem*, *Cham* & *Japheth*, imò & ipse *Noë*, & sic numerus linguarum ad sex & septuaginta ex crescet. Partim denique quia aliquorum filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth* nulli filii sive posteri recensentur. In progenie *Japheth* quinque; in *Cham* duo; in *Sem* quatuor omittuntur, de quibus nihil certi dici possit, unicamque singuli gentem, an nullam, ac plures produxerint, & cum gentibus linguas distinctiones. Et sic numerus hic multum semper variabitur, & incertus reddetur.

Defenditur 72 linguarum numerus. Nihilominus septuaginta duarum linguarum numerus retinendus videatur, qui non leve habet in *Mosis* narratione fundamentum, cùm in singulis familiis trium filiorum *Noë*, semper linguae cum familiis distinctiones reperiuntur, familias autem tam multi antiqui, recentioresque Doctores septuaginta duas agnoverint, & hæ objectiones facile solvi posse videntur. Dicemus enim diversum quidem reperiiri numerum in hebraicis, græcisque libris; sed eorum qui adduntur à *Græcis* neque linguas, neque familias fuisse diversas, propterea que à *Mose* hoc loco prætermisso. Secundæ objectioni satisfieri potest, si dixerimus, patres quidem non potuisse habere familias, nisi per filios, potuisse tamen habere per alios ab iis, qui in textu decimi cap. recensentur, & per eos diversas constituere familias.

Tertiæ non improbabiliter respondet, quatuor istos quasi segregatos à cæteris, & eximios, non habuisse singulares linguas, sed præter communem, quam retinuerunt, etiam iis lin-

guis donatos fuisse, quæ in familiis à *Secl. III.* feortis reperiebantur, ut singulis monita salutis dare possent, & ad quam liberet familiam se transferre. Quod sentit etiam *Torniellus*. Ad postremum dicimus eos, quibus filii non attribuuntur, singulas duntaxat fecisse familias, quibus singulæ datæ sunt linguæ, ideoque postremorum peculiarem distinctionem necessariam non fuisse. Quæ mens est *D. Augustini*, cuius verba paulò ante retulimus.

Hac ergo linguarum confusione & hominum perturbatione inducta:

*Non captæ assurgunt turres, non arma
juventus*

*Exercet, portusve aut propugnacula bello
Tuta parant, pendent opera interrupta,
mineaque*

*Murorum ingentes, æquataque machina
cælo.*

Nominatum autem *Turrim*, non solum ab Architectis reliqtam, sed divinitus etiam disiectam plerique antiqui prodidere. *Josephus* ex *Sibylla* refert deos *Turrim* procellis immisso subvertisse, & suam cuique linguam dedisse; verum libro tertio Sibyllinorum versuum hæc leguntur inter alia:

*Flatibus aut venti magnam sublime fe-
rentes*

*Turrim jecerunt, & litem conciliarunt
Inter eos, urbemque ideo Babylona vo-
carunt.*

*Sed postquam cecidit Turris, lingueque
fuerunt*

*Vocibus inter se diversis, terra deinceps
Tota replebatur divisis regibus. &c.*

Quot scilicet coloniis *Nembodo* auspicie, ut dicetur, in sequentibus, *Epiphanius* quoque *initio Panarii* ait, *DEUM* non solum hominum divisisse linguas, unde & *Meropes* dicti fuerint, sed *Turrim* etiam ventorum impetu evertisse.

Abydenus, qui res *Medorum* & *Affyrias* Abyde scripsit, apud *Eusebium* de præparatio-^{nns.}ne hæc habet. *Primos homines ferunt è
terra natos, robore & magnitudine confisos,*
dis

C. XII. *diis affuisse, quâ super eos diruta Turris cecidit.* Et infra apud eundem hæc ex Eupolemone. *Civitas, inquit, Babylon ab iis condita primum fuerat, qui à diluvio evaserunt, quos omnes gigantes fuisse constat, sparsos per universam terram, postquam Turris quam ædificabant, divinitus concussa decidit.* Et hinc fortè Tertullianus contra Praxean: *Filius itaque est, qui ab initio judicavit, Turrim superbissimam elidens, linguasque disperdens.*

Tertulianus.

Verùm hæc parùm firma sunt, hoc ipso quod à Mose non confirmantur; unus aliquis eorum, quos retuli, eam eversionem, ut videbatur, admodum justam atque probabilem excogitavit, quem reliqui postea sunt secuti. Cùm tamen hæc nisi à Mose scire non potuissent. In cuius scriptis obscurè tantum significatur eos ab opere destitisse, impedimento linguarum injecto. *Cœperunt, inquiebat Dominus, hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant; nimirum nisi impediero, sicut & fecit.*

Cur Nembrod in Babylone restituit. Quòd si quæras, cur Nembrod, qui post dispersas reliquias gentes Babylone substitit, cum popularibus suis, intermissum opus non redintegravit? Respondeo cum Pererio, aut opus fuisse majus, quām ut à tam paucis hominibus perfici posset, aut potius homines præsentis prodigi magnitudine atque insolentia deterritos, ausos non fuisse opus imperfectum absolvere, ne divinitus graviori aliqua pœna mulcentur. Vacasse autem ædificationem per annos ferè centum, videlicet us-

que ad Semiramidem, quæ inchoatam Sect. III. civitatem Babel incredibili magnitudine ac magnitudine absolvit. *Turrim verò illam nequaquam altius extulit, sed aliam mirificè ornatam, in templo, quod Belo consecrabat, inclusit, ut ex Herodoti Clio paulo ante retulimus.* Cùm itaque templum Beli in ipsa urbe Babel à Semiramide exstructum fuerit, certè Turrim Babel utpote à Babylone remotam, in ea urbe exstructam fuisse, ex iis quæ in præcedentibus dixi, patet esse quām falsissimum.

Sequitur ut de dispersione mortaliū in varias terras agamus, quas non temerè aditas aut usurpatas, sed ex sortibus divina voluntate distributas, ex primo anno Phaleg intelligitur. Hoc autem tempore inducta confusione linguarum, quòd quemque fors & DEUS tulit, eam terram familiarum principes cum suis occuparunt, ut ait Josephus: *Japheth Europam, & quæ illi ex Asia adjecta sunt; Cham Africam & Syriam; Sem reliquam Asiam, juxta generalem distributionem, quam eodem loco ex Josepho retulimus.* Quod hoc loco exactius ex scriptura intelligetur. Spinosam porro in barbaris vocabulis disputationem, & magna ex parte corruptis, utilitas, DEO favente, compensabit. Multa enim scripturæ loca præsertim apud Prophetas, hinc nonnullam lucem accipere possunt, cui ut serviamus, ordinem familiarum à Mose positum, ipsorumque principum ab eo nominatorum sequemur.

C A P U T XIII.

Quando cœperit regnum Nembrod, & divisio gentium.

C. XIII. **A**B anno divisionum linguarum, ac discessionum gentium de terra Sennaar, anno inquam ab orbe condito 1931, & post diluvium 276 circiter insequente, credimus auspi-

candos esse annos regni Nembrod in Babylone, & urbibus proximis, super gentem linguæ suæ, quæ sola illi remanserat, ac deinde etiam super alias finitimas à se occupatas, ut in præcedenti-

C.XIII. dentibus comprobavimus.^{*} Porrò iste *Nembrod*, qui idem cum *Belo*, ut loco proximè citato docuimus, regnavit in *Babylone* annis sexaginta quinque, ut tradunt *Eusebius in Chronico*, & *B. Augustinus lib. XVI. de Civit. Dei cap. 17*, & alii. Quis autem vir fuerit iste *Nembrod*, sive *Bel*, satis pañum in præcedentibus suis locis à nobis dictum fuit.

Per idem quoque tempus, credibile est, cæterarum quoque linguarum principes regnare cœpisse (non tamen tyrannicè ut *Nembrod*) in gente sua, & in singulis regionibus, ad quas primò incolendas pervenerunt. Puto autem eas non admodum à *Babylonia* fuisse remotas, rationabile namque est credere priùs proximiores, quam remotores à priscis illis gentibus terras fuisse cultas. Quanquam non multo post, ad declinandam nimis molestam ipsius *Nembrod* tyrannidem, qui non contentus imperare *Babylonis*, alias quoque finitimas gentes infestare, ac si bi violenter subjugare nitebatur, plurimos longius recessisse credimus. Quare, quemadmodum postea in primitiva Ecclesia, prima illa persecutio quæ facta est *Hierosolymis* adversus Christi fideles, in causa fuit, ut ipsi ad fidem latius propagandam dispergerentur in varias orbis provincias, quibus deinde scripsit *B. Petrus* primam suam epistolam, nimirum, *Dilectis advenis dispersionis Ponti, Galatiae, Cappadociae, Asie & Bithyniae*: ita priscis illis temporibus divina providentia factum est, ut tyranica invasio ipsius *Nembrod*, divinæ ordinationi deserviret, ad populis replendas etiam alias terrarum regiones, à prioribus illis valde admodum remotas. In quibus deinceps varia regna surrexisse, dubitandum non est, præcipue verò apud *Ægyptios*, & item apud *Sicyonios* in *Grecia*, de quibus aliquid suis locis ex *Eusebio* tangemus. Nam de regno *Itiae*, quod *Jo. Lucidus* in

Regnum variorum origo.

suis tabulis, ponit cœpisse viginti qua- Sect. III.
tuor annis ante *Nembrod* primum Re-
gem *Babylonis*, adeò irrationabile est,
ut figmento simile videatur. De cun-
ctis autem priscorum illorum tempo-
rum regnis, sicut nullum aliud tem-
pore præcessit regnum *Babylonis*, ita
nullum illo majus fuit. Nam non mul-
to post, nempe temporibus *Nini*, qui
sedem ejus transfluit in *Affyriam*, usque
adeò excrevit, ut Monarchiæ *Affyri-
orum* nomen acceperit. Quare nos ali-
qua quidem certiora quorundam Eth-
nicorum regnum initia suis locis
commemorare non negligemus; ve-
runtamen successivam Regum seriem,
tantummodo hujus, & aliarum mo-
narchiarum, quarum Scriptura Sacra
meminit, hic adnotabimus.

Ab hoc quoque circiter tempore, *Ægy-
pti* sentit *Torniellus*, & non prius, sed ^{ptiaci re-}
potius aliquanto post, oportet inchoa-<sup>gni ini-
tium.</sup>
tas esse dynastias, seu potentatus *Æ-
gyptiorum*, certum est enim ex supra-
dictis, & irrefragabili ipsius *met Sacrae
Scripturæ testimonio*, ante divisionem
linguarum gentes non esse divisas, sed
post, neque illas alias orbis regiones,
præter *Armeniam & Babyloniam*, & lo-
ca ad Orientem illis proxima, ab ho-
minibus post diluvium fuisse inhabita-
tas, nisi ut diximus, post divisionem
linguarum. Quod verò nos in *Oedipo
Tom. I.* etiam mentionem dynastiarum
Ægyptiorum amplam fecerimus, etiam
ante diluvium, id non factum est, quod
ita sentiremus, sed secundum *Ægyptio-
ram, Arabum & Manethonis* opinionem,
ubi & mentem meam de dynastiis fu-
sius apertam reperiet Lector. Quam-
obrem benè *Jo. Lucidus lib. V. de emen-
datione temporum* cap. 1. & in *suis tabulis*
primam *Ægyptiorum* dynastiam inchoa-
at ab initio regni *Nembrod & Chaldaeo-
rum*. Unde necessarium videtur asse-
rere, sexdecim illas priores dynastias,
quas *Eusebius in Chronico* ponit præces-
sisse ortum *Abrahæ*, aut fuisse multò
pau-

C. XIII. pauciores, aut admodum breves. Etenim hinc ad nativitatem *Abrahæ* computantur tantummodo anni centum septem, ut patet in tabulis, nimirum sexaginta quinque regni ipsius *Nembrod*, seu *Beli*, qui fuit primus Rex *Chaldaeorum*, & quadraginta duo regni *Nini*, qui immedieate successit *Belo*; natum enim esse *Abrahamum* anno quadagesimo tertio regni ipsius *Nini*. Unde sequitur non potuisse singulas dynastias septem annos explevisse. Nam uti jam paulò ante ex *Torniello* tradidimus, si dynastiæ *Ægyptiorum* in tempus ædificationis *Turris* inciderunt, quomodo textus S. Scripturæ verificabitur? Cùm id temporis totum ge-

nus humanum in terra *Sennaar*, & vi-
cinis *Mesopotamiæ* locis congregatum
fuerit? Aut quomodo *Cham*, *Chus* &
Nembrod, qui *Turris* fabricæ omnes
præsentes fuerunt, neendum transmi-
grationem orsi, *Ægypti* dynastias in-
stituere & administrare potuerint,
cùm nullus tunc temporis vivens ho-
mo extra *Babyloniam* sive *Affyriam* re-
periri potuerit, quis est, qui capere
possit? Dicere igitur cogemur illas
post *Chami* in *Ægyptum*, quæ eum for-
te contingebat, adventum, per filium
Mesraim, primum institutas fuisse. Sed
de hisce quām fusissimè actum vide in
I. Tom. *Oedipi Ægyptiaci lib. I.* ubi per
totum omnia amplè prosecuti sumus.

C A P U T XIV.

De Progenie Chus, & utrum fuerit verè colore nigro imbutus.

C. XIV. **V**erūm, quia *Chus* primus *Æthiops*, sive niger fuisse credi-
tur, saltem post diluvium, nam
antea an fuerint *Æthiopes* incertum
est, libet hoc loco inquirere, num u-
niversa progenies ejus nigra fuerit, vel
saltem omnes, qui postea nigri nati-
funt, ab ipso prodierint? Et primum
quidem certum est probari non pos-
se, cùm potius appareat oppositum;
constat enim *Nembrod* filium *Chus* ha-
bitasse cum prosapia sua in terra *Sen-
naar*, hoc est, in *Babylonia*, seu *Chal-
dea*, ubi nusquam legimus incolas fui-
sse nigros. Quod si verum est, etiam
consequitur, illam cutis nigredinem
non semper necessariò ex propagatio-
ne generari, ita ut niger vir non possit
non nisi nigrum filium gignere, cùm
jam dictum sit nigredinem *Chus* non
fuisse in omnes ejus posteros diffusam.
An verò omnes nigri ab ipso *Chus* ori-
ginem duxerint non facile est defini-
re, quoniam videtur esse communis
opinio, atrum illum cutis colorem po-

tius ex loci ariditate, & solis adustio-
ne, quām ex aliqua alia causa produ-
ci; communiter namque videmus in
aridissimis, calidissimisque terrarum
plagis nigros, aut saltem subnigros ho-
mines reperiri; contra verò, in humi-
dioribus frigidioribusque, admodum
albos. Sed huic opinioni officere vi-
dentur, quæ refert *Abrahamus Ortelius*,
in tabulæ quartæ sui theatri commen-
tariolō, nempe in calidioribus quibus-
dam locis, sub eodem parallelo, atque
sub eadem cœli constitutione, alibi
nasci homines albos, ut in *America*; a-
licubi subfuscī coloris, ut in *Abyssino-
rum* regionibus, alicubi nigerrimos,
uti in regno *Congo*, *Guinea*, cæterisque
nonnullis *Africæ* regionibus, uti *Mo-
nomotapa*, *Sofala*, & qui ad flumen *Cua-
ma* habitant. In *Abyssinorum* tamen re-
gno non omnes nigri, sed subfuscī co-
loris, non obstante mediterraneo *Afri-
cae* sub æquinoctiali constituto & im-
mensis caloribus æstuante, nascuntur.
Rursus in *Indiæ Orientalis Malabarico*

CXIV. regno nigri quoque, uti *Calecuthi* celebri emporio. Cur verò in *America* nigerrimi coloni non nascantur, etiam si calidis & siccis, etiam si æquatori subiectis regionibus, mirum cuiquam videri possit. Constat demum eos qui incolunt Australes *Cretæ*, *Siciliæ*, *Hispaniæ* que partes, candidi esse coloris, cum tamen certum sit eosdem non minus ab æquinoctiali distare, in nostro hoc hemisphærio Arctico, quam in Antarctico distet ab eodem Æquatore extremum illud *Africæ* promontorium, quod *Caput Bonæ spei* dicitur, cujus habitatores esse nigerrimos testantur *Lusitani*, qui in suis ad *Indias Orientales* navigacionibus frequenter admodum per illas oras pertransire coguntur, uti paulò ante de incolis *Monomotapæ* diximus.

Ex quibus omnibus tria satis probabiliter colligi posse videntur. Primo solis propinquitatem seu adustionem, terræque ariditatem simul concurrentes esse quidem causas valde apertas ad conservandam, vel etiam augendam cutis nigredinem, præferunt in facie, aliisque partibus minimè opertis, ut quotidie fieri videmus in rusticis, aliisque, qui æstivo tempore sub radiis solaribus commorari diutius solent; veruntamen non sufficere ad producendos homines naturaliter nigros, alioqui in omnibus calidissimis, siccissimisque regionibus nascentur homines nigri, quod non ita esse probant superius narrata. Unde certissimum puto, quemadmodum etiam *Torniellus* hoc loco sentit in corporibus humanis originem nigredinis non propriè à regionum qualitate, sed ex alia causa provenire, nimurum primariò à stirpe, seu generatione & sanguine parentum: cui ego junxerim naturalem alicujus loci constitutionem unā cum respectu ad solem.

Nigredo in Chus naturalis. Secundo probabile admodum esse, quod naturalis humanorum corporum nigredo primò omnium appa-

ruit & à nativitate ingenita sit in ipso *Sec. III.* *Chus*, tametsi is in terra *Sennaar*, vel potius in *Armenia* natus credatur, quæ nimiam solis uftionem non patitur. Et hoc ex divina dispositione factum credimus, non quidem in pœnam pater næ impietatis, & avitæ maledictionis, quandoquidem ex supradictis appetet ipsum *Chus* multò antè fuisse genitum, quam pater ejus *Cham* in præmium suæ impietatis Noëticam maledictionem in filio *Canaan* accepisset, sed aliqua alia de causa soli DEO cognita. Quod si propinquiores causas nigredinis *Chus* indagare velimus, dicere possumus id contingere potuisse vel ex vehementi quadam & fixa matris imaginazione cujusdam rei nigerrimæ in ipso conceptionis tempore occasionaliter excitata, ad similitudinem ejus, quod in gregibus *Jacob* accidisse legimus *Genes. cap. XXX. vers. 37. Lycosthenes pere.* *Nigredo in Chus causari potuit ex imaginazione matris in ipso conceptionis tempore.* sanè in suo *de Prodigis libro*, foeminae cujusdam meminit, quæ uterum gerens dum in pictura trium Regum, quam cubiculo suo affixam tenebat, *Gasparem* ex tribus nigerrimis, anxie quam saepissimè vehementi imaginationis vi considerans, oculos dentesque in nigerrimo vultu miraretur, mox deposito utero infantem genuisse *Aethiopi* simillimum. Sic accidere potuisse dico ex repentino quodam ac vehementissimo appetitu materno rei nigerrimæ, quem adimplere non valuit, quando ipsum *Chus* gestabat in utero, ut videmus contingere in mulieribus, quæ maculosos foetus paruunt, quodammodo exprimentes in ipsa macula colorem rei concupitæ, quam *Græci κίτρινον*, *Picam Latini*, *Itali la voglia*, dicunt, de qua in *Arte magnetica*, de magnetismo imaginationis mulieris fusè & curiosè actum vide. Nam si levior causa in aliqua cutis parte, v. g. nigrum atque indebitam efficere potest, quemadmodum ipsa docet experientia, utique videtur hujuscemodi

CXIV. cemodi vehementissima causa, tanquam multò magis humores commovere atque alterare valens, totam proli cutem, eodem colore quemadmodum naturaliter inficere potuisse. Neque incongruum videri debet, quod procedentibus postea temporibus ex *Chus* nigro, & uxore ejus alba procreati sint filii alii nigri, alii albi, quidam verò subfuscī, quandoquidem videmus filios aliquando magis assimilari patri, aliquando matri, & interdum, veluti ex æquo, utrique. Tertiò demum credibile esse, quod de filiis *Chus*, qui erant nigri aut subfuscī, postea plures delegerint sibi ad habitandum regiones valde calidas & siccās, tanquam ipsorum naturā magis accommodatas, & quandocunque (ut aliis quoque nationibus sāpius contigisse certissimum est) de propriis sedibus pulsi sunt, ad alias non valde dissimilis temperamenti commigrarint. Atque hinc factum esse puto, quod, tametsi omnes *Aethiopes* à *Chus* originem traxisse credantur, non tamen in eadem orbis plaga, sed in diversis hodie, calidis nimirum & siccis, nigro colore imbuti reperiantur. Utrum autem, quod diximus accidisse ipsi *Chus*, postea unquam alicui alteri contigerit, ut scilicet ex utroque parente albo niger aliquis sit genitus, neque negare, neque affirmare audemus: nam licet, quod semel accidit, aliás etiam, nī DEUS prohibeat, accidere posse videatur, veruntamen quod id de facto acciderit, incomperturn habemus. Si verò id aliás contingisset, certum esset, quod non omnes *Aethiopes* de posteritate *Chus* descendisse affirmari possit.

Sed jam ad filios ipsius Chus deve-
niamus, de quibus Torniellus in suis An-
nalibus ita ratiocinatur, quem nos uti
scriptorem fide dignum sequemur. Sa-
bā primus inter filios Chus recensitus,
*& alter *Saba*, qui Hebraicè potiūs *Scha-**
**bā* dicitur filius *Regma*, nomen origi-*

nem que dedere *Sabæis*, gentibus *Felici* See. III.
Arabiæ propter thus, quod inde ubique deferri solet communiter admodum notis. Hi inter *Sinum Persicum* & *Ara-*
bicum; quod *Mare Rubrum* vocant, hoc, est, *Arabiam* incoluerunt; quamquam *Schabæi* sive *Sabæi*, qui ex *Schaba* filio *Regma* descenderunt, magis ad Oriente & prope *Sinum Persicum*: *Sabæi* verò, qui ex *Saba* filio *Chus*, magis ad Occidentem, & ad *Mare Rubrum* seu *Ara-*
bicum inhabitasse credantur. De *Sa-*
bæorum divitiis & odoribus vide *Pompo-*
nium Melam lib. III. cap. 8. & Strabonem
lib. XVI. quamvis id quoque satis con-
jicī possit, ex auro, aromatibus ac
geminis pretiosissimis, quas attulit Re-
gina *Saba Salomoni*, ut habetur 3 Reg.
cap. X. vers. 10. & 2. *Paralipom. c. IX. v. 9.*

Hevila alter filius *Chus*, *Hevilæos* ^{Hevila}
protulit, quos in confinio *Ismaëlitarum*
& *Amalecitarum* prius habitasse colli-
gimus, ex Gen. cap. XXV. vers. 18. Ubi
dicitur *Ismaëlitas* percussisse *Amalecitas*
ab *Hevila*, donec venias ad *Sur*. Opor-
tebat autem de *Hevilæis* postea pluri-
mos transisse in *Getuliam*, quæ erat *A-*
friæ interioris regio, eremo cohærens,
si verum est, quod ajunt *Josephus* &
Beatus *Hieronymus*, nimirum *Hevilæos*
esse *Getulos*.

De *Sabatha* tertio filio *Chus* exisse a-
junt *Sabathæos*, quos putant *Arabiam Fe-*
licem primū infeditisse. Siquidem illius
regionis metropolis *Ptolemæo* teste, *Geo-*
graphiæ lib. VI. cap. 7. *Sabatha* dicta est:
deinde transisse creduntur in *Africam*,
ac prope *Meroen* clarissimam *Nili* insu-
lam inhabitasse, propterea que à *Jose-*
pho & B. *Hieronymo* dici *Astabaros*.

Regma quoque, quartus filius *Chus* ^{Regma 4.}
Regmæos genuit, qui pariter in *Arabia* ^{fil. Chus.}
Felici habitasse censentur cum *Sabathæ-*
is & *Sabæis*, cuius rei signum est, quod
Ezechiæ cap. XXVII. vers. 22. inter ne-
gotiatores *Tyri* afferentes aromata, la-
pides pretiosos & aurum, junguntur
Saba & *Regma*, id est, *Sabæi* & *Regmæi*.

C.XIV. Quidam putant *Regmæos* postea eam regionem incoluisse, quæ *Carmania* dicta est. Sanè de *Dadan* altero filio *Regmæ* (nam de primo nomine *Saba* seu *Schaba* jam dictum est) ajunt descendisse *Dedanæos*, quos fuisse finitimos *Idumæis*, conjici potest ex *Jerem. cap. XLIX. vers. 8.* & *Ezech. cap. XXV. vers. 13.* ubi progredientes contra *Idumæam*, videntur eandem cladem communem facere *Dedanæis*. Et *Ezech. cap. XXVII. vers. 15.* filii *Dedan* appellantur negotiatores *Tyri*, & inter alias nationes non longè à *Tyro* distantes, colloqui videntur. Quare quidam putarunt eos fuisse primos cultores illius *Syriae* re-

gionis, quam *Ptolemæus* libr. V. suæ *Geo-Sect. III.* *graphiaæ* cap. 15. *Palmirinam* vocat. *Josephus* & *B. Hieron.* *Dadanæos* dicunt esse *Æthiopes* occidentales, quod ut verum sit, oportet ipsos posterioribus temporibus de *Asia* trajecto *Mari Rubro*, transisse in *Africam*, atque ad occidentalem pervenisse *Æthiopiam*.

Qui autem fuerint *Sabathachæi* ex *Sabathaca* *Sabathaca* quinto filio *Chus* progeniti, ^{5. filius} *Chus*. & ubi habitaverint, incertum est, quoniam ut ait *B. Hieronymus*, *Regma* & *Sabathaca*, paulatim antiqua vocabula perdidere, & quæ nunc pro veteribus habeant, ignoratur.

CAPUT XV.

De regno Nembrod & impietate ejus, & cur Belus vocatus fit.

C. XV.
Nembrod
sextus fi-
lius Chus.

Cæterum de *Nembrod* sexto filio *Chus* & *Chami* nepote Scriptura Sacra seorsum loquitur ut ait *S. August. libr. XVI. de Civit. Dei, cap. 3.* vel quia post prænominatos filios ac nepotes ipsius *Chus* genitus fuerit aut (quod credibilius est) propter ejus eminentiam supra cæteros. Nam & de ipso dicitur: *Ipse capit esse potens in terra: & post pauca: Fuit autem principium regni ejus Babylon & Arach & Achad & Callanne, in terra Sennaar: Genef. cap. X. vers. 10.* Ex quibus verbis tria videntur posse colligi ad historiam nostram pertinentia. Primum est annos regni *Nembrod* numerari debere ab ædificatione *Babylonis* jam aliquatenus expedita, nimirum post divisionem linguarum ac discessionem gentium in varias terræ regiones, tunc enim cessaverunt ædificare civitatem, inquit *Genef. cap. XI. vers. 8.* Quare oportet ipsum *Nembrod* tunc aut paulo post regnare cœpisse in *Babylone*. Alterum est Scripturam Sacram, cum dicit, *Babylon & alias memoratas urbes terræ Sennaar*

fuisse principium regni ejus, tacitè indicare, ipsum postea etiam regnasse super plures alias urbes: ita enim textus habent. Tertium est, Scripturam Sacram cum de nullius alio regno ante meminerit, quodammodo insinuare ipsum *Nembrod* fuisse primum qui regnare cœperit. Nam, ut *Hebreus* textus habet. *ראשית ממלכתו בכל וארך ואכד וככלנת* Et fuit initium regni ejus inter *Babel & Arach & Achad, & Chalanne*. Cum itaque dico regnum ejus; utique *Nembrod* Regem ejus fuisse quis negarit? Tametsi post diluvium credibile sit, singulos illos Principes, qui fuerunt veluti capita variarum nationum & linguarum, regnasse in urbibus à se conditis eodem tempore, quo regnabat in terra *Sennaar* ipse *Nembrod*. *Nembrod primus ty- rannicus viam pro- fessus est.* Verum si loquamur de Rege, non quasi de naturali Principe, sed ut etiam communiter accipitur, pro Tyranno, qui per vim occupando alienas urbes, nil aliud curat, nisi per fas nefasque suum augere imperium, procul dubio dicere possumus *Nembrod* primum fuisse

C. XV. iffe Regem tyrannum, qui sic regnaverit in hoc mundo, saltem post diluvium. Ipse enim cum esset potens, cœpit potentiam suam in subjiciendis sibi populis, etiam ad se nihil pertinentibus exercere. Et primò quidem dominium arripuit super eos, qui sicut in terra *Sennaar* remanserant: nimurum in *Babylone*, & in aliis tribus civitatibus paulo ante commemoratis, *Achad*, *Arrach* & *Chalanne*. pro quibus interpretatur B. *Hieronymus*, *Edeßam*, *Nisibim* & *Seleuciam* vel certe *Ctesiphontem*, de qua supra. Deinde his non contentus, finitimas nationes invasit, ac subegit: postremò etiam remotiores populos, puta *Persas* & fortè item *Affyrios*, ita ut non solum super plurimas urbes, sed super varias quoque provincias ac linguas, ipse magnus Rex seu tyrannus evaserit. *Recte* igitur (inquit S. Isidorus lib. VII. Etymologiarum) appellatus est *Nembrod*, qui interpretatur *tyrannus*, quia prior omnium ipse insuetam arripuit in populis tyramidem. Et hoc idem priùs etiam assertuerat B. *Hieron.* in traditionibus *Hebraicis* in *Genef.* Oportet itaque ipsum *Nembrod* non solum fuisse robustum viribus, sed etiam ingenio audacem, ac dominandi cupidissimum, & consequenter, ut esse solent hujusmodi homines, virum crudelissimum, sanguinarium, impium atque rapacem, ut ex typo corporis ejus hic apposito sat patet. Hinc est quod postea ipsius imitatores, qui omnia divina humanaque jura pervertere ac violare non verentur, regnandi gratia, ex illius nomine, tyranni, non Reges nuncupari coeperrunt. Quod insuper *Nembrod* fuerit idololatra & gentes sibi subditas ad idolatriam, ne à se deficerent, adegerit, affirmat *Hugo de S. Victore* in suis annotationibus in *Genef.* ubi ait. *Nembrod* mole corporis & viribus alios superans, dominium cœpit exercere per violentiam, & induxit homines ad idolatriam, ut ignem ac Solem, qui igneus

est, quasi *Deum* colerent, quem errorem postea *Perſæ* & *Chaldae* fecuti sunt. Itaque DEO & homini injuriam fecit. DEO, qui ei debitum cultum ademit; homini verò, quia eum dominio injusto oppresſit, & in errorem decipiendo induxit. *Isidorus* item lib. XIV. Etymologiarum scribit eundem *Nembrod* abiisse in *Perfidem*, ibique *Perſas* ignem colere docuisse, Nam omnes (inquit) in illis partibus *Solem* colunt, qui ipsorum lingua *חַד* id est, DEUS dicitur. Sed & *Perſas* eum *Mythram* vocasse, id est Lapidem ignitum, sive *Solem*, in I. Tom. *Oedipi*, cap. de *Mythra* Perſarum deastro, ejusque sacrificiis fusè docuimus. Ex quibus omnibus dignosci potest, quām procul à veritate aberraverint *Amicus* & ejus asseclæ, dicentes, *Nembrod* magis studuisse paci, religionique deorum, quām opulentia, ideoque translatum à diis, subito non comparuisse. Sed hanc imposturam *Annianam* alibi refutavimus.

Quæri hoc loco potest, num iste *Nembrod* sit ille primus Rex, quem *Belum*, seu *Bel* ethnici appellant; an quem gentilitas vocat *Ninum*? vel fuerit diversus ab ipsis? Certè *Berosus* ille ab *Amio* confictus, tradit *Nembrod* fuisse illum, quem *Saturnum* prophani dixerunt scriptores, eundemque extitisse patrem *Beli*, avumque *Nini*, perperam. At *Gerardus Mercator* in sua *Chronologia* affirmit *Nembrod* fuisse *Ninum*, refellitque predictam *Berosi Anniani* sententiam, dicens eam nullo modo posse subsistere; cum ipse falsissimam amplexus sit: nimurum opinionem omnino singularem, & omnibus ferè præcipuis scriptoribus contrariam. Vide *Pererium* qui lib. XV. *Commentariorum* suorum in *Genef.* num. 64. ejus argumenta optimè dissolvit. Nam ad id, quod ait *Mercator* ea quæ de *Nembrod* ecclesiastici scribunt auctores, & *Josephus*; nimurum quod fuerit vir valde bellicosus, at impius & primus qui per vim regnare cœperit,

C.XV. & urbes expugnare , ac sibi subditas facere , & hujusmodi alia , prorsus cum his , quæ de *Nino* habentur in gentilium-historiis , convenire : responderi potest hæc multò magis congruere cum his quæ de *Belo* iidem auctores prodiderunt . Sententiamque *Mercatori* contrariam comprobat auctoritate B. *Hieron.* super cap. II. *Oseæ* , & *Eusebii in Chronico* . Quorum duo postiores aperte asserunt , *Belum* fuisse primum Regem *Affyriorum* in *Babylone* ; & plerique Rabbini *Nembrod* vocant נְמַרְדּוֹת שָׁמָן בֵּל וּחוֹא אֲבָנִינָה נְנִינָה Nembrod Bel , patrem *Nini* , qui ædificavit *Ninive* . His adde quod idem *Eusebius lib. IX. de præparatione euangelica c. 4.* non procul ab initio refert ex *Alexandro Historico & Eupolemo* , primum in *Babylone Belum* regnasse . Ergo idem fuit *Belus* cum *Nembrod* , quem vel ipsa Scriptura Sacra primò omnium regnasse in *Babylonia* testatur . Cum igitur in hac veritate , tum sacri , tum ecclesiastici , tum etiam prophani , antiquissimique scriptores convenire videantur , libenter nos quoque eandem sequi , amplectique debemus sententiam , præfertim cùm jam in *Obelisco Pamphilio* , *Saturnum & Belum & Nembrod* , unum & eundem esse ostenderimus . Unde fit consequens , *Nembrod*

Cur Bel dicitur. à *Belo* non fuisse diversum . Cur autem *Nembrod* à gentilibus dictus sit בֵּל Bel , non penitus exploratum videtur . Forsan ab impuro coitu , quo sine discrimine utebatur . Vide *Guidonem Fabricium in Dictionario Syro-Chaldaico ad vocem בֵּל* . Nam etsi non sit improbabile , ut quidam putarunt , ipsum fuisse binominem , ac primò quidem quando natus est vocatum fuisse *Nembrod* ob corporis robur , postea verò ex quo factus vir , cœpit exercere tyrannidem , & ob profusam libidinem dici cœpisse בֵּל Bel . Hinc mihi proba-

bilius videtur , ei primò nomen *Nem-Sedt. III. brod* à proprio patre fuisse impositum , qui prophetiæ dono (quod interdum etiam malis concessum constat) futura prospiciens , nominaverit filium suum *Nembrod* , eò quod tunc prævidisset , ab eo tyrannidem in mundo esse introducendam , quemadmodum de quibusdam aliis hujusmodi prisorum patrum prædictionibus non semel dictum est . Nam ut rectè *Baal Hatturim* dicit , *Et fuit Nimrod vocatus Baal* , eò quod ipse primò instituisset cultum deorum quos בָּעֵלִים Baalim vocant . Quicquid sit : quod verò à suæ linguæ gentibus *Bel* ei postea inditum fuit , quod apud *Syros* , *Hebræos* & reliquos orientales , *Bel* , dominum , id est , in omnia dominium sonet . An ideo primum ejus nomen , *Nembrod* , apud *Hebræos* tantum ; *Belis* autem vocabulum in universa etiam gentilitate deinceps diffusum est ? Certè , quemadmodum ipsi nomen à *Bel* impositum fuit , sic apud *Syros Baltis* nomen *Veneri* impositum fuit , quod Amoris esset domina , ut in *Genealogia Deorum. I. Tom. Oedipi* expostum fuit . Quod verò juxta nonnullos ei à *Babel* civitate ab eo condita nomen *Bel* impositum sit , neutquam approbare possum , cùm urbis *Babel* etymon à confusione linguarum inditum fuisse unanimi interpretum opinione constet . Sed ne inutilibus ratiociniis tempus teramus , sufficiat nobis annos regni ejus ab ædificata *Babylone* , seu à divisione linguarum esse auspicandos ; hæc enim duo eodem circiter tempore accidisse ex sacra *Genesi* satis aperte colligi potest . Videlicet à diluvio anno ducentesimo septuagesimo sexto , annos regni *Nembrod* sive *Belis* dinumerare incipiems . De Regno & Imperio *Nini* vide in *Arca Noë* à nobis edita .

C A P U T XVI.

De Colonis filiorum Sem, Elam & Assur.

REDEAMUS NUNC ad id, unde dicens sumus, nimirum ad filios *Sem*, & ad regiones à singulis primò cultas ac denominatas. Primus, qui inter ipsos in sacris libris denominatur, fuit *Helam*, à quo postea prodierunt ac denominati sunt populi,

Ab Elam primo filio Sem Elamitae, hodieque dicuntur Persae. quos prophani scriptores *Elimæos*, ecclesiastici autem vocant *Elamitas*, quorum etiam fit mentio *Aëtorum cap. II. vers. 9.* Hos ajunt incoluisse eam *Perfidis* partem, quæ magis vergit ad meridiem. Idem, *Abrahæ* temporibus, Regem habebant nomine *Codorlahomor* sub quo, usque ad Sodomiticam regionem excurrentes, eam sibi subditam tenuerunt annis duodecim, ut habe-

A שָׁרַפְתָּ tur *Genef. cap. XIV. vers. 4.* Ab *Elamitis* postmodum exisse *Persas*, qui mox erecta monarchia, universam illam regionem, ex ipsorum nomine, ob eorum, qui in ea generabantur, præstantiam, *Perfidem* appellantur; tradit *Josephus I. Antiquit. cap. 7.* & ab aliis omnibus penè historicis jam receptum est; & ex *Daniel. cap. VIII. vers. 2.* etiam non obscurè colligi potest; ubi legimus *Susan* castrum (quod deinde fuit sedes Regum *Perficorum*, ut patet in exordio *libri Hester*) fuisse in regione *Helam*.

Affur filius Sem secundus. Alter filius *Sem* fuit *Assur*, à quo postea *Affyriorum* populi propagati sunt, & eorum regio *Affyria*, nunc corrupto vocabulo *Azimia* dicta est, *Asiæ majoris* provincia, quæ olim hisce terminis continebatur; à Septentrione *Armeniæ majoris* parte; ab Occasu *Mesopotamiæ* finibus, medio *Tigris* fluvio, cincta erat: à Meridie *Susianam* habebat; & ab Oriente *Medium*, ut docet *Ptolemaeus* suæ *Geographiæ lib. VI. cap. 1.* Et distabat, uti *Torniellus* vult, *Affyria* ab *Jerusalem*, versus Aquilonem, quinque

gradibus, undè valde diversa erat à provincia *Syriæ*, quæ nunc italicè *Soria* appellatur, & inter alias partiales provincias, etiam *Hierosolymiticam* continet regionem, sicut *Italia Lombardiam*. Utrum autem prædictus *Assur* idem fuerit cum illo, de quo dicitur *Genef. cap. X. vers. 11.* De terra illa (id est de *Sennaar*, quæ est *Babylon*) egredens est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*; apud multos controversum est, nobis tamen videtur absolute responderi posse, fuisse diversum. Nam certum est omnium consensu *Ninivem* à *Nino* fuisse conditam & denominatam. Sanè *Ninus*, quem loco citato Scriptura Sacra, ob causas inferius dicendas vocat *Assur*, fuit filius *Beli*, id est ipsius *Nembrod*, qui regnaverat in terra *Sennaar*, & consequenter erat non de stirpe *Sem*, sed de progenie *Cham*, neque habitabat cum posteris *Sem* in *Affyria*, sed cum posteris *Cham* in terra *Sennaar*: ideoque signanter dicit Scriptura, conditorem *Ninive* exivisse de terra *Sennaar*, id est de propria provincia, quæ familiæ *Nembrod* obtigerat tempore divisionis linguarum, & transisse in *Affyriam*, ibique ædificasse *Ninivem* (constat enim *Ninivem* in *Affyria* extitisse.) Alioqui inepte videretur dici de *Assur* filio *Sem*, quod esset egredens de terra *Sennaar*. Nam, ut recte *Torniellus* sentit, siquidem ea non fuerat patria ejus propria, sed communis omnibus, & ab ea, non ipse solùm, sed & omnes alii cæterarum urbium conditores exierant, excepta sola familia *Nembrod*, quæ ibidem remanserat, & propterea tanquam quid singulare notatum fuit de *Nino*, quod non, ut cæteri de familia sua, remanserit in terra *Sennaar*, sed inde exiens ædificaverit *Ninivem*, hoc est

C.XVI. est mortuo patre *Belo* in *Babylone*, ipse subactis *Affyriis*, transtulerit ibi sedem regni sui, in civitate à se ædificata, ac denominata *Ninive*. Dicitur autem *Ninus Assur*, vel quia, sicuti dictum est de patre suo, qui *Nembrod* & *Belus* appellabatur, ipse quoque erat binomini, ut videntur sensisse B. Hieronymus, & S. Cyrillus super loco *Genes.* citato; vel quia post devictos *Affyrios*, *Assur* nuncupari voluit, quemadmodum *Scipio* subactis *Afris*, *Africanus* dici cœpit; vel denique, quia constat Scripturam Sacram appellatione *Assur*, significare consueuisse Regem *Affyriorum*, quo-cunque alio nomine is vocetur. Ita legimus in *Psal.* LXXXII. vers. 9. Etenim *Assur* venit cum illis. Et *Esaiae* cap. X. vers. 5. Vae *Assur* virga furoris mei & *Osee* cap. V. vers. 13. Et abiit *Ephraim* ad *Assur*, hoc est, ut peteret auxilium à Rege *Affyriorum*, & alibi non semel. Atque hoc pacto potest intelligi, quod dictum est. De terra illa egressus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*, id est ille Rex *Affyriorum*, qui condidit *Ninivem*, ut qui proprio nomine vocabatur *Ninus*. Quamvis etiam non incongruè dici possit, *Assur* filium *Sem* ob impiam progeniem *Chami*, & tyrannidem *Nembrod*, discessisse ex terra *Sennaar*, ubi tunc omnes filii *Noe* congregati erant, & in *Mesopotamiae* vicina regione ad flumen *Euphratem*, vel ut aliqui volunt verius ad *Tigrim*, tum amœnitate, tum ubertate loci invitatum, civitatem qualemcumque tandem ædificasse; quam post multos annos *Ninus* post mortem patris *Nembrod*, veluti ab *Assur* filio *Sem*, aliis coloniis instituendis occupato, derelictam, subjugata si bi *Affyria*, in amplissimam formam & magnificentissimam redactam, sedem imperii sui constituerit, ab eo *Assur*, id est *Affyriorum* Rex & Imperator nominatus.

Arphaxad tertius filius semi fuit *Arphaxad*, à *Sem* duobus post diluvium annis geni-

tus, à quo *Josephus* & B. Hieronymus, *Secl. III.* ille in *Antiquitatibus*, hic in *Hebraicis locis*, afferunt prodiisse *Chaldaeos*. Quod si verum est, oportet olim *Chaldaea* fuisse distinctam à *Babylonia*, quam diximus obtigisse filiis *Nembrod*, posterioribus autem temporibus *Babyloniam* in *Chaldaea* extitisse perhibent. *Torniellus* & *Pererius* putant de *Arphaxad* de-^{Ab Ar-} *Phaxad* ^{Susiani de-} scendisse eos, qui postea *Susii* dicti ^{scendunt} sunt: unde *Susiana Provincia* nomen accepit, quæ inter *Chaldaea* & *Persi- dem* posita dicitur. Quinam verò de *Cainan* filio *Arphaxad*, & de *Sale* filio *Cainan*, populi prodierint, ignotum est. De *Heber* autem filio *Sale* descendiisse *Hebreos* per lineam *Phaleg*, satis a-perte colligitur ex *Gen. cap. XI. vers. 17.* usque ad finem capituli. Et infra probabimus ipsos *Hebreos* ab ipso *Heber* fuisse denominatos. Porro *Hebreos* usque ad *Abrahami* tempora habitat- se in *Chaldaea*, colligi potest ex *Genes. cap. XV. vers. 7.* & clarius habetur *Ju- dith cap. V. vers. 6. & 7.* Et præterea certum est, quod *Thare*, qui fuit quintus de posteris dicti *Heber*, venit cum filio suo *Abrahamo* & *Loth* filio alterius filii sui *Aran* in *Mesopotamiae* urbem no- mine *Haran*, sive *Charam*, *Gen. cap. XII. vers. 5.* Ubi non multò post venit etiam *Nachor*, alter *Abrahæ* frater, à quo po- stea denominata est illa urbs *Nachor*, ad quam deinde post multos annos *Abrahæ* misit servum suum, ut ibi ac- ciperet uxorem filio suo *Isaac*, quem- admodum patet legenti *cap. Genes. XXIV. & XXIX.* Ibidem namque ipse *Nachor* genuerat de *Melcha* uxore sua ^{qui ex A- braha fe- mine prod- ierunt.} octo filios, & de *Roma* concubina sua quatuor, quorum nomina recensentur *Genes. cap. XXII. vers. 20.* Inter quos nominatur *Camuel* pater *Syrorum*. Unde apparet filios *Nachor* habitatoribus replevisse non solùm partem *Mesopo- tamiae*, sed etiam *Syriae*. *Abraham* autem de dicta urbe *Haran*, cum *Loth* nepo- te suo, venit habitavitque in terra *Cha- naan*

C.XVI. naan ipse , & postea filius ejus Isaac, & nepos Jacob , qui licet deinde cum filiis suis profectus sit in *Ægyptum* , inde tamen post multa tempora redierunt posteri ejus in terram Chanaan , ubi deinceps sub nomine populi Israëlitici & Judaici , diu admodum floruerunt , ut videre est in libris Josue, Judicum & Regum . De Heber quoque per eandem lineam Phaleg , succendentibus temporibus propagati sunt Pelagi Græciae populi , & alii populi , nimirum ex duobus filiis memorati Loth , Moab scilicet & Ammon , Moabitæ & Ammonitæ . Et de Ismaële filio Abrahæ ex Agar ancilla , Ismaëlitæ & Agareni . Item de Median pariter filio Abrahæ , & aliis ex Cetura genitis Medianitæ , aliquique plures , qui breviter recensentur initio capit . XXV . Genes . & 1 . Paralipom . cap . I . vers . 29 . usque ad 34 . De Esau quoque , qui & Edom , fratre dicti Jacob prodiere Idumæi . Et de Amalech filio Eliphaz filii Esau , Amalecitæ , & de aliis filiis Esau , alii populi , ut colligi potest ex Gen . cap . XXXVI . vers . 15 . usque ad finem capit , quæ cuncta summa confusione intricata sunt . Nam non multo post , sicuti primas linguas , ita etiam hujusmodi regionum distributiones , confundi cœptas esse certissimum est . Etenim ordinata regnandi ac dominandi cupido , quæ primò , ut diximus , excelluit in Nembrod , deinde ad posteros suos , nec non & ad alios , per cuncta ferè saecula pertransiit , innumeratas bellorum causas excitavit , & multos populos de propriis sedibus pulsos , ad alias commigrare coëgit , & colonias transmittere docuit , urbes destruere , alias ædificare , regna transferre , linguas miscere , & paulatim inusitatas introduce re consuetudines , provinciarum terminos immutare , atque regionibus ipsis , nec non & civitatibus ac locis nova nomina imponere , & ut uno verbo dicam , omnia confundere , ita ut brevi primæ illius distributionis terrarum , pau-

ca admodum vestigia remanserint . Et Sect . III . enim certum est terram Sennaar mox Babyloniam fuisse nuncupatam , & Ba- bylonis Reges regni sedem in Assyrios transtulisse , ac deinceps multo tempo- re appellari voluisse Assyrios , & terram à Chananæis , qui erant de stirpe Cham , vi occupatam ac diu possessam , tan- dem ad Hebreos , qui de Sem descen- derant , rediisse , ac mutato sèpius no- mine aliquando terram Israël , Judeam , Palestinam , terram sanctam esse voca- tam . Item terram Cham Ægypti nomen accepisse . Posterioribus verò temporibus universas penè Australes Asiæ re- giones , quæ prius à filiis Sem cultæ , ha- bitatoribusque repletæ fuerant , ab Ale- xandro Magno , Græcisque qui de Japheth prodierant , fuisse occupatas ac posses- sas , græcamque in eis linguam esse introductam . Et idem ferè factum fui- se per oras Africæ Aquilonares , præ- fertim verò in tota Ægypto , quam ta- men à filiis Cham primò inhabitatam es- se , jam supra ostendimus . E converso autem in Peloponneso , quæ Græcia pars est , nunc italicè Morea vulgo nuncu- pata , ad quam olim primò incolendam diximus pervenisse filios , seu posteros Japheth , constat mox floruisse Lacedæ- monios , qui & Spartiatae sive Spartani di- cuntur , & à Lycurgo pariter Spartiata , leges acceperunt , ut videre est in ejusdem Lycurgi vita apud Plutarchum . Hos enim de Abrahami semine , & conse- quenter de Sem prodiisse , apertè tradi- tur 1 Machab . cap . XII . vers . 21 . & apud Josephum lib . XII . Antiquit . cap . 5 . & lib . XIII . cap . 9 . appellantur cognati , seu de cognatione Judeorum . Sed nimis lon- gum esset , innumeratas ejusmodi alias , nominum , populorum , linguarum , re- gnorum ac provinciarum , urbiumque mutationes prosequi . Conferat pru- dens lector veterum libros , tabulasque geographorum & prisorum historias , cum modernis ac recentioribus , & in- veniet non solum nomina urbium &

C.XVI. provinciarum ac regnum; sed etiam ipsorum terminos, & interdum situs quoque prorsus fuisse immutatos. Et quandoque de pluribus parvis regnis provinciisque facta esse pauciora & ampliora; quandoque vero è contra-

rio magna regna, ingentesque pro- Sect. III.
vincias in plures parvas esse divisas,
ita ut (quantum ad hoc spectat) tota
penè terrarum facies videatur varia-
ta, & succendentibus temporibus assi-
duè variari.

C A P U T XVII.

*Utrum & quomodo post confusionem linguarum, lingua hebræa
in domo Heber permanferit.*

C.XVII. Ex eo autem quod *Heber* & *Phaleg* primam linguam retinuisse credantur, deducunt etiam nonnulli, ipsos non fuisse ipsius ædificationis participes; alioqui, inquit, eadem & ipsa pœna mutationis linguae plecti debuissent. Sed hic advertere oportet, quod *Heber* & *Phaleg*, tametsi retenta priori lingua videantur & ipsi quoquo modo puniti in hoc, quod alia idioma- ta, ut creditur, non intelligerent, id tamen eis pœnam non intulit, sicut cæteris, quoniam divina illa in ædifican- tes animadversio, non propriè in ipsa linguarum mutatione posita fuit, (quod enim quis uno magis, quam altero loquatur idiomate, nullam adfert pœnam) sed in eo, quod cum cæteros intelligere non possent, in suscep- to ædificandi consilio & executione per- sistere non valerent, quod memora- tis *Heber* & *Phaleg*, ne dum molesti- am ullam, quin magnam adferre po- terat consolationem. Exultabant enim videntes cœlitùs impeditam, quam i-psi graviter avertabantur ædificatio- nem, & jam tandem impleri (vellent, nollet) divinam iussionem, de gen- tium habitatione varias per orbis par- tes disseminanda, quod ipsi, & sanctus omnium tunc parens *Noë*, tantopere exoptaverant, præsertim cum illa ser- monum discretio ipsis insuper, ad vi- tanda, declinandaque impiorum con- fortia, admodum commoda esset. Et hæc communiter creditur esse causa, cur prima illa omnium antiquissima

pariter ac nobilissima locutio in *Heber* transfusa fuerit. Unde etiam colligit S. *Augustin.* lib. XVI. de civit. Dei, cap. XI. quod tametsi evidenter in sacro elo- quio expressum non sit, non obscurè tamen elici potest, fuisse aliquod pius genus hominum, quando ab impiis *Ba- bylonia* condebatur. Quamquam & a- lia adferri possit causa, cur potius in *Heber* per lineam *Phaleg*, propagandi erant patriarchæ & prophetæ, & gentis à DEO electa in populum sibi peculia- rem, de quo nasciturus erat *Christus* se- cundum carnem, ut eadem prima o- mnium lingua esset illa, quam deinceps ^{Hebreæ} patriarcharum & prophetarum non solum in sermonibus suis, verum etiam in sacris litteris, custodiret auctoritas, quemadmodum tradit S. *Augustin.* lo- co proximè citato. Cujus rei signum est, quod lingua illa, non in omni pro- genie ipsius *Heber* diffusa est, sed in ea solum, quæ linea recta descendit ad *A- braham*, cui repromissiones de *Christo* venturo facienda erant. Nec ipse *Abra- ham* potuit eandem linguam in omnes filios ac posteros suos transmittere, sed tantum in *Isaac* & *Jacob*, & eos, qui de ipso postea descenderunt, duodecim patriarchas, ex quibus duodecim tribus *Israël* ortæ sunt, quæ populum DEI ele- ctum constituerunt. Neque obstat, quod *Abraham* in *Chaldaea* natus sit, ibi- que ultra septuagesimum vitæ annum manferit, ac deinde in terra *Chanaan* habitaverit, quia nihilominus potuit linguam à majoribus suis acceptam, in

CXVII. in domo saltem sua retinere , sicuti nunc faciunt *Hebrei* ubique terrarum degentes , & aliae quoque nationes extra proprias regiones habitantes.

Advertendum tamen est , ut benè notat ut supra *Abulensis*, linguam *Hebraicam* antiquitus fuisse multo, quām nunc sit , perfectiorem atque uberiorem. Nam ex quo *Hebrei* in captivitatem ducti sunt , exterisque linguis admisi , propriæ quodammodo usum amiserunt , vel saltem magna ex parte adulterarunt. Unde post redditum de *Babylonia* , necessarium fuit constituere , qui populo verba legis , quæ *Hebræo* sermone puro atque incorrupto tradita fuerat , interpretarentur. Quare non mirum est , si tempore Salvatoris *Hebraica lingua* valde mista erat & vocabulis *Syriacis* atque *Chaldaicis* referta , ut aliæ ex ipsomet *Euangelio* patet. Et hodie de puris & antiquis , penè illa tantum remanserint , quæ in legis codice servata sunt. Quo fit ut vera ac legitima *Hebraica lingua* hodie admodum inops , & manca esse videatur , quippe quæ non nisi ex sacris legalibus libris addisci possit. Credimus item cum B. *August. libr. XVIII. de Civit. Dei, cap. 39.* non vocabula solùm , sed etiam literas , & characteres *Hebraicos* ante divisionem linguarum , communiter apud omnes fuisse in usu , & pariter cum idiomate per ipsum *Heber* & posteros ejus, successivè ad populum *Israëliticum* pervenisse. Quare non est recipiendus

Philo Judeus , eo quod inventionem litterarum *Hebraicarum* *Abrahamo* tribuit. Néque item probari debet , quod *Eusebius* & *Artapanus* apud *Eusebium lib. IX.* de *præparatione euangelica* , cap. 4. circa medium relati scripsierunt , nempe *Mosèm* literarum inventorem fuisse , easque primum *Judæis* tradidisse , à quibus vicini *Phœnices* acceperunt , & à *Phœnicibus Græci* , subaudi per *Cadmus* , quin & *Ægyptiis* quoque eundem *Mosèm* literas dedisse ac propterea ab ipsis *Mercurium* appellatum , ac pro DEO habitum. Hæc enim & si quæ hujusmodi alia ab ethnicis scriptoribus tradita inveniantur , omnino rejicienda sunt tanquam falsa. Et omnino tenendum est *Hebraicas literas* ab ipso penè mundi initio fuisse inventas , non ab alio ut arbitror , quām ab ipso *Adamo* omnium sapientissimo. Quod autem prisci illi literarum characteres , posterioribus postea temporibus ab *Ezra* eruditissimo scriba nonnihil fuerint immutati ; ac deinde post multa quoque alia tempora à quibusdam Rabbinis , addita eisdem fuerint puncta , & notulae illæ , quibus hodie vocalium vice utuntur *Judæi* , ad majorem legentium facilitatem ; de hisce & similibus in 3. libro quam uberrime disceptabitur. Atque hæc de familiarum transmigratione sufficient. Quibus quidem propotitis nihil restat , nisi ut jam magnum illud linguarum idiomatumque argumentum ex sua confusione in ordinem redigamus.

ATHANASII KIRCHERI è SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,
LIBER TERTIUS,

SIVE

PRODROMUS IN ATLANTEM
POLYGLOSSUM,

QUO

Per prælusiones quasdam , de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unà cum idolatriâ in orbem terrarum occasione primævæ confusionis irrepserunt, potissimum agitur.

PRÆFATIUNCULA.

Nosse te velim, lector , nos sacræ Genesis historiæ de Turri Babylonica argumentum ob infinitam penè explicandarum rerum multitudinem & varietatem in tres tomos digessisse , quorum primus pariter in tres libros distinctus est. Primus & secundus continent solummodo Turris fabricam , aliarumque rerum à posteris Nembrod tum in Babylonia & Assyria , tum in Ægypto gestarum exegesim. In libro vero tertio hujus primi tomī , quem Prodromum in Atlantem Polyglossum inscripsimus , per prælusiones quasdam ἀελεγούμενας de primâ linguarum origine , primævorumque idiomatum fontibus , eorumque ortu , declinatione & interitu totali dicendum censuimus , uti sequitur.

PRÆLUSIO I.

Prælu-
sio I.

Onstat ex præcedenti libro , ante Turris extirptionem terram fuisse labii unius , eundemque sermonem , eandemque linguam omnibus ; ex lingua verò hujus unitate , justo DEI iudicio de hujusmodi primævorum hominum superbia DEO se vindicante , confusionem esse natam , juxta sacri textus verba : *Venite & confundamini ibi*

linguam eorum. Justa profectò , & digna tam impiæ eorum hominum superbiæ , atque ad obediendum contumaciæ , hæc poena fuit , convenientiæ culpæ supplicium ; nam uti rectè Divus Augustinus : *quemadmodum impetrantis dominatio in lingua est , ita quoque ibidem superbia damnata est , ut non intelligeretur jubens homini , qui noluit intelligere , ut obediret DEO jubenti . Hoc pa-*

D. Augu-
stinius.

Præludio I. Cto illa conspiratio dissoluta fuit, cum quisque ab eo, quem non intelligeret, abscederet, nec se, nisi cum quo loqui poterat, aggregaret, & per linguas divisione gentium exorta, dispersionem in universam terræ faciem effecit, sicuti DEO placuit, qui hoc modis occultis, nobisque incomprehensis operatus est. Quis enim sibi imaginari poterit, ex adeò repentina casu hominum consternationem, & inexpectatum rei eventum. Haud dubie erant, qui dum sermonem proximi non intelligerent, se illudi putantes, non verbis, sed verberibus pugnisque responderent; ex rixis enim ortis, dum pro bitumina lateres, lateres pro cæmento, scalas pro lintribus, instrumenta ferrea pro fœno & paleis, carnes pro caseo, caseum pro fructibus porrigerent, in indignationem versi, quæ fustibus, quæ utensilibus instrumentis egregiè sibi capita pertunderent, ut proinde hac prodigiosa oborta confusione, sacrilegos hominum, nefandosque ausus, DEUS justè compescuerit; ut qui contra DEI voluntatem ædificium illud extruere conarentur, illi confusione linguae, à coepti operis molimine defistere cogerentur.

Cause mutationis linguarum. Causæ verò, de quibus sermo varia tur, multæ sunt. Divisionis quidem universalis, ut una lingua toti mortaliū generi communis par annos M D C C. & amplius à primordio rerum ad extructionem *Babylonis* scindetur in tot sermones discretos, auctor est DEUS, ut historiæ probatæ monstrant, & ratio facile deprehendit. Nulla enim causa idonea apparet in functionibus, & in toto ingenio hominis, ob quam voluerunt homines post inundationem reparari per tres filios Noë, dedita operâ sermonem usitatum, & seculis aliquot inter ipsos probatum, totque nominibus utilem & necessarium mutare, factoque schismate gravissimo sese privare vitæ commercio.

Deinde si maximè voluissent, plurimi ex illis mutare sermonem tot seculis confirmatum, & rationi, atque adeò naturæ ipsi maximè consentaneum, non potuissent tamen consentire, vel in præformata quædam jam idiomata, puta, ut *Nembrod* & *Babylonici* caperent ex illa veluti fortitione linguarum, *Chaldaicam*, *Ion* cum sua prole *Ionicam* ^{Solus Deus auctor fuit hujus confusionis, non homines.} dialectum, *Chanaan Punicam* linguam, itemque alii aliam. Nam 72 patriarchæ omnium gentium, & populorum, filii aut nepotes, aut pronepotes Noë enumerantur. Est enim cernere studium, & acrem contentionem in populis imperiosis dilatandi suam linguam unà cum potentia & legibus, & rursum in alienas linguas in arctum contrahendi; aut penitus abolendi, si fieri possit. Angeli autem mali non potuerunt sua vi eam vicissitudinem rebus humanis adeoque animis invehere, ut tot tamque dissonis vocibus haec tenus cohabitantes, & membra unius populi, ac civitatis, mentem suam exprimerent. Boni quidem angelii nec potuerunt, nec voluerunt sine jussu, atque imperio DEI, hominibus cladem illam inferre: de cæteris autem naturis, tam præditis animâ, quam expertibus, quid attinet dicere, quæ nullum habent accessum ad mentem hominis, nisi quatenus forma earum per sensus accipitur? Conditor igitur, atque rerum opifex, & architectus vel nutu simplici, vel angelorum operâ, ut *Origeni* visum est, effecit sermonis humani varietatem, utque historia sacra loquitur, confudit labium ædificantium *Babylonem*. Oportet autem, magnam fuisse causam, ob quam DEUS sapientissimus, idemque optimus, qui omnia verbo suæ potentiae produxit, & formavit, ut essent perfecta, post annos MDCC, aliquid mutare voluerit in opere longè præstansissimo, in homine condito ad imaginem, & similitudinem DEI parentis omnium.

Praelu- omnium. Audiamus igitur, quid in
fio I. campis Sennar inter se loquantur ore
uno mutuum exhortantes ad ingens o-
pus aggrediendum, & perficiendum
collatis viribus, & omnibus facultati-
bus: *Venite inquiunt, agite, faciamus no-
bis civitatem, & Turrim, cujus culmen
attingat cælum, & celebre reddamus no-
strum nomen, antequam dividamur in u-
niversam terram.* At quid Dominus
DEUS dixerat in rerum primordio?
quæ fuit ipsius voluntas? quod confi-
lium? quod imperium? *Crescite, ait, &
multiplicamini, & replete terram, & sub-
jicite eam, & dominamini piscibus maris,
& volatilibus cæli, & universis animanti-
bus, quæ moventur super terram.* Et post
diluvium eadem repetit, renovatque
Dominus *Genesis IX. Vos autem crescere,
& multiplicamini, & ingredimini super*

*Maledi- tio Noe in Chanaan filium summâ contumeliâ parentem affec- Cham 14. dix confu- lius operuissent, cœlesti afflatu excita- fatus Noë, reparator humani generis sen- tentiam divinam tulit in filios, & præ- saga mente, fata eis sua præcivit ad hunc modum: *Maledictus Chanaan, ser- vus servorum erit fratribus suis. Benedi- cetus Dominus DEUS Sem: sit Chanaan servus ejus. Dilatet DEUS Japheth, & habitet in tabernaculis Sem: sitque Chanaan servus ejus.* Huic fato, & de- creto Numinis præpotentis reluctan- tur Babylonicae molis conditores, suas rationes, consilia, voluntates, opem, & omnem operam conjungentes adver- sus perfectissimam, & supremam ra- tionem divinæ voluntatis, ac verbi. Sed nequicquam repugnant consilio Domini exercituum, qui omnia inspi- cit, omnia exaudit, omnia judicat, o- mnia justissimis modis gubernat. Quid enim in historia Beati Mosis sequitur? *Descendit Dominus, ut videret civitatem, & Turrim, quam ædificabant filii Adam, & dixit: Ecce, unus est populus, & unum**

*est labium omnibus: cœperuntque hoc face-
re, nec desistunt à cogitationibus suis, do-
nec eas opere compleant. Venite igitur, de-
scendamus, & confundamus ibi linguam
eorum, ut non audiat unusquisque vocem
proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus
ex illo loco in universam terram, & cessa-
verunt ædificare civitatem; & idcirco vo-
catum est nomen ejus Babel, quia ibi di-
spersit eos Dominus super faciem cuncta-
rum regionum; DEUS ergo justissimus
& æquissimus judex orbis universi, ne-
fando sceleri non unius hominis, sed
plurimorum, sed omnium hominum,
paucis exceptis poenam gravem qui-
dem illam, sed maximè dignam infli-
xit, & immanem præsumptionem, in-
justam, superbam, audacissimam con-
spiracy edomuit, modum interim
clementiæ adhibens in vindicta maxi-
mi sceleris. Non enim fulmine dejicit
insanam juxta & impiè meditatam ex-
trictionem: non terræ hiatu absorberi
jubet: non terræmotu evertit: non ma-
teriam lapidis & bituminis præripuit:
non mutavit illius rei naturam; sed tan-
tum rationi, cujus vis amplissima est,
quaque homines admiranda opera per-
ficiunt, etiam maria, & aërem supe-
rantes, & in orbes cœlestes penetran-
tes, vincula, & impedimenta injecit,
ut facultas percipiendi & dijudicandi
res cuiusque generis, eaque commu-
nis, & unica inter omnes populos, di-
verso tamen modo, alii præstantior,
alii verò imbecillior integra remanse-
rit, relictus sit etiam sermo, quo mens,
& cogitationes, & voluntas exprimun-
tur vicissim, & percipiuntur. Cate-
rūm sermo fusus, & derivatus est in
multiplices formas loquendi, & sin-
gulares dialectos, ut voces eadem va-
riè compositæ non idem omnibus si-
gnificant. Ita quidem *Babylonici ædi-
ficatores coacti sunt opus inchoatum
adversante DEO, finistroque auspi-
cio, deferere: & sempiterna justæ
damnationis nota impressa est homi-
nibus**

*Maxima
Dei de-
mentia in
bujusmodi
punitione.*

Praelatio I. nibus in ea parte, quā cæteras animantes longè antecellunt, quā res suas omnes perficiunt, quā ad cognitionem spiritualis naturæ pertinent. In quo iudicio insigniter conspicitur divina tum potentia, tum sapientia, tum bonitas & justitia. Quia eripiendo facultatem hominibus, conjungendi rationes, consilia, judicia, & voluntates suas, DEUS summam rationem adhibuit, ut simul homines mulctaverit poenâ gravi, quam meriti fuerunt, & opus manibus suis rectissimè formatum non destruxerit, aut transformaverit, sed in minima portione hominis, vim Numinis sui insuperabilem declaraverit, & remedium, atque mitigationem, & solatium poenæ concederit. Quantum enim sit boni positum in linguae communione, docet experientia: quum nihil sit efficacius ad conciliandos homines comitate, & affabilitate. Rursum videmus silentio dirimi amicitias, quæ sempiternæ fore exultimabantur. In veteri quoque proverbio perspicitur, quod memorat *Amyclas* tacendo periisse. Et alio proverbio dicuntur homines obsurdescere in aliena lingua. Oratores etiam divini metum hostilem exaggerant, minitantes hostem, cum quo non sit commercium sermonis, sapienter omnino Apostolus *Paulus* pronunciavit in Epistola priori ad *Corinthios*, *Si per linguam non significantem sermonem edideritis, quomodo intelligetur, quod dicitur? eritis enim in aërem loquentes. Tam multa genera vocum sunt in mundo, & nihil horum est mutum. Itaque si nesciero vim vocis, ero ei, qui loquitur, barbarus; & qui loquitur, in me barbarus.* Non prætereundum est sicutio etiam Aurelii Augustini iudicium, quod profert c. 7. lib. XIX. de civitate Dei, de sociali vita loquens: *Post civitatem, vel urbem sequitur orbis terræ, in quo tertium agrum ponunt societas humanae, incipientes à domo, atque inde ad urbem, deinde ad orbem terræ pro-*

*grediendo venientes. In quo primum linguarum diversitas hominem alienat ab homine: nam si duo fibinet invicem fiant obviam, neque præterire, sed simul esse aliquâ necessitate cogantur, quorum neuter nōrit linguam alterius, facilius sibi animalia muta etiam diversi generis, quam illi, cùm sint homines ambo, sociantur. Quando enim, Alienan-
quæ sentiunt, inter se communicare non tur ab in-
possunt, propter solam linguarum diversi- vices ho-
mines igno-
tatem; nihil prodest ad confociandos homi- rantiæ lin-
nes tanta similitudo naturæ, ita ut liben- guarum.
tius homo sit cum cane suo, quam cum ho-
mine alieno. Cui adstipulatur Plinius de
vocis usu loquens: *Tanta, inquit, lo-
quendi varietas est, ut externus alieno non
sit hominis vice.* Cæterum ea poena di-
vinæ justitiae ita est irrogata, ut ani-
mus retinuerit suas facultates, & po-
tentias omnes, intelligendi vim, ratio-
nem, memoriam, voluntatem, reli-
cta sit etiam facultas derivandi ratio-
nem, & foras emittendi: relicta sunt
organa vocis, & sermonis pulmo, la-
tera & musculi, arteria, palatum, gut-
tur, lingua, dentes, labia, & spiritus. In
spiritu autem formando, & velut in
articulos distinguendo varietas vocum,
& discrepantia significationum inficta Mira Dei
est. Cui rei Dominus remedium con- providen-
cessit, ut unus plures discat linguas, conciliandi in re-
duce & magistrâ ratione, quam nova bus ex di-
subinde gratia, inexhaustus fons o- veritate
mnium bonorum rigat, & perfundit, linguarum.
ut medio sermone interprete adhibi-
to rursus jungantur, qui Babylonica
istâ confusione longissimè separati fue-
rant; idque commodiùs etiam fit be-
neficio scripturæ, non tam invento
humano, quam munere divino. Qua-
ratione *Moses* fons omnis sapientiæ &
scripta prophetarum hebraicorum,
non per solos LXX interpretes perve-
nerunt ad *Græcos*, sed multo tempore
antea per alios interpretes divina scri-
pta pervenerunt tum ad *Græcos*, tum
ad alias nationes etiam bárbaras, ho-
dieque libri sacrosancti leguntur in
omnium*

S. Aug. 1. deciv. Dei. *lentio etiam Aurelii Augustini iudi-
cium, quod profert c. 7. lib. XIX. de
civitate Dei, de sociali vita loquens:
Post civitatem, vel urbem sequitur orbis
terræ, in quo tertium agrum ponunt societas
humanae, incipientes à domo, atque in-
de ad urbem, deinde ad orbem terræ pro-*

Praelu- omnium propè nationum linguis.
sio I. Quod munus divinissimum velle im-
 pedire, quid aliud est, quam odiſſe di-
 vinis dotes, & persequi, & bellum ge-
 rere cum DEO plusquam Babylonie-
 um, & Gygantæum? Etenim *Messias*
 expectatio universarum gentium ve-
 niens in mundum, nt restitueret o-
 mnia, omniaque reconciliaret, *Judeos*,
Græcos, *Romanos*, *Scythes*, aliosque po-
 pulos inter se, & cum DEO Patre uni-
 versos spiritus sacri vinculo glutinaret;
 utque gentes junctas in unum popu-
 lum sanctum, in unum regnum, civi-
 tatem, domum contraheret, suo sibi
 cruore linguam Græcæ gentis, & Ro-
 manæ, quæ sapientiæ, & imperio alias
 præcelluerunt, cum lingua veteri *He-*
bræorum in ara crucis litans pro univer-
 so in mundo consecravit.

*Christus per titulum crucis, redi-
 cuit per varias lin-
 guas, popu-
 los in u-
 ritatem, die pente-
 costes mis-
 so Spiritu
 sancto su-
 per apo-
 stolos.*

Quando impo-
 sito titulo, & causæ inscriptione in ca-
 put Domini *Iesu Nazareni* declaratum
 est, illum ipsum esse omnium gentium
 promissum, & exspectatum servato-
 rem, atque monarcham, & summum,
 æternum, sanctissimum, optimum, ma-
 ximumque pontificem; de quo So-
 phonias luculento vaticinio præmo-
 nuit dicens; *Expecta me, dicit Dominus,*
in die resurrectionis meæ in futurum, quia
judicium meum, ut congregem gentes, &
*colligam regna, & effundam super eos indi-
 gnationem meam, omnem iram furoris mei;*
*in igne enim zeli mei devorabitur omnis ter-
 ra: quia tunc reddam populis labium ele-
 etum, ut invocent omnes nomen Domini,*
& serviant ei humero uno. Porro Domini-
 nus *Christus* pollicetur *Marc.* XVI. cre-
 dentibus in nomen ipsius, ut loquan-
 tur linguis novis; ejusque rei fidem im-
 plevit amplissimè Spiritu sancto missio
 in discipulorum cœtum. Namque le-
 gatos missurus ad Reges & populos o-
 mnium linguarum & nationum, qui
 non *Babylonas* conderent, aut caperent
 sibi regnorum & imperiorum sedes,
 aut aliquid molirentur, aut machina-
 rentur adversus scientiam DEI: sed

pertraherent orbem totum in consen-
 sionem religionis catholicae, utque
 conderent civitatem viventis, verique
 DEI, cuius fundamentum, & caput,
 & lapis angularis, & princeps, est ipse
Christus Dominus gloriæ, instruxit eos
 ad eam rem percommode: non mal-
 leis, trullâ, perpendiculo, securi, ferrâ;
 non gladio, pilo, sarissa, æneo tormento,
 sed Spiritu sancto, sed rerum divi-
 narum cognitione, sed vitæ sanctimo-
 nia, sed omnigenis virtutibus, sed lin-
 guarum peritiâ. Itaque dictu mirabi-
 le, & stupendum jure merito videri de-
 bet; antea rudes & illiteratos homi-
 nes, quique in vernaculo sermone pro-
 pemodum infantes erant, subito lo-
 quutos omnium populorum, & gen-
 tium sermone, apud quos facturi erant
 euangelii præconium; initioque facto
Hierosolymis, urbe sita in Monte Sion,
 ut *Ezaias*, & *Michæas* prædixerunt, II.
 & IV. *Christum* annunciant DEI Filium,
 & Verbum, & Sapientiam, & Poten-
 tiam, & Justitiam venisse in terras,
 conceptum è Spiritu sancto, natum
 ex virgine de domo *David*, mortuum
 in cruce, & resurrexisse, & ascendis-
 se in cœlos, unde venturus sit judex vi-
 vorum & mortuorum, quemque Israë-
 litica ecclesia audivit concionantem
 in monte *Sinai*, totus mundus velut in
 compendium contractus in *Hierosoly-
 ma*, jam carne verâ hominis induitum
 audit concionantem in monte *Sion* per
 apostolos, ut in illa multitudine, quæ
 ex orbe universo confluxerat, quif-
 que audiret legatos *Christi* patrio ipso-
 rum, & vernaculo sermone differentes.
 Poposcerunt quidem prima ecclesiæ
 Christianæ tempora opus illud admi-
 ratione & stupore confertum; quod
 abundè convincit linguarum notitiam,
 organum esse tum utile, tum neceſſa-
 riū Christianæ Reipublicæ conser-
 vandæ & amplificandæ, & donum ef-
 fe minimè leve otiosumque divinæ mu-
 nificentiaz. Quod Apostolus *Paulus* in

Epi-

Lingua-
 rum varie-
 tatis emo-
 lumentum.

Præl. Epist. 1. ad Corinthios docet : Ecclesia
fio I. verò in solenni precatione confitetur
ad hunc modum orans : Veni sancte Spi-
ritus, reple tuorum corda fidelium, & tui
amoris ignem in eis accende. Qui per di-
versitatem linguarum cunctarum gentes in
unitatem fidei congregasti. Quod primò
ac præcipue sanctis votis petendum est
à cœlesti parente, à quo proficiscitur,
quicquid jure censetur titulo boni, &
non contemnenda est doctrina, & in-
stitutio, sed adjungendum studium a-
cre, diligensque exercitatio, quæ tria
si convenient, & conspirent, inge-
nium vel mediocre, & natura non
prorsùs distorta, deinde ars, & præ-
ceptio, præterea usus, & exercitatio
perficietur in linguarum cognitione,
quântum nemo credat ante experi-
menta. Quod universum solidè refe-
rendum est ad suum auctorem, qui do-
navit ingenium, animum, occasio-
nem, vires tolerandi laborem, & o-
mnia, ut uno verbo dicam. Unde ju-
re nihil vindicare nobis liceat, quâm
rectum usum, si studeamus, ut filius
Mariæ Virginis, & DEI vivi, in quo
habitat omnis plenitudo sapientiæ, &
divinitatis corporaliter voce clarissimâ
prædicetur ubique gentium, & cogni-
tus apprehendatur sincera fide, & san-
ctitate, omnibusque officiis Christianæ
charitatis exprimatur, ut sapientia &
vera cognitio rerum invulgetur, ut va-
leant bona leges, ut vigeat justitia, ut
constet inter homines alma sanctaque

pax, & humanitas. Quænam ista est
dementia? quis furor? ferro, & innu-
meris propè instrumentis ad pernici-
em generis humani excogitatis, si ve-
rum dicere oportet, à Satana & malo
gepio agitatis hominibus, mutuò se
perdere, idque ob res leviculas ple-
rumque? Habemus rationem effe-
tricem operum verè humanorum &
cœlestium; habemus sermonem quo
res, atque rationes moderate inter nos
pertractemus, habemus linguam, or-
ganum excellens, si ad finem suum
aptetur; habemus calatum, stylum,
chartam, quæ linguæ & sermonis vi-
cem impleant. Illis conferamus mu-
tuam sapientiam DEI, & accipiamus
oblatam candidè: Christus enim suf-
ficerit omnibus abundè. Omnes dita-
re, omnes beare, omnes reges, &
pontifices, denique omnes cohære-
des, & consortes regni sui æterni, &
filios DEI efficere potest, & ut ab eo
accipiamus, unicè in votis habet. Per-
spectâ itaque tantæ confusionis causâ,
nil restat, nisi ut jam in hoc libro, de
origine transmigrationis gentium, de
primatu linguarum, & deinde de lin-
guarum, & idiomatum multitudine,
& varietate, atque de characterum,
variorumque alphabetorum origine,
& scriptionis inventione, ea, quâ par-
est, ἀξεισία agamus. DEUS adsit au-
fibus nostris, cuius proprium est, lin-
guas infantium facere disertas.

SECTIO I.

De inclinatione, corruptione, & interitu
linguarum.

C A P U T I.

De occasionibus, & multiplice causarum serie, quâ linguæ variorum regnum florentes, tandem omnimodæ corruptionis, oblivionisque damnum passæ sunt.

EA est rerum humanarum inconstans fortunæ rota, ut nihil sub sole stabile, nihil solidum, & firmum permittat, quin versatilis, cui innititur, sphæræ lubricitate, jam ex alto in imum, modò ex imo in summum, paulò post ex dextro in sinistrum, & ex sinistro in dextrum, susque deque verset omnia, ut proinde aptè huic instabilitati rerum quadrare videatur illud Poëtæ:

*Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu, quæ valuerent, ruunt.*

Quod & in linguarum varietate, & interitu, maxime ex ingenti seculorum vicissitudine completum, ut olim factum cum admiratione legimus, & præsenti tempore, adhuc fieri spectamus: cujus rei causas demonstrare aggredior; quarum

*Cause
corruptionis lingua-
rum.*

1. Prima est, diversarum gentium, populorumque commixtio; unde una gens ab altera, hæc etiam ab illa, dum mutuos loquendi modos sibi communicant, ex duabus medium quandam linguam resultare necesse est; hæc verò cum aliis nationum confiniis commercia exercens, in alias, & alias cum tempore linguas degenerat.

2. Altera causa mutationis linguarum est, imperiorum, monarchiarumque mutatio; quâ factum est, ut quilibet monarcha desideret suam vernaculam linguam ubique vigere ex omnibus in

unam reductam, ne varietate linguarum quam sibi quælibet natio peculiarem habebat, sub occultis idiomatum machinis in rebelliones motæ, magnum monarchico statui damnum, unitatis vinculo destructo, inferrent.

3. Tertia causa est, calamitates publicæ regnum, quibus sèpè bello, peste, fame integræ nationes ita destruntur, ut non nisi paucæ mortalium reliquæ superesse comperiantur; atque hisce conjunctæ aliæ confines nationes, linguas novas reciprocâ loquendi varietate fundent.

4. Quarta est, varia in differentia regna, coloniarum introductio, quo fit, ut nativa lingua differentibus populis communicata, adeò ingentem mutationem acquirat, ut pristinæ linguæ dialectum vix agnoscas: talis est Boemorum lingua, quæ unâ cum colonia ex Illyrico tradueta, ex commissione linguæ Germanicæ, & Polonicæ eam mutationem passa fuit, ut nec Dalmata, nec Polonus eam prorsùs intelligat; talis est lingua Græca, quæ in nonnullis Calabriæ oppidis hodiè adhuc in usu est, sed ita transformata, ut Græcam dialectum non nisi ex paucis verbis intelligas; talis est quorundam in Andaluzia & Melitensi insula, lingua Arabica, quarum illa Latinis, Arabicisque, hæc Italicis, Arabicisque commixta vocabulis, non exiguum corruptionem passa est.

Quin-

Cap. I. Quinta causa est, cœli folique incertis nationibus constitutio, quæ ex organorum alteratione, uti diversam linguæ alicujus pronunciationem fortiantur, ita quoque ex differenti pronunciatione novam linguam condere videntur; cujusmodi in sequentibus varia exempla producemus. Atque hæ sunt causæ universales, quibus hucusque primævæ linguæ, corruptionis damnum passæ sunt. Sed hæc omnia fusiū deducemus.

*Quintuplex linguæ genus apud chronographos legimus, quas & non immerito autogenas dicere possumus, & semper post Babylonicae confusionis tempus hucusque illibatae manserunt; videlicet *Hebreæ, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica*; ex quibus, quæcunque linguæ in universa *Europa, Asia & Africa*, exceptis omnino barbaris idiomatis, de quibus postea, veluti ex equo Trojano prodeentes, mundum linguarum dialectorumque varietate replerunt.*

Hebreæ. Prima itaque lingua, quæ in domo *Heber* semper mansit, successu temporum primo in *Chaldaicam* deflexit; secundo in *Arabicam*, seu *Madianiticam*; tertio in *Samaritanam*; quartò in *Aethiopicam*; quintò in *Syriacam*, veluti ex *Græca & Hebreæ* mixtam declinavit; quantum verò deflexerit, suo loco dicetur.

Græca. Secunda fuit *Græca*, quam nepotes *Phaleg* à confusione linguarum secum in *Græciam* detulerunt; unde & posteri à *Phalechi* familia *Pelasgi*, & *lingua Pelasga* nomen suum sortiti sunt, uti fusè in *Latii* descriptione ostendimus, & in *Hetruriæ* descriptione porrò ostendimus; quæ iterum varias decursu seculorum dialectos, *Atticam, Ionicam, Aëlicam, Phrygiam*, aliasque diversas pro constitutione populorum, tot linguas, quot gentes, in *Græcia* fuerunt, pepererunt.

Latina. Porrò *Latina* ἀνθρώπης, sive ex pri-

mogenitis una, ex ruditate sua ad per- Sect. I. fectionem perducta, tandem ex adventu *Gothorum, Alanorum, Vandalarum* ingentem corruptionem passa, quaternas alias peperit, *Italicam, Gallicam, Hispanicam, Lusitanicam*, & ex hisce alias, ex *Italicæ & Latinæ* commissione, insulares, *Sardam & Siculam*; tot autem vel unius *Italicæ* linguæ idiomatice differentes dialecti tandem exurrexere, quot provinciæ in *Italia* constituuntur; quod idem me in *Gallæ & Hispaniæ* provinciis observasse memini.

Teutonica lingua, quemadmodum probatissimi auctores referunt, à *Tuiscone Japhethi* filio, *Noë* pronepote nomen suum obtinuit; quæ ex ruditate in perfectionem summam, imperatorum curâ reducta, tandem varias filias, videlicet *Belgicam, Danicam, Svecicam, Anglicam, Scoticam* peperit, quæ duæ posteriores occasione *Saxonum* natæ sunt, qui pulsis *Pictonibus* universæ insulæ se indigenas fecerunt, unde & *Anglo-Saxones* postea dicti fuerunt. Qualis verò *Saxonica* lingua, qualis modò *Anglica* sit, in sequentibus aperiemus.

Restat *Illyrica* lingua vetustissima, quæ ramos suos in *Poloniā, Lituaniam, Moscoviam, Tartariam* usque in ultimos Orientis terminos, innumerabili linguarum fœtu traduxit; ex hac enim postea *Turcica, Bulgarica, Bosnica, Tartarica* nata maximam *Tartariæ* magnæ portionem replevit. Ita tamen illæ corruptæ sunt, ut vix ullum primitivæ vestigium retineant.

Ad *Indicas* porrò linguas quod attinet, prorsus barbaras, & quæ nullam ad dictas jam linguas affinitatem habent, illatum pariter ingens multitudine & diversitas reperitur; uti sunt, *Malica, Commorina, Brachmanica, Peguana, Tunchinensis, Tibettana, Insularum Philippinarum, Japonica, Chinica*, ex qua ferè omnes originem suam traxerunt, uti ex

Cap. I. Lexicis & Grammaticis eorum in sequentibus patebit. In *Americæ* verò *Indiae* occiduæ regionibus, tanta est diversitas idiomatum, ut nostri patres, ea ad quingenta facilè diversissima idiomata reduci posse tradiderint; inter illas tamen præcipuae sunt *Mexicana*, *Peruana*, *Braſilica*, *Magellanica*, *Chilensis* & septentrionalis *Americæ* populorum variæ linguae, de quibus pluribus in sequentibus.

Africanæ. In *Africa* denique, tametsi *Abyſſina*, & *Arabica* lingua potissimum dominentur, habet tamen & ipsa immensam idiomatum varietatem, quæ nullam ad invicem affinitatem obtinent; uti *Quineana*, *Congana*, *Angolana*, & eorum populorum, qui meridianam plagam *Africæ* possident, uti sunt *Monomotape*, *Caſrariæ*, & quæ ad flumen *Cuama* & littus *Sinus Persici* inhabitant; quæ si ad calculum reducere velimus omnia linguarum neophytarum genera, non

ut sacri textus interpretes putant, ad *Sect. I.* septuaginta duas, sed vel ad mille septuaginta facile reduci possunt. Quæ omnes, qualescumque tandem fuerint, corruptionem & ultimam ruinam pafſæ sunt, ob causas paulò antè adductas; vel ex nominatione diversarum gentium, vel ex communi populorum unitorum suffragio & consensu; dum enim successu temporis primævæ linguae, nominum, verborum, appellationumque vel non amplius recordarentur, accidit, ut obliviousæ memoriaræ vitio, propria nomina singulis rebus, prout ipsis variæ phantasmatum species dictabant, imposuerint; eodem prorsus modo, quo in hunc usque diem imponuntur nomina novis illis rebus, quæ primò non extiterunt, & ex novis variorum instrumentorum, vasorum, herbarum, plantarum, florum, mineralium appellationibus introducuntur.

C A P U T II.

De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diversitatis linguarum, morumque qui apud gentes, differentesque nationes vigebant.

Cap. II. Hominem primum *Adamum*, protoplastum, divinis manibus ex limo terræ fictum, factum, juxta sacræ *Genesim* verba, de fide est; sed enim cum post diluvium, verisimile sit, innumerabilem hominum multitudinem, qui omnes cùm longa vita, & ingenio præstantes unius linguae elogio uterentur, sub unius quoque religione deflexerunt, dum quisque ex ducibus gentium eam sibi religionem finixerit, quæ sibi maximè congrua videretur, innumerisque fabulosarum narrationum commentis, de D E O, mundo, sideribus, de hominibus gestarum rerum gloriâ illustribus, confictis, introducto apotheoseos honore colentes, paulatim occultis machinis, se se corum actionibus insinuante Satana, infatuati, dementatique universum mundum idololatriæ abominatione replerunt. Et tametsi hæc quam fusissimè in secundo Tomo *Oedipi* demonstraverimus, operæ pretium me facturum existimavi, si nonnulla ex his loco infererem.

Religio primævæ perſtitu sub unius linguae domino usque ad confusio- *nem.* *H*oc cultu, quantum perversa *Chami* progenies, jam à vera disciplina degener illis permisit, vixisse: attamen post linguarum confusionem, quemadmodum linguarum idiomatumque diversitate divisi fuere, ita quoque primævæ religionis à Nōēmo ante separacionem gentium edoctæ immemores, paulatim à vero DEI unius cultu, &

C A P Ú T III.

De varietate & multitudine Numinum quæ ex confusione linguarum & divisione gentium natæ sunt.

ANte mare & terras (et quod tegit omnia cælum)

Cum unus adhuc esset naturæ vulnus in orbe,

Quem dixere chaos : rudis indigestaque moles

Nec quicquam nisi pondus iners, congestaque eodem

Non bene junctarum discordia semina rerum,

Obstaretque aliis aliud ; cum corpore in uno

Frigida pugnarent calidis, humentia siccis,

Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Cum, inquam, supremum & immortale Numen in profunda æternitatis abyssu propriâ felicitate contentum,

nulla adhuc rerum mundialium cura tangeretur, ecce post secula tandem felix illa illuxit dies, quo, ut Platonis

verbis utar, in divino DEI immortalis consilio conclusum est, ut mundus ille

indigestus, atque incompositus ab informi illa rerum omnium promiscua

confusione squalentium tohu, vabohu

vindicatus, lucem aspiceret, formis

splendesceret omnigenis, atque in variis rerum facies abiens ; propriæ felicitatis gaudio perfrueretur. Conclusum est, & in opus deductum. Mundus itaque conditur, atque à rerum commixtarum confusione solutus, mox in formam exurgit liberaliorem,

virium, proprietatum aliarumque qualitatem, quæ singulis creatis debebantur, distributionis officium providentissimo committitur Prometheo. Prometheus seu providentia divina, uti omnia debitibus suis formis instruit, ita omnes

sapientissimi provisoris partes explevit.

Mox cælo terras, & terris abscidit undas,

Et liquidum spizzo secrevit ab aere cælum,

Quæ postquam evolvit, cæcoque exemit a cervo,

Dissociata locis concordi pace ligavit.

Ignea convexi vis, & sine pondere cæli
Emicuit, summâque locum sibi legit in arce;

Proximus est aër illi levitate, locoque ;

Densior his tellus, elementaque grandia traxit,

Et pressa est gravitate sui circumfluus humor.

Ultima possedit, solidumque coercuit orbem,

Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis,

Fusit & ambitæ circundare littora terræ,

Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,

Fusit & extendi campos, subsidere valles,

Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere mon-

tes,

Vix ita limitibus discreverat omnia certis,

Cum que pressa diu massâ latuere sub ipsa,

Sydera cæperunt toto fulgescere cælo,

Ne regio foret ulla suis animalibus orba,

Astra tenent cælestè solum, formæque deo-

rum.

Cesserunt nitidis habitandæ piscibus un-

dæ,

Terra feras cepit, volucres habitabilis aër.

Cælo itaque terraque formis debitibus jam imbutis, cæterisque omnibus prudenter dispositis

Sanctius his animal, mentisque capacius altæ.

Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset,

Natus homo est, sive hunc divino semine fecit

Ille opifex rerum, mundi melioris origo,

Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto

*Cap. III. Æthere cognati retinebat semina cœli,
Quam satus Iapeto miſtam fluvalibus un-
dis
Finxit in effigiem moderantūm cuncta deo-
rum.*

*Pronaque cùm spectent animalia cætera
terram,
Os homini sublime dedit, cælumque tueri
fussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Homo itaque solus ore sublimi, ad
cælumque erecto intuitu præditus, di-
vinum animal naturæ juxta mortalis
& immortalis confinium; ceu sola cœ-
lestis planta in terris constituta (cuius
radicem conditor hiscè infernis sedi-
bus junxit, comam verò atque perpe-
tuò frondentem verticem supra anni
& solis viam, supra ultimum cœli am-
bitum ad nunquam interituros ambi-
tus relegavit) hic, inquam, homo cùm
lucidissima illa mundi lumina, ad quæ
contemplanda, atque in iis factorem
laudandum creatus erat, curiosius in-
tueretur, pulchritudine eorum paula-
tim illectus, verâ & rectâ religionis se-
mitâ derelictâ, eo dementiæ devenit,
ut ea, quæ sui gratiâ condita essent,
sui veluti conditores crederet, & san-

*Orig. ido-
latria.* Etè veneraretur. Auxit dementiam
Idolatria. hanc traditionum salubrium de mun-
di origine à prædecessoribus factarum
oblivio, quâ invalescente novas de
DEO, de mundo, de hominum pro-
ductione, aliisque rebus opiniones im-
bibit, cùmque cœlestis ille ignis præci-
pua humanæ mentis portio ingens, ad
Numinis alicujus cultum eum instiga-
ret; inox vero derelicto DEO ad fal-
forum Numinum, unoquoque ex e-
jus familia sibi novas idololatriæ ratio-
nes comminiscente cultum prolapsus
est; factumque ut corruptibilia simu-
lachra pro DEO incorruptibili adorâ-
rit, rebusque externis contentus, cùm
insensibile Numen intueri deberet, ad
sensibilia, & terrena fuerit diffusus. At-
que hujusmodi prævaricationem er-
roremque primū *Hebræi* tribuunt*

nepotibus Chami, Misraim videlicet, *Seçt. I.*
Chusio, Phuth & Canaano, qui per *Asiam* ^{Auctores}
& *Africam* universam in novas colonias ^{idolatriæ}
diffusi, novas passim deorum colonias ^{Chami} *progenies*.
introducentes, nova & ridicula dog-
mata mundo pepererunt; cujusmodi
sunt, *Adamum* è *Luna* prodiisse. Pro-
phetam inibi ex masculo & fœmina
procreatum, atque in hunc mundum
venienteum primum cultum *Lunæ* do-
cuisse. Verùm quoniam hæc opinio
non ita obvia forsan multis est, visum
est, eam hic ex R. Mose *Ægyptio*,
vulgò *Rambam*, depromptam adducere,
sic enim dicit in *More nebu-*
chim.

*Isti siquidem reliquæ sunt gentis Zabæorum (à Zaba, è progenie Chami or-
to, & filio Chusii, qui secundum Jam-
Suph, id est, Maris Rubri sinum ad or-
tum, & occasum, atque ad dexteram &
Aquilonem littora coluit sic dicta) quia ista
gens totam replevit terram. Finis autem &
perfectio illius è ratione istis temporibus
philosophantis fuit, quod putaret creato-
rem esse cœli spiritum seu animam; stellas
vero corpora esse ipsa DEI substantia infor-
matas. Meminit hujus pravæ opinio-
nis quoque Abubacer Arabs in expo-
sitione de auditu. Et ideo quoque credit
tota gens Zabæorum mundi antiquitatem
(seu, quod idem est, æternitatem) quoniam
cœlum est DEUS juxta opinionem eorum.
Et dicunt, quod Adam primò natus est ex
masculo & fœmina sicuti cæteri homines,
sed honorabant eum multum, & dicebant,
quoniam è Luna egressus, propheta & apo-
stolus Lunæ fuit, & quod prædicavit gen-
tibus, ut servirent Lunæ, & quod com-
posuit libros de cultu terræ. Dixerunt e-
tiam quod Seth contraxit opinionem patris
sui in servitio Lunæ; narraverunt etiam de
Adam, quod quando egressus est de Luna, <sup>Ridicula
fabula de</sup>
& de climate vicino Indiæ, ad clima Ba-
bylonis profecturus, multa mirabilia se-
cum tulerit, scilicet arborem auri, quæ
crescebat cum ramis, & foliis, & arboreum
lapidum, & folia cujusdam arboris viridis,*

que

Cap. III. quæ non comburebantur ab igne, & dixerunt, quod sub ipsius arboris umbra decem millia hominum continebantur, & altitudo arboris ipsius ad similitudinem statutæ humanae. Attulit secum etiam duo folia, quorum utrumque duos homines cooperiebat. Intentio verò eorum in loquendo de Adam primo, & de hominibus, quæ attribuuntur ei, fuit, credulitatem suam de antiquitate mundi stabilire, & quod inde provenit, caelos & stellas esse deos.

Atque hæc est de primæva hominum origine & idololatria *Zabæorum* digna lunaticis hominibus opinio, ex qua velut ex equo quodam Trojano omnia antiquorum philosophorum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempyschosi denique ac animalium revolutione absurdâ dogmata, ad omnem impietatem fenestrâm aperientia, prodiisse videntur. Hinc *Adamum* ejusque progeniem, & nepotes filiorum DEI nomine veluti astrorum æternorum, quæ ipsi deos appellabant, filios indigitabant, quæ omnia confirmat *Chronicon Alexandrinum*.

*Causa
hujusmodi
fabulosar-
um nar-
rationum.*

Horum porrò commentorum & innantium deliramentorum causam ego arbitror esse, quod primi illi homines cum proprio arbitrio relieti nullâ certâ lege scripta ante *Mosis* tempora tenerentur, cùmque proinde certæ quædam sententiæ de DEO, de creatione mundi, de diluvio, & similibus rebus ac mutationibus gravioribus, inter primos tantum humani generis patriarchas referrentur, factum est, ut ab eis veluti à primis hominibus acceptas, posteri per manus aliis alii tradiderint, quibus posteriora secula & homines, uti quique à primis remotiores fuere, ita subinde alia atque alia quoque haud absurdâ affinxerunt, donec res ipsæ totæ in fabularum commenta abierint. Hinc diversitas illa opinionum originem habebat, inde maxima & relationum confusio propè inextricabilis.

*Æthiopes enim, teste Diodoro, primos *Sect. I.* homines in *Æthiopia* veluti in medio terrarum natos asserebant: causam in vicinitatem Solis omnium generabilium parentis conjicientes. Theodoretus ex relatione antiquorum primos homines in *Arcadia* natos afferit, juxta illud,*

Ante Jovem genitum terras habuisse feruntur

*Arcades, & Lunâ gens prior illa fuit. Cœlius verò & Mercator ex Aristide primam hominum genetricem terram ajuunt fuisse solum Athenense. Arabes, quemadmodum videre est in eorum *Geographia*, hanc prærogativam *Ara-
biæ felicis* solo attribuebant.*

Ægyptii denique firmiter crede-
bant, primos homines in *Ægypto* na-
tos; causam hujus assignabant, tum aë-
ris temperiem bonitatemque undequa-
que perfectissimam, tum *Nili* fœcundi-
tatem multas res naturaliter, & suapte
sponte producentis, productasque be-
nignissime conservantis; auxit opinio-
nenm eorum monstrosus ille soricum
seu agrestium murium in Thebano
territorio proventus, quorum aliqui
superiori suâ parte murium speciem re-
ferentes; & ὄμοχθοες adhuc reperi-
bantur. *Herodotus* narrat, *Psammeti-
cum* *Ægyptiorum* Regem, cùm ingen-
ti desiderio teneretur ad cognoscen-
dum, quænam mundi provincia pri-
mos homines produxisset, illum se-
quenti industriâ id investigare attenta-
se. Duos infantes recens natos ab o-
mni humanæ vitæ consuetudine remo-
tos, certo loco inclusos, & à capra a-
lendos pastori cuidam commendavit,
cum ea claustrî custodia, ut omni eos
accedendi aditu intercluso, nec vide-
re, nec humanâ voce loquentem quen-
quam mortalium audire possent; sibi
indubitanter persuadens futurum, ut
ætatem congruam naucti, ejus provin-
ciæ, quæ primos homines mundo de-
disset, lingua loquerentur; itaque post
certam

Cap. III. certam annorum revolutionem infantes de cavea extracti, mox exporrectis brachii identidem in hæc verba prorupere, *Bec, Bec*: quas voces, ut pote peregrinas, cum nullus adstantium intelligeret, investigatione tandem facta deprehensum est, *Bec* in *Phrygium* lingua nihil aliud sonare, quam panem, conclusit itaque Rex *Psammeticus*, in *Phrygia* primos homines fuisse productos.

Tempus me deficeret, si singularem gentium, de hujusmodi prima hominum origine deliria hic adducenda forent; quare, qui plura desiderat, consulat *Berosum, Varronem, Eusebium, Hieronymum, Polydorum, Aristophanem, Pererium, Postellum*, aliosque: nos his relictis ad ea nos, quæ primam idolatriæ originem concernunt, postlimino conferamus.

Primum rerum principium nullo unquam tempore in hoc mundo *semper aeternum habuit* extitisse populum adeò barbarum, nam *nihil fuit insculptum* in cultu tam peregrinam, clima tam rude & impolitum, quempiam denique hominem adeò ferum, sylvestrem, qui non, vel naturæ lege, seu rectæ patet.

rationis dictante lumine, unum a *Sect. I.* liquod rerum omnium principium; Numen dico universam rerum obtinens moderationem, certo & peculiari religionis ritu ceremoniisque colendum agnōrit. Certum quoque statui debet, nullo unquam tempore, aut sine DEO sacrificium, aut sine sacrificio religionem fuisse, omnibus, cum sacerdotio veluti nexu quodam inseparabili in unum coēuntibus, adeò ut hominem religio, religionem sacrificium, sacrificium sacerdotium *αναχωρίστις* comitari videantur, quod apparet tum ex innumera propè religionum statim ab ipso nascentis mundi primordio, ad nostra usque tempora deducta multitudine, tum ex falsorum simulacrum cultu, diversis temporibus, diversisque gentibus ac populis nullo non tempore, consueto, tum denique ipsa *Ægyptus* maximè ostendit, quam præ cæteris omnibus ejusmodi falsorum deorum cultui addictiorem fuisse, monstrant infinita propè pantamorphorum numinum multitudo & varietas; uti ex sequenti analogia patet.

ANALOGIA

Rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isidis, Typhonis, Hori parallela.

Conjuges.		Frates contrariis moribus.		
<i>Adamus.</i>	<i>Eva.</i>	<i>Abel.</i>	<i>Cain.</i>	<i>Seth.</i>
<i>Jared.</i>				
<i>Henoch.</i>				
<i>Noëmus.</i>	<i>Tellus seu Nioba.</i>	<i>Sem.</i>	<i>Cham.</i>	<i>Japheth seu Prometheus.</i>
<i>Cælus.</i>	<i>Vesta.</i>	<i>Saturnus.</i>	<i>Mars.</i>	<i>Sol.</i>
<i>Osiris.</i>	<i>Isis.</i>	<i>Osiris secundus.</i>	<i>Typhon.</i>	<i>Horus.</i>
Fuerunt hi habiti				
<i>Urbium conditores.</i>	<i>Matres viventium.</i>	<i>Fili Deorum.</i>	<i>Malorum inventores.</i>	<i>E sancto germinne.</i>
<i>Agrorum cultores.</i>	<i>Hominum propagatrices.</i>	<i>Justitiam appetentes.</i>	<i>Idololatriæ autores.</i>	<i>Paternarum virtutum æmuli.</i>
<i>Artium inventores.</i>	<i>Deorum matres.</i>	<i>Sanctitatem seétantes.</i>	<i>Bellorum amatores.</i>	<i>Justitiae amantes.</i>
<i>Legislatores.</i>	<i>Bonorum largitrices.</i>	<i>Religionem propagantes.</i>	<i>Cædem spirantes.</i>	<i>Divinitatem meriti.</i>

Cùm

Cap. III. Cùm porrò *Ægyptii* hæc & similia de primis parentibus perciperent, & vehementer veluti gesta humanarum actionum metam longè excedentia suspicerent, nil facilius fuit superstitione genti, quām eos apotheosi quādam exoticā cohonestare, præsertim cùm ut hæc facerent, magnum pondus in animis eorum habuerit, egregia illa primorum patrum sapientia, & rerum naturalium, quā pollebant, cognitio, longaque vitæ productio. *Enochi* quoque de hoc mundo miraculosa translatio, similiaque quæ ipsis fabularum condendarum occasionem præbere poterant, quæ omnia confirmabantur incantationibus frequentibus, ac magicis miraculis, quæ impia *Chami* progenies divinitatem per se affectans ubique passim edebat, queis ita *Ægyptiorum* animi percellabantur, ut eos veluti cœlestes deos adorarent, ac rerum omnium moderatores sanctè venerarentur. Atqui hinc prima illa architecturæ deorum fundamenta. Hinc origo *Jovis*, *Herculis*, *Æsculapii*, *Bacchi*, *Neptuni*, *Fani*, aliorumque deorum, de quibus in *I tomo Oedipi* fusè disceptatum fuit. Verū ne quisquam hanc nominum analogiam, seu æquivocationem à nobis conficiam arbitretur, testes adduco *Laclantius Firmianus* & *Eusebius*, qui eandem nobiscum afferunt, queis subscribit *Archilochus* græcus chronologus. Verū inter alios maxime nobis astipulatur *Xenophon*, quisquis ille fuerit, libro de æquivocis, cuius verba cum consideratione (ut quæ nos ex summis tricis eruere possint) dignissima reperiſsem, ea hīc ad longum apponere placuit.

Æquivo-
catio no-
minum de-
orum. *Saturni*, inquit, dicuntur familiarum nobilium regum, qui urbes condiderunt, antiquissimi. Primogeniti eorum Joves & Junones; Hercules verò nepotes eorum fortissimi; patres Saturnorum Cœli, uxores Rheæ, Cœlorum, Vestæ, quot ergò Saturni, tot Cœli, Vestæ, Rheæ,

Junones, Hercules; idem quoque, qui u. Sect. I. nis populis est Hercules, aliis est Jupiter; nam Ninus, qui Chaldæis extitit Hercules, aliis est Jupiter, & idem quod Ninus, qui nomine proprio Assyrius est dictus, à quo & Assyrii appellati sunt. Ex quibus patet, Cœlum dictum esse patrem *Saturni*, & Terram matrem, unde *Ægyptiorum* fabulæ de *Osiride* & *Iside*, promanasse verisimile est, ut bene notat *Minutius Felix*. Nam illi, qui vel virtute, ac rerum gestarum gloria in hoc mundo eminent, aut qui subito ex ignotis parentibus in sublime emergunt, solemus è cœlo cedisse, dicere, quod & probat *Laclantius Firmianus* auctoritate antiquissimi *Trismegisti*, qui cùm diceret, admodum paucos extitisse, quibus esset perfecta doctrina, in his Cœlum, *Saturnum* & *Mercurium* nominavit. Confirmat eadem *Ennius in Euhemero*, qui ait, primum in terris imperium habuisse Cœlum, stellarumque nominibus cognominati fuerint, idem *Laclantius* supracitatus ait, ob nominis fulgorem, & ad æternam famam consequendam id contigisse, nam Reges cùm essent potentissimi, parentum suorum memoriam nomine Cœli, Terræque celebrabant, cùm hi priùs aliis nominibus appellarentur. Sic *Berosus*, *Noam* ob præclarè gesta, dictum afferit à postris Cœlum, *Fanum*, *Chaos*, semen mundi. *Servius* verò ait, antiquos Reges nomina sibi plerumque vendicasse deorum, rationem assignans *Laclantius*, adducit testem *Ciceronem* libro de natura Deorum. Nam cùm ante Cœlum & *Saturnum* nulli fuerint Reges ob hominum raritatem, ipsum Regem, totamque posteritatem ejus summis laudibus, ac novis honoribus jactare cœperunt, & deos credere, ob causas superiùs indicatas, & hoc videtur clarissimè demonstrare *Xenophon*, cum dicit *Saturnos dictos, qui nobilium Regum vestissimi condiderunt urbes & populos, ac*

*Cap. III. proinde non unum, sed plures fuisse Saturnos, quorum patres dicti sunt Cœli; filii vero Joves, &c. Nomina igitur hæc fuerunt dignitatis & deitatis cuiusdam apud rudes priscos, ob nominis celebritatem inventa. Deinde notat Xenophon, quod nomina ista sunt relativa, ut genitor & genitus, unde *Saturnus* est is, qui à *Cœlo* & *Vestâ* sive *Terrâ* fuit genitus, & qui ex *Rhea* seu *Ope* forore simul & uxore genuit *Jovem* & *Funonem*. *Jupiter* vero is est, qui è *Saturno* & *Rhea* genitus genuit *Herculem*. Ergo ista nomina sunt magis analoga, quam æquivoca, quia de pluribus posterioribus dici videntur per habitudinem ad primum *Cœlum*, posteriores *Cœli*; & ad primam *Vestam*, posteriores, & sic de cæteris. Unde subjungit: *Nimbodus* & *Saturnus*, cuius filius *Belus* est *Jupiter Babylonis*, (quæ & *Diodorus* notat: melius dixisset, cuius filius *Ninus*, *Jupiter Assyrius* est nominatus) similiter *Camezes* apud *Ægyptios* (quem *Hebrei Cham*, *Ægyptii Chem* proprio nomine appellant) est primus *Saturnus*, cuius primogeniti *Osiris* & *Isis*, *Ægyptius* nimirum *Jupiter* & *Funo* (quem nos supra *Misraïmum* esse ostendimus, & uxorem ejus *Rheam*, sive *Ism.* Item *Osiridis* filius *Libyus* nomine, teste *Diodoro*, *Ægyptius* fuit *Hercules*, qui robore corporis erat admirabilis, & gradu *Osiridi* genereque proximus. Pari ratione *Apteras Creensis* fuit primus *Saturnus*, qui *Cœlo* patri testes amputasse dicitur, & filius ejus *Jupiter*, *Funoque* primogenita. *Alcæus* quoque ex *Alcmena* fuit Græcus *Hercules*, & ita de aliis, nam cum relativa ejus nomina sint, ut possint uni diversa convenire, idem enim est pater & filius respectu diversorum. Idcirco idem esse potest *Cælus*, *Jupiter*, *Saturnus* & *Hercules*, quorum exempla ponit *Xenophon*. Quemadmodum igitur plures memorantur *Cœli*, *Saturni*, *Joves*, *Hercules*, *Rhea*, *Tel-**

lures, *Vestæ*, *Funones*, qui sic dicti sunt, *Seçt. I.* ob facinorum, quæ perpetrârunt, similitudinem, sic plures *Zoroastres*, *Osrides* plures, plures *Ishdes*, *Hori* item, ac *Typhones* fuerunt, juxta gestorum analogiam, à fabulosa antiquitate constitutam. Iterum sicuti *M. Portius Catō*, *Janum* & *Saturnum Scytharum*, & *Affyriorum* facit *Noënum*, & *Chamum* filium; sic *Italorum Janum*, *Saturnumque* constituit *Zapho* filium *Eliphaz*, filii *Esaū*, *Josephus Ben Gorion*. Verum quandoquidem ea historia nullibi apud latinos, quantum quidem cognoscere licuit, extat, visum fuit, eam hîc interserre, ut quâ ratione hic *Janus* cum *Jano Oenotrio*, seu *Aboriginum* conciliari posset, facilius elucescat. Verba itaque Josephi Gorionidis sunt, ut sequuntur.

In diebus, inquit, illis, *Tsapho* filius *Eliphaz*, filii *Esaū*, fugit de *Ægypto*, quem *Joseph*, cum iret in *Hebron* ad sepieliendum patrem suum, cum contumacius in eum insurgeret, interceptum una cum sociis in *Ægyptum* duxit: *Tsapho* vero defuncto *Joseph*, ex *Ægypto* fugiens, in *Afri-
cam* ad *Aganiam Regem Carthaginem* se contulit, à quo honorifice exceptus, tandem præses exercitus factus in *Italiam* penetravit, ubi divinos honores promeruit, *Janus* dictus. Quod *Joseph* historiæ seriem continuando sequentibus verbis ostendit, sic autem dicit.

Contigit igitur ut Sapho *deperditum* *Fabula de Jano* *quodam die vitulum querens*, *audiret in la- primo Ita- tere montis vocem vaccæ*, *aut vituli similem*, *existimans itaque vocem deperditi vituli*, *eam infecutus est*, *usque dum ad inferiora montis perventum esset*, & ecce se- se in pariete montis offert spelunca quædam ingenti circumsepta saxo, quod cum esset amolitus, è vestigio bestia quædam in antro, visu horrenda comparet: bestia vero, eo ipso tempore bove devorando occupata, ex media parte superiori hircum sylvestrem, ex inferiori media, hominis referebat imaginem, quam Sapho mox inito prælio interfecit. Homines autem Cithim (hoc est Itali)

*Osiris &
Ils prima
Ægyptio-
rum nu-
mina.*

Cap. III. Itali) opere Zapho comperto dixerunt, quid faciemus homini, qui belluam adeò nobis infestam interficiens omnes ab interitu vindicavit? & unanimiter tandem concluserunt, ut dies in anno ejus nomini consecratus, in memoriam faëti celebraretur, offerentes ei libamina, & sacrificia, ac in Regem electum, cùm totam Italiam ab hostium insultibus liberasset, Janum appellarunt; exercitus verò Gundelorum denuò irrumpens in Italiam omnem circa regionem prædæ, & spoliis subjicere conatus est. Janus verò se ei opponens totum in fugam convertit, ac sic totam terram ab insultibus hostium liberavit. Ob quam causam Janum sibi filii Cithim in Regem elegerunt, & expeditione novâ fætâ intra filios Thubal, & insulas circumiacentes, omnes paulatim à Jano subjugatæ sunt, eum Janum Saturnum appellantes; Janum quidem ob imperfectam belluam hoc nomine insignitam, Saturnum verò ob stellam, quam tunc temporis Numinis loco colebant Cithim Sab-thai nomine, quod idem est ac Saturnus, erat autem primò Rex tantum vallis Campaniæ, sed Cethim postea templo in ejus honorem ædificato toti eum præfecerunt Italiæ, regnavit autem Rex Janus (unde à Jano Januenses) Saturnus 50 annos, & mortuus est, & in civitate Gavanæ (forsan Genuæ) sepultus, regnavit autem post eum Janus alter totidem quot prior annos, ædificavitque & ipse in valle Campaniæ templum magnum & splendidum. Atque hucusque Joseph Ben Gorion, cuius verba ideò hic ad longum proferre placuit, quia iis, quæ ab Aboriginibus, & Janigenis primis Italiæ colonis Petrus Leo Castella afferit, maximè consentiunt.

Patet igitur ex his, sicuti primi Asyriorum urbium fundatores dicti sunt Cæli, Saturni; Ægyptiorum Osirides, hoc est Cæli seu Saturni Ægyptii; sic Italorum primos Reges Janos denominatos esse, sed ad Osiridem redeamus. Osiris itaque & Isis, teste Diodoro, à Saturno

*Vulcani ignis inventoris filio, geniti, de- Sect. I.
functo parente conjuges facti, toti imperasse feruntur Ægypto, eâ prudentia & moderatione, ut omnium in se oculos, animosque converterent, nam præter leges saluberrimas Ægyptiis datas, agriculturam, usum instrumentorum mechanicorum, armorum, vinearum item, atque olearum plantationem docuèrent, literas quoque ceterasque scientias, uti Musicam, Geometriam, Astrologiam Mercurio adjutore introduxerent primi, easque summo semper studio coluerent.*

His itaque salubriter inventis, Osiris ad majorem gloriam aspirans, ingenitem comparavit exercitum, omniumque rerum curâ Isidi uxori commissa, Mercurium prudentissimum virum ei adjunxit in regno gubernando veluti adjutorem & consiliarium. Herculem quoque incomparabilis roboris, ac fortitudinis virum militaribus negotiis præficiens, ipse rebus sic prudenter constitutis, cum Apolline fratre lauri repertore, ac duobus filiis Anube, & Macedone (quorum ille canem, hic lumen insignibus suis ferebant) in expeditionem proficisciens, præter Pana (qui postea divinos honores in Ægypto consecutus est) secum quoque ducebat Maronem & Triptolemum, quorum ille vinearum calendarum, hic semi-num terræ mandatorum rationem callebat; Osiris etiam cùm Musica summopere recrearetur; novem secum psaltrias, quæ postea à Græcis Musæ dictæ sunt, una cum earum instructore Apolline assumpfit. Satyros verò ad psallendum, cantandum, atque ad animi remissionem conciliandam aptos secum in castris habuit. Non enim bellicosus, aut prælii, periculisque redditus fuit, sed otio, & hominum saluti, quo beneficio pro DEO omnes eum gentes habebant; Æthiopibus agriculturam ostendit, insignibus in ea urbis à se ædificatis. Nilum quoque longè late-

שָׁבֵת
Saturnus.

Prima
Ægyptio-
rum no-
mina Os-
iris & Isis.

Cap. III. latéque cum maxima hominum pecundumque jactura exundantem, per *Herculem* intra alveum coarctavit, unde & fabula de aquila (sic enim ob velocitatem vocabatur) jecur *Promethei* depascente; erat autem *Prometheus* Rex istius territorii, quod tantopere à *Nilo* exundante devastabatur.

His peractis in *Arabiam* migrans, hinc ad *Indos* usque pervenit, ubi rebus præclarè gestis in ea æstimatione fuit, ut indigenæ divinos honores ei passim offerrent. Hinc discedens per cæteras *Asie* provincias, ad extremam usque *Europam* penetravit, omnia ea, quæ adinvenerat, docendo: tandem in *Ægyptum* remeans, ob facinorum magnitudinem in deorum cœtum adscriptus est, factumque est, ut succendentibus temporibus, cùm fama ejus cresceret, nominum quoque cresceret impositio (nam à conditis urbibus *Saturnus*, à supremo rerum dominio *Jupiter*, à vini, oleique inventione *Bacchus* seu *Dionysius*, *Hercules* à summa fortitudine, ab orbis lustratione *Neptunus*, à rebus inventis *Mercurius*, *Apollo* ex Musicæ frequenti tractatione, & *Janus* denique à politioris vitæ cultu vocitatus πολυορθαῖς & πολυθεῖαις occasionem præbuit,) atque hoc ita se habere vatum antiquorum testimonia ostendunt, qui *Osridem* cum omnibus dictis nominibus passim confundunt. Ac primò quidem *Saturnum* cum *Osride* *Orpheus* in suo hymno confundit, quem cum *Styracis* suffimento concinit his verbis.

Omnès qui partes habitas mundique genar-cha

Absumis qui cuncta idem, qui rursus ad- auges.

Virgilius cum *Jano* & *Saturno* eum eundem facit, cùm hisce versibus ludit:

Vitifator curvam servans sub imagine falcem,

Saturnusque senex, Janique bifrontis i-mago.

Tibullus quoque *Osridem* cum *Baccho* Secl. I. seu *Dionysio*, eundem esse sequenti carmine manifestum facit.

Te canit atque suum pubes miratur Osiri- rim,
Barbara Memphitem plangere docta bovem.

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem,
Hic viridem durâ cædere falce comam.
Illi jucundos primū matura sapores
Expressa incultis una dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces infleñtere cantu,
Movit & ad certos nescia membra mo-dos.

Bacchus, & agricole magno confecta dolore
Pectora tristitiae dissoluenda dedit.
Non tibi sunt tristes curæ, non luctus Osiri,
Sed chorus, & cantus, sed levis aptus a-mor.

Sed varii flores, & frons redimita corymbis,
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes. &c.

Idem igitur *Dionysius* est & *Osiris*, hinc enim & *Chenosyris* ab hedera dicta est, hoc est *Osridis* planta. *Herculem* por-rò & *Bacchum* elegantissimè consociat in quodam epigrammate Antipater, hoc tristicho.

Ambo Thebani, gnati Jovis, ambo stra-tegi,

Hic clavâ gaudens, Thyrsiger alter o-vat.

Ambo triumphantes variis armis que colum-nisque,

Hic cervi exuvias, ille leonis habet.

Utrique æra crepant; Juno grave Numen utrique

E terra ad superos ignis utrumque tulit.

Mercurium verò aliquosque deos unum constituere *Osridem* supra diximus, & infra dicemus, patet igitur hanc πολυορθαῖαν in uno *Osride* repræsentatam, nil aliud significare, nisi unius Solis multi-

Janus &
Saturnus
sunt idem
si per eos
Noe intel-
ligatur, sim
equivocē,
di versi.

Cap. III. multiplicem, & variam virtutem, quam in inferiorem mundum obtinet.

Plerumque enim contingit, ut spretis iis, quæ sensibus invia sunt, ea verò quæ grata, utilia & benefica sunt, omni affectu prosequatur humana conditio. Per molestem cœcæ gentilitati videbatur, intellectu tantummodo per vestigare supramundanum Numen, non etiam visu usurpare. Quapropter, cum Sole & Luna nihil pulchrius, utiliusque in conspectum se daret, Solem ipsum Deum & Lunam conjugem Deam esse arbitrati sunt. *Plinius* cæteroquin fabulosam de diis persuasionem irridens, num tamen præter Solem Deus sit, ambigere videtur, unde non desunt, qui ideo Ἀληθινοὶ forsan ab Ἡβραιοῖς, quod Deum significat, derivatum velint. Certe *Macrobius* præ cæteris pluribus argumentis evincere contendit, deos omnes ad Solem referri, idque unum esse numen, quod sub varia nominum appellatione gentes venerentur. Sed ut origo hujus πολυθεῖας penitus intelligatur, de iis paulò altius ordiri visum fuit.

Primis itaque post diluvium seculis, cum supremum illud & invisibile Numen archetypum non caperent, cœlestium verò corporum imperium in omnia vitæ commoda, uti paulò ante diximus, delegatum non sine religione suspicerent, neque ab eo, quod DEO proprie convenit, distinguerent; divinitatem temere & solo sensu mentientes, haud alium DEUM præter illum, qui lucis & tenebrarum, motus & silentii, noctium dierumque, nec non annorum vicissitudines & tempestates dispensare agnoscebant. Ea de causa *Chaldaei* in primis post diluvium temporibus, de vero DEI cultu quem Noë ipsos docuerat, uti libro I. hujus operis dictum fuit, hanc ipsam, Nembrodo duce cum universa Chami Chusique familia, superstitionem philosophiam amplexabantur; omnium au-

tem, (*Rambam* auctore) maximum *Secl. I.* Numen Solem, μόνον τὸν Ήγαρὸν θεόν. *Phœnices* appellabant ab *Ægyptiis* sic edoëti; planetas, & quæ sunt cætera sidera, nutum ejus obliterantes, utl & δωδεκάμόνα Zodiaci *Ægyptii* Ζώδιας Βαλανίας, id est, deos consiliarios vocabant, planetas verò φαεσθοφόρους, hoc est sceptro instructos, quasi accenios Solis consistorio assidentes cœlestant. Hinc *Ægyptiorum* prima in diis commentandis simulacra, quos tamen omnes ad Osiridem & Isidem, id est ad Solem & Lunam revocabant; qui & virtutes eorum per varias animantium formas hieroglyphico schemate indigitabant. Hoc paëto per accipitrem Solis & Lunæ vim igneam, sive calido-humidam; per hircum fœcundam: humidam per crocodilum notabant: & sic de cæteris, ut lector in hieroglyphicis nostris operibus reperiet. Pari ratione dictis symbolis, apud *Chaldaeos* parallelâ erant symbola Solis & Lunæ. Quod enim apud *Ægyptios* erat *Osiris*, apud *Chaldaeos* erat *Uraeus* sive *Ignis*, apud *Persas Mythras*, apud *Babylonios Belus*, *Thamuz* apud *Hebreos*, apud *Phœnices Adonis*. Cùm enim ob cœlestium corporum inaccessam intercediinem, sacra ipsis ad votum fieri haud ita commode potuerint: symbola hujusmodi, quæ viderentur imprimis congrua, in eorum honorem consecrare æquum esse judicabant. Neque *Philistæorum* Draconem figura ex humana & marina simul mista, nisi *Neptunum*, *Amphitriten*, *Oceanum* aut *Thetyn*, aut hosce omnes, id est mare (communis enim unicuique DEO uterque sexus erat) veluti magni in naturæ arcanis Numinis symbolum notabant. *Ægyptios*, *Hebreos*, *Chaldaeos*, *Babylonios*, *Phœnices*, *Græcos* secuti, iis omnibus complementum dederunt, dum innumeratas deorum genealogias texunt, in innumeratas unæ superstitiones, unde se extricare nequierunt, lapsi sunt: quas tamen

Cap. III. omnes ab unius Solis aut Lunæ stirpe deduxere; ita quidem ut, *Macrobius* teste, aliisque paulò antè allegatis, *Saturnus*, *Jupiter*, *Pluto*, *Apollo*, *Bacchus*, *Mercurius*, *Hercules*, *Æsculapius*, *Neptunus*, *Vulcanus*, *Mars*, *Pan*, *Æolus* nil aliud fuerint, quàm diversæ unius Solis virtutes & facultates, quemadmodum in apposita hīc figura appetet. In qua vides Solis orbem in 12 epicyclos, quæ 12 deorum referunt nomina, & unà virtutes uniuscujusque; quos tamen *Hermes* hujus Theosophiæ conditor, nequaquam peculiares deos, sed supramundani & archetypi Numinis ineffabiles virtutes, quas primo in mundum genialem, & ex hoc in siderium mundum, id est in Solem, Lunam, stellas; & tandem ex hoc in hylæum sive elementarem mundum, per vires unicuique mundo congruas influit, significabat. Sol enim in quantum tempora metiebatur, annorumque moderator erat, *Saturnus* dicebatur. Ut celestium corporum & totius mundi rector, *Jupiter*; ut radiis omnia illustrat & penetrat, *Apollo*; *Mercurius* in quantum via sua attractiva omnium meteororum causa est, *Neptunus* est, ob dominium in mare & flumina. *Pluto* ob subterraneæ œconomiæ administrationem. *Bacchus*, quia vini & cæterorum liquorum, sine quibus nil ad maturitatem pervenire potest, præses est. In quantum deinde corroborativa via pollet, *Hercules* appellatur; *Vulcanus* verò ab ignea Solis via & efficacia nomen habet; quatenus *Mars*, ob ardorem biliosum, quem in animantibus & hominibus excitat. *Æsculapius* ob salutiferam, quam in plantis & herbis excitat Solis virtutem. *Pan* fœcundam Solis vim, qua genetica sua facultate in omnibus omnia operatur. *Æolus* denique in quantum magna vaporum exhalationumque attracta copia ventos & tempestates causat, denominatur. Porro quemadmodum Solem unum substantiam, virtute

multiplicem, ac tanquam rerum o- *Secl. I.* mnium principium activum dicebant; ita Lunam, eandem quidem re, vi tamen oppidò variam, tanquam Solis conjugem, & rerum omnium principium passivum innuebant; conjugem inquam Solis, inquam veluti matricem, omnium generabilium rerum semina diffundit; ex quo congressu totius elementaris mundi, infinita prope rerum varietas, quam satis mirari non possumus, enascitur. Ut proinde veteres, quicquid dearum nomine gaudet, ad Lunam matrem omnium revocarentur. Primò siquidem *Rhea* dicitur, eo quod Solis influxui ad generationes rerum perficiendas, substet. *Ceres* dicitur, in quantum frugibus præest. *Lucina* dicitur, eo quod discussis tenebris benigno lumine inferiora illustret. *Venus*, seu *A'phrod'is*, eo quod ex nativa suæ fœcunditatis proprietate omnia ad generationis appetitum excitet. *Funo* seu *H'eg* ab aëris illuminatione, cui præest, ideò denominatur; à plantis & seminibus terræ, quas proserpere facit, *Proserpina* dicitur. *Flora*, *Diana* ab humectativa via Lunæ, qua in sylvas & fruticosa loca, & floridos hortos, mirifice influit. *Minerva* verò a calore lunari, qui ingeniis multum prodest, nomen meruit. *Hecate* infera & subterranea Luna, à centenis rerum generibus quas in subterraneis locis producit. *Thetys* à mari & fluminibus, nec non ab humidæ naturæ œconomia, cui præest, nomen invenit. *Bellona* à fervore, quem multiplicata bile in corporibus producit; quorum quidem omnium synopsis, in sequenti figura contemplare: atque adeò omnium hujusmodi deorum dearumque multitudinem, non nisi ex confusione linguarum natam esse cognoscas, dum aliter hōce deos dealisque *Chaldaei*, *Babylonii*, *Ægyptii*; aliter *Græci* & *Latini* appellaverint. Et *Ægyptii* quidem primi fuerunt qui ad *Osridem* & *Isidem* omnem monstruo-

Cap. III.

Συναρμολογία parallelia Deorum Dearumque.

Sect. I.

Quod inter Deos Ægyptiis est	Babyloniiis, Chaldaeis & Hebræis est	Græcis est	Latinis est
Oſiris	תָּהָנוּז Thamuz Bel: Remphan	Χείρος, Ζως	Saturnus, vel Ju- piter.
Arveris	כְּמוֹשׁ Chamos. מָות Moth.	Βάκχος, διόνυ- σος	Bacchus πολυώ- νυμός.
Chon	Sandes Diodas.	Ηρακλῆς	Hercules πολυώ- νυμός.
Bailescies	בָּעֵל פָּשָׂר Beelphegor.	Σατύρος	Priapus.
Anubis	טַבְּקָוִילִים	Ἑρμῆς	Mercurius.
Horus	אֲרוֹנִים Adonis.	Φοῖβος	Apollo.
Serapis	מָלֶךְ Moloch.	Ηφεσίων Δίς	Vulcanus, Pluto.
Canopus, Nilus	דָּגָן Dagon.	Ποσειδών	Neptunus.
Typhon	רְפָא מִידָּרָם Midras.	Ἄρης	Mars.
Iſiacæ statuæ geniorum	חֲרֹפִים Theraphim חַמְנִים Chamanim.	Απολεγπάῖος	Averunci lares, & similia.

Synonyma Dearum.

Quod verò inter Deas Ægyptio- rum est	Id est Hebræus & Orientalibus	Id Græcis est	Id est Latinis
Iſis superna.	שָׁטוֹת Astaroth, Astarte.	Ἄστρος	Venus.
Nephthe.	דֶּרֶכְתִּים Derceto.	Τέθυς	Tethys.
Iſis inferna.	דָּגָן אֲתָרָנָתִי Da- gon Atargata.	Ποσία.	Proserpina.
Illythia.	מִלִּיתָה לִילָּא Militta, Lila.	Ηκάτη τείμος- φος	Hecate triceps.
Iſis coelestis.	בָּעֵל שָׁמַיָּא Beelsa- ma, domina cœli.	Ἄστρος	Luna supramun- dana.
Iſis multimam- mia.	סֻכּוֹת בְּנוֹת Succoth Benoth, קְבָּר Kabar.	Μήτη τῶν Θεῶν, Mater Deorum.	Cybele.

Atque haec de multitudine deorum dearumque qui ex confusione linguarum prodierunt, dicta sufficient; jam ad alia nostri argumenti propria.

Sequitur modò Speculum Geneatheologicum, quo quæcumque huc usque dicta sunt, exhibentur.

SPECULUM GENEATHEOLOGICUM

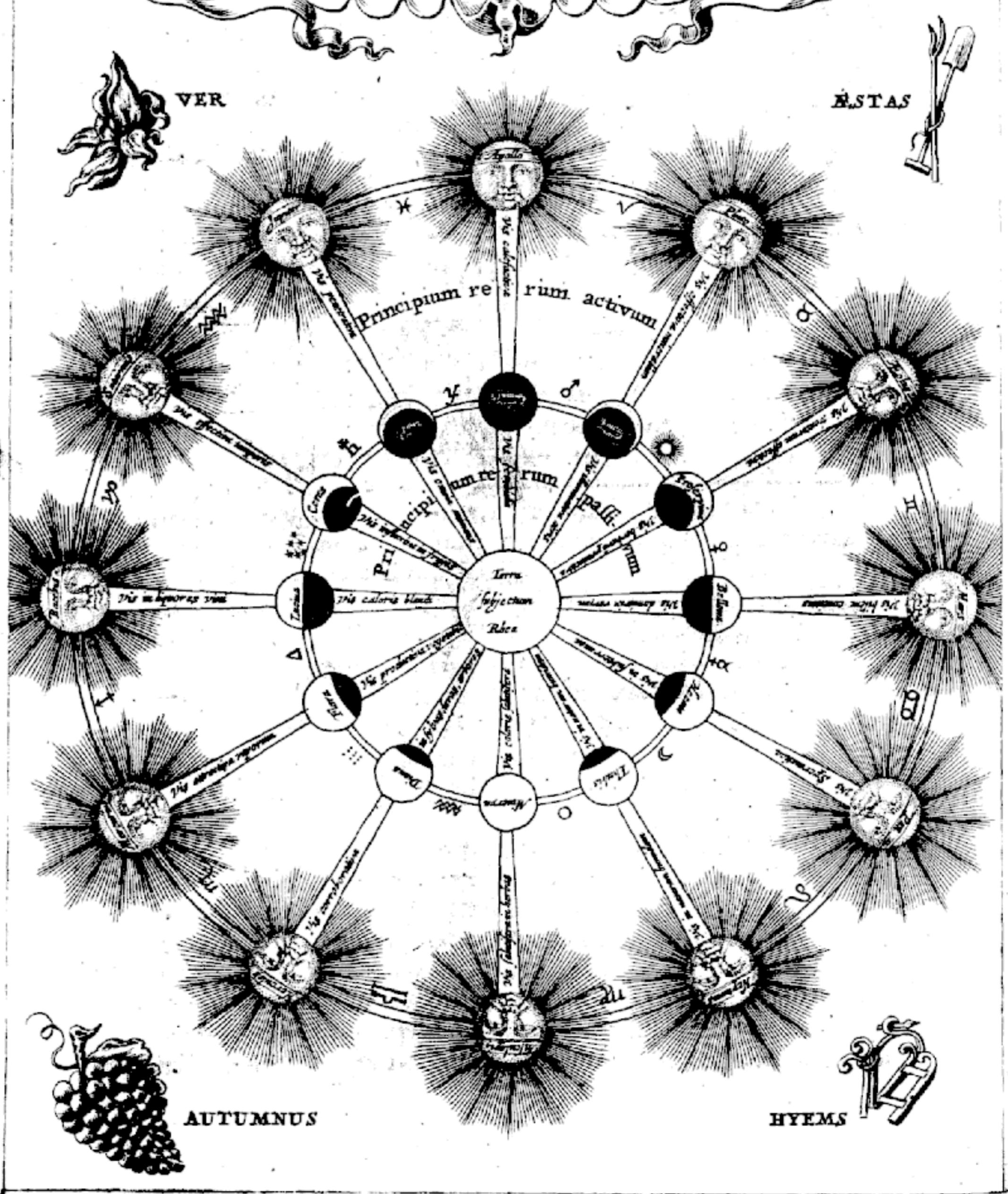
Sive

THEOTECHNIA HERMETICA

Quam

Hebræi à Chaldæis. Græci ab Ægyptiis primò,
Latini à Græcis acceperunt.

Et quæ Deorum Deorumque gentium omnium nomina ad unitatem, quæ Solis, quæ Lunæ, revocata exhibentur.

Cap. III. struorum deastrorum , deastrarumque fanaticam turbam revocarunt ; ut in *Obelisco Pamphilio & Oedipo* quam diffusissime demonstravimus , quem consulat lector ; quos *Chaldaeis* , *Syri* , *Hebreis* , *Græci & Latini* secuti , quæque na-

tio propriis nominibus , singulis no- *Sect. I.* minibus impositis , universum mun- dum in inextricabilem impietatis i- dololatricæ confusionem deduxerunt. Tabula Synonymologiae deorum præcessit pag. 143.

C A P U T IV.

De primæva nominum impositione.

Cap. IV. **D**uæ de vera , sive recta nomi- num ratione sententiæ ab au- thoribus , præsertim à Platone in *Cratylō* proponuntur nobis. Prima est , omnibus hominibus naturâ inge- nitam esse , insitamque nominum ra- tionem , id est , talia revera esse nomi- na , qualis fuerit ipsarum rerum na- tura , non verò ex hominum consti- tutione.

Nominum impositione primæva. Secunda , ex hominum pactis at- que conventis nomina imponi , nec alia esse , quām quæ fuerint hominum arbitrio atque voluntate constituta. Primigenia autem nomina quædam exsistare , quæ à priscis illis auctoribus instituta , & potentia quidem majo- re humanâ cæterorum vocabulorum fundamenta sint. Inde tamen vocabu- lorum tantam perturbationem extitisse , ut longis annorum spatiis obfuscata , vix ac ne vix quidem agnoscantur pri- morum illorum vocabulorum vesti- gia , quæ in barbaris quibusdam linguis melius , quām in *Græca* perspiciantur. Quænam autem illæ barbaræ linguæ sint , suo loco dicetur.

Porrò in conciliandis duabus istis sententiis , duo substernemus axioma- ta ex *Platonis* doctrina desumpta , cer- tam nimirum esse ac definitam rerum naturam , ita ut verè res subsistant , li- cet variè commutari videantur , & o- rationem homini tributam esse intel- lectus & rationis comitem five mini- stram , ac proinde earum rerum o-

mnum , quæ à sensibus perceptæ ad intellectum deferuntur , verba esse ima- gines atque simulachra. Hinc naturæ & instituti discrimen perspici potest , alia siquidem verba naturæ decreto , alia hominum institutis atque legibus dicuntur constare , quod tamen à lecto- re prudenter intelligi velim , rebus e- nem ita ut sunt constitutis , in hac lin- guarum perturbatione , scio non rectè dici , verba Φύσις imponi , alioquin eadem omnibus hominibus essent ver- ba , idemque ac communis sermo. Dico tamen , primo illo rerum crea- rum initio plane fuisse consentaneum rationi , atque necessarium , ut verba certo quodam naturæ decreto impo- nerentur , sicuti enim νομάτων re- rum extra mentem positarum , sunt rerum ipsarum minimè fallaces imagi- nes , atque assimilationes , ita quoque & voces , & scripturæ debent esse νο- μάτων illorum in mente nostra hæ- rentium effigies , & simulachra , siqui- dem rerum ipsarum veræ sunt atque naturales apprehensiones , quibus res ipsæ ut sunt , cognoscuntur , eadem ratione consentaneum est formas eas- dem in omnium hominum sensibus imprimi atque adumbrari , ita ut phan- tasie ministerio rerum illarum sensi- bilium imagines , veluti in cera , in ani- mo impressæ relinquuntur , ut pulchrè *Plato* in *Theateto & Sophista* deducit. Concepta igitur atque mentis vi , atque efficacia rerum cognitio rectè & verè ,

T non

Cap. IV. non fucatè & imaginariè efformata, in omnibus hominibus omnino eadem est, atque adeò naturalis, quemadmodum res quoque ipsæ, quarum verba sunt simulachra, locis & temporibus speciem suam minimè mutant, cùm ignis & apud nos, & apud omnes homines peraque urat, ita & de reliquis sensibus constituendum est. Ut ergò illa dicantur esse Φύσις, quæ semper sui similia, nec ex hominum quilibet opinione alia & alia sunt, sed eandem vim & proprietatem retinent, ita omnino videtur fuisse necessarium, ut primigenia quædam vocabula primordio rerum creatarum ita fuerint instituta, ut rerum ipsarum naturam verè exprimerent, atque repræsentarent. Cum præterea D E U S naturæ architectus atque princeps naturam voluerit esse rerum creatarum firmamentum, ac stabile quoddam seu sempiternum principium, non incongruè Plato DEO veram causam assignavit, quippe qui uti & res condidit, & virtute suâ conservat, ita & vocabulorum, quibus illarum natura insigniretur, aptè instituendorum rationem hominibus tribuerit. Cùm enim νομιματα rerum cognitarum, Platone teste, sint εἰκόνες atque ἐντυπωματα, efficiuntur omnes homines iisdem notitiarum ideis, id est, certa & vera causarum in animo conformatioне atque cognitione, non temerariâ, & incertâ indicatione fuisse imbutos (ita enim hoc loco ideæ vocabulum intelligimus) cum natura in omnibus hominibus vim, atque efficaciam inferat ad res percipiendas, atque intelligentias, eademque sit νομιμάτων illorum effectrix, rerum autem per intellectum perceptarum symbola & tesseræ sunt verba naturæ vi constituta, ex quibus oratio postmodum componitur. Jam verò Δέχηγον primigeniamque illam nominum constitutionem, certè

certè ex nullo, nisi ex primo homi- *Sect. I.*
ne originem suam habuisse credimus, quem quidem, certissimum est, habuisse efficacissimam vim sensuum omnium, ipsiusque maximè rationis libertimum atque expeditissimum usum, id est, verè fuisse philosophum, ut in præcedenti scrutinio ostendimus.

Primum igitur hominem, id est, *Adamum* divinâ quâdam facultate, atque virtute ingenii præditum, primum fuisse ὄνομαθέτης, minimè dubium, atque adeò de fide esse paulò post videbitur. Quod cùm ignoraverit *Plato* (aut certè si quid ex libris *Mosis* rescere potuit, nec purè satis cognovit, nec satis liberè protulit) ex ipso videlicet *Mose* verarum originum seu antiquitatum auctore, illud solidè & germanè percipiendum est. Ille enim testatur *Adamum* primum hominem omnibus animalibus vera & propria nomina imposuisse, eamque facultatem à D E O accepisse. Verba ejus cito ex Genes. cap. II. vers. 19. *Et formavit Dominus Deus ex terra omne animal agri, & omne volatile celi, & adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, & omne quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus, appellavitque Adam nominibus suis omnia animantia, & volatilia celi, & omnem bestiam agri.*

Effecit igitur DEUS, ut omnium animalium naturæ quasi præsentes oculis *Adami* obversarentur, ut illi essent perspectæ & cognitæ, aut certè miraculosa quâdam ratione omnes animantes illius oculis revera subiecti, ita ut expedito sensuum ministerio rerum naturas perspiceret. Ex qua solida atque explorata cognitione, opportuna extitit in *Adamo* ὄνομαθετias facultas, sic enim intelligo illa verba: *Et quocunque nomen indidit illi Adam, illi, inquam, animæ viventi,*

*Natura-
lis nomi-
num impo-
sitio, quo-
modo in-
telligenda.*

Cap. IV. venti, fuit nomen ejus, id est, fuerunt illis vera, & germana nomina, & rerum naturis propriè accommodata, non secundum extrinsecam denominacionem, sed essentialē quandam rationem, ita ut proprietates singulorum animalium singulis nominibus perfecte responderent, atque adeò ex ipsis nominibus solis in intrinsecam cuius-

R. Abram Bal. mis.
que rei naturam facile pervenire quispiam posset, quibus consentit R. Abram Balmis his verbis, quæ ex hebraico in latinam linguam à me translata sic sonant. *Est autem differentia magna inter linguam sanctam, & alias linguas, cùm enim DEUS benedictus sit auctor linguae sanctæ, necessariò nominum impositio debet ipsis rerum naturis respondere, quia secundum eorum naturas conveniebat eas appellare. Quæ confirmantur R. Aben Ezra, Ralbag, Rambam, Becchai, Rabboth, aliisque in Genesim commentatoribus, quos hoc loco consule.*

Meminit quoque hujus impositionis nominum in principio Alfurcani sui Mabumed impostor, ubi dicitur DEUM dictasse Adæ nomina rebus aptè imponenda, his verbis : Creatisque animantibus omnibus, venire fecit illa DEUS ad Adam benedictæ memorie, & docuit ipsum ore tenus nomina unius cuiusque, & vocavit Adam omnia nominibus respondentibus proprietatibus eorum.

Adam primus nomina animalibus imposuit.

Moses Barcepha Syrus in libro de Paradiso, dicit Adamum editiore Paradiſi loco incidentem, augustaque autoritate & majestate, ac tali vultus splendore, qualem emicuisse ex facie Mosis scriptura testatur, voce, quæ sensu excipi posset, pronunciata, singulis animantium generibus nomina indidisse, unumquodque nominatiū appellando, illa verò submissis capitibus prona, nec præ nimio decore, quo ille resplendebat, intueri ipsum audentia singulatim præteribant, & suis ab illo appellabantur ex ordine nominibus : v. g. cùm taurum ille nomine appellaret, continuò is auditu nomine suo transibat coram ipso, ca-

pite submisso, similiter nominatim citatus Sect. I. equus, præteribat dejectâ cervice, neque Adami aspectum sustinens, idemque ceteris contigit. Quæ non ita intelligenda sunt, ut nomina, quæ animalibus imposuit Adamus, ea tum primum à DEO ipsum accepisse putetur, sic enim non Adamus, sed DEUS ipse imposuisse eis nomina diceretur, sed Adamum accipisse linguam à DEO, quantum ad alia omnia perfectam, præter eam partem, quæ animalium nomina continent, quam scilicet integrum reliquit DEUS solertiæ & sapientiæ Adami, videlicet, ut ipse per scientiam, quam habebat, animalium, & per notitiam plurimarum vocum, quam acceperat, nomina conderet, atque imponeret animalibus, singulorum naturis ritè congruentia, nec ea quidem uno modo formata, sed diversis è causis petita, vel ex propria differentia specifica, vel ex naturali proprietate, vel ex motu, vel ex figura, vel ex peculiari aliqua operatione, vel ex aliquo singulari ac proprio accidente. Atque hæc prima fuit nominum ὄγθοτης à DEO naturæ auctore instituta, ministerio Adami. Licet autem & uni rei plura vocabula imponerentur, & contra, unum vocabulum rebus multis significandis aptaretur, id tamen eatenacum factum est, ut rei naturæ ratio postulabat.

Atque etiam nomina ex variarum χέσεων circumstantiis ita sunt imposta, ut convenienter ipsarum naturæ. Naturæ enim appellatione non tantum rei substantia significatur, sed accidentium etiam ὑπαρξίς, quæ suo quidem modo dicitur πεφυκέναι, quatenus videlicet accidentia rem ομιλτού, id est, notant, atque designant. Prima igitur nomina ab Adamo rectè fuerunt hunc in modum constituta, & veram rei naturam repræsentarunt, ut minime dubium esse debeat, nomina

Cap. IV. illa veras fuisse rerum definitiones, ac proinde hucusque dici posse, nomina φύσις fuisse imposita, videlicet à sapientissimo περὶ φύσης. Nam ut sapienter *Plato in Cratylō*.

Nominum igitur impositio haud quaquam levis & exigua res esse videntur, neque hominum vulgarium humiliumque opus, ac proinde verum dicit *Cratylus* dicens, Natura rebus nomina existere, nec quemlibet hominem nominum esse artificem, sed illum demum, qui ad aliud nomen respicit, quod rerum naturae exprimendæ, atque representandæ peculiariter quadrat, & qui illius nominis literis, & syllabis imponere atque accommodare potest. Porro cum orationis ministerio humanæ societatis ratio atque commercium constet, certe humanarum conceptionum diplomata, & symbola quædam sunt, quibus hominum commercium conservetur. Itaque utentium consuetudo atque institutum maximi momenti est, in societate generis humani, hincque duæ existunt nominis definitiones apud *Platonem* scilicet. Nomen est instrumentum rebus docendis aptum, atque accommo-

datum, & rerum naturæ distinctæ re- *Sect. I.*
præsentandæ, & imitatio, quæ vocis fit ministerio, illius rei, quam quis imitandam instituit, voce imitatur. Sunt autem hoc loco consideranda duplia nomina, quædam prima, quædam secunda ex primis nata (quibus tamen omnibus commune est, ut rei naturam suo modo exprimant) in quorum quidem etymo exquirendo deliramus, si primorum illorum nominum fontes ignoremus, quos tamen adire, vera est nominum ὄρθοτης. Prima quidem illa nomina à potentia, ut cum *Platone* loquar, quadam, quæ sit humana, majore imposta, temporis longo usu obsoleta, in barbaris linguis, hoc est, *Hebraica*, *Chaldaica*, *Egyptiaca*, ut *Plato* vult, conservantur, quarum ignoracionem, cum vel ipse *Plato*, veram quoque nominum rationem se ignorare fateatur, ad illas tamen recurrentem esse ait, cum vocabulorum origines ignorantur. Hujus igitur consilio ducti, jam tandem videamus, quænam fuerit illa primigenia lingua, quæ matrix, ex quâ cæteræ omnes originem traxerunt.

C A P U T V.

Quænam & qualis fuerit prima omnium linguarum.

Cap. V. **L**inguam *Hebræam* ipsi orbi condito coævam, à DEO Optimo Maximo institutam primoque traditam parenti, nemo est, cui non satis competitum sit. Verum cum non defint, qui id impagnare audeant, nostram hanc sententiam variis rationibus stabiliendam duxi.

Prima linguarum quænam sit. **P**rima ratio. **H**anc *prima* desumitur ab antiquitate & sanctitate, siquidem eam una cum natura universi auctor indidit, nec ab impietate ortum cum alii habitat communem; hac enim *Adam* omnium creaturarum naturas expressit, & o-

mnibus eis nomina vocavit; in hac DEUS ipse sæpius per se, vel per interlocutorem cum suis amicis colloquium instituit; hanc patriarcharum, & prophetarum, ut verbis *Augustini* loquar, non solum in sermonibus suis, verum etiam in sacris scripturis custodivit auctoritas. Porro cum *Chaldaicis* omnibus *Linguis Hebreæ* superstitionum peste contaminatis, in in domo una *Thare domo*, de qua natus est *A- Thare conservabraham*, veri D E I cultum Dominus ^{ta fuit.} servarit, in ea etiam simul cum sui observantia linguam hanc sanctam tueri voluit. Hæc est, ad quam verus & genuinus

Cap. V. nūnus sacræ scripturæ textus veluti ad Lydium lapidem comprobaretur, omnium aliarum matrix, quæ omnia comprobantur ab auctoribus probis & sensatis, ita quoque sentiunt SS. PP. *Irenæus, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Augustinus*, cæterique horum astipulatores. Ita post Rabbi Judam, omnes Rabbini, Eliezer, Rassi, Ralbag, Radak, Reccanati, Abarbanel, Ramban, Akiba, innumerique alii, quos libenter hoc loco allegarem, nisi veritatem, vel ipsis sacræ hujus linguae tyronibus jam innotuisse cognoscerem.

Secunda Ratio. Altera ratio ad rei hujus veritatem comprobandam, est ipsa simplicitas linguae, siquidem omnes vocum hujus linguae radices triliteræ sunt, quod in nulla alia lingua accidit.

Quemadmodum igitur composita & mixta posteriora sunt, communi philosophorum consensu, ipsis ex quibus sunt, & constant, videlicet simplicibus elementis, ita cùm cæteræ omnium linguarum voces sint compositæ, solius autem linguae Hebrææ voces sint simplices, ut paulò post videbimus, certum est, primam omnium aliarum linguarum ipsam esse *Hebræam*. Verum ex nullo clariori signo hæc veritas luculentius quoque patet, quam vel ex ipsa primæva nominum institutione à protoplasto facta, quæ non *Greca, Ägyptica, Chaldaica, aut Syria-* ca, sed pure *Hebræa* esse, non alio, nisi illius linguae peritorum indigamus testimonio. Nam ut rectè *Abenezra* in VI. *Genefis*: *Sensus labii unius est, lingua una, que est Hebræa, ideo ipsa linguarum omnium prima, ut testantur nomina; Adam, Eva, Kain, Cham, Seth, Phaleg, aliisque quotquot in sacro textu leguntur.*

Tertia Ratio. Tertia ratio sumitur ab arcana, & plena innumeris mysteriis institutione hujus linguae, in qua quot literæ & apices, tot mysteria, quot syllabæ & vo-

ces, tot sacramenta esse etiam ipsi SS. *Sect. I.* PP. testantur, ut non sine causa *Hebræi* dicant: *In lege, Hebræo videlicet sermone conscripta, non esse vel unam literam, ex qua non magni montes dependeant.* Quæ vel ipse *Chrysostomus* suo veluti calculo approbare videtur his verbis. *Quemadmodum longè gratius est pomum, quod tuis manibus ex ipsa arbore decerpseris, vinum jucundius, quod ex eo depropseris dolio, in quo primum conditum fuit; ita divinæ literæ nescio quid habent nativæ fragrantiae, nescio quid spirant suum & genuinum, si eo sermone legantur, quo scripserunt ii, qui partim ex sacro hauserunt ore, partim ejusdem afflati spiritu nobis tradiderunt.* Lingue autem, quibus divina eloquia DEUS nobis concredidit, tres sunt, *Hebræa, Chaldaica, & Græca.* Sed præ cæteris contrariae sententiae favere reperio celeberrimum *Georgium* ca prima linguarum à nonnullis traditur, sed perpetram. *Amiram* Patriarcham Antiochenum, & Primatem montis *Libani* dignissimum, qui sive patriæ linguae patrocinio, sive aliquo alio incitamento impulsus, nescio, certè in *Grammatica* sua *Syriaca* sive *Chaldaica*, nihil intentatum relinquit, quo linguam suam *Syriacam* linguarum omnium principem constitutat, cuius tamen omnia argumenta eò collimant, ut ostendat, linguam *Syriacam*, quam ille omnino cum *Chaldaica* confundit, ideo esse primam omnium aliarum, quia à primis hominibus, hoc est, *Chaldaeis* processit. Verum ex ejus argumentis sequitur *Chaldaicam* linguam ferè fuisse *Hebræam*, quod ita ostendo. *Noë, & filiis ejus Sem, Cham & Japheth* primi post diluvium humani generis duces fuerunt *Chaldae*, illam enim regionem incoluerunt, quæ jam *Armeniam, Syriam, Affyriam, & partem Arabie* comprehendit, olim sub *Chaldae* nomine comprehensam, ut præter *Ariam Montanum, Adrichomium, Beroaldum*, plerique alii assentiuntur sacrarum literarum commentatores, sed hi recensiti duces non

Cap. V. utebantur aliâ linguâ, nisi illâ, quam à primis mundi patriarchis, *Adamo*, *Seth*, *Henoch* hauserant, at illa alia non fuit, quam *Hebræa*, ergo *Chaldaei* isti usi sunt linguâ *Hebræâ*, id est, illâ linguâ, quæ post confusionem cæterarum linguarum singulari D E I providentia sola permanit in domo *Heber*, à quo & nomen invenit. Sive igitur illa lingua primogenia vocetur *Chaldaica* à natione, sive *Hebræa* à transitu *Abrahæ*, aut ab *Hebero*, ut dixi, sive à *Syria Syriaca*, sive à *Mesopotamia Mesopotamica*, certè una & eadem lingua fuit à principio ante confusionem linguarum, diversis solummodo nominibus, à diversis populis, qui eâ utebantur, desumptis differens.

Atque ita intelligenda sunt verba textus Arabici, quæ in favorem suum citat ex Maronitico sacræ scripture codice deprompta, id est; *Et ab his divisæ sunt omnes populi super terram post diluvium, & divisæ sunt linguae, & varietas linguae eorum Syriaca*. Præterquam enim quod non omni translatori, nisi approbato, fides habenda sit, certè ipsa verba intelligenda esse, ut dixi, sumendo scilicet *Syriam pro Assyria*, quæ cum *Chaldea* passim confunditur, sicut continens cum contento, luculentiter patet. Quod verò *Ephrem* vocet linguam *Syriacam* primam linguarum, & fontem idiomatum, hoc ideo censendus est fecisse, quod patria ipsi esset, & *Hebræa* maximè vicina, propinquaque. Verùm ut hæ duæ sententiæ tandem concilientur

Conciliatur due sententiae de primatu lingua run. Suppono primò linguam duplicem esse sacris literis à principio usurpatam. Unam originalem, quam & doctrinalē appellare licet, quod in ea primæva scientiarum tam sacrarum, quam profanarum institutio facta sit, atque talem fuisse *Hebræam* affero, ut postea pluribus probabimus. Alteram idiomaticam, sive usualem, utpote toti alicui nationi communem, atque hanc

ajo fuisse à principio *Chaldaicam*, vel *Sect. I. Assyriacam, Hebræe* vicinam.

Suppono secundò, omnes idiomaticas ab originali, seu doctrinali aliqua descendentes, eâ quoque posteriores esse, ut patet ex linguis *Chaldaica, Syria- ca, Arabica, Æthiopica*, quæ cùm omnes filiæ sint *Hebræe* primogenitæ, tantò majorem quoque corruptionem unaquæque passa est, quantò ab origine sua plus recesserit, quemadmodum & in *Græca* linguae dialectis, & in filiabus *Latinæ* linguae, *Italica, Gallica, Hispanica, Lusitanica* videre est. His igitur suppositis, dico *Hebræam* linguam, quam Doctores sanctam vocant, primam omnium linguarum fuisse, eandemque quam DEUS protoplastis primùm infuderat, quæ etsi ab impia stirpe *Cain* aliquam corruptionem passa fuerit, *Propaga- tio lingue Hebrææ ad posteros.* semper tamen ceu sacrum & divinum munus in domo *Adæ*, verorumque ejus filiorum secundūm traductionēm successivam permanit incorruptè, ita ut hæc ab *Adamo* ad *Sethum*, ab hoc ad *Henoch*, ab *Henoch* ad *Noënum*, & ab hoc per *Arphaxad* ad *Heberum* (à quo nomen invenit) & *Abrahamum*, ab his ad 12 patriarchas & *Mosen*, & deinde ad alios Reges *Israël* successive fuerit propagata. Si igitur *Chaldaicam*, sive *Assyriacam* linguam adversarii ita accipiunt, ut eandem velint esse cum *Hebræa*, eò quod primi habitatores *Chaldaæ* aliâ, ut dictum est, linguâ non sint usi, quæm *Hebræâ*, primævâ illâ & originali, bene dicunt. Si verò *Chaldaicam* diversam esse velint ab *Hebræa*, eandemque cum idiomatica post linguarum confusionem in *Chaldea* currentem, dico eandem ita acceptam minimè primam linguarum dici debere, cùm ex corruptione linguae *Hebrææ* promanârit, & ab origine sua jam defecerit, variaque populorum commixtione ac commercio tantò semper majorem corruptelam passa sit, quantò à fonte rivus existit remotior. Dico tamen

Cap. V. tamen , linguam *Chaldaicam* secundum Lingua Chaldaea post *Hebræam* inter linguas vetustatis secundum locum obtinere. Qui hæc penitus intraspexerit , facile famosam hanc *Hebrææ & Chaldaicæ* linguarum de primatu contendentium litem exortam dirimet. *Syriacam* autem nequaquam eandem cum *Chaldaica* esse , sed in literis , & phrasī distinctam , posteris temporibus ortam , non aliâ auctoritate opus est , quâm illa *Eliæ Levitæ Ascenazi* , utriusque magistri peritissimi , quam in præfatione in suum *Meturgemian* sive *Lexicon Chaldaicum* hisce verbis astruit.

R. Elias in Thisbe. Dixit Rabbi Samuel filius *Nahmani* : *Ne sit viles in oculis tuis Chaldaica lingua* , siquidem invenimus in lege , in prophetis , & hagiographis , quod DEUS benedictus , cui sit gloria , in lege testimonium præbet in prophetis , sicut visum fuit eis in hagiographis , & locuti sunt Regi linguâ Chaldaicâ , & hoc ideo , eò quod hæc vicina sit linguae sanctæ præ omnibus aliis linguis : atque ita scribit *Eliezer* : *Lingua Chaldaica ipsa est lingua sancta corrupta* : *fama quoque est* , quod olim antequam corrumperetur , loquebantur in Syria vel Chaldaea linguâ sanctâ simpliciter . Ita R. Elias citato loco . Quando verò illa corrupta fuerit , difficilis quæstio est apud auctores , varii varia allegant tempora , ego cum paulo ante citato auctore , uti lingue utriusque , ita temporum & historiarum peritissimo , sentio , qui in citato loco ita differit . Quæri igitur posset , quando lingua *Hebraica* , & an temporibus patrum hæc lingua fuerit usitata , & rationem dubitandi suppeditant hæc voces . Ideò videtur mihi conveniens dicere , quod adulterata sit , postquam egressus est

Abraham inde , quoniam absque dubio pa- Seçt. I. trés nostri primi locuti fuere , quemadmodum eam acceperunt ab Adam usque ad Noë oretenus , & primum ejus fundamentum fuit Sem filius Noë , cum is esset trans flu- men , quemadmodum explicatur à Ram- ban , & cùm essent ibi is , & filii ejus , egressus est Abraham inde , erant enim omnes idololatræ , tunc corrupta est lin- gua , & vocata fuit lingua Aramæa , juxta nomen Aram , qui fuit filius ulti- mus Sem , juxta quod dicitur , filii Sem , Elam , & Assur , & Arphaxad , & Lud , & Aram , & longius is cœte- ris prolongavit dies vitæ suæ , ideo vocata fuit lingua à nomine suo Aramæa . Et ingrediente Abraham in terram Ca- naan , sequebatur is , & omnes filii ejus sermonem Cananæum , quæ fuit lingua sancta simpliciter , & etiam cùm nostri pa- tres morarentur in Ægypto , non relique- runt eam , sicuti dicunt Rabbini nostri . Tria non mutarunt Israëlitæ in Ægypto , nomina sua , vestimenta sua , & linguam suam . Patet igitur linguam *Hebræam* omnium linguarum sine controversia antiquissimam , imò primam ; *Syriacam* autem & *Chaldaicam* sive *Babylonicam* ejusdem filias esse , omnemque inter auctores controversiam de primatu linguarum motam , solummodo ex æ- quivocatione quadam nominum or- tam esse , ut proinde facile omnium objectiones soluturus sit , qui nostras rationes hoc loco allatas probè intel- lexerit .

Indagatâ igitur primâ mundi lin- guâ , nil jam aliud restat , nisi ut ejus- dem formam characterum , scriben- dique rationem pari passu discutia- mus .

C A P U T VI

*De linguae Samaritanæ charactere, utrum vere
Assyrius aut Hebræus sit.*

Demonstrato in præcedentibus, & in *Obelisco Pamphilio*, variis que argumentis stabilito *Hebraicæ & Ægyptiacæ* linguae primatu, ostensis quoque primævorum scriptorum monumentis, nihil porrò superest, nisi ut, quisnam primævæ istius linguae vulgaris character fuerit, demonstremus. Magnum fateor, & ab aliis, quod sciam, excepto *Morino* & non nullis Rabbiniis, non tentatum aggredior argumentum; audeo tamen, divini Numinis subsidio tutus. Etsi non dubitem multos *Aristarchos* futuros, qui hosce meos labores severioribus obelis sint notaturi; dum illos interrogantes jam multò antè audire videor, & quomodo tu nōsti hujusmodi literas antiquas fuisse? quis te reddidit certorem, ejusmodi literas, quas producis, non esse maleferiatorum hominum atque impostorum commentum? Atque hujusmodi non pauca proferre audio, quibus, dum omnia in dubium revocant, auctorumque rationes audire detrectant, omnia improbant, cunctaque eorum qui antiquitatis monumenta perscrutantur, studia reprehendunt, despiciunt, irrident, non aliâ ratione obviandum censeo, (ut jam pridem alias similibus respondebat apud *Villalpandum*) quam si eadem ipsos, quâ me vellicant *Aristarchi*, reprehensione dignos ostendero, quod credant *Scythas*, & *Garamantas* unquam extitis, & fidem habeant referentibus, quod ipsi non viderunt, *Constantinopolim*, *Calecutum*, *Japoniam*, & reliquas celebriores urbes esse, nec minus esse deceptos, si vera esse existiment,

quæ *Hebræorum* grammatici tradunt, nimirūm literam & sic scribendam, sic autem ם, &c. At sicuti stultum omnino esset, atque ab omni rationis iudicio alienum, hujusmodi rebus fidem non adhibere, quæ ab omnibus sine controversia recepta sunt, usque ac communi hominum consensu invaluerunt; sic etiam temerarium foret, rebus in medium circa præsentem controversiam adducendis, nullis autoritatibus comprobandis, fidem dengare. Rationes itaque ac momenta expendat rei positæ unusquisque, priusquam levitatis, aut deceptionis arguat eos, qui attentiùs omnia utriusque partis argumenta expenderunt, & omnes quotquot invenerunt dubitandi rationes, aliis firmioribus adhibitis dissolverunt. Hæc autem ideò dixerim, ut nemo arbitretur, demonstratione mathematicâ omnium præponendorum rationes ostendere, me posse, sed satis prudenti, atque in omni disciplina reconditionique literatura exercitato viro, me fecisse existimabo, si quæ à probatis scriptoribus confirmata sunt, proponam, aut animi mei conjecturas, veluti quædam allegatorum consectaria proferam, quibus ductus singulas hujus disputationis partes probaverim. Ut igitur ad propositam quæstionem propius accedamus, primo ingentem illam de *charactere Samaritano, & Assyrio*, seu *Hebraico & Babylonico* agitatem controversiam per partes examinabimus, & tandem utriusque discussis sententiis, quid nos sentiamus, & quomodo dictæ sententiae conciliari possint, declarabimus.

Cap. VI.

§ I.

Decisio litis circa Affyriacum seu Hebræum & Samaritanum characterem.

Rabbino-
rum sen-
tentiae de
charactere
Affyriaco
& Samari-
tano.

Quatuor reperio Rabbinorum circa propositam thesin sententias. Prima eorum est, qui dicunt *Samaritanum* verum illum, & primævum characterem *Hebræum* esse. Ita sentiunt Babylonii Doctores *Zutra* & *Hobka*, tractatu Sanhedrin secl. 2. fol. 21. & 22. Verba allego.

Initio, inquit, data est lex Israëli in scriptura Hebræa, & lingua sancta: restituta est lex, & data iis in diebus Esdræ in scriptura Affyriaca, & lingua Syriaca sive Chaldaïca, & deinde expurgata ea, elegerunt pro Israële scripturam Affyriacam, & linguam sanctam, & reliquerunt idiotis scripturam Hebraicam, & linguam Chaldaicam. Qui sunt isti Idiotæ? Respondet R. Chasda, Cuthæi. Quæ est scriptura Hebraica? Respondet iterum Chasda, scriptura est Libonæa. Hujus sententia quoque fautor est R. Jose in Thalmud Hierosolymitano secl. 1. tract. Megilla, quem inibi consule. Rabbi Juda tract. Megilla c. 1. n. 8. omnino vult, neotericas Judæorum literas Affyriacas esse; Samaritarum verò Hebraicas.

Non est inter libros, & Thephilin, & Mezuzoth (id est frontalia illa, in frontibus ligari solita Hebræis, phylacteria dicta in Euangelio) alia differentia, nisi quod libri scribantur in omni lingua; Thephilin autem & Mezuzoth non scribantur nisi in lingua Affyriaca. Rabbi Simon Ben Gamaliel dicit quoque in libris non esse permisum, ut scribantur nisi Græcè. Huic sententiæ subscribunt Thalmudici explanatores in Gemara, quam Obadias quoque Bartenora insignis commentator suo veluti calculo approbat, cum dicit.

Scriptura Hebræa, scriptura est quæ venit trans flumen, & Cuthæi sive Samariani scribunt in ea in hunc diem, &c. Scri-

ptura verò, qua nos scribimus libros hodie, Secl. I. scriptura Affyriaca vocatur. Iisdem propè verbis eadem affirmat Rambam. His adjungimus testimonium tractatum Megilla, Thalmud Hierosolymitani, secl. I. fol. 71. col. 2. lin. 10. ubi de charactere, & lingua, quæ Esdras legem scripsisset, inter alia multa hæc refert.

Affyriaca est ipsi (scil. Esdræ) scriptura & non lingua, Hebraïca est ipsi lingua & non scriptura. Selegerunt sibi scripturam Affyriacam & linguam Hebræam, & cur vocatur nomen ejus Affyriaca? quia ipsa felix est in scriptura sua. Quæ omnia clarissimè explicat hoc eodem loco fol. 194. col. 3. R. Samuel Japhe his verbis.

Puto autem, quod temporibus Danielis scriptura mutata fuit ex scriptura Hebraïca, in qua lex data fuit, in scripturam Affyriacam, & scripta fuit lex Affyriacè in diebus Esdræ. Ex quibus omnibus hic allatis testimoniis satis comprobatur, plerosque Rabbinos Samaritanum characterem Hebræum fuisse, existimasse: et si inter se cum tanta ambiguitate loquantur, & in negotio sat liquido adeò inconstantes, ut sibi ipsis non infre-quenter contradicant, ac proinde quid putent, vix obtineri possit.

Altera sententia est eorum, qui volunt, Affyriacum characterem accepisse Esdram ab angelo, fuisseque ex antiquo Hebræo in Affyriacum mutatum. Cum enim populus Israëliticus in Babylone 70 annorum captivitatem sustineret, & paulatim uti legis, ita & characteris oblivisceretur, contigit, inquiunt, ut eodem tempore angelus Balthasari in medio convivii apparet, & sententiam à D E O latam in pariete describens, characteris mutationem introduceret, & hunc eundem esse volunt, quo jam Judæi ubi vis locorum utuntur. Nec de-sunt Thalmudistæ, qui velint Danielem novum illum characterem docuisse Ju-dæos, Esdramque relicto Cuthæis charactere Hebræo, quem ob irreconciliabile odium in Cuthæos, veluti pollutum abo-

Cap. VI. minabantur, hunc sibi elegisse, quo legem scriberet; dialectum vero *Hebreum* legi restituisse, *Chaldaica* repudiata, quæ in ipsa captivitate plurimam apud *Judeos* invaluerat. Ita R. *Japheth*. Et ideo non videtur, quod mutatio facta sit operâ *Esdræ*, nisi scripturæ solius, et si enim scriptura angeli fuerit *Aramaea*, id est, *Affyriaca*, & lingua *Aramæa*, nihilo minus cum venit *Esdras* ad describendam legem non mutavit formam legis, sed tantum scripturam, quæ renovata fuit in diebus *Danielis*, patetque ex hoc quod scriptum est: *& descriptus sibi exemplar, seu δούλεψις*, id est, *scripturam*, quæ debebat mutari: verum lingua quæ scripsit, fuit illa *Hebreæ*, & sancta, uti à principio &c. Veruntamen & hinc vallantes opinantur scripturam illam non *Hebream*, sed aliam ab omnibus diversam fuisse; in quo tamen ita diversi sunt, ut sibi in omnibus contradicere videantur. Ajunt enim quidam, à *Judeis* in *Babylone* non fuisse intellectam, quod Gamatriè scripta fuisset, id est sensu Cabalico solis sapientibus moto, quem vocant literarum videlicet combinationem, & permutationem. Verum auctorem ipsum R. *Simeonem* more Rabbinico de iis differentem audiamus.

Quæ lingua & charactere scriptus angelus in pariete Balthasaris sententiam ei à Deo latam. Dicit R. Simeon, *scriptura hæc non est immutata. Quid est? non poterant legere scripturam?* dicit Rab. per Gamatriam *ipfis scriptum erat, Jarheth Jathieth, Adac, pughamet; quorum interpretatio est: Man, Tekhil, upharfin. Mane, numeravit DEUS regnum tuum, & perfecit illud; Tekhil, positus es in statera, & inventus es deficiens; upharfin, divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis; & Samuel ait, Matnatom, Nankephi Aaltran. Rabbi quoque Johanam dixit, Anam, Anam, Lakath, Nifrephu. R. Ase dixit. Nema, Nema, Ketal Phurfin. Atque hæ sunt subtilitates Rabbinicæ, quas, dum ex difficultatibus emergere non possunt, ne nihil dixisse videantur, com-*

miniscuntur, quibus tamen commen- *Sect. I.*
tis nil insulsius esse potest. Videant plura, quibus placent hujusmodi nungamenta, apud *Morinum Exercitat.* in *Pentat. Samaritanum*, ex quo hæc ferè defūmpsumus.

Tertia sententia eorum est, qui volunt *Affyriacum characterem* verum, & genuinum *characterem Hebreum* fuisse.

Quarta vero sententia ab hac discrepans, sub distinctione loquitur, ait enim duplēm fuisse *characterem Hebreum* verum, sacrum & profanum, hunc (sc. profanum) *Cuthæorum*, videlicet *Samaritanum*, illum vero (sacrum) *Affyriacum* fuisse. De sacro charactere rursus diversa sentiunt diversi. Alij affirmant sacro charactere scriptas tantum fuisse duas tabulas, librumque legis, qui in arca conservabatur, reliquos vero profano, id est, *Samaritano*. Non nulli dicunt sacro charactere libros omnes legis, & prophetarum scriptos fuisse, sicuti & ea, quæ vocant frontalia, sive phylacteria; profano autem omnia reliqua, quæ ad politicam pertinebant. Ita inter alios Rab. *Jomtob Abramides*, & R. *Jacob in libro*, qui intitulatur *fons sive oculus Jacob* fol. 142. col. 1. contra *Amoraim & Tchanaim* Thalmudicos doctores, ut habet Rab *Joseph Albo*. Atque hanc sententiam præ omnibus aliis rationi, subiectaque materiæ magis consentaneam esse mox dicam, solvit enim omnes difficultates, ut in sequentibus videbitur.

Discussis itaque Rabbinorum plorūmque de hoc negotio tractantium argumentis & rationibus, jam ut nodus hic Gordius tandem solvatur, quid in negotio adeò lubrico revera statuendum sit, aperiendum est.

Dico igitur primo, *Samariticum characterem* non essentialiter, sed acci- *Samarita-*
nus quo-
dentaliter tantum ab *Affyriaco* distin- *modo ab*
gui, quod hic quadratus, elegans, & differat. *Affyriaco*
decorus, alter autem apices ita for-
met diversos, ut tamen literarum at-
que

Cap. VI. que characterum lineamenta (quemadmodum in nostra Anatomia characteristicā paulo post ponenda fusē declaratur) quoad substantiam non sint diversa: atque eādem ratione se habent, quemadmodum character *Hebreus* modernus ad characterem *Rabbinorum*, quem currentem passim vocant, quorum maxima diversitas est: nam *Saphardai*, sive *Hebrei Hispani* alio currente scribunt, alio *Askenazim* sive *Germani*, alio *Mizriim* sive *Ægyptii*, *Cithium* sive *Itali* alio; quos tamen (non obstante quod omnes ex uno & eodem charactere *Hebreo* profluxerint) non omnes, quantumvis periti, nisi magnā præviā exercitatione legere possunt; quod etiam in omnibus aliis linguis videmus accidere; ita enim *Gallicus* & *Italicus* character manuscriptus difficulter à *Germanis* legitur, & contra, *Italis*, *Gallis*, *Hispanis*, *Germanicus*, vel *Belgicus* character imperceptibilis est, etiamsi uterque à *Latino* quoad substantiam nullā ratione differat. Ita, inquam, dico se *Affyriacum* habuisse ad *Samaritanum* characterem. Nam *Esdram*, cùm scripturam una cum charactere ferè oblivioni traditam, huncque à primo suo decore multū successu temporum declinasse videret, ut studium legis promoveret, omnesque ad ei assiduo incumbendum quovis modo incitaret, *Samaritanorum* characterem paullatim degenerem, pristino suo decori, nitorique una cum lege restituisse omnino exultandum est, neque putare debemus, *Esdram* toto cœlo distinctum characterem populo tradidisse, sed commodiorem, elegantioremque, & primogenio tabularum Mosaicarum characteri, ut postea videbitur, conformiorem; hisce itaque pensiculatus consideratis,

Infero, & dico secundò, characterem *Affyriacum* sive *Esdræum* in sacris scribendis fuisse adhibitum; in profanis verò *Samariticum*. Ita Obadias à

Bartenora Commentario in Misna-Sect. I. joth, Melechet jadaim, perek. 4. numero 5. his verbis.

*Scriptura Hebraica ea est, quæ venit è regione trans flumen, Cuthiū autem, qui sunt Samaritani, eam scribunt in hunc usque diem. Israël autem utebatur ista scripturâ in rebus profanis, & moneta argentea, quæ nunc hodie reperitur in manibus nostris, & percussa est tempore Regum Israël, & signata eadem scripturâ. Scriptura autem, quæ nos scribimus libros hodie dicitur scriptura Affyriaca, estque scriptura tabularum. Vocatur autem Affyriaca, quod felix sit & pulchra, juxta illud: Propter beatitudinem meam beatam me dicent filii. Confirmant hæc omnia alius quidam apud R. Mosem Alascar responsionum c. 24. R. Jehuda Muscato commentator libri Cozri apud Morium. Præ cæteris autem R. Azarias in libro intitulato *Lumen oculorum* c. 58. postquam multum ultro citroque disseruit, tandem inquit, consideratis iis, quæ dicuntur, & præcipiuntur de Thephillin & Mezuzoth, quæ scriptura tantum Affyriaca scribi debent, iisque quam sollicitè explicantur de virgulis & apiculis literarum, infert.*

Hæc in eam nos opinionem inducunt, ut Affyriacus characterem cum veritate & integritate tabulas legis non aliâ scripturâ datas fuisse, quam Affyriaca. Imò Affyriacum characterem verum illum Hebræum antiquum esse, quo lex in tabulis scripta est, eumque fuerunt. nunquam mutatum fuisse, Esdram autem jam penè ab hominum librorumque memoria abolitum, ut potuit, restaurasse autemus. Neque desunt nostræ sententiæ fautores, ex melioris notæ Rabbinis R. Jacob in Oculo suo; totum negotium ex ipso Rambam clare demonstrat, his verbis:

Ecce certus sum quod scripsi, quod scriptura tabularum & legis, quæ fuit in arca, nunquam est mutata, & ita scripsit Rambam in com. Misnæ in tract. Jadaim, quoniam scriptura, quæ nos scribimus, ipsa

Cap.VI.est scriptura Assyriaca, & scriptura etiam, quâ legem DEUS benedictus scripsit, & vocatur Assyriaca à magnitudine & gloria, seu pulchritudine juxta illud : Quoniam beatam me dicent filiae, & sic dicta est Assyriaca, quod beata sit in suo charactere. Cui veluti calculo suo subscribit R. Samuel Japhe : vult enim hanc scripturam tunc temporis minimè fuisse vulgarem, sed legalem tantum, & phylacteria ea scribi solita, cætera verò omnia monumenta, cujusmodi erant annales, sive historiæ, & publica monumenta, sicuti & numismata Samaritico charactere, qui tunc temporis quasi vulgaris erat, conscribebantur. Ut vel hinc appareat verum esse quod supra asseruimus de charactere sacro, & profano, hunc (profanum) Samariticum illum; (sacrum) Assyriacum fuisse. Verum verba Auctoris cito, ita enim dicit :

Nihilominus propter perfectionem & sanctitatem scripturæ illius in illis diebus non scribebant eam, etiam in libris, in quibus scribebat Rex, aut uniusquisque pro se ipso, sed scribebant eos scriptura Hebraïca, quia autem abscondita erat arca, oblii sunt literarum (id est, illarum, quæ bis in alphabeto ponuntur, & finales alium ductum habent) cum migrarunt in Assyriam; & noverunt filii Assur hanc scripturam, ideo acceperunt eam sibi, vel quod antea apud eos esset, innotuerat enim illis ex libro sacro præter scripturam suam; vel quod illorum fuerat, concipiaverunt. Filii autem Israël assueverunt ea simul cum illis ab illo tempore & deinceps. Et hoc est, propter quod dicitur, ascendisse cum illis de Assur, sed in diebus Esdræ datum est illis scribere librum legis, & reliqua hagiographa, charactere videlicet Assyriaco. Quæ verba ita clara sunt, ut nostram sententiam demonstrare videantur.

Patet igitur denuò characteres hosce nullâ ratione essentialiter fuisse di-

versos, sed Samaritanum characterem Secl. I.

Hebreum ab Esdra in meliorem formam, & elegantiores, ad studium legis vecordem populum, vel ipsa characteris pulchritudine, ut dictum est, excitandum, mutatum fuisse. Accedit, quod Assyriacus character, quo tabulas legis scriptas ostendimus, apicibus constet plenis mysterio, ut & totus character, quemadmodum in sequentibus videbitur, mysticus & symbolicus, quod de Samaritico dici nullâ ratione potest, utpote apicibus nimium à prima simplicitate sua declivibus prædicto. Addo aliud, si vera sint, quæ referunt More Zohar, & Rashi in XXIV caput Exodi, tabulas legis fuisse, juxta veterum traditionem, perforatas, & ex utraque parte legi portuississe, unde consequenter intermediae partes □ finalis, & □ miraculo sustinebantur, ne excavatae caderent. Unde unicum argumentum suinunt asserendi legem solo Assyriaco, videlicet quadrato illo & eleganti charactere fuisse scriptam, non Samaritano, cùm ejus Mem ▣ & Samech 3 facile, & sine ullo miraculo in tabulis consistentes, repugnant miraculose scripturæ, quâ veteres constanti traditione tabulas legis scriptas esse volunt.

Verum nos relictis Rabbinorum plerorumque fabulosis traditionibus, ut nostra solidiori fundamento insistant, à solidiori antiquitate incœptam inquisitionis nostre telam ordiamur: in qua, si characterem Samaritanum eundem cum Assyriaco demonstraverimus, uti divinâ gratia ex sequenti tabula nos demonstraturos confidimus; certè famosissimæ quæstioni nullo non tempore agitatæ finem tandem nos imposuisse meritò gloriari poterimus. Tabula sequitur.

*Legis ta-
bulæ quo
ad literas
perforatas
fuisse Rab-
bini tra-
dunt.*

TABUSA COMBINATORIA

In qua ex probatissimis Authoribus primævorum Characterum formæ coram que Omation, qui ab ijs Originem duxerunt successiva temporum propagatione exhibentur; Ex quibus luculentè deducitur Omnia linguarum Alpha-beta, nonnulla in seyriscarum literarum vestigia tenere.

Valor Literarum.	Character duplex mysticus ab Angelis traditus dicitur.	Characterem tempore transi- fuisse formam Authoris Abrahams Rabbi.	Characterum veterum Samaritanorum forma varie ex membris extractae atque Authoribus.	Floridus Character Samaritanorum ex Vili- alpando numerisque ex tractus.	Character Mosaic, quo legem in tabulis scriptis ex variis Rabbiniis mo- numentis deponit.	Character Syriacus, versus Hebrewas siue Assyriacus.
A	N	אָ	F	ףְּ	אַ	אָ
B	בְּ	בְּ	בְּ	בְּ	בְּ	בְּ
C	כְּ	כְּ	כְּ	כְּ	כְּ	כְּ
D	דְּ	דְּ	דְּ	דְּ	דְּ	דְּ
H	הְ	הְ	הְ	הְ	הְ	הְ
V	וְ	וְ	וְ	וְ	וְ	וְ
Z	זְ	זְ	זְ	זְ	זְ	זְ
Ch	חְ	חְ	חְ	חְ	חְ	חְ
T	טְ	טְ	טְ	טְ	טְ	טְ
I	יְ	יְ	יְ	יְ	יְ	יְ
C	כְּ	כְּ	כְּ	כְּ	כְּ	כְּ
L	לְ	לְ	לְ	לְ	לְ	לְ
M	מְ	מְ	מְ	מְ	מְ	מְ
N	נְ	נְ	נְ	נְ	נְ	נְ
S	סְ	סְ	סְ	סְ	סְ	סְ
Ayn	עְ	עְ	עְ	עְ	עְ	עְ
P	פְּ	פְּ	פְּ	פְּ	פְּ	פְּ
Ts	צְ	צְ	צְ	צְ	צְ	צְ
QK	קְ	קְ	קְ	קְ	קְ	קְ
R	רְ	רְ	רְ	רְ	רְ	רְ
Sch	שְׁ	שְׁ	שְׁ	שְׁ	שְׁ	שְׁ
Th	תְּ	תְּ	תְּ	תְּ	תְּ	תְּ

Cap.VI. *Expositio Tabulae præcedentis.*

Tabula continet 8 columnas, quarum singulæ diversas literarum formas continent; prout inscriptiones columnarum notant, quæ quidem formæ ex primigeniæ linguæ, id est, *Hebrææ* alphabeto suam fortiuntur originem, quemadmodum in præcedentibus ubertim ex Rabbinorum sententiis docuimus. Causa verò tantæ mutationis in characteribus facta multiplex assignari potest; quarum prima est, varia apud priscos orientales scribendi ratio; aliis ex dextra in lævam contextum scripturæ prosequenteribus; nonnullis contra ex læva in dextram; quibusdam uti *Syris*, perpendicularēm scripturæ progressum servantibus; quo factum est ut literæ nunc inversæ, nunc obliquo ductu transformatæ, paulatim à genuina forma deflexerint. Altera ratio est, varietas populorum & gentium, ad quorum diversa ingenia, usus & consuetudines, diversitas in scribendo quoque nata, insignem literarum varietatem peperit. Quod adeo vel in hunc usque diem verum comperitur; ut quot nationes, tot diversæ existant characterum formæ, sive eæ *Latinae*, sive *Hebraicæ*, aut *Græcæ*, alteriusque cuiusvis linguæ fuerint. Tertia causa fuit, velox & expedita scribendi ratio, ex qua apud Orientales natum est characterum genus, quos currentes vocant, id est, veloci manu, & volante, uti dici solet, calamo exaratos; & maxime in usu est apud *Syros*, *Arabes*, *Persas*, qui totum scripturæ aut historiæ alicujus contextum, continuato literarum nexu prosequuntur. Qui modus scribendi, inter Europæos populos pariter usum invenit. Tametsi enim omnes Europæ populi alphabeto utantur, ex latinis literis desumpto; *Germani* tamen, uti & *Galli*, in scribendo, *Arabum* more, singulas literas connectere solent; non alia de causa, nisi ob expeditiorem

commodioremque scribendi rationem. Secl. I.
Ut proinde ex hisce luculenter pateat, literas *Hebræas* à *Samaritanis* non nisi accidentaliter differre, ex yario vide- licet scribendi usu.

§ II.

*De Siclis Hebræorum, Samaritano
characterे insignitis.*

Examinata paulo penitus prædicta Rabbinorum in decidenda lite, de charactere *Affyriaco* & *Samaritano*, inconstantia, aliam causam non reperio, nisi summam antiquitatis, veterumque monumentorum ignorantiam, & in eorum investigandorum studio supinam negligentiam, à quorum tamen notitia totius controversiæ ratio dependere videtur. Unde nos, ut solidius huic controversiæ incumberemus, nullum non movimus lapidem, quo in antiquam veterum characterum *Hebraicorum* notitiam deveniremus, atque ita detectis nonnullis vetustatis vestigiis, iisdem veluti solidiori fundamento sententiam nostram tutius, certiusque stabilire possemus. Neque æstuantis ingenii molimina fefellit divina providentia: nam per idem tempus variæ ex Oriente allatæ inscriptiones, partim faxis, partim argenteis impressæ nummis, insignem mihi præbuerere in famosissimæ sententiæ lite decidenda occasionem. Nos de argenteis nummis veterum *Hebræorum*, seu Siclis primò, deinde quoque de altero inscriptionum genere tractabimus.

Inveniuntur hic Romæ passim in *Numeris*, tum Collegii Romani à *Vil-*
bræorum *lalpando* olim ex *Hispania* allatæ, tum *antiquissima docem* *clarissimorum virorum Francisci Gualdi*,
& *Francisci Angelomi*, & inclyti viri D. *differen-*
Francisci Gottifredi, non doctrina minus *maritani*
rerumque antiquarum notitia, quam *riaci*
nobilitate comprimis spectabilis, monetae argenteæ vétustis characteribus
Hebræorum inscriptæ, quos Siclos vo-
cant.

Cap. VI. cant. Hujusmodi monetas in *Francia* quoque variis in locis me vidisse memini, & postea à *Morino* in exercitatio-ne in *Pentateuchum Samaritanum* excusas deprehendi. Allatæ quoque sunt aliae ex Orienti à quodam R. *Salomone Azubi*, quæ conjunctæ cum iis, quas ex *Siculis & Romanis* musæis hinc inde collegeram, insignem præbuére fusè differendi materiam. Harum aliquæ inscriptæ sunt charactere *Samaritico*, aliquæ *Affyriaco*. Quid autem inscriptio facta significet, quid hieroglyphica in medio characterum posita, quando & ubi impressa numismata, jam tempus est, ut aperiamus.

Duo notanda sunt in his numismatis. Primò character, qui *Samaritanus* est, ut moderni docent *Samaritani*, à quibus vix in ullo discrepat, ut eos examinanti patebit. Secundò hieroglyphica una cum interpretatione characterum quæ est primæ quidem faciei, *Siclus Israël*, secundæ verò faciei *Jerusalem sancta*. Sed ut omnia clarissimè, & cum bona methodo declarantur, primò de Siclo, deinde de significatione hieroglyphicorum dicemus.

Siclorum veterum qualitas. Dicunt *Hebrei* Siculum, hoc est à ponderando, appendendo, librando, eo quod pecuniam veteres *Hebrei*, *Chaldaei*, & *Syri*, non ut, nos numerabant discretè, sed ex pondere summam valoremque ejus dijudicabant. Vide XXIII. c. 16. vers. Gen. Et appendit Abraham Ephron quadringentos siclos probatæ monetæ publicæ, vel ut alii legunt, pro mercatoribus; vel ut Thargum Onkelos habet, quod recipiebatur pro mercionibus in unaquaque provincia. Vide Regum XX. 39. Esdr. VIII. 25. Esai. XLVI. 6. Et in novo testamento, Matthæi XXVI. 15. legimus sacerdotes 30 argenteos nummos Judæ non numerasse, sed appendisse, unde & Symmachus illud Zach. XI. 12. ἐσάθυνται vertit, appenderunt. *Hebrei* igitur pecuniam in ponde-re suo, & *Chaldaei* pecuniam appensionum

vocârunt, quæ consuetudo deinde in *Sect. I.* usum quoque *Romanorum* devenit, ut doctè *Budeus lib. de asse*. Est autem duplex *Siclus Hebraicus*, sacer sive ecclesiasticus, & vulgaris. Sacer propriè dicitur *Siclus sanctuarii*, ad res sacras deputatus, videlicet ad tabernaculi, vel templi structuram, & ornatum, ad sacri ministerii apparatus, & perfectionem, ad Numinis propitiationem, sui que cujusque redemptionem. Profitebantur enim hac Sicli pensione DEI peculium se esse, neque alium habere Regem, vel Dominum præter DEUM, cui se ipsos totos obstrinxerant, & ideo etiam *sancetus Israël* dicebatur, ut est *Jer. L I. v. 5.* vel *pecunia redemptionis*, vel *pecunia propitiationis*, seu *expiationum*, aliisque nominibus appellatus fuit. Vulgaris verò in promiscuum usum deputabatur. Cæterum argenteus *Siclus Hebræorum*, quemadmodum ex voce *Ghera, Exod. XXX. v. 13. Lev. VII. v. 25.* colligitur, quasi viginti obolis *sive profanus.* constabat. Est autem obolus tantum *argentum*, quantum pendunt sexdecim grana hordei, sive semina siliquæ communis. Unde vigesima sicli pars est, quæ vicinæ partes deinde conjunctim ponderant 320 grana hordei in argento, sive totidem siliquas communes, quæ faciunt 24 obolos Atticos, sive 4 denarios Romanos, seu totidem drachmas Atticas, quas ut plurimam voce exprimitur. Vide quæ fusè de hisce diximus in *Supplemento ad Prodromum Copium*. Et confirmat nostra R. *Mose* libro, qui dicitur *Catena Cabalæ*, tract. de monetis.

Et cognovimus ex Kabalah, quod Siclus sacer pendet 320 grana hordei in puro argento. Hunc autem æquivalere Josephus his verbis ostendit: *Siclus autem nummus Hebræorum qui est, Atticas capit drachmas quatuor.* Atque hic est celeberrimus ille *Siclus Hebræorum*, quem paulò ante tibi proposuimus *Samaritico* charactere inscriptum.

Habet

Cap. VI. Habet nummi facies prima urnam, seu vasis istius figuram, quæ mensuram plenam, sive homer mannæ capiens erecto tabernaculo vel templo ad seculorum monumentum, DEI iussu, & Mosis procuratione, ante illius conspectum, in arca asservanda erat proposita, ita habebatur Exodi XVI. v. 33. his verbis. *Et dixit Dominus ad Aharon, accipe vas unum & mitte ibi Man, quantum gomer capere potest, & repone coram Domino ad servandum in generationes vestras: in Graeco pro vase habetur σαπυρὸς, in Chaldaeo tsheluchith, hoc est lagenula. Litera F, urnæ imposta, idem est quod n. Hebræorum, & significat primum, ac integrum Siculum. Ab altera parte virgam illam mirificam intueri licet, quam inter plurimas virgas Aharonis nomine in tentorium conventus illatam, ut sacerdotalis illius vocatio, hoc tanquam publico indicio confirmaretur, commendareturque, postero die populus omnis germen producentem, florem eminentem explicantemque vidit: ita Num. XVII. v. 8.*

Et sequenti die regressus est Moyses ad tabernaculum testimonii, & ecce floruit virga Aharon domui Levi, & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdala deformati sunt. Atque hoc ita esse, & hasce duas figuræ hieroglyphicas nihil aliud significare, quam vas Mannæ arcæ impositum, & virgam Aharonis mirificam, ipsimet Judæi affirmant. Instar omnium sit Rambam, qui in Peruscha Misnæ hæc inter alia refert.

Inveni in Acco, id est, Ptolemaïde, in manibus seniorum terræ monetam argenteam signatam sculptura sigilli. Ex uno latere erat veluti figura virgæ amygdalinæ, & ex altero veluti urnæ. In utroque autem latere ad marginem scriptura erat insculpta admodum manifestè. Et ostenderunt scripturam Cuthæis usitatam, & legerunt eam statim, quoniam ipsa est scriptura Hebræa, quæ superstes fuit Cuthæis, sicuti comme-

moratur in Sanhedrin, & legerunt ex uno Sect. I. latere, [Siclus Siclorum] & ex altero [Jerusalem sancta:] dicebant quoque figuram esse virgæ Aharonis, figuram vero secundam esse urnæ, in qua erat Manna. Et fragmentum Samaritanæ historiæ Vaticanæ, ita inter alia habet.

Sunt etiam nobis adhuc reliqua numismata scripta charactere Simron, & ex uno latere quasi figura virgæ amygdalinæ Aharon, & ex altero vas Mannæ, & cuderunt ea Reges Israël.

Dico igitur, hunc nummum seu numisma argenteum, cuius esse à Regibus Israël, quo tempore character *Samariticus* vulgaris erat. Cusum autem esse, non excisum, ita certum est, ut qui illud negare conaretur, certo certius probaret, se à numismatum cognitione ita esse alienum, ut percussa numismata à fusis, aut aliâ ratione formatis distinguere, aut secernere nesciret. Vas autem Mannæ, & virgam Aaronis, una cum hac sententia, veluti impressa quædam, *Siclus Israël & Jerusalem Sancta*, puto eâ intentione à Regibus Israël esse impresa, ut *Hebrei* hoc usuali numismate inspecto immensa D E I OPT. MAX. beneficia, cum in deserto quadraginta annis pane cœlesti pascerentur, & tot tantisque miraculis confirmarentur, per vas Mannæ, & per virgam Aaronis indicata recolerent, seque ipsis inscriptionibus populum electum D E I, à D E O semper singularibus miraculis defensum esse cognoscerent, civesque *Hierusalem* sanctæ istius urbis, quæ loci eminentia, cœli, solique felicitate, cunctas mundi urbes superans, speciali à D E O privilegio ornata esset, ut in ea templum & domus ejus esset, cultusque divinus pure & sincerè exerceretur, ac proinde inspicientes hoc beneficio, à D E O electo populo nullo non tempore præstitorum veluti mnemosynæ non quoddam, ut in fervore charitatis, istis pre-fideique constantia erga tantum benefactorem perpetuò confirmarentur. *Verum*

Symbola numismatum populum ad beneficia D E I istis prestita recognoscenda animabant.

Cap. VI. *Schematismus Siclorum omnis generis, qui olim apud Hebreos in usu Sect. I.*
erant, una cum interpretatione Samaritana qua insignitos reperies, una cum mysterii
symbolorum sub iis reconditorum expositione.

Siclus primus.

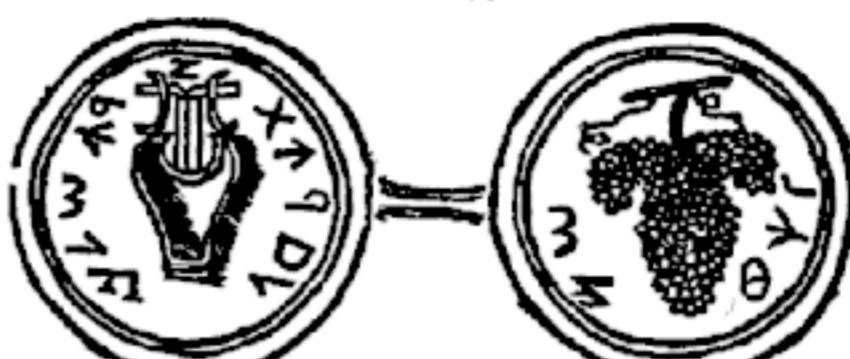

Expositio.

Samarit. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן**
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Hebr. יְרוּשָׁלָם קָדוֹשָׁה שְׁכֶן יִשְׂרָאֵל
Israël Schekel Kedoscha Irusalem
Israël Siclus Sancta Ferusalem

Siclus V.

Analysis.

Samarit. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן**

Hebr. תְּחִרּוּת אַרְוֹתֶל
Jerusalem Tachruth.

Samarit.

Hebr.

Lyra indicat laudem Dei, cum memoria promissæ
terræ quæ botrum notat semper perfolvendam.

II. Siclus.

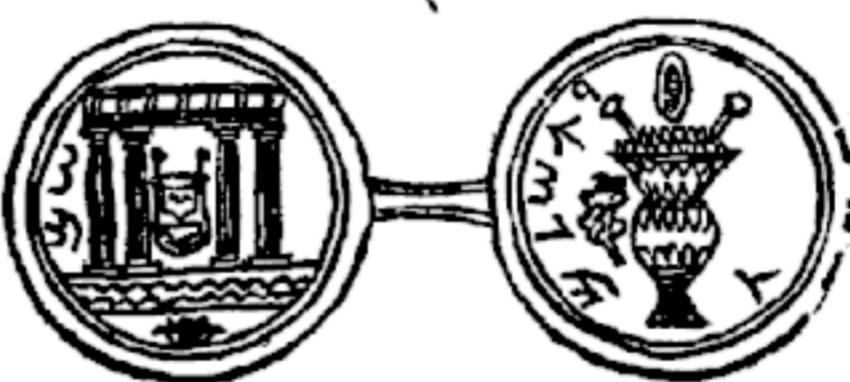

Analysis.

Samarit. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Hebr. אַרְוֹתֶל קָדוֹשָׁה שְׁכֶן יִשְׂרָאֵל
Israël schekel Hakkedoscha Irusalem.
Israël siclus Sancta Ferusalem.

Ad latera W significat initialem literam sicli. Litera vero
ד indicat initialem literam nominis David.

W. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן**

Samarit. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן**
Hebr. שלמה
Jerusalem.

בְּנֵי סָלוֹמֹן
Rex Salomon

Samarit.

Hebr.

Tempore Judicum III Num. antiquissimi.

Analysis.

Samarit. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן עַתָּה**

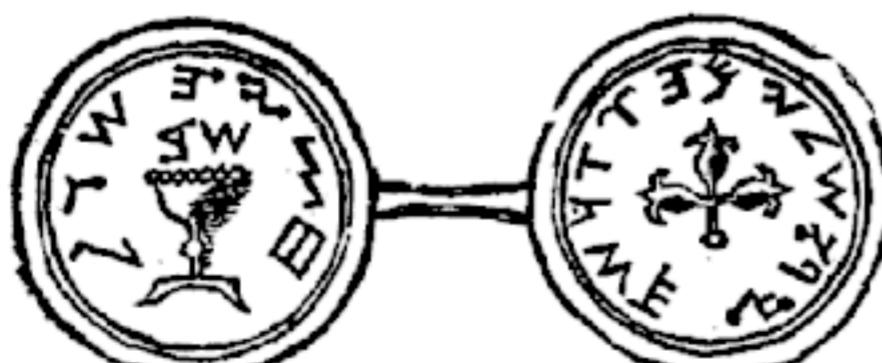
Hebr. מַעֲבוֹן טֹר עַתָּה
Mul enghet Menghabo.

Tempore circumcisionis & pinguedine ejus.

יְרוּשָׁלָם קָדוֹשָׁה שְׁכֶן יִשְׂרָאֵל
Israël siclus Sancta Ferusalem.
Hic siclus posteriorum temporum est.

IV. Num.

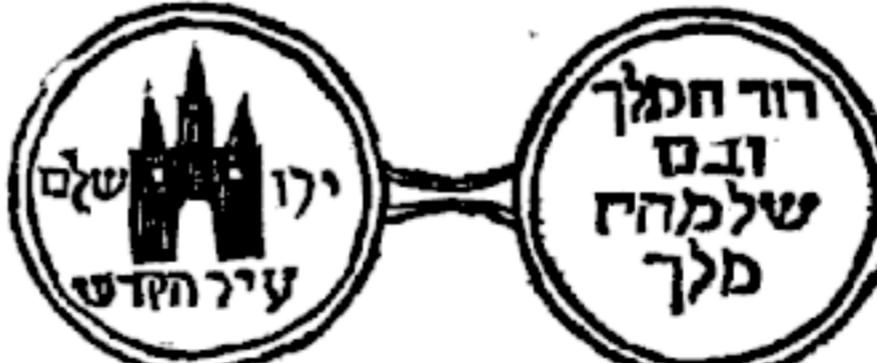

Analysis.

Samarit. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ שְׁכֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Hebr. יְרוּשָׁלָם קָדוֹשָׁה שְׁכֶן
Siclus mediis Sancta Ferusalem.

Litteræ vali impositæ ד W idem significant ac siclum
David quo tempore currebat.

Jerusalem David Rex & filius ejus
Civitas sancta. Salomon Rex.

Si lector exactam cognitionem horum siclorum desideret is audeat II. Tom. Oedipi, part. I. claf. 2. fol. 87. &
omnia quam fulsime ibidem tractata reperiatur.

Cap. VI. Verum ut ea omnia in figura illis contigerunt ita quoque eos nostrum supercœleste *manna*, nostrum Sacerdotem JESUM Christum Dominum, panem vivum, qui de cœlo descendit, sacerdotem æternum, qui semel quinque sicutorum pretio redemptus in templo, Redemptor noster, ac nostræ salutis premium effectus est, significasse crediderim, neque aliam ob causam sanctuarii sicuto omnem estimationem fie-

ri præcepisse Dominum arbitrarer, *Sect. I.* quam quod hæc, quæ diximus, ejusmodi Sicli insignibus referrentur. Verum ut lector formam sicutorum penitus cognoscat Synopsin in praecedenti Schemate, magis usitatorum, oculis erudit lectoris exponendam censui, in quorum singulis Samaritana inscriptio, una cum mysteriorum significatione, *Hebraico-Samaritana* lectione exprimitur.

C. VII.

C A P U T VII.

De origine literarum, & scriptiorum.

OMNIA doctorum suffragiis neminem è puris hominibus Adamo majori à DEO Opt. Max. perfectione majori animi corporisque dotibus imbutum fuisse, constat. Nec rationes ad id ostendendum defunt, cùm enim DEUS omnia animalia mundi, quæque in suo genere creârit perfecta, secundum corporis magnitudinem, robur, membrorum proportionem, atque symmetriam, denique secundum potentias quoque exequendi & perficiendi omnes actiones suas naturales, certè incongruum videbatur solum hominem, qui tantâ perfectione conditorum animalium rector, princepsque futurus erat, in imperfectione relictum fuisse. Quemadmodum igitur DEUS Adamum præ omnibus aliis puris hominibus, qui unquam futuri erant, excellentibus corporis donis, utpote immediate suum opificium exornavit, ita certè non defuit divina providentia in exornando eum rarissimis quibusdam, & mirificis animæ donis, talentis & perfectionibus; sunt enim immediata DEI opera perfectissima. Cùm autem hæ perfectiones animæ naturales nihil aliud sint, quam scientiæ, Philosopho teste, consequens est, eum omnium mortalium scientissimum fuisse.

Adam
primus homo omni-
umque purorum homi-
num perfectissimus.

Cùm etiam *Adamus* totius humani generis Doctor esset futurus, certè congruum erat, ut in ipso productionis suæ exordio, præter infusos scientiarum habitus, etiam mirificâ quâdam docendi alios homines facultate imbueretur.

Cùm iterum hæc instructio fieri non possit sine lingua, certum est eum linguâ quâdam divinitùs eidem infusa usum esse. Cùm autem præterea omnia idiomata ex vocibus, verbis, nominibus & hæc ex syllabis constent, certum quoque est, ut paulò post videbitur, *Adam* primo suo exordio grammaticum egisse, & Lexicon animalium condidisse, & auctorem omnis literaturæ extitisse. Quænam verò hæc lingua primæva fuerit, quæ voces, qui characteres, qui libri iis conscripti, tunc in sequentibus disquiremus, ubi prius scientiam *Adami* paulò fusiùs excusserimus.

Adamus igitur supernaturalibus habitibus illustratus, primo DEUM & esse, & virtute suâ omnia condidisse, remuneratorem quoque bonorum esse, absque ulla controversia credidit, eandemque fidem liberis suis tradidit. Sacrosanctæ Trinitatis mysterium, æternique Verbi humani generis Messiæ & Redemptoris futuri incarnationem divinâ

C. VII. divinâ revelatione accepisse; plerique SS. Patres credunt. Unde primæva illa Theologia primordia duxit, & per Cabalam ad posteros translata, ut in *Cabala Hebreorum* docuimus, magnum nullo non tempore incrementum suscepit.

Physiologia Adami. Secundò *Adamum omnem rerum naturalium scientiam calluisse*, ipsa sacra Scriptura docet, ubi animalibus nomina naturis cuiusque apta impo-
suisse memoratur, quod quidem sine absoluta totius naturæ scientia fieri non potuit, præter abditas enim animalium, plantarum, lapidum, metallorum, mineraliumque virtutes, supernorum quoque corporum influxus perfectè novit, unde & consummatus Philosophus, Medicus, Astronomus fuisse perhibetur. Atque hoc ita esse post SS. PP. plerique profani omnium nationum auctores testantur. *Suidas* præ aliis graphicè *Adami* excellentiam describit his verbis:

Suidas. *Adamus primus homo, DEI manu effectus, & ad imaginem & similitudinem Opificis, & Conditoris formatus, jure primus sapiens appellari potest, ut primò conditum simulachrum, & imago divinitus pœcta existens, omnium gratiarum plenus, & omnes animi corporisque sensus puros, & incorruptos circumferens. Radii enim quidam, ut ita loquar, ex illius animo effulgentes, & divinarum cogitationum actionumque pleni, per omnem naturam penetrantes currebant, sagaciter & sine errore proprium, & cuiusque naturæ præcipuum commodum antevertentes, & quidquid in unaquaque rerum natura præstantissimum erat, anticipantes: non more hominum, qui judicia sœpè cum lapsu, & cum errore temere faciunt, sed à DEO universitatis auctore, qui de rebus omnibus rectè cognoscit, & judicat, vel priusquam notiones moveantur ab anima quasi parturiente, & pariente tales cogitationes. Quibus sanè verbis nihil melius ad institutum nostrum dici potest. Huic adstipulantur ple-*

rique Rabbinorum. Loco omnium sit *Sect. I.* *R. Abarbanel*, qui de *Adamo* in hæc verba erumpit. Omissa *Hebræa* lectione, *Latinam* pono.

Creavit autem DEUS hominem in perfezione maxima, eratque Adami corpus instar mundi cuiusdam parvi, in quo omnia majoris mundi naturæ miracula expressit; anima verò ejus erat tanquam speculum divinitatis, plenum sapientiae & scientiae, ita ut sapientiae ejus non numerus, nec finis esset. Et R. Gerson in hunc locum vocat Adamum. Adam sapientissimus & princeps philosophorum, immediatus DEI discipulus, gnarus virium animalium, herbarum, lignorumque. Medicus quoque fuit, & astrologus, & ab ipso omnes artes & scientiae profluxerunt. Quæ eadem afferit Paraphrastes in Pentateuchum Samitanum his verbis:

Et plasmavit DEUS Adamum, replevitque ipsum spiritu sapientiae & scientiae, ut inde ad posteros omnes artes & scientiae, tanquam ex primo fonte promarent. Quibus astipulans Suidas ait.

Hic enim est, qui invenit singulis & omnibus canones & regulas, finesque præscribens, ultra quos non transirent, adaptavit. Hujus sunt artes & literæ, hujus scientiae rationales, & non rationales, hujus prophetiae & oracula, hujus leges scriptæ & non scriptæ, hujus omnes inventiones, & quæcumque ad vitam necessaria sunt. Omnium eorum is inventor est. Mathematicas quoque scientias calluisse, nepotesque suos eas docuisse, pulchrè demonstrat Genebrardus in Chronico, unde & illud Ecclesiastici de ipso dictum videtur.

Ipse enim DEUS dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram, ut sciam dispositio-^{mniscius.} nem orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium, & consummationem, & medietatem temporum, vicissitudinem permutationes, & consummationes temporum, humorum mutationes, & divisiones temporum, anni cursus, & stellarum dispositio-nes, animalium naturas, & iras bestiarum,

Cap. VII. vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, virtutes radicum, & quæcunque sunt absconsa, & improvisa didici, omnium enim artifex docuit mesapientia.

Præterea cùm nihil adeò humano generi necessarium sit, ac elementorum, metallorumque usus, nemini dubium esse debet, *Adamum*, qui reliquum humanum genus de omnibus & singulis naturæ secretis instruere debebat, absolutissimam omnium horum habuisse scientiam divinitùs infusam, ita ut vim & naturam uniuscujusque elementi, omniumque eorundem inter se combinationem, aliorumque ex his orientium mixtorum complexionem, *negotiorum & duonegotiarum* perfectè nosset. Metallicorum quoque corporum naturas, & vires, eorundemque generationes, coagulationesque in terræ visceribus peractas, quemadmodum & eorundem depurationes, fusiones, fixations, calcinationes, amalgamationes, filtrationes, aliosque chimicarum actionum usus humano generi pernecessarios intimè penetravit, cùm sine his humana vita consistere non posset. Sed de his alibi fusi.

Angelus Adami instructo. Præterea *Adamum* particularis angelii assistentia instructum, multa circa particulares rerum essentias & pro-

prietates comperisse, quæ ad humani Sect. I. generis conservationem propagacionemque cumprimis utilia forent, plerique Rabbinorum volunt, ita R. Abraham in Jezsira.

Dixerunt Rabbini nostri, benedictæ memoriæ, quod patribus nostris fuerunt preceptores ipsi angeli. Praeceptor Adami fuit Raziel, Semi filii Noë Jophiel, Abrahami Zadkiel, Isaaci Piliel, Mosis denique Mitatron. Quidquid sit, *Adamum* sine angelorum assistentia, sive immediato concursu divino, certè mortaliū omnium sapientissimum, scientissimumque fuisse, quilibet, qui admirabile illud, immediatumque DEI opificium rectius contemplatus fuerit, facile assentietur. Cum igitur talis, ac tantus fuerit *Adam*, constitutusque sit totius veluti quidam naturæ Secretarius, divini ingenii sui defæcatissimique judicij radio cuncta penetrans, certè tantas ingenii dotes minimè ab auctore naturæ in solum proprium usum concessas credemus, sed & ut participatis iis, & ceu ex fonte quodam longè uberrimo in alios derivatis, totum iis foecundaretur genus humanum. Quâ ratione igitur hujusmodi divinitùs *Adamo* datae scientiæ ad posteros fuerint propagatæ, tempus est, ut aperiamus.

C A P U T VIII.

De linguae Hebrææ mira vi in rerum significationibus elucscente, quam infusam habuit Adamus.

C. VIII. **M**irum sanè id in lingua *Hebræa* videri debet, quod nomina rebus perfectè convenientia, cundemque quomodo cunque transposita, semper sensum efficiant. Quod cùm nulla in alia lingua locum habere comperiamus, meritò ei inter cæteras linguas principatus debetur. Verùm ne quicquam sine ratione afferuisse videamus, hujus rei largissima specimi-

na dabimus, ut lector immensas divinæ sapientiæ hujus primùm institutricis divitias sub illa latentes aspiciat, & miretur. Antequam tamen ulterius progressiamur, hic quædam præsupponenda sunt, veluti regulæ & canones, quibus fulti, & directi licetè in simili veritatis indagatione uti possimus.

Suppono igitur primò, non unicæ *Suppositiones.* tantum vocis constructionem in *Hebraicis*

C . VIII . *braicis* nomenclaturis , sed & multipli-
cem etiam repetitionem eosdem di-
versosque sensus , & constructiones
usurpari posse.

Secundò , literas ח א ה ע י ו , ve-
luti vocales subinde intelligi , & conso-
nantibus subesse , etiamsi non expri-
mantur ; & quod consonantium simi-
lis soni subinde inter se fiat transmu-
tatio.

Tertiò , quòd plenæ dictionum de-
terminationes sub verbo etymologicè
disposito non requirantur.

Quartò , quòd vis verborum primo-
genitorum innotescat varie , scilicet in
varia literarum metathesi , sive trans-
positione , per variam verborum accep-
tionem , vel aliam lectionis distinc-
tionem , & separationem syllabicam , aut
vocum repetitionem directam ; & hac
ratione sensus mystici & arcani alicujus
series sub ipsis verborum penetralibus
recondita , aliaque scriptura interna
expressa esse demonstratur. His igitur
ita ritè dispositis , jam videamus , quo-
modo nomina à primævo eorundem
institutore rebus singulis imposta-
ta , quam quodvis possidet , initium
ducentes ab animalium nominibus ,
deinde à propriis quorundam homi-
num eximiorum appellationibus ;
tertiò denique ænigmáticas quorun-
dam in sacra Scriptura locorum signifi-
cationes Cabalico-analyticæ artis sub-
fido enodare conabimur.

*Adam
primus a-
nimabilis
nomina
imposuit.*

*Formatis igitur Domini nus DEUS de-
humo cunctis animantibus terræ , & vola-
tilibus cœli , adduxit ea ad Adam , ut vide-
ret , quid vocaret ea ; omne enim , quod vo-
cavit Adam animæ viventis , hoc est no-
men ejus. Ecce prima ὄνοματθεσίας
origo. Nomina igitur rebus non casu ,
sed summâ ratione imposta patet , ut
quod sonarent verba , res ipsæ expri-
merent. Adduxit enim DEUS anima-
lia ad Adam sapientiâ summâ præditum
לְדוֹרָה , ut videret , id est , consideratâ
cujsque naturâ , inclinatione , & in-*

dole , dispiceret , מַה יִקְרָא לוּ , quid vo- Sect. I.
caret ea. וכל אשר יִקְרָא לוּ האדם נפש
הַיָּה הוּא שמוּ Et quodcumque appella-
vit id Adam animæ viventis , id est no-
men ejus. Vel ut pulchrè Onkelos
Metargeman Chaldæus hoc loco ex-
plicat , adductis enim animalibus jubet :
לְמַחְוֵה כַּח יִקְרָא לְיהָ , ut specularetur quo-
modo vocaret ea.

Nunc igitur videamus , utrum ali-
qua adhuc nomina supersint in lingua
Hebræa , quæ animantium indolem ,
quam indicant , verè adhuc exprimant.
Certè Rabbini plerique innuunt ali-
qua , veritatem hujus ὄνοματθεσίας
indicantia ; & inter cæteros R. Bec-
chai , qui de hac nominum impositio-
ne , suâ in genësin commentatione
ita differit : *Dicitur in Midras , Fecit*
DEUS transire ante Adam omnia anima-
lia , & vocavit ea nominibus suis & dixit :
nunc huic convenit ut vocetur אֲרִיה , id est
Leo ; & ad illud , convenit ut hoc vocetur חַמְרָה id est Asinus ; & ad aliud , conve-
nit ut hoc vocetur סָסֶם id est Equus ; &
sic faciebat de singulis animantibus : &
ecce in hoc manifestavit maximam suam
sapientiam , sicut is , qui esset simulachrum
DEI , & opus manuum Domini DEI ex-
celsti ; & videtur mihi explicare Mideas ,
quod Adam intellexit in sapientia sua na-
turam cujusvis animantis , & vocavit unum-
quodque nomine significante naturam &
proprietatem memoratam in eo ; literas quo-
que nominum singulorum nunc conjungen-
do , nunc separando , nunc permutando ea ,
varie cum naturis , & proprietatis ani-
mantium combinavit. Pergit deinde
Becchai :

*Et ecce fuerunt nomina notionalia jux-
ta verba sua. Cognoscens Adam in sapien- Cur Leo-
tia suanaturam Leonis , quod nimis effet ni imposuit
fortis , magnus , & rex animalium , adeò ut
etiam propheta eum DEO comparaverit ,
cum dicat , DEUS sicut Leo rugiet ; imposuit ipsi nomen אֲרִיה , eò quod literæ hujus
vocis זָה sunt respirationis vehementioris ;
& sic ipsa dictio אֲרִיה Leo explicat si- Adam hoc
gnificat.*

C.VIII. gnificationem ejus, & sic Adam cognovit, *Cur Aquila in sapientia sua, quod ipsa esset regina omnium avium, volatusque ejus fortior omnibus aliis volucribus, sicuti ex operationibus ejus patet, cum illi fuerit aetas decem annorum, volatu sese extollit usque ad ipsam sphæram ignis, & præ multitudine caloris, se inde demittens præcipitat in mare, ubi decidentibus plumis veteribus, acquirit novas in primam juventutem restituta, & ita singulis decem annis consuevit facere, usque ad centesimum annum, quo more suo sphæram ignis repetit, unde tandem seipsum dejiciens in mare, ibi finem vitæ suæ ponit.* Ita scribit R. Saadia Gaun. Et hac ratione Adam cognoscendo naturam Aquilæ, ipsi nomen congruam invenit, vocando eam נְשָׁר, quoniam prima litera נ, נפילה, id est casum significat, secunda ש, אש, id est ignem, tertia ר, רוח, id est spiritum, ut sequitur, ש. נפילה. אש, רוח, id est, casus, ignis, spiritus, & sic nomen ejus declarat mores, & naturam ejus.

Pergit ulterius:

Hec vox Chamor quomodo exprimat naturam Afini. Et sic in nomine חמור, Chamor, id est Afinus, cognovit per sapientiam suam, quod is esset fatuus, & bajulus præ omnibus cæteris animantibus, & quod aptus esset ad portanda onera proventuum, juxta proprietatem nominis Chamor, & ideo vocavit nomen ejus Chamor. Non aliter cognovit in sapientia sua naturam Equi, quod is nimis esset levis, & mobilis & hilarius, promptusque ad bellum, vocavitque eum

nomine סוס, à voce שִׁשָּׁה, vel שׂוֹשׁ, gau- Sect. I. dere, quod se sua alacritate exhibaret; scri- *Hec vox Sus, quo- modo exprimaturam E-*

ptum quoque est, quod à longè olfaciat bellum. Et sic unamquamque rem vocavit no- *primat na-*
mine convenienti naturæ suæ. Et peracta qui. *ovomælothesicæ omnium, dixit & sibi: &* ego, quo nomine appellabor? dixit ei DEUS, אָדוֹן Adon, è quod dominus omnium crea- turarum fit, juxta quod scriptum est, Ego Dominus, hoc nomen meum; & vocatus est hoc nomine usque in hunc diem.

Alii alia in commentariis suis refe- runt; nos excepto Thalmud, quæcunque in Rabbinorum commentariis circa hoc negotium reperire potuimus, hic collecta proponemus, ut ex illis proposito suo magis apta lector excerpere possit; inveniet enim multa quæ admirandam Hebraicæ linguae proprietatem commendare poterunt.

Nomen Leonis in lingua sancta est *Arieh*, quod resolutum cabalicâ methodo, quam Themuram vocant, semper aliquid Leoni congruum profert; continentur enim in hac proposita voce sequentes sensus: *הַרְאָה בְּרָאֵי יְרָאָה*, id est, monstrans, seu incutiens aspectu suo formidinem intuentibus: *מַאֲדָר בְּרָאֵי*, id est, illuminans aspectu suo, quia ignes suo vultu quasi lucem jaculatur: *רָאֵי כְּרָאֵי*, id est visus ejus sicuti speculum: *טְרֵחָה כְּרָאֵי יְרָאָה*, id est projiciens ex oculis suis fulgorem timoris. Quæ omnia hac paraphrasi continentur, ut sequitur:

אריה	}	id est,	}
הַרְאָה בְּרָאֵי יְרָאָה			
מַאֲדָר בְּרָאֵי			
רָאֵי כְּרָאֵי			
כָּלֵב	}	id est,	}
מְכֻלָּה חַיָּת לְבָבֶךָ			
כָּל-כָּלֵב כָּלֵב			

Leo.

Incutiens visu suo formidinem.
Luce oculorum suorum illustrat videntes se.
Visus ejus sicut speculum.
Projiciens ex eo aspectum horroris.

Canis.

Præ omnibus animantibus cor tibi, vel etiam, tibi animus.
Canis idem ac cor & animus, id est, natura illius est, esse robustum, generosum, mobilem, vivacem, & cordialem.

Legi-

C.VIII.

כלב לך שור אָדָם אִישׁ	לְךָ שָׂרֵה כֶּרֶאשׁוֹ אַשְׁר שֶׁר הַרְאָשׁ (בָּעֵל קְרֻנוֹת) אָדָם אֲדָמָה דָּם אֲמָר אֲכָאָד אֲוֹמָד כָּה אִישׁ אָשׁ שְׁאָשׁ יִשְׁאָן אָשָׁה :	id est, id est, Homo. Homo vir.	Legitur recto, & retrogrado ordine, Sect. I. & significat idem, ac si dixisset Adam: est quasi intellectus tibi. בְּלֹכְדָּה enim nunc cor, nunc animum, modò intellectum sonat. Bos. Bos dominatur capite suo. Qui est princeps capitum, cornibus enim, & capite præ cæteris animalibus eminet. Homo. Aram
---	---	--	--

Homo ignis, sive virtus DEI, cum ceciderit, elevabitur, & DEUS virtus & fortitudo ejus.

Atque ut ad nomen *Adami* revertamur, secundum alios significat id quoque rationalem aestimationem, vel assimilationem rerum, quæ habentur per discursum: est enim **ratio**, vel *rationalis*, **רָסֶם** verò *aestimatio*, vel *assimilatio*; omnis enim actus judicij humani, vel est de aliqua quidditate rei, vel similitudine ejus, nam ut rectè *Alabaster* ostendit, est in Græco quoque **ἀνθρώπος**, quasi **ἄνθρωπός**, id est, *considerans cum ratione*, vel, *quomodo se res habeat*; nam sub ratione tam causa rei, quam similitudo ejus comprehenditur. Sic ergò omnia animalia adduxit DEUS ad hominem, id est, *rationaliter judicantem*, & quicquid hic prædicavit de re qualibet, hoc est nomen ejus, vel definitio; **שָׁם** enim significat & nomen, & positionem, & definitionem. **וַיִּקְרַא הָאָדָם שֵׁם אֲשֶׁר חָווֹ כִּי הוּא הַיִתְחַ:** *Et vocavit Adam nomen uxoris sue Heva, quia ipsa est mater omnium viventium.* Sicut **אָדָם** Adam vocem idem significare diximus, ac generalem aestimationem rei per discursum, ita **חוּה** *Heva*, nihil aliud est quam significatio, enunciatio, propositio: **תִּי** enim

est idem ac *indeterminata* **חָוָה** verò *prædicatio* & *indicatio rei*. Hinc *Heva* mater omnium viventium dicitur, quia quicquid ab intellectu per assensum producitur, fit necessario per propositionem aliquam; nihil enim perfectum ab intellectu generatur, nisi per assensum vel tacitum, vel expressum enuncietur. Quicquid autem verisimile videtur esse intellectui, & per assensum enunciatur, dicitur mysticè vivere. Itaque sicuti propositio indefinitè sumpta continet in se omnes propositionum modos determinabiles, sic *Heva* fuit mater omnium viventium. Vides igitur, quomodo nomina *Hebraica* non tantum varios sensus secundùm literas acceptos, sed & parabolicos, allegoricosque includat. Infinita hujus generis hīc adducere possem, verūm ut & Lectori inveniendi materiam relinquamus, hīc plerorumque animalium nomina varia metatheseos combinatione resoluta proponere voluimus, ut & methodum resolutionis discat curiosus Lector, & simul ex nominibus varios sensus, dictorum animalium naturis congruos, elicere possit.

Com-

Combinationes sensuum, qui sub nominibus animalium latent.

Sect. I.

Bos.	שור	Hircus.	תיש	Elephas.	Nash	Aquila.	איל	Servus.	זכר	Pardus.	זכר
<i>domino suo</i>	שרו	<i>solvans</i>	ישת	<i>operator</i>	פלי	נרש	אל	<i>maro</i>	מרו		
<i>solutus</i>	וישר	<i>operator</i>	יתש	<i>vertice</i>	יף	שון	ילע	<i>mar</i>	מיר		
<i>operator</i>	וישר	<i>vertice</i>	שיט	<i>capitus sui</i>	לפ	שנר	יף	<i>mar</i>	מיר		
<i>& sic decanteris.</i>	ראש		שתי		רשן	רשן	לא	<i>mar</i>	מיר		
			שתי		ליף	רגש	לין	<i>mar</i>	מיר		

Omnia haec
nomina in
6 spaciis
contenta
significa-
tiva sunt.

Locusta.	חגב	Vitulus.	עגל	Monoceros.	דוב	Camelus.	גמל
חגב	עלן			Rams.	רכו	גלם	
נחת	גולע			וכרכ	רכו	מלג	
גבה	געל			אמר	ורב	כרגל	
בצח	לעג			ארם	כרו	לגם	
כנה	לגע			מרץ	כרו	לבג	
				כאר	כרו		

Omnia signi-
ficiativa.

Nomina 4 literarum, animantibus imposita ab Adamo.

Leo.	אריה	Asinus.	חמור	Sus.	חזיר	Ciconia.	חסידה	Scorpius.	עקרב
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .			combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	combinationes nominis, id est, <i>Soni</i> .	combinationes nominis, id est, <i>Porci</i> .	combinationes nominis, id est, <i>Ciconiae</i> .	combinationes nominis, id est, <i>Scorpii</i> .		combinationes nominis, id est, <i>Scorpii</i> .
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	ראאה		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	חומר	חרומו	חסידה	עקרב		עקרב
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	רזהא		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	חותם	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	יאאה		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	טורה	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	יאאר		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	טורה	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	יהאר		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	ירוח	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	יהרא		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	ירוח	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	הרא		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	ירוח	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	האר		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	ירוח	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	האר		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	ירוח	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק
combinationes nominis, id est, <i>Leonis</i> .	האר		combinationes nominis, id est, <i>Asini</i> .	ירוח	חרומו	חרסיה	ערבק		ערבק

Omnia signi-
ficiativa.

Combinat. nom. 3 literarum.

Combinat. nom. 4 literarum.

Atque

C. VIII. Atque hæc sunt paradigmata metatheseos nominum quorundam animalium, quæ curioso lectori propo-nenda duximus, ut artificium cabali-cum videret; ut cùm literæ nominis alicujus quomodocunque transpositæ significationem suam fortiantur, quàm multa & magna, cùm circa nomina, tùm circa integros sensus, erui possint, ex hoc veluti ex ungue leonem intelli-geret. Significationem singulorum no-minum datâ operâ non posuimus, ut lectori aliquid ad inveniendum relin-queremus; ut lector quoque videret, quanta sub *Hebraicis* nominibus vis la-teat, & quàm varia, & multiplex signifi-catio, ut proinde hic quoque quæ-dam nomina propria, unâ cum mysti-ca significatione eorundem explicanda censuimus. In Genesi ita legitur de nomine *Seth*: *Et Adam cognovit uxori-rem suam, & peperit filium, & vocavit nomen ejus שֵׁת, quia posuit mihi DEUS aliud semen pro Abel, quem occidit Kain.* Nomen שֵׁת derivatur à verbo שָׁוֹת, id est descendit; significat quoque שֵׁת plantam, & ponere, & (pro) שָׁת & שְׁנִי retro-gradè, revellere, dissolvere, & שֵׁת שְׁוֹת scha-vat, æquale significat, ita ut combina-tio metatheseos hujus nominis totam hanc sub se reducat sententiam.

שְׁתִיָּה שַׁת שַׁת תְּשֵׁת תְּשֵׁה שָׁוֹת : Sect. I.
Posuit mihi DEUS aliam plantationem pro Abel, quem evulsit Kain.

Hoc loco accipimus pro *Abel*; est enim *Tosch* idem quod *evulsor*, cu-jusmodi *Abel* fuisse, nomen ejus ostendit; siquidem DEO intentus no-vit omnium rerum, præter DEUM, va-nitatem. *Schavat* autem pro *Kain* sumi-mus, quia hic umbris, & similitudini-bus rerum caducarum, dum venatus est verum bonum perdidit; cuius loco *Seth* substitutus est. Vides igitur, quàm in nomine *Seth* pulchrè totus contextus citatus contineatur. Porrò Gen. XVIII. vers. 6. de nomine *Abraham* ita legitur: ולא יקרא שֶׁר את שְׁמֵךְ אַבְרָם וְהִיא שְׁמֵךְ אַכְרָהָם כִּי אֲבָה הַמֶּן וְוִים נְהַתֵּךְ: וּמְלָכִים שְׁמֵךְ יֵצְאָו: וְשֶׁרֶי אֲשֶׁר לֹא תְקַרְאָ אֶת שְׁמָה Nec ultra voca-bitur nomen tuum Abram, sed diceris Abraham, quia patrem multitudinis gen-tium dedi te, & Reges exient ex te; Sarai quoque uxor tua non vocabitur Sarai, sed Sara erit nomen ejus. Nomen Abram si-gnificat patrem excelsum, patrem creden-tium, cuius nomen variè combinatum, ac cabalico artificio resolutum, præter innumeros alias sensus, hunc sequen-tem reddit.

אברהם אברם

Respexit D E U S ראה הבורא

in אברהם נאכרהם
& ostendit in eo הוראה בָּואָבָּרְבָּם וּרְבָּם Patre magno & alto
כבראות sicuti in speculo
במהרה quod brevi (citò)
יבוא פאור רב veniet lux magna
מורם באורת de excelsô in Syriam

scilicet filius ejus magnus, & ex-celsus

filius Creatoris, scilicet Christus
& ipse liberavit eos, scil. filios ho-minum

ab amaritudine (peccati)

סארב ab insidiis (scil. diaboli)

מחרטה à maledicto.

באמת in fide

אברהם Abraham.

Anagogicâ quoque translatione ita exponi potest ex *Alabastro*. Quia sicuti
בָּאָרֶת significat centrum, & principium o-mnis expansionis, sive corporeæ, sive in-tellectualis; sic Abraham centrum est multitudinis nationum, vel catholica-
rum

C. VIII. rum gentium, quia **הָמִן** id valet; est enim **הַמְּנֻה** multorum hominum conferata, & totalis denotatio, unde **הָמִן** quasi **הָמָן**, id est fidelis multitudo catholica sub uno complexu apprehensa, quia fuit *Abraham* pater omnium. Et dignum est observatu, quod patriarcha *Abraham* figura fuit non solum Christi, verum etiam *Petri* apostolorum principis: sicut enim *Abraham* iussus est a DEO patriam & cognationem relinquere, sic imperavit Christus *Petro*, ut relictis omnibus sequeretur se; & quemadmodum diu sterilis fuerat *Sara* uxor *Abrahami*, sic etiam ecclesia gentium, quae *Petro* in conjugium destinabatur, nondum filios pepererat, & veluti nomen *Abrami* mutatum est in *Abraham*, id est, centrum multitudinis catholicæ gentium, sic *Simeoni* indita est appellatio *Cephas*; id est, *cardo expansionis*, sive centrum universæ diffusio[n]is. Significat quoque *Abraham* **אֶבְרָהָם** scil. *Patrem Romanum*: sicut enim ei promissum, quod in semine ejus benedicerentur omnes nationes terræ; ita in *Petro*, quod super illum, & sedem suam ædificaretur domus omnium, qui benedictionem in Christo consequentur. Et quemadmodum *Saræ* ablatum est opprobrium sterilitatis, per nominis mutationem, & interpositio-

nem litetæ **תְּ**; ita Ecclesiæ dempta est *Sect. I.* immunditiae ignominia per crucis interpositæ contactum, quando omnes nationes sub unius lintei velamine ad *Petrum* demissæ sunt, & a DEO sanctificatæ, & pro ecclesia gentilium appellata est ecclesia catholica. Qui Caballicum artificium propositum penitus rimatus fuerit, percipiet quoque in nominibus, **יְהֹוָה יְהֹוָה**, *Ismaël* & *Isaac*, rationem utriusque testamenti, veteris & novi; sub nominibus autem duorum fratrum *Jacob* & *Esaū* clare representatum videbit statum ecclesiæ catholicæ in hoc mundo, & initium triumphantis. Nam quemadmodum synagoga se habuit ad ecclesiam, ut *Ismaël* ad *Isaac*, ita ecclesia præsens ad futuram in consummatione hujus mundi se habet, ut *Esaū* ad *Jacob*: ita *Alabast*. Itaque synagoga dicitur habuisse umbram rerum futurarum, non ipsam imaginem: ecclesia habet imaginem, non autem ipsam speciem veritatis, sed sub Christianæ religionis cæremoniis, & totius catholicæ doctrinæ velamento, adhuc reconditur, donec veniat *Jacob*, qui appellatur **אֶחָד**, *simplex* & *perfectus*, qui dicitur apud *Esdram* finis hujus saeculi, & initium sequentis immortalitatis, ut sequitur.

תְּהֵנָּה Lex vetus.

לֹא שָׁמַע אֱלֹהִים Qui non audivit DEUM.

אֲלֹהָה בְּמַשֵּׁל Nisi per umbras & similitudines.

תְּהֵנָּה Lex nova.

צָהָקִין יְהֹוָה Fecit mihi risum DEUS, id est, lege gratiæ latificavit.

צָהָקִין Corridabit mecum, id est, conservabitur DEUS incarnatus.

צָהָקִין Pura veritas haec est.

Pari ratione deprehendemus in ipsis nominibus duodecim filiorum *Jacob*, Cabalico resolutis artificio, ra-

tiones ipsas, ob quas nomina ipsis imposita, ut sequitur.

C.VIII.	ראובן Reuben.	שמעון Simeon.	לי Levi.	יהודה Juda.	Sect. I.			
רָאֹבֶן	רָאָה הַ	vidit DEUS	שָׁמַע הַ	audivit DEUS	לֵוִי	co-pulabi-tur	יהוֹרָה	DEUM
בְּעֵנִי	בְּעֵנִי	humi-litatem meam	שְׁנָאָח	quod ex-ofa	לֵוִי	vir meus	הַדָּה	laudo,
וְדַיִּן	וְדַיִּן	vir diliget	אָנָי	ego,	וְאֶל	ad me, quia pro-duxi ei	וְדָה	Domino
אֲהַכְנִי	אֲהַכְנִי	me.	וְשָׁם לִי	et posuit mihi	לְבִי	filios.	וְאֹדָה	confite-bor.
			חָה	etiam bunc.				
דָן	דָן	ju-dicavit me	לְעָלָתָה	feliciter	אָשָׁר			
זָה	זָה	DEUS	sum	venit	אָשָׁרִי	Beata		
וַיְעַנֵּי	וַיְעַנֵּי	exau-divit	contenti-que	opera		ego,		
בְּעֵנִי	בְּעֵנִי	in afflictio-ne mea,	cum emula,	eius		quia		
וַיִּתְּן לִי	וַיִּתְּן לִי	et dedit	et præ-valui.	victrix		beatam		
פָּה	פָּה	mibi filium.		ego		me di- cent		
				in forore mea.		mulieres.		
יִשְׂכָּר	יִשְׂכָּר							
יִשְׂכָּר	יִשְׂכָּר	dedit mihi	בָּזָה לָוִן	in hac lite	אַסְפָּו	abstulit mihi	בֶּן	filius
הָ	הָ	DEUS	זְבֻלָּנוּ	manebit mecum	הָ	DEUS	בֵּין	dexteræ
שְׁכָרִי	שְׁכָרִי	mercedem meam	טְלִינוּ	vir meus	סְפָת	defectum	בָּנִי	filius
שָׁ	שָׁ	quia dedi	יכָל	quia pro- duxì	יִסְפִּי	addat	מַיִּ	meus
שְׁבָרִי	שְׁבָרִי	ego ancillam	לו וְ	ei sex	הָ	mihi	מִיְּ	à Domi-no.
אִישׁ	אִישׁ	meam	בְּנִים	filios.	מוֹסֵף	DEUS		
		viro meo.			יְוָסֵף	addens alium		
						Joseph.		

Hæc ferè ex *Alabastro*. Multa hoc loco similia adducere possemus, verùm quia de illis in Cabala *Hebræorum* fusè tractavimus, hinc iis diutiùs inhærente noluimus. Sufficiat hoc loco, quod nobis propositum erat, demonstrasse, in nulla aliarum linguarum præter-

quam in *Hebræa*, nomina rebus perfectè convenire, & literis eorum quomodo libet transpositis accepta, sensus suos rei, quam denotant, convenientes appearare; quod sane si ullum aliud, ingens tum antiquitatis, tum præstantiæ dictæ linguae argumentum est.

CAPUT IX.

De literis Coptitarum mysticis, quorum lingua est una ex linguis primigeniis.

Habent Coptitæ in universum litteras XXXII. quarum figuras, nomina, potestates, in fronte hujus operis præfixas contemplare, atque hisce alphabetum suum conflant, quod quidem cum veterum *Ægyptiorum* alphabeto idem, si paucas literas demiseris, esse in *Prodromo* ostensum est. Quemadmodum verò prisci *Hebræi* alphabetum suum disponere solebant, ut ipsæ literæ, sua mysticâ constarent significatione, & elementa literarum, rerum omnium ostenderent elementa, uti in *Hebræorum Cabala* fusè explanavit *Oedipus*, ita *Ægyptii* veteres degeneres cæteroquin à vera *Hebræorum* propagine, proavorum tamen, unde descendebant, veluti simiæ, eo suas literas ordine disposuerunt, ut literarum, characterumque figuræ diversæ quidem essent, significatio autem cum *Hebræis* in omnibus esset arcanorum prorsus analoga. Hosce veteres mystagogos sequi sunt posteriores Coptitæ, qui retento alphabeto veterum parallelâ quadam ratione multa sanè, quæ sacrosanctæ fidei nostræ mysteria concernunt, sub hujusmodi literarum figuris, numeris, & mysticis significationibus ita abdidérunt, ut hoc ipso priscam illam hierophanticam sapientiam in omnibus se affectasse innuerint, quod & magnus ille *Dionysius Areopagita*, in *mysticis suis libris de Divin. nom. cap. 9.* hisce & similibus verbis passim indicat: Mentem scilicet respondere capiti, opinionem cervici, pectori animum, cupiditatem ventri, crura verò & pedes naturam denotare. Quæ omnia ex mente *Ægyptiorum* hierophantarum dicta in *Oedipo Tract. de hieroglyphicis partium humani corporis symbolis* fusè ostendimus.

Quid aliud baculus ille Tauticus S. Antonii *Ægyptii* manibus in similitudinem T literæ efformatus denotat, nisi ansatam illam *Serapidis* crucem, salutis normam, restitutinis symbolum, & futuræ veluti vitæ mysticam tessellam, de quibus *Prodromum* fusius tractantem consule.

Siquidem characteres mysticos veterum, cum primi illi *Ægypt.* Patres insigni rerum divinarum notitia instructi considerantes magnam cum nostris fidei mysteriis affinitatem habere deprehenderent, eos in usum quoque sacris suis studiis, quibus unicè incumbebant, transtulisse. Epistolæ quædam S. Pachomii & Theodori ejus discipuli, quorum meminit Gennadius Massiliensis scriptor pervetustus, ad diversa *Ægypti* monasteria exaratæ, quas non ita pridem detectas, pro suo erga Rempublicam literariam affectu, mecum communicavit insignis ille Lucas Holstenius philologus clarissimus: in quibus veterum scribendi rationem prorsus observare videtur, dum nunc latentis arcana divinitatis, nunc occultum animalium cum DEO nexum, nunc vitæ sancte, beatèque instituendæ rationem abstrusissimis sanè metaphoris, parabolique intricatissimis, nunc ex forma, & figura literarum, jam ex numeris sub eo latentibus, subinde ex ipsa literarum significatione desumptis, ita appositè describit, ut *Ægyptiorum* hierophantam, seu *Pythagoram* quendam Samium, sua eructantem symbola te legere dices. Meminit hujus arcanae scribendi ratio- nis S. Cyrillus in quadam epist. ad S. Leonem Papam, & Sozomenus libro 3. hist. Eccles. c. 23. ubi ait in tabula Pachomii, quam ab angelo accepisse fertur, scri- ptum

Cap. IX. ptum fuisse: Totum conventum in 24. classes jussu angeli distinctum esse, & singulas classes singulis literis græcis vocatas, jussisse quoque, ut v. g. simpliciores vocarentur & vel ι, vafri autem seu versipelles ζ vel ξ, ut alii aliarum literarum notis appellarentur, prout forma literæ rationem vitæ classis cuiusvis aptè videretur exprimere. In vita S. Pachomii ita legitur. *Præceptum quoque erat, ut juxta numerum elementorum, & græcarum literarum, viginti quatuor monachorum turmæ constituerentur, ita ut singulis turmis imponerentur singularum nomina literarum, id est ab α, & deinceps usque ad ω, ut cum interrogaret quis Archimandritam de aliquo, in multitudine tanta facilis responsum cognosceret v. g. cum diceret qualis esset α, vel ζ, & rursus λ, vel σ, proprio quodam signo nominis literæ, uniuscuiusque turmæ mores exprimeret, simplicioribus, & innocentioribus α, i. nomen imponens, difficilioribus autem ξ competenter accommodans, ita ut pro modo conversationis, & præcepti, singulis turmis, literarum elementa concinnaverent, solis spiritualibus hæc ipsa quæ significarentur scire valentibus.*

Specimen Ascerice discipline ab Hieronymo ad modum accomodata. Verum ut lector aliquod saltem hujus reconditæ scriptionis, ejusque solutionis specimen videat, vñsum fuit hic unicum tantum paradigma proponere: quod ex prima S. Pachomii epistola decerpsumus, sic enim in quadam epistola ad Cornelium Archimandritam monasterii Mochanizæ scribit Pachomius. *Fac opus Jauda. Pone Delda ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuae. Cane κω, ne forte saeculum tibi cantet iω. Ne obliviscaris Kalendarum &c. Numquid Kalendæ sunt Pascha? & sic de aliis, quæ nos subsidio linguae Coptæ ita interpretamur.*

Expositio Allegoriae. Dum igitur in epistolis suis dicit Abbas Pachomius *Opus fac Jauda*, vir sanctus nihil aliud intelligit, nisi quod ei, qui ad eminentem vitæ religiosæ sta-

tum vocatus est, omnia in simplicitate, *Sect. I.* & sinceritate, cum intentione recta sine ullo ad proprium commodum, utilitatemque respectu peragenda sint. Quod enim μόνας inter numeros, id Jota inter literas Ægyptiacas, è qua, ^{Jauda} _{seu Jota.} veluti omnium minima, cæteræ omnes literæ componuntur, ita sincera & recta intentio humiliisque coram DEO conversatio, cæterarum actionum, operationumque altissimarum in spirituali ædificio adhibendarum primum veluti fundamentum est, cætera omnia componens. Unde non immerito pueris id sanctus vir applicabat, qui cum impoluti ab hoc sæculo, nihil adhuc ex falsis mundanarum rerum illecebris gustaverint, puro naturæ instinctu, sine ullo dolo, fuso, ac præposteræ intentionis versutia peragere solent, cum præterea Jota lingua Ægyptiaca, nihil aliud, quam parvulum denotet, an non appositè ad illud cœlestis magistri, epiphonema, nisi efficiamini ut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum, alludit? Atque hoc primum est, quod tamen fusiis aliis enodandum relinquo.

Cum porro in eadem epistola dicit ^{Alleg. 2.} _{Pone Δ} *pone Δ ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuae*, nihil aliud denotare videtur, nisi perfectam divinarum virtutum imitationem, juxta illud: *Estote perfecti, sicut pater vester cœlestis perfectus est*, quod fit per unionem illam, conformitatemque intellectus, voluntatisque nostræ cum divina. Cum enim Platone teste Δ figurarum omnium prima sit, quod reliquas omnes figuræ, id est, omnium entium perfectiones, quæ sunt veluti numeri quidam, & figuræ, componat, & in quam omnes resolvantur, certè summa ratione à priscis patribus id pro divinae essentiæ symbolo, divinarumque perfectionum emanationumque archetypo assumptum fuit, uti fusiis in nostra Geometria hieroglyphica ostendimus.

Cap. IX. Δ igitur ante oculos ponendum est, id est, divinarum perfectionum speculum, & juxta id reliquæ omnes operationes ordinandæ, ut benè sit animæ, ut nimirum per continuam ejus contemplationem mereantur fieri conformati imaginis filii sui. Siquidem nihil dignius esse potest, quam ut homo conditoris sui sit imitator, & secundum modum propriæ facultatis executor: ut pulchre demonstrat Angelicus Doctor opusc. 65.

Alleg. 3. *Canendum quid significet?* Cum porrò sinceris DEI servis corruptibilis carnis pondere pressis nec dum ad stabilem illam æternæ beatitudinis, perfectæque unionis cum DEO connexionem ascendere liceat, hinc canendum $\pi\omega$ suadet, ne sæculum impudentissimum $\tau\omega$ ipsis canat, est autem $\pi\omega$ in lingua Ægyptiaca nihil aliud nisi vox lugentis, sicuti *Ioh* vox intensè gaudentis, dum per continuos gemitus, & lachrymas ad dilecti præsentiam, & intuitivam fruitionem aspirant, dum omnia hujus mundi arbitrantur ut stercore, dummodo Christum lucrificant, iuxta illud cœlestis magistri. *Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, sed tristitia vestra convertetur in gaudium,* videlicet ubi post ærumnosam hujus vitæ usuram veræ, & æternæ beatitudinis centrum fueritis consecuti.

Kalendæ. Per *Kalendas* intelligit vocationem ad statum religiosum ex sæculari conversatione: dicebatur autem *Kalenda*, eò quod *Kalendis* mensium, sive prima die uniuscujusque mensis memoria hujus tam insignis beneficij celebraretur, quam consuetudinem adhuc in Ægyptiacis monasteriis vigere audio, vocataque T, eò quod hujusmodi vocatio, salutis, quam T notat, pignus quoddam, & signaculum sit, quo filii DEI, & commensales Christi distinguerentur à filiis tenebrarum mundi hujus. Per H *beta* autem Pascha illud intelligit, quo in regno cœlorum amici DEI

edent, & bibent super mensam Christi, *Sect. I.* replebunturque ab ubertate domus DEI, & torrente voluptatis potabuntur, videlicet in beatissimis illis æternitatis atrijs.

Atque hæc sunt, quæ breviter lectori circa mysticas literas S. Pachomii indicare volui, certè ipsa genuina verba libenter hoc loco apponem. Verùm cum plura eæ præsupponant ad mysticum alphabetum, characterumque arcanorum rationes spectantia, quam ut hoc loco, ubi quantum fieri potest succincti esse conamus, pro temporis angustia tractari queant, ne res ex se, & sua natura obscuras coactâ quâdam brevitate majori caligine involveremus, ea consultius Oedipo illi nostro fido ænigmatum interpreti reservare visum est, ubi absconditos harum epistolârum thesauros DEI gratia non integrè eruturos confidimus.

De literis igitur nunc ad ipsam lingue Coptice. quam *Coptitarum* transeamus, de cuius rigo. etymo cum satis superque in *Prodromo* tractatum sit, id tantum breviter hoc loco discutiendum restat. Utrum lingua Græca ab ipsis *Ægyptiis* processerit, utrum non? Certe literas ab *Ægyptiis* primum per *Cadmus* ad *Græcos* translatas, ex *Herodoto* in *Terpsichore* & *Timone* patet, unde & consensus ille vetustissimus totius *Græciae* satis convincit literas à *Cadmo* *Græcos* accepisse, neque causa est, cur rem tam manifestam, aut negemus, aut *Tzetzæ* neganti assentiamur, qui duplii argumento probare nititur, *Græcos* ante *Cadmus* literas habuisse priores, quod oraculum redditum fuerit *Cadmo*. Altero argumento, quod *Bellerophon* antiquior *Cadmo* scriptas tabellas de sua cæde attulit, utrumque argumentum futile est, & à Poëtis utrumque fictum.

Quare Cadmææ literæ vocatæ, si *Cadmo* auctori acceptæ non referuntur? Et si *Cadmus* auctor est, aut saltem primus doctor, & index earum in *Græcia*, quo-

Cap. IX. quomodo ante *Cadmus* literas habuere *Græci*, cùm vetustiores nusquam repertæ sint in veterum monumentis, quam ea, quæ καδμεῖα γραμματα vocabantur, quibus omnibus subscriptibit *Clemens Alexandrinus* *libr. I. Strom.* Unde etiam *Herodotus* scribit litteras fuisse vocatas *Phœnicias*: fuisse autem quo tempore *Cadmus & Phœnicem* *Ægyptios* *S. Hieronymus* testatur temporibus videlicet *græcis traxerunt*, *Josue*, *Cadmus*, una cum fratre *Phœnicie Thebis* *Ægyptiorum*, unde oriundi erant, in *Syriam* profectum fuisse, ut verisimile sit tempore *Othonielis* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam *Thebarum* *Ægyptiarum*, *Thebas* *Bœotias* condidisse, relictæ fratris *Phœnici* *Phœnicia*, à quo & nomen obtinuit. *Ægyptii* autem viri literas alias, quām quas à puerō in *Ægypto* dicerant tradere non potuere. *Cadmus* igitur fuisse primum illum, qui *Græcos* literis *Ægyptiis* perfectè imbuit, nulli dubium esse debet. Fuisse autem ante *Cadmus* semen quoddam, seu rudimentum aliquod harum literarum, non tamen à *Palamede*, aut *Bellerophonte*, ut multi perperam conjiciunt, sed à primo *Atheniensium* Rege *Cecrope* jactum (unde fabula postea emiserit literas *Græcos* habuisse ante *Cadmus*) verisimile est, siquidem *Cecrops* & ipse *Ægyptius*, *Cadmo* uno ferè saeculo antiquior & *Moysi*, teste *Eusebio*, οὐ γέγραπτο, ideo *Tzetza* teste Διφυνός dictus fuit, quod *Græcam* & *Ægyptiacam* linguam ex æquo calleret, hunc etiam βαλανεῖαν ex *Ægypto* in *Græciam*, una cum aliis ceremoniis transtulisse, auctor est *Pausanias*, de quo & *Tzetzes* ita canit.

Cecrops *Primus omnium in Attica Cecrops*
reliktus est *Galatia* *Rex*, & primus qui vocatur Διφυνός, eò
eius. quod magnitudinem virorum duorum in longum haberet, & quod *Græcae*, & *Ægyptiacæ* linguae peritus esset.

Literas igitur *Græcas* ab *Ægyptiis* primum profectas, ex dictis patet, de

quibus in *Oedipo* fusissime. Utrum autem lingua *Græca* quoque ab *Ægyptia* processerit, meritò quispam dubitare posset, affirmativam in *Prodromo* capite 4 afferueram. Verū quotidiana experientia instructior tandem comperi, Lingua *Copta*, ex-
ceptis literis nullam alioquin cum Græca affinitatem habent.

linguam *Ægyptiacam* ex matribus unam αὐτογραφη, cùm nulla alia affinitatem, quantum quidem ex idiotismo, conjugatione, & inclinatione nominum colligere licuit, habere, neque nos movere debent vocabula Ἀλεξανδρινοὶ redolentia, vocesque Græcanicæ passim in lexico occurrentes. Siquidem hujusmodi vocum cum Copticis vocabulis commitionem primum *Alexandri Magni*, & reliquorum ex *Ptolemaica* stirpe prodeuntium *Regum* *Ægypto* potiuntur temporibus, ex frequenti, quod ipsis cum Græcis ultrò, citroque commeantibus trecentorum & amplius annorum spatio intercedebat commercio contigisse, in *Oedipo* fusè docemus, & *Coptitæ* circa id à me consulti id ipsum affirmant.

Non itaque verba mea in *Prodromo* *Copto* hoc sensu intelligi velim, quasi afferam, *Græcam* linguam ad *Ægyptiam* eā se ratione habere, ut *Chaldæa*. v. g. lingua ad *Hebræam*, aut *Italica* ad *Latinam*, sicuti quidam opinati sunt, quarum hanc *Latinæ*, illam *Hebraicæ* linguae filiam esse, nemo nisi dictarum linguarum imperitus inficiabitur: non enim sentio *Græcam* ab *Ægyptia* originem suam immediate traxisse, multò minus *Græcam* linguam, *Ægyptiam* corruptam dicendam arbitror. Sed totam similitudinem utriusque ad invicem ex vocum commitione, ut dixi contigisse, is noverit, qui unam cum altera ἀνελεσέρως contulerit. Possunt enim aliquæ linguae iisdem vocibus alteri linguae applicatis uti, etiamsi ipsæ quoad substantiam toto, ut aiunt, cœlo discrepent: ita *Germanica* multas voces *Latinas*, *Italicas*, *Gallicas* suis interserit. *Latina* quoque *Græca* vocabula libens suscipit,

Cap. IX. cipit, cum tamen utraque diversissima sit ab iis linguis, à quibus mutuantur, quæ fusiūs alibi tractata reperies. Quin & lingua *Copta* non *Græcis* tantum vocabulis, sed & *Latinis*, & *Arabicis*, *Hebraicis*, *Samaritanisque*, ex vicinarium, ut reor, nationum confortio utitur, quæ omnia Lexicon hoc nostrum per sequentia paradigmata declarat.

Ab Hebræis mutuatae hæ Coptæ voces.

הַמֶּר	Ghomer.	¶ΙΚΩΕΩΡ
שְׁפֵל	Siclus.	¶ΕΧΛΩΣ
כָּר	Corus.	¶ΙΚΩΡΟΣ
כָּוֹר	Regio.	χωρά
תִּינְן	Auster.	¶ΕΙΣΕΩΝ

A Samaritanis hæ mutuo acceptæ.

מְשֻׁגֵּג	Creatvit.	¶ΕΑΖΕΕΩΣ
נְבָלָם	Nablam.	¶ΑΒΔΛΩ
מְמַזֵּב	Libra.	λαττρά
מְאָדָם	Bathus.	¶ΙΒΔΑΤΩΣ

A Latinis sequentes.

¶ΙΩΩΩΣ	Dux.
¶ΙΠΡΕΤΑΡΙΩΝ	Praetorium.
¶ΙΚΟΥΡΑΤΩΡ	Procurator.
¶ΤΕΛΛΗΚ	Cella.
καστρον	Castrum.
¶ΙΚΕΛΛΩΣ	Scala.
¶ΙΤΟΩΣ	Tomus.
¶ΙΧΕΡΤΩΣ	Charta.
εργαταρρα	Centenarius.
¶ΙΧΕΡΑΛΛΩΣ	Cartallus.
¶ΙΑΩΩΣ	Pavo.
¶ΙΤΩΩΡΙΩΝ	Codex rationum.

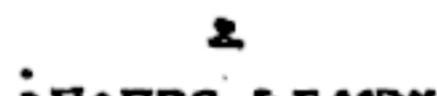
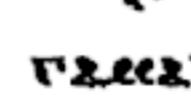
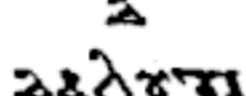
Et sic de cæteris quam plurimis, quæ in hoc opere passim occurserunt, statuendum est. Manet igitur, linguam *Ægyptiam* excepto charactere toto cœ-

lo à *Græca* diversam esse. Restat hoc *Sect. I* loco dilucidandum, quomodo hæc lingua apud solos *Coptas* manserit, contigit id èā, quæ sequitur, relatione *Coptarum*. Linguam *Coptam* vide- licet maximè floruisse tempore *Sestris*, id est *Sesostris* Regis *Ægypti*, eam ve- rò declinasse in occasum post *Cambysis*, uti in universam *Ægyptum* sibi sub- jugatam, ita & in antiquitatum, literarumque monumenta sœvientis, ty- rannidem, atque hanc fuisse primam cladem. Altera clades, quæ ab homi- num memoria eam pænè abolevit, fuit *Græcorum* in *Ægyptios* imperium, no- bilissimæque bibliothecæ *Alexandrinæ* per incendium omnibus sæculis deplo- randum interitus, quo præstantissimo- rum lingua *Copta* conscriptorum codi- cum, innumera perierunt exemplaria, nec quicquam remansit. Deinde, nisi paucula inter sacerdotes, & patriorum rituum sectatores quædam veluti assu- menta ex tam celebri naufragio reli- gta. Deficientibus verò paulatim sa- cerdotibus, ritibusque *Ægyptiis*, ita quoque hæc lingua paulatim defecit, ut vix ejusdem vestigium amplius su- peresse videretur, donec post salutiferum Christi adventum gentiles *Ægyptii* luce sacri euangelii illustrati, reli- gias veluti tabulas, patriæ inquam lin- guæ fragmenta colligentes, ut potue- runt in integrum, ne lingua primæva, ac tot, tantisque sapientiæ notis insi- gnita prorsus pessum iret, restituere co- nati sunt, quam & in album doctrina- lium idiomatum referentes, ea in sa- cris ecclesiasticisque codicibus conscri- bendis imposterum usi sunt. Cur verò solam *Coptam*, non *Arabicam*, aut *Græ- cam* in sacrorum usum reservaverint, causa fuit, partim summa erga patrium idioma affæctio partim ut hac lingua nativa ecclesia *Ægyptiaca* à cæteris ec- clesiis Orientalium veluti notâ quâ- dam distingueretur, neve Christianæ fidei mysteria, ab infidelibus contami- naren-

Cap. IX. narentur, ea sub lingua propria consultò abdere visum fuit. Quod & Syros Maronitas in hunc diem charactere suo *Karsuni* facere notius est, quam dici debeat. Porrò utrum hodiernâ die priscorum adhuc codices, veteri hac lingua de profana literatura tractantes supersint, meritò quispiam dubitare posset, certè uti nulla res me tam dubium perplexumque tenuit, quam hoc ipsum, ita nihil majori quoque curâ, & diligentia inquisivisse me memini, quo æstuantis ingenii fluctuatione id tandem consecutus videor, ut curioso lectori aliquid jam certi me adferre posse confidam. Nam hujusmodi veterum vetere lingua conscriptorum codicum exemplaria in *Ægypto* adhuc superesse, præterquam quod frequenti cum *Ægyptiis* commercio mihi innotuerit, vel ipsa Scala magna sat superque testatur, in quo omnium rerum ad Theologiam, Medicinam, Physicam, Metaphysicam, aliarumque artium, ac scientiarum professionem

spectantes nomenclaturæ scitissime uti *Sect. I.* proponuntur, ita eos non ab *Coptitis* ex cogitatas, sed ex ipsis veterum auctorum authographis excerptas certius est, quam dici debeat. Quin & catalogus paucorum quorundam, una cum catalogo patriarcharum, è celebrioribus *Ægypti* potissimum ex *Medraſe Cayri* Bibliophylacio, extractus, & *Romam à Peirescio* ante 7 circiter annos transmissus sufficienter declarat. Verùm ut curiosis antiquitatum studiosis aliquam ad inaccessos hujusmodi librorum thesauros inquirendos occasionem præberem, eorum titulos à me è *Copto* traductos in *Prodromo Copto* consideret. Auctorum ut plerumque in Orientalium monumentis fieri consuevit (est enim proprium *Coptitarum* prophanorum auctorum nomina silere) nomina non inveni adjuncta, sed librorum titulos tantum, ut de quibus singuli tractant, lectori innotesceret, excerptos, quos citato loco vide. Jam *Copticum alphabetum, commune & mysticum* describamus.

*Primæva literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta
à Tauto sive Mercurio Trismegisto.*

	Character Zoographus.	Figura literarum vulgaris.	Græcorum ad eas affinitas.
I.		 <i>ΙΓΑΣΩC ΣΕΛΩN</i> <i>dicitur, id est,</i> <i>Bonus Daemon.</i>	A
II.		 <i>ΓΑΛΛΩC</i> <i>dicitur, id est,</i> <i>Norma.</i>	Γ
III.		 <i>ΖΑΛΩC</i> <i>dicitur, id est,</i> <i>Bonus ager.</i>	Δ

Cap.IX.

Sect. I.

IV.		γ Processus inferiorum ad superiora symbolum est.	γ
V.		ο dicitur, id est Mundi Dominus.	ο
VI.		λ λεγεται dicitur, Processus superiorum ad inferiora.	λ
VII.		X Processus animae mundi ανω η κατω.	X
VIII. IX.		Ϛ Lunae symbolum. ο μαγnum.	Ϛ Ω
X.		σ σιεσ dicitur, id est Vifio.	σ Σ
XI.		β βαερη dicitur, id est, Fœcunditas.	β βαε
XII.		ζ ζετετ dicitur, id est, Vita.	ζ
XIII.		θ θετη dicitur, id est, Litera Thoth.	θ θ Thita.

XIV.

Cap. IX.

Sect. I.

XIV.

Φ
Φελο
dicitur, id est,
Amor.

Φ Φ

XV.

ee
εινη
Aqua, litera est
κυριολογικη γραμμη.

M μι

XVI.

Ξ
ξανθη
dicitur, id est,
Catena.

Ξ Ξ

XVII.

N

N.
Litera, idem est, ac pro-
cessus rerum elemen-
tarium, ανω τη κατω,
sive vegetabilium processus.

N νι

XVIII.

P

P
κυριολογικη αερπαγη
Figura de sumpta ex har-
pagone, quo Ostrich cor-
pus ex undis extractum.

P ρω

XIX.

O Sol.

XX.

Luna.

O

Signa κυριολογικα.

Σ

XXI.

T T T

T
Litera Thoth sive Tauti
DEI, id est Mercurii.
Thau Hebraorum.

T

Primus itaque character seu lite-
ra, ex divaricatione pedum *Ibidis*, &
rostro ejusdem transversim inserto, in-
venta, Αγαθος Δαιμων dicebatur, id
est, bonus demon, initialibus literis sub
una comprehensis: hic enim præter
dictarum vocum capitales, ut dixi, li-
teras ejus quoque portionis figuram,
quam Δ passim sive ξανθη Co-
pticè, hoc est, bonum agrum vocant,
exprimit; atque hujus generis litera-

rum, ut plurimum ex tribus, vel per-
seae, vel papyri ramusculis sive thyrsis,
in figuram primæ literæ alphabeti-
cæ, quam sic exhibebant, adaptatis
compositam in solemnitatibus Coma-
siarum Deorum statutis, ac potissimum
Mercurio Ιερομόρφῳ, ex cuius avis fi-
gura inventa erat, præferebant, quam
& Hieralpham vocabant, sed jam sin-
gulas alphabeti hieroglyphici literas
subjungamus.

A

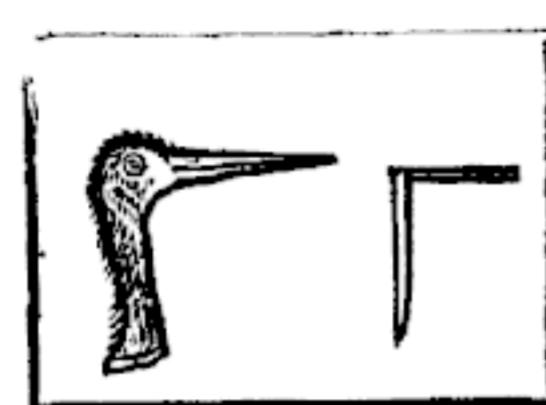
Cap.IX.

I.

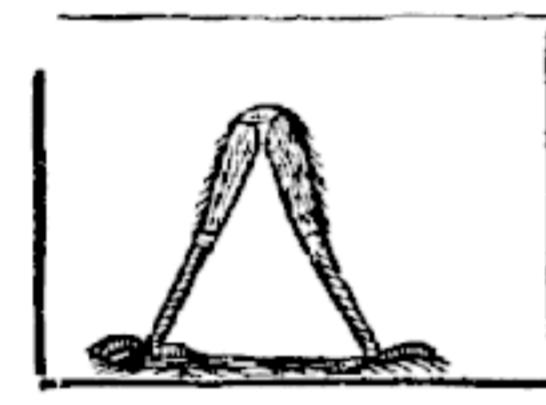
Hic character idem significat, quod *A'γαθὸς Δαι*. *Sect. I.*
 $\mu\omega\nu$, id est, *bonus genius*, & componitur ex initialibus literis **A** & **Δ**. Si enim producitur **Δ** litera, fiet **A**, quod in se monogrammaticè continet **A** & **Δ**, inveniatur autem hæc litera hieroglyphica in omnibus ferè *Ægyptiacis* inscriptionibus, potissimum in *Obelisco Barberino*, *Lateranensi*, *Flaminio*, *Mahuteo*, *Mediceo*, ut infrà suis locis dicetur, quam & *Hieralpham* imposterum vocabimus.

II.

Hic character *Ægyptiacè* id est *Norma*, dicitur, & proprie *gamma* Græcorum literam exprimit, quo quidem hieroglyphicè nihil aliud indicatur, quam symmetria rerum hujus universi; unde mundi sensibilis moderatoris Hori manibus passim insertus spectatur: quemadmodum enim *normâ*, sive *gnomone*, omnia justâ mensurâ & proportione disponuntur in *Architectonicis* operationibus, ita universi genius in mundi sensibilis fabrica, omnibus justam dat proportionem, mensuram, pondus.

III.

Character hic dicitur, id est, *bonus ager*, & eam *Ægypti* partem, quam *Δέλτα* vocant, indicat; quia ea regio præ omnibus aliis *Ægypti* provinciis, tum maximè salubris, tum rerum omnium humano generi necessiarum ferax est, ex *Iidis* ibidem passim stabulantis incessu inventus: quia verò bonorum omnium ubertas à supremis potentissimis influitur in hæc inferiora, aptè eam per pyramidalem, elementum ex divaricatione *Iidis* pedum inventum, exprimebant.

IV.

Ibis aperturâ rostri, quam instrumentum circini dixerunt, occasionem ipsis præbuit inveniendi literam **Y**, quo charactere processum inferiorum ad superiora rectè indicabant, à centro nimirum ad circumferentiam; *Ibis* enim dum unâ rostri parte in arena infixâ, alterius circumductione nescio quid circulare in arena relinquere, uti in animalium observandis actionibus studiosissimi, ita & circini instrumentum, & centri ad circumferentiam motus occasionem inde ipsos repérisse, mirum non est.

V.

Character hic dicitur, quod *Ægyptiacè* idem est, ac *Dominus Orbis*, æquivalent *Græcorum* Ω micron: ex *Iide* pariter emanavit. *Ibis* siquidem subinde collum ita torquet, ut circulum imitari videatur; quod cum notarent *Ægyptii*, à *Mercurio* in *Ibin* transformato, de insigni quopiam mysterio se moneri, superstitionis persuadebant, ac proinde ipsis nomen impuerunt, quod idem est, ac *Mundi Dominus*: alludit ad hoc *Plutarchus lib. de Osiride & Iside*, dum nomen *Omphis* (verius dices *Ophtha*) explicat.

VI. Hæc

Cap. IX.

VI.

Hæc litera *Ægyptiis λαβά* dicitur, & præcedenti *Sect. I.* opposita est, sicut enim præcedens processum inferiorum ad superiora, ita hæc superiorum ad inferiora processum indicat. Constituitur autem ex divaricatione pedum *Ibis*, ex qua *Ægyptii* primùm *Ægyptiaci* cubiti, uti in *Mechanica* diximus, mensuram in arena progressu *Ibis* impressam invenerunt, quæ suo loco pulchrè ex variis auctoribus probavimus. Invenitur autem passim hoc signum inter hieroglyphica, ut suo loco dicetur, respondetque hæc litera τῷ λαμέδᾳ *Græcorum* & *Coptarum*.

VII.

Ex binis præcedentibus literis nascitur composita litera decadica, sive verius decussis, quâ *Ægyptii* processum animæ Mundi ἀνω κατω expresserunt, ex *Ibis* gestibus pariter inventa; *Ibis* enim divaricatis pedibus consistens, & aperto rostro, & collo dorso innitente, dum aperto ore crepitat, hanc figuram exprimit. Vide quæ de hoc numero hieroglyphico fusiùs differimus in *Arithmetica hieroglyphica*. Respondet autem hæc litera τῷ χ *Græcorum* aut *Latinorum X.*

VIII.

Bovis caput exprimit hic character, & *Ægyptiis* idem significat ac litera ρ, quamquam nonnulli quoque hanc literam pro ω vel ρ accipiant; *Ægyptiorum* tamen sententiae verius standum existimo, cum ad caput *Bovis* cornutum litera ρ propius accedat. Notat autem conjunctionem *Solis* & *Lunæ*, ita quidem, ut caput *Bovis Solem*, cornua verò *Lunam* significant. Verum cùm de his passim toto hoc opere dictum sit, ad loca propria lectorem remittimus.

IX.

Hic character σιλεα dicitur, id est, *Visio*, & respondet literæ *Coptarum* σ, & τῷ Σ *Græcorum* ex capite Accipitris fuit inventus, qui cum acutissimi visus sit, rectè literam hanc isti Numini, quod visu omnia mundi receptacula penetraret, id est, *Soli* consecrarunt. *Sol* enim diffusione radiorum omnia fovet, animat, conservat juxta illud: ἦλιος πάντ' ἐφορᾶς, καὶ πάντ' ἐπακγειεις.

Cap. IX.

X.

Charakter hic Ægyptiacè **αερεν** dicitur, id est, *Fæ. Sect. I. cunditas*; est enim ex *Arietis* capite, quod *Amun* vocabant, deductus, qui cum fœcunditatis symbolum sit, rectè is capite *Arietis* cornibus in **B** literam tortis exhibetur. Unde & colligo hoc nomen **B αερεν** compositum esse, ex **B** videlicet & **αερεν**, quasi dices, **B** litera Ammonis. Verum de hisce vide, quæ in proprio Hierogrammatismo *Obelisci Pamphilii* fusius egimus.

XI.

Hic character Ægyptiacè **ζεττα**, id est, *Vita* dicitur, nam uti in Hierogrammatismo Serpentis docuimus, fuit Ægyptiis Serpens symbolum vitæ: unde mirum non est, ex Serpentis tortuoso corpore hanc originem suam traxisse; sed de hoc vide citatum locum.

XII.

Hic character Ægyptiis **εγεντ** id est, litera *Tau* dicitur, & hieroglyphicè nihil aliud significat, quam vitam mundi, quam Serpens circulo inclusus notat. Spectatur autem hujusmodi hieroglyphicum passim in *Obeliscis*, cæterisque monumentis Ægyptiacis, uti suis locis ostendemus.

XIII.

Ex præcedenti charactere natus est præsens character, quem Ægyptii **Φελο** id est, *Amorem* vocant, ostendit enim, omnia mundi membra, per vitam universalem, amore connecti; unde & Sphæra amoris indigatur, de qua pluribus tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Prodromo*, aliisque hujus Operis locis egimus.

XIV.

Hic character Ægyptiis **ειων** id est, *Aqua* dicitur, quia fluxum aquæ exprimit, atque adeo κυειολογικὸν τὸ ὕδαιο σύμβολον est, respondetque M. Coptarum, Græcorum, Latinorumque, quo inter hieroglyphica nihil occurrit frequentius.

XV.

Hic character Ægyptiis **χαντα** id est, *Catena* dicitur, eo quod Catenam circulis connexam exprimat, & est κυειολογικὸν τὸ στέρεος τὸ Θεῶν σύμβολον, uti Psellus in *Zoroastreæ Philosophie* expositione docet, & respondet Græcorum **ξ**.

XVI.

Cap. IX.

XVI.

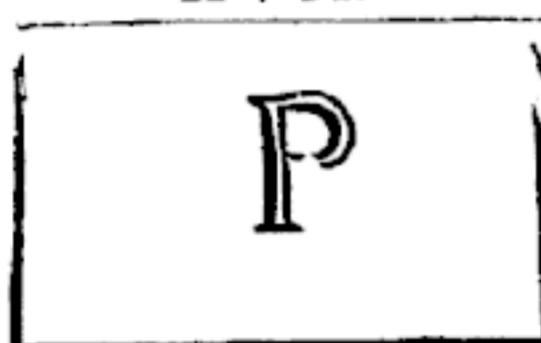

Hæc litera idem est ac rerum elementarium processus $\alpha\omega \zeta$ $\kappa\alpha\tau\omega$, quam figuram, cùm folio 387 *Obel. Pamph.* amplè exposuerimus, supervacaneum esse ratus sum, iis hic diutiùs immorari.

Secl. I.

XVII.

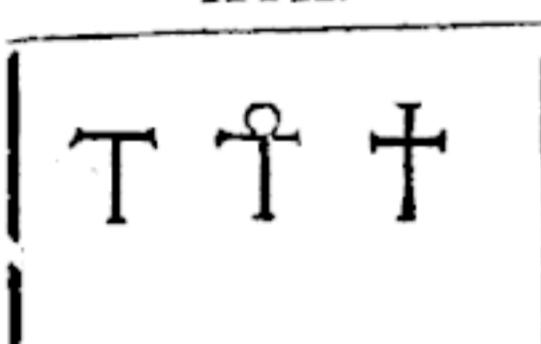
Kυειολογικὸν τὸ ἀργαρόν σύμβολον est, ideo & harpagonis figura descripta fuit, quo *Osiridis* corpus à *Typhone* in fluenta Nili conjectum, ab *Isi* extractum fuit, frequentissimumque est inter hieroglyphica, & *P* *Coptum*, *Græcumque* exprimit. Quare hæc de eo pauca sufficient.

XVIII.

Hæ duæ literæ *κυειολογικὰ τὸ ήλιός, ζελεύς σύμβολα*, quid repræsentent, ex ipsorum figuris cognoscitur, nimirum *Solem & Lunam*, & eadem sunt, ac *D* & *C* *Coptiticæ* literæ. Videntur hæ literæ in pervetusto fragmento ab immortalis memoriae viro *Nicolao Pereiscio* transmisso, quod hic apponam, ubi vides quatuor statuas serpenti in circulum contorto inclusas, cum characteribus *¶*, & figura in medio *[OCL]* quæ tametsi in *Supplemento Prodromi*, & *Obelisco Pamphilio* exposuerimus, ea tamen hoc loco veluti proprio uberiùs expōnenda duximus.

XIX.

Litera *¶* *¶* id est, *Thoth seu Mercurii* dicitur, & *T Hebræorum*, *Græcorumque T* exactè respondet, de quo integro tractatu vide *Obeliscum Pamphilium*; ut proinde supērfluum sit de eodem fusius hīc agere.

Atque hæ sunt 22 literæ, quarum in conscribendis, consignandisque rebus ad commune hominum commercium pertinentibus usus erat, quæ & simul hieroglyphicis inscriptionibus serviebant. Ex quibus manifestè patet, literas has, utpote quæ mysteriosâ quādam structurâ constabant, hieroglyphi-

corum quoque usum habuisse, atque iisdem nomina integra concinnata hieroglyphicis inscriptionibus inseruisse, quæ uti in *Obelisco Pamphilio* fol. 147 ubertim probata sunt, & in sequentibus interpretationibus suo loco, & tempore demonstraturi sumus, sic eadem hoc loco iterare supervacaneum duximus.

C A P U T X.

Cap. X.

De lingua Phœnicia, una ex linguis primigeniis.

Phœnicia regio fuit, & nunc est, quæ montis Libani occiduam plagam, Tripolim, Sidonem, Tyrum, Berrhaam, comprehendit. Dicta fuit Phœnicia à Phœnico, fratre Cadmi, qui colonias novas quæsifuri, in hunc maris tractum ex Ægypto, (erant enim natione Ægyptii, ut in præcedentibus docuimus) appulerunt: & Phœnix quidem, operum magnitudine clarus, & ingenii perspicacissimi sagacitate, uti omnium Aramæorum, Chananaeorumque oculos in admirationem trahebat, ita quoque rerum potitus dominio, principem se totius nationis constituit; à cuius nomine regio postea Phœnicia appellationem apud posteros sortita fuit. *Cadmus* vero frater ejus, relicto dominio fratri suo *Phœnici*, novam in *Ioniam*, sive *Græciam*, coloniam molitus, iis characteres, literasque, quas secum ex Ægypto attulerat, primus communicavit, quæ deinde *Copticæ* nominatae sunt, vel ut *Græci* dicunt, καδμιαὶ γραμματα. Sed hæc uti in aliis operibus meis, *Supplemento Prodromi*, *Oedipo*, & *Obelisco Pamphilio*, uti & in hoc præsenti opere ubertim egimus, ita ea diffusiūs describere, supervacaneum censui. Restat itaque solūm hoc loco demonstranda differentia inter *Phœnicias*, *Coptas*, *Græcas*, & *Samaritanas* literas; et si enim paucos me legisse meminerim, qui de hujusmodi abstruso literaturæ negotio nodum difficultatis attigerint, atque adeò confusi in tanto antiquitatis labyrintho, veritati non congrua protulerint; mearum partium esse ratus sum, difficultatem dissolvere, & quoad fieri potest, rem dilucidare. Difficultas itaque in hoc consistit, quod nonnulli *Phœnicias*, & *Sama-*

ritanas literas, easdem prorsus esse sibi persuadeant, atque unā easdem cum *Chananaeorum* lingua & literis confundant; atque adeò ex multiplici auctoritate veterum id comprobare se posse putant, in quibus utrum punctum difficultatis tangant, tum videbitur, ubi priùs dictas veterum scriptorum auctoritates, ad veritatem confirmandam ab iis adductas, ad incudem reduxerimus.

Josephi, inquiunt, & S. Hieronymi sententiæ maxime favet *Græcorum* celeberrima illa traditio, *Cadmum* è *Phœnicia* literas primū in *Græciam* attulisse, literasque *Græcas* majusculas, quibus solis olim utebantur tam *Græci*, quam *Latini*, esse *Phœnicias*, quibus postmodum *Græci* quasdam addiderunt, ut linguæ suæ naturalem pronunciationem iis exprimerent, atque excollerent. Id lib. 2. testatur Herodotus græcorum historicorum antiquissimus, dum *Phœnices*, inquit, qui cum Cadmo advenerunt, &c. cum alias multas doctrinas in *Græciam* introduxere, tum verò literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant: primæ quidem illæ extiterunt, quibus omnes *Phœnices* utuntur: progressu verò temporis unā cum sono mutaverunt modulum pristinum. Hoc autem potissimum probat ex antiquis inscriptionibus superstribus. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo literas *Cadmæas* in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles *Ionicis*. Refert Herodotus eodem loco tres ejusmodi inscriptiones. Eadem Plinii sententia lib. VII. cap. 56. & Aristotelis referente Plinio. Idem etiam paucis verbis lib. V. cap. 12. *Ipsa gens Phœnicum in gloria magna literarum in-*

ven-

Cap. X. ventionis , & syderum , navaliumque , & bellicarum artium . Tacitus Annal . lib . II . Fama est , Cadmum classe Phœnicum vectum , rudibus adhuc Græcorum populis artis ejus (literarum) auctorem fuisse .

Josephus initio lib . I . contra Appionem testatur , Græcorum historicos , qui si bimetiis literarum usum quām vetustissimum vendicare volunt , eum à Phœnicibus & Cadmo repetere . Hoc refert *Eusebius* , & probat lib . X . cap . 7 . de præparat . Euangelica . Idem quoque testatur *Appion* Grammaticus , acerimus Judæorum hostis : *Qui literarum , inquit , formam , & rationem tradidit Cadmus , non nisi multis post ætatibus pervenit in Bœotiam , ut ex eo refert idem Eusebius , ejusdem libri cap . 11 . & 12 .* Aliud citat ex eodem *Appione* testimonium *S. Irenæus lib . I . cap . 12 .* Græci se à Cadmo primū sex & decem literas accepisse confitentur , ac postea temporis progressu nunc aspiratas , nunc duplices inventisse . Postremū verò omnium Palamedem longas adjecisse tradunt . Clemens Alexand . Stromat . lib . I . paulò ante medium : Cadmus literarum apud Græcos inventor , Phœnicius erat οὐεν καὶ Φοινίκη τὰ γράμματα Ἡγέρος κακλῆσθ γράφει . Hoc Ephori testimonio confirmat *Diodorus Siculus* , initio , lib . 3 . dum ex quodam antiquo historico refert , Cadmum primū literas in Græciam è Phœnicia detulisse , & hinc vulgò dictas esse Phœnicias , atque etiam Pelasgicas , eò quod primi Pelasgi iis sint usi . Hinc *Timon* antiquus Poëta φοινίκη στύματα καέδμου . Idem *Hesychius* in voce Φοινίκιος , & *Suidas* in eadem dictione , & in *Cadmo* *Quintus Curtius* lib . 4 . de Tyriis : *Hæc gens literas prima , aut docuit , aut didicit .* Hisce astipulatur Morinus in opusculo Hebræo-Samaritico . Si fileret , inquit , historia , idem evidenter demonstraretur tam ex ipsis literarum nominibus ,

bus , quæ Syriaca sunt , quām ex ipso Sect . I . literarum ordine , qui est utrisque unus & idem . Hoc autem de literis majoribus intelligendum est , quæ antiquius tantum usurpabantur , non autem de minoribus , quæ celeris scriptionis causa postmodum inventæ sunt . Quidquid sit , de istius inventionis tempore , experientia certum est , omnes marmoreas inscriptions literis majusculis esse insculptas : præterea codices omnes ante mille annos iisdem quoque characteribus esse descriptos , inventi quoque nonnullos hoc tempore posteriores . Hoc passim testantur Antiquarii viri docti , Muret . in Epist . 40 . Senecæ ; Lipsius cap . de pronunciat : Linguae Latinæ ; Leo Allatius , animadvers . in Antiquit . Etruscas . Vidimus ejusmodi nonnullos Romæ in bibliotheca Vaticana , Parisiis in Regia , aliisque bibliothecis .

Verūm *Josephus Scaliger* Animadversionibus in Chronicon Eusebii post notam M DC XVII . ulterius progreditur . Scribit enim alphabetum Samaritanum idem esse quod Phœnicium ; ideo affumit antiquas Ionum literas , Samaritanas fuisse , idque demonstrat ex duabus antiquis columnis in Via Appia effossis , indeque in hortos Farnesianos deportatis , in quibus literæ Ionicæ veteres sunt incisæ , anno Urbis conditæ 441 . Ex illa inscriptione alphabetum construit , quod columnatim opponit alphabeto Samaritano , Græco hodierno , & Latino , ut loco citato quisque conspicere potest . Ex literarum istarum oculari comparatione colligit , Græcas ex Samaritanis ortas , & è Græcis Latinas . Latinas literas è Græcis ortas esse , planè certum est . Hoc affirmit Tacitus Annal . II . Formæ literis latinis que veterissimis Græcorum , sive Etruscos eas Demaratus Corinthius docuerit , sive Evander Aborigenes ; ambo enim Græci erant . Plinius id αὐτοψίᾳ demonstrat lib . VII . cap . 58 . Veteres literas græcas fuisse easdem penè , quæ nunc sunt

Cap. X. sicut latine, indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ est hodie in palatio, dono principum Minervæ dicata. Ideo paulò antè dixerat : *Gentium consensus tacitus primus omnium conspiravit*, ut Ionum literis uterentur. Nec quis hoc diffiteri potest, cùm oculi sint hujus rei testes. Majusculæ enim *Latinorum* literæ *Græcis* majusculis sunt simillimæ. Hisce respondet *Morinus*, plurimum dubius, & anceps, *Scaligeri* tamen placito perperam adhære-re videtur, sic enim dicit. At non ita certum est, characteres *Samaritanos* esse *Phœnicios*, neque tanta est similitudo *Græcorum* cum *Samaritanis*, ut ex ea sola colligi possit, ut vult *Scaliger*, characterem *Samariticum*, & *Phœnicium* esse eundem ; ea tamen est, quæ meo judicio rem probabilem reddit, & multò probabiliorem, si consideremus id, quod omnes confitentur, ante primum tem-pli excidium, *Israëlitarum* omnium, hoc est, *Judeorum*, & *Samaritanorum* eundem fuisse characterem, eum-que fuisse, qui nunc dicitur *Samaritanus*. Nam cum undique *Tyri* & *Si-donii* ab *Israëlitis* circumdarentur, angustumque admodum esset eorum ter-ritorium, nec ex eo, nisi per *Israëlitarum* regionem excedere possent, nec illud ingredi, probabile est, omnes eorum charactere usos, si-ve ab *Israëlitis* *Phœnices*, & *Chana-næi*, illum acceperint docente eos *Abrahamo*, sive *Israëlitæ à Chananæis*, quod multò probabilius existimo. Hoc etiam suaderi potest *Chærilli* antiquissimi Poëtæ testimonio, quod referunt *Josephus lib. I. contra Appio-nem*, & *Eusebius lib. IX. de præparat. Euangel.* qui de *Judeis* verba fa-ciens, ait, eos linguâ loqui *Phœ-niciâ*.

Γλῶσσαν μὴ φοίνικας διπορεύου
αφέντες.

Hoc admodum probabiliter confirma- *Sect. I.*
ri potest ex eo, quod scribit S. Augu-stin. in expositione inchoata Epist. ad Rom. ante medium : *Interrogati ruſti-ci nostri, quid sunt*, Punicè respondentes Chanani, corruptâ scilicet, sicut in talibus solet, mā literā, quid aliud respondent, quam Chananaei. *Phœnices* se Chananaeos indigitabant, hocque erat ipsis tam conſuetum, ut *Phœnices* ruſtici se ipſos non aliter vocarent, quam Chananaeos. Qui igitur erant *Græcis* & *Latinis* *Phœ-nices*, sibi erant Chananaei. Unde ibidem S. August. Chananaea enim, hoc est, Pu-nica mulier de finibus Tyri & Sidonis egrefsa &c.

Testimonio S. Augustini planè con-forme est, quod refert *Procopius lib. II. de Bello Vandalico*, duas suo tempore superfluisse columnas in urbe *Tingita-na*, quibus inscriptum erat linguâ, & charactere *Phœnicis*. *Nos fugimus à facie Jesu predonis filii Nave.* *Phœnices* igitur erant, & regione, & linguâ & nomine Chananaei : quis dubitabit & charactere? Videtur *Morinus* in ea-dem sententia esse cum *Scaligero*, sed ^{In opu-sculo He-bræo-Sa-maritano.} fallitur.

Sed dimissa hac quæſtione *Phœnicios* characteres fuisse *Samaritanos*, quam præcedentia testimonia certò confir-mare videntur, assumamus quod tam efficacibus & antiquis argumentis de-monstratum est, quodque communis fama ab ultima antiquitate in hunc us-que diem invariata nobis tradidit : *Græcos* scilicet à *Phœnicibus* literas suas ac-cepisse, ex eo necessariò consequitur alphabetum *Hebraicum*, seu *Phœnicium* non secus ac *Græcum* ex literis, conſonantibus, & vocalibus esse compoſitum. Quemadmodum enim *Latini*, *Rusi*, *Dalmatae*, *Servii*, aliique populi literas suas à *Græcis* mutuantes, *Græcam* scribendi rationem fecuti sunt: quemadmodum iterum *Itali*, *Galli*, *Hispani*, *Germani*, cæterique *Europæi* literas suas à *Latinis* mutuati, *Latinam* scri-

Cap. X. scribendi rationem amplectuntur; ita *Græci* literis acceptis à *Phœnicibus*, *Cadmo* & *Phœnico* *Ægyptiis* acceptis, quam nos *Coptam* dicimus, non à *Samaritanis*, sive *Hebræis* literis, sive literarum formam species, sive scribendi contrariam rationem, eorum procul dubio scribendi rationem à *Phœnicibus* acceptam imitati sunt. Itaque à posteriori licet argumentari, *Cadmus*, qui literas *Phœnicias* in *Græciam* detulit, vocales literas *Græcis* dedit, erant ergo *Phœnicibus* vocales literæ, quibus junctis cum consonantibus syllabæ, & dictiones componebantur. Insuper eidem argumento innixus colligit *Phœnices* præter vicinorum morem vocales literas ubique consonantibus adjunxisse, non solùm ut *Hebræi*, cùm dictiones incipiebant, aut finiebant, vel cùm radicales erant, aut nominum formativæ, vel pronominum vicem sustinebant. Unde enim ita completere scribere didicissent *Græci*, nisi à *Phœnicibus*, à quibus & literas, & vocales, & eorum nomina acceperant?

Consimili exemplo, contrariâ tamen ratione id illustrabo: *Turcae*, *Perſae*, *Tartari*, ab *Arabibus* literas cum superstitione acceperunt: ideo eodem modo, quo *Arabes* scribunt. Tres tantum vocales præter literas agnoscunt; figuræ habent 28, quas inter nullam agnoscunt vocalem, licet iis non secùs quam *Hebræi* non sint destituti. Vocales istas literas in mediis dictiōnibus raro collocant. Unde hoc? quia ab *Arabibus* ita sunt edocti, à quibus literas acceperunt. Valida est igitur consequentia, cùm è *Græco* scribendi modo *Phœnicius* colligitur. His accedit vocalium eadem utroque sedes, & eadem figura duarum præsertim, de quibus ambigi posset: E, ut Π quinto loco posita est, nihilque aliud est E *Samaritanum*, quam E *Græcum* seu nostrum, à dextera in sinistram scriptum. Si paginam inversam respicias nihil prorsus

ab E *Græco* & *Latino*, quod h̄c vides, *Sect. I.* differet. Eadem ratio quartæ vocalis γ *Ain* o illius figura *Samaritana* ad vocalem o proximè accedit, locus illius in alphabeto *Hebraico*, *Samaritano*, & *Syriaco* est 16, in *Græco* 15. Sed si post *Epsilon* inferas ε, quod vocat *Scaliger* Φίονυον βᾶν, vultque esse antiquum Ἀολον digamma, seu f, erit ejus eadem propriè sedes in alphabeto *Græco*, quæ in *Hebraico*, & *Samaritano*. De tribus cæteris nihil necesse est dicere.

Hunc *Phœnicum* scribendi morem confirmare videtur *Polybius* histor. lib. 3. cùm enim quas copias *Hannibal* in *Hispaniis* reliquisset in *Italianam* profecturus, multaque alia minutè admodum descriptissit, sibi objicit: Neminem ita sigillatim ista describere potuisse, nisi aut ipse ea fecisset, aut finxisset. Respondet se ea collegisse ex *Aenea* fabula ab *Hannibale* eo tempore descripta, quando erat in *Italia*. Hinc apparet *Polybium* linguam *Punicam* sive *Phœniciam* non ignorasse; *Phœnicum* enim colonia erant *Carthaginenses*. Nusquam autem *Polybius* maximæ istius à *Latinis*, & *Græcis* in scribendo varietatis, nec hoc loco, qui huic commorandæ erat idoneus, nec alibi, mentionem facit. Unde sane colligere est, nullum inter *Græcos*, *Latinos*que, & *Carthaginenses*, seu *Phœnices* in scribendi ratione discrimen fuisse. Si enim hujusmodi aliquod fuisset, silentio rem tam notabilem datâ hâc occasione non involvisset *Polybius*, cùm Historiæ suæ magna pars in rerum à *Romanis* cum *Carthaginensibus* gestarum enarratione consistat. Sanè *Plautus* poëta comicus hinc occasionem aliquam illudendi Pœnulo suo, aut aliquod scomma in eum ejaculandi ad plebis risum comovendum captasset.

Denique id colligi potest ex S. *Augustino*. *Punicè* saltem mediocriter intelligebat, ut ex multis scriptorum eius locis probatur, sed præsertim ex

Cap. X. serm. 24. de verbis Apostoli, ubi relaturus proverbium *Punicum* præfatur. se *latinè* relatum, eò quod, inquit, *non omnes punice nostis*, deinde dicit, proverbium esse apud eos antiquum. Quæ loquendi forma manifestè arguit, cum *punicè* intellectisse; *Punica* enim lingua erat vernacula pagis & oppidis regionis, in qua natus & educatus fuit, & cuius tandem episcopus renunciatus est. At nullibi *S. Augustinus* mentionem facit scriptio*nis Punicae* à dextra ad sinistram, & proper vocalium absentiam tam ancipitis.

Ecce lector, hæ sunt rationes, quibus paulò antè citati auctores putant se demonstrare posse, characterem *Samaritanum* & *Ionium*, sive *Græcum* eundem esse; quam sententiam nulla ratione subsistere posse, sic ostendo.

Dico enim primò, certum esse & indubitatum, linguam *Samaritanam* eandem esse cum *Hebræa* & *Affyria* lingua, solummodò diale^cto differentem; characterem verò *Samaritanum*, & *Affyrium* non specie quidem à lingua *Hebræa*, sed tantùm characteribus ex differenti manu scribendo & dictas literas formando, natis differre. Quæ omnia cùm in præcedentibus uberrimè ex universis *Rabbinorum* monumentis demonstraverimus, iis hīc immorari nolumus.

Dico secundò. Si lingua *Græca* ab *Hebræa*, & *Samaritana* originem suam invenit, id ostendi deberet; attamen cùm in universæ linguae *Græcae* ambitu, ne quidem unicum *Samaritanæ* linguae vestigium reperiatur, clare patet, linguam *Græcam* ad linguam *Samaritanam* affinitatem non habere.

Dico tertio, Neque characteres *Samaritanos* ullum ad linguae *Græcae* characteres indicium præbere, quod ita ostendo si characteres *Græci* à *Samaritanis* descenderunt, deberent utique eundem scribendi modum tenere *Græci*; sed nunc totum contrarium nos docet

experientia; nam *Hebræa*, ejusque filiæ *Sect. I. Samaritana*, *Chaldaica*, *Syriaca*, seu *Aramaea* à dextra ad lævam scribunt, *Græci* verò contrario motu, ex læva ad dextram scriptitare solent & inde sat patet, *Samaritanum* characterem cum *Ionio Græco* eundem esse non posse. Quod verò urgent, *Phœnices Samaritanam*, seu *Chananæam* linguam calluisse, quamque postea in *Carthaginem Africæ* sub nomine *Punicæ* linguae propagarint, id quoque libenter, uti postea demonstrabitur, ipsis concedimus; sed & characteres *Samaritanos*, cum *Græcis*, & *Carthagine* usitatis, eosdem esse, doleo me in hoc ipsis subscribere non posse. Verumtamen ut veritas quāl luculentissimè pateat, quinam sint characteres illi *Cadmei*, quibus *Græci Ionies* ex *Phœnicia* adductis primò usi sunt, restat demonstrandum.

Omnes auctoritates paulò antè ex veterum monumentis adductæ aperi- tissimè monstrant, literas à *Cadmo Phœnicis* fratre in *Græciam* primùm allatas fuisse, quod nos ubique passim docui- mus, & adversariis in hoc consenti- mus, sed *Cadmeos* hosce charac- teres, quos totius antiquitatis consensus exinde καδμαῖα γεγματεία dicit, eos- dem cum *Samaritanis* esse ob causas jam prædictas, constanter nego, & hoc pacto ostendo.

In præcedentibus docuimus, *Cad- dum* & *Phœnicem* fratres fuisse *Ægypto* oriundos, qui novas colonias funda- turi, in *Phœniciam*, quæ tunc tempo- ris terra *Aram*, sive *Aramea*, pars ter- ræ *Canaan* dicebatur, à *Phœnico*, po- stea ab *Arameis* in Regem assumpto, *Phœnicie* nomen obtinuit: *Cadmus* ita- que regno fratri relicto unà cum literis & characteribus *Ægyptiacis*, quas ad- didicerat, in *Ioniam Græciae* profectus, dictas literas primus indigenis com- municavit; characteres itaque *Græcos* docuit, non *Samaritanos*, non *Phœni- ces*, sed *Ægyptios*, quos nos *Coptos* vo- camus,

Cap. X. carmus, à *Copto* urbe prima, à qua *Ægyptus* nomen meruit, uti in Prodromo ostendimus. Qualesnam hi characteres fuerint, si quares, dico, *Ægyptios* priscos, uti ex se, & suā naturā ad abstrusiora proni erant, ita quoque ea quæ scribebant, per symbolicas literas denotasse; unde duplex alphabetum in usu habebant; unum mysticum ex animalium ipsis sacrorum motibus, membrorumque agitatione, sagaci industria compositum, quod & hieroglyphicum appellabant; alterum vulgare, quo in rebus publicis utebantur, cujus tamen literæ ab Hieroglyphicis, seu mystici Alphabeti literis non discrepabant, prout lector ex utroque alphabeto in praecedentibus posito videre poterit. Atque hujusmodi literæ fuerunt illæ, quas veteres καδμιαὶ γέγραπται dicebant; quæ uti mysteriis conferta existimabantur, ita quoque *Cadmus* ea, veluti literarum novam, & insolitam formam, dignam judicabat, quæ *Græcis* curiosioribus communicarentur. Neque quisquam sibi persuadeat, uti nonnulli, qui priscæ literaturæ haud periti, ex similitudine literarum, non *Græcos* ab *Ægyptiis*, sed *Ægyptios* à *Græcis* literas primùm accepisse sentiunt; quod uti omnium Veterum consensui contradicit, ita quoque explodendi sunt. Sed hisce propositis, utrum alphabetum *Samaritanum* *Ionico* alphabeto respondeat, videamus.

Josephus Scaliger utrumque in suis animadversionibus in *Eusebium* ponit, arque operosè nimis ostendere conatur, literas *Samaritanas* *Ionias* omnino respondere, quod ut probet, dici vix potest, quām coacte, quām anxiè omnia ex antiquis inscriptionibus, præsertim ex inscriptione in Via Appia repertæ, comprobare nitatur; sed non aliud, nisi aërem verberat: primò enim, uti comparanti literas cum literis patet, nihil quod exactè similitudinem ali-

quam habeat, sed coactis auctoritatibus omnia se probare posse putat. Falsa omnia; cum ex predictis clarè patet, *Samaritanos* characteres, præterquam quod à dextra ad laevam formentur, è contraria parte *Græci*, uti Hebreorum alphabetum, non nisi 22 literis constare, solis consonantibus, sine vocalibus; *Græci* vero 48 characteribus, quibus *Ionicum* alphabetum constat, utuntur, unà cum consonantibus, vocalibus ei insertis: accedit, quod ordiné literarum *Samaritanarum*, ab ordine literarum *Ionicarum*, plurimùm differat: deberet autem concordare, si *Ioniae* literæ à *Samaritanis*, sive *Phœnicis* desumptæ fuissent; putat enim *Phœnicias* literas easdem fuisse cum *Samaritanis*, quod tametsi concedi possit, non exiguum tamen difficultatem patitur placitum *Scaligeri*; cum enim *Phœnix* non *Aramæus*, *Chananæus*, aut *Samaritanus* fuerit, sed *Ægyptius* natione; multò vero similius est, eum nec *Aramæam*, aut *Samaritanam* linguam, multò minus characteres novisse; unde non tam à *Phœnicia*, cui dominabatur, *Phœnicii*, quam à *Cadmo Cadmei*, cum uterque *Ægyptius* fuerit, dicti fuerunt. Verum, ut quæcumque hucusque dicta sunt, luculentius cognoscantur, hīc alphabetum utrumque; *Samaritanum* & *Græcum Ionium*, prout *Scaliger* in suis animadversionibus describit, apponendum censui, quæs & alphabetum *Cadmeum*, id est, *Ægyptio-Coptum* unà exhibemus, ut ex comparatione literarum unius Alphabeti, - cum alterius facta, quænam ad Alphabeti *Ionici* literas maximè concordent, æquus lector cognoscat, & inveniet, non *Samaritanum*, sed *Cadmeum*, sive *Ægyptium*, & ordine, & numero, literarumque similitudine; *Ionio* exactè responderet, exceptis paucis, quæ posteris temporibus alphabeto *Copto* acciderunt.

T A B U L A,

*Qua characterum Samaritanorum cum Ionicis & Copticis
sive Ägyptiis comparatio instituitur.*

Littera Samaritana ex manuscripto.	Littere Jonice	Littera Coptica seu Ägyptiaca.	Littera Se- maritana	Valor Litterarum
N	AAA α	A Alpha	א	A
ג	B β	B B veda	ב	V
ת	Γ ^ γ	Γ Γ Gamma	ג	G
ד	D Δ δ	Δ Δ Dalda	ד	D
ץ	E ε ε	Ε ΣΙ επισημων εργαλην	ץ	E
ח	S F C	Σ Π so	ס	S
ז	Z ?	ζ ζ zyda	ז	Hh
מ	H η	H Hula	מ	I
ו	Θ Θ Ι θ	Θ Ι Thita	ו	T
ם	I i	I I Ita	ו	ch
כ	K κ	K K Kabba	כ	V
ל	Λ Λ λ	Λ λ Lauda	ל	L
מ	Μ Μ μ	Μ el Mi	מ	M
נ	Ν Ν ν	Ν Ν Ni	נ	N
ץ	Ξ Ξ ξ	Ξ exi	ץ	S
ו	O Ω o	O O o	ו	A
פ	Γ Π	Π Π π	פ	Ph
מ	Ξ Δ	P P Ro	מ	Ts
פ	G G ch	C C Sina	פ	Q
ר	R P ε	P P Ro	ר	R
ש	S Σ C σ	ϢϢ Schi	ש	Sch
ת	T τ	T Tau de	ת	Th
	Y V Y	Y		
	Φ ϕ	Φ Φ φ ph		
	Ψ ψ	Ψ ψ ψ		

Atque hoc est comparatio characterum Samaritanorum, quos Scaliger Phoenicos vocat, cum Ionicis veterum Graecorum literis, ex quibus colligit, & demonstrare conatur, Ionicos character-

es eisdem esse cum Phoenicis sive Samaritanis; in quo valde hallucinatur. Quis enim diligentia adhibita comparatione, vel minimum vestigium reperiat characterum Samaritanorum cum Ioni-

Cap. X. Ionicis? Si quis singularum literarum ab eo institutam expositionem penitus examinaverit, is aperte & luculenter inveniet, nihil ad ejus propositum demonstrandum subsistere: neque quoad significationem, neque quoad similitudinem literarum, neque demum quoad modum scribendi *Samaritanis* proprium, uti paulò antè dictum fuit. Verùm ut hæc ad veritatis lineam re-

ducantur, apponam hoc loco inscrip- *Sect. I.*
tionem, quo mirificè triumphat *Scaliger*, quove demonstrare se putat, *Ionicos* characteres, eosdem cum *Samaritanis* seu *Phœnicis* esse. Inscriptio *Ionicarum* literarum, quas *Herodotus* similes esse dixit *Phœnicis*, lapidi incisa, ex via Appia in hortos Farnesianos translata fuit; ubi etiamnum spectatur, atque hæc est:

*Exemplum inscriptionis Ionicarum literarum à priscis
Græcis lapidi incisæ.*

ODENI. ΘΕΜΙΤΟΝ. ΜΕΤΑΚΙΝΕΣΑΙ. ΕΚ. ΤΟ. ΤΡΙΟΝΙΟ. ΗΟ. ΕΣΤΙΝ. ΕΠΙ. ΤΟ. ΤΡΙΤΟ. ΕΝ. ΤΕΙ. ΗΟΔΟΙ. ΤΕΙ. ΑΠΠΙΑΙ. ΕΝ. ΤΟΙ. ΗΕΡΟΔΟ. ΑΡΡΟΙ. ΟΡΑΡ. ΛΟΙΟΝ. ΤΟΙ. ΚΙΝΕΣΑΝΤΙ. ΜΑΡΤΥΣ ΔΑΙΜΟΝ ΕΝΗΟΔΙΑ; ΚΑΙ. ΗΟΙ. ΚΙΟΝΕΣ. ΔΕΜΕΤΡΟC. ΚΑΙ. ΚΟΠΕC. ΑΝΑΘΕΜΑ. ΚΑΙ. ΧΘΩΝΙΟΝ. ΘΕΟΝ. ΚΑΙ.

Id est, *Nemini liceat movere* (transferre) *ex hoc trivio*, *quod est juxta tertium*, scilicet lapidem, *in Via Appia, in agro Herodi*; melius tamen erit, *melius est ei qui moverit, est enim sub protectione dæmonis Viarum*. *Et canes Cereris, & puellæ anathema, & deorum terrestrium.*

Jam videamus, an hisce literis priscorum *Ionum*, literæ *Samaritanæ*, sive *Phœniciae* respondeant:

תְּבָאֵל תְּבָאֵל בְּרָאַתְּ בְּרָאַתְּ מִלְּאֹו
אַתְּ בְּרָאַתְּ מִלְּאֹו תְּבָאֵל תְּבָאֵל

Ecce hanc inscriptionem *Phœnicis*, seu *Samaritanis* characteribus exaratum, inscriptioni *Ionicis* literis descriptam supponimus, ut lector ex comparatione unius cum altero, colligat, quām falsum sit, quod *Scaliger* tam audacter de identitate *Ionicarum* literarum cum *Phœnicis* asseruit. Cui enim sufficiet animus, ad legenda ea, quæ toto, ut ajunt, cœlo dissont?

Primò enim scribendi modus *Samaritanis* usitatus est à dextra ad sinistram, *Hebræorum* more; contra characteres *Ionici*, à lœva ad dextram.

Secundò, *Ionum* alphabetum vocalibus constat & consonantibus; *Samaritanum* solis, sine vocalibus, conso-

nantibus, uti *Hebræorum*, *Syrorumque* alphabetum monstrat, componitur.

Tertiò, uti dicta alphabeta in omnibus essentialibus discrepant, ita nulla quoque literarum utriusque ad invicem collatarum similitudo assignari potest; quod tamen, ut probaret *Scaliger*, alphabetum *Samaritanum*, sive *Phœnicium* *Ionico* junxit, ut similitudinem characterum evolveret, quam in sequentibus ex variis veterum inscriptiōibus, vano labore, & oppidò coactâ similitudine demonstrat. Quid itaque nos de hac controversia sentiamus, partim in præcedentibus diximus, & hoc etiam loco paulò fusiūs dilucidiusque exposituri sumus.

Nota

Cap. X. Nota itaque lector, quando characteres seu literæ *Ionicæ*, καδμαῖα γεγιμματα vocantur, ab auctōribus, illa *Phœnicia*, seu *Samaritana* dici minimè posse, ut ex paulò antē dictis luculentē patet, sed *Cadmææ* literæ propriè vocantur eæ, quas *Ægyptias*, sive *Coptas* vocamus, quas *Cadmus & Phœnix* fratres, *Ægyptii*, novas colonias fundati, secum ex *Ægypto* in *Phœniciam* attulerant, ubi & *Phœnici* relicta colonia apud *Syros*, seu *Aramæos* fundandæ regioni primum nomen dedit *Phœniciae*; *Cadmus* verò ad *Ionas* progressus, ibidem primum mysticum *Ægyptiorum* alphabetum, quod unā cum scribendi modo à juventute in *Ægypto* didicerat, tradidit. Atque hæc sunt propriè καδμαῖα illa γεγιμματα, quæ per abusum, à fratre *Cadmi*, *Phœnice*, posteri *Phœnicia* dixerunt. Sed hæc melius intelligi non poterunt, quām comparando singulas literas *Ionum* cum *Coptis*, sive *Cadmus* in præcedenti tabula positis, & invenies, ovum ovo non tam esse simile, quām *Ionicas Coptis*, singulatim inter se collatas. Si verò quis dixerit, *Ægyptios* à *Græcis*, non *Græcos* ab *Ægyptiis* accepisse literas, is sibi consequenter contradicit; cùm jam in præcedentibus ex omni antiquitate ostenderimus, *Cadmus* *Ægyptium* *Ægyptias* literas *Ionibus* primum multis ante *Ilium* æstatibus attulisse, & mysticum *Ægyptiorum* alphabetum sat superque demonstrat, quod non nisi ex sacrorum animalium motibus & gestibus desumptum, atque vel ante ipsum *Moysen* in usu fuisse, variis in *Oedipo* locis exposuimus. Restat altera difficultas hoc loco enodanda, quæ est de *Phœniciorum* colonia in *Africam*, & *Carthaginem* traducta, ubi *Phœnicia* linguâ locutos fuisse, ex *Plauto*, *Plinio*, Divo *Augustino*, suprà citatis constat, nec non ex inscriptiōibus ad *Gaditanum* littus repertis.

Dico itaque, coloniam *Phœnicum* in *Africam*, & *Carthaginem* traductam nos

negare non posse, quamvis de literis, à *Secl. I.* *Phœnicibus* acceptis, nulla prorsus apud veteres fiat mentio. Id itaque intelligendum existimem de lingua *Phœnicia*, non de literis; cùm enim lingua communis tempore *Phœnicis Aramæa*, linguae *Hebraicæ* dialectus fuerit, uti *Syriaca*, *Canaæa*, & *Samaritana*, toti passim terræ *Canaan*, seu *Palæstinæ* usualis; certè colonia *Phœnicum* in *Africam* translatæ, aliâ linguâ uti non poterant, quām eā, quam ab ineunte pueritiae ætate dicerant. Quemadmodum itaque *Cadmus Ionicos* characteres tantummodo, non verò linguam, quam *Pelasgi*, progenies *Phaleg* in *Græciam* 300 ferè annis post diluvium, introduxerant, ita *Phœnices Afris* non literas, sed linguam solummodo communicarunt; unde & à *Phœnicibus Pæni*, & *Puni*, sicuti & lingua *Penicia* & *Punica* corruptis vocibus postea appellati sunt. Extant apud *Plautum* nonnulla hujus linguae vestigia, quæ ad sententiæ meæ confirmationem hīc adducta, exponenda censui. Sic autem loquitur *Plautus*. Introducit *Pænum* loquentem.

Ny Thalonim valon uth si corathifima
confit

Chim Jach chunith mumis thyalmylebari imischi

Lipho canethyth bymichy ad udin *Bynuthi*
Byrnarob Syllo homolinin uby myfistoho
Bythlim mothyn noctothy nelechanti da-
mascon

Iffidele brimtyfel yth chilis chon, tem, liph
Utbynim Isdibur thinno cuthnu Agora-
docles

Uhe manet ihy chyrs lycoeh sith nafo
Binni id chil Jubili gubilim lasibit thim
Bodoalit herain niu nus tim moneoth lu-
sim

Ex anolim volanus.

Quorum interpretationem aliarumque inscriptionum curiosus lector quam amplissimè descriptam reperiet in *Atlante polyglosso*, syntagmate de Lingua *Phœnicum* seu *Punica*.

S E C T I O I I .

De linguis primigeniis, quas matres vocant, queque post
confusionem Babylonica etiamnum superstites
in usu sunt.

P R A E F A T I O .

Constitutum est nobis in hoc tertio libro tantummodo de primigeniis linguis quas doctrinales vocant, agere, & de earum videlicet origine, antiquitate, propagatione, & corruptione, per quasdam scitu necessarias annotationes veluti prodromo quodam rerum in Atlante secuturo exponendarum praeludere: Itaque lectorem hic primo notare velim, tria potissimum linguarum genera à tanta linguarum confusione, & corruptione, utique divino quodam nutu, immunia restitisse, quæ & ea de causa quoque in sacrosanctæ crucis trophæo Σεανθρωπος Christus mundi dominus & redemptor, titulo imposito consecrata fidelibus commendavit; fueruntque Hebræa, seu vernacula Christi Syriaca, Græca, Latina, una cum earundem filiabus, ut videlicet per basce magnalia Dei, & sacrosancti euangelii veritas, universo mundo patesceret, & sacrosanctæ missæ sacrificium ubique iis veluti privilegio singulari honoratis legeretur. Vocantur præterea doctrinales ob idiomatis distinctionem, eò quod tum in sacris, & profanis conscribendis, à doctoribus tantum ubique locorum usurpentur. Quamvis vero linguae Hebrææ in catholica ecclesia nullus in sacris sit usus; in filiabus tamen, Chaldaica, Syriaca, Æthiopica, & Arabica pro ritu, & consuetudine dictarum gentium, earum usus in sacris permittitur, uti Romæ, ubi Maronitæ Syriaca, & Arabica, Chaldæi suâ, Abyssini Æthiopica, solennioribus festis, juxta ritus suos, in hunc usque diem peragunt. Sed jam ad particularia dictarum linguarum exponenda, calamum convertamus.

C A P U T I .

De lingua Hebræa linguarum omnium prima.

Hebræam linguam primigeniam, ex ipsis primævis nominibus, à DEO in & à DEO Opt. Max. protoplastis insitam, ac proinde mundo coævam, nec non divino eloquio exornatam, jure uti dixi primigeniam esse, omnium SS. interpretum doctorumque communis sententia est; & vel facra sua Genesi expositis, quam luculentissimè pater; ut proinde nimium audax, ne dicam temerarius censeri debat, qui contrarium sentiat. Verum cùm hæc in præcedenti capite de primatu linguarum fusè tradiderimus, eò

Cap. I. lectorem relegamus. Quod verò *Goropius pius Becanus Belgicam* linguam primam omnium linguarum dicat fuisse, is illud non tam verè sensisse, quām lerido quodam ingenii lusu afferuisse, existimandus est; cùm idem & majori jure de *Germanico* idiomate, cuius *Belgica* filia quædam est, dici possit, cùm vix ulla monosyllaba vox appellativa in *Germanica* occurrat, quæ non ad aliqua monosyllaba *Hebraica* reduci possit, quod & in aliis linguis experientia nos docet. Prima igitur omnium lingua est *Hebraica*; quæ lingua sancta dicitur, quia hāc DEUS mundi opifex primus omnium *Adamum & Ewam* appropriatis nominibus allocutus est, cui eādem Protoplatus & *Eva*, DEO interroganti de lapsu respondere.

Hæc est prima lingua, quâ primi patriarchæ ab *Adamo* ad *Noënum*, continua successione usi sunt, uti ex nominibus, *Adam, Eva, Cain, Seth, Enos, Cai-nan, Melael, Jared, Enoch, Mathusalem, Lamech, Noë*, quæ omnia purè *Hebraïca* nomina sunt, patet. Hāc post diluvium *Noë*, & tres filii, *Sem, Cham, Japheth*, in ea ante & post diluvium exer-

citati usque ad divisionem linguarum *Sect. II.*

276 annis unà cum universa generis humani congregata multitudine usi sunt; juxta sacræ *Genesist cap. I.* effatum; *Erat enim tunc terra labii unius, eorumque sermonum &c.* Duravit itaque lingua sancta ab orbis origine, usque ad divisionem linguarum, annis 1932. Postea vero ex illa à DEO justis de causis immissa confusione, illa pariter in varia, & differentia idiomata distracta, maximam confusionem passa fuit, integrâ tamen in domo *Heber* usque ad *Abraham, Moysen, Judices &c.* in synago-ga magna Rabbinorum usque ad *Christum*, & ultra adhuc existente, ad nos tandem pervenit mysteriis confertissima, de quibus vide, si placet, *Hebræorum Cabalam*, quam in II Tomo *Oedi-pi Agyptiaci* quām fusissimè descripsi; de quo, uti supra dixi, nulli dubium esse debet, nisi ei forsan, qui ex U-topia quandam linguam delatam, tunc temporis viguisse, sibi imprudentius, ne dicam stolidius persuaserit. Sed jam qua ratione, quave occasione illa in alia idiomata declinarit, videamus.

C A P U T II.

De lingua Chaldaica, una ex primogeniis linguis.

Cap. II. **B**abylonia portio *Aſſyriæ*, ad *Tigris* & *Euphratis* confluxum, uti superiori libro dictum fuit, naturalem in terra situm habet, primorūm post diluvium hominum, atque adeò totius humani generis colonia fuit, ibidem unà congregata, labii unius, ejusdemque linguae, videlicet ex omnibus linguis primogenita; quæ tamen post confusionem ex simplici *Hebræa*, successu temporis in quintuplicem dialectum, *Chaldaicam, Syriacam, Samaritanam, Arabicam, Aethiopicam* degeneravit. Et *Nembrodi* quidem soboles in *Babyloniam*, & *Aſſyriam* diffusa, pri-

Lingua Chaldaica in 5 principales rati-mos divisæ.

mam subiit *Hebrææ* linguæ corruptionem, uti supra de *Nino & Aſſur* ostendimus, & nomina Regum tum *Aſſyriorum*, quorum sedes in *Ninive*, tum Regum *Chaldaeorum*, quorum sedes in *Babylonia*, sat demonstrant. Certum itaque est, *Chaldaicam* sive *Babyloniam* linguam unà cum *Aſſyriorum* monarchia semper, & assidua artium, scientiarumque cultura, legumque ac jurium, sine quibus nullum imperium consistere potest, promulgatione excultam longè lateque sua pomœria protulisse; sic enim naturâ comparatum est, ut is, uti & supra docui-

Cap. II. docuimus, penes quem est summa imperii orbis terrarum administratio, cum legibus quoque & edictis suam linguam populis sibi subditis tribuat, aut saltem, si non continuò in omnibus provinciis, quibus princeps imperat, ipsius idioma ceu vernaculum omnium ore versari jubeat, & sensim tamen eò irrepsit, ut radicem suam quam latissimè diffuderit, uti ex *Alexandri Macedonis actis*, *Romanorumque Cæsarum historia* luculentissimè patet. Tametsi verò hodiè tanta librorum copia in chaldaismo non extet, quanta in hellenismo, latinoque sermone, credibile tamen est, primæ monarchiæ tam latè patentis idioma, non minori, quam alia duo, splendoris, elegantiarum, nominum verborumque opulentia instructum fuisse; sed quod summopere deplorandum est, injuriæ temporum, maximam veterum monumentorum partem antiquissimæ linguarum, *Chaldaica* thesauros, summo Reipublicæ literariae damno periisse. Quis enim dubitaret, quin *Medi*, & *Perse*, qui clavem imperii, quam ab *Affyriis*, ut in præcedenti libro dictum fuit, vi & armis occupaverant, alternis tenuerunt, eorum quoque libros ex archiviis publicis expilaverint? certè *Alexandrum Affyriorum*, *Medo-Persarumque* literaria monumenta, ad bibliothecam Alexandrinam postea incendio destruetam, augendam sustulisse, *Franciscus Picus Mirandulanus* quam distinetissimè in suo de doctrinæ veritate libro refert. Addit *Aristotelem*

Aristoteles multa ex Chaldaicis monumentis accepit. *Alexandri* magistrum in comparata bibliotheca, suppressis auctorum nominibus, quasi mercem interpolatam in proprios usus convertisse, quin vel

ipse *Clearchus* Aristotelicæ disciplinæ *Sect. II.* haud ignobilis alumnus, in libro *de somnis* id claris verbis ostendit; cùm enim Aristoteles disceptaret cum Hyperochide *Judæo*, qui ab altioribus Asiae locis ad maritimæ civitates descendens, philosophiæ amore ad Aristotelem venit, ipse metu teri non sit verecundatus, plura se ab eo acceptasse, quam is à se acceperit: ita Clearchus. Quin vel ipse *Plato* magnificat *Chaldaeorum* monumenta in suo *Alcibiade*, ac maximopere commendat magiam *Zoroastris*, quam nil aliud esse tradit, nisi divini cultus scientiam, quam & *Persarum* Reges erudiebantur ut ad Reipublicæ mundanæ exemplar, suam ipsi Republicam ritè administrare discerent; succentoresque astrologiæ facit: verùm cùm hæc tum supera, tum in *II. Tomo Oedipi* fusius descripsérimus, eò lectorem ablegamus; ubi & de *Sanchathoniate*, & *Berofo*, pri scis *Chaldaeorum* sacerdotibus, aliisque plura ex *Josepho*, *Augustino*, *Ptolemæo*, *Laetantio*, *Justino*, *Ammonio* traduntur. Quidquid igitur hodie ex lingua *Chaldaica* restat, id totum partim ex prophetia *Danielis* extractum fuit, partim ex *Thargumim Babylonico* & *Hierosolymitano*, quorum auctores fuerunt *R. Onkelos*, & *Jonathas Ben Uziel*, qui paraphrastica expositio ne Biblia in linguam *Chaldaicam* trans stulerunt.

Chaldaicam itaque linguam, secundam post *Hebræam* statuimus, im mediatè post confusionem ex *Hebræa* corruptam, ut jam sæpius inculcavimus. Tertiam ex *Hebraica* filiam constituimus *Chanaeam*, sive *Samariticam*, quam alii *Phœniciam* dicunt.

Chaldaicam secunda statuitur post Hebræam.

C A P U T III.

De lingua Samaritana seu Phoenicia.

Differen-
tia inter
Hebræos
& Samari-
tanos.

Samaria Ptolemæo, tractus *Judææ*, &

In eo ejusdem nominis urbs, civili-
bus tumultibus vastata, ab *Hero-*
de restaurata, tandem *Sebaste* dicta fuit.
De *Samaritanorum* studio, moribus, in-
genio, *S. Epiphanius* in *Panario* sic scri-
bit: *Samaritæ* sive *Samaritani* à *Judæis*
erant separati, non templum, non sacrifi-
cia aut ceremonias cum illis habebant com-
munia; quinque tantum libros Moysis le-
gebant; prophetas, ac cætera *sacræ scriptu-*
ræ volumina rejiciebant, mortuorum resur-
rectionem unâ cum *Spiritu sancto* negabant.

Secta He-
bræorum
triplex.

Erat autem *Judæorum* gens in tres sectas
divisa; primæ sectæ affæclæ *Esseni* dice-
bantur; secundæ *Sebuæi* qui cum *Essenis*
in omnibus concordabant, præterquam quod
tempora solennium festivitatum mutarent;
tertiæ sectæ *Gortheni*, pedisse qui appella-
bantur à *Sebusæis* in temporum digestio-
ne discrepantes; ex quibus postea orta est
quarta secta, quæ fautores *Dosithei* dice-
bantur à reliquis sectis prorsus dissentien-
tes: nam resurrectionem mortuorum profi-
tebantur; ab animatis abstinebant. Sab-

Supersti-
tio in obser-
vando die
sabbathi.

bathum adeò superstitione servabant,
ut quo in loco & statu reperiebantur,
immobiles permanerent, donec diei
majestas transisset; uti dicit *Origenes*
l. 4. *ῳδὶ δέχων*, *Samaritas* verò cum
Judæis odio incredibili dissedisse, præ-
ter eum locum à *S. Joanne* in *Euangelio*
de muliere *Samaritana* cum *Christo*
colloquente, allegatum, omnes *He-
bræorum*, *Rabbinorumque* libri testan-
tur. Dissidium originem inde habuit,
quod templum, à *Samaritanis* in mon-
te *Garizim* in despectum templi Hiero-
solymitani ædificatum, *Judei* ab *Alexandro Magno Macedone*, obtenta fa-
cultate destruxissent, vel ex eo capite,
quod sacra profanis miscentes, juxta
gentilium morem, *Venerem* sub colum-

bæ forma adorarent. Vide, quæ de
hisce pluribus in I Tomo *Oedipi*, de *Diis*
Samaritanorum transfigimus.

Quibus autem literis scriberent, aut *Lingua*
linguam profiterentur, *Divus Hiero-*
Elæres Sa-
nymus in præfatione ad libros *Regum*
maritano-
paucis definit; *viginti & duas literas*,
ait, *esse apud Hebræos*, *Syrorum quo-*
que lingua testatur, quæ *Hebrææ* linguae
magna ex parte confinis est; nam & i-
psi viginti duo elementa habent, eo-
dem ferè sono, sed diversis charac-
teribus; *Samaritani* verò pentateuchum
Moysis totidem literis scriptitant, figu-
ris tantum & apicibus discrepantibus,
certumque est *Esdram* post captam
Hierosolymam & instaurationem sub
Zorobabele, alias literas reperisse, qui-
bus & nunc utimur, cum ad illud usque
tempus iidem *Samaritanorum Hebræo-*
rumque characteres remanserint. Ve-
rū de hisce vide fusiùs tractatum in
II. Tomo *Atlantis polyglossi*, & in præce-
dentibus, ubi de lingua *Samaritana* am-
plius egimus.

Dixi suprà, linguam *Samaritanam* *Etymon*
esse eandem cum *Chanaea*, propagata *literarum*
à *Canaan*; unde regio *Canaan* nomen
habet, in undecim filios divisa, inter
quos & *Samaræus* nominatur, *Samariae* *Samaræus*
fundator; constat enim *Chanaan Chami* *Samaræe*
filium, statim post confusionem eam
partem occupasse cum undecim filiis,
quæ à nomine suo innumeris fere locis
sacræ scripturæ, terra *Canaan*, & à po-
steris *Palæstina*, sive terra sancta dicta
fuit; fueruntque post divisionem pri-
mi hujus partis orbis incolæ, siquidem
& inde patet, quod *Abraham* 50. post *Fundato-*
divisionem gentium annis, ex *Chaldæa* *res urbium*
Canaan, in terram *Canaan* profectus dicatur.
Quemadmodum igitur illi undecim
filii *Canaan*, quisque sibi locum ad in-
habi-

Cap. III. habitandum elegit, ita quoque urbis extructis, quisque nomina ipsis imposuit: *Sidon* urbs à *Sidone* primo genito *Chanaan* extructa nomen dedit populis *Sidonis*; *Hethæi* urbem *Hebron*; *Febusæi*, *Febus*, quæ postea *Jerusalem* dicta fuit; *Amorrhæi* urbem *Cadesbarne* ad *Libanum*, & plures alias in terra *Chanaan*; *Hevæi* montem *Hermon* in *Mespha*; *Aracæi* urbem *Arcas*, postea *Tripolim* dictam ad radices montis *Li-*

bani, & sic de cæteris; *Samaræus* verò *Sect. II.* nomen dedit *Samariæ* in tribu *Benjamin*, à quibus lingua, quam *Samaritanam* dicimus, nomen assumpsit; quamvis verò una & eadem lingua fuerit *Chanaæa* & *Chaldaïca*, hæc tamen tanquam in medio terræ *Canaan* sita, peculiare posteris temporibus dedit nomen linguae *Samarææ*, occasione dissidii orti inter *Judeos*, & *Samaritanos*, de quo paulò ante.

C A P U T IV.

De lingua Syriaca.

Tanta est *Geographorum de Syria*, ejusque lingua concertatio, ut cui subscrivas vix comperias. Sunt qui universam *Syriam* cum *Affyria*, *Babylonia*, & universa terra *Chanaan* confundunt. Sunt qui cum *Phœnicia* ipsam eandem esse putent. Non defunt qui *Syriam* in *Asiam* minorem extendunt, quorum quidem sententiam referre supervacaneum esse ratus sum, cum illud nihil aliud esset, quam ingenia incredibilibus errorum nebulis offundere; relictis itaque aliorum sententiis, nos strictè *Syriam* hoc pacto una cum *Syriaca* lingua propriè dicta, describimus.

Syria propriè dicta, quæ & in sacris literis סְרִיָּה Aram, ab *Aram* filio *Sem*, primo ejus possessore, à quo & lingua *Aramæa* dicta fuit, & quamvis illa à *Chaldaïca*, *Chanaæa* & *Samaritana*, nisi characteribus, vix in alio differat; ex invasione tamen regni *Græcorum*, sub *Alexandro Macedone*, nonnullam corruptionem passa fuit, uti ex nominibus *Græcis*, quæ in linguam *Syriacam* irrepserunt, sat su-

perque patet: cæterū eadem prorsus est cum *Aramæa*, *Chaldaïca*, *Chanaæa*, *Phœnicia*, ut suo loco dicetur.

Characteribus differt ab *Hebræis*, uti Lingua Syriaca inferius patebit, ex quorum tamen forma facile colligimus, *Syros* ex *Hebræis* characteribus originem sumpsisse. *Aramæa* dicitur, eo quod in sacris literis *Syria* passim אַרְם Aram dicitur, ab *Aram* filio *Sem*, uti dixi, qui primus ejus possessor fuit, sic dicta. Differt igitur lingua *Syriaca* à *Chaldaïca*, *Samaritana*, sive *Chanaæa*, tum dialeto, tum literis, haud secus ac lingua *Tusca* in *Italia*, à *Romana*, *Neapolitana*, *Mediolanensi*, *Sicula*; quæ tametsi quoad dialectum differant, Itali tamen omnes & se intelligunt, & exercent commercia, & sibi ipsis multa negotia communicant, quamvis una sit purior inter illas, quam curiæ utuntur, sicuti *Hebræa* inter primævos mortales. Fuit autem lingua *Syriaca* vernacula Christi Salvatoris nostri, uti ex variis S. Euangelii nominibus patet.

CAPUT V.

De Lingua Arabica.

Non minor Geographorum de *Arabiae* situ, controversia est, ut proinde pigeat me, inutili labore, hoc loco recitare insuperabilem nominum, quibus eam appellare solent, confusionem; nos communi sententiæ insistentes, triplicem facimus *Arabiam*; *Desertam*, *Petræam*, & *Felicem*: prima *Palestine* confinis est; secunda monti *Sinai* adjacet: tercìa, littus *maris Erythræi*, quod *Hebræi*, *جَمِيعاً* *سَاحِل*, ab arundinum, quibus squalat, copiâ, dicunt. *Turcae* id *كَرْمُونَةً* *بَحْرَهُ* *بَحْرَ الصَّفَرِ*, mare clausum vocant, eò quod ad fretum *Aden*, quasi occlusum videatur. In sacris litteris *Amalekitica* dicitur, à primis *Amalekitarum* habitatoribus; plerique sacra rum literarum interpretes eam quoque *Ismaëliticam* appellant, eò quod ejus primus possessor fuerit *Ismaël*, filius *Abrahæ* ex serva ejus *Agar* genitus; unde & lingua *Arabica* in hunc usque diem, apud Orientales scriptores lingua *Ismaëlitica*, & *Hagarena* dicitur. Sed hisce paucis præmissis, jam ad linguam ejus enodandam procedamus.

Arabica lingua, uti est filia spuria *Hebrææ*, ita quoque semper linguæ *Chaldaicæ* coæva fuit, quemadmodum scitè docet D. Hieronymus in præfatione ad lib. Job. *Habitasse*, inquit, Job in Hus in finibus Idumææ, & *Arabiae* fertur, eratque ei antè nomen *Johab*; & accepit uxorem *Arabissam*, quæ genuit ei filium, quem vocavit *Ennon*; erat autem ipse filius quidem *Zaro*, de *Esaui* filii, filius; de matre vero *Bosra*, ita ut sit quintus ab Abraham. Et hi sunt Reges, qui regnaverint in Edom, in qua & ipse regnavit. Hæc autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso *Hebraico*, *Arabicoque sermone*, & interdum

Job in
Arabia
natus.

Syro, *nunc verba*, *nunc sensus*, *nunc simul utrumque refert*. Ita D. Hieron. Adeò tamen post execrandi *Mahumedis*, impostoris nequissimi datam legem in *Alcorano* præscriptam, culta fuit, ut nulla lingua nec hodiè, nec usquam olim in tot Orbis partibus, illa usum majorem invenerit: irrupit illa in *Africam* universam, præter *Nubianam*, *Abassinam* sive *Æthiopiam*; habet illa *Asiam* totam à nostris littoribus in ultimos usque Orientis terminos diffusa; intravit illa *Archipelagum*, & vel ipsas *insulas Moluccas*, quas *Philippinas* vocant, inter quas *Celebes* insula prægrandis *Mahomedanorum* Regis subest imperio. In *Europa* tenet *Greciam*, *Macedoniam*, *Thraciam*, *Daciam*, partem *Hungariæ*, *Serviam* & *Bosnam*, omnesque hodiè ab *Adriatico* sinu, usque ad *Pontum Euxinum*, interjacentes regiones. Hujus beneficio solius quispiam ex *Europa*, per *Tartariæ*, *Asie* utriusque, *Indiaeque* regiones sine interprete in *Chinam* usque iter suscipere potest. Cum enim omnem Orientem Reges, & Imperatores *Perſiæ*, *Syriæ*, *Arabiæ*, *Africæ*, partemque *Europæ*, suo subjecissent imperio, ejusdemque semper religionis, videlicet *Mahomedanæ* sequaces fuerint, cuius leges & statuta cum non nisi *Alcoranus*, quem & *Alphurcan Perſiæ* vocant, contineret; omnes ejus interpretes, *Arabicam* linguam puram, & elegantem, quæ scriptus fuit ab impostore *Mahumede*, calluisse, & etiamnum præter linguam vulgarem, caldere necesse sit, ut proinde saepè miratus sim, cur DEUS OPT. MAX. doctrinam tam impiam, & prorsus *ἀλογον* in tantum incrementum excrescere permiserit. Verùm qui novit abscondita DEI judicia, circa multa alia,

quæ

Cap. V. quæ sacræ historiæ nos dōcent, is mirari cessabit. *Arabica* itaque lingua ita posterioribus seculis floruit, ut semper *Arabes* habuerint scriptores eminentissimos in omni pœne scientiarum genere; quorum monumenta si hoc loco recensere vellem, id esset, librum libro jungere.

Scriptores Arabes celeberrimi. Quis enim nescit celeberrimos scriptores, *Aben Sina* medicorum principem, *Abenras*, vulgo *Averroem* Aristotelicorum operum subtilissimum interpretem, *Abenragel*, *Aben Mazar*, *Al-*

pharabium, *Gebrum chimicorum cory-* Sect. II. *phæum*, & innumeros alios, quos alibi citavimus; & quamvis lingua *Arabica* sit *Hebrææ* quoad inflexiones nominum, & conjugationes verborum, non minusque etymologiam, vicina, habet tamen alia quamplurima nomina, quæ *Chaldaicam* & *Syriacam* sapiunt; adeoque verborum nominumque opulentia fœcunda est, ut linguæ *Græcæ* non cedat, sive elegantiam, sive copiam species. Qualis autem fuerit *Phœnicia* lingua, jam supra expositum fuit.

C A P U T VI.

De Lingua Æthiopica.

Cap. VI. *Æthiopia* propriè illa regio *Africæ* est intima, totius *Africæ* meditullium, quam & *Abafiam* vocant geographi, sub dominio Magni *Negusch*, sive Imperatoris *Abyssinorum*; terminaturque *Montibus Lunæ* à Meridie; à Septentrione *insula Meroe*; ab Oriente *Mari Erythræo*; ab Occidente, *Congo* & *Angola*; *Nilo*, cuius fons in monte *Bedui* visitur, qui & ex radice ejus ingentem aquarum mollem, per flumen sat amplum in *Bedlacum*, quem aliqui perperam *Zaire* dicunt, evomit; & hinc in varias partes divisus, tria maxima flumina generat, quorum prior est *Nilus*, qui ingentibus terrarum ambagibus, tandem ingenti aliorum fluminum augmento ditatus, per *Catadupa* in *Ægyptum* præcipitatur: alter est *Niger*, qui maximam Occidentalis *Æthiopæ* partem irrigans, tandem in subterraneos meatus devolutus, deinde post triduani itineris spatium eluctatus, & pristinæ libertati restitutus, in Oceanum occidentalem devolvitur. Tertius fluvius est *Zaire*, qui meridianæ *Africæ* occiduam regionem, per vastam solitudinem in *Angola*, oceano illabitur. De quo vide chartam hic appositam. In

hujus meditullio mons est, *Amara* nomine, in quo Imperator cum aula sua commoratur, viginti septem regnum dominus; qui tametsi religione semper Christianus extiterit, à pestifera tamen *Dioscori* doctrinâ corruptus, in sua pertinacia perstigit, & pro Imperatorum ingenio, jam Ecclesiæ Catholicæ Romanæ unitus, modò ad vomitum reversus, fidem unicè salutiferam suscepit, & rejecit. Sed hæc pauca de *Æthiopæ* situ sufficiant; qui plura nosse cupit, de hisce consulat *Tomum I Oedipi nostri Ægyptiaci*, ubi de origine *Nili* fusè egimus, & quomodo in ipsius Imperatoris *Zelachristi* præfentia anno 1615, unà cum nostris Patribus, fons *Nili* verus, & hucusque incognitus, detectus fuit.

Ad antiquitatem *Æthiopæ*, & primos ejus colonos quod attinet, dico *Chami* filium *Chus* primum hujus regionis possessorem fuisse, idque vel ex ipsis sacris literis patet, ubi terra *Chus* passim *Æthiopia* dicitur, & terra *Cusum*, terra *Æthiopum* dicitur; nam quod in *Arca Noë* fusius ostendimus, id in hoc præsenti volumine degenerem *Chami* progeniem post divisionem gentium universam *Africam*, suo imperio sibi sub-

*Antiquitas
Æthiopæ.*

Cap. VI. subjecisse clare sed paucis demonstrabimus; ita ut *Misraim*, *Egyptum*; *Chus* *Æthiopiam* mediterraneam; *Pbut* verò totum illum *Africæ* tractum, ab *Ægypto* ad *Gaditanas* fauces mari mediterraneo adjacentem occupaverit; & confirmatur ex historia *Æthiopum Abyssinorum*, quæ refert, sex Reges post *Chus*, regni successores, *Æthiopæ* præfuisse, & septimum sedem suam in civitate *Caxumo* constituisse, quos referre ob chronologię incertitudinem, & confusam historię relationem potius silentio supp̄imendum censui, quā tempus in monstruosis nominibus terrere. Certitudinem, quam habere possumus ex archivio *Abyssinorum*, hæc est: quod *Makeda*, vel ut alii volunt, *Nicaula Regina Æthiopæ*, quam & lib. IV Regum *Sabam* vocat, ad sapientiam *Salomonis* tentandam magno cum comitatu pervenerit *Hierosolymam*; atque ex diurna cum Rege consuetudine suscepit filium, quem *Melich* appellavit; alii *David* nominatum volunt: hic primus in meliorem politici status formam 29 annorum, quibus vixit, spacio, reduxit; post hunc secuti sunt alii 22 Reges, usque ad *Christum*. Referuntur præfuisse regno *Æthiopæ* tunc temporis Reginam *Juditham* nomine, eandemque esse, quæ per eunuchum *Candacis* Reginæ *Hierosolymâ* in *Æthiopiam* reducem, & à sancto *Philippo* discipulo *Christi* in via, uti est *Actorum* VII. baptizatum, postea conversa, nec non ardentissimo zelo gloriæ *Christi* accensa primò legem *Christi Salvatoris*, magnificen-
tissimâ ecclesiâ in ejus honorem S. *Mariæ* in *Sion* extructâ, propagaverit; cui postea S. *Matthæus* apostolus succedens universum regnum euangelica prædicatione, & sanguinis effusione *Christo* subjugaverit, qui cum euangelium suâ *Hebraicâ* linguâ conscripsit; *Æthiopes* id postea magno semper in honore, & veneratione conservârint,

Regina Nicaula eadem cum Saba.

Juditha Regina Æthiopæ, quam Candacis dicunt.

usque ad salutis nostræ ortum, quorum *Sect. II.* nomina, & annos regiminis qui volet, consulat *Marinum Romanum in descriptione Æthiopie*. Cæterū præ omnibus, qui *Æthiopæ* sive *Abyssinorum* historiam descripsérunt, auctoribus, merito suo palmam præfert sapientissimus *Patriarcha Æthiopæ* è *Societate Historia Alphonsi Nunnez. è Soc. Jesu Patriarchæ Æthiopie.*

Hisce itaque præmissis, jam ad rationem linguæ *Æthiopicæ* expondam progrediamur: de qua quid ipse met in eorundem codicum *Abyssinorum* evolutione observârim, candidè lectori proponam. Dico itaque *Æthiopicam* linguam, totam ex *Chaldaica*, aut *Hebræa* lingua, aut *Syra*, nec non *Arabica*, ob *Arabum Erythræi maris* incolarum confinitatem, compositam esse: ita ut, qui hasce linguas probè calluerit, non adeò magno labore *Æthiopicæ* linguæ notitiam acquirere possit: alphabetum tantummodo toto, ut ajunt, cœlo, à characteribus *Hebreis*, *Chaldaicis*, *Syriacis* & *Arabicis* differt: cæterū inflexio nominum verborumque conjugationes eadem ferè sunt, ut in *Atlante Polyglosso* suo loco dicetur. Quomodo verò *Hebræa*, *Chaldaica*, aut *Syriaca* lingua in *Æthiopiam* in principio divisionis gentium pervenerit, endandum restat. Certum est itaque, *Chami* progeniem, aliam post confusione linguam, plurimum ab *Hebræa* & *Chaldaica* differentem, in *Ægyptum*, & reliquam *Africam* contulisse, cum *Hebræa* sola in domo *Heber* permanserit. Qui nodus ut solvatur, sciendum est, plurimos ex progenie *Sem* & *Japheth* posteris temporibus Chamææ progeniei commixtos fuisse,

pro-

Cap. VI. prout ingeniorum similitudo, & affectiones mortalium secum ferre solent, qui *Hebræa*, & *Chaldaica* linguâ instruti, postea potiti rerum in *Æthiopia* linguam suam ibidem coloniâ institutâ propagarint; nam uti in *Oedipo ostendimus*, habebant *Chamæi* populi, id est, *Ægyptii* linguam *Ægyptiacam*, quam & *Pharaonicam* dicebant, ab omnibus cæteris linguis oppidò differentem, cum enim *Joseph Chaldaicâ* linguâ instructus in *Ægyptum*, à fratribus suis venditus duceretur, dicit *sacra scriptura*, *linguam*, *quam non intel-*

lexit audivit; quamvis postea successu *Sect. II.* temporum alii & alii *Hebræe* & *Chaldaicæ* linguæ periti illuc concesserint, linguamque propagârint. De linguis verò extra *Æthiopiam*, *Abassina*, barbaris & peregrinis postea loquemur. Atque hæc sunt quæ de *Æthiopæ* statu & lingua dicenda putavimus. Qui historicas *Æthiopæ* relationes fusiùs desiderabit, is adeat suprà citatum venerabilem Patriarcham *Alphonsum Nunnez*, *P. Alvarez*, *P. Godignum*, *Marinum Romanum*, *Tenethum*, & innumeros alios, qui de *Æthiopicis* rebus scripsierunt.

C A P U T VII.

De lingua Persica, seu Elamitica.

C. VII. **P**ersia à voce פֶרַס, id est, *equus*, à bonitate equorum, quos producit, sic dicta olim *Elam*, à primo ejus possessore *Elam* filio *Sem*, & nepote *Noë*, nomen obtinuit; unde & *Perse* tum à sacris, tum profanis scriptoribus *Elamitarum* nomine claruerunt. *Persia* itaque quondam, sub primævis post divisionem gentium colonis, qui totam penè *Asiam* dispergitis regnorum juribus occuparunt, uti in præcedentibus docuimus, subdita fuit. Hodierno verò tempore plurima in se regna continet, magno *Sophi* Imperatori *Persarum* subjecta; quorum prior est ipsa *Persia*, & pertinet à *Mari Caspio* ad *Persicum* usque *Sinum*, cuius Metropolis est *Siras*, olim *Persopolis*, vel uti alii volunt, *Cyropolis*, à sede *Cyri Regis*, *Affyriorum* domitoris sic vocata, & magnificæ ruderum reliquiæ id fatis testantur, uti & *Itineraria* per *Persiam* transacta referunt; sequitur hanc *Tauris*, quæ olim *Ecbatena* dicebatur, regni *Mediæ* caput, veterum monumentis celeberrima; tertia *Persiæ* urbs caput Regni *Parthiæ* est *Espahanum*, sedes modò Regis *Persarum*, seque extendit ad regni *Mogoris* usque impe-

rium, continentque regnum *Candahar*, *Indiæ* confine ex parte orientali, ex Occidente *Armeniam* majorem; præterea *Iberiam*, olim *Colchidem*, quam hodiè *Georgiam* vocant, regionem tenet. Sequitur hoc regnum *Ghilon Mari Caspio* adjacens, serico confertissimum; postea *Korasan*, in bina regna, *Margianam*, & *Ariam* divisa. Sunt præterea alia regna huic magno *Sophi* subjecta, uti *Lorestan*, *Turchistan*, insula *Ormus*, nobilissimo emporio, nec non preciosarum mercium ubertate conferta; posteris à *Cyro*, *Dario*, & *Alexandri Magni* temporibus, postea ingentes vicissitudines perpesta, vicinorum dominatorum potentia, & viribus devicta, præsertim *Turcarum* violentiâ monarchicum statum perdidit, usque ad *Ismaëlem Sophi* filium *Xeque Aidar*, qui vir strenuus, & magnanimus, ortus ex *Ardovilla* civitate regni *Ghilon*, videns totam provinciam *Turcarum* tyrannide oppressam, nullum non lapidem movit, ut eam in pristinam libertatem, abjecto *Turcarum* jugo, restitueret; qui uti vir erat zelotes patriæ, & vulpino callidus astu, ita quod fieri posse cogitaverat, confecit; absolutus istius regni domi-
nus;

*Persiæ
descriptio.*

Ismaëli
Sophi in
Raurator
Imperiis
Perfici

C. VII. nus; atque adeò primus familiae Regum Persiae, qui Sophi dicuntur. Hic fatis cedens successorem habuit filium suum Cha Abbas, qui intra breve tempus ad supremum Persici imperii culmen ascendit, receptis omnibus iis recognis, quæ Regi Parthorum priùs à circumjacentibus Regibus violentâ invasione fuerant ablata; sedemque suam incredibili urbis hominumque incremento Espahani fixit; & eadem felicitate, vivente adhuc patre in potestate redactà Siras metropoli Persiae, nec non regno Loristan, vietricia armorum trophæa à Mari Caspio ad usque Sinum Persicum extendit; nec hisce contentus in Medium regnum vastissimum movens exercitum, Tauris, olim Ecbatena, sui juris fecit; deinde movens in septentrionale regnum Colchidem seu Iberiam Armeniæ majori junctam, Babyloniam, Mesopotamiam, aliaque intermedia regna suo subdidit imperio; regnum quoque Candahar, quod magni Mogoris monarchæ imperio subdebat, expugnavit; tandem in obsidione Bassoræ Arabiæ felicis urbis ad Euphratis finum Persicum sitæ, & ipse mortis obsidione cinctus, virtù cessit, relictus imperii successore uno ex nepotibus suis; corpus ejus Arduillam communione omnium Regum Persiae Sophorum sepulcrum, translatum fuit; urbs est, in qua ob meritam Ismaëlis Sophi, primi, ut dixi imperii Persici fundatoris, Regum Saporum cadavera in hunc usque diem, magnâ solennitate deponi solent. Hisce itaque prolixius, quam par est, prolatis, jam ad linguæ Persicae conditionem exponendam progrediamur.

Lingua Persica qualiter olim fuerit. Duplex hoc loco status Persidis considerari potest; vel à primævis post divisionem gentium temporibus, usque

ad Alexandrum Macedonem; & sub hisce Secl. II. Regibus Assyriorum & Chaldaeorum, Chaldaicam linguam, sive quod idem est, Assyriorum viguisse, vel ipsa sacra scriptura in Danielis prophetia testatur, ubi ferè nihil, nisi de Chaldaicâ lingua profertur. Nulli itaque dubium esse debet, de Chaldaicæ linguae usu, qui tunc temporis vigebat per omnia regna Chaldaicæ Regibus, uti Nabuchodonosor, Balthasar ejus filio, & postea Dario Assuero, cæterisque subjecta: accidit tamen, ut Alexander Makedo vastâ Græcorum multitudine, Dario imperfecto, omnia imperio ejus subjecta, in suam potestatem redigeret, quo facto, Græci commixti Chaldaicis, aliarumque diversarum gentium nationibus, Chaldaea corrupta à suo genuino statu paulatim in varias differentium populorum linguas divisa deflexerit: secuti post Alexandri obitum Romani, & post hosce Turcæ, linguas in tot genera mutarunt, quot regna, nationes & provincias Persarum tenebat imperium; & hodiernus monarchus Persarum status luculenter docet, siquidem primæva Chaldaeorum lingua lingua Græcâ, Latinâ, Arabicâ, Turcicâ & Tartaricâ variè corrupta fuit; hodierna enim Persarum lingua à Tartaris regnum Persiae invadentibus, Tartarica est, commixtis nominibus Arabicis, ob Alcoranum, qui uti purè Arabicâ lingua à Mahumede conscriptus est, ita quoque nemo pro viro literato & docto habetur in regno Persidis, qui eam non calleat, ut postea ex ejus institutionibus patebit; in reliquis verò regnis, Tartariae, Candahar, Loristan, Gorgistan, Armenia, Corasan, Carmania, Samarcanda, omnes ita differentes sunt, ut una gens alteram intelligere non possit. Atque hæc de lingua Persica sufficientant.

CAPUT VIII.

*De lingua Ægyptiaca, seu Copta, quam & veterem
Pharaonicam appellamus.*

Agyptus regio Africae omnium antiquissima est, & in sacris literis non solum, sed & apud profanos scriptores nullo non tempore, celeberrima fuit, cuius situs, & constitutio uti omnibus nota est, ita quoque ulteriorem ejus descriptionem h̄ic omittendam censui, pr̄sertim cùm eam in *Oedipo* quā uberrimè descripserimus. Hodie in *Ægypto* dominatur lingua pura *Arabica*, exceptâ *Coptâ*, quā monachi, quos *Coptitas* vocant, in sacris utuntur; & ab hac, ut pote omnium, ut dixi regionum antiquissima, & à filiis, *Cham*, *Chus*, & *Misraim*, à quo *Ægyptus* nomen accepit primū culta fuit. Nam sacræ literæ quando nominis *Ægypti* faciunt mentionem, illam semper nomine מִצְרַיִם *Misraim* nominant, quam Rex Egypti, que à nomine ejus in sacris literis Misraim dicta. מִצְרַיִם terram *Misraim* nominant, quam Arabes, Chaldae, Syri sequuntur, post divisionem gentium primū introductum nomen; *Pharaonicam* appellamus, eo quod primi Reges *Ægypti*, *Pharaon* primæ dignitatis nomine appellari voluerint; est autem *Pharaon* idem quod moderator rerum, uti hoc tempore omnes Imperatores Romanorum Cæsares, à primo ejus imperii Romani fundatore *Julio Cæsare* denominantur Cæsares, & Reges Persidis ab *Ismaële*, primo institutore, *Sophi*. Et tametsi in *Prodromo Copto*, & in *Tomo integro*, quod *Onomasticum Copto-Arabico-Latinum*, sive *Ægyptiacam*, seu *Pharaonicam linguam restitutam inscripsimus*, de hujus linguae origine, antiquitate, & corruptione quā fusissimè egerimus, nonnulla tamen ibidem omissa h̄ic apponenda censuimus.

Lingua Ægyptiacis nullam hanc linguam fuisse unam ex pri-

mogeneis linguis, à filiis *Cham*, *Chus*, & *Misraim* post divisionem gentium in *Ægyptum* translatam, & propagatam; & quamvis illa nullam prorsus similitudinem ad *Hebream*, *Chaldaicam*, *Syriacam*, *Arabicam*, & *Æthiopicam*, linguae *Hebrææ* filias habeat, mutuata tamen videtur denominationem literarum alphabeti sui à lingue *Hebrææ*, aliarumque linguarum confinium alphabeto, quemadmodum ex alphabeto infrà suo loco ponendo patet, literis ab illis, & characteribus toto cœlo differentibus; cum verò dictum alphabetum *Copticum* 32 literas habeat, omnes reliquæ, præter 22 *Hebræis* proprias, successu temporis adjunctæ videntur, vel vocalium loco, vel *Ægyptiacæ* pronunciationis ritè formandæ causâ. Duravit autem lingua *Pharaonica*, seu *Ægyptiaca*, vel *Copta*, usque ad *Cambysis* tempora, qui *Ægypto* subjugata, devastata, sacerdotibus, & hieromanthis occisis, nec non obeliscis, cunctis regni Cambytisque sacris hieroglyphicorum monumentis prostratis & diffraetis, totam *Ægyptiorum* religionem in nihilum quasi reduxit, usque ad tempora *Alexandri Macedonis*, qui regno potitus *Ægyptiorum*, expulsi Persarum superstibus, totum suæ fecit potestatis, libertate per ampla iis, si qui adhuc reperirentur, hieromystis sacerdotibus, veteris religionis suæ instituta exercendi, relictâ. Hoc pacto, veluti post messem collectis pauculis tritici spicis, lingua *Copta* instaurata quidem fuit, ita tamen, ut perpetuo *Græcorum* commercio, magna ex parte corrupta, loco *Ægyptiorum*, quorum inopiâ laborabant nominum, ex *Græcâ* supplerent, ita tamen *Ægyptiacæ* Grammaticæ C c 2 adapta-

C.VIII. adaptatâ, ut ne ullum quidem *Græcorum* declinationis nominum, aut verborum conjugationis vestigium re-

tinuerit; quemadmodum infra ex in- *Sect. II.*
stitutionibus ejus in *Atlante polyglosso*
patebit.

C A P U T I X.

De lingua Armenica.

Cap. IX. **Q**uemadmodum ab *Asie* linguis primævis initium duximus *Polygonglottias nostræ*; ita hîc reliquas in Oriente linguas ordine prosequamur, quæ tametsi toto, ut ajunt, cœlo, ab *Hebraicæ* linguae hucusque declarata loquelâ, & characteribus differant, uti sunt *Armenica*, *Georgiana*, *Tartarica*, *Turcica*, quia tamen & hæ magna progenie ex corruptione unius cum altera fœcundæ sunt, illas ordine describemus.

Armenia magna *Asie* majoris portio, dividitur in *Majorem*, & *Minorem*, quæ prima tunc sub unius regni *Perſarum* imperio subdebat, posteris tamen temporibus à Rege *Perſarum* dempta, *Mahumetani*, & *Turcici* juris facta fuit; contingit hæc *Asie* minoris, quam *Anatoliam* vocant, terminos ab Occasu, ab Ortu *Armeniam* majorem; à Septentrione *Mecreliam*, sive *Georgiam*, *Iberiam*, olim *Colchidem*; à Meridie *Mesopotamiæ* partem; Major ab Occasu *Asiam* minorem; ab Ortu *Perſidem*; à Septentrione *Mare Caspium*, & montem *Ararat*, quem in *Arca Noë* uberrimè descriptimus; à Meridie regiones, & deserta usque ad *Sinum Perſicum* conterminata. *Armenia* etymon suum obtinuit ab *Aram filio Sem*, primo ejus possessore, quasi diceres, *Arameniam*; quicquid alii dicant tum historici, tum geographi de etymo hujus nominis, infinitis litibus inter se dissidentes, quos consule. Hæc hodie magno *Perſarum* Regi paret; regnum quasi totum Christiana religione colitur, per Patriarcham proprium, qui in *Naschevan* urbe, ad radices montis *Ararat*, residet;

qui quamvis plures ecclesiæ Romanæ fuerit unitus, semper tamen ad schismæ reversus, sui juris & arbitrii in ecclesia *Armenorum* gubernanda esse maluit, quam Romanæ ecclesiæ catholicæ, & orthodoxæ legibus humili mentis obsequio se subjicere. Linguam habent prorsus & loquelâ & characteribus à cæteris Orientalibus diversam; & quamvis non exiguum huic operam olim impenderim, ne ullum tamen ejus vestigium in *Hebræa*, *Chaldaica*, *Syriaca*que fundatum, me reperire potuisse fateor, uti in institutionibus ejus futuris patebit.

Lingua *Georgiana* propriè utuntur *Christianæ* legis cultores ii, qui *Mecreliam* seu *Iberiam*, quam *Georgiam*, olim *Colchidem* vocant; estque regio inter *mare Euxinum*, & *Caspium* interjecta, nec non Caucaseis montibus subjecta; *Georgiam* nonnulli appellatam fusile autumant à S. *Georgio*, glorioſo *Christi* martyre, istius regionis apostolo; linguam habent ex *Tartarica*, & *Armenica* compositam, characteribus tamen ab *Armenicis* oppidò differentem, de qua suo loco in sequentibus, ubi institutiones ejus producemus.

Tartarica lingua, universam *Tartarium magnam* occupat, quamvis innumeris idiotismis diversa, pro varia videlicet vicinorum Regum in eam irruptione, eisdemque subjugatione facta, quâ lingua quoque primæva variè corrupta in diversissimas linguas, in *Indias* usque propagatas abiit. Reges enim *Indostan*, sive *Mogor*, ex *Tartaria* transmigratores semper eam unicè ceu nati-

Cap. IX. nativam tenuere ; quamvis ea post legem Mahometis in istud imperium introductam ex Arabicæ mistura linguæ non exiguum corruptionem passa , à sinceritate sua deflexerit. Verum de hisce consule *Haitonem Armenum in libro de Tartariae regionibus, Marcum Paulum Venetum*, & nostram *Chinam illustratam* , in quibus fusè de hisce egimus. Hodie *Tartari* utuntur adhuc veteri suâ linguâ , sed characteres , quos olim obtinuerant à sacerdotibus *Chaldaicis* , qui primi in *Tartariam magnam* sub magno *Cham Imperatore* , fidem Christianam introduxerant , in hunc usque diem , quemadmodum in *China nostra illustrata* docuimus , conservant.

Edictum Regis Sinarum Tartario-Sinico charactere conscriptum. Extat in nostro musæo ingens tabula , ex *China* ad me transmissa , quâ Rex , seu Imperator *Tartariae* , cum universum *Sinarum* regnum in quindecim regna divisum suo subjecisset dominio & jurisdictioni , sub dupli lingua *Tartarica* , & *Chinensi* , promulgationem legis Christianæ ; templorum , seu ecclesiarum ritu Christiano extruderum , liberrimam toti suo imperio , quo vastius orbis terrarum hodiè non continent , permissionem quâm clementissime concedit. Et *Tartarica* quidem tabula , non aliis , quâm *Chaldaicis* characteribus , altera *Sinicis* , eo fine inscripta fuit , ut in utroque imperio , & *Tartarico* , & *Sinico* , mentem Imperatoris quisque suâ linguâ intelligere possit. Characteres quidem *Chaldaicos* sine ulla difficultate legi , sen-

sum tamen *Tartaricum* sub ipsis laten- *Sect. II.* tem , ex linguæ imperitiâ penetrare non licuit ; haud secus , ac si quis characteribus latinis scriberet cuiuscunque alterius linguæ ignotæ idioma. Innumera hoc loco apponere possem ad hanc materiam pertinentia ; verum qui ea dilucidiūs nosse cupit , is *Chinam nostram Illustratam* , paulò antè citam consulat.

Turcica lingua , tametsi multis variisque gentium confusionibus corrupta , tota tamen ex *Tartarica* lingua originem invenit. Certum enim est , & omnium geographorum historiorumque testimonis comprobatum , *Turcas* primos omnium ex *Tartariae* regione , quam *Turcistan* ex septentrionalis plagæ regione , à quo & nomen obtinuere , profectos , per *Mare Hircanum* , portas Caspias penetrantes in citeriores *Armeniæ* , & *Asiæ* minoris regiones innumerabili hominum multitudine irrumpentes , illud sui fecisse juris ; & tandem quoque impiam *Mahometis* legem amplexos fuisse cum magno Christianæ Reipublicæ detimento ; *Turcique* à Regione *Turcistan* , unde eruperant , impositum nomen in hunc usque diem reliquise. Vide de hisce *Leonclavium* , *Fovium* , *Augustinum Curionem* , *Lambinum* , libris de origine *Turcarum*. Porrò linguam *Turcicam* , ex *Tartarica* , *Bosnica* , nec non *Arabica* commixtam , in ejus institutionibus secuturis ostendimus.

SECTIO III.

De linguis *Europæ* primigeniis, carumque proprietatibus.

C A P U T I.

De linguae Græcae origine.

Tempus haud dubiè perdam, si de argumento tam vasto, tam celebri, & antiquo novum quidam, in quo à magni ingenii viris jam à bis ferè mille annis, affatim desudatum fuit, adferre me posse οὐεξφανεσέρως mihi persuaserō. Tria itaque cumpromis consideranda occurunt; primum est, linguae *Græcae* origo, & antiquitas; secundum, hujus linguae excellentia & dignitas; tertium est propagatio, cultus, ejusque jam ruinæ vicinæ nova per viros doctos facta, instauratio.

Lingua Græca una ex primigeniis etius dignissima & præstantia. Ad primum quod attinet, nulli dubium esse debet, quin hæc una ex primogeniis linguis, post *Hebræam* filiaque ejus, meritò secundum inter omnes linguas locum possideat; verisimile enim est, post divisionem linguarum, à filiis *Japheth*, qui *Turris* ruinæ præsentes adfuerunt in divisione gentium, hac lingua utique divino nutu beatis eam in primam obviam regionem, quæ postea *Græcia* dicta fuit, translatam fuisse, quæ quidem successu temporis tantos progressus fecit, quos satis in hunc usque diem mirari non possumus.

Et primum quidem hujus linguae propagatorem fuisse *Ivan*, quem & alii *Ionen* vocant, filium *Japheth*, à cuius nomine *Ionia* postea *Græcia*, *Ionia* communis *Arabum*, *Hebræorum*, *Chaldaeorum*que scriptorum testimonio dicta fuit; cui subscribit *Bibliander* in libro *de linguarum proprietatibus*; centum, inquit, historia sacra *Genesij* facit filios

Japheth, *Magog*, *Madai*, *Javan*, *Mosoch*, *Thyras*; nepotes verò fuisse ex *Gomero*, *Ascenez*, *Riphat* & *Thogorma*; ex *Javan* autem *Elisa*, *Tharsis*, *Cethim* & *Dodanim*; ab hisce divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam, & familiam in nationibus suis. Ab *Ivane* itaque filio *Japheth* *Græcos* originem suam obtinuisse, *Hecatæus* apud *Strabonem* asserit; confirmat hæc *Plutarchus* in *Theoseo*; de hoc igitur nemo dubitet. Successus fuit *Ivani* successu temporis quidam nomine *Pelasgus*, qui occupata *Peloponneso* nomine ei indito à suo nomine *Pelasgiæ* appellavit. Quis verò hic *Pelasgus* fuerit, paucis enodandum duxi. Dico itaque hunc unum fuisse ex domo *Heber*, qui dum felices in regnis occupandis secreta cognitorum *Javan*, nepotumque successus audiret, & ipse heroico spiritu agitatus, nomine *Phaleg* filii *Heber*, cui divisionis linguarum nomen impositum fuit, insignitus, sive frater *Phaleg*, sive nepos fuerit, perinde est, in *Peloponnesum* abiens, à suo nomine *Pelasgiæ* vocavit, quasi diceret פֶלְגִיָה id est, gentem *Phaleg*; quæ postea corrupta, *Pelasgia* dicta fuit, & populi *Pelasgiæ*, id est, *populares Phaleg*, & *Pausanias*, lib. 8. *de Arcadicis* id haud obscurè innuit: ubi dicit, venisse in *Arcadiam* hominem quandam *Pelasge* dictum, quem postea *Gorici* filium *Jovis*, & *Niobæ*, quæ idem juxta æquivalencia *Xenophontis* sunt, ac *Noë*, & uxore *Rhea* prognatum; virum excellenter

Cap. I. tem nobili formâ præditum , ingenio & viribus pollentem , quem *Arcades* ex splendidis corporis , animique talentis impulsu in Duce Regemque suum assumpserint , qui & eos , cum radiores essent , nec ingenio , nec industria , ad humanam vitam commode transi- gendam pollerent , ad politioris vitae cultum traduxerit ; unde memores be-

nefiorum à nomine ejus *Phalesge*, pau- *Sect. III.*
latim universam *Greciam Pelasgiam* , & incolas *Pelasgos* nominarent. Atque hi primi fuerunt , qui coloniam in *Italiam* , ubi *Aborigenes* & *Siccani* domi- nabantur , traduxerunt. Quæ omnia in *Latio nostro de Latini agri antiquitatibus* quām amplissime profecti sumus , ad quas lectorem remittimus.

C A P U T II.

De linguae Græcæ dignitate & excellentia.

Cap. II. Sed jam de origine linguae *Græcæ* satis prolocuti , pergamus ad se- cundum punctum linguae *Græcæ* , quod est hujus linguae dignitas , & ex- cellentia , quæ ramos suos in tantam celsitudinem , amplitudinemque ex- tendit , ut quotquot in orbe terrarum linguae viguerunt unquam , sive ele- gantiam , sive dicendi splendorem , si- ve denique verborum , nominumque ubertatem species , hæc unica merito palmam præripuerit. Quamvis autem primævi *Græci* corrupto jam ex aliis linguis barbaris idiomate usi fuerint , varia tamen , & ingeniosè excogitata carmina , variis nominibus in unum coagmentatis pangebant , quibus mo- res hominum miris sarcasmis cavilla- bantur ; cuiusmodi est sequens :

Οφεια να πταστού πίνεγ καλεμές.
γνωστ
Σακκυψιειρεφοι λοπαδαρπα.
γιδαι
Ιματια τειφαληοι τηλποκαι βλε-
πελαοι
Νυκιλα θραιοφάγοι , τηκατα
ταιπλογοι
Μαιεικιεξ απασαι τε συλλαβο ποθο
λαβηται
Δοξομαται σοφοι ζητεεποια).

Quos aliqui moderni sic vertunt , sed perperam :

Siloni Capesones , vibrissa asperamenti Mantico barbicolæ ex terebro patinæ Planipedutique lucernitui suffarcinamicti Noctlatentivori , noctidolostudii Pullipremopagii , sutelo captiotrica Rumigeraucipide , nucicanoicrepi.
Hocce secutus *Aristophanes* ex *Comedia latina Plauti* , græcis suis poëmatibus in- feruit sequentia :
Nugipolyloquides , argenti extenebronides Techniloquides , nummorum expalponides.
Ubi vides vel unum nomen ex tribus aliis compositum ; uti *Nugipolyloquides* , homines in nugas multum loquaces ; argentum ex tenebris fodientes , dolo- sè loquentes , & nummos mira arte ex- torquentes. Utrum autem talis fue- *Scriptores Græcani- te exi- dium Tro- janum.*
Linum , Orpheo & Museum post Mosem , *Linus ,* *Orpheus ,* *Museus.*
multo ante illi excidium tempore exi- stentes , hymnos suos de Diis , lingua *Græca* quām elegantissimè scripsisse , quos etiamnam cum admiratione le- gimus ; quos fecuti sunt postea tempo- ribus sequentibus *Demodocus , Phænias , Epimenides Cretensis , Aristaeus Procaen- sius , Asbolus , Centauras , Isatis , Drimon , Orus Samiensis , Protenidas Atheniensis , Philammon , Thamire , Amphion , Oriban- tius Threcaniensis , Syagrius , Dares Phryx ,* quos omnes Græcos scriptores ante *Homerum floruisse , Solinus , Tatianus , & Sui-*

Cap. II. & *Suidas* testantur; imò *Homerum* poëticam *Illi* historiam ex quodam *Eueclo* & *Corinno*, quorum hic poëta heroicus, discipulus *Palamedis*, durante adhuc *Trojana* obsidione, historiam ejus con-
Homerus. scripsit, quam multum *Homero* profuisse, *Suidas* asserit. Post hosce itaque surrexit *Homerus*, centum ferè annis post captum *Ilium*, divini ingenii venam tantò altius extulit poësi sanè admiranda, quantum ramos altius extollit inter viburna cypressus, de quo plura vide transacta in nostro *Latio*. Secu-
Hesiodus & *Euripi-*
des. *tus hunc Hesiodus*, aliique, qui *Græcam* linguam ingeniosis operibus egregiè promoverunt. Post hos secutus est *Herodo-*
tus. *Herodotus*, primus historicorum parens, quo nullus aliorum historicorum veteres & inaccessas *Ægyptiorum*, *Babyloniorum*, *Medorum* & *Persarum* antiquitates scitiùs descripsit, si ei quidem fides habenda sit quam in enneade Mu-*sarum Ionico* stylo posteritati reliquit historiæ; cuius exemplum secuti in Atheniensium polypædias orchestra successerunt in omni scientiarum genere coryphæi, *Socrates*, *Plato*, *Aristoteles*, universæ philosophiæ capita; in mathematum cultu, *Euclides*, *Archimedes*, *Apollonius Pergæus*; ex medicorum athenæo, *Hippocrates*, *Theophrastus*, *Galenus*; ex jurisconsultis, *Lycurgus*, *Solon*, *Critias*; ex historicis *Thucydides*, *Pausanias*, *Diodorus Siculus*; ex rhetoribus, *Demo-
sthenes*, *Isoocrates*, *Lucianus*, *Heliodorus*, aliique, uti & ex poëtis, quorum multitudo vix sub numerum cadit; qui omnes stylo Græco elegantissimo, & uberrimo commemoratas scientias, bonarumque artium studia promovere.

*Græcidos-
tores.* Sileo hic sanctorum Patrum, *Justini*, *Athanasi*, *Cyrilli*, *Basilii*, *Chrysostomi*, *Epiphanii*, & *Gregoriorum* in prosequen-

dis stylo græco sanè pereleganti Chri- *Sect. III.*
ftianæ fidei dogmatis æquitatem; in interpretandis sacrarum literarum sensibus perspicaciam; in hæresibus extirpandis zelum, & constantiam; quorum quidem sacris, piisque laboribus actum est, ut per universam *Europam* *Græcae* linguæ studium; uti in omnibus ardentissimum affectum excitavit, ita longe lateque diffusum innumeros mox invenerit hujus linguae cultores. Cum enim id *Turcarum* *Mahomedano-*
rumque truculentia, quâ *Græciam* de-^{Inflaura-}
guagracæ structis & templis, & gymnasiis, bibliothecisque exustis, invaserunt, illud mirum in modum debilitasset; non defuerunt tamen eximii viri, qui Reipublicæ literariæ bono impulsi, illud in *Italiam* primò, deinde in cæteras *Euro-
pæ* partes transplantârint, cujusmodi inter alios principales fuerunt *Bessarion* Card. *Emanuel Chrysoloras*, *Lascaris* *Byzantinus*, *Georgius Trapezuntius*, *Ioannes Argyropylus*, *Chalcondylas*, qui beneficio principum, potissimum magnorum ducum *Hetruriæ*, (de quorum gestis vide nostram *Hetruriam*) advocati magnisque stipendiis adjuti, non solum scriptis suis *Italiam* illustrarunt: sed ex *Græcia* libris manuscriptis magno numero asportatis, animos literatorum vehementi desiderio eas in *Latinam* linguam transvertendi, accenderunt, quorum quidem studio accidit, ut considerato emolumento per totam *Euro-
pam* in omnibus passim scholis linguae *Græcae* studium publicâ prælectione, in numeros in hunc usque diem excitaverint linguae *Græcae* asseclas, & propagatores, ita ut ut doctorum numero viorum hodie non accenfeatur, qui *Græcam* linguam ignorârunt. Sed hæc de *Græcae* linguae origine sufficient.

Cap. II.

Sect. III.

C A P U T II.

De linguae Latinæ origine, antiquitate, corruptione, & restauratione.

Antiquitas linguae Latinæ. **L**atinæ lingua à *Latio* sic dicta, indigenæ verò *Latini*, sive *Aborigenes*, de cuius situ, & habitatoribus cum integro Tomo, quod *LATIUM*, sive *de Latini Agri antiquitatibus inscripsimus*, jam quam amplissimè actum sit, supervacaneum esse ratus sum, ea hoc loco reiterare. Quare ad linguæ *Latinæ* originem & antiquitatem describendam, tanquam arguento nobis proposito propriam, callamus convertamus. Et primò quidem ad literas, & characteres quod attinet; non defuerunt *Plinio*, & *Solino* testibus, qui *Nicostratam*, sive *Carmen Euandri matrem*, characteres & *Latinam* linguam ex *Arcadia* in *Italiam* primò translatisse, putarint. Alii ex *Phaliscorum* regione ab *Hercule* in *Latium* allatam arbitrantur. *Dionysius Halicarnassæus*, *Euandrum* ait ex *Arcadia* profugum hujus beneficii auctorem fuisse in *Italia*. Alii aliter rem narrant. Quicquid sit, nos posthabitatis aliorum opinionibus, quid nobis videatur, & quomodo hujusmodi opinionum congeries concordanda sit, paulò fusiùs exponemus.

Cadmus & Phœnix Græcos literas docuerunt. *Cadmus*, & *Phœnicem* ortu *Ægyptios* fuisse, *S. Hieronymus* testatur: *Temporibus*, inquit, *Josue*, *Cadmus* unà cum fratre suo *Phœnice* *Thebis* *Ægyptiorum*, unde oriundi erant, in *Syriam* profectos esse, & tempore *Othonielis* *Judicis Israëlitici* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam *Thebarum* *Ægyptiarum* *Thebas* *Boeotias* condidisse, relictâ fratri *Phœnici* *Syriâ*, quæ deinde ab ejus nomine *Phœnicia* nomen obtinuit. *Ægyptias* itaque literas, quas in *Ægypto* à juven-

tute didicerat, *Græcis* communicavit; nam ut in linguæ *Coptæ* Onomastico docuimus, erat ingenium *Ægyptiorum* à natura ad omnia sua mysteriosis formis & significationibus obumbranda proclive, quemadmodum ex eorum mystico alphabeto patet; unde verisimile est *Misraim Chus* filium primum *Ægypti* Regem aut *Trismegistum* ejus consiliarium, notas ipsis literas, & characteres linguæ *Hebrææ*, in alias more ipsis solito, figuræ ingeniosè ex cogitatas transformasse, uti in *Oedipo* fuisse exposuimus, hos postea à *Cadmo*, tanquam singulare quidpiam, in *Græciam* allatos, juris communis fecisse, sunt enim pleræque literæ adeò *Græcis* similes, ut si octo exceperis, postris temporibus 22 propriis adjunctas, exactâ similitudine in omnibus, *Græcis* corrispondeant. Verùm ad hoc demonstrandum, nihil requiri videtur, nisi ut utriusque alphabetum, quod in præcedentibus exhibuimus, consulas.

Aque hæc est differentia alphabitorum *Copti*, sive *Ægyptiaci*, & *Græci*; ex quo apparent, ab *Ægyptiis*, vel per *Cadmus*, vel etiam per *Inachum*, qui & *Phoroneus* dicitur, aut *Cres* à regno *Cretæ*, cujus primus Rex fuit, utrumque *Ægyptum*, ad *Græcos* translatos fuisse characteres; vixit autem *Inachus* post diluvium anno 2100. *Cadmus* verò post diluvium 2400 anno. Verùm de hisce in præcedentibus uberius.

Cum itaque *Græci* literas ab *Ægyptiis* acceperint, & *Latini* à *Græcis*, certè latinas literas inde originem sumisse quam clarissimè suo loco patebit.

CAPUT III.

De varia qualitate, vicissitudine, & augmento linguae Latinæ.

*Varius
status Ita-
lie variis.
vit lin-
guam La-
tinam.*

Certum est, linguam Latinam ab initio non statim ad ultimam suam perfectionem pertigisse; quare hoc loco triplicem linguæ statum consideramus: priscum, Romanorum, & posterum mixtum. Priscam linguam vocamus, quæ tempore Pelasgorum, Euandri, Turni, Aborigenum in Latium; Romanam verò linguam vocamus, quæ paulò post consulatus Romani initium usque ad declinationem imperii Romani, ejusque monarchiæ ex Occidente in Orientem translatione, usque ad Gothorum adventum duravit; posteram, quæ à barbaris corrupta in varias dialectos, Italiam, Gallicam, Hispanicam, quæ sunt Latinæ linguæ filiæ, abiit; Latina solummodo inter doctos remanen-

te usque ad hæc tempora. Si itaque priscam consideremus, illa utique tempore Pelasgorum, Euandri, Turni, Faunique à Romana lingua multum distit, cujus argumento sunt versus & carmina sacerdotum Saliorum numinum; hæc enim teste Dionysio Halicarnassœo, vix, ac ne vix quidem suo tempore à quoquam intelligebantur, utpote quæ cum Graeca & Latina Aborigenum commixta, legentibus inextricabilem difficultatem adferebat; idem de versibus deorum, & legibus regni à Numa Pompilio compositis, & promulgatis, quæ vix à posteris Romanis intelligebantur, & Tabulae Rostratæ, tempore Consulum in Capitolio Romano etiamnùm superstes, inscriptio sat testatur.

TABULÆ ROSTRATÆ

Inscriptio præsca lingua Latina peradæ.

Sed hanc nostram interpretationem genuinam esse, duo magnæ considerationis antiquitatum monumenta quam luculentissimè demonstrant: quorum primum est Tabellæ Columnæ Rostratæ fragmentum, in Capitolio in hunc usque diem superstes,

ex quo vera horum numerorum ratio petenda est, quam ad majorem veritatis attestationem hinc apponendam duxi, cujus defectum Petrus Caccius supplevit in proprio de hujus columnæ interpretatione edito libello.

Columnæ Rostratæ Inscriptio.

C. Bilios. M. F. aduorsom. Cartacinienseis. en. Siceliad rem. Cerens. ecest. ANOs. coenatos. Popli. Romani. artisumad obfedeone D. eXEMET. LE-
CIONeis. Cartacinienseis. omneis mAXIMOSQVE. MAGISTRaTOS.
Lucae bouebous. relicteis novem. CASTREIS. EXFOCIONT. MA-
CELam. moenitam. vrbem pVCNANDOD. CEPET. ENQVE. EO-
DEM. MACestratod. prospere rEM. NAVEBOS. MARID. CONSOL.
PRIMOS. Ceset. resmecosque cLASSEQVE. NAVALES. PRIMOS.
ORNAVET. PAraketque. diebous. LX. cVMQVE. EIS. N A V E-
BOVS. CLASEIS. POENICAS. OMnis. paratasque. sVMAS. COPI-
AS. CARTACINIENSIS. PRAESENTEd. maxumod DICTATO-
RED. OlorOM. IN. ALTOD. MaRID. PVCNandod uicet. xxxQVE.
NAueis. cepeT. CVM. SOCIEIS. SEPTEm. res momque. ducis quin
res mOSQVE. TRIRESMOSQVE. NAVEIS. Xx. depreset. auroM.
CAPTOM. NVMEI. ♂. ♂. ♂ DCC.

arcenTOM.CAPTOM. PRAEDA.NVMEI. cccccc. e craue. CAPTOM.
AES. cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc
cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc
cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc
cccccc cccccc cccccc cccccc pondod triompO Q V E
N A V A L E D. PRAEDAD. POPLOM. romanom. donauet captiuos.
CARTACINIENSEIS. inceNVOS. Duxet. ante. curom. primosque. Con-
sol. de. sicelEIs. claseque. C A R Tacinienseom. triompauet. earom. re-
rom. erco. S. P. Q. R. ei hance columnnam. p.

In hac prisca Latine linguae barba-
ries una cum exotico numerandi mo-
do clare apparet, dum enim expedi-
tionem C. Duillii Consulis contra Car-
thaginenses refert in Sicilia, praedam
quoque ex parte victoria reportaram
quam exactissime, tum quoad naves,
tum quoad monetam, aurum, argen-
tum, ænea, describit, ubi & inter
ceteras figuræ millenarii hæc nota
♂ ♂ ♂ ter occurrit, una cum DCC,
quæ numerum 3700 constituit. Sed
hujus notæ originem supra vide expo-
sitam: deinde vigesies semel repetit
hanc notam cccccc; & quoniam il-

la 100000 numerum constituit, hic
in 21 ductus dat 210000 numerum
in ære, cupro, pondus. Contigit
autem hæc victoria C. Duillii con-
tra Carthaginenses anno Urbis condi-
tæ CDXCIII. 493.

Primi igitur, qui ad linguam Lat-
inam excolendum se accinxerunt, fue-
runt Plautus, Accius, Pacuvius, Ennius,
Naevius, veteres Poëtae; quos securi sunt
Oratores, Cato, Sisenas, Quadrigarius,
Antius, Varro, Quintilianus, Julius Cæ-
sar, Cicero; Historici, post Livium, Pli-
nium, Florum, Solinum, innumeri alii
jam noti, quorum studio, curâ & la-
bore

Cap. III. bore veluti exulta *Latina* lingua ad perfectionis apicem pertigit. Verum uti vicissitudo temporum incerta est, & instabilis, ita quoque tum ex monarchia, à *Constantino* in Orientem *Byzantium* translatæ ingenti mutatione, tum ex inundatione barbarorum, *Gotorum*, *Herulorum*, *Vandalorum*, *Hunnorum*, *Longobardorum* in totam quasi *Europam* diffusa, dum *Galliam*, *Hispaniam* violenter irruunt, ex linguarum barbararum cum *Latina*, quæ principem locum in *Italia*, *Gallia*, *Hispania*

priùs tenebat, commixtione, à sua pri- *Secl. III.*
ma puritate deflectens, *Italicam*, *Gallicam*, & *Hispanicam* peperit, *Latinâ* lin-
guâ solummodo inter viros doctos re-
manente. Quomodo verò hæ linguæ
inter se differant, in sequentibus pate-
bit. Verum cum multitudo doctorum,
qui de lingua *Latina* scriperunt, vix
sub numerum cadat, ad eos lectorem
remittimus; nostrum erat, originem
ejus, propagationem & corruptionem
hic pro nobis proposito arguento
paucis demonstrare.

C A P U T I V.

De linguae Germanicæ origine, propagatione, & corruptione.

Nulli dubium esse debet, *Germanos* ab *Ascanez* filio *Japheth*, qui in divisione gentium in septentrionales partes se receperat, denominatos fuisse, & unanimi *Hebreorum* opinione stabilitur, qui in hunc usque diem, *Germaniam* אַשְׁכָנָז, & indigenas אַשְׁכָנָז *Aschenazim*, vocant, uti pluribus testatur in sua *Thisbe Rab. Elias*, ubi se *Askenazi* vocat, id est, ortu *Germanum*; quoniam verò *Tuiscon* pronepos *Noë* unà cum *Askenez*, divisus dominiorum juribus hancce terrarum portionem vastissimam primò inhabitabant, hinc ab ejus nomine *Germanya*, *Tuisconia*, seu *Theutonia*, & *Germani Teutones*, in hunc usque diem appellati fuerunt; à robore verò & Martio spiritu, quo vigebant, *Germani*, id est, *Garmani*, quasi dices, totos viros, vel *Allemanni*, id est, omnes viri, etymon vocis fortiti sunt, de quibus vide *Biblio-*
andrum, *Trithemium*, *Aventinum*, *Germanos* scriptores.

Lingua Germanica Imperialis.

Germanica lingue cultus. Hodie ad tantam perfectionem Imperatorum cultu exaltata fuit, ut sine ubertatem, & copiam, sine elegantiam,

& in rebus genuinè exprimendis aptitudinem spectes nulli alteri lingue cedere videatur, idque innumeri auctores, Theologi, Historici, Physici, Chymici, Medici, Mathematici, Poëtæ, Oratores qui omnis generis artes, & scientias, lingua Germanicâ exultas publicæ luci dederunt, apprimè testantur. Ad dialetos ejus, quod attinet, illæ in *Germanya* adeò differentes sunt, totque inveniuntur, quot differentes provinciæ, & regna in ea inveniuntur, quod & *Italiæ*, *Galliæ*, & *Hispaniæ* usu venit.

Filiæ autem, quas peperit, sunt *Belgica*, *Anglica*, *Scotica*, *Danica*, *Suecica*. *Belgica* & *Hollandica* communicat cum proximis *Colonibus*, & *Westphalis*. *Anglica* originem suam sumpsit à *Saxoniis*, qui expulsis *Vallis* insulam occuparunt, *Saxoniam* in *Wallicam* veterem substitutæ: unde & in hunc diem *Anglo-Saxones* dicuntur: vide de hisce *Bedam*. Totus denique Septentrio linguae Germanicæ usum recipit, qui tamen successu temporis ita deflexit, ut vix tamen, nisi frequenti usu & consuetudine se mutuò intelligent. Sed de hisce suo loco.

Lingua *Hollandica* filia *Germanicæ* adeò hodiè dilatata fuit; ut vel in ultimis

Cap. IV. mis finibus terræ, quin & in meditullio *Indiarum*, *Batavia nova*, quam *Geographi Java* vocant, non audias nisi linguâ *Germano-Batavica* loquentes, quæ procul dubio successu temporum, barbararum hujusmodi regionum linguis commixta, novas semper & novas spurias parturiet. Constat lingua *Germanica* tot ac tantis monosyllabis, ut non nullas integras periodos non nisi monosyllabis vocabulis congestas proferre soleat, v. g. *Ich will mit dir nach haus gehn/wo ich mit dir reden will/weil ich jetzt kein zeit hab:* & similia. Constat & polysyllabis vocibus verborum nominumque, quām elegantissimè contextis, quæ quidem nulli nisi dictæ linguae peritis patent. Verū de elementis, articulis nominum, pronominibusque suo loco amplius.

Cæterū cæteræ linguæ ex *Germanica*, tanto majorem corruptionem passæ sunt, quanto magis ad Septentrionem accesserunt, *Anglica*, & *Scotica*, uti & *Belgica* ex vicina *Gallia*, pluria verba *Gallica* suæ inseruerunt, adeoque ex *Gallica*, & *Germanica* compositæ videntur, radicali tamen *Germanico* semper retento. *Danica*, *Nortvegica*, *Suecica* adeò deflexerunt, à materna indole, ut vix intelligantur, uti suo loco ostendetur. Est & in Septentrione lingua, quam *Runicam* vocant, & verbis, & characteribus differens; de qua pariter in sequentibus.

Linguam *Boëmicam* in meditullio *Germaniæ* usurpatam, *Sclavonicæ* linguæ filiam esse, uti & *Polonicam*, & *Moscoviticam*, non est quod memorem, utpote ex *Dalmatia* illuc introductam: cum omnibus hujusmodi regiones notæ sint, eorumque idioma, instituta, & mores passim explicitur à *Geographis*; una sanè consideratione digna occurrit *Hungaria*, quæ tametsi inter dictas regiones medium ferè locum, situmque obtineat, linguâ tamen ab omni-

bus diversissima utitur. Quod ut expli- *Sect. III.* cetur; dico *Hungaricam* linguam prorsus esse *Geticam*, seu *Scythicam*, quod innuere videtur *Matthias Michou* in suis de regionibus Septentrionalibus commentariis: *Fubres*, seu *Fubri*, de *Fubra* terra *Scythiae* Septentrionalissima juxta ac frigidissima, utpote ad *Mare glacie* sita, 500 milliar. Germanicorum à *Moscua* *Moscoviae* metropoli distâ, descenderunt, & invenerunt terram planam ad Meridiem in regionem *Gotorum* in *Scythia*, ubi modò *Tartari Zavalenses* degunt, qui postea dum *Attila Humorum*, & *Pannoniae Rex* ingentes exercitus ad intentam expeditiōnem cogeret, & hi è sede sua moventes, ad ripam *Danubii* confederunt; & cum tota *Pannonia Sclavorum* jurisdicōnī subesset, *Fubri* bello moto post abitum *Attilae Sclavos* omnes ferè trucidarunt, terramque in hunc usque diem possederunt, reliquis *Sclavis* in finibus *Pannoniae* regiones inhabitantibus. Itaque *Fubri* à regione *Scythiae* sic dicti, de qua oriundi exierunt, nominati sunt, quos postea *Sclavi Hugros*, & vicinæ nationes *Hungaros* vocarunt; unde profectò diversitas linguæ *Hungaricæ* luculenter patet, quam *Hugri Scythæ* secum, tanquam vernaculam, & nulli alteri permixtam ex *Tartaria* in *Hungariam* transtulere, in hunc usque diem durantem. Si quis verò meliorem *Hungarorum* originem ostenderit, huic non difficulter subscribemus. Termini verò *Hungariæ* nec non linguarum diversitas à *Georgio Verner lib. de Aquis mineralibus Hungariæ* sic describuntur. *Pannoniae* appellatione non eam tantum comprehendendo *Danubii* ripam, cùm qua ea, quæ dicta est secunda *Pannonia*, ab *Arabone* fluvio, qui *Ptolemaeo* est *Narabo*, nunc vulgo *Raba*, ad *Savum* excurrit; sed quicquid præterea *Hungari* in altera *Danubii* ripa tenent, quod quidem latissimè patet. Tenet enim totam *Fazygum Metanastrum*

Cap. IV. *rum* regionem, quam *Ptolemæus* fluminib. *Danubio*, *Tibisco*, ac montibus *Sarmaticis* finit. Sunt autem montes *Sarmatici*, qui *Hungaros* à *Rutenis*, *Poloniis*, *Moravis*, *Silesius*, & eā *Austriæ* parte, quæ citra *Danubium* est, dirimunt. Ad quos pertinet *Carpathus*, ita ut jam vulgarata appellatione, omnis tractus *Sarmaticorum* montium *Carpathus* vocetur, quanquam mihi *Ptolemæi* descriptiōnem intuenti, *Carpathus* iisdem, quibus *Dacia* finibus videtur terminari. Porrò extat nunc quoque *Fazygum* natio inter *Hungaros*, quos ipsi voce decurta-tā *Faz* vocant, ac retinent iidem etiamnum linguam suam avitam, & particularem, *Hungarie* dissimillimam, atque eas sedes, quas *Plinii* descriptione quondam tenuerunt, nimirum campos, & plana, *Dacis*, ut idem ait, pul-

sis ad *Patissum* amnem, quem ego de- *Sect. III.* traētā primā syllabā *Tissum*, vel, ut nunc vulgō vocant, *Tizam* accipio. Is verò *Tibiscus* est *Ptolemæo*, limes veteris *Dacie*, cuius cultissima pars est *Transsylvania*, proviñcia multis habitatoribus frequens. Nam eam & *Germani*, quos appellant *Saxonas*, & *Hungari*, & *Hungarorum* antiquissimi dicti *Siculi*, qui linguā suā sunt *Zekbeli*, & ad hujus imitationem à quibusdam vocantur *Ceculi*, incolunt, ut omittam perverstas *Romanorum* reliquias *Valachos*, qui frequentes ibidem vicos, & pagos habent; potiuntur tamen rerum *Hungari*, & penes eos imperium est: eoque fit, ut *Transylvani* quoque *Hungarorum* nomine censeantur. Verūm de elementis hujus linguae in II *Tomo Atlantis Polyglossi*.

C A P U T V.

De intimis Septentrionalium regionum linguis.

Cap. V. *Situs barum regio-*
nium. *Schricfin-*
nia. **S**eptentrionalis mundi pars, quam *Geographi Scandiam*, sive *Scandinaviam* vocant, in varias regiones dividitur, ut sunt *Finlandia*, *Suecia*, *Lappia*, *Scricfinnia*, *Finnarchia*, *Norvegia*, *Finlandia*. *Gothia*. *Finlandia* ex Oriente confinis est *Moscoviae*; ex Occidente *Sueciae*; ex Septentrione *Scricfinniam*, & *Lappiam*; ex Meridie *Livoniam* respicit, & à *Suecia* distinguitur *Sinu Bodnico*; à *Finlandia*, cuius metropolis *Viburgum* est, & ex parte Orientali habet emporium *Moscoviticæ* jurisdictionis *Michael archangelo* dictum toto septentrione celeberrimum: & Germanicè *Feinland* dicitur, id est pulchra regio; & hæc regio linguam ex *Suecia* & *Moscovitica* compositam tenet. *Scricfinnia* inter *Lappiam* & *Finnarchiam* media est; incolæ *Scricfinni* dicuntur, à calceis ligneis, chalybeata lamina suffultis, quibus celerimo motu per glaciales, & nive indu-ratos campos, flumina, lacusque con-

gelatos ex uno loco in alterum promoventur, & apud *Batavos*, *Belgasque* pas-sim *Schwickshoe* vocantur; linguā utuntur *Germanica*, corruptissima tamen. *Finnarchia*, quasi diceres, *Feinmark*/ex Oriente respicit *Lappiam*; ex Occiden-te *Oceanum Septentrionalem*, cuius me-tropolis est *Nortcap*, estque ultimus terminus habitati Septentrionis; *Norvegiæ* respicit ex Meridie; à Septen-trione *Veigaz* fretum, & *Novam Zem-blam*. *Norvegia*, quasi diceres, *Nortweg*/id est, *Via Septentrionis*, *Daniae Regis* jurisdictioni subest, ejusque me-tropolis olim *Nidrosia*, *Trunden* vulgō, sedes episcopalís, totius Septentrionis domicilium erat, uti splendidæ ecclesiæ adhuc ibidem superstitis vestigia sat ostendunt: hodiè *Bergen* totius Septentrionis nobilissimum emporium in *Norvegia*, celebris urbs est; & respicit ex Septentrione *Finnarchiam*; ex Oriente *Sueciam*; ex Occasu *Oceanum*; ex Meri-

Finmar-chia.

Norvegia

Cap. V. Meridie, interfluo mari *Daniam*, & *Gothiam*. *Suecia* nobilissimum regnum, & rerum gestarum gloriâ celeberrimum, à Septentrione *Lappiam*; ex Ortu *Sinum Bodnicum*; ex Meridie *Mare Balticum*; ex Occasu *Gothiam*. Atque omnes hæc vastissimæ regiones idiomate utuntur ex *Danico*, *Suecico*, *Anglico* adeò corrupto, ut vix à *Germanis* inteligi possint.

Cæterū ex aliquibus hisce regionibus pleræque perpetuo damnatae gelu, nec frumentum, neque fructus ferunt, neque pecoribus alendis aptæ, solo aquæ potu, & piscibus sole exsiccatis, vivunt; exceptis iis partibus, in quibus aliunde panis, vinum, cerevisia, & carnes infumatæ advehuntur. Pecuniam non habent, sed sola commutatio pellium, pisciumque, mercimonia sua exercent.

Rangiferi jumenta cervorum forma. Habent in *Lappia* certum cervorum genus, quos *Rangiferos* vocant, quibus loco equorum, asinorum, boumque

utuntur, & uti velocissimo cursu pol-Sect.III. lent, ita quoque trahis alligati longissima itinera brevissimo tempore conficiunt. In nonnullis quoque locis non desunt ursi prægrandes, & albo pilo prædicti; item vulpes, & lynxes; cætera animalia domestica ob frigoris atrocitatem, ibidem subsistere non possunt; de quibus lege *Itineraria* variorum; *Olaum Magnum*, in multis tam men suspectæ fidei. Scripsit de hisce, dum hæc scribo, librum de Septentrionalium partium natura & proprietate, *Franciscus Nerius Italus*, *Ravennas*, Sacerdos religione & zelo animarum conspicuus, amicus inter paucos singularis, qui *Sueciam*, *Daniam*, *Norvegiam*, *Lappiam*, *Finmarchiam* usque ad ultimum habitati Septentrionis terminum, *Nordcap* dictum, ipsemet quam curiosissimè lustravit, & quæ observavit, publicæ luci tradidit. Verum de hisce fusiùs in sequentibus.

C A P U T VI.

De lingua Illyrica, Dalmatica, Slavonica, ejusque filiabus.

Cap. VI. *Illyris*, hodiè *Slavonia*, vel *Dalmatia*, *Etymon Thraciae.* *I* antiquitus *Thracia*, à *Thyras* nepote *Japheth* dicta, qui primus hujus regionis possessor fuit; quamvis nonnulli *Elisan* fratrem ipsius primum hujus regionis colonum, ex vicina *Græcia* huc motum fuisse existiment. Nos ex Rabbinorum sententia, *Thraciam*, à *Thyras*, quasi dices *Thraciam*, etymon suum sumpsisse, verisimilius credimus. Qualisnam lingua illa à *Thyras* in *Thraciam* traducta fuerit, difficile est conjicere. Hoc constat, hanc posteris temporibus post *Christum* ex *Græco*, *Latino-Italico*, imò & *Germanico* idiomate, tandem in propriam, & naturalem linguam, ab omnibus differentem degenerasse. Habet tamen complures dialectos, diversis nationibus proprias;

& quamvis hodie, quæ olim *Thracia*, vel *Zervia* dicebatur, in innumeris regiones divisa sit, unâ tamen hac linguâ utuntur omnes regiones sub *Thracia*, sive *Illyria* comprehensæ; cujusmodi *Illyricæ* sunt *Zervi*, *Dalmatae*, *Bosni*, *Croatæ*, *Rasci*, *Valdavi*, *Walachi*, *Podoli*, *Daci*, & coloniae *Boëmorum*, *Moravorum*, *Polonorum*, & *Moscovitarum*; de quibus *Biblio-* ander. Vide de hisce quam copiosissimè tractantes, *Gesnerum*, *Sigismundum ab Herberstein*, *Matthiam Michou Polonum*, & *Boëmum scriptorem Sigismundum Gelenium*.

Ex hisce patet, linguam *Illyricam*, sive *Slavonicam*, *Boëmicam*, *Polonicam*, *Lithuanicam*, *Moscoviticam*, & quæ in aula Constantinopolitana maximè in usu est, unam & eandem esse linguam, solum-

Cap. VI. solummodo diversis, pro conditione diversarum regionum, dialectis corruptam, utpote quæ omnibus cæteris linguis communem corruptionis formam, cum tempore subiit. Sed relictis hisce, ad literas & characteres explicandos progrediamur.

Alpha-
betum Il-
lyricæ lin-
guæ. Duplex *Illyrici* habent alphabetum litterarum iis propriarum, quæ in libris conscribendis utuntur. Prius, exceptis aliquibus, *Græcorum* alphabeto ita simile, ut vix sit litera, quæ non *Græcum* quid sapiat, & hoc dicitur à *Cyrillo* epi-

scopo *Velegradensi* compositum; alte. *Sect. III.* rum *Divo Hieronymo* attribuitur; de quo *Bibliander*: verùm de hisce vide amplissime actum in sequenti libro, *de principiis linguae Illyricæ*, alphabetisque variis quibus utuntur *Dalmatae*. Nihil porrò restat, nisi ut ad meliorem lectoris instructionem, apponamus chronologiam annorum post diluvium, ut quo tempore quisque ex citatis hucusque auctoribus *Hebræis*, *Græcis*, *Latinis*, vixerit, innotescat.

T A B U L A C H R O N O L O G I C A

Annorum post diluvium, quâ linguarum ortus, & incrementum exponitur.

Anno mundi. Post diluvium anno	
1656.	Diluvium.
1984.	Divisio linguarum. <i>Abraham</i> . <i>Cres Rex Cretæ</i> . Incendium Sodomiticum. Regnum Sicyonium in <i>Græcia</i> . Regnum <i>Argivorum</i> . Regnum <i>Affyriorum</i> . Regnum <i>Ægyptiorum</i> . <i>Trismegistus</i> .
2006.	Noë moritur, sub quo jam orbis inhabitabatur, urbes condebantur. <i>Inachus</i> , <i>Phoroneus Argivorum Reges</i> .
2158.	<i>Sem</i> moritur. Tribus <i>Israël</i> dominantur. Deorum regnum fabulosum.
2373.	<i>Moses</i> nascitur. <i>Amenophis Rex Ægyptiorum</i> . <i>Cecrops Rex Atheniensis</i> . Linguae <i>Græcae</i> initium.
2493.	<i>Moses</i> moritur. <i>Josue</i> , & <i>Judices</i> . <i>Cadmus</i> , <i>Phœnix</i> , <i>Orpheus</i> .
2600.	<i>Debora</i> prophetissa <i>Judeæ</i> . <i>Picus Saturni filius</i> . <i>Ilium</i> conditur. <i>Sicani</i> , <i>Latii</i> , <i>Aborigines</i> .
2700.	<i>Gedeon</i> , & cæteri <i>Judices</i> . <i>Faunus Rex</i> . <i>Tyrus</i> conditur. <i>Pelasgorum</i> in <i>Italiam</i> expeditio, & lingua <i>Græca</i> commixta <i>Latinæ</i> . <i>Sicani</i> , & <i>Aborigines</i> expelluntur ex <i>Italia</i> .
2800.	Judices. <i>Jephæ</i> filia mactatur. <i>Heli</i> nascitur. Incendium Trojanum. <i>Æneas</i> . <i>Turnus</i> . <i>Lucumones</i> in <i>Hetruria</i> . <i>Sampson</i> apud <i>Philistæos</i> .
2900.	Reges <i>Hebræi</i> . <i>Saul</i> , <i>David</i> , & cæteri. <i>Samuel</i> obiit. <i>Homerus</i> nascitur, anno mundi 2960. & non longè post <i>Hesiodus</i> . <i>Templum Salomonis</i> absolutum. Cultus linguae <i>Græcae</i> .
3000.	Reges <i>Judeæ</i> . <i>Achab</i> . Regni <i>Affyriorum</i> finis sub <i>Sardanapalo</i> . <i>Jonas</i> prædicavit <i>Niniwitis</i> . Reges <i>Albæ</i> . <i>Elias</i> 3079. <i>Helisæus</i> . <i>Carthago</i> conditur 3098. Lingua <i>Phœnicia</i> in <i>Africa</i> viget.
3100.	Reges <i>Judeæ</i> & <i>Israël</i> . <i>Persarum</i> regnum sub <i>Cyro</i> , & <i>Babylon</i> sub <i>Chaldaeis</i> Regibus.
3200.	Reges <i>Judeæ</i> , & <i>Israël</i> . Captivitas <i>Hebræorum</i> in <i>Babylone</i> . Olympiadum initium anno 3208. <i>Romulus</i> nascitur 3214. Roma condita 3230.
	3300.

- C.VII. 3300. Transmigratio Babylonica. *Nabuchodonosor. Daniel. Albae excidium. Sect. III.*
Thales Milesius. Stefchorus. Græcae linguæ studium promovetur.
3400. *Salathiel. Zorobabel. Finis servitutis Babylonicæ, 70 annorum, 3446.*
Darius. Cyrus. Tarquinius Superbus. Consules Romani 3473. Pherecydes Pythagoræ præceptor. Poëtæ veteres. Æschylus. Pindarus. Anaxagoras. Linguæ Latinæ ruditas.
3500. *Xerxes. Furius Camillus. Vejorum obsidio. Roma capta à Gallis. Herodotus nascitur 3501. Thucydides. Socrates nascitur 3515. Plato. Melissus. Simonides. Empedocles. Diogenes Cynicus. Aristoteles nascitur 3565. Alexander Magnus nascitur 3595. Darius. Demosthenes. Calippus. Demetrius Phalereus.*
3600. *Alexander Magnus moritur 3625. Regnum Ægyptium Ptolemæorum.*
Scipio Africanus. Incipit cultura linguæ Latinæ.
3700. *Ennius poëta nascitur 3712. Terentius. Archimedes. Hannibal. Cannensis pugna 3707.*
3800. *Machabæi pro fide trucidati. Judas. Machabæus bella gerit. Pacuvius. Plotius Gallus, primus legit Rheticam in lingua Latina.*
Accius poëta. Lucretius. Marius & Sylla. Bella civilia. Cicero, & Cn. Pompejus nascitur.
3900. *Joseph, Joachim, Anna, beatissima Deipara nascitur. JESUS Christus filius DEI anno 3984. Bellum Triumvirorum. M. Tullius Cicero. Julius Cæsar, & Monarchia Romanorum Cæsarum. Ovidius. Horatius. Virgilius florent. Cultus latinæ linguæ magno incremento propagatur.*

Anno Christi. Ab anno primo usque ad 100. florent Tibullus, Catullus, Propertius, Dionysius Halicarnassæus. Philo, Orosius, Lucanus, Cornelius Tacitus, Valerius Flaccus, Juvenalis, Martialis, Plinius, Pedianus, poëtæ, sub Augusto usque ad Trajanum.

Ab Anno Christi 100 usque ad 200. sub Trajano, Adriano, Antonino, &c. usque ad Severum floruerunt, Plutarchus, Pausanias, Favorinus, Ptolemaeus, Galenus, Justinus Martyr, Arrianus, Max. Tyrius, Lucianus, Athenæus, Apulejus, Gallus.

Ab anno 200 usque ad 300. sub Imperatore Caracalla usque ad Diocletianum floruerunt Philostratus, Appianus, Cassiodorus, Plotinus, Censorinus, Porphyrius, Lampridius, Tertullianus.

Ab anno Christi 300 ad usque 400. Constantinus Magnus, & Christianæ religionis propagator, floruerunt Juvençus Presbyter, Libanius, Themistius, Claudianus, Ausonius, Synesius,

S.S. Patres Eusebius Cæsariensis, Athanasius, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Ambrosius, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus.

Ab anno 400 usque ad 500. imperium Romanum ex Occidente in Orientem translatum, Barbarorum invasio; atque huc usque Latina lingua pura in Italia viguit, sed à Gothis, Alanis, Vandals, Hunnis, Longobardis corrupta in varia idiomata Italicam, Gallicam, Hispanicam, aliasque degeneravit, Latina lingua solummodo inter literatos permanxit. Sed hisce sat & in genere quidem expeditis, jam ad IV. Librum, præcipuum hujus operis argumentum progrediamur, in quo linguas & idiomata ex primæva illa rerum confusione in ordinem redigere nobis propositum est. DEUS O. M. Spiritus sancti πνεῦτος gratia ausibus nostris adsit.

Cap. VI. Verum antequam opus *Atlantis polyglossi* arduum ordiamur, hoc loco celebrem illam de universalis lingua quæ-

stionem examinabimus; & deinde no- *Sect. III.*
stram de universali lingua intentionem
in curiosi lectoris gratiam apponemus.

C A P U T VII.

*Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem quan-
dam linguam constituendam.*

C. VII. **C**omplures varia quadam persua-
sione delusi primævarum lin-
guarum radices constitui & assi-
gnari posse, ex quibus universalis lin-
gua confici possit, etiamnum credidere.
Cum itaque à multis ea de re consultus
fuerim, potissimum à *Ferdinando III. Imperatore* Mecœnate munificentissimo,
qui uti in aliis ita & de hoc clientis sui
judicium more solito experiri non fuit
deditus: (nam quid de hoc propo-
sito universalis linguae argumento sen-
tirem, sibi exponi præcepit:) uti-
que Cæfareo perculsus imperio, ut
laudabili Cæfaris curiositati quovis
modo satisfacerem, à primis princi-
piis propositum mihi dubium, singu-
lari studio & diligentia adhucita, eno-
dandum censui. Sed vix dum cœperam,
cum ecce, ut verum fatear, i-
dem mihi accidisse videtur, quod ty-
pothetæ, qui plura librorum folia,
compositione peracta, jam typis prælo
destinata in promptu habet. Verum
nescio quo casu dissolutis ligaminibus
typi sparsim per terram dissipati, nul-
lum prorsus veri sensus vestigium relin-
quunt, neque ad pristinam formam
prototypi jam perditæ reduci queunt.
Pari prorsus modo accidit in infinita
illa prope linguarum & idiomatum
multitudine & varietate, quæ ab origi-
ne mundi hucusque ob incessam an-
tiquitatis vetustatem, ob tot imperio-
rum mutationes, tot populorum diver-
sorum commixtionem, inter tot deni-
que rerum humanarum vicissitudines
& corruptelas expositæ fuerunt, ut
proinde minimè fieri posse existimem,

aut fundamentum omnibus linguis
commune reperiri posse, credam. Quot
enim in lingua *Chaldaica, Syriaca, Arabi-
ca & Æthiopica* verba occurunt, quæ
nullam prorsus ad primariam linguam
quam nos *Hebreæam* esse determinavi-
mus, (exceptis iis quæ ab ea demana-
runt) similitudinem obtinent? toto-
que ut ajunt cœlo differunt? Quis ro-
go vel unicum verbum in lingua *He-
breæa* cæterisque reperiet? quod ad lin-
guam *Græcam*, ne dicam *Latinam* ali-
quam affinitatem habeat? si verò non-
nullæ voces occurrerint, quæ tametsi
quoad sonum quandam similitudinem
pollicentur, illæ significatione tamen
prorsus contrarium exhibeant. Hac ita-
que diligentia præmissa, & combi-
natoriaæ artis amissi applicata, dico te-
merarium, ne dicam stolidum eorum
esse testamentum, qui in hoc negotio
adeo arduo & viribus humanis supe-
riori aliquid se præstare posse præsum-
ptuosius credunt. Desinant itaque hu-
ijsmodi imperiti rerum indagatores
piscari in aëre ranas, quæ sine alis vola-
re censem. *Sisyphi* saxum volvant, at-
que inutili labore revolvent, omnem-
que humanam in hisce explorandis
industriam vanam irritamque se com-
perturos certo sibi persuadeant. • Ho-
rum numero jungi possunt omnes ii qui
linguam *Germanicam*, aut quamvis al-
liam ex *Hebraicis* verbis vocibusque
constitutam demonstrare se posse exi-
stiment. Quos inter meritò primum
locum obtinet *Goropius Becanus*, qui
Belgicam linguam libro integro primæ-
vam illam veramque *Hebræorum* lin-
guam

C. VII. quam aut saltem mediatè ab ea derivatam conatur demonstrare ; miratus sum equidem virum cæteroquin eruditissimum, in re adeò ludicra , tot bonos dies horasque consumpsisse. Quis enim nescit, in omnibus pene linguis nonnullas voces *Hebræis* quoad sonum similes reperiri , quarum tamen genuinam significationem ut exprimat dici vix potest , quam violenter quam coactè, ut quoad sensum Hebrææ respondeant , detorquere conetur. Et certe mihi persuadeo virum judicio pollentem difficultates occurrentes non potuisse non prævidisse. Ut proinde ne ejus existimationi nonnullo præjudicio esse videar, eum non tam veritate convictum , id sensisse , quam ingenii luxuriantis æstu abreptum ad sagacitatem subtilitatemque ingenii ostendantam similia effutiisse arbitrer.

Sed hisce jam satis expositis , restat ut hoc modo alium universalis linguæ modum describam, qui ad Cæsaris postulationem noviter detectus fuit : & dicitur *Polygraphia universalis*, qua quicunque tametsi non nisi vernacula lingua

instructus, cum omnibus tamen populi & nationibus, per literas reciproco commercio , mentem suam aperire posse demonstratur , quod & jam dum ad multorum sollicitationem non nisi paucis tantum exemplaribus impressis publici juris fecimus. Est verè universalis methodus qua quis suam alteri intentionem quacumque lingua communicare possit ; fateor sane illud ab omnibus antequam in lucem edetur velut incredibile & quasi *ανάδοξον* habitum fuisse. Sed edito jam opere, postquam in praxin id redegerunt multi ex magnatibus, tum enimvero illud non dicam *αδικίατον*, sed vel maximè facile compererunt. Quo cum primis relexandi animi causa *Ferdinandus III. Cæsar & Leopoldus Guilielmus Archidux usi* fuerunt ; uti in fronte *Polygraphiæ*, ex litera ad lectorem datâ contestata rei veritas demonstratur. Quin & *Alexander VII. glor. mem. summus Pontifex comperta veritate adeo ipsi arrisit artificium* ; ut inventori annuæ pensionis minerval assignare non sit dignatus.

C O N C L U S I O .

Horrendos tandem cataclysmi fluctus eluctati invisam stupendamque mundi catastrophen , objenormia filiorum hominum vindice DEO illatam cum tremore conspeximus , qua finita ex monte *Ararat* in submontanos campos , itinere directo , tandem in terram *Sennaar* appulimus. *Turrim*, ejusque portentosam fabricam dimensi uti intercurrente linguarum confusione imperfectam incompletamque reliquimus ; ita quoque ex confuso sermonum commercio , novorum semper novorumque idiomatum argumentum exortum ; mirè ad id prosequendum , animum meum sollicitavit. Verum cum id primi hujus tomī limites longè excedere videretur , operæ pretium me factum existimavi , si in auxiliarem adminiculationem , *Atlantem* adsciscerem , ut is Geocosmo universi orbis terrarum linguis conspicuo humeris suppositis viuum mearum imbecillitatem , ea qua fieri posset industria sublevaret. Quod tandem aspirante divini Numinis gratia accidit , eo modo , quo lector in securis , suo tempore , duobus Tomis in 72 linguarum , juxta 72 tribus trium filiorum Nœ disparatissima genera divisis peractum videbit. Vale lector & si in hisce quidpiam admiratione dignum occurrit , id unicè D. O. M. qui solus infantium linguas facit efficietas , adscribas velim.

aus. D E O Virginique M A T R I .

E e 2

I N -

INDEX RUM,

in hoc opere contentarum : in quo

Numerus paginam denotat, *a* columnnam priorem, *b* posteriorem.

A.

- A**imelech *Rex apud Palæstinos tempore Abrahami.* 44. a, b.
Aborigines. 216. *expelluntur ex Italia.* ibid.
Abrahamus *natus anno regni Nini.* 43. 104. b.
105. a. *anno vitæ patris sui.* 60. 105. a.
106. 113. a. *ex ejus semine qui populi procederunt.* 120. b.
Abubacer *de prava opinione, quæ fuit Zabœorum.* 134. b.
Abydenus *de lapsu Turris.* 110. b.
Abyssina *lingua.* 132. a.
Accius Poëta. 217.
Achab. 216.
Achad Hieronymo Edeffa. 117. a.
Adamus *primus homo.* 146. b. *five primus animantibus nomina imposuit.* 147. a.
165. a. *omnium purorum hominum perfectissimus, & scientissimus.* 162. a. *infusam concreataisque scientiam habuit.* ibid. b.
linguam habuit pariter sibi infusam. ibid.
eius theologia. ibid. *physiologia.* 163. a. *omniscientis.* 162. a. 163. b. *eius instruētor Angelus.* 164. a. *eum ex lunâ prodisse fuit Sabœorum traditio.* 35. b. 134. a.
Adonis *vide Osiris.*
Adris arabicè & græcè Hermes Trismegistus *dicitur Ægyptiorum Thoyth.* 82. b.
Ægyptiaca *lingua.* *Vide Coptica.* *Eius primatus.* 152. a.
Ægyptiaci *regni initium.* 112. b.
Ægyptiarum *literarum primæva fabrica & institutio.* 177 & seqq.
Ægyptii Simiæ Babyloniorum *in obeliscis erigendis.* 65. a. *credebant primos homines in Ægypto natos.* 135. b. & ex quâ causâ. ibid. *monachi sequebantur hieroglyphicam doctrinam veterum Ægyptiorum.* 172. b.
Ægyptus *non fuit habitata ante divisionem & confusione linguarum.* 113. b. *Primorum hominum genetrix secundum Ægyptios.* 135. b. *A primo Rege Misraim dicta.* 203. a.
Ælamitica *lingua.* *Vide Persica.*
Emilius Scaurus *in suâ ædilitate extruxit apud Romanos theatrum 360 columnis conspicuum.* 90. b.
Æneas. 216.
Æolica dialectus *linguae Græcae.* 131. a.
Ære Colosi Solis *quot camelii onerati fuerint.* 88. b. 89. a, b. 90. a.
Æteris benignitas requisita ad bonitatem regio.

- nis.* 17. a.
Æschylus. 217.
Æthiopes *primos homines in Æthiopia veluti in medio terrarum natos offerebant, & ex quâ causâ.* 135. b.
Æthiopia *primorum hominum genetrix, secundum Æthiopes.* ibid. *eius descriptio.* 199. a. *antiquitas.* ibid. b. *coloni primi quam.* 200. a.
Æthiopica *lingua ex Hebræa.* 131. a. 200. b. à qua differt characteribus & modo scribendi. ibid.
Æthiopicum *alphabetum diversissimum ab Hebraico.* ibid.
Africanæ *linguae.* 132. a.
Agareni. *Vide Ismael.*
Agriculturæ *necessitas.* 5. a.
Aivan Kefra. 97. b. 99. a, b. 100. a.
Albae excidium. 217.
Alcoranus *lingua Arabica pura conscriptus à Mahumede.* 198. b. 202. b.
Alexander Magnus *nascitur.* 217. *moritur.* ibid.
Allegoriarum Ægyptiarum *expositio.* 173. a. & seqq.
Alphabetum Æthiopicum *diversissimum ab Hebraico.* 200. b. *Copticum commune & mysticum.* 177. & seqq. *Dalmatarum varia.* 216. b. *Illyricum duplex; alterum Cyrilli, alterum Hieronymi.* 216. a, b.
Samaritanum *non est idem quod Phœnicium.* 185. b.
Altitudo lunæ à terra. 37. b. *triplex: major in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis.* 39. a. *Turris quanta debuerit esse usque ad cælum lunæ.* 37. b.
Amalech *filius Eliphaz, filii Esau, à quo Amalecitæ.* 121. a.
Amara mons. 199. b.
Amasis *Rex Ægypti ad uexit templum monolithum.* 72. a.
Ambrosius floret. 217.
Amenophis *Rex Ægyptiorum.* 216.
Americanæ *linguae.* 132. a.
Ammon *filius Loth, à quo Ammonitæ.* 121. a.
Amraphel *Rex Sennaar.* 19. a. *Rabbini fabulantur eum esse Nemrodum.* ibid. *fuit prorex Ninive Regis Assyriorum, five gubernator Babylonis, aut terræ Sennaar.* 19. b.
Amstelodamum *urbs incredibili magnitudine prædita.* 45. a.
Analogiarerum à primis mundi patriarchis gesta-

I N D E X R E R U M.

- starum, gestis Osiridis, Isidis, Typhonis, Horis parallela.* 136.
Anaxagoras. 217.
Angelus quæ lingua & charactere scripsit in pariete Balthasaris sententiam ei à Deo latam. 154. a.
Anglica lingua filia Teutonicæ. 131. b.
Angolana lingua. 132. a.
Anna. 217.
Appianus floret. ibid.
Apulejus floret. ibid.
Aquila cur hebraicè dicatur Nesra. 166. a.
Arabes putabant Arabiam felicem primorum hominum genetricem. 135. b. *scriptores celeberrimi.* 199. a. *eorum relatio de pyramidibus Ægypti.* 70. b.
Arabia triplex; Deserta, Petraea & Felix. 198. a. *Desertæ situs.* ibid. *Petraæ situs.* ibid. *Felix primorum hominum genetrix secundum Arabes.* 135. b. *eius situs.* 198. a. *Amalecistica & Ismaëlitica dicta.* ibid.
Arabica lingua, in Andaluzia commixta Latinis Arabicisque vocibus, in Melitensi insula commixta vocabulis Italicis Arabicisque. 130. b. *ex Hebraica.* 131. a. 198. a. *per totum Orientem & Occidentem diffusa.* 198. a. *pura dominatur in Ægypto.* 203. a.
Arach Hieronymo Nisibis. 113. a.
Ararat non est unus mons particularis, sed in gens concatenatorum montium series. 12. a.
Arcadia primorum hominum genetrix, secundum Theodoreum ex relatione antiquorum. 135. b.
Archimedes. 217.
Architectura Turris Nembrod. 40. 41.
Arcus Soliman Pac. 100. a, b. 101. a, b.
Aristides Atheniense solum primam terram hominum genetricem asserit. 135. b.
Aristoteles nascitur. 216. *multa ex Chaldaicis monumentis accepit.* 195. a.
Armenia duplex: minor & major. Minoris situs. Majoris situs. 11. b. *Descriptio.* 204. a. *etymon ab Aram filio Sem.* ibid. *Armenica lingua.* 204, 205.
Armenorum Patriarchæ sedes in Naschivan. 204. a.
Arphaxad tertius filius Semi. 120. a. *natus duobus annis post diluvium.* ibid. à quo proderunt Chaldæi & Sufi. 120. b.
Arrhianus floret. 217.
Artapanus scribit à Mose literarum inventore literas accepisse Judæos & Ægyptios, à Judæis Phœnices, à Phœnicibus Græcos. 123. b.
Artemisia Regina Cariæ Mausolo marito defuncto sepulcrum erexit, à quo omnia Regum Imperiorumque monumenta preciosa Mausolea vocantur. 88. a, b.

- Artes quæ suos docuit Noë.* 27. a. *earum propagatio.* ibid. b.
Afinus cur hebraice dicatur Chamor. 166. a.
Assur secundus filius Semî, à quo Assyrii. 119. a. *diversus ab Assur egresso de Babylonie, qui ædificavit Niniven.* 119. b.
Affyria est terra Sennaar. 18. b. *quæ nunc corruptè Azimia dicitur, situs.* 119. a.
Affyriacus character. Vide character.
Affyriorum Reges dicti Assur. 120. a. *catalogus à Nino usque ad ultimum Sardanapalum.* 50. *eorum imperium duravit sub 32 Regibus annos 1239.* ibid.
Athanasius floret. 217.
Athenæus floret. ibid.
Atheniense solum primos homines produxit secundum Aristidem. 135. b.
Attica dialectus linguae Græcae. 131. a.
Atribiticus nomus. 79. a.
Aulæ labyrinthæ terrorem incutientes. 83. a.
Augustinus de numero linguarum. 199. a. *floret.* 217.
Auri abundantia primis seculis. 27. b.
Ausonius floret. 217.
- B.
- B**Abylon urbs magnificentia pene incredibilis à Semiramide condita. 93. a. *eius magnitudinis & operarum examen.* 53. a. b. *ruderæ an hodie superfint.* 92. a.
Babylonia est terra Sennaar. 18. b.
Babylonica lingua. Vide Chaldaica. *Eius character. Vide Character.*
Babylonico regno nullum nec antiquius nec maius. 112. b.
Baculus Tauticus S. Antonii. 172. b.
Bagdadum extructum ex lateribus bonis & vetustis Babyloniz veteris, &c. 104. a.
Batavica lingua. 213. a.
Becanus (Goropius) probat linguam Belgicam omnium primam fuisse. 194. a.
Belgica lingua omnium prima secundum Goropium Becanum. 194. a. *filia Germanicæ.* 131. b. 194. a.
Bella civilia. 217.
Bellonius (Petrus) de pyramidibus Ægypti. 68. b.
Bellum Triumvirorum. 217.
Belus idem qui Nembrod. 82. b. 194. a. 105. a, b. 112. a. *eius sepultura.* 47. b. *templum.* 52. a. *Vide Osiris.*
Ben Salamas de pyramidibus Ægypti. 70. b.
Benjamini Tudensis observatio de civitate & Turri Babel. 95. b.
Berosus Annianus vult Zoroastrem fuisse Cham filium Noë. 44. a.
Bibliotheca sacra Ismendii. 76. b.
Boëmica lingua ex Illyrico traducta, & linguae Germanicæ ac Polonicæ ita commixta,

INDEX RERUM.

<i>mixta, ut nec Dalmata, nec Polonus eam prorsus intelligat.</i> 130. b.	<i>filia Sclavonicæ.</i> 213. a.	<i>Chabor seu Chobar fluvius.</i> 103. a.
<i>Bosnica lingua ex Illyrica.</i> 131. b.		<i>Chalanne Hieronymo Seleucia.</i> 117. a.
<i>Bubaisticus nomus.</i> 79. a.		<i>Chaldæa est terra Sennaar.</i> 18. b.
<i>Bulgarica lingua ex Illyrica.</i> 131. b.		<i>Chaldæi ab Arphaxad.</i> 120. a.
<i>Buratinus (Titus Livius) pyramidem Memphis delineavit.</i> 71. b.		<i>Chaldaïca lingua ex Hebreâ, ejusque dialectus.</i> 131. a.
<i>Brachmanica lingua.</i> 131. b.		<i>prima linguarum à nonnullis perperam traditur.</i> 149. b.
<i>Brasilica lingua.</i> 132. a.		<i>secundum in primatu linguarum locum habet.</i> 151. a.
<i>Briax Mansoleum Artemisiæ Cariæ Reginæ à borea cœlavit.</i> 88. a.		195. b.
C.		
C admus literas primū ad Græcos ab Ægyptiis, ipse Ægyptius existens, attulit. 174. b. 175. a. 184. a, b. 185. a. 209. a. 216.		<i>Chamæa familia cur tam grandia monumenta post se reliquerit, non verò familia Semi, & Japheth.</i> 65. a.
<i>Cadmæae literæ quo tempore Græcis traditæ.</i> 175. a.	<i>dicitæ etiam Phœnicicæ, item Pelasgicæ.</i> 185. a.	<i>Chamus Noë filius Zoroastres dicitus.</i> 9. a.
	<i>diversæ fuerunt à Samaritanis.</i> 188. b.	<i>44. a. ejus progenies authores idololatriæ.</i>
<i>Cafrariensis lingua.</i> 132. a.		135. b.
<i>Caïnan generatio secundum quosdam minimè computanda.</i> 105. a.	<i>genuit Sale.</i> 106.	<i>Chananæa lingua. Vide Samaritana.</i>
<i>Cairus urbs incredibili magnitudine prædita.</i> 45. a.		<i>Character linguae Samaritanæ, utrum verè Assyrius aut Hebreus sit.</i> 152. & seqq.
<i>Calcis præparandæ artem suos docuit Noë.</i> 27. a.		<i>Affyriacæ seu Hebraicæ.</i> 153. a. & seq.
<i>Calculus propagationis generis humani ad Turris fabricam.</i> 9. 37. a.		<i>Babylonicae.</i> 154. a.
<i>Calippus.</i> 217.	<i>Samaritanus accidentaliter tantum ab Affyriaco differt.</i>	<i>Samaritanus in sacris scribendis fuit adhibitus; in profanis verò Samariticus.</i> 155. a.
<i>Cambyses regni Ægyptiorum eversor.</i> 203. b.		<i>Affyriacus Hebreus verus est, quo tabulæ legis scriptæ fuerunt. ibid. Samaritanus in Siclis Hebræorum.</i> 158. b.
<i>Cannenfis pugna.</i> 217.		
<i>Canopicus nomus.</i> 79. a.		<i>Chemmis Diodoro; at Herodoto dicitus Cheobus octavus Rex Ægypti ædificavit trium pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam.</i> 66. a, b.
<i>Captivitas Hebræorum in Babylone.</i> 216.		
<i>ejus finis.</i> 217.		<i>Chilensis lingua.</i> 132. a.
<i>Cares architectus Colossi Rhodii seu Solis.</i> 88. b.		<i>Chinica lingua.</i> 131. b.
<i>Carthaginenses Phœnicum colonia.</i> 187. b.		<i>Chobat seu Chobar fluvius.</i> 103. a.
<i>Carthago urbs incredibili magnitudine prædita.</i> 45. a.	<i>conditur.</i> 216.	<i>Chodorlahomor subegit Sodomitas.</i> 106.
<i>Cassiodorus floret.</i> 217.		<i>Christus per titulum Crucis, reduxit per varias linguas, populos in unitatem, die Pentecostes misso Spiritu sancto super Apostolos.</i> 128. a.
<i>Catalogus Regum Affyriorum à Nino usque ad ultimum Sardanapalum.</i> 50.		
<i>Catullus floret.</i> 217.		<i>Chrysostomus floret.</i> 217. <i>ejus sensus mysticus historiæ Turris.</i> 22. a, b. 23. a.
<i>Causæ universales quinque corruptionis linguarum: 1. diversarum gentium populorumque commixtio. 2. imperiorum monarchiarumque mutatio.</i> 130. a.	<i>3. calamitates publicæ regnorum. 4. varia in differentia regna coloniarum introductio.</i> 130. b.	<i>Chusi progenies, & utrum fuerit verè colore nigro imbuta, vel saltē, an omnes, qui postea nigri nati sunt, ab ipso prodierint,</i> 113. & seq. <i>nigredo naturalis.</i> 114. a.
	<i>5. cœli solique in certis nationibus constitutio.</i> 131. a.	<i>unde.</i> 114. b. <i>altera causa.</i> 115. a. <i>genealogia.</i> 115. a, b.
<i>Cecrops Rex Atheniensis.</i> 216.	<i>relyans & altitudo ejus.</i> 175. a.	<i>Cicero.</i> 217.
<i>Censorinus floret.</i> 217.		<i>Circulus aureus qui circumdabat Simendis monumentum.</i> 77. a.
<i>Cha Abas Sophi secundus Rex Persicæ imperium ampliavit.</i> 202. a.		<i>Civitas quænam fuerit, quam sacer textus Nemrod extruxisse refert.</i> 41. b.
<i>Chabreus Rex Ægypti erexit secundam pyramidem.</i> 6. 8.		<i>Claudius Marius Victor de confusione linguarum.</i> 107. b. 108. a.
		<i>Claudianus floret.</i> 217.
		<i>Climatis bonitas requisita ad bonitatem regionis.</i> 17. a.
		<i>Cn. Pompejus nascitur.</i> 217.
		<i>Coloniæ filiorum Sem, Elam & Assur,</i> 119. & seq.
		<i>Colossi</i>

INDEX RERUM.

- Colossi Aegyptiaci omnes alios mirabilium operum magnitudine superantes.* 90. a. *Capitolinus.* *ibid.* *Palatinus.* *ibid.* *Rhodius seu Solis, Apollini dicatus.* 88. b. *eius altitudo, deque eâ diversæ sententiae Plinii & Volaterrani.* *ibid.* *Tarentinus.* 90. a. *Thebanus peregrinum sonum edens.* 83. b. *Columnæ rostratae inscriptio.* 211. *Columnæ 127 in templo Dianæ Ephesæ.* 88. a. 36 *Mausolei Artemisias Cariæ Reginæ.* *ibid.* *Computus totius Symmetriæ templi monolithi.* 73. *Commona lingua.* 131. b. *Conciliatio duarum sententiarum de primatu linguarum.* 150. a. *Conditiones tres requisitæ ad bonitatem alicuius regionis.* 17. a. *Confusio linguarum.* 104. & seqq. 216. id est, A. M. 1931. 15. b. *accidit a.* 275 *post diluvium.* 105. b. 106. *quomodo facta.* 107. b. *causæ.* 125. a. *auctor solus Deus, non homines.* 125. b. *cacodæmones esse non poterant.* *ibid.* *radix maledictio Noë in Canaan filium Cham.* 126. a. *gravissed justa & maximè digna pœna.* 107. a. 126. b. *inque ea maxima DEI clementia.* 126. 127. a. *sapientia, potentia, bonitas, justitia.* 127. a. & *providentia.* 127. b. *in ea jurgia & rixæ.* 125. a. *Congana lingua.* 132. a. *Consularia quatuor absurdæ ex possibiliitate Turris usque ad cælum lunæ erigendæ.* 39. b. 40. a. *Consularium ex descriptione fabricæ Ismendis.* 77. a. *Constantinus Magnus.* 217. *Consules Romani.* *ibid.* *Coptica lingua una ex primigeniis, ejusque literæ mysticæ.* 172. & seqq. 175. b. *origo.* 174. b. *quomodo corrupta.* 175. b. 176. a, b. *alphabetum commune & mysticum.* 177. & seqq. *ad nullas alias affinitatem habet.* 203. a, b. *characteres ab Hebraicis toto cælo differunt.* 203. b. *duratio.* *ibid.* *Corruptionis linguarum causæ quinque.* 130. a, b. 131. a. *Cres Rex Cretæ.* 216. *Crocodilopolitanus nomus.* 79. a. *Crocodilorum sacrorum sepulcræ seu monumenta in medio seu subterraneo labyrintho.* 80. b. 81. b. *Ctesias Cnidius refert Pyramidem Nini fuisse molam altitudinis novem stadiorum.* 47. b. *Ctesiphon olim, postea Seleucia dicta.* 96. b. 97. b. 98. a, b. *Ctesiphoni architectus templi Dianæ Ephesæ.* 88. a. *Cuamensis lingua.* 132. a.

- Cubitus unustrium palmorum.* 66. b. *Cynopolitanus nomus.* 79. a. *Cyrus.* 217.

D.

- D**adan alter filius Regmæ, à quo Deda-næ. 116. a. *Dædalus admiratione labyrinthi Aegyptiaci captus, alium in Lemno condidit.* 73. b. *architectus labyrinthi Cretensis.* 85. a, b. *Dalmatia vel Slavonia olim Thracia dicta.* 215. a. *Dalmatica lingua.* *ibid.* *eius alphabetum.* *Vide Alphabetum.* *Danica lingua filia Teutonicae.* 131. b. *Daniel.* 217. *Darius.* *ibid.* *Debora prophetissa Judææ.* 216. *Dedanorum fitus.* 116. a, b. *Delubrum ex unico lapide construclum.* 72. a, b. *eius mensura.* 72. b. *Demetrius Phalereus.* 217. *Demonstratio de Turtis ad lunæ cælum exaltandæ impossibilitate.* 36. a. 37. 39. 40. *Demosthenes.* 217. *Deorum Aegyptiorum 48 mansiones, imagines & statuæ.* 76. b. 81. b. *Descriptio cænaculorum porticuumque labyrinthi Aegyptiaci.* 74. a. *hortorum penſilium Semiramidis.* 61. a, b. *labyrinthi Aegyptiaci.* 78. & seqq. *lacus Mæridis.* 77. b. *pontis Babylonici à Semiramide supra Euphratem extructi.* 55, 56. *terræ Sennaar.* 17. & seqq. *DEUM omnes homines semper agnoverunt.* 136. a, b. *Dialecti linguae græcae, Æolica, Attica, Ionicæ, Phrygia.* 131. a. *Dialecti variæ an fuerint in lingua primordiali seu primæva.* 11. a. *Differentia exterioris & interioris dimensionis templi monolithi.* 73. *Diluvium.* 216. *Diodorus Siculus describit res gestas Nini.* 42. a, b. 43. quando ait eum subegisse Agyptum, ac finitimas regiones, intelligendum id est vel non plenè, vel dicendum eum non diu eas posse disisse. 44. a, b. ait turres 1500 in mænibus fuisse, quas non omnes mænibus insertas fuisse putandum est. 47. a. nihil habet de Tutti Nini & Semiramidis oclozoniam, nisi forte id intelligat per Beli templum. 52. a. de urbe Semiramidis. 53. a. resellitur cum ait 1000000 hominum occupata fuisse in extruenda urbe Semiramidea. 53. a, b. 55. b. item cum ait muros urbis Babylonicas continuasse tantum 250 turres. 54. b. de ponte supra Euphratem, deque duobus regiis Palatiis in oppositis urbibus

INDEX RERUM.

bis locis extructis à Semiramide. 55. 56.
57. de Horto pensili. 58. a, b. *refellitur*
cum ait Hortum pensilem non à Semira-
mide, sed à quodam Rege Syro postmodum
in gratiam ejus factum. ibid. *refellitur cum*
ait lapidem obelisci Semiramæi curruum
multitudine ad flumen, indeque navi imposi-
tum Babylonem delatum fuisse. 62. b.
63. a. refellitur scribens de excessu Semi-
ramidis. 64. a. *de pyramide Memphitica*
omnium maxima. 66. a, b. *de labyrintho Æ-*
gyptaico. 73. a. *ex Hecatæo.* 75. b. 76. a, b.
de miraculis Thebanæ civitatis. 77. b.
Diogenes Cynicus. 217.
Dionysius Halicarnassæus floret. ibid.
Divisio prima gentium contigit A. M. 1783.
15. a, b. secunda A. M. 1931. 15. a. 104.
& seqq. 206. 111. b. quando cœperit. 111.
Divisionem linguarum non semper fuisse ostendit. 34. b. *Vide Confusio.*
Dogmata philosophorum. *Vide Opiniones.*
Dosithei sectatores. 196. a.

E.

Ecbatenæ nunc Tauris dictæ, regni Me-
diæ caput. 201. a. 202. a.
Edictum Regis Sinatum Tartarico-Sinico
charadere conscriptum. 204. b.
Edom. *Vide Esau.*
Elam primus filius Sem, à quo Elamitæ.
119. a.
Elamitarum situs, qui à prophanis scriptori-
bus vocantur Elimæi, ex quibus exierunt
Perſæ. ibid.
Elias. 216.
Elimæi. *Vide Elamitæ.*
Empedocles. 217.
Ennius Poëta nascitur. ibid.
Epilogismus Genealogiæ, ex quo series gene-
rationum filiorum Noë colligi potest. 14. b.
15. a.
Epiphanius de numero linguarum. 109. a, b.
de Turris dejectione. 110. b. *floret.* 217.
Equus cur hebraicè dicatur Sus. 166. a, b.
Esau filius Isaac, à quo Idumæi. 121. a.
Esdræus character. *Vide character.*
Esdras non invenit novum characterem ad le-
gem describendam; sed veterem non nihil
degenerem in pulchriorem formam adapta-
vit. 155. a.
Esseni. 196. a.
Etymon literarum Samaritanarum. 196. b.
Eupolemon de lapsu Turris. 111. a.
Eupolemus scripsit à Mose literarum inven-
tore Judæos & Ægyptios accepisse literas,
à Judæis Phœnices, à Phœnicibus Græ-
cos. 123. b.
Eusebius de numero linguarum. 109. a. *flo-*
ret. 217.

Examen trium mirabilium in fabrica Ismen-
dis. 76. b. 77. a.
Exemplum inscriptionis Ionicarum litera-
rum à priscis Græcis lapidi incise. 191.
Exercitus Nini contra Zoroastrem 1700000
peditum, 200000 equitum, paulò minus
10600 curruum falcatorum. 43. b.
Exhortatio Nembrod ad Turrim civitatem-
que inchoandam ad progenie suæ proceres.
29. a, b. 30. a.
Expositio Allegoriarum Ægyptiarum. 173. a.
& seqq.
Expositio singularum partium hortorum pen-
lium. 60.
Ezechielis prophetæ sepulcrum. 103. a, b.

F.

Fabula de Ariadna Minois filia & Mi-
notauro. 85. b.
Fabulæ de animalibus irrationalibus, quæ a-
junt olim communi voce inter se de rebus
suis, ut solent homines, agere consuevisse,
origo ex Turri prodit. 33. b.
Fabulæ de aquila jecur Promethei depascente
origo. 140. a.
Fabulæ de gigantibus montes montibus super-
imponentibus, ut bellum diis inferrent, sed
ab ipsis fulmine dejectis, origo ex Turri pro-
dit. 33. b. 36. a.
Fabularum Ægyptiorum de Osiride & Iside
origo. 137. b.
Fabrilis artis necessitas. 5. a.
Faunus Rex. 216.
Favorinus floret. 217.
Ferrariæ artis necessitas. 5. a.
Figulina ars à Noë tradita. ibid.
Filiorum trium Noë in tribus distributio. 6. a.
Finlandiæ situs. 214. a.
Finlandica lingua ex Suecica & Moscovia-
tica composita. ibid.
Finmarchiæ situs. 214. b.
Flammæ ignæ in quibusdam Regum Ægypti
sepulcris. 85. a.
Fluviorum rivorumque irrigatio requisita ad
bonitatem regionis. 17. a.
Forma Turris Nembrod rotunda, secundum
alios quadrata. 41. a.
Furius Camillus. 217.

G.

GAlenus. 217.
Gallica lingua ex Latina, peperit plu-
rimas dialectos. 131. b.
Gallus floret. 217.
Gedeon. 216.
Genealogia filiorum, nepotumque Noë. 14. b.
15. a. 104. & seq.
Georgiæ descriptio. 204. b. *etymon.* ibid.
Geor-

INDEX

- Georgiana lingua.* 204. a, b. *composita ex Tartarica & Armenica.* *ibid.* *eius characteres ab Armenicis differunt.* *ibid.* *cum utuntur Christiani incolae Mecrelia seu Iberia, alias Georgiae, olim Colchidis.* 204.b.
Germanica lingua. *Vide Teutonica.*
Germanorum denominatio ab Ascanez filio Japheth. 212. a.
Globus Ariadnaeus labyrinthi Cretensis quantus esse debuerit. 86. a.
Gortheni. 196. a.
Græca lingua, corruptissima in nonnullis Calabriæ oppidis. 130. b. *peperit dialectos Atticam, Ionicam, Aëolicam, Phrygiam, &c.* 131. a. *an ab Ægyptiis processerit,* 174. b. *eius origo & antiquitas.* 206, 207. *una ex primigeniis.* 206. a. *eius dignitas & excellentia.* 207, 208. *inflauratores.* 208. b. *initium.* 216.
Græci à Phœnicibus literas suas acceperunt. 174. b. 175. a. 184. a, b. 185. a. 186. b. *scriptores ante excidium Trojanum.* 207. b. *post excidium Trojanum.* 208. a.
Græcorum superbæ fabricæ monumentaque ad imitationem Ægyptiorum extructa. 88, 89, 90.
Gregorius Nazianzenus floret. 217.
Gregorii sensus mysticus historiæ Turris. 21. a, b. 22. a.
Grimanus (Marcus) de pyramidibus Ægypti. 69. a, b.
 H.
Hannibal. 217.
Heber propheta magnus. 16. a. *genuit Phaleg.* 106. *ab eo descendunt Hebræi.* 20. b.
Hebræa lingua utrum & quomodo post confusione linguarum, in domo Heber permanerit. 122. 123. 150. a. 194. a. 200. b. *ab Heber ad Abraham continua serie propagata fuit.* 122. b. *primò deflexit in dialectum Chaldaicam, secundò in Arabicam seu Madianiticam, tertiò in Samaritanam, quartò in Æthiopicam, quintò in Syriacam, veluti ex Græca & Hebræa mixtam.* 131. a. 194. a. *in domo Thare conservata fuit.* 148. b. *prima fuit omnium linguarum.* 148. a. 150. b. 193, 194. a. *protoplæstis à Deo infusa.* 150. b. 193. a. *eius propagatio ad posteros.* *ibid.* *charakter.* *Vide character.* *Eius mira vis in rerum significationibus elucentia, quam infusam habuit Adamus.* 164. & seqq.
Hebræorum secta triplex. 196. a.
Hecatæus de fabrica Ismendis, seu monumento Osimandri. 75. a. 76. a, b.
Heli nascitur. 216.
Heliopolitanus nomus. 79. a.
Heliopolis immensæ vastitatis civitas in Ægypto. 45. a.
Helisæus. 216.
Hella proculdubio à Semiramide ad Euphratis littora exstructa. 101. b. 102. a, b. 103. a.

RERUM

- Henoch astrologus.* 54. a.
Heracleopolitanus nomus. 79. a.
Hermes Trismegistus hebraicè dicitur Henoch, & est Adris Arabum, Ægyptiorum Thoyth. 71. a. 82. b. *auctor hieroglyphorum.* *ibid.* *Misraimi consiliarius.* 209. b.
Hermoniticus nomus. 79. a.
Herodoti ex sententia Turris altitudo fuit 1000 passuum. 33. a. *ipse narrat Turrim intratemplum Beli erectam ocloroniam.* 52. b. *de pyramide Memphitica omnium maxima.* 66. a. *de templo monolitho.* 72. a, b. *de labyrintho Ægyptiaco.* 73. a. 74. a, b. 80. b. 81. a. *de lacu Mœridis.* 77. b. *de miraculis Thebanæ civitatis* *ibid.* *nascitur.* 217.
Heshiæus de Sennaar in Babylonia. 32. b.
Hesiodus nascitur. 216.
Hevila secundus Chusi filius, à quo Hevilæi. 115. b.
Hevilæorum fitus. *ibid.*
Hieroglyphicavaria in statuis Ismendii. 76. a.
Hieronymus ait, à quibusdam dici, altitudinem Turris fuisse 4000 passuum. 33. a. *florebat.* 217.
Hieronymus mathematicus jugerum 200 pedibus contineri scribit. 60. a.
Hispanica lingua ex Latina peperit plurimas dialectos. 131. b.
Historia Mosaïca de Turri mystico sensu exponitur. 20, 24.
Historia de muliere, quæ ex sola imaginatione peperit infantem Æthiopissimum. 114. b.
Homerus nascitur. 216.
Horatius floret. 217.
Horti penitiles à Semiramide in Babylonico campo extructi, & inter septem miracula mundi numerati. 58, 60, 61, 62. *eorum deliciae, arborumque insertio in supremo domus tecto.* 62. a.
Hungarica lingua est Getica seu Scythica. 213. b.
 I.
Janus & Saturnus sunt iidem si per eos Noë intelligatur, sive æquivocè, diversi. 140. b.
Japonica lingua. 131. b.
Ichnographia labyrinthi Ægyptiaci. 78. & seq.
Idolatriæ origo & introductio in mundum. 132. a, b. 134. a. *autores Chami progenies.* 134. b.
Idumæi. *Vide Esau.*
Jephte filia mactatur. 216.
Jesus Christus filius Dei. 217.
Ignis Chaldaeorum. *Vide Uræus.*
Illum conditur. 216.
Illyrica lingua produxit ramos suos in Polonię, Lithuania, Moscoviam, Tartarię; ex hac porrè natæ Turcica, Bulgaria, Bosnica, Tartarica. 131. b. 215. a. *eius dialecti.* 215. b. *alphabetum.* *Vide alphabetum.* 216. a.
Illyris. *Vide Thracia.*

INDEX RERUM.

- Imagines omnium Ægypti deorum.* 76. b.
Inachus Argivorum Rex. 216.
Incendium Sodomiticum. 216. *Trojanum.* *ibid.*
Inconstantia rerum humanarum. 90. b.
Indicæ linguae. 131. b.
Instrumenta ad humanæ vitæ usum parata jam ante transmigrationem. 17. a.
Inventio diametri globi terreni, unâ cum circulo, superficie & cubo. 37. b.
Joachim. 217.
Job in Arabia natus. 198. a.
Jonas prædicavit Ninivitis. 216.
Ionica dialectus linguae Græcæ. 131. a.
Jonithun filius Noë astrologus juxta Rabbinos & Syros. 54. b.
Joseph. 217.
Joseph Ben Altiphasi de pyramidibus Ægypti. 70. b.
Josephus Gorionides de fabula de Jano primo Italiæ numine. 138. b. 139. a.
Josue. 216.
Isis & Osiris prima Ægyptiorum numina. 138. a. 139. a.
Ismaël Abrahæ filius ex Agar, à quo Ismaëlites & Agareni. 121. b.
Ismaël Sophi instaurator imperii Persici. 201. b.
Ismendis fabrica. 75. a, b. 76. a, b.
Israelitæ tria non mutarunt in Ægypto, nomina, vestimenta, linguam. 151. b. *eorum 60000 bellatorum, præter parvulos, mulieres & senes, cum Mose duce eorum, ex Ægypto egressa sunt.* 9. b. *omnium & Samaritanorum ante primum templi excidium fuit character, qui nunc dicitur Samaritanus.* 186. a.
Italica lingua ex Latina, peperit plurimas dialectos. 131. b.
Ivan primus propagator linguae Græcæ. 206. a.
Judæi. Vide Israelitæ.
Judas Machabæus bella gerit. 217.
Juditha Regina Æthiopiz, quam Candacis dicunt. 200. a.
Jugerum quid sit in descriptione bortorum pensilium. 60. a.
Julius Cæsar. 217.
Jupiter à nonnullis creditur natus A. M. 209. a.
Justinus Martyr floret. 217.
Juvenalis floret. *ibid.*
Juvencus presbyter floret. *ibid.*
L
Labium quid notet. 10. b.
Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica. 73. & seqq. *magnificentia inexplicabilis.* 73. a. *situs.* 73. b. *descriptio exacta seu ichnographia.* 78. & seq. *superioris fabrica.* 81. a. *materia.* 80. b. *extruendi finis.* 80. a. 81. b. 82. a, b.
Labyrinthi in Creta, Lemno, aliisque Græciæ locis ad similitudinem Ægyptiaci construelli. 85, 86.
Lacedæmonii cognati Judæorum. 121. b.
Lacus leonum Danielis. 96. b. 101. a.
Lacus Mæridis. 77. b.
Lampridius floret. 217.
Latina lingua aëris peperit Italicam, Gallicam, Hispanicam, Lusitanicam; & porrò ex Italica & Latinæ commissione prodierunt insulares, Sarda & Sicula. 131. b. *ejus origo, antiquitas, corruptio & restauratio.* 209. *cum characteribus à Nicostrata five Carmenta Euandri matre ex Arcadia in Italiam primò translata.* 209. a. *secundùm alios ab Hercule ex Phaliscorum regione.* ib. *ejus varia qualitas, vicissitudo, & augmentum.* 210. *triplex status: priscus, Romanorum & posterus mixtus.* 210. a. *prima corruptio.* 212. a.
Latinæ literæ à Græcis ortæ sunt. 185. b. 186. a.
Latini primi scriptores: Poëtæ, Oratores, Historici. 211. b.
Legis tabulas perforatas suisse Rabbini tradunt. 156. b.
Leocur Hebraicè dicatur Arieh. 165. b. 166. b.
Leocares Mausoleum Artemisiz Cariæ Reginæ ab occasu cœlavit. 38. a.
Libanius floret. 217.
Lingua Abyssina, Ægyptiaca, Elamitica, Æthiopica, Anglica, Angolana, Arabicæ, Armenica, Babylonica, Batavica, Belgica, Boëmica, Boſnica, Brachmanica, Bulgarica, Brasiliæ, Cafrariensis, Chaldaïca, Chananæa, Chilensis, China, Commotina, Congana, Coptica, Cuamenis, Danica, Gallica, Georgia, Germanica, Græca, Hebræa. Vide Abyssina, Ægyptiaca, &c.
Lingua prima fuit Hebræa. 148. a. 150. b. *ejus ratio prima.* ibid. *secunda.* 149. a. *tertia.* 149. a, b. *duplex à principio usurpata. Originalis seu doctrinalis, & illa fuit Hebræa. Altera idiomatica five usualis, illaque fuit Chaldaïca vel Assyriaca, Hebrææ vicina.* 150. a, b.
Lingua primordialis seu primæva an varias habuerit dialectos. 11. a.
Lingua qua immediatè post diluvium utebantur erat sancta lingua. 10. a, b. & seqq.
Lingua universalis impossibilis. 218. a, b.
Linguae idiomatice omnes ab originali seu doctrinali aliqua descendentes, ea quoque posteriores sunt. 150. b. *Europæ primigeniae, earumque proprietates.* 206. & seqq. *Sepentrionalium regionum.* 214.
Linguae idiomatumque communionis utilitas. 172. a.
Linguarum numerus. 108. b. 109. a. *ignorantia homines ab invicem alienantur.* 127. *varietatis emolumenum.* 128. b. *corruptionis causæ quinque.* 130. a, b. 131. a. *universalium*

INDEX RERUM.

<i>saliūm quintuplex genus : Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica.</i>	131.a.	<i>Moab filius Loth, à quo Moabitæ.</i>	121.a.
<i>Literæ ab Ægyptiis per Cadmum ad Græcos translate.</i>	174.b.	<i>Vide Ægyptii.</i>	
<i>Literæ Coptitarum mysticæ.</i>	172.	<i>Monarchia Romanorum Cæsarum.</i>	217.
	& seqq.	<i>Monarchia quatuor per statuam Nabuchodonosoris indicatæ.</i>	49.a.
<i>Literarum & scriptioris origo.</i>	162.	<i>prima Assyriorum, secunda Persarum & Medorum, tercia Græcorum, quarta Romanorum.</i>	ibid.
<i>Lithvanica lingua ex Illyrica.</i>	131.b.	<i>Monomotapensis lingua.</i>	132.a.
<i>Literæ Latinæ à Græcis ortæ sunt.</i>	185.b.	<i>Moscovitica lingua ex Illyrica.</i>	131.b.
	186.a.	<i>filia Sclavonicæ.</i>	213.a.
<i>Londinum urbs incredibili magnitudine prædita.</i>	45.a.	<i>Moses nascitur, moritur.</i>	216.
<i>Lucanus floret.</i>	217.	<i>Moses Ægyptius de Sabæorum opinionibus.</i>	134.b.
<i>Lucianus floret.</i>	ibid.	<i>Multiplicatio humani generis, à diluvio usque ad Turris ædificationem.</i>	8 & seqq.
<i>Lucretius.</i>	ibid.	<i>Multitudo quanta hominum intra 275 annos post diluvium nasci potuerit.</i>	8.b.
<i>Lucullus erexit in Capitolio Colossum.</i>	90.a.	<i>nimirum ad 23328000000 hominum.</i>	9.vel
909468.
<i>Lucumones in Hetruria.</i>	216.		37.a.
<i>Lunæ altitudo à terra.</i>	37.b.	<i>Murus urbis Babylonicae continebat 365 stadia.</i>	53.b.
<i>major in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis.</i>	39.a.	<i>& 365 turres.</i>	55.a.
<i>Lusitanica lingua ex Latina.</i>	131.b.	<i>secundum Diodorum.</i>	54.b.
<i>Lysippus erexit Colossum Tarenti.</i>	90.a.	<i>Mysteriosa muri urbis Semiramideæ construc-</i>	250.
		<i>tion ex siderum observatione.</i>	53.b.
		<i>54.a,b.</i>	
M.		<i>Mysticæ literæ Coptitarum.</i>	172.& seqq.
M . Tullius Cicero.	217.	<i>Mysticæ pyramidum obeliscorumque figuræ.</i>	82.b.
<i>Machabæi pro fide trucidati.</i>	ibid.	<i>Mysticus sensus, qui sub Mosaica Turris bistoria continetur.</i>	20.& seqq.
<i>Machinæ artificiose in labyrintho.</i>	83, 85.	<i>Mythras.</i>	Vide Osiris.
<i>Macrobius contendit deos omnes ad solem referri.</i>	141.a.	<i>Myzerinus Rex Ægypti tertiam pyramidem erexit.</i>	68.a.
<i>Madian filius Abrahæ ex Cethura, unde</i>			
<i>Madianitæ.</i>	121.a.		
<i>Madianitica lingua. Vide Arabica.</i>			
<i>Makeda. Vide Nicaula.</i>			
<i>Malaica lingua.</i>	131.b.		
<i>Maria Deipara nascitur.</i>	217.		
<i>Marius.</i>	ibid.		
<i>Martialis floret.</i>	ibid.		
<i>Mausolea Regum Ægypti unà cum thesauris eorum condita erant ad centrum labyrinthi.</i>	86.b.		
<i>Mausoleum Artemisiae Cariæ Reginæ.</i>	88.a.		
<i>ejus altitudo, ambitus, columnæ.</i>	ibid.		
<i>Mausoleum Simandispotentissimi Regis.</i>	75.		
	a, b. 76.a, b. 78.a.		
<i>Maximus Tyrius floret.</i>	217.		
<i>Mechanicas artes suos edocuit Noë.</i>	27.a.		
<i>Medain Arabum.</i>	98.a. 99.a.		
<i>Melissus.</i>	217.		
<i>Memnonis statua.</i>	83.b.		
<i>Memphis immensa vastitatis civitas in Ægypto.</i>	45.a.		
<i>Memphiticæ pyramides in Ægypto præ cæteris admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt.</i>	66.a.		
<i>Memphiticus nomus.</i>	79.a.		
<i>Metallorum eruendorum fundendorumque articem suos edocuit Noë.</i>	27.a.		
<i>Mexicana lingua.</i>	132.a.		
<i>Miracula Thebanae civitatis.</i>	77.b.		
<i>Misraim primus Rex Ægypti.</i>	203.a.		

Nabuchodonosoris statua quatuor monarchias indicat. 49.a. palatium. 96.b. Nachor Tharæ pater moritur. 106. Nembodus Turris fabricator, exceptis feminis & parvulis, è sua solum progenie, in campum duxit 200000 hominum armatum. 8.b. sextus filius Chus. 116.a. quo tempore natus fit, & quot annis vixerit. 19, 20. ad Abrahæ tempora pervenit. 19.a. in Armenia à Chus natus, unus ex transmigratoribus in terram Sennaar. 20.a. dotes naturales. 28.a. sollicitatio ad Turris fabricam. 28.b. Exhortatio ad progenies suæ proceres ad Turrim civitatemque inchoandom. 29.a, b. 30.a. versutia in populo retinendo. 31.a. divinitatem affectat. 32.a. primus in orbe architectus. 44.a. ædificavit Babel, Arach, Achad, Calna. 96.a. succedit ei Ninus. 104.b. à divisione linguarum regnavit 65 annos. 105.a. mortuus. 106. 216. in Babylone cur restitit. 111.a. regnum ejus quando cœperit. 111. idem qui Belus. 82.b. 104.a. 105.a, b. 112.a. 117.b. & cur Bel dictus. 118.a. primus rex primusque tyrannicam vitam professus est. 116.b. ejus regni anni cumerare debent ab ædificatione Babylonis. 116.a.

INDEX RERUM.

<i>mores.</i> 117. a. fuit idololatra, primusque idololatriam induxit in orbem. <i>ibid.</i> impuro coitu sine discrimine utebatur. 118. a. Nero erexit aureum colossum in monte Palatino. 90. a.	<i>in intermediis locis constitit.</i> 17. a. Noë politcam vivendi rationem suos edocuit. 26. b. & æconomiam, artes mechanicas, calcis preparandæ, metallorum eruendorum fundendorumque artem. 27. a. utrum Turris ædificationi præsens fuerit. 28. a. b. vinum bibens inebriatus est. 306. genuisse dicitur Jonithun. <i>ibid.</i> fertur misisse Jonithun in Ethan. <i>ibid.</i> moritur. <i>ibid.</i>
Nicaula seu Makeda Regina Æthiopæ eadem cum Saba. 200. a.	<i>Nomi duodecim Ægyptiorum.</i> 79. a. 81. a. b. eorum usus. <i>ibid.</i> singuli unij ex præcipuis diis consecrati. <i>ibid.</i>
Nili ortus, & fluminum quæ efficit. 199. a.	<i>Nominum primæva impositio.</i> 145. naturalis quomodo intelligenda. 146. a.
Ninive à Nino condita. 42. b. 48. b. ejus scriptio, ædificatio, vastitas. 45. & seq. magnitudine omnes urbes tam veteres quam modernas superat. 45. a. de ejus vastitate variae opiniones. 45. b. ejus magnitudinis & formæ demonstratio. 46. b. 48. b. magnitudo comparata cum Romanæ urbis magnitudine. 46. a. cum amplitudine Latii. 46. b. condita non supra Euphratem, sed supra Tigrim. 48. b. quo tempore. <i>ibid.</i> ejus vestigia. 96. b. situs genuinus. <i>ibid.</i>	<i>Norvegiae situs.</i> 214. b. 215. a.
Ninus Nembrodi filius ad civitatem Niniven condendam adhibuit 140000 operum. 8. b. 9. a. Rex Assyriorum qualis fuerit. 42. a. de ejus rebus gestis. 42. & seq. scriptura eum vocat Assur. 42. a. 119. b. & cur. 120. a. Niniven ædificavit, & eò sedem regni sui de Babylone translit. ac deinde Assyriorum Rex nuncupari cœpit. 42. a. ejus bella adversus varios Reges. 42. b. Farnum Regem Medix viłłum, cumque uxore & septem filiis captum, cruci affixit. <i>ibid.</i> quænam regiones sibi subjecerit. <i>ibid.</i> in exercitu suo habuit 1700000 peditum, equitum 200000, currus falcatos paulo minus 10600. 43. b. superavit Zoroastrem Regem Bactrianorum. <i>ibid.</i> idque post conditam Niniven. <i>ibid.</i> cum Semiramide extruxit Turrim in civitate Babylonica. 51. moritur. 106.	<i>Numerus 72 linguarum præcisè positi difficultis.</i> 109. a. defenditur. 110. a. <i>Numinum varietas & multitudo ex confusione linguarum & divisione gentium nata.</i> 133. & seqq.
Ninus minor. <i>Vide</i> Ninyas.	<i>Numismata Hebræorum antiquissima docent differentiam characteris Samaritani & Assyriaci.</i> 158. b.
Ninyas, qui & Zameis, & Ninus minor, Nini majoris ac Semiramidis filius, tertius Rex Babel seu Assyriorum. 64. b. 106.	O.
Nitoctis secundum quosdam extruxit Pontem Babylonicum. 56.	O belisci in Ægypto eretti. 66.
Noë filiorumque ejus exitus ex Arca. 4. a. b. non statim in plana descenderunt. <i>ibid.</i> sed in montibus hæserunt. 14. a. eorumdem cum uxoribus in montibus occupantes. 4. a. b. 5. a. b. Noë instruebat genus humanum in omnibus necessariis procurandis. 4. a. b. nimirum docebat artem ferrariam, fabrilem, figulinam & agriculturam. 5. a. 13. a. descensus in submontanam regionis planitem, hodie Persidem dictam. 6. a. vel Medium & Bactriam. 13. a. vel Armenia. 14. a. & Parthiam. 36. b. non statim post descensum, iter in terram Sennaar occæperunt. 12. a. 14. a. populus non continuato itinere ex Oriente in Occidentem, sed cum mora multorum annorum	<i>Obeliscorum mysticæ figuræ.</i> 82. b.
	<i>Obeliscus Babylone à Semiramide eretus,</i> omnium qui unquam fuerunt primus & maximus. 62. b. 82. Thebanus omnium qui in Ægypto inventi sunt maximus. 62. b. 63. a. Semiramæi sive Babylonici cum Lateranensi comparatio. 63. a. Semiramæus quomodo Babylonem devectus fit, ibique quibus machinis erectus. <i>ibid.</i>
	<i>Oeconomiam suos edocuit Noë.</i> 27. a.
	<i>Olympiadum initium.</i> 216.
	<i>Opinionum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychoſi & animarum revolutione origo.</i> 135. a. causa hujusmodi fabulosarum narrationum. <i>ibid.</i>
	<i>Origo variorum regnum.</i> 112. a. fabularum. 33. b. 36. a. 135. a. 137. b. 140. a. literarum & scriptioſis. 162. linguae Coptæ. 374. b.
	<i>Orosius floret.</i> 217.
	<i>Orpheus.</i> 216.
	<i>Osiris & Isis prima Ægyptiorum numina.</i> 138. a. 139. a. eundem Osiridem cum Baccho seu Dionysio eundem facit Tibullus. 140. b. eundem constituere Mercurium, aliosque deos. 140. b. idem qui Chaldaeorum Uraeus sive Ignis, Persarum Mythras, Babyloniorum Belus, Hebræorum Thamuz, Phœnicum Adonis. 141. b.
	<i>Osiris nomus.</i> 79. a.
	<i>Osymandiæ Regis epitaphium.</i> 76. a.
	<i>Ovidius floret.</i> 217.

INDEX RERUM.

P.

- P**Acuvius. 217.
*Palaia duo regia à Semiramide extructa
in oppositis urbis Babylonicae locis.* 56, 57.
Pannoniae descriptio. 213. b.
*nagis Noë ad tres filios Sem, Cham, Ja-
pheth, jam constitutos principes populo-
rum.* 6. b. 7. a, b. 8. a, b.
**Paristorum urbs incredibili magnitudine præ-
dita.** 45. b.
**Patriarchæ Armenorum sedes in Nasche-
van.** 204. a.
Pausanias floret. 217.
Pedianus floret. ibid.
Peguana lingua. 131. b.
Pelasgicæ literæ Cadmææ. 185. a.
Pelasgorum in Italiam expeditio. 216.
Pelasgus ex domo Heber. 206. b.
**Pererius dubia movet contranumerum 72 lin-
guarum.** 109. b.
**Peristylia superiorem labyrinthum Ægypti-
um sustentantia.** 81. b.
Perſæ dicti à Paras, i.e. equus. 119. a.
Persia unde dicta. 201. a. ejus descriptio. ibid.
Perſical lingua qualis olim fuerit. 202. a, b. e-
jus corruptio. 202. b.
Peruana lingua. 132. a.
Phaleg ortus quando & quo anno. 16. a. 104. a.
genuit Rheu. 106. moritur. ibid. à quo
Pelagi. 121. a.
Pharao Rex Ægypti tempore Abrahami.
44. b. idem quod moderator rerum. 203. a.
Pharaonica lingua. Vide Coptica.
Pherecydes Pythagoræ præceptor. 217.
Philippinarum insularum lingua. 131. b.
**Philippus de S. Trinitate de Babylonie
antiquitatibus.** 91. b. de Babylonis, Tur-
risque Babel ruderibus. 92. a, b.
Philonis sensus mysticus historiæ Turris. 22. a.
23. b. 24. a, b. ipse refutat calumniam eth-
nicorum. 35. b. inventionem literarum He-
braicarum Abrahamo tribuit. 123. a.
floret. 217.
Philosophorum absurdorum dogmatum origo.
135. a.
Philostratus floret. 217.
Phœnices iidem Chananæi. 186. b.
Phœnicia lingua una ex primigeniis. 184. &
seqq. in Africa viget. 216. Vide Samari-
tana.
Phœnicia regionis descriptio. 184. a.
Phœnicia literæ Cadmææ. 185. a.
Phœnix. 216.
Phoroneus Argivorum Rex. ibid.
**Phrygia primorum hominum genetrix secun-
dum Psammetichum.** 136. a.
Phrygia dialectus linguae Græcæ. 131. a.
Picus Saturni filius. 216.
Pindarus. 217.
Plato magni fecit Chaldaeorum monumenta.
195. b. floret. 217.

- Plinius de pyramidibus Ægypti.** 68. a, b. de
labyrintho Ægyptiaco. 73. a. ambigere vi-
detur, num præter Solem Deus fit. 141. a.
floret. 217.
Plotinus floret. ibid.
Plotius Gallus, primus legit Rhetoricam in
lingua Latina. ibid.
Plutarchus floret. ibid.
Politicam vivendi rationem suos edocuit Noë.
26. b.
Polonica lingua ex Illyrica. 131. b. filia
Slavonicæ. 213. a.
Polygraphia universalis. 219. a.
**Pontis Babylonici supra Euphratem à Se-
miramide extructi descriptio.** 55, 56.
Porphyrius floret. 217.
Præparatio rerum ad Turrim ædificandam
necessariarum. 40. a.
Primæ vaseu primordialis lingua. 10. b. 11. a.
**Primæ vorum hominum utriusque sexus occu-
pationes.** 13. a, b. post ingressum in terram
Sennaar occupationes & studia. 26. & seq.
Primi homines natū in Æthiopia secundūm
Æthiopes, secundūm alios in Arcadiâ, vel
in solo Atheniensi, vel in Arabia felice, vel
in Ægypto. 135. b. vel in Phrygia. 136. a.
**Primum rerum principium semper animis ho-
minum fuit insculptum.** 136. a.
Propertius floret. 217.
Prosper Aquitanicus de numero linguarum.
109. b.
**Psammetichus Rex Ægypti ex quodam ex-
perimento conclusit primos homines in Phry-
gia natos fuisse.** 136. a.
Ptolemæus floret. 217.
**Pyramis Memphitica omnium maxima de-
scribitur ab Herodoto & Diodoro.** 66. a. e-
recta fuit aggeribus constipatis. 66. b. in ejus
errectione quantum temporis fuerit insum-
ptum. 68. a. magnitudo descripta à Bellonio.
69. a. secunda. 68. 70. a. tertia. 68. a. 70. b.
Pyramides in Ægypto erectæ. 66. & seq. ea-
rum magnificentia & splendor. 66. a. Mem-
phiticæ præ cæteris admirationis argu-
mentum ac veluti mundi miraculum fue-
runt. ibid.
**Pyramis immensa altitudinis 9 stadiorum se-
pulchrum Nini.** 47. b. examinatur. 48. a.
Pyramidum mysticæ figuræ. 82. b.

Q.

- Quineana lingua.** 132. a.
**Quintilianus 200 pedibus in longitudi-
nem, dimidio in latitudinem jugerum**
describit. 60. a.

R.

- Rabbini fabulantur Nembrodum esse Am-
raphel.** 19. a. in mari rubro Jonam e-
vomitum esse nugantur. 46. a. eorum
sententiae de charactere Assyriaco &

I N D E X R E R U M.

<i>Samaritano quatuor: prima. 153.a. secunda. 153.b. 154.a. tertia & quarta. 154.b. trahunt legis tabulas suisse perforatas. 156. b.</i>	<i>Sabathæorum situs. ibid.</i>
<i>Radzivilius de pyramidibus Ægypti. 69. b.</i>	<i>Sabathaca quintus filius Chus, à quo Sabathachæi. 116. b.</i>
<i>Rangiferi jumenta cervorum forma in Lap- pia. 215. a, b.</i>	<i>Saiticus nomus. 79. a.</i>
<i>Regma quartus filius Chus, à quo Regmæ. 115. b.</i>	<i>Salathiel. 217.</i>
<i>Regmæorum situs. ibid.</i>	<i>Sale genuit Heber. 106.</i>
<i>Regni Assyriorum finis sub Sardanapalo. 216.</i>	<i>Samaræus Samariæ fundator. 196. b. 197. b.</i>
<i>Regnum Ægyptiorum, Argivorum, Assy- riorum, Persarum, Sicyonium in Græ- cia. 216.</i>	<i>Samariæ descriptio. 196. a.</i>
<i>Regnum Ægyptium Ptolemæorum. 217.</i>	<i>Samaritana lingua ex Hebræa. 131. a. ejus character. Vide character. Eadem cum Hebræa & Assyria, solummodo dialeicto dif- ferens. 188. a.</i>
<i>Regum Ægypti sepultra in medio seu subter- raneo labyrintho. 80. a, b. 81. b. in nomo- rum centris. 86. b.</i>	<i>Samaritanorum dogmata. 196. a.</i>
<i>Reinaudus (Theophilus) ait 14000000 ho- minum Tutti præsentes suisse. 37. a.</i>	<i>Samaritanum alphabetum non idem quod Phœnicium. 185. b. commune omnium Judæorum ante primum templi excidium. 186. a.</i>
<i>Religio primæ vaperstilit sub unius linguae do- minio usque ad confusionem. 132. a.</i>	<i>Samaritanus character & Assyrius non dif- fert specie à lingua Hebræa. 188. a. ejus nulla communio cum charactere Græco. ibid. constans 22 literis. 196. b.</i>
<i>Reliquiae. Vide Vestigia.</i>	<i>Sampson apud Philistæos. 216.</i>
<i>Responsio ad 2 object. impiorum, qui Turris ædificationem fabulosam esse existimant. 34. a, b.</i>	<i>Samuel obiit. ibid.</i>
<i>Rhodopes statua, oraculum. 70. b.</i>	<i>Sarai nascitur in Chaldæa. 106.</i>
<i>Roma condita. 216. capta à Gallis. 217. urbs incredibili magnitudine prædicta. 45. a. ejus magnitudo comparata cum Ninive. 46. a.</i>	<i>Sarda lingua ex commissione Latinæ & Ita- licæ. 131. b.</i>
<i>Romanarum fabricarum vanitas. 23. a.</i>	<i>Saturnus. 139. a. & Janus sunt iidem si per eos Noe intelligatur, si æquivocè, diversi. 140. b.</i>
<i>Romulus nascitur. 216.</i>	<i>Satyrus auditor labyrinthi Cretensis. 85. a, b.</i>
<i>Rudera. Vide Vestigia.</i>	<i>Saul. 216.</i>
<i>Runica lingua Septentrionalis. 213. a.</i>	<i>Saxorum stupenda magnitudo. 70. a.</i>
<i>S.</i>	<i>Scaliger (Josephus) refellitur, dicens alpha- betum Samaritanum idem esse quod Phœ- nicium. 185. b. & seqq.</i>
<i>Saba primus filius Chus, à quo & altero Saba filio Regmæ Sabæi. 115. a, b.</i>	<i>Scenographia hortorum pensilium. 60. a.</i>
<i>Sabæorum situs. ibid.</i>	<i>Schaba filius Regmæ. 115. a.</i>
<i>Sabæorum ridicula & fabulosa traditio, Ada- mum ex Lunâ produisse. 35. b. 134. b. falsa dogmata: creatorem esse cœli spiritum seu animam: stellas corpora ipsa DEI substantia informata: cœlum & stellas esse deos: mun- dum æternum: Adamum natum ex mascu- lo & fœmina, prophetam & apostolum Lu- næ, prædicasse gentibus, ut servirent Lu- næ; & composuisse libros de cultu terræ: ex Luna secum attulisse arborem auræ, quæ crescebat cum ramis & foliis, arborem la- pidum, & folia cujusdam arboris viridis, quæ non comburebantur igni: sub cuius ar- boris umbra 10000 hominum contineban- tur: arborisque altitudinem æquasse statu- ram humanam: attulisse quoque secum duo folia, quorum utrumque duos homines coope- riebat: Sethum contraxisse opinionem pa- tris sui in servitio Lunæ. 134. b. 135. a.</i>	<i>Schabæorum situs. ibid.</i>
<i>Sabatha tertius filius Chus, à quo Sabathæi. 115. b.</i>	<i>Schematismus Siclorum omnis generis, qui o- lim apud Hebræos in usu erant, una cum interpretatione Samaritana qua insignitos reperies, & mysterii symbolorum sub iis re- conditorum expositione. 161.</i>
	<i>Scipio Africanus. 217.</i>
	<i>Scopas Mausoleum Artemisiacæ Cariæ Regi- næ ab ortu celavit. 88. a.</i>
	<i>Scotica lingua filia Teutonicæ. 131. b.</i>
	<i>Scricfinniæ situs. 214. a.</i>
	<i>Scricfinnica lingua est Germanica corru- ptissima. 214. b.</i>
	<i>Sebuæi. 196. a.</i>
	<i>Seleucia olim dicta Cresiphon, nunc Sulei- man. 96. b. 98. a, b.</i>
	<i>Sem moritur. 216.</i>
	<i>Semiramidem condidisse Babylonem quo- dam afferere ait Augustinus. 44. a. cum Nino extruxit Turrim in civitate Baby- lonica. 51. in ea fortitudo fœminæ major. 53. a. condidit urbem magnificentæ pene incredibilis in Babyloniam. 53. a. pontem Baby-</i>

INDEX RERUM.

- Babylonicum *supra* Euphratēm & duo regia palatia in oppositis urbis locis. 55, 56, 57. in ea incredibilis animi magnitudo. 58.a. extruxit hortos penſiles. ibid. auctor fuit deditio[n]is Baetriæ urbis, & conſequenter totius Baetrianorum regni. ibid. erexit in Aſſyria juxta Niniven viro ſuo Nino, ejusque patri Nembrod, pyramidem, una cum obelisco Babylone, qui & primus & maximus omnium qui unquam fuerunt. 62.b. 82.b. ejus geſta in bello. 63.b. defun[er]ta A.M. 2090. ibid. 106. mors infamis. 64.a. nimirum à Nino minore, proprio filio trucidata, ſexaginta duos annos nata, poſt quam ejus concubitum expetivifſet. ibid. de antiquitatibus Babylonie. 91.a, b.
- Sennaar terræ descriptio.** 17.a. prædita omnibus conditionibus requiritis ad bonitatem aliquujus regionis. 17.b. ubertas & felicitas. 18.a. Babel dicitur. ibid. diversæ denomi[n]ationes. ibid. ſitus. ibid. dicta primò terra Babel, Babylon, Babylonia, deinde Chaldaea, tandem Aſſyria. 18.b. 121.b.
- Septentrionalium regionum linguaæ ex Daniça, Suecica, Anglica adeò commixtae, ut vix à Germanis intelligi poſſint.** 214, 215. ſitus & descriptio. ibid.
- Sibylla de confuſione linguarum, & Turris deſtructio[n]e.** 32.b. 110.b.
- Sicani.** 216. expelluntur ex Italia. ibid.
- Sicli Hebræorum Samaritano charactere inſigniti.** 158.b. veterum qualitas. 159.a. duplex, ſacer ſive ecclesiasticus & vulgaris. 159.b. ſacer propriè dicitur Siclus Sanctuarii. ibid. Vulgaris ſive profanus in promiscuum uſum deputabatur. ibid. argentei valor. ibid. figuræ ſymbolicæ. 160.a, b.
- Sicula lingua ex commiſſione Latinæ & Italicae.** 131.b.
- Simendis mausoleum ſeu monumentū.** 75.a, b. 76.a, b.
- Simonides.** 217.
- Slavonia vel Dalmatia olim Thracia dicta.** 215.a.
- Slavonica lingua.** ibid. ejus filiæ Boëmia, Polonica, Moscovitica. 213.a.
- Socrates naſcitur.** 217.
- Solidolatrarum omnium deus.** 140.b. 141.a.
- Soliditas Turris uſque ad cœlum lanæ erigendæ quanta eſſe debuerit.** 39.a.
- Solis propinquitas ſeu adiutio, terræque ariditas non ſufficit ad producendos homines naturaliter nigros.** 114.a.
- Spartani ſive Spartiatæ.** Vide Lacedæmonii.
- Speculum geneatheologicum.** 144.
- Statuæ numinum Aegyptiorum.** 81.b. labyrinthæ terrorem incutientes. 83.a.
- Statuarum Simendii magnitudo.** 75.b.
- Stesichorus.** 217.
- Strabo de ſepulcro Beli in Babylonie.** 47.b.
- 48.a. ejus mira deſcriptio hortorum penſiliū. 62.a. de pyramidibus Aegypti. 68.a. de labyrintho Aegyptiaco. 73.a, b. 74.a, 75.a. de miraculis Thebanæ civitatis. 77.b. de Colofeo Thebano. 83.b. de Seleucia & Ctesiphonte. 98.a.
- Struſſura hortorum penſiliū arcubus & areis ſtupenda.** 60.b.
- Sueciæ descriptio.** 215.a.
- Suecica lingua filia Teutonicæ.** 131.b.
- Suleiman.** Vide Seleucia.
- Superſtitio in obſervando die ſabbathi.** 196.a.
- Sufan dicta à Sus equus.** 119.a.
- Sufianæ provinciæ ſitus.** ibid.
- Sufi ab Arphaxad.** 120.a.
- Sylla.** 217.
- Synesius floret.** ibid.
- Synonymologia parallela deorum dearumque.** 143.
- Synopsis rerum in labyrintho contentarum.** 81.a, b.
- Syracusæ urbs incredibili magnitudine prædita.** 45.a.
- Syriaca lingua ex Hebræa, veluti ex Græca & Hebræa mixta.** 131.a. non fuit prima. 149.b. 150.a. characteribus differt à lingua Hebræa. 197.b. fuit vernacula Iesu Christi. ibid.
- T.
- Tabula characterum Samaritanorum, Ionicorum & Copticorum ſive Aegyptiorum.** 190.
- Tabula Chronographica à diluvio uſque ad tempora Abrahæ.** 106.
- Tabula Chronologica annorum poſt diluvium.** 216.
- Tacitus (Cornelius) floret.** 217.
- Tarquinius Superbus.** ibid.
- Tartarica lingua ex Illyrica.** 131.b. 204.a, b, 205.a, b.
- Tauris olim Ecbatena dicta.** 201.a. 202.a.
- Templum Dianæ Ephesiæ.** 88.a. ejus longitudo, latitudo, columnæ. ibid.
- Templum monolithum.** Vide Delubrum.
- Templum Salomonis abſolutum.** 216.
- Tempus transmigrationis ex oriente in terram Sennaar à diluvio peraltæ, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg.** 14. & ſeqq.
- Tempus inſumptum in pyramidis Memphiticæ maximæ erectione.** 68.a. quo opera ſua miranda conſtruxerunt Aegyptii. 82, 83.
- Terentius.** 217.
- Tertullianus de eliſione Turris.** 111.a. floret. 217.
- Teutonicæ linguaæ filiæ Belgica, Danica, Suecica, Anglica, Scotica.** 131.b. origo, propagatio, corruptio. 212, 213, 214. eſt Imperialis. 212.a. ejus cultus. ibid. miſtria cum aliis. 112.b.
- Thales Milesius.** 217.
- Tha-**

INDEX RERUM.

Thamuz. <i>Vide</i> Osiris.	Tusca lingua in Italia omnium purissima. 11.a.
Theatrum Romanum Emilii Scauri 360 columnis conspicuum. 90.b.	Tyrus conditur. 216.
Thebae immensae vastitatis civitas in Aegypto. 45.a.	V.
Thebaicus nomus. 79.a.	V Alachi Romanorum reliquiae. 214.b.
Thebanæ civitatis miracula. 77.b.	Valerius Flaccus floret. 217.
Themistius floret. 217.	Valle (Petrus à) de Pyramidibus Aegypti. 70.b. de ruderibus seu reliquiis Babylonis. 94 & seq. de Suleiman ante dicto Seleucia & olim Ctesiphonte. 97.a. de Hella. 101.b. 102.b. de sepulcro Ezechielis. 103.a,b. de Chobat seu Chabor fluvio. 103.a.
Theodoreetus ex relatione antiquorum primos homines in Arcadia natos afferit. 135.b.	Varronis descriptio jugeri. 60.a.
Thoyth Aegyptiorum, Arabibus Adris, Græcis Hermes Trismegistus dicitur. 82.b.	Vejorum obſidio. 217.
Thracia etymon, quæ nunc Slavonia vel Dalmatia dicitur. 215.a.	Vestigia Turris Nembrodæ num hodieq; extant. 90, 95. varia in fabricis Semiramidis conspiciebantur tempore Strabonis. 91.b.
Thracica lingua ex Græca, Latino-Italica, Germanica commixta. 215.a. ejus complures dialetti. ibid.	Veterum incomparabilis peritiæ ingenium. 77.b.
Thucydides. 217.	Viciſitudo & inconstantia rerum humanarum. 90.b.
Tibettana lingua. 131.b.	Virgilius floret. 217.
Tibullus floret. 217.	Vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat regione multis annis peracta. 11.b. & seq.
Timotheus Mausoleum Artemisæ Cariæ Reginæ à meridie cœlavit. 88.a.	Ulyssipona urbs incredibili magnitudine prædicta. 45.a.
Transmigratio prima filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos. 10. & seq.	Unusquisque hominum aut Hierusalem, aut Babylonis civis est. 21.a.
Transmigratio Babylonica. 217.	Ur civitatis Assyriæ vestigia. 96.b.
Tropologia epilogistica labyrinthi. 86.b.	Uræus. <i>Vide</i> Osiris.
Tunchinensis lingua. 131.b.	Utilitas linguae idiomatumque communionis. 127.a.
Turcarum imperium successit imperio Romano. 49.b.	Uxorium Noë & filiorum ejus cura & diligentia circa vinum, lanam, gallinas, pullos, ova, &c. 5.b. 13.a, b. 27.a.
Turcica lingua ex Illyrica. 131.b. 204.a. ex Tartarica. 205.b. ex Tartarica, Bosnica & Arabica commixta. ibid.	X.
Turnus. 216.	Xenophon de æquivocatione nominum deorum. 137.a, b.
Turris Babel seu Nembrodæ ædificatio A.M. 1818. 15.a. de ejus altitudine diversæ opiniones. 32 & seq. ædificationem impia fabulosam esse blaterant. 34.a. altitudo quanta debuerit esse usque ad cœlum lunæ. 37.b. & soliditas. 39.a. forma & architectura. 40. & seq. ejus vestigia utrum in hunc usque diem reperiantur. 90, 95. eorum situs. 94.a. ambitus. ibid. altitudo. 94.b. materia. 95.a. delineatio. 95.b. non solum ab architectis relieta, sed etiam devinitus disjecta. 110.b.	Xerxes. 217.
Turris in civitate Babylonica à Nino & Semiramide centum ferè annis post eversionem Turris Nembrodæ extructa. 51, 52. ejus fabricæ forma. 51.a. refertur inter septem mundi miracula. 52.a.	Z.
Turris in templo Beli. 52.a. in ejus summitate varia supelleæ aureæ & statuæ. ibid. & b.	Zabæ. <i>Vide</i> Sabæ.
	Zameis. <i>Vide</i> Ninyas.
	Zervia, olim Thracia dicta. 215.b.
	Zona torrida non ubique homines omnes nigros producit. 113.b.
	Zoroastres Rex Bactrianorum, avus Nembodi contra Ninum filium Nembodi exercitum 2000000 hominum duxit. 9.a. vel 400000 43.b. est idem cum Chamo filio Noë. 9.a. 44.a. ejus magia commendatur à Platone. 195.b.
	Zorobabel. 217.

Errata ita emendanda.

P Ag. 8.b. lin 8. post expendatis adde punctum. P. 11.b. l. 13. pro Major leg Minor. P. 12 a. l. 13. lege super hos. P. 37 B. l. 39. leg 340065043200. P. 47.a. l. 24. leg uel' or. ibid. l. 38. Torres &c. dele usque ad b. l. 1. fuisse. b. l. 26. leg. av' & b. l. 28 leg. &c. P. 53. a. à l. antepen. dele usque ad b. l. 14. P. 54 a. l. 9. veluti &c. dele usque ad l. 14. ostenderent. b. à l. 45. dele usque ad finem capitis. P. 131. a. l. 1. 2. leg. in certis. P. 133. a. marg. leg. וְנִזְבָּחַ P. 147. b. l. 41. 43. leg. גְּמַעֲגַלְוֹתָיו. P. 172. a. l. 6. pro hu-jus. peris leg. Oedipi Aegyptiaci. P. 174. b. l. 21. leg. nos. P. 177. b. l. 4. leg. autographis. P. 191. b. l. 12 & 3. leg. qua & quave. P. 194. a. in marg. l. 9. leg. Hebreæ. P. 206. b. l. 13. leg. פְּנִימֵי. P. 208. b. l. 40. leg. ita ut.

